NOVÝ ZÁKON

PÁNA NAŠEHO JEŽÍŠE KRISTA.

PODLE VULGATY SE STÁLÝM OHLEDEM
NA TEXT PŮVODNÍ (ŘECKÝ) PŘELOŽIL
A ÚVODY I VÝKLADY OPATŘIL

Dr. JAN LAD. SÝKORA,
ŘÁDNÝ PROFESSOR ČESKÉ FAKULTY BOHOSLOVECKÉ
A KANOVNÍK KRÁL. KOLLEGIÁTNÍ KAPITOLY U VŠECH
SVATÝCH NA HRADĚ PRAŽSKÉM.

ČÁST PRVNÍ: EVANGELIA.

KNIH „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ ČÍSLO 108. PODÍL
ÚDŮ „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ NA ROK 1909 Č. 5.

V PRAZE 1909.
CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA V. KOTRBA.
NÁKLADEM DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO.

Imprimatur.

Ex archiep. Ord. Prag. die 3. Martii 1907.

N. E. 4186.

Fr. Brusák,
vic. generalis.

Proslov.

Dosavadní vydání katolická Nového Zákona spočívají na onom překladě knih novozákonních, který byv učiněn od různých překladatelů na základě latinské Vulgaty, trval s počátku v rukopisech, potom ve sborník sebrán, přehlédnut i opraven a r. 1475 po prvé tiskem vydán byl. Text tento přecházel totiž potom až do doby Blahoslavovy (1564) do všech vydání českého překladu Nového Zákona, jedno toliko vyjímajíc (totiž překlad Nového Zákona pořízený r. 1533 od kněze Beneše Optata z Telče), od doby Blahoslavovy pak alespoň do všech vydání českých biblí katolických, s tím ovšem rozdílem, že při nových vydáních býval poopraven tu po stránce jazykové, tam s hledem k textu řeckému neb k latinské Vulgatě. Překlad ten byv učiněn co možná doslovně na základě Vulgaty pořízené až na některé výjimky doslovně z textu řeckého, podává nejen latinský, nýbrž i řecký text Nového Zákona v překladě co možná doslovném, tak že není divu, že zůstávalo se při něm po jistých opravách po tolik století. Nicméně, jako žádný překlad spisu většího, tak ani on není zcela bezvadný. Jsouť v něm některé nedostatky, jež vyšly z nesprávného neb nedosti jasného překládání, na př. když překládá se v Mat. 1. 11: „Josiáš zplodil Jechoniáše a bratří jeho v zajetí babylonském“ místo „za stěhování babylonského“, aneb v Jan 16, 2: „Ven ze škol vyženou vás“ místo jasnějšího (překladu) „ze synagogy (z židovské církve své) vyloučí vás“. Jsou v něm nedostatky (ovšem řídké), jež vyšly z doslovného překládání textu latinského, také tam, kde Vulgata nepřekládá

správně na př. Řím. 13, 12. „Noc předešla“ (praecessit), den pak se přiblížil“ místo „pokročila“ (processit). A jsou v něm též nedostatky jazykové. Neboť ač nelze upříti, že v překladě tom jest řeč po veliké části pěkná a čistá, shledávají se v něm přece také výrazy nyní již zastaralé, jež staly se již nelibozvučnými, ba dostaly i jiný význam, na př. Luk. 1, 38. „Aj děvka Páně“ místo „Aj dívka Páně“, aneb Mark. 13, 9: „Vydávati vás budou na sněmy a ve školách budete biti“ místo: „soudům a v synagogách“.

Mnohdy také jest sloh ze snahy po doslovnosti kostrbatý.

Z příčin těch projevovala se od několika roků vždy hlasitěji přání, aby pořízen byl překlad nový, a sám byl jsem s různé strany vyzýván, abych se díla podjal. Váhal jsem dosti dlouho, jsa přesvědčen, že úplně nevyhovím nikomu. Neboť jedni přáli si míti překlad zcela moderní, jiní chtěli, aby se měnilo na dosavadním překladě co nejméně. Odhodlav se konečně k novému překladu, volil jsem cestu střední, dbaje toho, abych podal překlad věrný řeči správnou a přece se neodchýlil od znění dosavadního překladu zbytečně. Překládal jsem sice podle Vulgaty tištěné (Klementské), avšak přihlížel jsem při tom stále nejen k nejnovějšímu kritickému vydání textu řeckého (Hetzenauerovu), nýbrž i k nejstarším zachovaným rukopisům jak řeckým tak starolatinským i Vulgaty, a jmenovitě tam jsem se přidržel textu řeckého, kde sice odchyluje se od Vulgaty tištěné, ale srovnává se s vážnými rukopisy starolatinskými a Vulgaty (psané). Budeť zajisté k tomu přihlížeti se také při novém vydání Vulgaty, jež se nyní k rozkazu sv. Otce připravuje. Ovšem ony odchylky nedotýkají se věcí podstatných, nýbrž po většině toliko znění textu, na př. když Jan 5, 13. přeložil jsem dle řeckého textu ve shodě s mnoha rukopisy latinskými „uchýlil se, poněvadž byl zástup na tom místě“ místo dosavadního „uchýlil se od zástupu na tom místě shromážděného“.

Výkladů podal jsem více, než se obyčejně dává do vydání Písma sv. Učinil jsem tak jednak s hledem ku potřebám časovým, jednak proto, že i v této příčině

bylo mi vysloveno přání i od nekněží. Myslím, že tím nepřijdu nikomu nevhod.

Pokud by však kdo z povolaných viděl ten onen nedostatek aneb choval přání nějaké v té věci, prosím, by mi je laskavě oznámil, abych při druhém snad vydání přihlédl k nim, pokud by bylo možno.

Uveřejňuje již s povolením církevní vrchnosti první část svého překladu Nového Zákona, nejen vroucí chovám přání, by kniha tato byla opět a opět čtena a četba ta přispívala jak k utvrzení víry, tak k zušlechtění mravů, nýbrž i aby Ten, jenž jest dárcem všeho dobrého, milost svou a požehnání a mír duševní vylil na všecky, kteří v ní budou čítati neb její čtení poslouchati.

V PRAZE, dne 26. února 1909, o slavnosti Trnové koruny Páně.

Dr. **Jan Lad. Sýkora.**

1. Co jest Písmo sv., co Písmo sv. Nového Zákona.

Aby člověk poznal svůj původ a svůj cíl poslední, aby zvěděl, kterou cestou má se bráti, by došel cíle tohto, toť úkol, k němuž nemůže nikdo hleděti lhostejně, jakmile poněkud jen povznesl se nad stav nízkosti a počal vážně přemýšleti o svém životě. Neboť neví-li, odkud a k čemu jest tu na světě, nezná-li posledního cíle svého a té cesty, která k němu vede, tápe ve tmách a jest v nebezpečenství, že žije nadarmo a k svému neštěstí. Pochopitelno tedy, že úkolem tím zabývali se v každé době i nejpřednější filosofové. Ani Plato a Aristoteles nevyhnuli se mu.

Avšak při vší snaze a píli, kterou jevili, nemohli k řečeným otázkám dáti odpověď všestrannou, bezpečnou, uspokojivou; někteří spíše pronášeli zásady nedůstojné, které nejen nepodávaly toužebného míru duševního, nýbrž i ponižovaly člověka a znemravňovaly jej. I přestali proto mnozí doufati, že by člověk vůbec mohl přijíti k bezpečnému poznání pravdy, jiní prostě a upřímně vyznávali slabost svou a toužili po pomoci s nebes.

A to zcela přirozeně. Nemůže zajisté člověk sám pouhým rozumem svým dáti v té příčině odpověď dostatečnou. Vykázalť Bůh v nekonečné lásce své člověku cíl nadpřirozený a takové též vytknul prostředky k jeho dosažení. Avšak při tom stavu, který nastal po pádu prvních rodičů, nemůže rozum lidský ani všecky přirozené pravdy poznati s jistotou a bez bludu. Kterak tedy mohl by sám sebou přijíti na věci, jež síly jeho přesahují, nadpřirozeny jsou?!

Avšak Bůh nechtěl, aby člověk trval v nevědomosti při věcech tak důležitých. Bránila tomu nekonečná jeho láska a dobrota a milosrdenství. Sám proto oznámil mu původ jeho i poměr, ve kterém člověk jest ke svému původci, sám poučil jej o jeho určení a dal prostředky, kterými by dospěl k poslednímu cíli svému — sám zjevil se mu přímo neboli způsobem nadpřirozeným.

Neučinil však nadpřirozeného zjevení toho každému zvlášť, nýbrž jen jistým lidem, jichž užil jako zřízenců svých. Ty pak pohnul, že pravdy zjevené sdělili také s jinými, a to buď jen ústně aneb též písemně. Při tom chránil je, aby se neuchýlili od pravdy.

Knihy takto vzniklé obsahují tedy část zjevení Božího a jsou jedním z jeho pramenů. Ony byly hned od počátku chovány u veliké vážnosti a pro vznešený původ a vzdělávací obsah svůj byly zvány Písmem svatým neb knihami svatými.

Znenáhla byly sebrány ve sbírku, která byla také nazvána Písmem svatým neb i biblí či knihou, a to zcela příhodně; neboť Písmo sv. jest knihou po výtce, knihou, která nemá sobě rovné ve světě. Jest ono takřka listem, který Bůh sám poslal lidem, aby jim dal zprávu bezpečnou o sobě a oznámě jim vůli svou, poučil je, kterak mohou k němu, jakožto poslednímu cíli přijíti a do oblažujícího spojení s ním se dostati. Ono obsahuje nejhlubší tajemství a rady a skutky božské a jest nevyvážitelnou studnicí pravd, z níž každý může čerpati poučení a útěchu a povzbuzení. Pojednává o původě a konci všehomíra, podává nejstarší dějiny lidstva, jeho původ a poměr k Tvůrci a Vykupiteli, udává nejen zákony lidské společnosti, nýbrž i základ, na němž spočívá moc lidská, a meze, přes které nemají překročiti ani lidské rozkazy, ani lidská poslušnost. Ano také k vnitřnímu smýšlení přihlíží, a není poměru v životě lidském, aby nedalo se na něj obrátiti některé místo Písma sv., není starosti ani radosti, aby nebylo lze uvésti pro ně nějaký příklad z něho, a není slzy, kterou by nemohlo utišiti, ani radosti čisté, kterou by nemohlo zvýšiti. Jaký tedy div, že první křesťané nasadili raději život, než by je vydali pohanům zneuctít, jaký div, že kniha ta stala se předmětem stálých studií, že i nejvýtečnější duchové hledali a nalezli v ní rady a potěchy, a že, byvši do více než tři set řečí přeložena, dostala se do všech končin země, ke všem národům, ke všem skoro dědinám? Jest ona vskutku knihou po výtce, knihou knih, svatá původem i obsahem i účelem svým.

Však jiným ještě jménem bývá označována. Zjevení Boží totiž má do sebe ráz úmluvy, kterou Bůh učinil jednak s národem israelským, jednak skrze Ježíše Krista s veškerým lidstvem. Pro tu příčinu nazváno jest zjevení Boží také úmluvou, a knihy, které to zjevení alespoň z části, ovšem větší, obsahují, nazvány jsou knihami úmluvy neb knihou úmluvy. Mimo to nazval Pán Ježíš u sv. Jana (10, 34) Písmo sv., které bylo napsáno před jeho příchodem na svět, prostě Zákonem. A i tento výraz ujal se později o všech knihách biblických, jmenovitě u spisovatelův afrických. Rovněž v našem jazyce slove Písmo sv. zhusta Zákonem neb knihou či knihami Zákona.

Nebylo však dáno na jednou to zjevení, které jest obsaženo v Písmě sv., nýbrž znenáhla a v časech různých, a podle různé povahy dob, ve kterých bylo dáno, má též rozličný ráz. Zjevení dané před Kristem směřovalo k tomu, aby připravilo se lidstvo na Vykupitele; zjevení pak dané skrze Krista k tomu, aby dostalo se lidstvu milosti vykoupení. Se zřením k různému rázu tomu rozeznávalo se záhy zjevení před Kristem od zjevení po Kristu, a poněvadž Bůh skrze proroka Jeremiáše slíbil, že učiní novou smlouvu s lidstvem, a Kristus Ježíš sám při poslední večeři úmluvu, kterou učinil s lidstvem veškerým, nazval úmluvou novou (či zákonem novým), nazýváno bylo zjevení dané skrze Krista Úmluvou Novou neb Zákonem Novým, a zjevení dané před Kristem Úmluvou Starou či Zákonem Starým. A podle toho nazývaly se knihy, které zjevení to (ovšem jen z části, ale z části větší) obsahují, buď knihami Staré a Nové Úmluvy neb knihami Starého a Nového Zákona neb krátce Starým a Novým Zákonem, Starou a Novou Úmluvou. Také kánonem či pravidlem nazývá se sbírka oněch knih; neboť obsahují pravidlo či normu víry a mravů; a i on dělí se na kánon Starého a kánon Nového Zákona. Jednotlivé pak knihy slovou odtud kánonickými. Výraz „kniha kánonická“ znamená tedy totéž co kniha biblická neb kniha Písma sv.

Kterak poznávali Židé před Kristem, zvláště v době pozdější, že ta ona kniha jest sepsána z vnuknutí

Ducha sv. a jí tedy vážnost božská přísluší, Písmo sv. nepraví. Zajisté ne jinak, než že byli poučeni o tom od mužů, jejichž poslání božské bylo zřejmě osvědčeno od Boha samého. Že však počínali si při tom správně, i když uznali také tak zvané knihy druhokánonické, jichž v hebrejské bibli není, totiž knihy Baruch, Tobiáš, Judith, 1. a 2. Makkabejskou, Sirach, knihu Moudrosti a jisté části (dodatky) knihy Daniel a Esther, potvrdili sami apoštolé, poučení od Krista Pána; neboť oni schválili a církvi jako Písmo sv. odevzdali sbírku knih posvátných tak, jak byla a jest v řeckém překladě alexandrijském (učiněném mezi r. 280—100 před Kr.), z něhož se dostaly do překladu latinského a odtud do řečí jiných. Překlad ten chová však i ty knihy, které jsou v bibli hebrejské a prvokánonickými slovou, i právě jmenované knihy druhokánonické.

V Novém Zákoně přičítali hned od počátku vážnost božskou těm knihám, které byly od apoštolů sepsány neb jako knihy svaté schváleny. Byliť přesvědčeni, že apoštolé při šíření učení Kristova těší se zvláštní pomoci Ducha sv., ať již hlásají je ústně nebo písemně, ba uznávali že Bůh sám mluví skrze ně. Poznali to jednak ze zázraků, které Bůh činil skrze apoštoly, jednak ze zřejmých výpovědí apoštolů samých, kteří byvše o té věci poučeni od Krista Pána, nejen sami Ducha sv. si přičítali, nýbrž i knihy jiných spisovatelů novozákonních co do vážnosti kladli na roveň se spisy Starého Zákona a tak jim přičítali vážnost božskou. Toto přesvědčení o původě a vážnosti spisův apoštolských uchovávalo se v těch obcích, do nichž byly poslány, od pokolení do pokolení podáním ústním a předčítáním při službách Božích; od nich pak šířily se spisy ty dále i s ujištěním o jejich božské vážnosti.

Spisy apoštolské totiž nebyly psány pro celou církev, nýbrž pro jednotlivé obce a osoby křesťanské, a to se zřením ke zvláštním potřebám jejich. Byly proto s počátku roztroušeny po různých krajích a jen malému počtu křesťanů známy. Záhy však počaly obce křesťanské sdíleti s jinými apoštolské knihy, které měly, i přesvědčení své o božské vážnosti jejich, a vypůj-

čovaly si od jiných obcí spisy, které byly v rukou jejich. Ty pak opisovali, sestavovali ve sbírku a předčítali při službách Božích jakožto spisy apoštolské, jimž božská vážnost přísluší.

Že sbírky ty nebyly všude stejně veliké, jest na snadě. Nedostalať se o některých knihách apoštolských do krajin vzdálenějších známost hned, nýbrž až po delším čase; o jiných dověděli se sice dosti brzy, ale bez dostatečného osvědčení apoštolského původu jejich. Těch proto nepřijali s počátku v oněch obcích do sbírky své, bojíce se, aby nevřadili je tam neprávem. Tím způsobem stalo se, že některé knihy byly vřaděny do kánonu všudy hned od počátku, jiné však byly uznávány pouze v některých obcích, jinde pak s počátku buď vůbec neznámy neb v pochybnost brány a později teprv, když apoštolský původ jejich náležitě také u nich byl osvědčen, uznány a k Písmu sv. přičteny. Ony knihy nazývají se někdy prvokánonickými, tyto druhokánonickými. Ke druhokánonickým knihám Nového Zákona patří: list k Židům, list sv. Jakuba, druhý list sv. Petra, druhý a třetí list sv. Jana, list sv. Judy a Zjevení sv. Jana.

Různost náhledů o některých knihách Nového Zákona trvala až do 4. st. Potom nastala jednota úplná po celé církvi až na malé výjimky v krajinách východních. Přispěl k tomu nepochybně církevní sněm Nicejský, na němž sešli se zástupcové celé církve, jak západní tak východní. Neučinil sice sněm ten žádného rozhodnutí věroučného o knihách biblických, avšak účastníci sněmu sdělili zajisté jedni s druhými církevní podání svých obcí o nich a zapudivše tak pochybnosti, které někteří měli, přispěli k tomu, že i ty knihy byly ode všech uznány za apoštolské a božské, k nimž dosud zde onde jevila se nedůvěra.

V 16. st. obnovili však opět někteří pochybnosti, které v starých dobách měli někteří o těch oněch knihách. Proto církevní sněm Tridentský učinil výnos, ve kterém, potvrdiv církevní podání, věroučně určil a co do počtu a rozsahu knih vymezil kánon jak Starého tak Nového Zákona, vypočítav a prohlásiv za kánonické všecky ty knihy Starého i Nového Zákona se všemi

částkami, jak se vyskytají v latinském překladě zvaném Vulgata, a vysloviv vyobcování z církve nad tím, kdo by jich neuznal. Výnos ten obnovil sněm Vatikánský r. 1870. Tak uznána výrokem neomylným božská a kánonická vážnost jejich, a konec učiněn pochybnostem o vážnosti té které knihy pro každého katolického křesťana. Patří pak k Písmu sv. Starého Zákona knihy tyto:

a) dvacet jedna kniha dějepravná, a to: pět knih Mojžíšových, kniha Josue, kniha Soudců, Ruth, čtyři knihy královské, (které však dle bible hebrejské dělí se na dvě knihy Samuelovy a dvě knihy královské), dvě knihy Paralipomenon či chroniky zvané, dvě knihy Esdrášovy, z nichž druhá slove také Nehemiášovou, kniha Tobiášova, Judith, Esther, dvě knihy Makkabejské.

b) sedm knih poučných, a to: kniha Job, Žalmů, Přísloví, kniha Ekklesiastes či Kazatel, Píseň Šalomounova či Píseň písní, kniha Sirach či Ekklesiastikus a kniha Moudrosti.

c) sedmnáct knih prorockých, totiž kniha proroka Isaiáše, Jeremiáše s Baruchem, Ezechiele, Daniele, kteréž, vyjmouc knihu Baruchovu, nazývají se pro větší rozsah svůj knihami velikých proroků, a kniha proroka Oseáše, Joele, Amosa, Abdiáše, Jonáše, Micheáše, Nahuma, Habakuka, Sofoniáše, Aggéa, Zachariáše a Malachiáše, kteréž slovou knihami malých proroků.

K Novému Zákonu patří knihy tyto:

a) pět knih dějepravných, totiž čtyři evangelia (svatého Matouše, sv. Marka, sv. Lukáše, sv. Jana) a Skutky apoštolské.

b) dvacet jedna kniha poučná, a to: čtrnáct listů sv. Pavla a sedm listů tak zvaných katolických (jeden sv. Jakuba, dva sv. Petra, tři sv. Jana, jeden sv. Judy).

c) jedna kniha prorocká, totiž Zjevení sv. Jana či Apokalypse.

2. O evangeliích vůbec.

Slovo evangelium jest původu řeckého. Znamenalo původně dar za dobré poselství, později dobré poselství samo. V Novém Zákoně bylo tak nazváno poselství či kázání o království messianském, o vykoupení lidstva

skrze Krista Pána a tom blahu, jehož lze skrze něho dosíci, ano nazváno tak i učení Kristovo, jak bylo od apoštolův a mužův apoštolských hlásáno. Stalo se to zcela přiměřeně, neboť nebylo pro lidstvo poselství lepšího, zvěsti radostnější nad tu, která se týkala vykoupení lidstva. V době apoštolských Otců podložen byl slovu evangelium také význam psaného poselství o Vykupiteli a jeho díle i učení. Nazývali totiž evangeliem také spisy, které obsahovaly od apoštolů šířenou zvěst o dokonaném vykoupení. Poněvadž zvěst ta podána jest více méně obšírně v každém spise apoštolském, dávali, jak se zdá, s počátku jméno to všem spisům apoštolským, novozákonním. Avšak záhy, již v první polovici 2. st. omezen jest výraz ten pouze na ony spisy přímo neb nepřímo apoštolské, aneb alespoň za takové vydávané, které vylíčují slova a skutky Vykupitele samého, ve kterých tedy Kristus sám slovem i skutkem učí, jedná, trpí a moc i slávu svou zjevuje. — Kolovalo pak v prvních stoletích církve Kristovy mnoho spisů, které vypravovaly o životě a působení Ježíše Krista, a to i takových, které byly vydávány za spisy apoštolů samých; nicméně církev nepřijala jich nikdy více do svého kánonu než čtyři svrchu jmenované. Příčina, proč pouze tato čtyři přijala, byla v tom, že jediné ona byla sepsána z vnuknutí Ducha sv. a jako taková církvi osvědčena svědectvím nezvratným.

O evangelii sv. Matouše.

První evangelium kánonické sepsáno jest od svatého Matouše. Evangelista tento byl synem jakéhosi Alféa, odlišného od Alféa, otce Jakuba Mal. a Judy. Jiné jméno jeho bylo Leví. Povoláním svým byl celníkem v Kafarnai, jež Pán Ježíš vyvolil za východiště galilejské činnosti své. Od celnictví dostal se ke Kristu nedlouho před velikonocemi, které se slavily v druhém roce veřejného života jeho. Tehdy totiž šel Pán Ježíš kolem celnice jeho při jezeře Genesaretském a spatřiv ho tam seděti, vyzval jej, aby šel za ním či

aby stal se trvalým průvodcem a učenikem jeho. A on, nechav všeho, šel za Ježišem. Věděltí již o četných zázracích, které Pán Ježíš byl učinil v Kafarnai a jeho okolí, nejednal tedy pošetile, jda beze všeho za Kristem, ale v plném vědomí, že není obyčejným člověkem, nýbrž poslancem Božím ten, jehož se přidržuje. Od té doby as, zejména jako apoštol, nazýval se Matoušem, ač-li již dříve neměl jmen obou, neboť Židé mívali dvě jména. Později zvolil jej Pán Ježíš za apoštola. Jinak však nemluví se o něm výslovně v Novém Zákoně, leč že uvádí se jméno jeho ve čtyřech katalozích či seznamech apoštolských, které vyskytají se v prvních třech evangeliích (zvaných synoptických) a ve Skutcích apoštolských. Jak svědčí sv. Ireneus a zvláště Klement Alex. a Eusebius, apoštolskou činnost svou vykonával nejprve v Palestině mezi Židy, veda dle tvrzení Klementa Alexandrijského život tak přísný, že se zdržoval všech pokrmů masitých a požíval pouze zeleniny. Později odešel k národům pohanským. Do kterých krajin však se odebral, není jisto, poněvadž staré zprávy odchylují se v té věci od sebe. Jmenujíť jako působiště jeho Syrii, Persii, Parthii a Medii, Ethiopii, Pontus, Macedonii, Hispanii. Nejvíce však podobá se pravdě, co udává Rufin a Sokrates, že totiž odešel do Ethiophie, t.j. do krajin jižně od moře Kaspického ležících, a tam kázal evangelium. V zemi té nejspíše také podstoupil smrt mučenickou. Tvrdí sice Herakleon, stoupenec sekty valentinské, že zemřel smrtí přirozenou, ale všecky zprávy ostatní odporují tomu, udávajíce, že zemřel smrtí mučenickou. Dle martyrologia římského byl k rozkazu krále Hirtaka probodnut mečem, právě když sloužil mši sv., a to proto, poněvadž utvrdil v úmyslu zachovati ustavičné panenství královskou dceru Ifigenii, kterou Hirtakus chtěl vzíti si za manželku; tělo jeho pak později přeneseno do Salerna a tam uloženo ve chrámě ke cti jeho zasvěceném.

Evangelium své napsal sv. Matouš v Palestině snad v Jerusalemě r. 42. ne-li spíše již r. 41., a to pro křesťany palestinské obrácené ze židovství. Pohnutku k tomu daly mu neutěšené okolnosti, ve kterých křesťané ti žili. Židé totiž nenáviděli křesťany vůbec, zvláště

pak ty, kteří byli obráceni ze židovství. Pokládalit je za odpadlíky od náboženství pravého. I pronásledovali je proto nebo hleděli různým způsobem přesvědčiti je o bludnosti jejich víry a pohnouti, by vrátíce se k židovství spojili se s nimi proti nenáviděným Římanům, jejichž jho tak těžce nesli. Mimo to křesťané neměli dosud chrámův, a bohoslužba jejich byla jednoduchá, prosta obřadů mocně smysly jímajících. Židé však měli chrám velkolepý, bohoslužbu na oko skvělou, plnou obřadů vnějších. To vše působilo mocně v palestinské a zvláště v jerusalemské křesťany obrácené ze židovství, a budilo nebezpečenství, že vrátí se k židovství a budou čekati s nimi vykupitele časného, který by je vybavil z moci římské a obnově pozemskou říši Davidovu, dopomohl jim k časné slávě a blahu pozemskému. Nebezpečenství to vzrostlo zvláště za Agrippy I., když král ten, chtěje se Židům zalíbiti, nejen zvláštní zápal předstíral pro zákon Mojžíšský, nýbrž i apoštola Jakuba Velk. usmrtil, Petra uvěznil v úmyslu také jej usmrtit a vůbec křesťany pronásledovat se jal. Neměli-li tedy mnozí z křesťanů tamních podlehnouti v něm, bylo tehdy velice potřebí co nejpřesvědčivěji ukázati, že Vykupitel již přišel a očekávané království messianské založil. A právě touto potřebou, z oněch okolností řízením Božím vzniklou, byl sv. Matouš pohnut, aby napsal své evangelium. Chtělť ukázati, že Ježíš Kristus jest zaslíbeným Vykupitelem, a marně proto že by kdo čekal vykupitele jiného; chtěl poučiti též, že církev od Krista založená jest oním královstvím messianským, jež v Starém Zákoně bylo zaslíbeno, představenými jeho že nejsou židovští velekněží ani velerada, nýbrž apoštolé; ano chtěl ukázati též, že statky messianské nezáležejí ve světské slávě a časném lesku, nýbrž že jsou předem duchovními, a prostředkem k dosažení jich že jest život ctnostný a cesta utrpení a přemáhání sebe. — S hledem k tomuto účelu svému upravil též spis svůj. Vybralť předem ze života Kristova právě takové děje, které byly v Starém Zákoně předpověděny neb předobrazeny, a připomínaje neb uváděje rozličná místa prorocká, opět a opět ukazuje, že na Ježíši Kristu vy-

plnilo se, co proroci předpověděli o budoucím Vykupiteli. Aby pak nikdo nedal se másti Kristovou chudobou a jeho i vlastním utrpením, upozorňuje též na jeho slávu a podává důkazy jeho vyšší přirozenosti, vysvětluje jasněji, než který jiný evangelista povahu království messianského a poměr jeho k bohovládě starozákonní, a poučuje o potřebě snášeti trpělivě utrpení a přemáhati sebe. Ačkoli pak postupuje celkem pořadem času, neřadí přece jednotlivých událostí vždy tak, jak udály se po sobě, nýbrž jak věcně hodí se k sobě a k jeho účelu. Ukázav totiž hned v prvních kapitolách, že Pán Ježíš pochází skutečně z toho rodu, z něhož Vykupitel podle proroctví měl vyjíti, a že narodil se z Panny, a to v Betlemě, jakož byl předpověděl jednak Isaiáš, jednak Micheáš, a vylíčiv, kterak již jako dítko byl od pohanských mudrců vyhledán a jako Bůh uctěn, od Židů však zneuznán ano od jejich krále i na smrt pronásledován, ale útěkem do Egypta zachráněn, popisuje ony děje, jež předcházely bezprostředně veřejný život jeho. Učiniv tak vhodný úvod k dílu svému, líčí Krista jako učitele, divotvorce a zakladatele nového království, který poučiv a připraviv apoštoly, jakožto budoucí představené církve své, k náležitému zastávání úřadu jejich a vykonav dílo vykupitelské, udělil apoštolům poslání světové, by všecky národy učili a do jeho království přiváděli.

S hledem k tomu, že začíná evangelium své rodokmenem Krista jako člověka, zobrazuje se sv. Matouš obyčejně se symbolem člověka.

Nejstarší svědek, který jmenuje Matouše spisovatelem evangelia, jest sv. Papiáš, žák sv. Jana evangelisty. Po něm činí to sv. Ireneus, Tertullián a j. Jakési narážky na ně, ano i citáty či výroky uvedené z evangelia Matoušova buď doslovně neb více méně volně shledáváme již ve spise Učení dvanácti apoštolů, v listě sv. Barnabáše a v listě sv. Polykarpa († 107 neb 109), který byl též žákem sv. Jana evangelisty.

— —

Svaté evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Matouše. *)

KAPITOLA 1.

Rodokmen Ježíše Krista 1, 1—17.

1. Kniha rodu Ježíše Krista, syna Davidova, syna Abrahamova. 2. Abraham zplodil Isáka, Isák pak zplodil Jakoba, Jakob pak zplodil Judu a bratry jeho. 3. Juda pak zplodil Faresa a Záru z Thamary, Fares pak zplodil Ezrona, Ezron pak zplodil Arama, 4. Aram pak zplodi Aminadaba, Aminadab pak zplodil Násona, Náson pak zplodil Salmona, 5. Salmon pak zplodil Booza z Rahaby, Booz pak zplodil Obéda z Ruthy, Obéd pak

*) Nadpis tento není od sv. Matouše, jakož ani nadpisy ostatních knih novozákonních nepocházejí od jejich spisovatelů, nýbrž od těch, kteří je pořádali nejprve ve sbírku neb opisovali. První nadpisy byly zcela krátké, totiž „Podle Matouše" neb „Evangelium podle Matouše" při prvním evangelii, a podobně i při ostatních knihách. Později je rozšiřovali. Také rozdělení v části menší a větší nebylo původně, nýbrž později teprv zavedeno; ani nebylo vždy stejné. Rozdělení v nynější kapitoly pochází od Štěpána Langtona, professora university pařížské, který zemřel r. 1228 jako kardinál a arcibiskup Canterburský. Rozdělení v nynější verše pochází z r. 1551 od knihtiskaře Roberta Stephana.

První část evangelia (1, 1—4, 11) obsahuje události z Kristova dětství a děje, které předcházely bezprostředně před veřejným životem jeho jako příprava k němu, a podává je tak, aby mysl čtenářů byla jimi již upozorněna i na vykupitelský úřad Ježíše Krista i na způsob, kterým lidstvo vykoupil. Evangelista totiž jednaje 1. o dětství Páně (kap. 1—2), podává

a) rodokmen Ježíše Krista (1, 1—17), kterým ukazuje způsobem pro tehdejší rodiló Židy postačitelným, že Pán Ježíš pochází skutečně z potomků Abrahamových a z rodu Davidova, jakož dle zaslíbení daných Abrahamovi a Davidovi Vykupitel měl vyjíti.

1. 1. Kniha rodu jest tolik co rodokmen. Slova prvního verše nejsou nadpisem celého evangelia, nýbrž pouze prvního odstavce od v. 2—17. Výraz syn znamená zde potomka, jako i jinde v Písmě sv. častěji.

zplodil Jessea, 6. Jesse pak zplodil Davida krále, David pak král zplodil Šalomouna z té, která bývala Uriášovou, 7. Šalomoun pak zplodil Roboama, Roboam pak zplodil Abiáše, Abiáš pak zplodil Asu, 8. Asa pak zplodil Josafata, Josafat pak zplodil Jorama, Joram pak zplodil Oziáše, 9. Oziáš pak zplodil Joathama, Joatham pak zplodil Achaza, Achaz pak zplodil Ezechiáše, 10. Ezechiáš pak zplodil Manassa, Manasses pak zplodil Amona, Amon pak zplodil Josiáše, 11. Josiáš pak zplodil Jechoniáše a bratry jeho za stěhování babylonského. 12. A po stěhování babylonském Jechoniáš zplodil Salathiele, Salathiel pak zplodil Zorobábele, 13. Zorobábel pak zplodil Abiuda,

---

8. Joram nebyl otcem, nýbrž prapradědem Oziášovým; zplodil jej tedy nikoli přímo, nýbrž nepřímo, totiž skrze svého pravnuka Amasiáše. Tři členy, totiž Joramova syna Ochoziáše, vnuka Joasa a pravnuka Amasiáše vynechal buď sv. Matouš aneb spíše již sám autor oné listiny, z níž Matouš přejal tento rodokmen, a to nikoli nedopatřením, neboť vynechání podobné dělo se v židovských rodokmenech častěji, nýbrž úmyslně, nejspíše proto, že členové ti, jsouce potomky Jorama a jeho manželky Athalie, dcery krále Achaba, pocházeli po přeslici z rodu Achabova, nad nímž Pán Bůh vyslovil kletbu pro zločiny páchané od Achaba a jeho manželky Jezabely. Kletby totiž vztahovaly se až na třetí i čtvrté pokolení.

11. stěhováním rozumí se tu odvádění Židů do zajetí babylonského. Počalo se za Joakima (r. 605 př. Kr.) a bylo dokončeno za Jechoniáše a Sedekiáše. — Josiáš byl dědem Jechoniášovým; zplodil jej tedy nikoli přímo, nýbrž prostředečně, totiž skrze syna svého Eliakima, který vládl pod jménem Joakim 11 roků. Joakima vynechal sv. Matouš, nejspíše proto, poněvadž nastoupil na trůn nikoli platným řádem o posloupnosti, nýbrž byv dosazen od egyptského krále Necha na místo svého bratra Joachaza, kterého Necho sesadil a do Egypta odvedl. — Jechoniáš měl pouze jednoho bratra, Sedekiáše. Mluvě tedy sv. Matouš o bratřích Jechoniášových, bere slovo bratr ve smysle širším o příbuzenstvu neb potomstvu vůbec, jakož se děje v Písmě sv. častěji, a rozumí jimi také strýce Jechoniášovy, vlastní to syny Josiášovy; činí to nepochybně proto, aby naznačil, že veškeré potomstvo Josiášovo dostalo se do zajetí (vyjma Joachaza, který byl odveden do Egypta, a Eliakima či Joakima, který zemřel v Palestině).

Abiud pak zplodil Eliakima, Eliakim pak zplodil Azora,
14. Azor pak zplodil Sadoka, Sadok pak zplodil Achima,
Achim pak zplodil Eliuda. 15. Eliud pak zplodil Eleazara, Eleazar pak zplodil Mathana, Mathan pak zplodil
Jakoba, 16. Jakob pak zplodil Josefa, muže Marie,
z nížto se narodil Ježíš, jenž slove Kristus. 17. Všech
tedy rodů od Abrahama až do Davida bylo čtrnáct, a
od Davida až do stěhování babylonského rodů čtrnáct
a od zajetí babylonského až do Krista rodů čtrnáct.

Početí a narození Ježíše Krista. 1, 18—2, 1.

18. Kristovo pak narození bylo takto: Když matka
jeho, Maria, byla zasnoubena Josefovi, nalezena jest

---

16. Josef nazývá se mužem Panny Marie, neboť po vůli Boží uzavřel s ní sňatek manželský. Dle sv. Otců řídil tak Bůh za tím účelem, aby bylo šetřeno cti Panny Marie i Pána Ježíše, jakož i aby Josef byl ochráncem Panny Marie a svědkem jejího panenství. Dle sv. Ignáce chtěl to Bůh také proto, aby tajemství vtělení Syna Božího zůstalo ještě skryto před satanášem. Ale i v manželství zachovali Josef i Panna Maria ustavičné panictví, žijíce spolu jako bratr se sestrou. — Josef nebyl přirozeným otcem Pána Ježíše, neboť Pán Ježíš byl počat způsobem nadpřirozeným přímou mocí božskou; proto sv. Matouš nepraví o něm: „Josef zplodil", nýbrž „byl mužem Marie, z nížto se narodil Ježíš Kristus". Poněvadž však mezi Josefem a Marií Pannou bylo uzavřeno řádné manželství, patřilo dítko Ježíš právem manželským nejen Panně Marii, nýbrž i sv. Josefu. Kdyby na př. Bůh na poli neosetém mimořádně způsobil přímou mocí svou velikou úrodu, patřila by zajisté úroda ta právem majetkovým tomu, komu patří pole, ačkoliv on pole neosel; a tak i když Bůh řádem nadpřirozeným požehnal manželství Josefa s Pannou Marií dítkem, patřilo dítko to právem manželským těm, či bylo manželství, tedy nejen Marii, vlastní matce jeho, nýbrž i Josefovi, který s ní řádné manželství uzavřel a v jehož manželství dítko se zrodilo. A v tom též příčina, proč rodokmen vedený od sv. Matouše, kterýž jest vlastně rodokmenem Josefovým, mohl býti označen od něho (ve v. 1.) jako rodokmen Ježíše Krista, přes to, že Josef nebyl otcem jeho přirozeným. Poněvadž totiž Pán Ježíš podle lidské přirozenosti své patřil právem manželským také Josefovi, zákonnému otci jeho, proto rodokmen Josefův byl zároveň rodokmenem Kristovým.

b) v. 18—25. Evangelista líče rozpaky, do nichž přišel Josef, když seznal, že snoubenka jeho stala se matkou, a

prve než se sešli, těhotnou z Ducha svatého. 19. Josef pak, muž její, jsa spravedlivý a nechtěje postaviti ji na odiv, odhodlal se propustiti ji tajně. 20. Když však o tom přemýšlel, aj anděl Páně ukázal se mu ve snách řka: „Josefe, synu Davidův, neboj se přijmouti

způsob, kterým byl z nich vyveden od anděla, poučuje, že Pán Ježíš byl počat mocí božskou z Panny a narozen v Betlemě, jakož bylo předpověděno.

18—19. Slova „prve než se sešli“ (totiž: v domě Josefově jako manželé) znamenají tolik co „prve než Josef přijal k sobě Marii jako manželku“ či „prve než s ní uzavřel sňatek manželský.“ Židé totiž neuzavírali sňatku manželského vždy hned jak se zasnoubili, nýbrž mnohdy několik měsíců, ba i celý rok po zasnoubení se. Podobně bylo též u Panny Marie a sv. Josefa. V tom čase pak, kdy Maria byla sice zasnoubena, ale ještě za manželku nepojata, obdržela od anděla radostnou zvěst, že stane se matkou Vykupitelovou, a obdrževši ji odešla brzy na to do Judska navštívit svou tetu Alžbětu. Asi po třech měsících se vrátila (Luk. 1, 26—56). A tehdy nejspíše přihodilo se to, co se svrchu vypravuje. Josef zpozoroval, že snoubenka jeho stala se matkou a nevěda, kterak se to událo, přišel proto do rozpaků; neboť vnější okolnosti měly jej k tomu, aby soudil v nevěrnost její a jako nevěrnou udal ji úřadům, ale zbožnost a ctnost její bránily mu, aby nepřipouštěl si takového podezření a neuváděl nevěsty své v lehkost. Jsa však muž spravedlivý, chtěl i šetřiti cti Panny Marie i vyhověti zákonu, který zavrhoval nevěrnost u snoubenců právě tak jako u manželů. Ustanovil se proto na tom, že propustí Marii tajně ze závazku snubního, aby mohla se provdati za jiného. Maria zajisté zpozorovala na něm jakýsi nepokoj a zármutek a znala též jeho příčinu, nicméně neřekla mu, kterak se stala matkou; neboť by tím prozradila sama nesmírnou onu důstojnost, na kterou ji Bůh povýšil. A v tom bránila jí pokora její. Ponechala proto vše Bohu, pevně doufajíc, že Bůh sám vyloží Josefovi tajemství vtělení Syna Božího, jako byl poučil o tom Alžbětu. A důvěra ta nezklamala jí. — Josefa nazývá již mužem (v. 19) a Pannu Marii jeho manželkou (v. 20), ač ještě v manželství nebyli; neboť snoubenci měli táž práva a tytéž povinnosti jako manželé, a proto snoubenka zvala se také někdy již manželkou (5. Mojž. 22, 22. 23) a snoubenec mužem. —

20—21. Anděl řekl, že z Ducha sv. jest to, co v Marii jest zplozeno, poučuje tak, že se stala matkou nikoli způsobem přirozeným, nýbrž nadpřirozeným, to jest: mocí božskou. Touž všemohoucností totiž, kterou Bůh učinil z ničeho svět a z hlíny tělo Adamovo, touž všemohoucností — pouhou vůlí

Marii, manželku svou: neboť co v ní jest zplozeno, z Ducha svatého jest. 21. Porodí pak syna a nazveš jméno jeho Ježíš, neboť on spasí lid svůj od hříchů jejich." 22. Toto pak všecko stalo se, aby se naplnilo, co bylo pověděno od Pána skrze proroka řkoucího: 23. „Aj panna počne a porodí syna, a nazvou jméno jeho Emanuel," což se vykládá „S námi Bůh". 24. Povstav pak Josef ze sna, učinil, jakož mu byl přikázal anděl. I přijal manželku svou, 25. ale nepoznal ji, až

---

svou — učinil v životě Panny Marie tělo Pána Ježíše a stvořiv z ničeho duši, spojil ji s ním v lidskou jeho přirozenost, s kterou spojil se ihned Syn Boží se svou přirozeností božskou, takže potom lidská a božská přirozenost byly při něm spojeny v jedné a to božské osobě nerozdílně a nesmíšeně. Vtělení to stalo se působením Boha trojjediného, tedy působením všech osob božských, přece však přičítá se Duchu sv.; neboť vtělení Syna Božího jest dílem lásky Boží k lidem; díla lásky však přičítají se podle mluvy biblické Duchu sv. — Panna Maria byla ovšem matkou toliko člověčenství Kristova; vždyť božství nerodí se. Poněvadž však ten člověk Ježíš, jehož počala a porodila, nebyl ani okamžik pouhým člověkem, nýbrž též Bohem, takže porodila bohočlověka, slove právem a jest Rodičkou Boží.

22. t. skrze proroka Isaiáše 7, 14. Jméno Ježíš jest hebrejské, znamená tolik co spasitel.

24. Uzavřel totiž s Pannou Marií řádné manželství.

25. Poznámkou touto upozorňuje evangelista znova, že Pán Ježíš nebyl počat způsobem přirozeným. Pravě však, že Josef nepoznal Panny Marie, až porodila syna svého prvorozeného (Pána Ježíše), nikterak netvrdí tím, že by ji byl poznal tělesně po narození Páně, a že by tedy Panna Maria byla měla dítky ještě jiné, přirozeným řádem zplozené. Neboť spojka až, až do nepoukazuje podobně, jako spojka prve než, k ničemu jinému, než k tomu, co se stalo neb nestalo do jistého okamžiku, a nic netvrdí ani nepopírá o tom, co stalo se později. Když na př. v 2. král. 6, 23 praví se, že Micholi, dceři Saulově, nenarodil se syn až do dne smrti její, nikdo nebude rozumně souditi z toho, že se jí narodil syn po její smrti. A tak i sv. Matouš slovy svrchu uvedenými netvrdí nic jiného, leč to, že před narozením Páně Josef nepoznal tělesně Panny Marie; o tom, zda poznal ji po narození Kristově, vůbec nemluví, a to proto, poněvadž nepodává životopisu ani Panny Marie ani svatého Josefa, nýbrž život Pána Ježíše, a to za tím účelem, aby ukázal o něm, že jest Vykupitel v Starém Zákoně zaslí-

porodila syna svého prvorozeného, a nazval jméno jeho Ježíš.

KAPITOLA 2.

Příchod mudrcův od východu. 2, 1—12.

1. Když tedy narodil se Ježíš v Betlemě judském za dnů Heroda krále, aj mudrci od východu přišli do

---

bený; z té příčiny běží mu na tomto místě předem a jediné o to, aby dokázal, že Pán Ježíš byl počat způsobem nadpřirozeným z Panny, a tedy že jest ten, k němuž již Isaiáš poukazoval slovy: Aj panna počne a porodí syna atd. Pána Ježíše nazývá prvorozeným synem Panny Marie nikoli proto, že by Panna Maria byla měla ještě jiné dítky později rozené, nýbrž že byl jednorozeným či jediným synem jejím; neboť slovo prvorozený (řecké prototokos) odpovídá hebrejskému slovu bekór, kteréž po výkladě Boha samého (2. Mojž. 13, 2) znamenalo prvorozence vůbec, nehledíc k tomu, zda ještě jiný narodí se po něm, tedy i prvorozence i jednorozence. S hledem k tomu nazval sv. Pavel (Žid. 1, 6) Pána Ježíše i prvorozencem Boha Otce, ač jest jisto, že Bůh nemá jiného syna soupodstatného. V Novém Zákoně mluví se sice na několika místech o bratřích, ano i o sestrách Páně, ale nikde nerozumějí se jimi jeho bratři ve vlastním, nýbrž v širším slova smyslu, t. j. jeho příbuzní, dítky totiž Alféa a jeho manželky Marie, která dle Jan. 19, 25. byla sestrou t. j. snad příbuznou neb švakrovou Panny Marie. Nazývajíť se v Písmě sv. mnohdy bratry i příbuzní a švakrové i přátelé.

c) 2, 1—23. Evangelista vypravuje o příchodě mudrců, útěku do Egypta, zavraždění dítek betlemských, návratu z Egypta a usídlení se v Nazaretě a tak upozorňuje nejen na náplň toho, co ve smyslu předobrazném pověděl Oseáš (11, 1) o Vykupiteli slovy: Z Egypta povolal jsem syna svého, nýbrž i na děje, které byly jakousi předzvěstí toho, že Pán Ježíš bude jako Vykupitel od Židů zneuznán a zavržen, od pohanů však uznán a přijat.

2. 1. Mudrci ti, či magové, jak je nazývá evangelista v řečtině, byli vznešení a učení pohané, pocházející nejspíše z Persie, kteří zabývali se vědami přírodními, zvláště hvězdopravectvím či předpovídáním budoucnosti, jmenovitě osudů lidských, z běhu a vzájemné polohy hvězd a požívali všeobecné vážnosti. Pozdější podání nazývá je králi, ač jimi nebyli, alespoň ne v obvyklém smyslu slova. Možná však, že byli pohlaváry některých rodů a pro svou učenost požívali

Jerusalema, 2. řkouce: „Kde jest ten novorozený král židovský? Neboť viděli jsme hvězdu jeho na východě,

---

vali veliké vážnosti i u krále a byli jeho rádci a odtud vyvinulo se podání, že byli králi. Kolik jich bylo, evangelista nepraví; podání však udává, že byli tři; a že podání to jest pravé, lze souditi již z počtu darů, které obětovali. Hvězda, která se jim ukázala na východě, nebyla obyčejná, ani nebyl to povětroň neb vlasatice neb jiný zjev přirozený, jak někteří myslili, nýbrž zvláštní zjev světelný, jen k tomu konci od Boha stvořený, aby dala se mudrcům známost o Kristově narození. Patrno to z toho, že jediné s tímto výkladem srovnává se to, co sv. Matouš praví o hvězdě mudrců, že totiž šla před nimi, že stanula nad jistým domem, a to tak nízko, že mudrci poznali, v kterém domě jest Spasitel, ať nedíme nic o tom, že jdouc od Jerusalema k Betlemu pohybovala se směrem opačným tomu, kterým vidíme pohybovati se tělesa nebeská. Předpokládá se sice výkladem tímto zázrak; ale učinil-li Bůh nesmírný onen zázrak vtělení Syna svého, bylo zajisté přiměřeno velebnosti jeho, aby jiným zázrakem menším oznámil jej těm, pro něž Syn Boží se vtělil: i Židům i pohanům. Židům, kteří ctíce Boha pravého, užívali v té příčině dobře svého rozumu, oznámil jej skrze bytosti rozumné, skrze anděly (Luk. 2, 9—14), i bylo zcela vhodno, aby pohanům, kteří neznajíce a nectíce pravého Boha, neužívali v té příčině rozumu svého dobře, oznámil jej tvorem nerozumným. — Kterak z té hvězdy poznali, že se Vykupitel narodil, vysvětlí se takto: V Starém Zákoně byla dána četná proroctví o budoucím Vykupiteli, a ta vešla v známost také u pohanů, jmenovitě od té doby, kdy Židé dostali se do zajetí a kdy počali se usazovati mezi jinými národy. Proroctví ta znali zajisté jistou měrou také mudrci, a mezi nimi i to, které Balaam pověděl slovy: „Vzejde hvězda z Jakoba a povstane prut z Israele a potepe knížata moabská a zhubí všecky syny Sethovy“ (4. Mojž. 24, 7). Z toho učinili si mínění, že jakási zvláštní hvězda objeví se na nebi, až se narodí Vykupitel, a učinili si je tím spíše, poněvadž jako astrologové či hvězdopravci drželi se zajisté mínění tehdy rozšířeného, že při narození velikého muže objevuje se hvězda zvláštní jasnosti. Bůh proto, chtěje oznámiti jim, že se Vykupitel narodil, použil mínění jejich a učinil na obzoru světlo zvláště jasné, neobyčejné. A mudrci zpozorovali je zajisté ihned, a vědouce, že tu dobu má podle proroctví již přijíti z Judska král, který by ujal vládu nad celým světem, přišli ihned zcela pochopitelně na myšlenku, že král ten — Vykupitel světa — již se narodil. Bůh pak utvrdil je v myšlence té zvláštním vnuknutím, povzbuzuje je zároveň, aby vyhle-

i přišli jsme poklonit se jemu.“ 3. Uslyšev to Herodes král, zarmoutil se, a všecken Jerusalem s ním. 4. I shromáždiv všecka knížata kněžská a zákoníky lidu, tázal se jich, kde se má Vykupitel naroditi. 5. Oni pak řekli jemu: „V Betlemě judském; neboť takto jest psáno skrze proroka: 6. A ty Betleme, území judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými: neboť z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj israelský.“ 7. Tu Herodes, povolav tajně mudrce, vyptal se jich bedlivě na čas, kdy hvězda svítila. 8 a poslav je do Betlema, řekl: „Jděte a ptejte se pilně po dítěti a když je naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda poklonil se jemu.“ 9. Oni pak vyslechnuvše

---

dali novorozeného krále a uctili jej. A oni uposlechnuvše vnuknutí a puzeni jsouce vlastní tužbou srdce svého, dali se na cestu. Brzy však ztratila se jim hvězda, snad již ve vlasti jejich; lze to alespoň souditi z veliké radosti, kterou pocítili, když ukázala se jim zase na cestě z Jerusalema do Betlema (v. 9). Ale oni nepotřebovali na cestě vůdce tak mimořádného; neboť z proroctví věděli, že král onen vyjde z Judska. Brali se proto do Judska, a to do Jerusalema, jakožto města hlavního. Neboť nevěděli o proroctví Micheášově, dle něhož Vykupitel měl se naroditi v Betlemě.

3. Herodes příjmím Veliký poznal dobře, že běží o krále všeobecně očekávaného, o Vykupitele, ale představoval si jej jako panovníka světského, proto bál se, aby nebyl připraven o trůn, a zarmoutil se; s ním zarmoutili se též obyvatelé jerusalemští, neboť jedni strachovali se bouří a převratů politických, jaké myslili, že nastanou při příchodě Vykupitelově, jiní, znajíce krutost Herodovu, báli se krveproliti od něho, jiní cítili s Herodem a báli se o něho, poněvadž se jim líbily velkolepé podniky jeho.

4. Knížata kněžská byli velekněz a představení 24 tříd kněžských. Zákoníci byli znalci, vykladači a učitelé Zákona Božího či Písma sv. Starého Zákona.

5. 6. Odpověděli tak hned, nehledavše v knihách; neboť znali Písmo sv., jmenovitě proroctví messianská z paměti. Proroctví Micheášovo (5, 2) uvedli nikoli doslovně, nýbrž volně, ale co do smyslu správně.

7. Myslil nepochybně, že hvězda svítila jim trvale, i chtěl proto z doby, po kterou hvězda svítila, seznati stáří novorozeného krále onoho, jednak aby zvěděl, zda nehrozí mu nebezpečenství z prodlení, jednak, aby pojistil si voditko k vypátrání dítka.

krále, odjeli; a hle, hvězda, kterou byli uzřeli na východě, předcházela je, až přišedši stanula nad místem, kde bylo dítě. 10. Uzřevše hvězdu, zaradovali se radostí velikou velmi. 11. I vešedše do domu, nalezli

11. Panna Maria a sv. Josef nebyli již ve chlévě (jeskyni), ve kterém se Pán Ježíš narodil, nýbrž v některém domě betlemském. — Ačkoli mudrci viděli před sebou toliko dítko chudé, vzdávali mu přece poctu božskou. Byliť hvězdou a ovšem i působením Boží milosti přivedeni k víře, že to není pouhý člověk, nýbrž také Bůh. Obětovali mu dary, neboť bylo na východě obyčejem nepřicházeti před krále bez darů. Zdali si byli vědomi významu svých darů, není jisto, ale sv. Otcové vykládají, že zlatem uctili Kristovu důstojnost královskou, kadidlem jeho božství, myrrhou či vonnou pryskyřicí, které se užívalo k balsamování mrtvol, jeho přirozenost lidskou. — Kolik dní uplynulo od narození Páně do příchodu mudrců a zejména, zda mudrci přišli před obětováním Páně (či před 40. dnem po narození Páně), anebo až po něm, nelze říci s jistotou. Neboť sv. Matouš vypravuje pouze o příchodě mudrcův a pomlčuje o obětování Páně; sv. Lukáš pak líčí pouze obětování Páně a pomlčuje o příchodě mudrců. Není proto jisto, v kterém pořádku udály se tyto děje za sebou. V církvi byl sice záhy slaven svátek Zjevení Páně, ve kterém se připomínal příchod mudrců. Ale není známo, zda církev vyvolila ten den pro řečený svátek na základě bezpečného podání, že toho dne v měsíci přišli mudrci od východu, anebo z důvodu jiného. Ve 4. st. bylo ovšem rozšířeno mínění, že mudrci ti přišli 13. dne po narození Páně (6. ledna), a ono udržovalo se potom dále jako starobylé podání. Poněvadž však není jisto, na jakém základě podání to vzniklo, nelze ani z něho usuzovati nic bezpečného o době, kdy přišli mudrci, a to tím méně, poněvadž vedle něho vyskytalo se již od 4. st. tu a tam také mínění, že přišli až po obětování, ano snad až dva roky po narození Páně.

Za naší doby tvrdí vykladači většinou, že mudrci přišli až po obětování Páně, a to buď hned, jak mysli jedni, aneb až dne 6. ledna roku následujícího, jak s hledem k řečenému podání domnívají se jiní. Na odůvodněnou svého náhledu uvádějí 1. že za 13 dní nemohli mudrci přibýti do Betlema z krajin tak vzdálených; 2. že Herodes nebyl by čekal tak dlouho, skoro 4 týdny, se zavražděním dítek betlemských; 3. že Panna Maria nebyla by mohla jíti potom bezpečně do Jerusalema k obětování; 4. že, dostavši od mudrců zlato, nebyla by obětovala oběti chudých, dvou hrdliček neb dvou holoubátek. Také k tomu poukazují 5., že Herodes dal zabíti chlapce

dítko s Marií, matkou jeho, a padše, klaněli se jemu, a otevřevše poklady své, obětovali mu dary: zlato,

---

do dvou let, a to s hledem k času, na který se byl vyptal od mudrců, jakož i k tomu 6., že na starých vyobrazeních v katakombách představuje se Pán Ježíš při příchodě mudrců již jako dítko větší, a to jest prý důkazem, že tehdy uplynul delší čas od narození Páně.

Než jakkoli jsou vážné důvody tyto, nepřesvědčují přece. Neboť a), ať nehledíme k tomu, že na velbloudech mohli již v 10 dnech vykonati cestu 1100 km. až z Babylonie, není pravdě nepodobno, že hvězda objevila se jim hned při vtělení Páně, a že tedy měli dosti času i na přípravy i na cestu a mohli zcela pohodlně již dne 13. po narození Páně býti v Betlemě, jak udává podání; b) Herodes pak mohl domnívati se, že mudrci nic nenalezli a styděli se proto jíti k němu, aby se jim nevysmál, že na pouhý přelud nějaký vážili cestu tak dalekou, a proto, nechtěje utráceti hned dítky pro pouhou domněnku cizinců neznámých, mohl zcela pochopitelně i při kruté povaze své čekati a zatím snad i potají pátrati, zda pravda jest, co řekli mudrci, a to tím spíše, poněvadž s hledem k mládí domnělého soka svého věděl, že nebezpečenství ještě nehrozí. Lze domnívati se tak zcela právem, poněvadž dle sv. Matouše Herodes žádal, aby se navrátili k němu pouze, když dítko najdou, či spíše dle textu řeckého, když by dítko nalezli. Potom ovšem, když po obětování Páně roznesla se pověst o dítku a dostala se až k němu, a on seznal, že mudrci měli pravdu, rozhněval se nad tím, že nedostáli slovu, a chtěje rozhodně dítko usmrtiti, nečekal déle, nýbrž dal ihned utratiti dítky betlemské. c) Že Panna Maria šla do chrámu bezpečně ještě po odchodě mudrcův, není s podivením. Vždyť ani ona nevěděla o úmyslech Herodových, ani toho, kdo ji snad potkal, nenapadlo, že dítko její jest oním králem, jehož Herodes tak se obává. d) Také není proti mysli, že obětovala obět chudých; neboť ať nehledíme ani k tomu, že není jisto, v jaké formě bylo zlato dáno, Maria dobře věděla, že mudrci obětovali dary své jejímu dítku jako zaslíbenému Vykupiteli a králi světa; proto neužila jich pro sebe, aniž šetříc vlastních věcí podala z nich obět očistnou, nýbrž obětovala je nejspíše jako obět zvláštní mimo předepsanou obět očistnou. e) Herodes dal ovšem zabíti chlapce betlemské od dvou roků níže; ale z toho nejde, že dítko Ježíš bylo tu dobu již tak staré. Neboť Herodes zajisté nadsadil hodně, aby tím spíše došel svého účelu, a dal proto usmrtiti starší i mladší dítky, než byly ty, k nimž poukazovalo první objevení se hvězdy. Jestli tedy hvězda objevila se již při vtělení se Pána Ježíše, a Herodes

kadidlo a myrrhu. 12. A dostavše napomenutí ve snách, aby se nevraceli k Herodovi, jinou cestou navrátili se do vlasti své.

Útěk do Egypta. 2, 13—15.

13. Když pak odešli, aj anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi, řka: „Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta, a buď tam, až povím tobě; neboť Herodes bude hledati dítěte, aby zahubil je.“ 14. On pak vstav, vzal dítko i matku jeho v noci a odešel do Egypta, 15. a byl tam až do smrti Herodovy, aby se naplnilo,

---

několik měsíců nadsadil, vyloží se, proč dal usmrtiti dítky od dvou let níže, a to tím spíše, poněvadž slova „ode dvou let“ netřeba bráti přesně o těch, kterým již byly plné dva roky, nýbrž o těch, kterým šel teprv druhý rok. f) Konečně co se týká starých vyobrazení, jest sice pravda, že všecka až na jedno, představují Krista již jako dítko dospělejší, ale tím se nic nedokazuje; neboť ať nehledíme k tomu, že alespoň na jednom jest zobrazen přece jako dítko malé, zavinuté, v obrazech těch jeví se taková rozmanitost, že z nich nic bezpečného vyvoditi nelze. Vždyť na několika z nich představuje se Pán Ježíš i jako dítko, čtyř- neb pětileté, a přece nikdo nebude z toho souditi, že mudrci přišli až po 4—5 letech. — Označuje-li však sv. Matouš dobu příchodu mudrců pouze slovy „když se Ježíš narodil“, nechce zajisté tím říci, že přišli až dlouhý čas po narození jeho. A praví-li, kterak otázkou jejich byl polekán Herodes a celý Jerusalem s ním a kterak knížata kněžská a učitelé lidu odůvodňovali svou odpověď o místě narození Kristova výrokem proroka Micheáše, dává tím zajisté na jevo, že při příchodu mudrců ještě nikdo v Jerusalemě nevěděl o narození Kristově, a tedy že ještě Pán Ježíš obětován nebyl. Neboť po obětování Páně „mluvila o něm Anna všechněm, kteří očekávali vykoupení israelského“ (Luk. 2, 38). Uvážíme-li tedy tyto věci a přihlédneme-li ještě k tomu, že dle sv. Justina, světce i rodištěm i věkem velice blízkého apoštolům, přišli mudrci od východu hned jak se narodil Pán Ježíš, nemůžeme, než dáti přednost náhledu, dle něhož mudrci přišli již před obětováním Páně.

15. Do Egypta velel jim Bůh jíti ovšem také proto, poněvadž to byla země nejbližší z těch, které nepatřily pod vládu Herodovu: tam utíkali se Židé častěji a bylo jich tam mnoho usazeno; tam chtěl i Vykupitel světa pobýti. Ale to byla pouze vedlejší a nižší příčina. Hlavní a vyšší příčina, proč to Bůh přikázal, byla dle neomylného výkladu sv. evangelisty v tom, že chtěl, aby se naplnilo proroctví: „Z Egypta povolal jsem

co bylo pověděno od Pána skrze proroka řkoucího: „Z Egypta povolal jsem syna svého.“

Zavraždění dítek betlemských. 2, 15—18.

16. Tu Herodes vida, že byl oklamán od mudrců, rozhněval se náramně, a poslav, usmrtil všecka pacholata, která byla v Betlemě i ve všech končinách jeho ode dvou let a níže podle času, který byl vyzvěděl na

---

syna svého.“ Slova ta proslovil prorok Oseáš v literním smyslu sice o národě israelském, kterýž jako národ vyvolený nazývá se mnohdy v Písmě sv. synem Božím; avšak, jak evangelista sám vykládá, v předobrazném smyslu pověděl je o budoucím Vykupiteli, předpovídaje jimi, že Spasitel světa uteče se za hrozícího nebezpečenství života do Egypta a odtud zase svým časem vrátí se zdráv za spolupůsobení andělova, podobně jako kdysi rodina Jakubova utekla se tam za hrozícího nebezpečenství hladu a vzrostši v národ, vyvedena byla odtud mocí božskou. Mělot zajisté pobytem Kristovým v Egyptě býti naznačeno, že jest Vykupitelem nejen Židů, nýbrž i pohanův, a učitelem těch, kteří musí kráčeti po cestě utrpení a kříže. Zároveň měla tím posvěcena býti půda egyptská, jako na záruku, že tam co nejdříve ujme se a zkvétati bude víra Kristova. — Dle podání pozdějšího usadili se prý v Mątarii nedaleko nynějšího města Kairo.

16. Událo-li se obětování Páně (Luk. 2, 22—93), jak myslíme, až po příchodě mudrců, udála se věc takto: Po obětování Pána Ježíše roznesla prorokyně Anna zprávu, že se Vykupitel již narodil. Zpráva dostala se také k Herodovi. A tu on seznav, že mudrci měli pravdu, a že nedali mu zprávy o dítku, ač je nalezli, cítil se tím oklamána a potupena od nich; i rozhněval se proto a chtěje rozhodně domnělého osobovatele trůnu usmrtiti, poslal vojíny, aby zavraždili všecka pacholata do dvou let jak v Betlemě tak v okolí. Myslilť, že mezi nimi bude usmrcen také Pán Ježíš. Nebylo však těch chlapcův usmrceno celkem mnoho, jak se někdy myslí, nýbrž jen as 15—20. Neboť Betlem bylo město malé a nevelké byly i jeho končiny či území k městu patřící; nebylo tam tedy zajisté více chlapců toho věku. Ptá-li se někdo, proč Bůh dopustil, aby dítky ony byly zavražděny, nelze ovšem říci, než že Bůh nebrání svobodné vůli člověka, a že nevyzpytatelní jsou soudové jeho. Možná, že dopustil to proto, poněvadž Betlemští odepřeli s počátku pohostinství svaté rodině. Jisto však jest, že pro dítky byla smrt ona prostředkem k blahu nepomíjejícímu. Neboť ony byly první z těch, kteří vydaly Kristu svědectví prolitím krve své a jsou proto ctěny v církvi jako mučenici.

mudrcích. 17. Tehdy se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka Jeremiáše řkoucího: 18. „Hlas v Rámě slyšen jest, pláč a kvílení mnohé: Ráchel plačící synů svých; a nedávala se potěšiti, poněvadž jich není.“

Návrat z Egypta. 2, 19—23.

19. Když pak umřel Herodes, aj anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi v Egyptě, 20. řka: „Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a jdi do země israelské; neboť zemřeli ti, kteří hledali bezživotí dítěte.“ 21. I vstal, vzal dítko i matku jeho a vešel do země israelské.

17—18. Jako častěji, tak i nyní užívá evangelista Matouš příležitosti, aby upozornil na náplň starozákonního proroctví. Uvedl však výrok, který opět jen potud jest proroctvím, pokud bere se ve smyslu předobrazném. Neboť ve smyslu literním vztahuje se k odvedení Židů do zajetí babylonského. Tehdy totiž porušili Židé přestupováním zákona úmluvu s Bohem, a Bůh potrestal je za to tím, že byli odvedeni do zajetí. I stal se proto všeobecný nářek, který prorok Jeremiáš líčí tím způsobem, že představuje pramáteř Židů Ráchel, jako by ona, vstavši z hrobu, plakala nad záhubou svých synů. Ale nářek ten byl dle neomylného výkladu sv. Matouše zároveň předobrazem nářku nad záhubou mnohem větší, která měla stihnouti národ israelský proto, že zavrhli Vykupitele, a která vzala jakýsi počátek již vraždou dítek betlemských a nářkem jejich matek. Neboť tím, že král židovský, chtěje zabíti Krista Pána, donutil jej takřka, aby utekl do ciziny, byla porušena zvláštní měrou úmluva s Hospodinem, a dána jedna z prvních příčin k úplné oné záhubě, která byla dokonána zkázou Jerusalema a odnětím veškeré samostatnosti politické Židům.

19. Herodes zemřel brzy, snad již za 7—8 neděl po zavraždění dítek betlemských, a to smrtí velmi bolestnou. Nejen že trápen byl hroznými výčitkami svědomí, také tělesně trpěl nesmírně. Bylť stížen silnou horečkou, prudkými bolestmi ve vnitřnostech, zánětem podbřiší, hnilobou některých částí těla, opuchnutím nohou, dušností a jak Josef Flavius dí, trpěl více, než člověk může snésti. Všeobecně pak skoro myslilo se, že stalo se mu to z trestu za jeho ukrutnosti.

20. Anděl užívá čísla množného zemřeli, hledali, ne že by bylo více těch, kteří hledali bezživotí dítětě, nýbrž prostě místo čísla jednotného, a to nepochybně s hledem k 2. Mojž. 4, 19., kde podobně praví Pán Mojžíšovi: „Jdi a navrať se do Egypta, neboť zemřeli všickni, kteří hledali duše tvé.“

22. Uslyšev však, že Archelaus kraluje v Judsku místo otce svého Heroda, obával se tam jíti, a byv napomenut ve snách, obrátil se do krajin galilejských. 23. A přišed, bydlel v městě, které slove Nazaret, aby se naplnilo, co bylo předpověděno skrze proroky, že Nazaretským slouti bude.

KAPITOLA 3.

Působení Jana Křtitele. 3, 1—12.

1. V těch dnech pak přišel Jan Křtitel a kázal na poušti judské řka: 2. „Čiňte pokání, neboť přiblížilo se království nebeské.“ 3. To jest zajisté ten, který byl předpověděn od proroka Isaiáše slovy: „Hlas volajícího

---

22. Byltě Archelaus neméně ukrutný než otec jeho.

23. Proroci totiž nazývali někdy budoucího Vykupitele výhonem či prutem z kořene Jesse aneb výrazy podobnými. Výhon však slove v hebrejštině právě tak, jako slulo město Nazaret (Nécer). Když tedy Pán Ježíš, usadiv se v Nazaretě, nazýván byl proto Nazaretským, dostal tím jméno, kterým označovali jej druhdy proroci.

2. Od 3, 1—4, 11. líčí evangelista děje, které předcházely bezprostředně před veřejným životem Páně, a to a) působení Jana Křtitele, jakožto předchůdce Vykupitelova, vyzývajícího slovem i příkladem ku pokání, b) křest Pána Ježíše a c) pokušení jeho od ďábla; činí tak zcela vhodný úvod k důkazům, jež pro vykupitelskou důstojnost Kristovu chtěl uvésti z veřejného života jeho; neboť děje ty poukazují jednak na duchovní povahu království messiánského, jednak na to, že Pán Ježíš jest vtěleným Synem Božím, který vzal hříchy lidstva na sebe, aby za ně dostičinil, a že dílo vykupitelské vykoná tím, že cestou pokání a utrpení ďábla přemůže a království jeho zkazí.

3, 1—12. Viz Mark. 1, 1—8. Luk. 3, 1—18.

3. 1. V těch dnech t. j. tehdy, kdy Pán Ježíš dlel ještě v Nazaretě. Srovn. 2, 23. Luk. 3, 1. — 2. Království nebeské, v ostatních evangeliích též královstvím Božím neb Syna Božího neb Kristovým zvané, jest království, které podle předpovědí prorockých Vykupitel měl založiti a vskutku založil, církev totiž Kristova, a to i v nynějším svém trvání na zemi i v budoucím svém dokonání či dovršení na nebi. Slove král. nebeským, a) po svém původě, ježto založena jest od vtěleného Syna Božího, který vyšel z nebe; b) po svém obsahu či statcích svých, ježto obsahuje a prostředkuje milost

na poušti: připravte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho." 4. Sám pak Jan měl roucho ze srsti velbloudí a pás kožený kolem beder svých; a pokrmem jeho byly kobylky a med lesní. 5. Tu vycházel k němu Jerusalem a veškeré Judsko i všecka krajina kolem Jordánu, 6. a byli křtěni od něho v Jordáně vyznávajíce hříchy své. 7. Uzřev pak mnohé z farisеův a saduceů, ani

---

a pravdu zjevenou, kteréž nejsou z tohoto světa, nýbrž od Boha; c) po svém cíli posledním, ježto cílem církve jest prostředkovati věčné blaho lidstva; d) po svých prostředcích, ježto k účelu svému (k cíli poslednímu) vede prostředky nadpřirozenými a duchovními, jež dostala od Boha.

4. Neměl tedy za roucho pouze kůži přehozenou přes sebe, jak se zhusta zobrazuje, nýbrž z hrubé látky zhotovené roucho ze srsti velbloudí. Medem lesním rozumí se sladká šťáva vytékající z některých stromů, když se poraní kůra jejich a nikoli med lesních včel; neboť med pokládal se za lahůdku, evangelista však chce vytknouti, že pokrm Janův byl prostý a chudý.

6. Křest Janův nebyl svátostný, nýbrž přípravný, symbolický a typický. Přípravným byl potud, pokud budil pravou kajícnost a tak připravoval ku přijetí odpuštění hříchů, symbolickým či obrazným, pokud naznačoval ono očištění duševní, ke kterému měl se člověk připraviti pokáním: typickým pak či předobrazným byl proto, poněvadž předobrazoval křest Kristův (svátostný), který skutečně působí očištění duševní.

7. Fariseové byla náboženesko-politická strana židovská, která povstala nejspíše v době Makabejské. Uznávajíce mimo zákon Mojžíšův též starobylé podání či různé výklady a užití zákona, jež prý Mojžíš také obdržel od Hospodina, snažili se sice s počátku všemožně, aby nejen sami zákon Boží plnili, nýbrž také jiné ku plnění jeho povzbudili; avšak upřílišňujíce ve snaze té, zašli brzy tak daleko, že pro literu přehlíželi ducha zákona a dbajíce úzkostlivě i okázale o přesné vyplnění litery zákona a pouhých obřadů vnějších, nehleděli k čistotě smýšlení ani ke svatosti vnitřní. Zvrhli se tedy skoro všickni v pouhé pokrytce a hrdopýšky, kteří majíce sebe za dokonalé pohrdali jinými jakožto méně dokonalými a odlučovali se od nich. Nicméně pro velikou znalost zákona a líčenou svatost svou požívali u lidu veliké vážnosti. Saduceové byla strana liberální, nevěrecká, která povstala nejspíše z oněch kněží a čelných židů, kteří naklonili se ku pohanským názorům Řeků, jmenovitě filosofie epikurejské. Popírali prozřetelnost Boží v řízení osudů lidských, jakož i jsoucnost andělů dobrých i zlých, nesmrtelnost

přicházejí ke křtu jeho, řekl jim: „Pokolení zmijí, kdo ukázal vám, abyste utekli budoucímu hněvu? 8. Přinášejte tedy ovoce pokání hodné, 9. a nemyslete říkati sami u sebe: Za otce máme Abrahama; neboť pravím vám, že Bůh může z kamenů těchto syny vzbuditi Abrahamovi. 10. Již zajisté přiložena jest sekera ke kořeni stromů: každý tedy strom, který nenese ovoce dobrého, vyťat a na oheň uvržen bude. 11. Já křtím vás vodou, ku pokání, ale ten, který přijde po mně, mocnější jest nade mne; a já nejsem hoden ponésti obuvi jeho. On bude vás křtíti Duchem svatým a ohněm. 12. Jeho věječka jest v ruce jeho, i vyčisti humno své

---

duše, vzkříšení a věčnou odplatu. Vyhlašujíce pozemský blahobyt za účel života, oddávali se nezřídka měrou nezřízenou rozkošem smyslným. Pro volnou mravouku svou měli nejvíce členů mezi vznešenými rody židovskými a předními kněžími. Z té příčiny byla váha jejich v národě nemala. Na pravé pokání nemyslili jedni ani druzí, saduceové proto ne, poněvadž nevěřili ve věčnou odplatu, fariseové pak proto, poněvadž se pokládali za dokonalé. Přišli tedy k Janovi nejspíše jen s hledem k lidu, aby se zdálo, jak velice jim záleží na skutečné svatosti života. — Pokolení zmijí t. j. zvrhlí potomci zvrhlých předků. Oslovil je ostře, neboť láska žádá, aby zlé bylo také zlým nazýváno, by tím spíše pohnuti se ku pokání lidé převrácení.

9. t. j. nemyslete, že můžete říkati „za otce máme Abrahama“, jako byste již pro svůj původ od Abrahama musili býti přijati do království messiánského; Bůh má moc z kamenů vzbuditi si pravé ctitele, kteří by mu sloužili věrně jako Abraham, čím spíše, zavrhna vás, může vzbuditi si je z národů pohanských?

10. Již hrozí trest, a vy neujdete mu, nebudete-li činiti pravé pokání.

11--12. Křest můj nepůsobí milosti, jako voda nepůsobí duševního očištění, nýbrž jest toliko obřadem vnějším, kterým se budí neb na jevo dává kajícnost, ale Kristus má moc udělovati milost Ducha sv., která by pronikala a očišťovala duši, podobně jako oheň proniká a očišťuje kovy. Má moc i souditi a tak oddělovati dobré od zlých, jako hospodář věječkou (lopatou) věje a tak odděluje pšenici od plev. A já jsem tak nepatrný proti němu, že nejsem hoden, abych prokázal mu službu nejnižší, kterou konávají otroci, abych totiž ponesl mu obuv.

a shromáždí pšenici svou do obilnice, plevy však bude páliti ohněm neuhasitelným."

Křest Pána Ježíše. 3, 13—17.

13. Tehdy přišel Ježíš z Galilee na Jordán k Janovi, aby byl pokřtěn od něho. 14. Ale Jan bránil mu řka: „Já mám potřebí pokřtěn býti od tebe, a ty jdeš ke mně?" 15. Odpovídaje Ježíš, řekl: „Nechej nyní; neboť tak sluší nám vyplniti všelikou spravedlnost." I nechal ho. 16. A když byl Ježíš pokřtěn, vyšel ihned z vody: a hle, otevřela se mu nebesa, i viděl Ducha Božího sestupovati jako holubici a přicházeti na něj. 17. A aj, hlas s nebe řkoucí: „Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo."

KAPITOLA 4.

Půst a pokušení Páně Mat. 4, 1—11.

1. Tehdy byl Ježíš uveden na poušť od Ducha, aby pokoušen byl od ďábla. 2. A postiv se čtyřicet dní a čtyřicet nocí, potom zlačněl.

3. I přistoupil pokušitel a řekl jemu: „Jsi-li Syn Boží,

3, 13—17. Viz Mark. 1, 9—11. Luk. 3, 21—22. Jan. 1, 31—34.

15. Veškerá spravedlnost to jest odvěký úradek, který Bůh pojal o vykoupení lidstva. Po tomto úradku či vůli Boží měl Vykupitel přijmouti také křest pokání, aby hned na počátku veřejného života svého ukázal, že bere na sebe hříchy lidstva a chce za ně dostičiniti.

17. Uvedl tak Bůh sám Krista ve vykupitelský úřad jeho. Neboť sotva že Pán Ježíš přijetím křtu pokání dal na jevo, že chce dostičiniti za hříchy lidstva, již vydal mu Otec nebeský svědectví, že jest Synem jeho milým, a tedy že milým bude mu i dílo, jehož podjímá se pro lidstvo; Duch sv. pak vstoupil na něj v podobě holubice, která byla symbolem či obrazem čistoty a mírnosti a lásky, a upomínala na holubici, která Noěmovi zvěstovala nový život a pokoj, a tak naznačil, že Pán Ježíš jest pln svatosti a Vykupitel lidstva, který vystoupí s mírností a láskou a nový život i pokoj přinese lidstvu.

4, 1—11. Viz Mark. 1. 12—13. Luk. 4, 1—13.

4. 1. Podle podání byla to poušť Kvarantanie směrem od Jerusalema k Jerichu.

3. Ďábel nevěděl o tajemství vtělení Syna Božího ani o tom, že Ježíš jsa Bohem i člověkem v jedné osobě nemůže hřešiti; ale uslyšev, kterak Bůh Otec prohlásil jej za Syna svého, a věda z daných proroctví, že jest poslán, aby lidstvo

rci, ať kamení toto chlebové jsou." 4. On pak odpovídaje, řekl: „Psáno jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, nýbrž každým slovem, které vychází z úst Božích." 5. Tu pojal ho ďábel do svatého města a postavil jej na vrchol chrámu 6. a řekl jemu: „Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů, neboť psáno jest: „Andělům svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tebe, abys snad neurazil o kámen nohy své." 7. Dí jemu Ježíš: „Také psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého." 8. Opět pojal ho ďábel na horu vysokou velmi a ukázal mu všecka království světa i slávu jejich 9. a řekl: „Toto všecko tobě dám, jestliže padna, budeš se mi

vykoupil, odvážil se pokoušeti či sváděti jej k hříchu, jednak aby seznal jasně jeho bytost, jednak aby, možno-li, zabránil vykupitelskému dílu jeho. Pán Ježíš pak připustil pokušení to, ano právě za tím účelem odebral se na poušť, aby pokoušen byl od ďábla, poněvadž chtěl hned na počátku veřejné působnosti své utkati se s ním, aby jako první člověk v pokušení klesl a tím celému lidstvu uškodil, tak on nad ním zvítězil a tím celému lidstvu prospěl, jakož i aby nám milost proti pokušením zasloužil a příklad dal, kterak i my úklady zlého ducha a pokušení k hříchu vůbec odrážeti a přemáhati máme. — Slovy „Jsi-li Syn Boží, rci ať kamení toto chlebové jsou" budil v Kristu žádost těla a sváděl k nedůvěře v božskou prozřetelnost a k pochybování o tom, zda jest pravým Synem Božím.

4. Slovem z úst Božích mínil slovo stvořitelské či tvůrčí moc Boží, kterou Bůh rovně tak může tvorstvo udržeti a udržuje, jako je stvořil.

5. Do sv. města t. j. do Jerusalema. — 6. Slovy těmi budil ďábel v Kristu pýchu, chtěje ho pohnouti, aby krkolomným skokem obrátil na sebe pozornost a tak snadným způsobem zjednal sobě stoupence. Zároveň chtěl nabýti jasného poznání o jeho osobě. Poněvadž při prvním pokušení Pán Ježíš uvedl slova Písma (5. Mojž. 8. 3), kterými projevil důvěru v Boha, uvedl i ďábel slova Písma (žalm 90, 11), ale vykládaje je nesprávně, sváděl jej k důvěře opovážlivé.

8. Není známo, na kterou horu jej pojal, ani jakým způsobem mu všecka království světa i jejich slávu ukázal. Nejspíše způsobem magickým napodobil fata morgana či obrazy vzduchové a tak náhle a rychle představil mu před oči všecka království země i slávu jejich. Chtěl tak vzbuditi v Pánu Ježíši žádost očí a přiměti jej, aby upustě od zamýšleného díla svého, bez námahy hleděl si zjednati vládu nad světem, kterou dle daných proroctví má zaujmouti.

klaněti.“ 10. Tu řekl mu Ježíš: „Odejdi, satane, neboť psáno jest: Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu jediné poctu božskou vzdávati.“ 11. I opustil ho ďábel, a hle, andělé přistoupili a sloužili jemu.

Odchod do Galilee. Mat. 4, 12—17.

12. Když pak uslyšel Ježíš, že Jan byl uvězněn, odešel do Galilee, 13. a opustiv Nazaret, přišel a bydlel v Kafarnau přímořském v končinách zabulonských a neftalimských, 14. aby se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka Isaiáše slovy: 15. „Země zabulonská a země neftalimská při moři, Zajordánsko, Galilea pohanská. 16. lid, který seděl ve tmách, uzřel světlo veliké, a těm, kteří seděli v krajině stínu smrti, vzešlo světlo.“ 17. Od toho času počal Ježíš kázati a říkati: „Čiňte pokání, neboť přiblížilo se království nebeské.“

Povolání prvních učeníků v. 18—22.

18. Chodě pak podle moře galilejského, spatřil dva bratry, Šimona, který slove Petr, a Ondřeje, bratra jeho, ani pouštějí síť do moře, neboť byli rybáři. 19. I řekl jim: Pojďte za mnou, a učiním vás rybáři lidí.

Druhá část evangelia (4, 12—13, 58) vyličuje děje skoro výhradně z galilejské činnosti Kristovy, a to ony, v nichž objevuje se Pán Ježíš jako učitel, divotvorce a zakladatel církve a tím i jako Vykupitel. Líčí totiž, 1. kterak Pán Ježíš vyvoliv si Kafarnaum za východiště galilejské činnosti své, naplnil proroctví Isaiášovo (9, 1), dle něhož měl Vykupitel působiti také v území neftalimském a zabulonském a kterak povolal první učeníky. K tomu připojuje přehled galilejské činnosti jeho až do prvního vyslání apoštolů (4, 12—25).

4, 12—17. Viz Mark. 1, 14—15. Luk. 4, 14—15.

12. Jest to druhá cesta, kterou konal Kristus Pán po svém pokušení do Galileje (obšírně vyličuje ji Jan 4, 1—45). Co činil od svého pokušení do této cesty, o tom pomlčuje i sv. Matouš i sv. Marek a sv. Lukáš, vypravuje však Jan (1, 29—3, 38).

15. t. j. lidu, který trval ve tmách bludův a v duchovní smrti či ve hříších, vzešel Vykupitel.

v. 18—22. Viz Mark. 1, 16—20, Luk. 5, 1—11.

19. rybáři lidí t. j. jako jste sítí lovili ryby, tak budete hlásáním mého učení shromažďovati lidi do mé církve. — Jest to druhé povolání učeníků, a to k tomu, aby ho násle-

20. A oni hned zanechavše sítě, šli za ním. 21. A popošed odtud, spatřil jiné dva bratry, Jakuba (syna) Zebedeova, a Jana, bratra jeho, na lodi se Zebedeem, otcem jejich, ani spravují sítě své; i povolal je. 22. A oni hned zanechavše loď i otce svého, šli za ním.

Přehled Galilejské činnosti Páně do prvního rozeslání apoštolů. v 23—25.

23. I procházel Ježíš celou Galileji, uče v synagogách jejich a hlásaje evangelium o království a uzdravuje všelikou nemoc i všeliký neduh v lidu. 24. A roznesla se o něm pověst do celé Syrie. I podali mu všecky, kteří se měli zle: různými nemocemi a mukami skličené a posedlé i náměsíčníky a ochrnulé. A uzdravil je. 25. A šli za ním zástupové mnozí z Galileje a z Desítiměstí i z Jerusalema a Judska i ze Zajordánska.

KAPITOLA 5.

1. Uzřev pak Ježíš zástupy, vystoupil na horu a, když se posadil, přistoupili k němu učeníci jeho. 2. I otevřev ústa svá, učil je řka:

Řeč horská. a) Osmero blahoslavenství. v. 3—10.

3. Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest krá-

---

dovali trvale. První stalo se, když Pán Ježíš, překonav pokušení, přišel k Janovi na poušť (Jan. 1, 37—52). To bylo povolání prozatímní, k tomu jen, aby byli důvěrnějšími posluchači Kristovými. Vrátili se proto po nějakém čase opět ke svému zaměstnání, a zůstali při něm, až byli povoláni trvale. Třetí povolání bylo k apoštolství; to stalo se před řečí horskou v druhém roce veřejného života Páně. (Luk. 6, 13—16; Mark. 3, 13—19.)

5. Od kap. 5—7 (Luk. 6, 21—49) uvádí evangelista řeč horskou, ve které Pán Ježíš jako učitel a zákonodárce poučuje o povaze svého království a prohlašuje základní jeho stanovy, a to tak, že

a) od 5, 3—10 v osmeru blahoslavenství udává vlastnosti, jimiž má vynikati ten, kdo chce býti náležitým členem jeho království.

3. Nepraví „chudí na duchu", nýbrž „chudí duchem" t. j. ti, kteří ku pozemským statkům nelnou, časnou bídu trpělivě snášejí a uznávajíce v pokoře nedostatečnost svoji

lovství nebeské. 4. Blahoslavení tiší, neboť oni zemi vládnouti budou. 5. Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou. 6. Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou. 7. Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou. 8. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou. 9. Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou. 10. Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. 11. Blahoslavení jste, když pro mne budou vás tupiti a pronásledovati a mluviti všecko proti vám lhouce: 12. radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. Tak zajisté pronásledovali proroky, kteří byli před vámi.

b) Povinnosti představených církve. 5, 13—16.

13. Vy jste sůl země: jestliže sůl se zkazí, čím se osolí? K ničemu nehodí se již, leč aby byla vyvržena

---

ve věcech spásy, užívají prostředkův od Boha ustanovených. Jejich jest království nebeské, t. j. již zde nosí v sobě nebe bohumilého smýšlení a dosáhnou též nebe na onom světě.

4. tiší t. j. mírní, jim dostane se již na zemi pokoje s každým, a jednou na nebi pokoje věčného.

5. t. j. Blahoslavení, kteří zarmouceni jsouce nad nebezpečenstvími, pokušeními a strastmi tohoto života, jakož i nad hříchy svými, vzdychají touhou po věcech nebeských, neboť oni potěšeni budou jednak již v tomto životě vítězstvím nad oněmi nebezpečenstvími a dosažením odpuštění hříchů, zvláště však po smrti životem věčným.

6. t. j. Blahoslavení, kteří touží a se snaží, aby se stali ctnostnými a spravedlivými, neboť touha jejich vyplní se již zde, zvláště však v nebesích, kde nebudou moci již nikdy spravedlnosti své hříchem ztratiti.

9. pokojní t. j. ti, kteří zachovávajíce mír s bližním a s Bohem, také jiným hledí zjednati pokoj, jmenovitě ten, který pochází ze smíření se s Bohem. Oni budou slouti synové Boží a jako takoví vejdou ve věčně blažené spojení s Bohem.

b) Od v. 13—16. vyzývá apoštoly, aby jako budoucí představení církve konali věrně povolání své i v čas pronásledování, pamatujíce, že mají býti lidstvu tím, čím jest sůl pokrmům a světlo světu.

13. t. j. Jsouce opatřeni dary nebeskými, máte chrániti lidstvo před hnilobou mravní a dodávati jim příkladem svým

ven a pošlapána od lidí. 14. Vy jste světlo světa. Nemůže ukrýti se město na hoře ležící, 15. aniž rozsvěcují svíci a kladou ji pod kbelík, nýbrž na svícen, aby svítila všem, kteří jsou v domě. 16. Tak svěť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest v nebesích.

c) Kristus Pán přišel zákon naplnit. 5, 17—20.

17. Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit zákona neb proroků; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. 18. V pravdě zajisté pravím vám: dokavad nepomine nebe a země, nepomine jediné písmě neb jediná čárka ze zákona, až se všecko stane. 19. Kdo by tedy zrušil jedno z při-

---

chuti k dobrému. Jestli se zkazíte a nebudete konati svého úřadu aneb docela ode mne odpadnete, bude velmi těžko, ba skoro nemožno, abyste se napravili a opět blahodatnou činnost konali, podobně jako nemožno by bylo, aby byla osolena či solivou moci opět opatřena sůl, kdyby se zkazila a solivou vlastnost ztratila. I přišli byste v nevážnost a záhubu jakožto lidé neužiteční a ode mne odloučení.

14. t. j. máte světlem učení mého lidstvo duševně osvěcovati, zahřívati a oživovati. S hledem k tomuto úřadu vašemu jest postavení vaše tak vyvýšené, že vám není ani možno ani dovoleno skrývati se před světem, abyste se neprohřešili proti úřadu svému a si na duši neuškodili, podobně jako nemůže ukrýti se město postavené na kopci, aby nebylo viděti, ani dáti světlo pod nádobu, aby nezhaslo.

c) Vykládá poměr Zákona Starého k Novému a d) ukazuje na výkladech některých přikázání Božích, jaká má býti spravedlnost novozákonní (5, 17—48), i jak se má vykonávati 6, 1—7, 12).

17. Zákon Starý naplnil Pán Ježíš tím, že předpisy jeho mravní sám zachovával, dokonaleji vyložil a vyšší pohnutku (lásky) stanovil i pomoc nám dal, abychom je mohli zachovávati; předpisy obřadní tím, že podal a ustanovil to ve skutečnosti, co starozákonními úkony bohoslužebnými bylo toliko nastiňováno a předobrazováno: oběti svou podal Bohu nekonečné dostiučinění a ustanovil bohoslužbu (oběť mše sv. a svátosti), kterou se i Bohu vzdává pocta nejdokonalejší i lidem se zjednává ospravedlnění a posvěcení a spojení s Bohem. Proroky naplnil tím, že vykonal a v církvi koná, co oni předpověděli o něm a o jeho díle.

19. t. j. kdo by za neplatný neb bezvýznamný prohlásil některý z těch předpisů, které jsem přirovnal k čárce proto, že se týkají věcí nedůležitých.

kázání těchto nejmenších a vyučil tak lidi, nejmenším slouti bude v království nebeském; kdo by však činil a učil, ten bude velikým slouti v království nebeském. 20. Neboť pravím vám: nebude-li hojnější spravedlnost vaše než zákoníků a fariseů, nevejdete do království nebeského.

d) Zákon má se plniti co do ducha, nejen co do litery. 5, 21—48.

21. Slyšeli jste, že řečeno jest starým: „Nezabiješ! Kdo by pak zabil, hoden bude soudu.“ 22. Já však pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdo by však řekl bratru svému „rácha“, hoden bude velerady, a kdo by řekl „blázne“, hoden bude pekelného ohně. 23. Přinášíš-li tedy dar svůj k oltáři, a tam se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, 24. zanechej tam daru svého před oltářem a jdi prve, smiř se s bratrem svým, a potom přijda, obětuj dar svůj. 25. Srovnej se s protivníkem svým rychle, dokud jsi s ním na cestě, aby snad nevydal tebe protivník soudci, a soudce vydal by tebe biřici, a byl bys uvržen do žaláře. 26. Amen pravím tobě, nevyjdeš odtud, dokavad nenavrátíš posledního penízku.

---

21. řečeno jest starým předkům vašim při předčítání a vykládání Zákona v synagogách. Hoden bude soudu, aby totiž postaven byl před místní soud váš, který jest v jednotlivých městech.

22. Kdo se hněvá pouze ve svém nitru (nejmenší to stupeň hněvu), hoden bude takového trestu, jaký stanoví místní soud váš, trestu časného menšího; páše tedy hřích, ač toliko všední. Kdo by řekl Rácha t. j. prázdný neb hlupáku, a tak projevil hněv svůj nadávkou nemnoho urážlivou, hoden bude velerady, nejvyššího to soudu vašeho a tedy i nejvyššího trestu, který soud lidský může stanoviti. Páše tedy hřích větší, než předešlý, ale přece ještě jen všední. Kdo by řekl blázne či bezbožníku a tak projevil hněv svůj nadávkou velice urážlivou, hoden bude pekelného ohně; hněv jeho jest tedy hříchem těžkým. V 5. přikáz. Bož. nezakazuje se tedy pouze vražda, jak učili vykladači židovští, nýbrž i nejmenší stupeň hněvu nespravedlivého.

23—26. Na dvou příkladech učí, jak důležito a nutno jest smířiti se s protivníkem co možná rychle; jest smíření tak nutné, že bez něho není Bohu oběť milá, a jest tak na-

27. Slyšeli jste, že řečeno jest starým: „Nezcizoložíš.“ 28. Já však pravím vám, že každý, kdo hledí na ženu, aby jí požádal, již cizoložil s ní v srdci svém. 29. Jestliže oko tvé pravé pohoršuje tebe, vylup je a vrhni od sebe; neboť prospěšnější jest pro tebe, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé bylo uvrženo do pekla. 30. A jestli pravá ruka tvá pohoršuje tebe, utni ji a vrhni od sebe, neboť prospěšnější jest pro tebe, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé odešlo do pekla. 31. Řečeno jest také: kdo by propustil manželku svou, nechť dá jí list rozlučovací. 32. Já však pravím vám, že každý, kdo by propustil manželku svou vyjma pro smilství, uvádí ji v cizoložství, a kdo by propuštěnou pojal, cizoloží.

33. Opět slyšeli jste, že řečeno jest starým: „Nebudeš křivě přísahati, ale splníš Pánu přísahy své.“ 34.

---

léhavé, že možno provésti je pouze pokud jsme na cestě k soudu t. j. v tomto životě, jehož trvání však jest nejisté.

27—28. učí, že v 6. přikáz. Božím zakazuje se nejen smilstvo a cizoložství, nýbrž i nečisté či smilné žádosti a myšlenky.

29—30. (Mark. 9, 46. Mat. 18, 9.) Nemíní říci, že by člověk měl skutečně vyloupnouti si oko neb utnouti ruku, kdyby ho pohoršovala, nýbrž učí, jak nutno varovati se všeho, co by člověka pohoršovalo. Jestli některá osoba neb věc dává někomu pohoršení k hříchu, nechť zřekne se jí aneb přetrhne spojení s ní, byť byla mu tak milá a tak potřebná jako pravé oko neb pravá ruka. — S tělem zmrzačeným nepřijde však do nebe nikdo; neboť všickni spravedliví budou míti po vzkříšení těla oslavená, dokonalá, byť v tomto životě měli těla jakkoli zmrzačená.

31—32. S hledem ku porušenosti, která nastala po pádu prvních lidí, dopustil Bůh v Starém Zákoně, aby manželství smělo v jistých případech býti rozloučeno. Kdo však propustil manželku svou, byl povinen dáti jí list rozlučovací. Pán Ježíš prohlašuje však manželství za nerozlučitelné a připouští rozvod toliko od stolu a lože, ale upozorňuje, že i ten, kdo takto propouští manželku či rozvádí se s ní od stolu a lože, vydává ji v nebezpečenství, že zcizoloží, ten jediný případ vyjímaje, když by sama již byla cizoložství se dopustila; neboť v případě tom nebyl by hříchem jejím vinen.

33—37. Dle židovských výkladů byla jen ta přísaha (připovědná) závaznou, při které se vzývalo jméno Bůh. Proti tomu prohlašuje Pán Ježíš, aby vůbec nepřísahali v domnění.

Já však pravím vám, abyste nepřísahali vůbec: ani nebem, neboť trůnem Božím jest, 35. ani zemí, neboť jest podnoží nohou jeho, ani Jerusalemem, neboť jest to město velikého krále, 36. ani hlavou svou nebudeš přísahati, neboť jediného vlasu nemůžeš učiniti bílým neb černým. 37. Budiž však řeč vaše ano, ano; ne, ne; co nad to jest, ze zlého jest.

38. Slyšeli jste, že bylo řečeno: Oko za oko a zub za zub. 39. Já však pravím vám, abyste neodpírali zlému; nýbrž udeří-li tebe někdo v pravé líce tvé, nastav mu i druhé, 40. a tomu, kdo chce souditi se s tebou a vzíti sukni tvou, zanechej i plášť; 41. a přinutí-li tebe někdo na míli jednu, jdi s ním i jiné dvě. 42. Tomu, kdo tě prosí, dej, a od toho, kdo chce vypůjčiti si od tebe, neodvracuj se.

43. Slyšeli jste, že bylo řečeno: Milovati budeš bližního svého, a nenáviděti budeš nepřítele svého. 44. Ale já pravím vám: Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří pronásledují a pomlouvají vás, 45. abyste byli syny Otce svého, jenž jest v nebesích, jenž slunci svému velí vycházeti na dobré i na zlé, a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé. 46. Neboť milujete-li ty, kteří vás

---

že by ta přísaha nevázala, neboť i ten, kdo přísahá skrze věci stvořené, dovolává se Boha alespoň nepřímo, a to jako stvořitele a zachovatele oněch věcí. Jest tedy i jeho přísaha závazná. Ostatně (učí Pán dále ve v. 3) přísaha má původ svůj ve zlém, v tom, že lidé z porušené přirozenosti své buď pravdu porušují a jiné oklamat hledí, aneb jedni druhým nedůvěřují. Ale tak nemá býti mezi údy království Kristova. Ti mají důvěřovati si a mluviti vždy jen pravdu, tak aby nebylo přísahy potřebí.

38—42. Aby se krotilo násilnictví, platilo v Starém Zákoně právo odvety, které však mělo býti vykonáváno toliko mocí úřední. Ale někteří osobivše si je, vykonávali je sami, dopouštějíce se při tom nezřídka bezpráví také. Proti tomu učí Pán Ježíš na čtyrech příkladech, že údové jeho království mají býti hotovi raději větší ještě bezpráví snášeti, nežli zlé zlým spláceti. Nikterak však nezakazuje, aby kdo cestou zákonnou hájil sebe a svých práv.

45. t. j. abyste připodobnili se nebeskému Otci svému, který ve své lásce činí dobře všem lidem, i zlým.

46. Celníci či publikáni byli i římští najímatelé cel

milují, jakou odplatu míti budete? zdali nečiní toho i celníci? 47. A budete-li pozdravovati toliko bratry své, co více činíte? zda nečiní toho i pohané? 48. Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest.

KAPITOLA 6.

e) Spravedlnost má se vykonávati s dobrým úmyslem. 6, 1—18.

1. Varujte se, abyste nečinili spravedlnosti své před lidmi, byste byli od nich viděni; sic nebudete míti odplaty u Otce svého, jenž jest v nebesích. 2. Když tedy dáváš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí v synagogách a na ulicích, aby byli ctěni od lidí; amen pravím vám, vzali odplatu svou. 3. Ale když ty dáváš almužnu, ať nezví tvá levice, co činí pravice tvá, 4. aby byla almužna tvá ve skrytě, a Otec tvůj, který vidí ve skrytě, odplatí tobě.

---

v krajinách Římanům poddaných i jejich podnajímatelé a výběrčí, ať pohanští neb židovští. Pro své vydírání byli v nenávisti všudy, u židů však i proto, že vůbec nesli těžce poddanství římské jako bezpráví na nich páchané. I pohrdali jimi židé jako veřejnými hříšníky.

d) od 6, 1—18. učí, že spravedlnost či skutky dobré (almužna, modlitba, půst) mají konati se s úmyslem dobrým, nikoli pro chválu lidskou, nýbrž ke cti a chvále Boží.

6. 1. byste byli od nich viděni t. j. s tím úmyslem, aby jiní viděli vaše skutky dobré a chválili vás pro ně. Nebrání tedy konati skutky dobré před lidmi vůbec, spíše pro dobrý příklad vyzývá k tomu v 5, 16; ale to jen chce, aby nekonaly se skutky dobré pro lidskou chválu, nýbrž ke cti Boží, mají-li býti pro nebe záslužné. Co takto řekl, vysvětluje dále (v. 2—18) na třech předních skutcích dobrých, almužně, modlitbě a postu.

2. netrub před sebou jest rčení obrazné místo: nedávej almužny okázale, by si toho každý všimnul. Pokrytci či lidé, kteří staví se býti spravedlivými a zbožnými, nejsouce jimi, dávají almužnu pro chválu lidskou; té se jim dostává, i berou odplatu svou, které si přáli, a nemohou proto čekati, že se jim dostane odplaty od Boha, pro jehož poctu jí nedávají.

3. ať nezví tvá levice atd. jest rčení obrazné ve smyslu: Dávaje almužnu, buď tak dalek všeliké tužby po lidské chvále, že, kdyby možno bylo, ani sám nebyl bys si vědom těch skutků dobrých, které činíš.

5. A když se modlíte, nebuďte jako pokrytci, kteří si libují v synagogách a na rozích ulic stojíce se modliti, aby byli viděni od lidí. Amen pravím vám: vzali odplatu svou. 6. Ty však, když se modlíš, vejdi do pokojíka svého, zavři dvéře a pomodli se k Otci svému ve skrytě, a Otec tvůj, který vidí ve skrytě, odplatí tobě. 7. Modlíce se pak, nemluvte mnoho, jako pohané; domnívajíť se, že budou vyslyšeni pro mnohomluvnost svou. 8. Nepřipodobňujte se tedy jim; ví zajisté Otec váš, čeho jest vám potřebí, prve než ho prosíte.

9. Takto tedy budete vy se modliti: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé. 10. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi. 11. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. 12. A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. 13. A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav nás od zlého Amen. 14. Neboť jestli odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec nebeský hříchy vaše; 15. pakli neodpustíte lidem, ani Otec váš neodpustí vám hříchů vašich.

16. Když pak se postíte, nebuďte jako pokrytci zasmušilí; neboť pošmuřují tváře své, aby zjevno bylo lidem, že se postí. 17. Ty však, když se postíš, pomaž

5—6. Nehorlí tu proti pobožnostem veřejným vůbec, zejména ne proti těm, které se konají při veřejných službách Božích, nýbrž toliko proti tomu, aby kdo stavěl pobožnost svou na odiv pro lidskou chválu.

7. Zavrhuje toliko bezmyšlenkovité odříkávání modliteb dlouhých, jakoby na délce modlitby záleželo, zda bude vyslyšena; nikoli však nezakazuje konati modlitby delší neb opakovati touž modlitbu několikráte, děje-li se to s opravdovou zbožností a odevzdaností do vůle Boží.

8. Ač Bůh zná, čeho potřebujeme, máme ho přece prositi, nikoli abychom jej teprve poučili o svých potřebách, nýbrž abychom prosbami svými uznávali a vyznávali svoji závislost na něm, jeho darů tím více si vážili a jemu tím vroucněji se oddali.

16—17. Jest tu řeč o postech, které si ukládali někteří dobrovolně, ze zbožnosti, fariseové zejména každý čtvrtek, kdy prý Mojžíš vystoupil na Sinaj, a každý pondělek, kdy prý zase s hory sestoupil. Ve dnech takového (dobrovolného) postu nemyli si pokrytci (fariseové) svého obličeje ani neupravovali vousů a vlasů svých; chtělíť, aby jiní zvěděli,

hlavu svou a tvář svou umyj, 18. aby nebylo zjevno lidem, že se postíš, nýbrž Otci tvému, kterýž jest ve skrytě; a Otec tvůj, jenž vidí ve skrytě, odplatí tobě.

f) O snaze po statcích nebeských. 6, 19—34.

19. Neskládejte sobě pokladů na zemi, kde rez a mol kazí, a kde zloději vykopávají a kradou: 20. ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí, a kde zloději nevykopávají aniž kradou. 21. Neboť kde jest poklad tvůj, tam jest i srdce tvé. 22. Svící těla tvého jest oko tvé. Je-li oko tvé zdravé, bude světlým celé tělo tvé; 23. je-li však oko tvé špatné,

---

že se postí dobrovolně a chválili je pro jejich zbožnost. Pán Ježíš nechce však, aby vyznavači jeho, postíce se dobrovolně (mimo dny postu přikázaného), dávali to na jevo pro lidskou chválu, i vyzývá proto, aby ve dnech postu dobrovolného neměnili ve způsobu svého života nic, co by bilo do očí, jako bylo na př. mazání si hlavy obvyklé vůbec, zvláště ve dnech radostných a slavnostních. Nikterak však nemíní říci, že jsou povinni mazati si hlavu.

c) od 19—34. varuje před bažením po statcích pozemských, a vyzývá, aby člověk hleděl předem zjednati si ctnostmi a skutky dobrými zásluhy pro nebe jakožto poklady nebeské a nepomíjející. Zároveň udává tři důvody, proč po statcích pozemských bažiti se nemá, a to: že statky ty jsou pomíjející, nebeské však nepomíjející, že statky pozemské zaslepují mysl člověka (v. 22) a odvracují od služby Boží (v. 24).

21. t. j. Mnoho na tom záleží, co kdo pokládá za poklad či v čem vidí své spasení. Kdo je vidí pouze ve věcech pozemských, toho mysl plazí se jenom v prachu země; kdo však spasení své vidí v Bohu, toho myšlení, žádosti a tužby směřují k Bohu a k věcem nebeským.

22—23. Oko nazývá se svící těla, pokud přijímajíc světlo, sdílí se o ně s celým tělem, tak že všecky údy zdravé mohou konat svoje úkony. Činí to však oko toliko zdravé. Je-li špatné či nezdravé, nevnímá světla náležitě a proto ovšem nesdílí se o ně ani s tělem, tak že údy nemohou konat náležitě své úkony. Pravdu tuto obrací Pán Ježíš na světlo, které jest v člověku t. j. na srdce, pokud ono dle tehdejších názorů židovských jest sídlem mohutnosti poznávací i žádací a tedy i středem veškerého života duševního. Také ono, jsouc zdrávo či prosto nezřízených žádostí po věcech časných i nepravých názorův o nich, nejen přijímá s ochotou světlo zjevené pravdy a milosti Boží, nýbrž i sdílí se o ně s ostatními silami duševními, tak že celý duševní život člověka jest dobře

celé tělo tvé bude tmavým. Jestliže tedy světlo, kteréž jest v tobě, tmou jest, jak veliká bude tma sama? 24. Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti; neboť buď bude jednoho nenáviděti a druhého milovati, aneb jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně. 25. Protož pravím vám: nepečujte úzkostlivě o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali. Zdali není život více nežli pokrm, a tělo více než oděv? 26. Pohleďte na ptactvo nebeské, že nesejc, ani nežne, ani neshromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský živí je. Zdali vy nejste dražší nežli ono? 27. A kdo z vás staraje se může přidati ke svému věku loket jeden? 28. A proč pečujete úzkostlivě o svůj oděv? Pozorujte kvítí polní, kterak roste, nepracuje aniž přede; 29. pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vší slávě své nebyl tak oděn, jako jedno z nich. 30. Jestli tedy trávu polní, která dnes jest a zítra do peci vržena bývá, Bůh tak odívá, čím spíše vás, malověrní? 31. Nepečujte tedy úzkostlivě, říkajíce: Co budeme

---

spořádán a všecky snahy jeho tak řízeny, aby předem zalíbil se Bohu a dosáhnul posledního cíle svého. Je-li však srdce to nezdravé či pokaženo nezřízenými žádostmi a nepravými názory o světě a cíli člověka, nevnímá světla víry a milosti Boží a ovšem ani nesdílí se o ně s ostatními silami duševními, tak že celý duševní život jeho potácí se temnotou bludů a hříchů a spěje k záhubě.

24. Vyvrací domněnku, že by mohl někdo oddati se zcela i Bohu i věcem pozemským. Není to možné. Neboť jako vůbec nikdo nemůže sloužiti dvěma pánům sobě odporujícím a veškerou službu člověka vyžadujícím, tak nemůže ani celou službou svou oddati se i Bohu i mamoně či statkům pozemským, tak totiž, aby i zásluhy pro nebe si zjednával i nezřízené žádosti věcí pozemských vyhovoval.

27. ke svému věku. V řeckém textě stojí slovo hélikia (ἡλικία), jež znamená sice také postavu, obyčejně však značí věk, který se v Písmě sv. představuje někdy (Žalm 89, 6) jako něco co do délky měřitelného. Na tomto místě jest lépe překládati slovem věk, neboť Pán Ježíš varuje před úzkostlivou péčí o život, upozorňuje, že člověk ani nejmenší věci nezmůže staráním se nejusilovnějším, ovšem bez pomoci Boží. Avšak přidati ku postavě loket jeden není věcí malou, ale ovšem přidati loket či malou míru (časovou) ku věku svému.

jísti, aneb co budeme píti aneb čím se budem odívati? 32. Neboť toho všeho pohané hledají: viť zajisté Otec váš, že toho všeho potřebujete. 33. Hledejte tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno. 34. Nepečujte proto úzkostlivě o zítřek; neboť zítřek bude pečovati sám o sebe, dosti má den na své lopotě.

KAPITOLA 7.

g) O lehkovážném posuzování. 7, 1—6.

1. Nesuďte, abyste nebyli souzeni; 2. neboť jakým soudem soudíte, takovým budete souzeni, a jakou měrou měříte, takovou bude vám odměřeno. 3. Což pak vidíš třísku v oku bratra svého a trámu ve svém oku nepozoruješ? 4. Aneb kterak díš bratru svému: Nechej, ať vyvrhnu třísku z oka tvého; a hle, trám jest v oku tvém? 5. Pokrytče, vyvrz nejprve trám z oka svého, a potom přihlédni, abys vyvrhnul třísku z oka bratra svého. 6. Nedávejte věci svaté psům, aniž

---

34. Poslední dvě věty jsou příslovím řečeny; zítřek a den představují se v nich jako osoby. Smysl jejich jest tento: Není třeba starati se úzkostlivě o zítřek, neboť on postará se o sebe sám; ba není to ani přiměřeno, poněvadž každý den má dosti svých vlastních trampot.

f) od 7, 1—6. varuje před lehkovážným a nelaskavým posuzováním.

7. 1. (Luk. 6, 37. Řím. 2, 1.)

2. (Mark. 4, 24) t. j. podle toho, jak vy budete posuzovati jiné, zda přísně neb laskavě a milosrdně, bude i Bůh souditi vás, s přísnou spravedlností neb s milosrdenstvím.

3—5. Rozuměje třískou chyby malé a trámem chyby veliké, kárá Pán Ježíš ty, kteří majíce sami chyby veliké, všímají si všetečně a opravují malé chyby jiných. Zároveň učí, že ti, kteří povoláním svým jsou povinni napravovati a kárati chyby jiných, mají předem sami své chyby odložiti a ctnostným životem příklad dávati.

6. t. j. Nepodávejte svaté pravdy a věci posvátné lidem zatvrzelým a takovým, kterým není nic svato, aby snad neodvažovali se to káleti a znesvěcovati, a vám samým neublížili. Vyzývaje tak, dává spolu na jevo, že slovy: „Nesuďte, abyste nebyli souzeni,“ nezakázal všech soudův o jiných.

házejte perel svých před prasata, aby snad nepošlapala jich nohami svými a obrátíce se neroztrhala vás.

h) Vyzvání ku prosbě za vyšší pomoc. (7, 7—11.)

7. Proste, a bude vám dáno; hledejte, a naleznete; tlucte, a bude vám otevřeno; 8. neboť každý, kdo prosí, béře, kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno. 9. Či jest který člověk mezi vámi, jenž podá synu svému kámen, když prositi ho bude za chléb? 10. aneb bude-li prositi za rybu, zdali podá jemu hada? 11. Jesliže tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávati dítkám svým, čím spíše Otec váš, jenž jest v nebesích, dá dobré věci těm, kteří ho prosí?

ch) Závěrek řeči horské. 7, 12—27.

12. Všecko tedy, cokoli chcete, aby vám činili lidé, i vy čiňte jim; toť zajisté jest zákon i proroci. 13. Vcházejte těsnou branou; neboť široká jest brána a prostranná cesta, která vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni. 14. Jak těsná jest brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo jest těch, kteří ji nalézají.

15. Mějte se na pozoru před nepravými proroky, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, uvnitř však jsou vlci dravi. 16. Po ovoci jejich poznáte je: Zdali sbírají

7, 7—11. Poněvadž lidské síly nestačí, aby kdo dospěl ku spravedlnosti, vyzývá ku prosbě za pomoc božskou.

11. jsouce zlí t. j.: ačkoli jste přirozenosti porušené a více ke zlému než k dobrému nakloněné.

12. toť zákon i proroci = to (abyste pro Boha milovali bližního láskou činnou) jest hlavní obsah a naučení zákona i proroků či celého Zákona Starého.

g) od v. 7, 12—27. zakončuje Pán Ježíš svou řeč vyzváním ku přemáhání sebe, k varování se nepravých vůdcův a k tomu, by budovu dokonalosti stavěl každý na základě jeho učení.

13. Branou širokou rozumí nekajícnost, cestou prostrannou život nezákonný. Ty vedou k zahynutí věčnému. Branou těsnou pak rozumí kajícnost, cestou úzkou život spořádaný podle zákona Kristova. Ty vedou k životu věčnému.

15—16. Nepravi proroci jsou zlí učitelé či lidé, kteří vtírajíce se jiným za vůdce a učitele, hlásají slovem neb písmem učení nepravé a zásady podvratné. Aby nebyli poznáni a prohlédnuti, přicházejí „v rouše ovčím“, staví se totiž býti přáteli a příznivci lidu i milovníky ctnosti,

z trní hrozny aneb z bodláčí fíky? 17. Tak každý strom dobrý nese ovoce dobré, špatný strom ovoce špatné přináší. 18. Nemůže strom dobrý nésti ovoce špatné, ani strom špatný přinášeti ovoce dobré. 19. Všeliký strom, který nenese ovoce dobrého, bude vyťat a na oheň uvržen. 20. Nuže tedy po ovoci jejich poznáte je.

21. Ne každý, kdo mi říká „Pane, Pane", vejde do království nebeského, nýbrž kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského. 22. Mnozí řeknou mi v onen den: Pane, Pane, zdali jsme ve jménu tvém neprorokovali, a ve jménu tvém zlých duchů nevymítali a ve jménu tvém mnoho divů nečinili? 23. A tehdy ohlásím jim: Nikdy jsem vás neznal, odejděte ode mne, pachatelé nepravosti.

24. Každý tedy, kdo slyší tato slova má a koná je, bude připodobněn muži moudrému, který postavil dům svůj na skálu. 25. I spadl příval a přišly řeky a zaváli větrové a obořili se na ten dům: a nepadl, neboť byl založen na skále. 26. A každý, kdo slyší tato slova a nekoná jich, bude připodobněn muži, bláznu, který postavil dům svůj na písku. 27. I spadl příval, a přišly řeky a zaváli větrové a obořili se na ten dům. I padl a pád jeho byl veliký.

---

předstírajíce osvětu a slibujíce blahobyt, v skutku však jsou jeho nepřáteli a škůdci, zavádějíce do bludů, v nemravnost a v záhubu časnou i věčnou. Nicméně lze je poznati a to nikoli po květu a hojném listí (po slibech a mnoha mluvení), nýbrž po ovoci, t. j. po jejich skutcích a těch následcích, jež mají jejich nauky a zásady.

21. Nepostačí tedy ke spasení pouhá víra, nýbrž třeba též dobrých skutků. Zdvojeným „Pane, Pane", vyznačuje horlivost ve víře.

22—23. Mimořádné dary činiti zázraky, prorokovati a j. udílely se v prvních dobách křesťanství častěji některým věřícím, zvláště věrozvěstům, aby se tak učení Kristovo potvrzovalo a tím spíše šířilo. — Slova „nikdy jsem vás neznal" znamenají toliko co: „Nikdy jsem vás neuznával za své pravé učeníky, hodné věčné odplaty." Prohlašuje tedy Pán Ježíš, že i při největší horlivosti ve víře a nejvyšších darech mimořádných a ovšem i při nejvyšších důstojnostech může člověk býti na věky zavržen, tehdy totiž, když dle své víry nežije a v hříchu těžkém do smrti trvá nekajícně.

28. I stalo se, když dokončil Ježíš řeči tyto, užasli zástupové nad jeho učením, 29. neboť učil je jako moc maje, a ne jako zákoníci jejich a fariseové.

KAPITOLA 8.

Uzdravení malomocného. 8, 2—4.

1. Když pak sestoupil s hory, šli za ním zastupové mnozí.

2. A hle, malomocný přišed, klaněl se mu řka: Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti. 3. I vztáhnul Ježíš ruku a dotknul se ho řka: „Chci, buď čist.“ A hned byl očištěn od malomocenství svého. 4. I dí mu Ježíš:

8, 1. Končí se zpráva o řeči horské.

2. Od 8, 2—9, 34 ukazuje evangelista na divotvornou moc Kristovu, kterou se objevil býti pánem jak života i smrti, tak přírody i duchů zlých. Jednotlivých zázraků nelíčí v tom pořádku, ve kterém se udály po sobě.

2—4. Zázrak tento učinil Pán Ježíš nejspíše již nějaký čas před řečí horskou. (Srovn. Mark. 1, 40—44. Luk. 5, 12—14.) Malomocenství jest celkové, jistou měrou nakažlivé onemocnění, způsobené bacilly leprovými (malomocenskými), které, dostoupí-li vyššího stupně, jest nevyléčitelno. Objevuje se ve dvojí hlavní formě, jako malomocenství uzlovité a nervové. S počátku vyznačuje se bílými, zarudlými neb hnědými skvrnami na těle, zvláště v obličeji, na rukou a na chodidlech, na nichž vyvinou se později buď uzlovité otoky (vředy) velikosti čočky, ba i vlašského ořechu (malom. uzlovité), aneb boule vypouštějící odporný hnis, při čemž jeví se na některých místech úplná bezcitnost, na jiných pak nesmírná citlivost (malom. nervové). Při vyšším stupni padají vlasy, vychází zápach z úst a odumírají i odpadávají prsty i celé údy, až po dlouhém, osmi i dvacetiletém trápení umírají malomocní buď vysílením aneb, a to obyčejně, tím, že připojí se k malomocenství nemoc jiná, zejména zapálení plic neb pohrudnice neb ledvin.

4. Zakázal mu rozhlašovati dobrodiní to proto nejspíše, poněvadž chtěl, pokud bylo na něm jako člověku, zabrániti všemu, čím by živeny byly liché naděje, které lid měl, mysle, že Vykupitel vysvobodí jej z moci římské a dopomůže mu k lesku časnému. Podobné rozkazy dával Pán Ježíš uzdraveným častěji, aneb učiniv zázrak, odcházel do samoty, tehdy totiž, když bylo nebezpečenství, že lid způsobí poli-

„Viz, abys toho nepravil nikomu, ale jdi, ukaž se knězi a obětuj dar, který přikázal Mojžíš, na svědectví jim.“

Uzdravení služebníka setníkova, v. 5—13.

5. Když pak vešel do Kafarnáa, přistoupil k němu setník a prosil ho řka: 6. „Pane, služebník můj leží doma ochrnulý a hrozně se trápí.“ 7. I di mu Ježiš: „Já přijdu a uzdravím jej.“ 8. Odpověděv pak setník, řekl: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdraven bude služebník můj. 9. Neboť i já jsem člověk pod mocí postavený, maje pod sebou vojáky; a dím tomuto: „Jdi,“ i jde, a jinému: „Přijď,“ a přijde, a služebníku svému: „Učiň toto,“ i učiní. 10. Uslyšev to Ježiš, podivil se a řekl těm, kteří šli za ním: „Amen pravím vám, nenaleznul jsem tak veliké víry v Israeli. 11. Pravím pak vám, že mnozí přijdou od východu i od západu, a stolovati budou s Abrahamem a s Isákem a s Jakobem v království nebeském; 12. synové království

---

tické bouře a bude chtíti jej prohlásiti za krále. Chtělť hned od počátku vystříhati se všeho, co by budilo podezření, že hoví oněm nadějím lidu a je živí. Ovšem zázraky jeho nemohly zůstati dlouho v tajnosti, vždyť právě proto činil je, aby přišly ve známost, ale ony neměly býti rozhlašovány, aby lid byl podněcován k bouřím a silen v nepravých nadějích svých, nýbrž aby znenáhla přiveden byl k víře a ku přesvědčení, že Pán Ježiš jest poslancem Božím a vysvoboditelem od bídy duševní. — Že přikázal onomu člověku, aby ukázal se knězi, učinil proto, aby dal na jevo svou úctu k zákonu, jehož nepřišel rušit, nýbrž naplnit. Aby se totiž zabránilo nákaze, byl malomocný po zákonu Mojžíšově vyloučen z obcování s jinými a musil bydleti mimo město neb vesnici, případně mimo ležení. Uzdravil-li se, byl povinen ukázati se knězi, aby jej prohlédnul a (dle známek v zákoně udaných) zjistil, že jest skutečně od malomocenství očištěn. Potom měl obětovati oběť za vinu a za hříchy a oběť zápalnou.

5—13. srovn. Luk. 7, 1—10. Sv. Matouš vypravuje tento zázrak stručně, jen co do podstaty. Jak patrno ze sv. Lukáše, setník ten, jsa rodem pohan, poslal nejprve jiné, pokládaje se za nehodna, aby sám před Krista předstoupil. Potom teprve přišel sám, když viděl, že Kristus přece přichází.

9. t. j. jestliže mne poslouchají podřízení, když jim něco rozkáži, čím spíše poslechnou tebe nemoci, když jim rozkážeš.

však budou vyvrženi do temnosti vnější; tam bude pláč a skřípění zubů." 13. I řekl Ježíš setníkovi: „Jdi a jak jsi uvěřil, staň se tobě." A uzdraven jest služebník v tu hodinu.

Uzdravení tchyně Petrovy a jiných nemocných. v. 14—17.

14. A přišed Ježíš do domu Petrova, spatřil tchyni jeho, ana leží a má zimnici. 15. I dotknul se ruky její, a přestala jí zimnice; i vstala a posluhovala jim. 16. Když pak byl večer, přivedli k němu mnoho posedlých; i vymítnul duchy slovem a uzdravil všecky, kteří byli nemocni, 17. aby se naplnilo, co bylo pověděno, skrze proroka Isaiáše slovy: „On přijal mdloby naše a nesl neduhy naše."

Následování Krista. Bouře na moři, v. 18—27.

18. Uzřev pak Ježíš mnoho zástupů kolem sebe, rozkázal přeplaviti se přes moře. 19. A přistoupiv jeden zákoník, řekl jemu: „Mistře, budu tě následovati, kamkoli půjdeš." 20. I dí mu Ježíš: „Lišky mají doupata, a ptactvo nebeské hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil." 21. Jiný pak z učeníků jeho řekl jemu: „Pane, dovol mi prve odejíti a pochovati otce mého." 22. Ale Ježíš řekl jemu: „Pojď za mnou, a nech, ať mrtvi pochovají mrtvé."

23. A když vstoupil na lodičku, šli za ním učeníci

14—17. srovn. Mark. 1, 29—34. Luk. 4, 38—41. Dle podání jmenovala se tchyně Petrova Johanna, manželka Konkordie, dcera Petronila.

19—22. Případ první jest podobný sice, ale ne totožný s tím, o němž mluví sv. Lukáš v 9, 57—58. Případ druhý (v. 21—22) jest totožný s Luk. 9, 59—60. Stal se tedy při jiné příležitosti. Sv. Matouš vypravuje jej již nyní pro jistou podobnost s případem předešlým. Pán Ježíš nepřipustil zákoníka za trvalého učeníka svého, poněvadž věděl, že ho chtěl následovati pouze z klamné naděje ve výhody časné, mysle, že Kristus založí slavnou říši pozemskou, druhého člověka připustil, znaje dobré smýšlení jeho; nedovolil mu však odejíti domů, poněvadž věděl, že by jej byli příbuzní jeho přemluvili, aby se nestal trvalým učenikem jeho, a poněvadž chtěl ukázati, že vyšší povinnosti úřadu, jichž nemohou konati jiní, nemají se zanedbávati pro práce nižší neb méně důležité, jež mohou vykonati jiní.

23—27. Srovnej Mark. 4, 36—40. Luk. 8, 22—25.

jeho. 24. A hle, bouře veliká povstala na moři, tak že lodička pokrývala se vlnami; On pak spal. 25. I přistoupili k němu učeníci jeho a zbudili jej řkouce: „Pane, zachovej nás, hyneme.“ 26. I dí jim Ježíš: „Co se bojíte, malověrní?“ Tehdy vstal a přikázal větrům i moři, a nastalo ticho veliké. 27. Lidé pak divili se řkouce: „Kdo jest tento, že větrové i moře poslouchají ho?“

Uzdravení dvou posedlých, v. 28—34.

28. A když přišel za moře do krajiny Gerasenské, potkali se s ním dva posedlí vycházejíce z hrobů, zuřiví náramně, tak že nikdo nemohl projíti onou cestou. 29. A hle, zkřikli řkouce: „Co jest nám a tobě Ježíši, Synu Boží? Přišel jsi sem před časem trápit nás?“ 30. Bylo pak nedaleko od nich stádo mnoha vepřů, pasouc se. 31. I prosili ho duchové zlí, řkouce: „Jestliže nás vymítneš odtud, pošli nás do stáda vepřů.“ 32. I řekl jim: „Jděte.“ Oni pak vešli do vepřů; a hle

---

28—34. Viz Mark. 5, 1—20. Luk. 8. 26—29.

28. Krajina Gerasenská byla na střední části východního břehu jezera Gennesaretského. Posedlí byli lidé, jejichž těla a nižší síly duševní duch zlý násilně ovládnul, aby jich zneužil ke škodě jejich i jiných. Řečení posedlí vycházeli z hrobů. Bývaliť u Židů hroby jeskyně (komory) buď přirozené neb uměle ve skále vytesané a mnohdy tak prostorné, že podpíraly se sloupy; užívali jich proto někteří jako skrýší.

29. t. j. my nemáme s tebou nic společného, tvoje snahy příčí se záměrům našim. Přišel jsi před časem, t. j. před soudným dnem, zbavit nás zhoubného vlivu, který máme v lidi a jiné tvory, a tím připravit nás o radost, kterou máme, když jiným škodíme neb je trápíme? Duchové cítí sice pekelná muka svá stále a stejně i tehdy, když s dopuštěním Božím vycházejíce, lidi ke hříchu ponoukají neb jakýmkoli způsobem jim a tvorstvu nerozumnému škodí, avšak v té radosti, kterou mají z toho, že mohou jiným škoditi a mnohdy skutečně škodí, pociťují jakousi úlevu nepodstatnou. Každé umenšení a tím více zbavení vlivu toho jest jim proto trápením. Bůh dopouští jej dílem ke své oslavě, dílem ku potrestání zlých neb ku blahu dobrých (zejména aby měli příležitost vytříbiti svou ctnost a rozmnožiti své zásluhy). Při posledním soudu budou ho zbaveni úplně a na věky.

31—32. Duchové zlí správně soudili, že budou vymítnuti z lidí, a proto bojíce se, aby nebyli posláni do pekla a tím

veškeré stádo rozehnalo se střemhlav do moře a utonulo ve vlnách. 33. Pastýři pak utekli a přišedše do města, oznámili všecko i o posedlých. 34. A hle, všecko město vyšlo naproti Ježíšovi, a spatřivše ho, prosili, aby odešel z končin jejich.

KAPITOLA 9.

Uzdravení ochrnulého, v. 1—8.

1. I vstoupiv na lodičku, přeplavil se a přišel do města svého. 2. A hle, přinesli k němu ochrnulého, ležícího na loži. A vida Ježíš víru jejich, řekl ochrnulému: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ 3. A hle, někteří ze zákoníků řekli sami u sebe: Tento se rouhá. 4. A vida Ježíš myšlení jejich, řekl: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? 5. Co jest snáze říci: „Od-

---

připraveni o zhoubný svůj vliv, prosili Pána Ježíše, by směli vejíti do blízkého stáda vepřů, jichž dle Mark. 5, 13 bylo na 2000. A Pán Ježíš povolil jim; chtělť i na zvířatech ukázati, nejen že posedlost ďábelská skutečně jest, a to stavem velmi hrozným, nýbrž i že má moc nad duchy zlými a že tedy může lidstvo z moci jeho vybaviti — že jest Vykupitelem z moci ďáblovy. Vepři hnali se do moře (jezera Gennesaretského), ne že by byli puzeni tam od duchů zlých, nýbrž že byvše posednuti, cítili jakýsi žár a palčivost velikou, a proto přirozeným pudem běželi k vodě, aby se ochladili, potom však z vody nemohli se dostati. Tak ukázala se zároveň malomocnost duchů zlých, ježto nemohli zachrániti si ani vepřů, kterých si byli vyžádali k obývání. Že byla tím způsobena škoda majitelům, lze rovně tak málo pozastavovati se nad tím, jako když způsobí se komu škoda povodní neb krupobitím. Jestiť Pán Ježíš jako Bůh sám nejvyšším pánem a majitelem všeho a může o tom rozhodovati, jak chce; mimo to zdá se, že majitelé ti prohřešili se nějakým způsobem těžce, a že tedy byla ona škoda dopuštěna také za trest pro ně.

34. Byli si nepochybně vědomi nějaké viny, a proto báli se, aby nebyli potrestáni ještě více.

9, 1—8. Viz Mark. 2, 1—12. Luk. 5, 18—26. Zázrakem tímto ukázal Pán Ježíš, že jest lékařem nejen těla, nýbrž i duše, a dal na jevo božskou přirozenost svou, dokázav, že zná i myšlení lidská a může vlastní mocí odpouštěti hříchy.

1. do města svého t. j. do Kafarnáa, které se nazývá městem Ježíšovým, poněvadž si je Pán Ježíš vyvolil za sídlo a východiště galilejské činnosti své.

pouštěji se tobě hříchové tvoji," aneb říci: „Vstaň a choď?" 6. „Abyste však věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštěti hříchy, tedy (di ochrnulému) vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého. 7. I vstal a odešel do domu svého. 8. Uzřevše pak to zástupové, báli se a velebili Boha, který dal takovou moc lidem.

Povolání Matouše, v. 9—17.

9. A jda Ježíš odtud, spatřil člověka jménem Matouše, an seděl u celnice, a řekl jemu: „Pojď za mnou." I vstal a šel za ním. 10. Stalo se pak, když v domě stoloval, aj mnozí celníci a hříšníci přišedše, stolovali s Ježíšem a s učeníky jeho. 11. A vidouce to fariseové, řekli učeníkům jeho: „Proč s celníky a hříšníky ji mistr váš?" 12. Ale Ježíš uslyšev to, řekl: „Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž nemocní." 13. Jděte a naučte se,

---

5—6. Jedna i druhá slova říci s účinkem, tak aby prvními hříchy skutečně se odpustily, po druhých pak ochrnulý (mrtvicí raněný) v pravdě se pozdravil, může toliko Bůh. Odpuštění hříchů nelze však viděti, tělesné uzdravení ano. Pán Ježíš proto uzdravil pouhým slovem nemocného a tak ukázal, že jest Bohem a má tedy moc i hříchy odpouštěti.

9-17. Srovn. Mark. 2, 14—22; Luk. 5, 27—39; též str. 7—8.

9. „Pojď za mnou," t. j. buď trvalým učenikem mým. Matouš, též Leví zvaný, slyšel již o divech, které činil Ježíš, a věděl, že jest poslancem Božím. Nejednal tedy nerozvážně, jda za Kristem hned, jak ho vyzval.

10. Matouš pln radosti a vděčnosti ke Kristu, že ho povolal za učeníka, učinil v domě svém hostinu Kristu na počest, a chtěje také jiné přivésti v oblažující styk s ním, pozval k ní mimo Krista a učeníky jeho také četné druhy své a ty, s nimiž byl ve spojení při dosavadním zaměstnání svém a kteří proto jakožto lidé nespravedliví a spojenci celníků (publikánů) byli rovně tak v nenávisti u židů a pokládáni za veřejné hříšníky, jako celníci sami. Pán Ježíš přijal přes to pozvání, poněvadž věděl, že bude míti příležitost promluviti o věcech důležitých a povzbuditi mnohé ku polepšení života.

12—13. Hostiny konaly se veřejně za četných diváků. Tak bylo i při hostině Matoušově, kde k divákům přimísili se také fariseové, kteří pozorovali jej již při každé příležitosti, chtíce vysliditi při něm něco, proč by mohli proti němu vystoupiti a připraviti jej o vážnost u lidu. Zpozorovavše Krista, že stoluje s těmi, které oni pokládali za veřejné hříšníky, horšili se a vyslovili nad tím svou nevoli před učeníky Páně,

co jest to: „Milosrdenství chci a ne oběti.“ Neboť nepřišel jsem povolat spravedlivých, nýbrž hříšných.“ 14. Tu přistoupili k němu učeníci Janovi řkouce: „Proč my a fariseové postíme se často, učeníci tvoji pak se nepostí?“ 15. I řekl jim Ježíš: „Zdaliž mohou truchliti přátelé ženichovi, pokud jest s nimi ženich? Přijdou však dnové, kdy bude odňat od nich ženich, a tehdy budou se postiti. 16. Nikdo zajisté nepřišívá záplaty ze sukna nového k rouchu starému, neboť by odtrhla vyplněk jeho od roucha a stal by se horší roztržek. 17. Ani nelijí vína nového do měchů starých, sic roz-

chtice v nich podvrátiti vážnost ke Kristu. Pán Ježíš, uslyšev výtku jejich, odpověděl sám, aby učeníci nepřišli do rozpaků, a to tak, že třemi důvody ukázal, jak správné jest jeho jednání, a to a) z povahy věci, pravě ve v. 11: Nepotřebují zdraví . . t. j. Jako nepotřebuji lékaře tělesně zdraví, nýbrž nemocní, tak ani duchovního lékaře nepotřebují spravedliví, nýbrž hříšní. Celníci však jsou dle vašeho vlastního tvrzení hříšní. Jest proto mně jakožto duchovnímu lékaři nejen dovoleno, nýbrž i potřebí s nimi obcovati, abych je vyléčil. b) z výroku proroka Hoseáše (6, 6) skrze něhož Bůh prohlašuje, že tak rozhodně vyžaduje lásky a milosrdenství k bližnímu, že by mu ani oběti nebyly milé, kdyby milosrdenství a lásky dbáno nebylo, a to tímto způsobem: Uvažte, co to znamená, „milosrdenství chci, a ne oběti“, že totiž Bůh tak rozhodně vyžaduje milosrdenství k bližnímu, že by se mu bez něho ani oběti nelíbily, a vy poznáte, že já, jakožto Vykupitel musím předem konati skutky milosrdenství k hříšníkům. c) ze svého poslání: byl totiž k tomu konci poslán na svět, aby volal ku pokání, nikoli spravedlivé, nýbrž hříšníky.

14—17. Jest tu řeč o postech soukromých, jaké ukládali si učeníci Janovi i fariseové dobrovolně.

15. Pán Ježíš ukazuje, že by rovně tak bylo nevhodno, aby učeníci jeho postili se a činili projevy smutku v tu dobu radostnou, kterou trvá u nich, jako by bylo nevhodno, aby mládenci svatební postili se v době, kdy s ženichem trvají při hostině svatební. Zároveň předpovídá, že přijde čas, kdy od nich odejde, a tehdy že se budou postiti.

16—17. Poněvadž otázka učeníků Páně spočívala na domněnce, že starozákonní formy a obřady zůstanou také v království messianském, v církvi, ukazuje podobenstvím, že by nebylo ani přiměřeno ani s prospěchem, aby formy a obřady Starého Zákona ponechal také v Zákoně Novém. Jako totiž nebodí se ke starému rouchu přišívati záplaty ze sukna nového, ani do starých nádob dávati víno nové, tak starozákonní

pukávají se měchy, a víno se vylévá a měchy se ničí, ale víno nové lijí do měchů nových a obé bývá zachováno."

Uzdravení ženy krvotoké a vzkříšení dcery Jairovy, v. 18—26.

18. Když k nim toto mluvil, aj představený jeden, přistoupiv, klaněl se mu řka: „Pane, dcera má právě skonala, ale pojď, vlož na ni ruku svou, a bude žíti." 19. I vstal Ježíš a šel za ním i učenici jeho. 20. A hle, žena, která trpěla krvotokem dvanácte roků, přistoupila od zadu a dotkla se podolku roucha jeho, 21. neboť byla řekla sama u sebe: Dotknu-li se jen roucha jeho, budu uzdravena. 22. Ale Ježíš obrátil se a uzřev ji, pravil: „Buď dobré mysli, dcero, víra tvá tě uzdravila." I byla zdráva od té hodiny. 23. Přišel pak Ježíš do domu představeného a spatřiv pištce i zástup hlučící, řekl: 24. „Odejděte, neboť neumřela dívka, nýbrž spí." I posmívali se mu. 25. A když byl vypuštěn zástup, vešel a ujal ji za ruku její. I vstala dívka. 26. A roznesla se pověst ta po celé té zemi.

---

formy a obřady (obřízka, příkazy o pokrmech čistých a nečistých a j.), jsouce dány pouze pro jeden národ a k tomu, aby připravovaly na Vykupitele, nehodily se, aby podrženy byly také v Novém Zákoně, který dán jest pro všecky národy a má působiti vnitřní posvěcení a přivlastňovati milosti Vykupitelem již zasloužené.

18—26. Viz Mark. 5, 22—43. Luk. 8, 41—56. Jak patrno z druhých dvou evangelií, byl to představený synagogy, jménem Jair. Jeho dcera dvanáctiletá (jediná) byla ještě živa, když vycházel z domova, ale zemřela brzy na to. Nevěda o tom, řekl Jair, že dcera jeho umírá. Po chvíli však přišel posel a oznámil, že již zemřela. Přes to však klade sv. Matouš Jairovi do úst slova: „dcera má právě skonala", ač bezpochyby řekl, že právě skonává (umírá). Činí to jednak proto, že tu chvíli, kdy s Kristem mluvil, byla dívka skutečně již mrtva, jednak ze snahy po stručnosti, chtěje pouze na to upozorniti, že Pán Ježíš vzkřísil mrtvou.

20—22. Uzdravení ženy krvotoké viz Mark. 5, 25—34.

23. Byli tu shromážděni již ku pohřbu, neboť pohřeb konával se brzy na to, jak někdo zemřel.

24. Kristus Pán řekl, že dívka neumřela, nýbrž spí, poněvadž měl moc i úmysl vzkřísiti ji z mrtvých. Bylo tedy pro něho, jakoby spala.

Uzdravení dvou slepců a posedlého, v. 27—34.

27. A když odcházel odtud Ježíš, šli za ním dva slepci, volajíce a říkajíce: „Smiluj se nad námi, Synu Davidův.“ 28. Když pak vešel do domu, přistoupili k němu slepci. I dí jim Ježíš: „Věříte-li, že to mohu učiniti vám?“ Řkou jemu: „Ovšem, Pane.“ 29. Tu dotknul se očí jejich řka: „Staniž se vám podle víry vaší.“ 30. I otevřeny jsou oči jejich. A pohrozil jim Ježíš řka: „Hleďte, ať nikdo nedoví se (toho). 31. Ale oni vyšedše, rozhlásili jej po celé krajině oné. 32. Když pak oni vycházeli, hle, přivedli k němu člověka němého, který byl posedlý. 33. A když byl vymítnut duch zlý, mluvil němý. I divili se zástupové řkouce: „Nikdy neukázalo se takto nic v Israeli.“ 34. Fariseové však pravili: „Skrze knížete duchů zlých vymítá zlé duchy.“

Podnět ku prvnímu poslání apoštolů, v. 35—38.

35. I obcházel Ježíš všecka města i místa, uče v synagogách jejich a hlásaje evangelium o království a uzdravuje všelikou nemoc i všeliký neduh. 36. Uzřev pak zástupy, pojal lítost nad nimi, že byli zmořeni a povrženi jako ovce nemající pastýře. 37. Tehdy pravil učenikům svým: Žeň sice mnohá jest, ale dělníků málo. 38. Proste tedy Pána žni, aby poslal dělníky na žeň svou.

KAPITOLA 10.

První poslání apoštolů. 10, 10—11, 1.

1. A přivolav dvanácte učeníků svých, dal jim moc nad duchy nečistými, aby je vymítali a uzdravovali všelikou nemoc i všeliký neduh. 2. Jména pak dvanácti apoštolů jsou tato: První Šimon, jenž slove Petr, a Ondřej, bratr jeho. 3. Jakub (syn) Zebedeův a Jan, bratr jeho,

---

3. Od 9, 35—13, 58 evangelista sděluje, kterak Pán Ježíš, upozorniv na potřebu, aby místo dosavadních vůdců lidu ustanoveni byli vůdcové noví (v. 35—38), položil první základy ke svému království, a to tím, že a) zvolív apoštoly, svěřil jim úkol poučovati lid o jeho království a dal jim k tomu nejen potřebný návod, nýbrž i moc divotvornou jakožto průkaz, že jsou od něho zřízeni a posláni (10, 1—42).

Filip a Bartoloměj, Tomáš a Matouš celník, Jakub (syn) Alfeův a Thadeáš. 4. Šimon horlivec a Jidáš iškariotský, kterýž ho zradil.

5. Těchto dvanácte poslal Ježíš, přikázav jim takto: Na cestu k pohanům nechoďte a do měst samařských nevcházejte, 6. ale jděte raději k zahynulým ovcím domu israelského. 7. Chodíce pak, kažte říkajíce: „Přiblížilo se království nebeské.“ 8. Nemocné uzdravujte, mrtvé křiste, malomocné očišťujte, zlé duchy vymítejte. Darmo jste obdrželi, darmo dejte. 9. Neopatřujte si zlata ani stříbra ani mědi do svých opasků, 10. ne mošny na cestu ani dvou sukní, ani obuvi ani holi; hoden jest zajisté dělník pokrmu svého. 11. Do kteréhokoli pak města neb místa vejdete, zeptejte se, kdo v něm jest hoden; a tam zůstaňte, dokavad nevyjdete. 12. Vcházejíce pak do domu, pozdravte jej řkouce:

---

5. K pohanům (a k Samaritánům) nechoďte t. nyní. Návod daný od 5—15. týká se totiž hlavně prvního poslání apoštolského, které měli vykonávati ještě za pozemského života Kristova, a to jedině mezi svými krajany, mezi židy, a to hlavně proto, poněvadž dle zaslíbení židům daných měla spása podána býti nejprve židům, a od nich teprve přijíti k pohanům i k Samaritánům, kteří povstali smíšením se židů s pohany. S hledem k oněm zaslíbením obraceli se apoštolé i po seslání Ducha sv. nejprve k židům.

9–10. Chtěje Pán Ježíš, aby se mu apoštolé podobali také způsobem života a důvěřovali ve všem v božskou prozřetelnost, nakázal, aby nebrali s sebou žádných peněz, ani měděných, jakož ani mošny či tašky cestovní s pokrmy, ani dvou sukní, leč by toho bylo potřebí pro zimu neb churavost, nikoli však pro pouhou výměnu, ani obuvi, ovšem mimo tu, kterou měli na nohou, ani holi, kromě že někteří ji už měli, neboť dle Mark. 6, 8. nebránil jim vzíti si hůl. Nabádaje tak, čelí hlavně tomu, aby apoštolé nezdržovali se přípravami na cestu, nýbrž ve svých potřebách důvěřovali v prozřetelnost Boží.

11. t. j. Ptejte se, kdo jest svou pověstí dobrou hoden toho, abyste byli u něho pohostinu a rozšiřovali z jeho domu mé učení. U toho pak, o jehož hodnosti se dovíte, zůstaňte, dokavad z města toho neodejdete do jiného. Byť tedy nabízel vám někdo pohostinství lepší, nepřecházejte k němu, aby se nezdálo, že vám více záleží na vlastním pohodlí, než na kázání evangelia a spáse duší.

12–13. Pozdravení „pokoj tobě, pokoj vám“ a pod. bylo

„Pokoj domu tomuto.“ 13. A bude-li dům ten hoden, přijde pokoj váš na něj; pakli nebude hoden, pokoj váš vrátí se k vám. 14. A kdokoli nepřijme vás a neposlechne řečí vašich, tu vycházejíce z domu neb města, vyrazte prach z nohou svých. 15. Amen pravím vám, lehčeji bude zemi sodomské a gomorské v den soudný, než městu tomu.

16. Hle já posílám vás jako ovce mezi vlky; buďte tedy opatrní jako hadové a prostí jako holubice. 17. Ale mějte se na pozoru před lidmi; neboť budou vás vydávati soudům a bičovati vás budou ve svých synagogách; 18. i před vladaře a krále budete voděni pro mne na svědectví jim a pohanům. 19. Když však vydají vás, nestarejte se, kterak aneb co byste mluvili;

---

u židův pouhou formulí zdvořilostní; v ústech apoštolů však mělo býti účinným vyprošováním Božího požehnání a Božích milostí pro toho, kdo by jich byl hoden. Aby však apoštolé nepřišli do rozpaků, mají-li komu oním pozdravením milostí Božích vyprošovati, nevědouce, zdali jich jest hoden, přičiňuje slova: pakli nebude hoden, pokoj váš vrátí se k vám, t. j. bude to tak, jakobyste onoho pozdravení nebyli vyslovili, člověk onen nebude účasten pokoje a dobra, kterého byste mu vyprošovali svým pozdravením.

14. Vyrazte prach jakoby poskvrněna byla půda jeho a to na znamení, že jakožto nehodní, nebudou účastni blaha messianského.

16-42. V této části dává Pán Ježíš návod, který se vztahuje hlavně k budoucímu světovému poslání jejich, jež jim nastane, až vstoupí na nebesa. Upozorňuje je na nebezpečenství a pronásledování, jež jim nastanou od židův i pohanů (v. 16—18) a jež také proti jiným vyznavačům jeho vypuknou tou měrou, že budou lidé v slepém fanatismu vydávati na smrt i nejbližší příbuzné své jedině proto, že budou Kristovými ctiteli (21—23), těšil je zaslíbením pomoci Ducha svatého (19—20) a poukázáním k vlastnímu příkladu (24—27) k božské prozřetelnosti (28-31) a k věčné odměně (32—42).

16. Opatrnými mají býti, aby se nevydávali zbytečně v nebezpečenství smrti, prostými (sprostnými) pak, aby z obavy před nebezpečenstvím nezanedbávali svého úřadu.

17-18. Soudům t. židovským (řecky „synedria“) budou vás vydávati jako rouhače a rušitele náboženství; před vladaře a krále t. pohanské postaví vás jako lidi státu nebezpečné, a to pro mne, t. j. proto, že jste moji učenici a mé učení budete vyznávati a kázati.

budeť vám dáno v onu hodinu, co máte mluviti. 20 neboť ne vy to jste, kteří mluvíte, nýbrž Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás. 21. Vydá pak bratr bratra na smrt a otec syna, a povstanou dítky proti rodičům a budou je zabíjeti. 22. A budete v nenávisti u všech pro jméno mé; kdo však vytrvá až do konce, ten spasen bude. 23. Když pak budou vás pronásledovati v městě tomto, utecte do jiného. Amen pravím vám, vy nebudete u konce se všemi městy israelskými, až přijde Syn člověka. 24. Není učeník nad mistra ani služebník nad pána svého. 25. Dosti jest učeníku, aby byl jako mistr jeho, a služebníku, jako pán jeho. Jestliže hospodáře nazvali Beelzebubem, čím spíše domácí jeho? 26. Nebojte se jich tedy, neboť nic není skryto, co nebude odkryto, a nic tajno, co nebude zvěděno. 27. Co vám pravím ve tmách, povězte na světle, a co slyšíte v ucho, hlásejte na střechách. 28. A nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zaiti nemohou, ale bojte se spíše toho, jenž může duši i tělo zatratiti do pekla. 29. Zdaliž neprodávají dvou vrabců za penízek? a nespadne z nich ani jeden na zem bez Otce vašeho. 30. Vaše však i vlasy na hlavě

---

21. Sv. Lucie vydána na smrt od vlastního syna, sv. Hermenegild od vlastního otce, taktéž sv. Barbora, sv. Vít.

23. Vy nebudete u konce . . t. j. ani vy ani vaši nástupci nepřivedou všech židů ke křesťanství do té doby, kdy já přijdu k soudu.

25. Beelzebub neb Beelzebul jest jméno pohanského bůžka fenického (akkaronského). Židé nazývali tak knížete duchů zlých. Nazvavše tak i Krista, jenž sám sebe přirovnává k hospodáři, tím ve svém odporu proti němu označili jej jako člověka nejhoršího, s ďáblem spolčeného, a tak potupili jej co nejvíce.

26. t. j. jako nic není tak ve skrytu a v tajnosti, aby to nepřišlo někdy na jevo, tak nezůstane skryta ani vaše nevina ani nepravost těch, kteří vás budou pronásledovati, nýbrž bude svým časem zjevena (a to již při šíření se evangelia, zvláště pak při soudu posledním).

27. ve tmách a v ucho znamená totéž co v soukromí, na světle a na střechách totéž co veřejně.

29. Za penízek, v řečtině i latině as, t. j. peníz, který platil asi 5 haléřů. Bez Otce vašeho, t. j. bez vůle neb dopuštění Božího.

jsou všecky sečteny. 31. Nebojte se tedy; dražší jste nad mnoho vrabců. 32. Každý tedy, kdo mě vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích. 33. Kdo by však mě zapřel před lidmi, toho zapru i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích.
34. Nedomnívejte se, že jsem přišel uvést pokoj na svět: nepřišel jsem uvést pokoj, nýbrž meč. 35. Přišel jsem zajisté, abych rozdvojil člověka proti otci jeho a dceru proti matce její a nevěstu proti tchyni její, 36. a nepřátelé člověka jsou domácí jeho. 37. Kdo miluje otce neb matku více než mne, není mne hoden, a kdo miluje syna neb dceru více než mne, není mne hoden. 38. A kdo nebéře kříže svého a nenásleduje mne,

---

31. Dražší jste . . čím spíše tedy bude Bůh opatrovati vás.
32. t. j. kdo nejen ve svém nitru ve mne jakožto Vykupitele a Syna Božího věří, nýbrž trvaje se mnou ve spojení (Boží milosti) tuto víru též slovy i skutky (zachováním mého učení) vyznává veřejně (i v čas pronásledování), toho uznám v den soudu za svého učeníka a jako takového věčným blahem odměním.
33. toho i já zapru t. j. neuznám ho za svého učeníka a na věky jej zavrhnu.
34—36. Kristus Pán přišel ovšem na svět pro všecky lidi, pro všecky také trpěl, tak že všichni mohou míru duševního a spásy věčné dojíti. Poněvadž však všichni lidé nechtěli a nechtějí v Krista uvěřiti a se ho držeti, nastalo po příchodě Kristově jisté rozlišování duchů či rozdělování se lidstva dle toho, zda v Krista uvěřili a se ho drželi, nebo proti němu se stavěli, a poněvadž Bůh nechtěl svobody člověka rušiti a tedy ani nutiti jej, aby se Krista přidržel, souviselo rozlišování ono s příchodem Kristovým na svět nutně, takže Kristus chtěje, aby učení jeho po světě se šířilo, tím již zcela nutně také ono rozlišování připouštěl. A právě s hledem k této nutné souvislosti s Kristovým příchodem na svět praví Pán Ježíš: Nedomnívejte se atd., tedy ve smyslu tomto: Nemyslete, že nyní po mém příchodě na svět nastane na zemi mezi lidmi pokoj; tomu tak nebude; neboť s příchodem mým na svět souvisí nutně, aby povstalo a až do konce světa trvalo jisté rozlišování duchů dle toho, zda ve mne kdo uvěří neb ne, a rozlišování to bude se díti mnohdy s takovou prudkostí, že lidé ve slepém fanatismu povstanou nepřátelsky i proti nejbližším příbuzným svým pouze proto, že ve mne uvěří a mne se přidrží.
37—38. Úzká jest páska mezi rodiči a dítkami, ale užší ta, která jest mezi Tvůrcem a tvorem, mezi Vykupitelem a

není mne hoden. 39. Kdo nalezne život svůj, ztratí jej, a kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. 40. Kdo vás přijímá, mne přijímá, a kdo mne přijímá, přijímá toho, který mě poslal. 41. Kdo přijímá proroka ve jménu proroka, obdrží odplatu proroka, a kdo přijímá spravedlivého ve jménu spravedlivého, obdrží odplatu spravedlivého. 42. A kdokoli by podal píti jednomu z maličkých těchto číši vody studené toliko ve jménu učeníka, amen pravím vám, neztratí odplaty své.

KAPITOLA 11.

1. I stalo se, když dokončil Ježíš přikázání dvanácti učeníkům svým, že odešel odtud, aby učil a kázal v městech jejich.

Poselství Jana Křtitele, v. 2—19.

2. Jan pak uslyšev ve vězení o skutcích Kristových, poslal dva z učeníků svých 3. a řekl jemu: Ty-li jsi

---

vykoupencem. Kdo by tedy k vůli rodičům neb dítkám přerušil pásku s Bohem a Kristem, jmenovitě tím, že by ho zapřel, od své víry v něho odpadnul, není hoden věčného s ním spojení v nebi, rovněž ani ten, kdo by nebyl hotov pro něho snášeti kříž, t. j. jakékoli utrpení neb potupu.

39. (Luk. 9, 24, Jan 12, 25) t. j. kdo zachová **život svůj časný** v čas pronásledování a útrap tím, že zapře mne, **ztratí život věčně blažený**, a kdo ztratí život svůj časný proto, že mne neohroženě vyznává, nalezne život věčný (sv. mučenici).

41. t. j. kdo přijímá proroka proto, že jest prorok, a to tím, že mu přispívá k výživě a podporuje, aby mohl konati úřad svůj, obdrží odměnu takovou, jaká přísluší proroku.

42. jednomu z maličkých těchto, t. j. z apoštolův a vůbec z hlasatelů učení Kristova. Nezůstane bez odměny ani nejmenší služba, kterou kdo prokáže některému z nich proto, že jest učeníkem Páně.

Od 11, 2—12, 50 líčí sv. Matouš, kterak Pán Ježíš položil první základy ke svému království b) tím, že potvrdiv u příležitosti Janova poselství vykupitelskou důstojnost svou, ukázal na vratkost a nevnímavost lidu a stále rostoucí odpor fariseův, a tak i na překážky, na které narazí království jeho při svém počátku i šíření se.

2—19. Viz Luk. 7, 19—35. O vazbě Janově viz Mat. 14, 3—5.

3. t. j. Jsi zaslíbený Vykupitel, či nejsi? Otázku tuto učinil Jan skrze učeníky své nikoli pro sebe, jakoby snad sám byl

ten, který přijíti má, či-li jiného čekáme? 4. A odpovídaje Ježíš, řekl jim: Jděte a zvěstujte Janovi, co jste slyšeli a viděli: 5. slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní se očišťují, hluší slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým zvěstuje se evangelium, 6. a blahoslavený jest, kdo nebude horšiti se nade mnou. 7. Když pak oni odcházeli, počal Ježíš mluviti k zástupům o Janovi: Co jste vyšli na poušť vidět? třtinu-li větrem se klátící? 8. Ale co jste vyšli vidět? člověka-li měkkým rouchem oděného? Aj ti, kteří měkká roucha nosí, v domech královských jsou. 9. Ale co jste vyšli vidět? Proroka-li? Zajisté; pravím vám, i více než proroka; 10. neboť tento jest, o němž jest psáno: Aj já posílám anděla svého před tváří tvou, kterýž připraví cestu

---

upadnul v pochybnost o vykupitelské důstojnosti Ježíšově a hledal poučení o tom, nýbrž k vůli učeníkům svým a židům ostatním, jež přál si pohnouti, aby uvěřili v Ježíše jakožto Vykupitele. Chtělť přímou otázkou onou dáti příležitost Pánu Ježíši, aby prohlásil se veřejně a zřejmě za Vykupitele zaslíbeného, mysle, že potom i učeníci a jiní tím spíše přidrží se ho, byť mu byli dosud odpírali. Konal tak i ve vězení úkol svůj jako předchůdce Páně, aby přiváděl k němu lid.

4—5. K otázce dané neodpověděl Pán Ježíš přímo, nýbrž nepřímo, tím totiž, že poukázal k zázrakům, z nichž některé právě byli viděli, o jiných pak, jako o vzkříšení mládence Naimského, od jiných se dověděli. Učinil tak proto, poněvadž věděl, že zmůže u nich více svědectví, jež vydávají mu jeho skutky, než by zmohlo pouhé prohlášení, že jest Vykupitelem. Poukázal však k oněm zázrakům skoro týmiž slovy, kterými byl druhdy Isaiáš předpovídal o budoucím Vykupiteli, i dal tak zcela zřejmě na jevo, že jest oním Vykupitelem, o kterém byl Isaiáš (61, 1) prorokoval.

6. t. j. kdo z mé chudoby a z mého utrpení nevezme příčinu, aby ve mne jako Vykupitele nevěřil neb v té víře se viklal.

7. t. j. šli jste snad proto na poušť k Janovi, že jste chtěli viděti člověka povahy vrátké a nestálé? Zajisté nikoli; neboť jste věděli, že Jan jest povaha pevná a neohrožená.

8. t. j. či vyšli jste snad proto tam, že jste chtěli viděti člověka zženštilého, rozmařilého? Ani to ne; neboť bylo vám známo, že Jan vede život velmi přísný a prostý.

9—11. t. j. Vy jste vyšli k Janovi na poušť proto, že jste ho měli za proroka. A v tom měli jste pravdu; Jan jest prorok, ano více než prorok, neboť on jest předchůdce Vyku-

tvou před tebou. 11. Amen, pravím vám, nepovstal mezi zrozenci ženskými větší nad Jana Křtitele; kdo však menším jest v království nebeském, větším jest než on. 12. Ale ode dnů Jana Křtitele až dosud království nebeské násilí trpí, a ti, kteří násilí činí, uchvacují je. 13. Všickni proroci totiž i zákon prorokovali až

---

pitelův, který byl předpověděn od Malachiáše (3, 1) slovy: Aj já posílám atd. (Mat. 11, 10. Mark. 1, 2.) A já pravím vám, že co do důstojnosti úřadu nepovstal v Starém Zákoně větší muž nad Jana Křtitele; neboť proroci, jejichž úřad byl nad jiné důstojný, prorokovali toliko a jen jako z dáli ukazovali ke mně, k Vykupiteli, Jan však sám byl prorokován a nikoli z dáli, nýbrž z blízka ukázal prstem na mne jakožto na Vykupitele a Beránka Božího, jenž snímá hříchy světa. Nicméně, ač tak velikým jest Jan svým úřadem, že ve Starém Zákoně nemá v sobě rovného mezi syny lidskými, přece i ten, kdo menší jest v království nebeském, či kdo menší úřad neb menší důstojnost zastává v církvi, větší jest co do úřadu než on. Neboť Nový Zákon jest nesmírně vyvýšen nad Zákon Starý. — Tak pochválil Pán Ježíš Jana pro jeho pevnou povahu, přísný život a přednost přede všemi proroky a ukázal, že Zákon Nový nesmírně vyniká nad Zákon Starý. Učinil to jednak proto, aby předešel podezření u lidu, že snad také Jan upadnul v pochybnost o vykupitelské důstojnosti jeho, jednak, a to předem, aby podal výtku zákoníkům a fariseům a těm, kteří neuvěřili v něho, ač vydal o něm svědectví sám Jan, kteréhož oni uznávali za poslance Božího a k němu jako ku proroku vyšli na poušť. Zároveň však chtěl tím povzbuditi lid, aby, vida přednost království Kristova před zřízením starozákonním, hotov byl vstoupiti do něho.

12. Slova tato vykládají se obyčejně v ten rozum, že člověk musí přičiniti a přemáhati se, chce-li přijíti do království nebeského, a jen ten, kdo přičiňuje se, tam přijde. Více však srovnává se i s významem slova násilí, jmenovitě řeckého biadzein (βιάζειν), jakož i se souvislostí (že totiž Pán Ježíš činí zvláště v části následující výtky židům pro jejich tvrdošíjnost a odpor), ten výklad, který ona slova pojímá ve smyslu nepřátelském takto: Proti království nebeskému (církvi) činí se útoky, vystupuje se nepřátelsky, a ti, kteří útočí proti němu, nejen sami do něho nevstupují, nýbrž berou je i jiným, zdržujíce je, aby do něho nevstoupili.

13. t. j. Starý Zákon, který prorokoval o Kristu a jeho království, jakožto o něčem budoucím, končí se Janem, který ukázal na Vykupitele již přítomného a na království jeho

do Jana; 14. a chcete-li přijmouti, on jest Eliáš, který má přijíti. 15. Kdo má uši k slyšení, slyš. 16. Komu však připodobním pokolení toto? Podobno jest chlapcům sedícím na náměstí, kteří volajíce k soudruhům, 17. říkají: „Pískali jsme vám, a netančili jste; naříkali jsme, a nekvíleli jste.“ 18. Neboť přišel Jan, ani nejeda ani nepije, a říkají „Má zlého ducha“. 19. Přišel Syn člověka jeda i pije, a praví: „Hle, člověk žrout a pijan vína, přítel celníkův a hříšníků.“ Avšak ospravedlněna jest moudrost od synů svých.

20. Tehdy počal vytýkati městům, v nichž se událo nejvíce divů jeho, že nečinili pokání: 21. Běda tobě, Korozaim, běda tobě, Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly udály se divy, které děly se ve vás, byly by dávno v žíni a popeli učinili pokání. 22. Avšak pra-

jako něco, co již nastávalo. Kristus Pán buď vysvětluje jimi, proč teprve od doby Janovy lze do království Božího (do církve a skrze ni do nebe) přijíti (proto, poněvadž ho dříve nebylo), aneb upozorňuje, že již od počátku jeho vystupovalo se proti němu nepřátelsky (od zákonikův a fariseů).

14. t. j. chcete-li to uznati, Jan jest Eliáš, který dle Malach. 4, 5 má přijíti před příchodem Vykupitelovým, ne sice co do osoby, nýbrž co do způsobu života a co do ducha i moci, s kterými vystupuje.

16—19. Činí další výtku židům pro jejich tvrdošíjnost. Přirovnává je k chlapcům rozmarným a svéhlavým, kteří nijak nedají si říci a zůstávajíce ve své pošetilosti zlobí se při svých hrách, když jiní nejsou jim po vůli. Nedaliť se židé pohnouti ku pokání ani přísným životem Jana Křtitele, který nepožíval chleba ani vína (Luk. 7, 33), nýbrž jen kobylky lesní a med (Mat. 3, 4), ani dobrotivostí Kristovou, který v té příčině vedl si podobně jako jiní lidé. Avšak ti, kdo v pravdě moudří jsou, poznávají a uznávají moudrost jednání Janova i Kristova, dobře nahlížejíce, že v jednání jejich, v jednání přísném a dobrotivém zahrnuty jsou všecky možné způsoby, kterých Bůh užívá k nápravě židů.

22. Korozaim a Bethsaida byla města galilejská při severním břehu jezera Genesaretského, nedaleko Kafarnauma. Tyrus (nynější Sur) a Sidon (nyní Saida) byla pohanská města fenická, proslulá obchodem, průmyslem, bohatstvím, ale i kleslostí mravní, pro kterou jim proroci nejednou hrozili tresty Božími. S nimi naloží Bůh při soudu mírněji, než s městy oněmi (t. j. s obyvateli oněch měst), poněvadž nedostalo se jim takového poznání Boha a tolik milostí, jako

vím vám: Tyru a Sidonu bude lehčeji v den soudný nežli vám. 23. A ty Kafarnaume, zda budeš povýšen až do nebe? Až do propasti sejdeš; neboť kdyby v Sodomě byly udály se divy, které děly se v tobě, byla by zůstala až podnes. 24. Avšak pravím vám: zemi sodomské bude lehčeji v den soudný nežli tobě.

Pán Ježíš velebí Boha Otce a volá k sobě lidstvo sklíčené, v. 25—30.

25. V tom čase promluviv Ježíš řekl: Velebím tebe, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před

---

obyvatelům řečených měst galilejských, kteří přes to, že měli zákon zjevený i proroctví a že Pán Ježíš u nich působil a četnými zázraky božské poslání své dokazoval, neuvěřili v něho jako ve Vykupitele.

23. t. j. Myslíte, Kafarnaumité, že dostane se vám větší ještě slávy a většího povýšení, než se vám dostalo tím, že jsem město vaše vyvolil za východiště galilejské činnosti své a v něm tolik zázraků vykonal? Nestane se to, ale budete úplně pokořeni a přijdete v zapomenutí. — Kterak se se to vyplnilo, patrno z toho, že z Kafarnauma zbyly jen zříceniny, a neví se zcela jistě ani, které to jsou, zda zříceniny zvané Tell-Hum na severozápadním konci jezera Genesaretského, aneb, jak někteří mysli sotva správně, zříceniny zvané Chan Minje. Že Pán Ježíš nekázal a nečinil zázraků také v Tyru a Sidonu, ač věděl, že by obyvatelé jejich byli činili pokání, toho příčina byla jednak v tom, že podle daných zaslíbení byl poslán toliko k národu israelskému, aby odtud přišla spása k jiným národům, jednak v tom, že Bůh v udílení darů svých jest zcela svoboden a nikomu nečiní křivdy, udělí-li někomu více milostí než jinému, a to tím méně, poněvadž každému (i Tyrským a Sidonským) dával a dává tolik milostí, kolik stačí, aby mohl býti spasen, užije-li jich.

25—26 srovn. Luk. 10, 21—22.

25. Moudrými a opatrnými míní Pán Ježíš ty, kteří spoléhajíce a pyšni jsouce na vlastní moudrost a opatrnost světskou, chtějí dosíci blaha způsobem, jejž sami uznali za dobrý, a proto vidouce, že Pán Ježíš názorům jejich nevyhovuje, jemu i učení jeho a tím i milosti Boží odpírají, jakými byli fariseové skoro všickni. Maličkými míní ty lidi prosté a neučené neb i za takové pokládané, kteří uznávajíce v pokoře svoji nedostatečnost v příčině spásy, dychtili po pomoci Boží a uvěřivše v Krista jako Vykupitele, učení jeho přijali. Před oněmi skryl Bůh věci týkající se Kristovy osoby a jeho poměru k Bohu i k dílu vykupitelskému,

moudrými a opatrnými a zjevil jsi je maličkým: 26. ano, Otče, že tak zalíbilo se tobě. 27. Všecko jest mi dáno od Otce mého, a nikdo nezná Syna leč Otec, aniž kdo zná Otce leč Syn, a komu by chtěl Syn zjeviti. 28. Pojďte ke mně všickni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím. 29. Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem: a naleznete pokoj duším svým; 30. neboť jho mé jest sladké a břímě mé jest lehké.

KAPITOLA 12.

Apoštolé trhají v sobotu klasy. 12, 1—8.

1. Onoho času šel Ježíš v sobotu obilím; učeníci pak

---

ne sice přímo, ani ve smyslu vlastním, nýbrž tak, že pro jejich pýchu a odpor, kterým milosti jeho odpírali, nedal jim milostí větších, kterými by odpor jejich zlomil, a tak ponechal je v duševní zaslepenosti a neznalosti věcí ke spáse potřebných. Těmto (maličkým prostým a pokorným) zjevil je, pohnuv je milostí svou, aby v Krista uvěřili a učení jeho přijali. V tomto řízení božské prozřetelnosti jeví se zvláštní měrou božská láska i spravedlnost, a za to velebí Pán Ježíš (jako Bohočlověk) Boha Otce k našemu poučení.

26. Po slově „ano" přimysliti jest slova „velebím tě".

27. Vysvětluje, které věci před moudrými jsou skryty, maličkým však se zjevují, ty totiž, že v Kristu Ježíši jest veškerá moc i moudrost, a že jedině skrze něho lze dojíti i pravého poznání Boha a jeho vůle i blaženosti. Praví: Všecky věci . . . t. j. všecko, i božskou podstatu a božské poznání i božskou moc mám od Boha Otce odvěkým zplozením. A žádný nezná totiž dokonale . . . Otce, leč Syn . . . Musí tedy uvěřiti ve mne, vtěleného Syna Božího, a přijmouti mé učení, kdo chce náležitě poznati Boha Otce a vůli jeho.

28—30. Poněvadž jedině skrze Krista lze dojíti spásy, zve k sobě všecky, kteří lopotice se, umdlévají zvláště hledáním pravdy ve věcech spásy a obtíženi jsou různými strastmi, jmenovitě břemenem hříchů. On občerství je zvláště sdělením pravdy, odpuštěním hříchův a udělením Boží milosti i blaha věčného. Jest sice i jeho jho — povinnosti, které ukládá — břemenem samo o sobě těžkým, ale ono stává se lehkým jeho milostí a zaslíbenou odměnou.

12, 1—8. Srovn. Mark. 2, 23—28, Luk. 6, 1—5.

1. Obilím t. j. cestou, která vedla obilím již dozrávajícím. Učeníci majíce hlad, trhali klasy a vymínajíce je ru-

jeho, jsouce lačni, počali trhati klasy a jísti. 2. Ale fariseové uzřevše to, řekli jemu: Hle učeníci tvoji činí, co není dovoleno činit v sobotu. 3. On však řekl jim: Nečetli jste, co učinil David, když zlačněl, i ti, kteří byli s ním? 4. Kterak vešel do domu Božího a jedl chleby předkladné, jichž nebylo dovoleno jemu jísti ani těm, kteří byli s ním, leč jedině kněžím? 5. Aneb nečetli jste v Zákoně, že o sobotách kněží ve chrámě sobotu znesvěcují a jsou bez viny? 6. Pravím však vám, že tuto větší jest než chrám. 7. Kdybyste věděli, co to

---

kama, jedli, neboť Zákon Mojžíšův dovoloval lačným utrhnouti si i na cizím tolik klasů, kolika bylo třeba k zahnání hladu. (5. Mojž. 23, 25).

2. Vykládaliť příkaz o svěcení soboty (2. Mojž. 20, 10) tak úzce, že měli za nedovolené trhati v sobotu klasy k utišení hladu. Výtkou svojí mířili ovšem na Krista samého, že nebránil apoštolům trhati. Pán Ježíš však zastal se apoštolů, ukázav na příkladech, že fariseové nesprávně vykládají předpis o svěcení soboty, a prohlásiv, že jakožto Pán soboty má moc rozhodovati o sobotě a jejím svěcení.

3—4. David utíkaje před Saulem, přišel do Nobe, kde byl svatostánek, a maje hlad, žádal velekněze Achimelecha za 5 chlebů neb vůbec něco k jídlu. Velekněz neměl leč chleby předkladné (posvátné), t. j. ony chleby nekvašené, počtem 12, které každou sobotu kladly se ve svatyni na stůl zlatem obložený, jakožto oběť dvanácti pokolení israelských (a jako předobraz nejsvětější svátosti). Každou sobotu vyměňovaly se za jiné a směly býti požity jedině od kněží a to v předsíni stánku. Dal mu tedy tyto, a to i pro jeho průvodce, kteří čekali v úkrytu. A přece nečiní se proto nikde v Písmě sv. výtka ani veleknězi ani Davidovi. Čím méně tedy, ukazuje Pán Ježíš, jsou pokárání hodni moji učeníci, když konají v sobotu práci tak nepatrnou, a to ve věci, o níž nemluví zákon zjevný, nýbrž jen pochybný výklad váš?

5. Zabíjejí totiž zvířata obětní a konají ve chrámě ještě jiné práce i těžké, při obětování potřebné, kterými jinak znesvěcuje se sobota, a jsou přece bez hříchu, poněvadž to konají ve službě Boží. Čím spíše tedy jsou bez viny učeníci moji, kteří konají tuto práci tak malou ve službě mé?

6. Při těch slovech ukázal nepochybně na sebe jakožto na na toho, jenž jest nekonečně větší než chrám.

7. t. j. kdybyste věděli, co znamenají slova proroka Oseáše (6, 6) „Milosrdenství chci a ne oběti," že totiž Bůh tak rozhodně vyžaduje u člověka milosrdenství, že bez něho ani oběti nejsou mu milé, nikdy byste nebyli odsoudili nevinných.

jest „Milosrdenství chci a ne oběti“, nebyli byste odsoudili nevinných. 8. Pánem zajisté jest Syn člověka i soboty.

Člověk s uschlou rukou. Kristova mírnost. v. 9—21.

9. A odebrav se odtud, přišel do jejich synagogy. A hle, byl tu člověk s uschlou rukou. 10. I otázali se ho řkouce: „Dovoleno-li v sobotu uzdravovati?“ aby jej obžalovali. 11. On pak řekl jim: „Který z vás jest člověk, jenž bude míti ovci jednu a, upadne-li mu tato v sobotu do jámy, nechopí a nevytáhne ji? 12. Oč lepší jest člověk než ovce! Jest tedy dovoleno v sobotu dobře činiti.“ 13. Tu řekl onomu člověku: „Vztáhni ruku svou.“ I vztáhnul, a učiněna jest zdráva jako druhá. 14. Vyšedše pak fariseové, vešli v radu proti němu, kterak by jej zahubili.

15. Ježíš pak seznav to, odebral se odtud; a šli za ním mnozí, i uzdravil je všecky 16. a přikázal jim, aby ho nerozhlašovali, 17. by se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka Isaiáše slovy: 18. „Aj služebník můj, kterého jsem vyvolil, miláček můj, v němž zalíbila si duše má. Dám ducha svého na něj, a bude zvěstovati soud národům. 19. Nebude se hádati ani křičeti, aniž uslyší kdo na ulicích hlas jeho. 20. Třtiny nalomené nedolomí a knotu doutnajícího neuhasí, až přivede soud k vítězství; 21. a ve jménu jeho budou doufati národové.“

---

8. Může tedy rozhodovati o sobotě, i zrušiti příkaz o klidu sobotním (jakož skutečně se stalo již v době apoštolské, kdy místo soboty byla ustanovena neděle za den sváteční).

9—14. viz Mark. 3, 1—6; Luk. 6, 6—11.

16. aby totiž nerozhlašovali (prozatím) o něm, že byli uzdraveni od něho. Neboť ve své mírnosti nechtěl ani rozčilovati lid k bouřím nakloněný, jenž mysle, že Vykupitel bude světským panovníkem, byl by jej chtěl as prohlásiti za krále proti Římanům, ani nepřátelům podnět dávati k zlosti větší, a to tím méně, poněvadž čelil také k tomu, aby, jak di sv. Matouš, naplnilo se proroctví Isaiášovo svrchu nikoli doslovně uvedené, kterým se mimo jiné předpovídá, že Vykupitel bude povahy tiché a mírné.

20. až přivede soud k vítězství, t. j. dokud nezjedná vítězství evangelii svému, zlé zavrhna, dobré pak v život věčný uvedu.

Uzdravení člověka posedlého. Zloba fariseův. v. 22—37.

22. Tehdy přivedli k němu posedlého, jenž byl slepý a němý, a uzdravil jej, takže mluvil a viděl. 23. I žasli všickni zástupové a pravili: Není-liž tento syn Davidův? 24. Fariseové však uslyševše to, řekli: Tento nevymítá duchů zlých leč v Beelzebubu, náčelníku duchů zlých. 25. Ale Ježíš znaje myšlení jejich, řekl jim: Každé království proti sobě rozdělené zpustne, a každé město neb dům proti sobě rozdělený neostojí. 26. A jestli satan satana vymítá, proti sobě rozdělen jest; kterak tedy ostojí království jeho? 27. A vymítám-li já duchy zlé v Beelzebubu, v kom vymítají je synové vaši? Protož oni budou soudci vašimi. 28. Pakli já Duchem Božím vymítám duchy zlé, tož přišlo k vám království Boží. 29. Aneb kterak může někdo vejíti do domu siláková a pobrati jeho nářadí, leč prve sváže siláka? A potom oloupí dům jeho. 30. Kdo není se mnou, proti mně

---

v. 22—37. Viz Luk. 11, 14—26.

23. Syn Davidův t. j. Vykupitel, jenž jako člověk měl vyjíti z potomků Davidových.

24. Nemohouce popříti zázrak, chtěli ve svém odporu proti Kristu seslabiti alespoň dojem jeho; proto přičítali jej moci ďábelské tvrdíce, že jej Pán Ježíš učinil v Beelzebubu či ve spojení se satanem.

25—27. Zcela mírně ukazuje, jak nesmyslné jest jejich tvrzení, ježto satan není tak pošetilý, aby vymítaje duchy zlé neb pomáhaje k tomu, sám proti sobě působil a moc svou seslaboval, a ježto fariseové sami učí syny t. j. žáky své, že duchové zlí mohou býti vymítáni pouze mocí božskou, tak že oni (jejich učeníci) sami usvědčí je, že mluví proti svému přesvědčení tvrdíce, že on (Ježíš) ve spolku se satanem vymítá zlé duchy.

28. t. j. Vymítám tedy duchy zlé nikoli ve spojení s ďáblem, nýbrž mocí božskou, a to budiž vám znamením, že přiblížilo se království messianské, já že jsem Vykupitelem, moc ďáblova pak že jest zlomena.

29. Přirovnávaje satana k siláku, svět k domu a lidstvo vůbec, posedlé pak zvlášť k nářadí, ukazuje, že vymítaje duchy zlé a převáděje lidi od neřesti ke ctnosti a do království Božího, jeví se býti silnějším nad ďábla, vítězem nad ním a tedy i zaslíbeným Vykupitelem.

30. t. j. poněvadž Pán Ježíš ukázal se již Vykupitelem, skrze něhož jedině lze dojíti spásy, nelze nikomu bez viny zůstávati na vahách, má-li se ho přidržeti neb ne, ani nelze

jest, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje. 31. Proto pravím vám: Všeliký hřích, i rouhání, odpustí se lidem, ale rouhání proti Duchu neodpustí se. 32. A kdo by řekl slovo proti Synu člověka, bude mu odpuštěno, kdo by však mluvil proti Duchu sv., nebude mu odpuštěno ani v tomto věku ani v budoucím. 33. Buď učiňte strom dobrým a ovoce jeho dobrým, aneb učiňte strom špatným a ovoce jeho špatným, neboť po ovoci poznává se strom. 34. Pokolení zmijí, kterak můžete mluviti věci dobré, jsouce zlí? neboť z hojnosti srdce mluví ústa. 35. Dobrý člověk vynáší z pokladu dobrého věci dobré, a zlý člověk vynáší z pokladu zlého věci špatné. 36. Ale pravím vám: z každého slova prázdného, které lidé promluví, vydají počet v den soudu; 37. neboť ze slov svých budeš ospravedlněn, a ze slov svých budeš odsouzen.

Zákonici a fariseové žádají znamení s nebe. v. 38—45.

38. Tu oslovili ho někteří ze zákoníkův a fariseů

---

tu býti lhostejným, ježto již každý jest buď přítelem neb nepřítelem jeho.

31—32. Všecky hříchy, byť byly jakkoli veliké, odpouští Bůh, ovšem činí-li člověk pokání. Hříchy proti Duchu sv. však, t. j. hříchy, kterými člověk poznané pravdě úmyslně odpírá, neb duchu zlému přičítá takové zjevy, ve kterých se jeví patrně moc Boží, neodpouští Bůh, pokud člověk v onom stavu trvá, a to nikoli, že by neměl vůle odpustiti, kdyby člověk činil pokání, nýbrž že takový člověk, trvaje ve svém hříchu zatvrzele, z pravidla pravého pokání nečiní. Pravě, že hříchy ty neodpouštějí se ani v budoucím věku, dává na jevo, že některé hříchy Božím milosrdenstvím odpouštějí se na onom světě, hříchy totiž všední či spíše tresty za ně, které by měl kdo trpěti v očistci.

32—34. Aby ukázal, že spravedlivý soud vyslovil o fariseích pravě, že jednání jejich jest hodno trestů věčných, odhaluje zvrhlou jejich povahu v ten způsob: Vy konáte skutky zlé a stavíte se býti dobrými. To není jednání povahy přímé; ukažte se tedy tak, jakými skutečně jste, buď patrně dobrými, neb patrně zlými, aby vás mohli poznati také jiní. (Stromem rozumí tedy fariseje.) Pravě „kterak můžete mluviti dobré, jsouce zlí,“ míní pouze nemožnost mravní, nechce nikterak říci, že by člověk povahy zlé nemluvil a nečinil nikdy nic dobrého, nýbrž že jednání jeho obyčejně bývá zlé.

řkouce: Mistře, chceme od tebe viděti znamení. 39. On pak odpověděv řekl: Pokolení zlé a cizoložné žádá znamení, a znamení nebude mu dáno, leč znamení proroka Jonáše. 40. Jako totiž Jonáš byl v břiše ryby tři dni a tři noci, tak bude Syn člověka v srdci země tři dni a tři noci. 41. Mužové ninivetští povstanou na soudě s pokolením tímto a odsoudí je, neboť učinili pokání na kázání Jonášovo, a hle, více než Jonáš jest tuto. 42. Královna jihu povstane na soudě s po-

---

38—42 viz Luk. 11, 16. 29—32.

38. Vyžadovali znamení, a to, jak patrno z Luk. 11, 16., znamení či zázrak s nebe, nějaký totiž zjev mimořádný, zázračný na obloze neb v ovzduší, kterým by dokázal, že jest Vykupitelem. Žádali toho nikoli že by byli chtěli uvěřiti, kdyby jej učinil, nýbrž, jak di Lukáš (11, 16), pokoušejíce jej. Mysleliť nepochybně, že jim nevyhoví, a to nikoli, že by nemohl, nýbrž že nebude chtíti vyhověti (s hledem k tomu, co se stalo nedávno před tím o slavnosti stánků, kdy ho chtěli i kamenovati), oni pak že použijí toho, aby uváděli u lidu v pochybnost jeho moc a seslabili jeho vážnost.

39—40. Poněvadž Pán Ježíš učinil již tolik zázraků, že mohli z nich poznati, že jest Vykupitelem, za něhož se vydával, odmítnul žádost jejich, a to tím spíše, poněvadž ji přednesli ze zlé vůle. Odkázal je však na své vzkříšení jakožto na zázrak, který zvláštní měrou dokazuje o něm, že jest od Boha poslán a že pravé jest jeho učení. Smrt a vzkříšení své nazývá znamením proroka Jonáše pro jich podobnost s tím, co se dělo s Jonášem, jakož sám vysvětluje ve v. 40. Pravě, že bude v srdci země či v hrobě tři dni a tři noci, přihlíží ku počítání lidovému, dle něhož část dne počítá se za celý den přirozený (den a noc). Bylť v hrobě pouze část pátku, celou sobotu a část neděle. — Pokolením cizoložným nazývá je pro jejich nevěrnost k Bohu, kterou projevili odmítnutím Vykupitele od něho poslaného, jakož sám ukazuje v. 41—42. V Písmě sv. totiž představuje se poměr národa israelského k Bohu pod obrazem manželství a s hledem k tomu označuje se v něm i nevěrnost k Bohu nezřídka oním výrazem, kterým se označuje nevěrnost manželská.

41—42. odsoudí je nikoli vyslovením rozsudku, nýbrž příkladem svým, kterým dokáží, že dali se pohnouti menšími dary a milostmi, než byly ty, jichž dostalo se židům, kteří však přes to zůstali v nevěře. Královna jihu jest královna ze Saby. Přišla od končin země t. j. z daleka na pouhou pověst o moudrosti Šalomounově: uslyševši, uznala ji (3. Král. 10, 1—10), čím spíše tedy měli židé uznati učení

kolením tímto a odsoudí je, neboť přišla od končin země, aby uslyšela moudrost Šalomounovu, a hle, více než Šalomoun jest tuto. 43. Když pak duch nečistý vyjde od člověka, chodí po místech suchých, hledaje odpočinutí, a nenaléza. 44. Tu řekne: Navrátím se do domu svého, odkud jsem vyšel. A přijda, nalezne jej prázdný, vymetený a ozdobený. 45. Tu jde a vezme s sebou sedm jiných duchů horších, než jest sám, a vejdouce přebývají tam. I stávají se poslední věci člověka toho horšími, než byly první. Tak bude i tomuto pokolení zlému.

Matka a příbuzní Páně, v. 46—50.

46. Když ještě mluvil k zástupům, aj matka i bratři

Kristovo a káti se na jeho slova, ježto on jest nekonečně více než Šalomoun i Jonáš.

43—45. Pod obrazem člověka na novo posedlého ukazuje na nešťastný stav, do kterého upadají ti, kteří po tolika milostech a darech odpírají mu víru a poslušnost. Klesnouť mnohem hlouběji než dříve a upadnou v tresty přísnější, neučiní-li v čas pokání. Zároveň učí tím, že člověk padaje po učiněném pokání do předešlých hříchů, působí sobě duševní stav mnohem horší.

43. po místech suchých (dle řeckého textu: bezvodých) t. j. pustých. Poněvadž totiž na pouštích jeví se zvláštní měrou účinek kletby, kterou Bůh vyslovil nad zemí pro hřích Adamův, přikazují se v Písmě sv. pouště obrazně nejednou duchům zlým za obydlí, ač netvrdí se tím, že by tam bydleli skutečně. Zlý duch nenaléza tam pokoje, poněvadž odloučil se od Boha, v němž jedině tvor rozumný, byv pro něho stvořen, pokoje může dosíci.

44. do domu svého, do člověka, z něhož byl vypuzen. Hledíť duch zlý opět zmocniti se, svésti toho, koho byl již jednou svedl. Nalezne jej prázdný t. j. opuštěný od onoho obyvatele jeho, od něhož byl vypuzen, totiž od Boha či spíše od jeho milosti, vymetený od ctností a ozdobený náklonnostmi zlými a vůbec tím, co ducha zlého takřka zve, aby se tam ubostil.

46. Bratři Páně t. j. příbuzní Pána Ježíše, synové to Alfěa (Kleofáše) a jeho manželky Marie, která byla sestrou (Jan. 15, 40), t. j. jak se podobá pravdě, ne sestrou vlastní, nýbrž příbuznou Panny Marie. Nazývajíť se v Písmě sv. zhusta bratry a sestrami také příbuzní, sešvakření, přátelé i druhové. (Abraham nazval Lota bratrem, ač byl jeho strýcem, ne bratrem.)

jeho stáli venku, žádajíce s ním mluviti. 47. I řekl mu kdosi: Hle matka tvá i bratři tvoji stojí venku, hledajíce tebe. 48. On pak odpovídaje tomu, kterýž mu to byl pověděl, řekl: Kdo jest matka má, a kdo jsou bratři moji? 49. A vztáhnuv ruku na své učeníky, řekl: Aj matka má a bratři moji. 50. Neboť kdokoli činí vůli Otce mého v nebesích, ten jest mi bratrem i sestrou i matkou.

KAPITOLA 13.

Pán Ježíš učí v podobenstvích, v. 1—52.

1. V ten den vyšed Ježíš z domu, posadil se u moře. 2. I sešli se k němu zástupové mnozí, takže vstoupiv na lodičku, posadil se, a veškeren zástup stál na břehu. 3. I promluvil k nim mnoho věcí v podobenstvích řka: Aj vyšel rozsevač, aby rozséval. 4. A když rozséval, padla některá (zrna) vedle cesty; i přiletěli ptáci nebeští a sezobali je. 5. Jiná padla na místa skalnatá, kde neměla mnoho země, a vzešla rychle, poněvadž neměla hluboké země. 6. Když však vzešlo slunce, uvadla, a poněvadž neměla kořene, uschla. 7. Jiná padla do trní;

48—50. Nejeví tu Pán Ježíš nevážnosti ke své matce, nýbrž prohlašuje, že při vykonávání vykupitelského úřadu svého řídí se vůlí Otce nebeského a ne svazky příbuzenskými; zároveň učí, že všickni ti, kdo spojeni jsou s ním věrou, poslušností a láskou, trvají v duchovním příbuzenství s ním, a příbuzenství toto že má větší cenu nad příbuzenství tělesné, které neprospívá, není-li spojeno s duchovním. Že doučiv, Pannu Marii i příbuzné své přijal a s nimi mluvil, není pochybnosti.

Od 13, 1—52 líčí sv. Matouš, kterak Pán Ježíš položil první základy ke svému království c) tím, že různými podobenstvími (o rozsevači, o koukoli, o zrnu hořčičném a kvase, o pokladě ukrytém a drahé perle, o síti hozené do moře a z něho ze všeho rodu ryb vytahující) poučil o novém ráze svého království, o jeho vnějším i vnitřním rozvoji, o vysoké ceně jeho a konečném dovršení jeho po předchozím oddělení nespravedlivých od spravedlivých.

13, 1—9. Podobenství o rozsevači. Viz Mark. 4, 1—9. Luk. 8, 4—8. Výklad jeho podává Pán Ježíš sám níže od v. 19—23.

1. Z domu nepochybně Petrova v Kafarnaum.

i vzrostlo trní a udusilo je. 8. Jiná však padla v zemi dobrou; i vydala užitek: některé stonásobný, jiné šedesátnásobný, jiné třicetnásobný. 9. Kdo má uši k slyšení, slyš.

10. I přistoupili učeníci a řekli jemu: Proč mluvíš k nim v podobenstvích? 11. On pak odpověděv řekl jim: Poněvadž vám jest dáno znáti tajemství království nebeského, jim pak není dáno. 12. Neboť kdo má, tomu bude dáno a bude oplývati, ale kdo nemá, od toho bude odňato i to, co má. 13. Proto mluvím k nim v podobenstvích, poněvadž hledíce nevidí a posloucha-

---

10—17. Proč učí Pán Ježíš v podobenstvích; srovn. Mark. 4, 10—12; Luk. 8, 9—10.

10. Jak patrno ze sv. Marka (4, 10), otázku tuto učinili teprv později, když byli s Kristem sami.

11. t. j. vám, kteří přijímáte s věrou učení mé, dáno jest od Boha, abyste poznali a porozuměli tajemstvím či pravdám dosud neznámým, jež týkají se povahy mého království (messiánského). Jim, totiž fariseům a jiným židům, kteří trvají v nevěře a jsou zaujati proti mně, není dáno té milosti. Ukazuje tak Pán Ježíš, že proto podává nyní učení své v podobenstvích, poněvadž způsob tento hodil se pro všecky. Kdo byli dobré vůle, ti byli povzbuzeni jimi, aby buď přemýšlením neb dotazováním se u Pána Ježíše vnikli zcela do smyslu jejich, kdo však byli nevnímaví neb zlovolní, těm nejen zůstaly ty ony pravdy zahaleny, nýbrž i zabránilo se, aby nemohli svatých tajemství zneužiti neb zlehčiti. Co takto řekl, potvrzuje ve

12. příslovím vzatým z té zkušenosti, že člověk majetný svůj majetek snadno rozmnoží, chudý však (nějakou neopatrností) snadno přijde i o to málo, jež má. Učí totiž příslovím tím, že kdo milosti Boží užívá dobře, dostává milosti větší, kdo však jí neužívá neb jí pohrdá, ztrácí i tu, kterou dosud měl, a zejména též, kdo vnímavý jest pro učení Kristovo a je přijímá s věrou, snadno buď vlastním přemýšlením neb vyhledav poučení u osob věci znalých, své poznání a porozumění učení tomu rozmnoží, kdo však jest nevnímavý neb zaujat proti němu, snadno i ty pravdy zjevené si zatemní neb i zavrhne, které již dříve znal, jim rozuměl a věřil. Židé nevěřili, a ztratili porozumění zákonu i prorokům.

13. hledí na mé zázraky, a nevidí v nich důkazů, že jsem zaslíbený Vykupitel; slyšeli svědectví Jana Křtitele a poslouchají i to, které vydávám sám o sobě, ale neslyší ho ušima mysli své, t. j. neuznávají ho a staví se proti mně,

jice neslyší ani nerozumějí. 14. I naplňuje se na nich proroctví Isaiášovo, jež dí: Ušima budete poslouchati, a neuslyšíte; očima budete hleděti, a neuvidíte; 15. neboť ztučnělo srdce lidu tohoto, a těžce poslouchali ušima a zamhuřovali oči své, aby snad někdy očima neuviděli a ušima neuslyšeli a srdcem nesrozuměli a neobrátili se, a abych neuzdravil jich. 16. Vaše oči však jsou blahoslaveny, že vidí, i uši vaše, že slyší. 17. Neboť v pravdě pravím vám, že mnozí proroci a spravedliví toužili uzříti, co vidíte, a neuzřeli, a uslyšeti, co slyšíte, a neuslyšeli.

18. Vy tedy poslyšte podobenství o rozsevači: 19. Jestliže kdo slyší slovo o království a nerozumí mu, přichází zloboh a uchvacuje to, co bylo zaseto v srdci jeho; to jest ten, který byl naset vedle cesty. 20. Kdo však byl zaset v místa skalnatá, jest ten, který slyší slovo a hned je přijímá s radostí; 21. avšak nemá v sobě kořene, nýbrž jest dočasný a když nastává pro to slovo soužení neb pronásledování, ihned se pohor-

---

14—15. Slova tato jsou uvedena volně z Is. 6, 9—10. Jimi vyzýván jest prorok od Boha, aby kázal lidu, byť i neposlechnul a se zatvrdil. A jak dí Pán Ježíš, slova ta platila také o židech jeho doby. Kázal jim a zvěstoval vůli Boží i spásu, ale oni nevěřili, neposlechli, nýbrž zatvrdili se. Pán Ježíš kázal jim, ačkoli věděl, že se zatvrdí, neboť pro zlobu jednotlivců nemohl zůstati nevyplněn úradek, který Bůh pojal o vykoupení lidstva, a proto ani zamlčena jeho vůle a zjevení týkající se spásy pokolení lidského. — Ztučnělo srdce, t. j. mysl jejich je nevnímavá a lhostejná k věcem nebeským.

16—17. Za blahoslavené či šťastné prohlašuje apoštoly, že dostalo se jim, po čem marně toužili starozákonní proroci a lidé spravedliví, že totiž žijí v době jeho, a mohou jej samého, zaslíbeného Vykupitele, viděti a slyšeti.

18—23. Dle Mark. 4, 10 a Luk. 8, 9. tázali se apoštolé také po smyslu podobenství o rozsevači. Vyložil jim je proto, ukázav na podobenství tom, že poslouchání slova Božího přináší užitek pouze u těch, kteří prosti jsouce povrchnosti, nestálosti a mysli pozemské, mají vůli dobrou.

19. Semenem tedy rozumí slovo o království nebeském či učení Kristovo. Kdo je slyší povrchně a nestará se o to, aby mu porozuměl, tomu je uchvacuje zloboh či duch zlý pokušením, působě k tomu, aby mu vyšlo z paměti.

šuje. 22. A kdo byl zaset mezi trní, jest ten, který slyší slovo, ale pečování toho světa a klam bohatství udušuje slovo, i stává se neplodným. 23. Kdo však byl zaset v zemi dobrou, jest ten, který slovo slyší a mu rozumí a přináší užitek a vydává jeden sto, druhý šedesát, jiný pak třicet.

24. Jiné podobenství předložil jim řka: Podobno jest království nebeské člověku, který nasel dobrého semene na poli svém; 25. a když lidé spali, přišel nepřítel jeho a nasel koukole mezi pšenici a odešel. 26. Když pak vyrostla bylina a vydala plod, tu ukázal se i koukol. 27. I přistoupili služebníci hospodářovi a řekli jemu: Pane, zdali jsi nenasel dobrého semene na poli svém? Odkud tedy má koukol? 28. On pak vece jim: Člověk nepřítel to učinil. I řekli mu služebníci: Chceš-li, abychom šli a vytrhali jej? 29. A on pravil: Ne, abyste snad trhajíce koukol, nevytrhali spolu s ním i pšenice. 30. Nechte, ať oboje spolu roste až do žni; a v čas žni řeknu žencům: Seberte nejprve koukol a svažte jej ve snopky ke spálení; pšenici však shromážďete do stodoly mé.

31. Jiné podobenství předložil jim řka: Podobno jest království nebeské zrnu hořčičnému, kteréž vzav člověk jeden, zasel na poli svém; 32. ono jest sice nejmenší mezi všemi semeny, ale když vzroste, větší jest

---

22. pečování toho světa t. j. péče o věci časné. Klam bohatství t. j. klam, který dávají statky časné tím, že odvracujíce od statků vyšších (nebeských), nevedou k tomu blahu, jež slibují.

24—30. Podobenství o koukoli. Je zaznamenal pouze sv. Matouš. Pán Ježíš vykládá je sám ve v. 37—43; učí jím, že církev jeho jest viditelná, sestávajíc z údů dobrých i zlých, kteří však na konci světa budou navždy od sebe odděleni. Také ukazuje v něm na božskou shovívavost, s kterou Bůh trpí hříšníky, dávaje jim čas ku pokání.

31—32. Mark. 4, 31—32. Luk. 13, 19. Podobenství o zrnu hořčičném; jím předpovídá Pán Ježíš vnější rozvoj církve, kterak totiž z malého počátku rozšíří se daleko široko a údové ze všech národů do ní vstoupí. — Símě hořčičné bylo pokládáno za nejmenší símě bylinné, v Palestině vzrůstá v keř až 3 m. vysoký.

než (všecky) byliny a stává se stromem, tak že ptáci nebeští přilétají a bydlí na ratolestech jeho.
33. Jiné podobenství pověděl jim: Podobno jest království nebeské kvasu, kterýž vzavši žena, zadělala do tří měřic mouky, až zkynulo všecko.
34. Toto všecko mluvil Ježíš zástupům v podobenstvích, a bez podobenství nemluvil jim, 35. aby se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka slovy: Otevru v podobenstvích ústa svá, vypravovati budu skryté věci od ustanovení světa.
36. Tehdy rozpustiv zástupy, přišel domů. I přistoupili k němu učenici jeho a řekli: Vylož nám podobenství o koukoli polním. 37. On pak odpověděv, pravil: Rozsevač dobrého semene jest Syn člověka; 38. pole jest svět; símě dobré, to jsou synové království; koukol pak, to jsou synové zla; 39. nepřítel však, jenž je nasel, jest ďábel, žeň pak jest konec světa, a ženci jsou andělé. 40. Jako tedy sbírá se koukol a ohněm se pálí, tak bude při skonání světa. 41. Pošle Syn člověka anděly své, i seberou z království jeho všecka pohoršení i ty, kteří činí nepravost, 42. a uvrhnou je do peci ohnivé; tam bude pláč a skřípění zubů. 43. Tehdáž budou spravedliví stkvíti se jako slunce v království Otce svého. Kdo má uši k slyšení, slyš.

---

33. Luk. 13, 21. Podobenství o kvase; jím předpovídá Pán Ježíš vnitřní rozvoj církve či spíše onen mocný vliv a blahodatnou působnost, kterou církev Kristova učením jeho a jinými prostředky od Krista jí svěřenými bude jeviti na smýšlení a život jak jednotlivců tak celých národů . . . Měřicí míní se hebrejská míra seah, obsahující 7—8 litrů.
34. bez podobenství nemluvil jim při této příležitosti totiž: jindy mluvíval bez podobenství také.
35. Slova „Otevru v podobenstvích“ atd. uvedena jsou volně ze žalmu 11, 7, 2., který se přičítá Asafovi. Žalmista prohlašuje jimi, že bude Boha chváliti v podobenstvích a průpovídkách, jakož skutečně v žalmu onom činí; tím předobrazoval a v tom smyslu dle výkladu sv. Matouše prorokoval, že také Vykupitel bude při svých kázáních vyjadřovati se v podobenstvích (parabolách) a průpovídkách. Viz Mark. 4, 33—34.
36—43. Výklad podobenství o koukoli podaný od Krista samého, když přišli domů, t. j. do toho domu v Kafarnaum, ve kterém bydlel, nepochybně do domu Petrova.
43. budou se stkvíti, t. j. budou na výsost šťastni a blaženi.

44. Podobno jest království nebeské pokladu skrytému v poli, jejž člověk nalezna, zakryje a radostí nad ním jde a prodá všecko, co má, a koupí pole to. 45. Opět podobno jest království nebeské člověku kupci, jenž hledal dobrých perel, 46. a když nalezl jednu perlu drahocennou, odešed prodal všecko, co měl, a koupil ji.
47. Také podobno jest království nebeské síti, která byvši spuštěna do moře, shromažďuje ze všeho rodu ryb, 48. když pak se naplní, vytáhnou ji na břeh a posadíce se vyberou dobré do nádob, špatné však odvrhnou pryč. 49. Tak bude při skonání světa: vyjdou andělé a oddělí zlé od spravedlivých 50. a uvrhnou je do peci ohnivé; tam bude pláč a skřípot zubů. 51. Srozuměli jste všemu tomu? Řkou jemu: Ano. 52. I dí jim: Proto každý učitel vyučený v království

44—46. V podobenství o pokladě v poli ukrytém a perle drahé ukazuje Pán Ježíš vysokou cenu království messiánského i jeho statků, milosti Boží totiž a pravdy zjevené, a to tak, že v podobenství o perle upozorňuje zároveň na píli, s kterou má člověk statků těch vyhledávati a si zjednávati, v podobenství pak o pokladu ukazuje na opatrnost, s kterou člověk má hleděti, aby o statky ony, o milost a pravdu božskou, nepřišel.

47—50. Podobenství o síti spuštěné do moře. Sítí rozumí se církev Kristova, mořem svět, rybami lidé, břehem život posmrtný (věčný). Církev přijímá svým učením a křtem sv. údy ze všeho lidstva; když bude naplněna, t. j. když bude učení její hlásáno po celém světě mezi všemi národy, ukončí se pozemské trvání její úplným oddělením zlých od dobrých: dobří budou vzati do nebe, zlí zavrženi. Ukazuje tedy podobenství toto na dokonání pozemského království messiánského, jakož i na to, že není národní či jenom pro některý národ, nýbrž obecná či pro všecky národy, a že nepostačí, aby člověk stal se údem církve, nýbrž že musí též v dobrých skutcích prospívati, býti dobrým, chce-li účasten se státi blaha věčného.

52. Jako řádný hospodář nepředkládá svým domácím a hostům pořád stejných věcí, nýbrž zjednav si náležité zásoby podává z nich brzy ty, brzy ony, dle toho, jak toho žádají potřeby, přání a různé okolnosti jejich, tak i dobrý učitel (ať apoštol, ať jiný učitel křesťanský) neučí pořád týmž způsobem, nýbrž zjednav si dokonalé poznání všech pravd zjevených a náležitou zásobu příkladů, podobenství a vědomostí jiných, poučuje brzy o těch, brzy o jiných pravdách,

nebeském podoben jest člověku hospodáři, který vynáší ze své zásoby věci nové i staré.

Pán Ježíš v Nazaretě. Jeho matka a příbuzní, v. 53—58,

53. I stalo se, když dokončil Ježíš podobenství ta, odebral se odtud. 54. A přišed do své otčiny, učil v synagoze jejich, tak že se divili a pravili: Odkud má tento moudrost tu a moc? 55. Není-liž to syn tesařův? zda nejmenuje se matka jeho Maria a bratři jeho Jakub a Josef a Šimon a Juda? a sestry jeho, nejsou-li všecky u nás? 56. Odkud tedy má všecky věci tyto? 57. I horšili se nad ním. Ježíš však řekl jim: Není prorok bez úcty leč ve své otčině a ve svém domě. 58. A neučinil tam divů mnoho pro jejich nevěru.

KAPITOLA 14.

Herodovo mínění o Kristu Pánu. Smrt Jana Křtitele, v. 1—12. Mark. 6, 14—29. Luk. 9, 10—17.

1. V ten čas uslyšel tetrarcha Herodes pověst o Ježíšovi. 2. I řekl služebníkům svým: To jest Jan Křtitel;

a to brzy tím, brzy oním způsobem, dle toho, jak toho žádají potřeby, schopnosti a jiné okolnosti jeho posluchačů.

Od 13, 53 do 14, 12 zakončuje evangelista celou část druhou svého evangelia vypravováním o pohrdnutí, které učinili Nazaretáni Pánu Ježíši, ač užasli nad jeho zázraky, a o nepravé domněnce, kterou pojal o něm Herodes přes všecky zázraky jeho, a tak učí názorně, že k tomu, aby někdo stal se údem království messiánského, nestačí toliko náležité poučování se strany představených církve, nýbrž třeba též dobré vůle se strany posluchačů.

54—57. do své otčiny t. j. do Nazareta, kde byl vyrostl a strávil soukromý život svůj. Nazaretští žasli sice nad neobyčejnou moudrostí a vědomostí Kristovou, avšak jati závistí, neuvěřili, že by byl poslancem Božím (prorokem), tím méně, že jest Vykupitelem; i opovrhli jím. Jakub, Josef, Šimon a Juda jakož i sestry, o nichž mluví, nebyli bratry a sestrami Páně ve vlastním smyslu slova, nýbrž příbuznými jeho, jakož bylo řečeno při 12, 46. Byli to dítky Alféa či Klopy, neb, jak Vulgata má, Kleofáše a jeho manželky Marie, která dle Jan. 19, 25 byla sestrou, to jest nejspíše příbuznou neb švakrovou Panny Marie. V Písmě sv. totiž nazývají se mnohdy bratry také příbuzní a švakři i přátelé a druhové, na př. Abraham nazval Lota bratrem, ač byl jeho strýcem a ne bratrem.

on vstal z mrtvých, a proto moc divotvorná působí v něm.

3. Byl totiž Herodes jal Jana a spoutav jej dal do žaláře pro Herodiadu, manželku bratra svého; 4. neboť říkal jemu Jan: Není dovoleno tobě míti ji. 5. A chtěje usmrtiti jej, bál se lidu, poněvadž jej měli za proroka. 6. Když však byly Herodovy narozeniny, tančila dcera Herodiadina uprostřed a zalíbila se Herodovi; 7. proto s přísahou zaslíbil jí dáti, začkoli by ho požádala. 8. Ona pak byvši navedena od své matky, pravila: Dej mi tuto na míse hlavu Jana Křtitele. 9. I zarmoutil se král; pro přísahu však a pro ty, kteří s ním stolovali, přikázal ji dáti. 10. I poslav, dal stíti Jana v žaláři, 11. a byla přinesena hlava jeho a dána dívce; i odnesla ji matce své. 12. A přišedše učenici jeho, vzali jeho tělo a pochovali je; a šedše pověděli to Ježíšovi.

14, 1—2. Mark. 6, 14—16. Luk. 9, 7—9. Míní se tu Herodes Antipa, syn Heroda Vel. a tetrarcha v Galilei a Peréi. On drže se názorů sadducejských, nevěřil ve vzkříšení z mrtvých, přece však, uslyšev o Kristových zázracích, domníval se, ne sice hned (Luk. 9, 7), nýbrž po nějaké době, že to jest z mrtvých vstalý Jan. Učinil to pro výčitky svědomí, kterými byl trápen proto, že Jana dal usmrtiti.

3—12. Dodatečně vypravuje tu evangelista o smrti Jana Křtitele, poněvadž ve verši předešlém zmínil se o domněnce Herodově, že Jan vstal z mrtvých, ač dosud nesdělil, že zemřel. Herodias byla manželkou nevlastního bratra Herodova Filipa, odlišného od tetrarchy Filipa, který byl také nevlastním jeho bratrem (po otci Herodovi Vel.), ale z jiné matky. Onen Filip žil v Římě v soukromí. Bratr jeho Herodes odvedl mu za pobytu svého v Římě manželku Herodiadu i s dcerou Salome a žil s ní v manželství nedovoleném. Jan vytýkal mu to veřejně. Proto uvěznil jej v Macheruntě, východně od Mrtvého moře, a byl by jej usmrtil hned, kdyby se nebyl bál lidu. Později však, seznav, že to jest muž svatý a spravedlivý, pojal k němu úctu a chránil ho před úklady Herodiadinými, která bojíc se, aby Herodes nepropustil jí na slova Janova, chtěla se pomstíti, že Jan vystoupil proti jejímu sňatku s Herodem (Mark. 6, 20). Konečně dav se strhnouti smyslností svou ku přenáhlenému slibu, (ovšem neplatnému), utratil jej. Trestu však neušli. Dle Josefa Flavia byl později od císaře sesazen a i s Herodiadou poslán do vyhnanství nejprve do Lugdunu (Lyonu)

Nasycení pěti tisíc mužů, v. 13—23.

13. Uslyšev to Ježíš, odebral se odtud na lodičce na místo pusté v soukromí, a když to uslyšeli zástupové, šli za ním z měst pěšky. 14. A vyšed uzřel zástup mnohý, i slitoval se nad nimi a uzdravil nemocné jejich. 15. Když pak nastal večer, přistoupili k němu učeníci jeho řkouce: Pusté jest místo toto, a hodina již minula. Rozpusť zástupy, ať odejdou do vesnic a nakoupí sobě pokrmů. 16. Ale Ježíš řekl jim: Není

---

v Gallii (Starožitnosti židov. 18, 7, 2), potom do Španělska, kde zemřel v bídě (Flavius, Válka židov. 2, 9, 6).

Dle vypravování dějepisce Nicefora (círk. dějiny, 1, 20) Salome probořila se na ledě a byl jí při tom krk proříznut ledem.

Třetí část evangelia (14, 13—20, 28) obsahuje hlavně ony děje a řeči Kristovy, které čelily k tomu, aby apoštolé byli připraveni k náležitému zastávání úřadu jim svěřeného. Vyličuje totiž a) kterak Pán Ježíš, nasytiv zázračně 5000 mužů mimo ženy a děti, a kráčeje po moři jako pán přírody, vedl lid a zvláště apoštoly k jasnějšímu poznání jeho bytosti (14, 13—36).

14, 13—21. Mark. 6, 32—44. Luk. 9, 10—17. Jan 6, 1—13.

13—14. na místo pusté nedaleko Bethsaidy Juliady, města to ležícího na východním břehu Jordánu při vtoku jeho do jezera Genesaretského. Nejprve vystoupil tam na jeden vrch (Jan 6, 3), aby popřál odpočinku apoštolům, kteří se byli právě před tím vrátili z apoštolských cest svých po Galilei (Luk. 9, 10) a pro nával lidu tak byli zaměstnáni, že neměli ani času najísti se (Mark. 6, 31); když však lid, dověděv se, kam se odebral, přišel k němu pěšky, obešed severní břeh jezera, sestoupil k němu a učil i uzdravoval.

15. večer zvaný první t. j. doba od 3 hodin do západu slunce. — Již minula hodina totiž k rozchodu či ta, ve které by lid měl býti rozpuštěn, aby obstaral si potřebný pokrm.

16. Upozorňoval je tak na moc divy činiti, kterou jim byl dal a kterou mohli sami nasytiti je zázračně, kdyby měli víru dokonalou. A činil to za tím účelem, aby přivedl je k jasnějšímu poznání své osoby a ku přesvědčení, že věrou a jménem jeho mohou přispěti ve všech potřebách života. Ale apoštolé neporozuměli jeho pokynu, a proto Pán Ježíš, chtěje utvrditi víru jejich a ukázati svou milosrdnost, ustanovil, že pomůže sám. Dříve však chtěl, aby se zjistilo přede všemi, že není mezi lidem pokrmů, a proto že nelze nasytiti jej leč zázračně. Otázal se proto Filipa, zkoušeje ho: Odkud

potřebí, aby odešli; dejte vy jim jísti. 17. Odpověděli jemu: Nemáme zde, leč pět chlebův a dvě ryby. 18. I řekl jim: Přineste mi je sem. 19. A rozkázav zástupům, aby se rozložili na trávě, vzal pět chlebův i dvě ryby a pohlédnuv k nebi, požehnal je; a rozlámav chleby, dal je učeníkům, učeníci pak zástupům. 20. I jedli všickni a nasytili se. A sebrali ostatky, dvanácte košů plných drobtů. 21. Těch pak, kteří jedli, bylo as pět tisíc mužů kromě žen a dětí. 22. A ihned přinutil Ježíš učeníky, aby vstoupili na lodičku a plavili se napřed na druhou stranu, až by rozpustil zástupy. 23. A rozpustiv zástup, vstoupil na horu sám, aby se modlil. Když pak byl večer, byl tam samoten.

Ježíš kráčí po jezeru, potom uzdravuje různé nemocné, v. 24—36.

24. Lodička pak zmítala se uprostřed moře vlnami; neboť byl vítr protivný. 25. O čtvrtém bdění pak

---

nakoupíme chlebů, aby pojedli tito? On pak řekl, že ani za 200 denárů (asi 150 K) chlebů nestačí, aby z nich každý něco málo vzal (Jan 6, 6—7). A když ostatní, nemajíce nepochybně tolik peněz u sebe, otázali se s podivením, zda mají jíti a nakoupiti za 200 peněz chlebů, řekl jim Ježíš: Kolik chlebů máte? Jděte a vizte. I šli a seznali, že v celém zástupu není více pokrmů než pět chlebů a dvě ryby, které měl jeden mladík (Mark. 6, 7—38). Věc tu pověděl Pánu Ježíši Ondřej s poznámkou: Ale co jest to mezi tak mnohé? Sv. Matouš hledě stručnosti, sděluje hned to, co byli apoštolé, či spíše jménem ostatních sv. Ondřej řekl Pánu Ježíši, že totiž nemají (ani oni ani v zástupu) více než pět chlebů a dvě ryby.

20. Každý apoštol naplnil nepochybně cestovní košík svůj. Byl to nový zázrak; neboť chleby ony byly tenké, podobně jako u nás podplamenice neb jako lívance, tak že by všech pět dohromady nenaplnilo bez zázraku ani jednoho košíku.

22—23. Lid totiž pomýšlel na to, že Krista chytí a učiní králem, mysle, že jest vykupitelem časným, který by je vybavil z poddanství římského a obnovil pozemské království Davidovo (Jan 6, 15). Aby tedy nezpůsobili pobouření a nestrhli s sebou apoštolů, přinutil je (apoštoly), aby vstoupili na loď a plavili se přes jezero, sám pak vystoupil na horu. Když byl večer, t. j. tak zvaný večer druhý, či doba od západu slunce do úplného setmění se.

24—26. Ačkoli apoštolé vstoupili na loďku již z večera, byli přece o čtvrtém bdění nočním, t. j. v době mezi 3.—6. hod.

nočním přišel k nim, jda po moři. 26. A učenící spatřivše jej, an jde po moři, ulekli se řkouce: Strašidlo jest to; a vzkřiknuli strachem. 27. I promluvil k nim hned Ježíš, řka: Buďte dobré mysli, jáť jsem, nebojte se. 28. Odpověděv pak Petr, řekl: Pane, jsi-li to ty, rozkaž mi, ať jdu k tobě po vodě. 29. A on řekl: Pojď. I sestoupil Petr z lodičky a šel po vodě, aby přišel k Ježišovi. 30. Vida však vítr silný, bál se, a počav tonouti, vzkřiknul řka: Pane, zachraň mne. 31. A ihned vztáhnuv Ježíš ruku, uchopil jej a řekl jemu: Malověrný, proč jsi pochyboval? 32. A jakmile vstoupili na lodičku, přestal vítr. 33. Ti pak, kteří byli na lodičce, přistoupivše poklonili se mu řkouce: Jistě Syn Boží jsi ty. 34. I přeplavivše se, přišli do krajiny Genesaretské.

35. A poznavše jej muži onoho místa, rozeslali po veškeré té krajině; i přivedli a přinesli mu všecky, kteří byli nemocni. 36. a ti prosili ho, aby směli dotknouti se alespoň třepení roucha jeho; a kteřikoli se ho dotkli, byli uzdraveni.

---

rauni teprve uprostřed jezera, a to, jak má sv. Jan, asi 25 honů neb 5 kilometrů od břehu. Že tak málo urazili, příčina byla nejspíše v tom, že s počátku čekali myslíce, že k nim Pán Ježíš přijde, na to plavili se pomalu podél břehu, a když potom, vidouce, že Pán Ježíš nejde, odrazili do hlubiny, zavál již proti nim silný vítr, tak že nemohli postupovati leč pomalu a s velikou námahou. — Strašidlo t. j. duch v tělesné podobě kterýž by jim mohl uškoditi.

30. Věrou zasloužil si Petr, aby mohl jíti po vodě; počav tedy obávati se a pochybovati, připravil se o nadpřirozenou pomoc a tonul. V okamžiku však vzpamatoval se a oživil víru, volaje ke Kristu, a proto přispěl mu Pán ihned zase.

36. Učinil tak Pán Ježíš krátce za sebou několik zázraků, poněvadž chtěl jimi, zvláště zázračným nasycením, co nejvíce utvrditi v nich přesvědčení o výši své bytosti a tak připraviti je, aby s věrou přijali zaslíbení nejsvětější svátosti, které hodlal právě učiniti v Kafarnaum (Jan 6, 27—59).

b) Od 15, 1—20. líčí, kterak Pán Ježíš, chtěje zabrániti, aby se apoštolé nedali svésti od zákoníků a farisеů, použil jedné výtky jejich k tomu, aby ukázal na převrácené jejich smýšlení a nespolehlivé vedení (Mark. 7, 1—16).

KAPITOLA 15.

Pán Ježíš kárá převrácené stanovy zákoníků a fariseů, v. 1—20.

1. Tehdy přišli k němu z Jerusalema zákoníci a fariseové a řekli: 2. Proč přestupují učeníci tvoji podání starších? neboť neumývají rukou svých, když jedí chléb. 3. On pak odpověděv řekl jim: Proč i vy přestupujete přikázání Boží pro podání svoje? 4. Neboť Bůh řekl: „Cti otce i matku“ a „Kdo zlořečí otci neb matce, smrtí ať umře,“ 5. vy však pravíte: „Kdo by řekl otci: „dar (jest to), z čeho bys mohl míti ode mne prospěch,“ 6. není povinen ctíti otce svého neb matku svou.“ I zrušili jste přikázání Boží pro podání svoje. 7. Pokrytci, dobře prorokoval o vás Isaiáš řka: 8. Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne. 9. Nadarmo však mě ctí, učíce naukám a stanovám

---

1. Tehdy t. j., po zázracích právě vylíčených, ale ne hned, nýbrž alespoň 14 dní později, totiž po svátcích velikonočních, jež mezitím nastaly (třetích to za veřejného života Páně). Na svátky tyto nešel Pán Ježíš do Jerusalema a to dílem pro nevěru veliké části jerusalemského obyvatelstva, dílem pro nepřátelské smýšlení velerady a kruhů rozhodujících (Srovn. Jan. 6, 4. a 7, 1). Odebrali se proto zákoníci a fariseové z Jerusalema k němu do Galileje, nepochybně za tím účelem, aby pozorovali jej, zda by neshledali při něm něčeho, proč by jej mohli obžalovati. Byli as posláni k tomu konci od samé velerady. Ti zpozorovavše jednou, že někteří z učeníků jeho neumyli si proti zavedenému obyčeji rukou před jídlem, vytkli mu to hned. — Když jedí chléb t. j. při jídle.

2—7. Pán Ježíš zastal se učeníků svých, poukázav ku pokrytectví zákoníkův i fariseů, které jevilo se tím, že vytýkali apoštolům nešetrnost k obyčeji zavedenému od lidí, a sami přestupovali přikázání daná od Boha. — Dar jest to, z čeho bys mohl míti ode mne prospěch, t. j. Bohu přinesl (určil) jsem v dar to, co bych mohl dáti tobě ku podpoře. Kdo tedy obětoval Bohu (chrámu) to, co by mohl dáti rodičům chudým na potřebnou jich podporu neb výživu, vyhověl již podle učení zákoníků a fariseů přikázání a nebyl povinen více činiti něco na jejich podporu. — Výraz ctíti míněn jest zde ve smyslu širším také o podporování rodičů.

9. Nadarmo mne ctí t. j. bez užitku, tak že nemá z toho žádného prospěchu pro duši svou, a to proto, poněvadž učí stanovám lidským a nikoli vůli a ustanovením Božím.

lidským. 10. A svolav k sobě zástupy, řekl jim: Slyšte a rozumějte: 11. Ne, co vchází do úst, poskvrňuje člověka, nýbrž co vychází z úst, to poskvrňuje člověka.
12. Tu přistoupili k němu učenící jeho a řekli jemu: Víš-li, že fariseové, uslyševše tu řeč se pohoršili? 13. On pak odpovídaje pravil: Všeliké štípení, jehož neštípil Otec můj nebeský, bude vykořeněno. 14. Nechte jich; slepí jsou to vůdcové slepých; vede-li však slepý slepého, padnou oba do jámy. 15. Odvětiv pak Petr řekl jemu: Vylož nám to podobenství, 16. A on pravil: Také-li vy jste ještě nechápaví? 17. Nenahlížíte-li, že vše, co vchází do úst, jde do břicha a vypouští se do stoky? 18. co však vychází z úst, jde ze srdce, a to poskvrňuje člověka. 19. Ze srdce zajisté vycházejí zlé myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstva, krádeže, křivá svědectví, rouhání. 20. To jsou věci, které poskvrňují člověka, neumytýma rukama však jísti neposkvrňuje člověka.

---

11. t. j. žádný pokrm ani nápoj neposkvrňuje sám o sobě člověka mravně (na duši a na svědomí), byť jich člověk požíval rukama neumytýma, ale ovšem poskvrňují ho mravně zlé úmysly, myšlenky a slova, jež ústy vyjadřuje a snad i skutky provádí. Viz v. 17—20. (Požívá-li tedy katolický křesťan bez dovolení masitých pokrmů v dny postní vědomě, nejsou to tyto pokrmy, které ho poskvrňují na duši hříchem, nýbrž neposlušnost jeho, ve které dobrovolně přestupuje přikázání oné církve, o které Kristus řekl: „Kdo ani církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.")
12. Fariseové vzali pohoršení ze slov Kristových, neboť myslili, že jimi ruší předpisy Starého Zákona o pokrmech čistých. Apoštolé dověděvše se o tom, oznámili to Pánu Ježíši.
13. Štípením míní sektu farisejskou (s jejími zásadami nepravými); nejsouc od Boha, bude vykořeněna či vyloučena z království Božího, a to proto, že členové její jsou duchovně slepí, neuznávajíce božské pravdy v Kristu zjevené.
15. Žádá, aby Pán Ježíš vyložil průpověď ve v. 11. proslovenou, neboť také on a s ním též jiní apoštolé myslili, že slova ta čelí proti Zákonu.
17—20. Smysl jest: V životě čistě živočišném podléhá člověk fysickým zákonům přírodním a není proto v něm svoboden a tedy ani přičetný; v životě mravním (duševním) však a tedy ve všem tom, co vychází z jeho vědomí a svolení, podléhá zákonům mravním a jest tedy přičetný. —

Uzdravení dívky kananejské a jiných nemocných, v. 21—31.

21. A vyšed odtud Ježíš, odebral se do krajin syrských a sidonských. 22. A hle, žena kananejská, vyšedši z těch končin, volala k němu řkouc: Smiluj se nade mnou Pane, synu Davidův! Dcera má krutě se trápí od ducha zlého. 23. On však neodpověděl jí ani slova. I přistoupili učeníci jeho a prosili ho řkouce: Propusť ji, neboť volá za námi. 24. On pak odpověděv řekl: Nejsem poslán leč k zahynulým ovcím domu israelského. 25. Ale ona přišedši, klaněla se mu a řekla: Pane, pomoz mi. 26. On pak odpověděv pravil: Není

Srdce pokládali židé za sídlo života duševního, mohutností poznávací a žádací. Do stoky vypouští se sice z břicha pokrm všechen ale ne celý, nýbrž jen jistou částí svou.

c) Od 21—39 ukazuje, kterak Pán Ježíš přes nepřátelské smýšlení farisеův a jiných uznal při uzdravení dívky kananejské, že podle daných zaslíbení mají židé právo, aby předem jim byla podávána spása messiánská, a kterak různými zázraky projevil ochotu i dále přispívati jim v potřebách jejich, zvláště duchovních.

22. Žena kananejská, t. j. Foiničanka. Seznala i ona ze styku se židy zaslíbení messiánská a slyšela o činech Ježíšových, a proto, ač pohankou byla, uvěřila, že jest zaslíbeným Vykupitelem, a nazvala jej synem či potomkem Davidovým, jakož slýchala jmenovati budoucího Vykupitele.

23. Neodpověděl jí, neboť jednak chtěl šetřiti práva, daného v zaslíbeních židům, dle něhož spása měla býti podána nejprve jim a od nich teprve dostati se k pohanům, jednak chtěl jí dáti příležitost, aby osvědčila svou víru a důvěru a pokoru i vytrvalost, a ukázati, co zmůže modlitba vytrvalá. V témž úmyslu odpověděl jí potom na oko tvrdě.

24. Pán Ježíš řekl to s hledem k odvěkému úradku Božímu, dle něhož Vykupitel přišel sice pro všecky lidi na svět, avšak osobně působiti měl toliko mezi židy, skrze apoštoly pak a jiné zřízence mezi pohany, ač ne tak, že by sám nesměl zajíti k pohanům vůbec.

26. Užil tu obyčeje židovského, kterým pohany pro jejich modlářství a kleslost mravní nazývali psy: zmírnil však tvrdost jeho slovem zdrobnělým (psík) a zajisté i hlasem přívětivým. Žena uznala v pokoře své správnost slov Kristových, zároveň však ve své víře čerpala z nich důvod, o který opřela prosbu svou. Ačkoli totiž není dobře vzíti chléb dítek a dáti jej psům, nasycují se přece bez újmy

dobré vzíti chléb dítek a dáti psíkům. 27. A ona řekla: Ovšem Pane, neboť i psíci jedí z drobtů, které padají se stolu pánů jejich. 28. Tu Ježíš odpověděv řekl: O ženo, veliká jest víra tvá, staniž se tobě, jak žádáš. I uzdravena jest dcera její od té hodiny.

29. A odebrav se odtud Ježíš, přišel k moři galilejskému a vystoupiv na horu, posadil se tam. 30. I přišli k němu zástupové mnozí, majíce s sebou němé, slepé, kulhavé, chromé a mnoho jiných a položili je k nohám jeho; i uzdravil je, 31. tak že zástupové divili se vidouce, že němí mluví, kulhaví chodí, slepí vidí, a velebili Boha israelského.

Nasycení čtyř tisíc mužů, v. 32—39.

32. Ježíš pak svolav učeníky své řekl: Lítost mám nad zástupem, neboť již tři dny trvají se mnou a nemají co jísti: a rozpustiti je lačné nechci, aby nezemdleli na cestě. 33. I řekou mu učeníci: Odkud tedy vezmeme na poušti tolik chlebů, abychom nasytili zástup tak veliký? 34. A Ježíš řekl jim: Kolik chlebů máte? Oni pak pravili: Sedm, a několik rybiček. 35. I rozkázal zástupu, aby se rozložil na zemi. 36. A vzav sedm chlebův i ryby a učiniv díky, rozlomil je a dal učeníkům svým, učeníci pak dali je lidu. 37. I jedli všickni a nasytili se; a zbylé kousky sebrali, sedm košů plných. 38. Bylo pak těch, kteří jedli, čtyři tisíce mužů mimo ženy a děti. 39. A rozpustiv zástup, vstoupil na lodičku a přišel do končin magedanských.

---

dítek i psi, pojídajíce drobty, jež padají se stolu pánů jejich, a podobně, ač není dobře, t. j. ve shodě s řečeným úradkem Božím, aby Vykupitel, nechaje židů, odebral se k pohanům a tam jevil svou činnost a udílel milosti, mohl přece ve shodě s úradkem tím a bez újmy židů vyhověti její žádosti, poněvadž to, zač žádala, bylo jen jako drobtem, padajícím se stolu proti tomu, co Kristus činil a udílel židům.

32—39. Srovn. Mark. 8, 1—10.

37. Kousky, řecky klasmata (κλάσματα); bylyť to nejen pouhé drobty, nýbrž i větší kousky.

39. Místo „Magedan" jmenuje sv. Marek „Dalmanuta". Bylať místa ta zajisté nedaleko sebe, a to na západním břehu jezera Genesaretského, ač neví se určitě, kde ležela.

KAPITOLA 16.

Ježíš odmítá žádost fariseův a varuje před jejich učením. v. 1—12.

1. Tu přistoupili k němu fariseové a sadduceové, aby ho pokoušeli; i prosili ho, aby jim ukázal znamení s nebe. 2. On pak odpověděv řekl jim: Když nastane večer, říkáte: „Bude pěkně, neboť červená se nebe“; 3. a ráno: „Dnes bude nepohoda, neboť červená se nebe pošmurné.“ 4. Tvářnost nebe umíte tedy posouditi, znamení časů však poznati nedovedete? Pokolení zlé a cizoložné hledá znamení, a znamení nebude mu dáno leč znamení proroka Jonáše. A nechav jich odešel.
5. A když se plavili na druhý břeh, zapomněli vzíti s sebou chleby. 6. I řekl jim: Hleďte a varujte se kvasu farisejského a sadducejského. 7. Ale oni přemýšleli mezi sebou řkouce: To proto, že jsme nevzali chlebů. 8. Věda pak to Ježíš řekl: Co uvažujete mezi sebou, malověrní, že nemáte chlebů? 9. Ještě-liž nechápete, aniž se pamatujete na pět chlebů pro pět tisíc lidí a kolik košíků jste sebrali, 10. ani na sedm chlebů pro čtyři tisíce lidí a kolik košíků jste sebrali? 11. I proč nechápete, že nikoliv o chlebích pravil jsem vám: „Varujte se kvasu farisejského a sadducejského“? 12. Tu porozuměli, že neřekl, aby se varovali kvasu chlebů, nýbrž učení farisejského a sadducejského.

Petrovo vyznání, primát v církvi, předpověď utrpení Kristova, potřeba přemáhati se. v. 13—28.

13. Přišed pak Ježíš do krajin Caesareje Filippovy, otázal se učeníků svých řka: Kým praví lidé býti Syna

---

16, 1—12. Viz Mark. 8, 11—21.

1. znamení s nebe; viz 12, 38. pozn.

4. znamení časů, t. j. náplň starozákonních proroctví o Vykupiteli, kázání Jana Křtitele, zázraky a veškerá působnost Kristova, z kterýchžto věcí mohli snadno poznati, že jest zaslíbeným Vykupitelem. — O znamení Jonáše proroka viz 12, 39. pozn.

6—7. Pán Ježíš, bera výraz „kvas“ ve smyslu obrazném, varoval je slovy těmi před nepravými zásadami farisejskými a sadducejskými. Avšak apoštolé rozuměli je o chlebích, myslíce, že jim zakazuje kupovati chleby od jeho nepřátel.

d) Od 16, 13—28 líčí evangelista, kterak Pán Ježíš přivedl apoštoly, Petra předem, k jasnému poznání i vyznání

člověka? 14. I řekli jemu: Jedni Janem Křtitelem, jiní Eliášem, jiní Jeremiášem neb jedním z proroků. 15. Dí jim Ježíš: Vy pak kým mě býti pravíte? 16. Odpověděv Šimon Petr, řekl: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého. 17. A Ježíš odvětiv řekl: Blahoslavený jsi Šimone, synu Jonášův! neboť tělo a krev nezjevilo toho tobě, nýbrž Otec můj, jenž jest v nebesích. 18. I já pravím tobě: Ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skale

---

božské přirozenosti své a slíbiv Petrovi primát v církvi, počal předpovídáním svého utrpení a vzkříšení připravovati je na svou smrt a spolu ukazovati na potřebu, přemáhati se z lásky k němu, a raději utrpení, ba i smrt podstoupiti, než ho zapříti.

16. Jak patrno ze členu v textě řeckém (ho hyios — ten syn), jakož i ze slov Kristových (v. 17), že k poznání tomu přišel Petr nikoli sám ze sebe, nýbrž osvícen byv milostí Boží či vnuknutím Božím, Petr poznal a vyznal oněmi slovy Pána Ježíše jako Syna Božího nikoli ve smyslu kterémkoli, ne v tom smyslu, ve kterém spravedliví nazývají se dítkami neb syny Božími, nýbrž vyznal jej jako syna jednorozeného, s Bohem Otcem soupodstatného, který vtěliv se, přišel podle daného zaslíbení na svět, aby lidstvo vykoupil. A on byl první, který přišel k vědomí tomu, osvícen byv milostí Boží. Neboť všichni ti, kteří před jeho vyznáním pozdravili Krista Pána jako Syna Božího, brali jméno to nikoli jako Petr ve smyslu vlastním, metafysickém, ne o soupodstatném Synu Božím, vyjma snad jediného Jana Křtitele (Jan, 1, 34), nýbrž ve smyslu nevlastním neb alespoň velice nedokonalém, pokud totiž měli jej za poslance Božího, zvláště omilostněného, jak si představovali zaslíbeného Vykupitele (tak asi Nathanael u Jan. 1, 49) aneb pokud sice tušili v něm přirozenost vyšší, božskou, ale nebyli si toho vědomi, že jest Synem Božím soupodstatným.

17. Ze slov těch patrno, že ostatním apoštolům nedostalo se takového vnuknutí. Ale ovšem, oni souhlasili (až na Jidáše) s výpovědí Petrovou, a v tom smyslu lze říci, že Petr učinil ono vyznání také jménem ostatních apoštolů.

18. t. j. Ty jsi s hledem k úřadu, který ti svěřím. Petr, t. j. skála; já svěřím ti úřad, který bude v podobném poměru k mé církvi, ve kterém jest základ k domu, úřad tedy v církvi jediný a nutný a po všecky časy trvající zároveň s církví, tak že nepřestane po ten celý čas, po který bude trvati církev, jako nemůže býti vzat od domu základ, pokud trvá dům. Nepřestane tedy úřad ten (primát) tvojí smrtí, nýbrž přejde na tvoje nástupce.

vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. 19. A tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi. 20. Tu přikázal učeníkům svým, aby nikomu neříkali, že on jest Kristus.

21. Od té chvíle počal Ježíš ukazovati učeníkům svým, že musí jíti do Jerusalema a mnoho trpěti od starších a zákoníkův i velekněží a býti usmrcen a třetího dne vstáti z mrtvých. 22. I pojal ho Petr stranou a počal mu domlouvati řka: Odstup to od tebe, Pane, to se ti nestane. 23. Ale Ježíš obrátiv se pravil Petrovi:

19. dáti klíče někomu od něčeho jest obrazem odevzdání nejvyšší moci v té věci. Svázati a rozvázati znamená tolik jako ustanoviti a zrušiti. Smysl slov Kristových jest tedy tento: Dám tobě nejvyšší moc ve všem tom, co udělím církvi, totiž v úřadě učitelském, kněžském a královském či pastýřském. Cokoli tedy ustanovíš neb zrušíš jako nejvyšší učitel v příčině vykládání neb prohlašování zjevených článků víry a mravů, neb jako nejvyšší kněz v příčině přisluhování svátostmi a posvátnými obřady, neb jako nejvyšší pastýř či král v příčině kázně církevní, bude platit a zavazovati ve svědomí tak, jakoby to ustanovil sám Bůh na nebi. — Prohlašuje tedy Pán Ježíš, že úřad Petrův nebude úřadem pouze čestným, nýbrž též s pravomocí spojeným.

20. Prozatím měli pomlčeti o messiánské důstojnosti Kristově, aby id, mysle, že Vykupitel vybaví je z moci římské a obnoví pozemské království Davidovo, nezpůsobil politických bouří, jakož i aby potom, vidouce při jeho umučení a smrti, že naději těch nevyplní, neztratili veškeré víry v něho ti, kteří by nyní uvěřili.

21. Uváděl je tak do vykupitelského díla svého, aby vědouce, že jest Vykupitel a vtělený Syn Boží, byli si též vědomi, že není vykupitelem pozemským, jakého čekali židé, nýbrž takovým, jaký byl předpověděn a jaký podle úradků Božích musí k vykoupení lidstva trpěti a tak vejíti do slávy své. Zároveň hleděl je tím připraviti na své utrpení, by pak nebyli překvapeni a neztratili veškeré víry v něho.

22. Domlouval Pánu Ježíši, aby si takových myšlenek nepřipouštěl; nemohlť pochopiti, že by měl zemříti On, vtělený Syn Boží, který podle daných proroctví měl kralovati na věky.

23. satane, t. j. odpůrce; neboť to jest význam slova satan. Odporovalť tomu, aby Kristus podstoupil smrt, kterou

Jdi mi s očí, satane! Pohoršením jsi mi, neboť nemáš na zřeteli věci Božích, nýbrž věci lidské.
24. Na to řekl Ježíš učeníkům svým: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne. 25. Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne, nalezne jej. 26. Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, na duši však škodu trpěl? Aneb jakou dá člověk výměnu za duši svou? 27. Syn člověka zajisté přijde ve slávě Otce svého s anděly svými a tehda odplatí jednomu každému podle skutků jeho. 28. Amen pravím vám: Jsou tu někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, až uzří Syna člověka přicházeti v jeho království.

KAPITOLA 17.

Proměnění Páně, uzdravení náměsíčníka, v. 1—20.

1. A po šesti dnech Ježíš pojal Petra, Jakuba a Jana, bratra jeho, a vedl je na horu vysokou v soukromí 2. a proměnil se před nimi. I zastkvěla se tvář jeho jako slunce a roucho jeho učiněno jest bílé jako sníh, 3. a aj, ukázal se jim Mojžíš a Eliáš rozmlouvajíce s ním. 4. Petr pak promluviv řekl Ježíšovi: Pane, dobře jest nám zde býti; chceš-li, udělejme tu tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden. 5. Když ještě mluvil,

---

přece lidstvo mělo býti vykoupeno. Ovšem nebyl si vědom toho, co činí.

25. Viz 10. 33. 39. pozn.

28. t. j. dožiji se té doby, kdy přijdu, abych jako král vykonával nejvyšší moc svou. Míní tu patrně soud nad Jerusalemem (zkázu města), která byla předobrazem soudu posledního.

e) Od 17, 1—26 vypravuje evangelista, kterak Pán Ježíš utvrzoval víru apoštolů proměněním se na hoře, uzdravením posedlého náměsíčníka a poučením, že pouze proto nemohli uzdraviti jej sami, poněvadž neměli dostatečné víry, jakož i tím, že zvláštním projevem své vševědoucnosti a moci opatřil peníz daně chrámové pro sebe i pro Petra.

17, 1—9. Mark. 9, 1—9; Luk. 9, 28—36. Pán Ježíš objevil se ve slávě, podobné té, ve které objeví se při soudu posledním. Učinil to předem k tomu konci, aby slavnostně byla prohlášena závaznost Zákona Nového. Z té příčiny

hle, oblak světlý zastínil je. A aj, hlas z oblaku řkoucí: Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo, toho poslouchejte. 6. A učenici uslyševše to, padli na svou tvář a báli se velmi. 7. I přistoupil Ježíš a dotknuv se jich pravil: Vstaňte, nebojte se. 8. Pozdvihnuvše pak očí svých, neviděli nikoho, leč samého Ježíše. 9. A když sestupovali s hory, přikázal jim Ježíš řka: Nepovídejte nikomu o tom vidění, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých.

10. I otázali se ho učenici řkouce: Proč tedy říkají

---

ukázali se Mojžíš a Eliáš, zástupcové to Zákona Starého, a před nimi prohlásil Bůh Otec: „Toho poslouchejte“ — ne tedy již Mojžíše a Eliáše, ne Zákona Starého, nýbrž Ježíše Krista, Zákona Nového, a to nikoli proto, že by Zákon Starý odporoval Zákonu Novému, nýbrž že dochází v něm svého naplnění a zdokonalení. Také však chtěl Pán Ježíš proměněním svým znova utvrditi přítomné apoštoly ve víře a připraviti je na své utrpení a onu úzkost smrtelnou, jejíž svědky měli býti v zahradě Gethsemanské. Z té příčiny rozmlouval s Mojžíšem a Eliášem o svém vyjití či o své smrti (Luk. 9, 31), kterou měl podstoupiti v Jerusalemě. Mimo to chtěl asi poukázati k budoucí oslavě těla lidí spravedlivých a povzbuditi tak i k zachovávání svého zákona. Proto nejen sám, nýbrž i Mojžíš a Eliáš ukázali se ve slávě.

9. Přikázal to jednak proto, že nehledal slávy své a nepřišla ještě doba oslavy jeho člověčenství, jednak proto, že nechtěl ani ostatním apoštolům dáti podnět k závisti, ani rozčilovati lid k bouřím tak velice nakloněný a jen časných výhod od Vykupitele očekávající. Proto právě nevzal s sebou na horu více apoštolů, než kolika bylo třeba, aby děj byl náležitě osvědčen, a i těm, které s sebou vzal, nakázal, aby prozatím o věci pomlčeli.

10. Malachiáš (4, 5—6) předpověděl, že před „velikým dnem Páně“ vystoupí Eliáš a bude připravovati na něj jmenovitě obnovením porušeného života rodinného. Mínil však velikým dnem Páně ve smyslu literním příchod jeho k soudu poslednímu. Ale zákonici, nečiníce rozdílu mezi prvním a druhým příchodem Vykupitelovým, učili na základě slov Malachiášových, že před založením království messiánského vystoupí Eliáš a bude jakousi činností delší k němu připravovati. S učením tím však nedovedli apoštolé srovnati krátký pobyt a náhlý odchod Eliášův, soudíce z předešlého napomenutí Kristova, že království messiánské bude zařízeno co nejdříve. Odtud ona otázka: Proč tedy říkají zákonici atd.

zákonící, že prve má přijíti Eliáš? 11. On pak odpověděv řekl: Eliáš přijde sice a napraví všecko: 12. ale pravím vám: Eliáš přišel již, a nepoznali ho, nýbrž učinili mu, co se jim zlíbilo. Tak i Syn člověka bude trpěti od nich. 13. Tu porozuměli učenici, že jim to pravil o Janu Křtiteli.

14. A když přišli k zástupu, přistoupil k němu člověk a klaněje se mu pravil: Pane, smiluj se nad synem mým, neboť jest náměsíčný a zle se trápí; často zajisté padá do ohně a často do vody. 15. I přivedl jsem jej tvým učeníkům, ale nemohli ho uzdraviti. 16. Odpověděv Ježíš řekl: O pokolení nevěřící a převrácené, dokavad mám býti s vámi? dokavad vás mám trpěti? Přiveďte mi ho sem. 17. I přikázal mu Ježíš, a vyšel z něho duch zlý: i byl uzdraven pacholík od té chvíle. 18. Tu přistoupili učenici k Ježíšovi v soukromí a řekli: Proč nemohli jsme my ho vymítnouti? 19. A on pravil jim: Pro nevěru svou. Amen zajisté pravím vám: Budete-li míti víru jako zrno hořčičné, řeknete této hoře: „Přejdi odtud tamto“ a přejde, a nic nebude vám nemožno. 20. Takovýhle rod však nevymítá se leč modlitbou a postem.

Pán Ježíš předpovídá po druhé svou smrt, platí daň chrámovou, v. 21—26.

21. Když pak dleli v Galileji, řekl jim Ježíš: Syn člo-

11—12. t. j. Eliáš přijde skutečně, ovšem až před druhým příchodem mým (k soudu poslednímu) a způsobí jakousi všeobecnou nápravu či obnovu mravní, zvláště ve svém národě; v jistém smyslu však (ve smyslu předobrazném) lze říci, že Eliáš již přišel, ne sice v osobě vlastní, nýbrž v osobě Jana Křtitele, pokud totiž Jan jakožto předobraz Eliášův vystoupil v duchu a moci Eliášově a připravoval na můj příchod první.

14—20. Srovn. Mark. 9, 13—28. Luk. 9, 37—43. Syn ten byl hluchoněmý a trápen záchvaty epileptickými (padoucnicemi), jež se objevovaly zvláště při ubývání neb přibývání měsíce. Stav ten však nebyl nemocí přirozenou, nýbrž, jak patrno z Mark. 9, 16. 24., způsoben duchem zlým.

20. Rozuměl tu víru divotvornou či pevné přesvědčení, že Bůh dá jim překonati i největší překážky a jim pomůže i zázračně, bude-li to ke cti a chvále jeho neb ke spáse lidí. Takovéto víry pevné i nejmenší míra, míní Pán Ježíš, stačí jim, aby dosáhli na Bohu největších dobrodiní.

21—22. Viz Mark. 9, 30—31, Luk. 9, 44—45.

věka bude vydán v ruce lidské, 22. a zabijí ho, a třetího dne vstane z mrtvých. I zarmoutili se velice.
23. A když přišli do Kafarnaa, přistoupili k Petrovi ti, kteří vybírali daň chrámovou, a řekli: Což mistr váš neplatí daně chrámové? 24. I řekl: Platí. A když přišel domů, předstihnul ho Ježíš řka: Co se ti zdá, Šimone? Od koho berou králové pozemští clo neb daň? Od synů svých či od cizích? 25. A on řekl: Od cizích. I řekl mu Ježíš: Synové tedy jsou svobodni. 26. Abychom však nepohoršili jich, jdi k moři a vrhni udici, a tu rybu, která se chytí nejprve, vezmi a otevra ústa její, nalezneš stater; ten vezmi a dej jim za mne i za sebe.

KAPITOLA 18.

O pokoře, o pohoršení, o bratrském napomenutí a smířlivosti, v. 1—35.

1. V tu dobu učenici přistoupili k Ježišovi a řekli: Kdo medle jest větší v království nebeském? 2. A Ježíš, zavolav pachole, postavil je uprostřed nich a řekl:

23. Daň chrámovou (na potřeby chrámové) povinen byl platiti každý Israelita od 20. roku svého věku. Obnášela půl siklu či dvě drachmy (asi 150—160 halířů): proto v řeckém i latinském textu stojí: zdali platí „dvoudrachmy“.
24. Řekl tak, ne že by byl kdy viděl Krista platit daň chrámovou, nýbrž, že myslil, že se to samo sebou rozumí, a to tím spíše, poněvadž Pán Ježíš uchyloval se jen tehdy od zavedených obyčejů, když toho žádala nutná potřeba a prospěch jiných. Nepovážil však při tom, že Pán Ježíš, jakožto Syn Boží, není povinen platit onu daň. — Pán Ježíš, chtěje poučiti jej, předstihnul ho, osloviv jej totiž dříve, než Petr mohl mu věc povědět, a srovnáním se syny královskými ukázal, že jakožto Syn Boží není povinen platit daň chrámovou, směřující k oslavě Boží, podobně jako synové královští neplatí daně svému otci.
26. Stater, peníz, který platí čtyři drachmy (asi 3 K) a stačil tedy na daň pro dvě osoby.
f) Od 18, 1—20, 16 vyličuje sv. Matouš, kterak Pán Ježíš naváděl apoštoly, jakožto budoucí představené církve, k tomu, aby úřad, sobě svěřený, zastávali řádně, a to asi tím, že poučoval je u příležitosti jejich sporu o přednost o pokoře, o hříšnosti pohoršení, o bratrském napomínání a o smířlivosti (18, 1—35).
1—5 viz Mark. 9, 32—36. Luk. 9, 46—48.

3. Amen pravím vám: Neobrátíte-li se a nebudete-li jako maličcí, nevejdete do království nebeského. 4. Kdo se tedy poníží jako pachole toto, ten jest větším v království nebeském. 5. A kdo přijme jedno pachole takové ve jménu mém, mne přijímá.

6. Kdo by však pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mně věří, tomu bylo by lépe, aby žernov osličí zavěšen byl na hrdlo jeho a on pohroužen byl do hlubokosti mořské.

7. Běda světu pro pohoršení! Nutno zajisté jest, aby přicházela pohoršení, ale běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází. 8. Jestli však pohoršuje tě ruka tvá, utni ji a vrhni od sebe; lépe jest tobě vejíti do života bezrukému neb kulhavému, než abys, maje obě ruce neb obě nohy, uvržen byl do ohně věčného. 9. A jestli oko tvé tě pohoršuje, vylup je a vrhni od sebe; lépe jest tobě jednookému vejíti do života, než obě oči majícímu uvrženu býti do pekelného ohně.

10. Vizte, abyste nepohrdali některým z těchto maličkých; neboť pravím vám, že andělé jejich v nebesích stále patří na tvář Otce mého, jenž jest v nebe-

---

6—9, viz Mark. 9, 41—47. (Luk. 17, 2—3.)

6. žernov osličí jest svrchní kámen mlýnský, který býval otáčen od oslův a proto žernovem osličím zván. — Bylo by mu lépe, aby byl utopen, než aby dal pohoršení. Neboť tak ztratil by toliko život časný, dávaje však pohoršení, páše těžký hřích a vydává se v nebezpečenství, že ztratí život věčný, neučiní-li včas totiž pokání a daného pohoršení nenapraví.

7. Aby přicházela pohoršení, jest nutno, ale nikoli nutností naprostou, nýbrž pouze s hledem k porušenosti lidské přirozenosti a k zlobě mnohých lidí. Bůh připouští pohoršení podobně jako i jiné hříchy, poněvadž, dav člověku svobodu, nechce mu ji bráti ani tehdy, když ji zneužívá.

8—9. viz 5, 29—30. pozn.

10. abyste nepohrdali, tím totiž, že byste je zanedbávali (myslíce, že na nich nezáleží) a tak zavinili jejich zkázu. V dalším udává tři důvody, proč nemají pohrdati dítkami řečeným způsobem: a) poněvadž Bůh sám uznal je za hodné, aby je svěřil péči duchů nebeských, kteří stále na něho patří či v nejužším a na výsost oblažujícím spojení s ním jsou; b) poněvadž Kristus přišel na svět ku spáse všech lidí a c) poněvadž Bůh nechce, aby kdo

sích. 11. Přišelť zajisté Syn člověka, aby spasil, co bylo zahynulo. 12. Co se vám zdá? Kdyby měl někdo sto ovec a zabloudila by jedna z nich, zda nenechá devadesáti deviti na horách a nejde hledati té, která zabloudila? 13. A podaří-li se mu ji nalézti, amen pravím vám, že se raduje nad ní více než nad devadesáti deviti, kteréž nezabloudily. 14. Tak také není vůle Otce vašeho, jenž jest v nebesích, aby zahynul jeden z těchto maličkých.

15. Zhřešil-li by pak proti tobě bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi sebou a jím samým. Poslechne-li tě, získal jsi bratra svého; 16. pakli neposlechne, přiber si ještě dva neb tři, aby v ústech dvou neb tří svědků stálo pevně veškeré slovo. 17. Bude-li jich nedbati, pověz církvi; pakli však ani církve neposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán. 18. Amen pravím vám: Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi. 19. Opět pravím vám: Jestli dva z vás na zemi sjednotí se spolu o kterékoli věci, za kterou by prosili, stane se jim to od Otce mého, jenž jest v nebesích.

---

zahynul. Kdo tedy, zanedbávaje dítek, zaviňuje jejich zkázu, odporuje přímo i vůli Boží i účelu, pro který Kristus přišel na svět.

11. viz Luk, 19, 10.

12—13. viz Luk. 15. 4—10.

15—18. Učí, že jest třeba nejen chrániti se před pohoršováním osob nevinných a bezúhonných, nýbrž i starati se o nápravu těch, kteří pochybili, a to zejména bratrským napomínáním a pokáráním.

15. získal jsi bratra svého, totiž ku spáse.

16. aby tedy, vida, že několik osob vytýká mu chyby, tím spíše uvěřil a uznal, že chybil, a chtěl se polepšiti.

17. Ovšem, jak rozumí se samo sebou, když běží o veliké prohřešení se, kterým dává se zároveň pohoršení jiným. Jako pohan a publikán, t. j. jako člověk k církvi nepatřící, z církve vyloučený.

18. Zákonodárnou a výkonnou moc, kterou v 16, 19. dal Petru a skrze něho i nástupcům jeho (papežům) o sobě, dává nyní též sboru apoštolskému, spojenému s Petrem, a tím i nástupcům jejich či veškerenstvu biskupů, spojenému s papežem.

20. Neboť kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.

21. Tu přistoupil k němu Petr a řekl: Pane, kolikrát zhřeší proti mně bratr můj, a odpustím jemu? Zda do sedmikráte? 22. Dí jemu Ježíš: Nepravím tobě „až do sedmikráte", nýbrž až do sedmdesátisedmkrát. 23. Protož podobno jest království nebeské člověku králi, který chtěl počet vésti se služebníky svými. 24. A když počal počet vésti, přivedli mu jednoho, který byl mu dlužen deset tisíc hřiven. 25. Když pak neměl čím zaplatit, rozkázal jej pán jeho prodati, též manželku jeho i dítky a všecko, co měl, a zaplatit. 26. Padnuv tedy služebník ten před ním, prosil ho řka: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě. 27. I slitoval se pán nad služebníkem oním, propustil ho a dluh mu odpustil. 28. Vyšed pak služebník ten, naleznul jednoho ze svých spoluslužebníků, který byl mu dlužen sto denárů. I uchopil ho a hrdloval se s ním řka: Zaplať, co's dlužen. 29. Padnuv tedy spoluslužebník jeho před ním, prosil ho řka: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě. 30. Ale on nechtěl, nýbrž odešed, dal jej do žaláře, až by zaplatil dluh. 31. Uzřevše pak spoluslužebníci jeho, co se událo, zarmoutili se velice a přišedše, pověděli pánu svému všecko, co se bylo stalo. 32. Tu povolal ho pán jeho a řekl jemu: Služebníku nešlechetný, všecken dluh odpustil

---

20. Jsem uprostřed nich, a to nejen svou mocí, nýbrž i zvláštní milostí, kterou bych myšlení i prosby i srdce jejich pořádal a tak za ně se přimlouval.

21. Zákonici židovští tvrdili, že dlužno odpouštěti do třetice. Ale Petr, znaje Kristovu dobrotivost, dobře cítil, že tak malý počet nestačí; myslil však, že dosti bude, udá-li počet více než dvojnásobný. Pán Ježíš řekl: „Do sedmdesát sedmikrát", a tak udal počet veliký, aby naznačil, že máme býti hotovi odpouštěti vždycky. Aby pak vyložil, jak spravedlivý jest ten požadavek, ukázal v podobenství o nemilosrdném služebníku (v. 23—35), jak malá jest urážka, kterou nám činí bližní, proti té, kterou my činíme hříchem Bohu, a jak proto spravedlivo, aby člověk odpouštěl každou urážku, jemu učiněnou, chce-li, aby Bůh odpustil jemu hříchy.

24. deset tisíc hřiven = asi 40 millionů korun.

28. sto denárů = asi 75—80 korun.

jsem tobě, poněvadž jsi mě prosil; 33. zda neměl jsi tedy také ty slitovati se nad spoluslužebníkem svým, jako i já slitoval jsem se nad tebou? 34. I rozhněval se pán jeho a dal jej mučitelům, dokud by nezaplatil všeho dluhu. 35. Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému ze srdcí svých.

KAPITOLA 19.

Nerozlučitelnost stavu manželského, přednost stavu panického, v. 1—12.

1. I stalo se, když dokonal Ježíš tyto řeči, odebral se z Galileje a přišel do končin judských Zajordánskem. 2. I šli za ním mnozí zástupové, a uzdravoval je tam. 3. Tu přistoupili k němu fariseové a pokou-

---

35. Slovy těmi nemíní říci, že by Bůh, odpustiv někomu vinu, později přece pro ni trestal, jako pán z podobenství vyžadoval dluh přes to, že jej dříve odpustil, nýbrž že člověk svou tvrdostí k bližnímu dopouští se takové nevděčnosti k Bohu a uvaluje tím na sebe novou vinu, tak velikou, že vyrovná se té, která mu byla dříve odpuštěna.

Od 19, 1—20, 16. vyličuje sv. Matouš, kterak Pán Ježíš naváděl apoštoly k řádnému zastávání úřadu jejich bb) tím, že na své cestě Zajordánskem nabádal je za různých příležitostí k životu dokonalému, tu upozorňováním jich na přednost stavu panického před manželstvím, jež byl právě prohlásil za nerozlučitelné (v. 1—12), tam poukazováním na bohumilost dětinné prostomyslnosti a na záslužnost dobrovolné chudoby a každé oběti, kterou kdo z lásky ke Kristu přináší (v. 13—30), jakož i poučením, že blaženost věčná nezáleží pouze na přičinění člověka, nýbrž i, a to předem, na milosti Boží (20, 1—16).

3—6. Jak řečeno při 5, 31—32. v Starém Zákoně dovolil Bůh v jistých případech rozloučiti svazek manželský. V době Kristově učili však někteří (škola Hillelova), že dovoleno rozloučiti jej i z příčin nepatrných, na př. i když žena spálí muži jídlo (ano, jak kolem r. 100 po Kr. učil rabbi Akiba, i když jiná zalíbila se mu více), jiní (škola Šammaiova) pak tvrdili, že dovoleno to pouze tehdy, když by žena dopustila se skutku nepočestného. S hledem k těmto různým náhledům předložili fariseové řečenou otázku Pánu Ježíši myslíce, že na jedné straně narazí zcela jistě, ať odpoví ve smyslu volnějším aneb přísnějším, a jestli odpoví ve smyslu přísnějším, jak as očekávali, že narazí i u Heroda Antipy,

šeli ho, řkouce: Je-li dovoleno člověku propustiti manželku svou z příčiny kterékoliv? 4. On pak odpovídaje, řekl jim: Což jste nečetli, že ten, který stvořil člověka, na počátku mužem a ženou je učinil a řekl: 5. „Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přidrží se manželky své, a budou dva v těle jednom.“ 6. Nejsou tedy více již dva, nýbrž jedno tělo. Nuže, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj. 7. Řekli jemu: Proč tedy rozkázal Mojžíš dáti lístek rozlučovací a propustiti? 8. Dí jim: Pro tvrdost srdce vašeho dopustil Mojžíš propouštěti manželky vaše, ale s počátku nebylo tak. 9. Pravím však vám: Kdokoli propustí manželku svou leč pro cizoložství a pojme jinou, cizoloží, a kdo pojme propuštěnou, cizoloží. 10. Řkou jemu učenici jeho: Takový-li jest poměr mezi mužem a ženou, není dobře ženiti se. 11. On pak řekl jim: Ne všickni chápají slovo to, nýbrž ti, jimž jest dáno. 12. Jsouť zajisté panicové, kteří se tak narodili ze života matky, a jsou panicové, kteří učiněni jsou jimi od lidí,

---

který propustil řádnou manželku svou. Ale Pán Ježíš nevmísil se do sporu stran, nýbrž poukázav na vůli Boží, projevenou při stvoření prvních manželů, Adama a Evy, prohlásil manželství za nerozlučitelné. — Z některých příčin bylo u židů lze svazek manželský rozloučiti. Ovšem, stalo-li se tak, byl manžel povinen dáti propuštěné manželce list propustný či rozlučovací.

9. Slov „leč pro cizoložství“ některé rukopisy řecké nemají, jiné kladou po nich slova „uvádí ji v cizoložství“, a vynechávají slova „a pojme jinou“. Viz Mark. 10, 2—12, (Luk. 16, 18.)

10. Slovy „není dobře ženiti se“, vyslovili apoštolé ovšem nevědomky pravdu, že stav panický jest přednější než manželský: Pán Ježíš schválil proto odpověď jejich, ale připojil, že každý není s to, aby panictví ustavičné zachoval, nýbrž jen ten, kdo má dar zdrželivosti tedy s milostí Boží.

12. Panicové ze života matky, t. j. ti, kteří pro nějakou chybu přirozenou jsou neschopni k uzavření sňatku manželského; panicové učinění od lidí, t. j., kteří jsou od lidí donuceni žíti v bezženství (eunuchové), panicové, kteří se sami oddali panictví pro království Boží, t. j. ti, kteří z lásky k Bohu zachovají dobrovolně ustavičné panictví, aby rozmnožili své zásluhy pro nebe.

a jsou panicové, kteří sami oddali se panictví pro království nebeské. Kdo může chápati, chápej.

Pán Ježíš žehná dítkám a doporučuje dobrovolnou chudobu, v. 13—30.

13. Tehdy podali mu dítky, aby na ně vložil ruce a se pomodlil; učenici však domlouvali jim, 14. ale Ježíš řekl jim: Nechte dítek a nebraňte jim přijíti ke mně; neboť takových jest království nebeské. 15. A vloživ na ně ruce, odešel odtud.

16. A hle jeden přistoupiv řekl jemu: Mistře dobrý; co dobrého mám činiti, abych obdržel život věčný? 17. On pak řekl jemu: Co se mě ptáš o dobrém? Jediný jest dobrý, Bůh. Chceš-li však vejíti do života, zachovávej přikázání. 18. Di jemu: Která? A Ježíš řekl: Nezabiješ, nezcizoložíš, nepokradeš, nepromluvíš

---

13. Věděli zajisté, že Pán Ježíš uzdravil mnoho nemocných vzkládáním rukou, i měli proto pevnou naději, že dítky jejich budou ochráněny od zlého, vloží-li On na ně ruce a požehná jim. Učenici však uzřevše to domlouvali těm, kteří je přinášeli; neboť myslili, že přicházejí Kristu v nevhod. (Viz Mark. 10, 13—16. Luk. 18, 13—17.)

14. Takových jest král. nebeské; srov. 18, 3—5.

16—30 viz Mark. 10, 17—31. Luk. 18, 18—30.

16. t. j. který skutek dobrý mám zvláště činiti, abych došel života věčného. Myslelť, jako i mnozí jiní židé, že jest jisté dobro, kteréž jsouc vykonáno, zvláště zabezpečuje život věčně blažený.

17. Pán Ježíš chtěje ho vyvésti z bludu, navázal svou odpověď na jeho vlastní slova v tomto smyslu: Proč ty, maje mě za pouhého člověka, ptáš se mě o dobrém? (Jest otázka ta zbytečná.) Neboť naprosto dobrý jest proto jeden, a proto též jediné toliko dobro naprosté, totiž Bůh. Činnost lidská jest proto potud dobrá, pokud se s tímto jedním dobrem naprostým, s vůlí Boží srovnává, potud však jest zlá, pokud jí odporuje. Vůli svou však projevil Bůh v přikázáních. Chceš-li tedy, aby skutky tvé byly dobré, které by ti pojistily život věčně blažený, zachovávej přikázání Boží. Zachovávání přikázání jest tedy podmínkou k dosažení života věčného.

18. Jmenoval tak jen na příklad některá přikázání daná na Sinaji, aby upozornil jej na přikázání Boží vůbec a poučil, že dojde jistě života věčného, bude-li zachovávati vůli Boží projevenou v přikázáních.

křivého svědectví, 19. cti otce svého i matku svou a milovati budeš bližního svého jako sebe samého. 20. Dí jemu mládenec: To všecko zachovával jsem od svého mládí. Čeho se mi ještě nedostává? 21. Řekl mu Ježíš: Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej co máš, a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď a následuj mne. 22. Uslyšev mládenec slova ta, odešel smuten, neboť měl mnoho statků. 23. Ježíš pak řekl učenikům svým: Amen pravím vám: Bohatec vejde těžko do království nebeského. 24. A opět pravím vám: Snáze jest velbloudu projíti uchem jehly, než boháči vejíti do království nebeského. 25. Uslyševše to apoštolé, divili se velice řkouce: I kdož tedy může býti spasen? 26. Ježíš však pohleděv na ně, řekl jim: U lidí jest to nemožno, ale u Boha všecko jest možné. 27. Tu odpověděv, Petr řekl jemu: Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe; čeho se nám tedy za to dostane? 28. Ježíš pak řekl jim: Amen pravím, že

---

20. Mládenec t. j. mladý muž. Dle Luk. 18, 18. byl knížetem, t. j. buď představeným synagogy neb přísedícím některého soudu židovského. — Čeho se mi ještě nedostává, totiž k tomu, abych byl dokonalý?

21. Chceš-li dokonalým býti atd. Radil mu tak (ale nepřikazoval) dobrovolnou chudobu jakožto prostředek k dosažení vyšší dokonalosti a větší odměny v životě věčném.

22. Odešel smuten, neboť uznával sice, že rada Kristova jest dobrá, ale neměl tolik síly mravní, aby se svých statků zřekl.

23—24. Slovy těmi ovšem nepravil Pán Ježíš, že by boháči nemohli býti spaseni vůbec, nýbrž použiv běžného přísloví o velbloudu tvrdil, že nesnadno přicházejí k spasení ti, kteří v peníze doufají (Mark. 10, 24) či měrou nezřízenou se jim oddávají, a to proto, poněvadž lidé takovi dají se snadno svésti, aby jich buď nedovoleným způsobem dobývali neb k věcem nepravým zneužívali.

25. t. j. I kdo může býti spasen, ježto, jak učí zkušenost, každý člověk lne více méně ke statkům pozemským?

26. t. j. pouze svými silami nemůže člověk dojíti blaha věčného, ale ovšem s pomocí Boží.

28. Při znovuzrození t. j. při vzkříšení. Slibuje tu apoštolům jakousi zvláštní a to autoritativní a s mocí spojenou účast při posledním soudu, ač nelze říci určitě, v čem ta účast bude záležeti. Slibuje ji apoštolům jakožto sboru těch, kteří byli ustanoveni, aby byli svědky vzkříšení Kri-

vy, kteří jste mne následovali, při znovuzrození, kdy Syn člověka zasedne na stolici velebnosti své, seděti budete i vy na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelských. 29. A každý, kdo opustí dům neb bratry neb sestry neb otce neb matku neb manželku neb dítky neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a život věčný v dědictví dostane. 30. Mnozí pak první budou posledními a poslední prvními.

KAPITOLA 20.

Podobenství o dělnících na vinici najatých, v. 1—16.

1. Podobno jest totiž království nebeské člověku hospodáři, který vyšel na úsvitě, aby najal dělníky na vinici svou. 2. Smluviv pak s dělníky denár na den, poslal je na vinici svou. 3. A vyšed okolo třetí hodiny, uzřel jiné, ani stojí na trhu zahálejíce. 4. I řekl

---

stova zakladateli církve. V počet dvanáct tedy, jímž míní sbor apoštolský, ani nezahrnuje Jidáše, ani nevylučuje z něho Pavla.

29. t. j. kdo z lásky ke Kristu (aby mu tím horlivěji mohl sloužiti) opustí nějakou věc neb osobu milou, řádem ovšem dovoleným (vyhověv totiž ustanoveným podmínkám), obdrží za to již tu na zemi stokrát více, t. j. odměnu mnohonásobnou, jako jest pokoj svědomí, útěcha duševní, naděje života věčného a jiné milosti, jichž lze v církvi dojíti a jež pomáhajíce k dosažení života věčného mají větší cenu než statky pozemské; mimo to bude-li mu skutečně sloužiti s takovou oddaností až do smrti, obdrží život věčně blažený.

30. podle toho totiž, jaké kdo obdrží milosti a jak horlivě jich užívá a s nimi spolupůsobí.

20, 1. Podobenstvím tímto vykládá poslední verš kapitoly předešlé, proto praví: podobno jest totiž...

2. denár, as 80 haléřů, byl obyčejnou mzdou denní.

3—16. Hodiny počítají se od východu slunce; jest tedy hodina třetí naše devátá, hodina 6. naše dvanáctá v poledne, hodina 9. a 11. naše 3. a 5. odpoledne. O reptání některých dělníků mluví v podobenství jen proto, aby hospodář měl příležitost dáti vysvětlující odpověď, nikoli však nemíní tím říci, že by v nebi nebyli někteří spokojeni se svou odměnou a záviděli jiným. Hospodářem rozumí Boha, který v různých dobách volá národy i jednotlivce do církve a k tomu, aby konali jeho vůli; vinicí rozumí církev, trhem svět; denními

jim: Jděte ž i vy na vinici mou, a co bude spravedlivo, dám vám. 5. A šli. Opět však vyšel o šesté i deváté hodině, a učinil taktéž. 6. Ale vyšed o hodině jedenácté, naleznul jiné, ani stojí. I řekl jim: Proč tu stojíte, celý den zahalejíce. 7. Řkou jemu: Nikdo nás nenajal. Dí jim: Jdětež i vy na vinici mou. 8. A když byl večer, řekl pán vinice svému správci: Zavolej dělníky a dej jim mzdu, počna od posledních až do prvních. 9. Přišedše tedy ti, kteří nastoupili o jedenácté hodině, obdrželi každý po jednom denáru. 10. Přišedše pak i první, domnívali se, že obdrží více; dostali však i oni po jednom denáru. 11. A dostavše, reptali proti hospodáři 12. řkouce: Tito poslední pracovali jedinou hodinu, a rovnými učinil jsi je nám, kteří jsme nesli břímě dne i horka. 13. Ale on odpověděv jednomu z nich pravil: Příteli, nečiním tobě křivdy; zdali nesmluvil jsi se mnou jednoho denáru? 14. Vezmi, co jest tvoje, a odejdi. Chci však také to-

---

hodinami, pokud se týká lidstva vůbec, rozumí různá období časová, v nichž ten onen národ neb jednotlivec povolán jest do církve, pokud se týká jednotlivců, rozumí jimi různé doby života, ve kterých kdo do církve vstoupí neb ze hříchů se kaje a službě Boží opravdu se oddá, zda již jako dítko po narození (na úsvitě), neb jako jinoch (3. hod.) neb jako muž dospělý (6. hod.) neb ve věku pokročilém (9. hod.) neb teprve ve vysokém stáří jsa již nad hrobem; večerem rozumí pro veškeré lidstvo konec světa, pro jednotlivce konec života, smrt; denárem blaženost věčnou, která ač objektivně jest různá, subjektivně přece jest táž, to jest největší, ježto každý obdrží nejvyšší stupeň blaženosti, který s hledem k svým zásluhám bude moci snésti. Ač dělníci pracovali nestejně dlouho, obdrželi přece každý mzdu stejnou; podobně jest ve službě na vinici Páně, ve službě Boží. Petr na př. uvěřil v Krista a přidržel se ho dříve než lotr na kříži, a přece přišel do nebe později než lotr; někdo slouží Bohu věrně od svého mládí, jiný oddá se mu teprve nad hrobem, a přece, vytrvá-li pak v milosti Boží do smrti, obdrží blaženost věčnou podobně jako onen. Učí tedy Pán Ježíš podobenstvím tímto, že věčná odměna nezáleží pouze na přičinění člověka ani na době, kterou kdo působí ve službě Boží, nýbrž též, a to předem, na milosti Boží, která svobodným činům člověka dodává nadpřirozené ceny, tu větší, tam menší, dle toho, zda větší neb menší měrou byla komu udělena. Zároveň ukazuje podobenstvím onim,

muto poslednímu dáti jako i tobě. 15. Aneb snad nesmím učiniti, co chci? Či oko tvé jest zlé, že já dobrý jsem? 16. Tak budou poslední prvními a první posledními; neboť mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.

Pán Ježíš předpovídá po třetí své umučení a doporučuje pokoru, v. 17—28.

17. A když Ježíš ubíral se do Jerusalema, pojal dvanáct učeníků v soukromí a řekl jim: 18. Aj, béřeme se do Jerusalema, a Syn člověka bude vydán velekněžím a zákoníkům, a odsoudí ho na smrt 19. a vydají ho pohanům, aby se mu posmívali, jej bičovali a ukřižovali; a třetího dne vstane z mrtvých.

20. Tu přistoupila k němu matka synů Zebedeových se svými syny a padnuvši k nohám jeho, prosila ho za něco. 21. On pak řekl jí: Co chceš? Dí jemu: Řekni, aby tito dva synové moji seděli v tvém království jeden na pravici a jeden na levici tvé. 22. A Je-

---

kterak možno, aby člověk v kratším čase zjednal sobě tytéž, ano větší ještě zásluhy pro nebe, než jiný v čase delším, tak totiž, že obdařen jsa hojnější milostí Boží, působí s větším zápalem vnitřním, který roznítila v něm milost Boží.

15. t. j. proto budou mnozí první posledními a poslední prvními, poněvadž mnoho sice jest těch, kteří povoláni jsouce ke službě Boží udělením obyčejných milostí Božích, s nimi dle sil svých nepůsobí, málo však jest těch, kteří byli vyvoleni, aby obdrželi milosti mimoobyčejné a s nimi podle sil působí.

17—19. viz Mark. 10, 32—34. Luk. 18, 31.—34.

20—28. viz Mark. 10, 35—45.

20. Poslední slova o zmrtvýchvstání (20, 19.) vykládali si synové Zebedeovi, Jakub a Jan, v ten rozum, že Pán založí již království messiánské, a poněvadž představovali si je jako království pozemské, žádali ho ústy matky své Salome, aby jim dal nejpřednější místa ve svém království. Báli se as, aby před nimi nebyla dána přednost Petrovi, který byl s ním na hoře při proměnění Páně a za něhož Pán Ježíš zaplatil daň chrámovou. Salome nemajíc odvahy vyjádřiti prosbu jejich hned zjevně, žádala nejprve jen za něco. (Prosím tě, udělej mi něco.) Ostatní apoštolé horšili se nad oněmi bratry, neboť přáli si sami míst předních.

22. t. j. nejste si toho vědomi, zač žádáte. Můžete-li snášeti utrpení a podstoupiti mučenickou smrt, jako já pod-

žíš odpověděv, řekl: Nevíte, zač prosíte. Můžete-liž píti kalich, který já budu píti? Řkou jemu: Můžeme. 23. Dí jim: Kalich můj sice píti budete, seděti však na pravici neb na levici mé není mojí věcí dáti vám, nýbrž těm, jimž připraveno jest od Otce mého. 24. A uslyševše to deset ostatních, rozmrzeli se na ty dva bratry. 25. Ale Ježíš zavolav je k sobě řekl: Víte, že knížata národů panují nad nimi a velmoži prováději moc svou nad nimi. 26. Ne tak bude mezi vámi, nýbrž kdo chce státi se mezi vámi větším, budiž sluhou vaším, 27. a kdo chce mezi vámi býti prvním, budiž služebníkem vaším, 28 jakož Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé.

Slepci u Jericha, v. 29—34.

29. A když vycházeli z Jericha, šel za ním zástup veliký. 30. A hle, dva slepci seděli podle cesty a usly-

---

stoupím? Užívať se v Písmě sv. slova kalich často obrazně o dobrém neb zlém údělu, jehož se komu dostane.

23. Pán Ježíš přijav jejich osvědčení věrnosti a ochoty, že chtějí píti kalich utrpení, který on bude píti, prohlásil, že nepřísluší jemu rozhodovati teprve nyní o tom, kdo má dostati přední místa v jeho království, nýbrž že rozhodnuto jest o tom již od Otce jeho: On totiž znaje od věčnosti skutky lidské, ustanovil též od věčnosti s hledem k zásluhám jednoho každého, jakou odměnu přisoudí komu v království nebeském.

25. panují nad nimi t. j. dávají jim to cítit, že jsou jejich pány.

26—28. Doporučuje pokoru a úslužnost.

Čtvrtá část evangelia (20, 29—28, 20) obsahuje děje z poslední doby pozemského života Kristova, a to ony, z nichž vychází na jevo, kterak Israel zavrhnuv Vykupitele a na smrt jej odsoudiv, sám byl zavržen a nové království, církev, založeno.

a. Nejprve jako úvodem k této části vypravuje o uzdravení dvou slepcův u Jericha, kteří vyznali jej jako syna Davidova či Vykupitele (29—34) a líčí slavný vjezd Kristův do Jerusalema, při němž bral se Pán Ježíš do města podle proroctví Zachariášova (9, 4) jako král pokoje a vstoupiv do chrámu ukázal tam svou moc vyhnáním prodavačů i penězoměnců z místnosti chrámových a uzdravením slepcův a lidí chromých, kteří k němu byli přistoupili, jsa při tom pozdra-

ševše, že Ježíš tudy jde, vzkřiknuli řkouce: Pane, smiluj se nad námi! Synu Davidův! 31. Zástup pak domlouval jim, aby mlčeli. 32. Ale oni více křičeli, řkouce: Pane, smiluj se nad námi! Synu Davidův! 33. I zastavil se Ježíš a zavolav je řekl: Co chcete, abych vám učinil? Řkou jemu: Pane, ať otevrou se oči naše. 34. I slitoval se nad nimi Ježíš a dotekl se oči jejich. A hned prohlédli a šli za ním.

KAPITOLA 21.

Kristův vjezd do Jerusalema. Prodavači vyhnáni z místností chrámových, v. 1—17.

1. A když se přiblížili k Jerusalemu a přišli do Betfagy k hoře Olivetské, tehda Ježíš poslal dva učeníky 2. řka jim: Jděte do městečka, kteréž jest proti vám, a hned naleznete oslici přivázanou a oslátko s ní. Odvažte je a přiveďte ke mně. 3. A řekne-li vám kdo co, rcete: „Pán jich potřebuje“, a hned je propustí. 4. Toto pak stalo se, aby se naplnilo, co bylo pově-

---

vován jako syn Davidův nejen od dospělých, nýbrž i od dítek k nemalé nelibosti jeho nepřátel (21, 1—17).

29—34. viz Mark. 10, 46—52. Luk. 18, 35—43.

21, 1—11. viz Mark. 11, 1—11; Luk. 19, 28—44; Jan, 12, 12—19. Všickni evangelisté vypravují tuto událost, navzájem se doplňujíce. Pán Ježíš vyšel z Betánie (od Jerusalema as tři čtvrti hodiny cesty vzdálené) a to v neděli před velikonocemi dne 10. měsíce nisanu (Jan 12, 1. 2. 12.) as v poledne neb brzy po poledni. S ním šli nejen apoštolé a učeníci jeho, nýbrž i četní židé jiní, kteří dověděvše se o pobytu Ježíšově v Betánii, přišli tam ráno z Jerusalema i pro Ježíše Krista i aby viděli Lazara, kteréhož byl nedávno před tím vzkřísil z mrtvých. Byli to as většinou poutníci, kteří zavítali již do Jerusalema ke svátkům velikonočním. A po 20 minutách přišli do Betfagy, jež byla poněkud stranou od cesty jerusalemské. Tu dospěv k místu, kde jiná cesta odbočovala do Betfagy, zastavil se a poslal dva učeníky do městečka, udav napřed všecky okolnosti, které budou spojeny s jejich cestou, aby ještě krátce před smrtí svou upozornil je na svou vševědoucnost a utvrdil ve víře, že jest Bohem.

4. Jsou to slova proroka Zachariáše (9, 9); evangelista uvádí je nikoli doslovně, nýbrž jen podle smyslu, předeslav před nimi slova „Povězte dceři sionské“ z Isaiáše (62, 11). Zachariáš předpověděl jimi příchod Vykupitele, jakožto knížete pokoje,

děno skrze proroka slovy: 5. Povězte dceři sionské: Aj, král tvůj béře se k tobě tichý, sedě na oslici a oslátku jhu podrobené. 6. Odešedše pak učeníci a učinivše, jakož jim byl přikázal Ježíš, 7. přivedli oslici i oslátko a vložili na ně roucha svá; i posadil se na ně. 8. Přemnohý pak zástup prostřel roucha svá na cestu, a jiní sekali ratolesti se stromův a prostírali na cestu, 9. zástupové pak, kteří šli v předu i kteří v zadu byli, volali řkouce: „Hosanna Synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, hosanna na výsostech!“ 10. A když

---

kterýž chtěje naznačiti mírnost svou, nevjede do sv. města na koni, symbolu to nepokoje a války, nýbrž na oslátku jakožto symbolu míru a pokoje. Praví-li prorok, že onen kníže pokoje pojede na oslici a oslátku jhu podrobené (či spíše dle hebrejského textu „na oslu a na mláděti jhu podrobené“), nemíní tím říci, že pojede na obou, nýbrž užívá tu toliko mluvy obrazné (allegorie), aby vyjádřil mírnost Vykupitelovu; ovšem z allegorie té vyplnila se jedna část též doslovně, ona totiž, která mluví o jízdě na oslátku.

9. Hosanna (z hebrejského hóši'áná) znamená „zachovej přece;“ později užívali slova toho při oslavách podobně jako my užíváme slova „sláva“. Tehdy brali je však ve smyslu původním. Věřili totiž, že Ježíš jest Vykupitel, a doufali, že obnoví říši Davidovu, z moci Římanů je vysvobodí a je oblaží; i toužili, aby jim byl zachován a dílo jeho se zdařilo. Proto volali hosanna Synu Davidovu a tak vzývali Boha, aby zachoval jim Vykupitele, kteréhož nazývali synem či potomkem Davidovým, poněvadž vyjíti měl a vyšel z rodu Davidova. Slova „požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně“ vybrali ze známého jim žalmu 117, 25. 26., který byl vůbec uznáván za messiánský či takový, jenž obsahuje proroctví o Vykupiteli. Jimi také vysílali prosbu k Bohu, aby požehnal Vykupiteli a dal dílu jeho zdaru. Neboť slovy, „jenž se béře“ či zkrátka: „beroucí se“ neb „přicházející“ označovali také Vykupitele, a to jako toho, který podle zaslíbení Božího jistě přijíti měl.

10. Nastal totiž veliký rozruch mezi obyvateli jerusalemskými. Slovy „Kdo jest tento“ netázali se, kdo by byl Ježíš, nýbrž vyslovili nevoli svou nad tím, že taková sláva se mu činí, a že Ježíš přijímá ji. Byliť ti, kteří ta slova pravili, většinou fariseové, zákonici, kněží a stoupenci farisejští, k nimž patřila většina obyvatelstva jerusalemského.

Průvod bral se až ke chrámu. U vchodu do předsíně pohanů zastavil se Pán Ježíš a sestoupiv s oslátka propustil bezpochyby nějakým způsobem zástupy a vešel do chrámu.

vjel do Jerusalema, pohnulo se veškeré město řkouc: Kdo jest tento? 11. Lid pak pravil: To jest Ježíš, prorok z Nazareta galilejského.

12. I vešel Ježíš do chrámu Božího a vyhnal všecky, kteří prodávali a kupovali ve chrámě, a zpřevracel stoly penězoměnců i stolice těch, kteří prodávali holuby, 13. a řekl jim: „Psáno jest: Dům můj domem modlitby slouti bude, vy však jste jej učinili peleší lotrovskou.“ 14. I přistoupili k němu ve chrámě slepí a kulhaví, a uzdravil je. 15. Ale velekněží a zákoníci uzřevše divy, které učinil, a pacholata, ana volají ve chrámě a říkají: „Hosanna Synu Davidovu,“ rozhoršili se 16. a řekli jemu: Slyšíš-li, co tito praví? Ježíš pak řekl jim: Ovšem. Což jste nikdy nečetli: „Z úst ne-

---

Že Pán Ježíš konal slavný vjezd svůj do Jerusalema z Betfage dne 10. nisanu, bylo velice významné. Byloť přikázáno, aby dne 10. měsíce nisanu v každém domě zaopatřili si beránka, jehož by dne 14. nisanu k večeru obětovali a potom požívali jakožto předobraz budoucího Vykupitele, kterýž se za nás obětovati a nám za duchovní pokrm dáti chtěl Poněvadž však na svátky velikonoční scházelo se do Jerusalema veliké množství židů odjinud, bylo potřebí pro ten čas velikého počtu beránků. Z té příčiny dopravovali obchodníci mnoho beránků již nějaký čas před velikonocemi do Betfagy, aby si ho tam mohl každý dne 10. nisanu zaopatřiti. Konaje tedy Pán Ježíš slavný vjezd svůj z Betfagy dne 10. nisanu, naznačil tím, že jest oním Beránkem, který byl předobrazován beránkem velikonočním, jenž podle zákona již dne 10. nisanu v každém domě měl býti obstarán a jenž obyčejně z Betfagy se obstarával. Seděl na oslátku, jakož předpověděl prorok Zachariáš, a tak dal na jevo, že jest knížetem pokoje od Zachariáše předpověděným; neboť, jak řečeno, osel byl symbolem míru. V Jerusalemě vešel do chrámu v tu as dobu, kdy podávala se obět večerní, a tak představil se takřka Otci svému jako obět za nás a ukázal, jaké bude jeho království.

12—13. srovn. Mark. 11, 15—17. Luk. 19, 45—46. Děj tento stal se až v pondělí (druhý den) po vjezdu. Sv. Matouš vypravuje jej už nyní, nepochybně, aby upozornil na protivu, jaká byla mezi Kristovým vystoupením slavnostním a mezi převráceností a zlobou, kterou dávali na jevo představení a vůdcové lidu. Konalť se onen prodej v místnostech chrámových s dovolením velerady.

mluvňat a kojenců připravil jsi chválu?“ 17. A nechav je, vyšel ven z města do Betánie a zůstal tam.

Kletba nad fíkovým stromem, v. 18—22.

18. Ráno pak vraceje se do města zlačněl; 19. a spatřiv jeden strom fíkový podle cesty, šel k němu, a nenalezl na něm ničeho leč toliko listí. I řekl jemu: Nerodiž se z tebe ovoce na věky. I uschl fík ten. 20. A spatřivše to učenici, podivili se řkouce: Kterak jest ihned uschl! 21. Ježíš pak odpověděv řekl jim: Amen pravím vám: Budete-li míti víru a nebudete-li pochybovati, učiníte nejen to, co se stalo na fíku, nýbrž i když této hoře řeknete: „Zdvihni se a vrhni se do moře,“ stane se; 22. a začkoli budete prositi v modlitbě věříce, všecko obdržíte.

18—22. Viz Mark. 11, 13—14. 20—24. Pán Ježíš věděl ovšem, že strom ten nemá ovoce, přece však ho hledal na něm, poněvadž chtěl stromu toho užiti jako symbolu či obrazu národa israelského, který měl zákon zjevený, proroctví a těšil se zvláštní péči Boží a přece ovoce dobrých skutků n přinášel.

19—20. Míza přestala v něm vystupovati ihned; známky toho však, že strom uschl, zpozorovali apoštolé až druhého dne (v úterý), kdy také apoštolé projevili své podivení slovy „Kterak jest hned uschl!“ Sv. Matouš dbaje stručnosti, neudává přesně, kdy se co stalo.

b) 21, 23—23, 39. Evangelista sděliv, že Pán Ježíš vyslovil kletbu nad neúrodným stromem fíkem, jakožto obrazem národa israelského, vyličuje od 22, 23—23, 39 ony řeči sporné, které měl Pan Ježíš (v úterý před svou smrtí) se zástupci velerady a jinými nepřáteli svými, kterak totiž lidé ti snažili se doptávkou po jeho pravomoci a různými otázkami úskočnými buď přivésti jej do rozpakův a tak připraviti o věhlas proroka a učitele nad jiné vynikajícího, aneb vylouditi z něho výrok, kterým by lid proti sobě popudil, neb jim příčinu dal k soudnímu stíhání, a kterak Pán Ježíš úklady ty s podivuhodnou snadností zmařil, v podobenstvích o dvou synech, o vinařích a o královské svatbě ukázal nejen na jejich vinu a zatvrzelost, nýbrž i na to, že království Boží bude od nich odňato a dáno lidu přinášejícímu ovoce dobrých skutků bez rozdílu národnosti, a kterak na konec, vytknuv zákonikům a farisеům jejich převrácenost, pohrozil jim věčnou záhubou a ohlásil jak jim, tak lidu od nich svedenému trest časný — zkázu Jerusalema.

Členové velerady táží se po Kristově pravomoci, 21, 23—27.

23. A když přišel do chrámu, přistoupili k němu, mezitím co učil, velekněží a starší lidu řkouce: Jakou mocí činíš věci tyto? A kdo dal ti moc tuto? 24. Odpověděv Ježíš řekl jim: Otážu se vás i já na jednu věc; řeknete-li mi ji, i já povím vám, jakou mocí ty věci činím. 25. Křest Janův, odkud byl, s nebe-li či od lidí? Ale oni rozmýšleli mezi sebou řkouce: 26. Díme-li „s nebe“, řekne nám: Proč jste mu tedy neuvěřili? Řekneme-li však „z lidí“, bojíme se lidu; neboť všickni měli Jana za proroka. 27. Odpověděvše tedy Ježišovi pravili: Nevíme. I řekl jim také on: Ani já vám nepovím, jakou mocí to činím.

---

23. Tázali se tak jakožto členové velerady, nejvyššího to soudu židovského. — věci tyto, t. j. všecko to, co činil Pán Ježíš od slavného vjezdu, zejména, že učil v chrámě a vyhnal odtud prodavače i kupující, ač tam byli s dovolením velerady. Tázali se tak myslice, že Pán Ježíš buď nebude moci nikoho jmenovati, od koho má k řečeným činům pravomoc, aneb řekne, že ji má od Boha. V prvním případě byli by jej obžalovali, že vykonává nezákonně učitelský úřad a ruší ustanovení velerady, v druhém obvinili by jej, že si přičítá neprávem božskou moc neb božské poslání.

25. Křtem Janovým rozumí veškerou činnost, kterou Jan Křtitel připravoval na Vykupitele, zejména též svědectví, které vydal jemu jako Vykupiteli (Jan 1, 29). Jmenuje ji křtem, poněvadž vrcholila ve křtu, neboť kdo dal se od Jana pokřtiti, dával tím na jevo, že činí aneb chce činiti pokání, a tedy způsobilý jest, aby přijal milost Vykupitelovu. — s nebe-li či od lidí, t. j. konal-li Jan to, co činil, z vůle Boží, byv od Boha poslán, aneb ku podnětu lidskému?

26. Jan totiž vydal svědectví, že Ježíš jest Vykupitelem, oni však mu nevěřili; proto nechtěli říci o něm, že působil z moci Boží neb jako poslanec Boží, aby neuvalili na sebe zaslouženou výtku, že nevěřili tomu, o jehož poslání božském byli přesvědčeni. Říci však, že Jan působil pouze ku podnětu lidskému, také nechtěli, a to z bázně před lidem, který uznával, že Jan byl prorokem od Boha poslaným.

27. Odpovědí touto popřeli, co dle vlastního přiznání jejich věděl i lid a co sami od Jana slyšeli (Jan. 1, 19—24); lhali tedy, a proto Pán Ježíš neuznal jich za hodny, aby k otázce jejich odpověděl přímo. (Viz Mark. 11, 27—33. Luk. 20, 1—8.)

Podobenství o dvou synech, v. 28—32.

28. Než, co se vám zdá? Člověk jeden měl dva syny, a přistoupiv k prvnímu řekl jemu: Synu, jdi dnes, pracuj na vinici mé. 29. On však odpovídaje řekl: „Nechci.“ Ale potom byv hnut lítostí šel. 30. Přistoupiv pak ke druhému, mluvil k němu taktéž. A on odpověděv řekl: „Půjdu, pane,“ a nešel. 31. Který z těch dvou vykonal vůli otcovu? Řkou jemu: „První.“ I řekl jim Ježíš: Amen pravím vám, že celníci a nevěstky předejdou vás do království Božího. 32. Přišel zajisté k vám Jan cestou spravedlnosti, a neuvěřili jste mu, celníci však a nevěstky uvěřili mu; vy pak uzřevše to, ani nekáli jste se potom, abyste uvěřili jemu.

Podobenství o vinařích, v. 33—46.

33. Jiné podobenství poslyšte: Byl člověk hospodář, který štípil vinici a ohradil ji plotem a vykopal v ní lis a postavil věž a pronajal ji vinařům, a odcestoval.

28—32. Otcem rozumí Boha, vinicí království Boží na zemi, a to i starozákonní i novozákonní či církev svou, synem prvním míní celníky a nevěstky a vůbec hříšníky. Ti svými skutky hříšnými jako by byli říkali, že nebudou Bohu sloužiti. Když však Jan Křtitel kázal, dali se mnozí z nich pohnouti a učinivše pokání, oddali se službě Boží. Synem druhým míní členy velerady, kteří patřili většinou ke straně farisejské. Ti stavěli se sice, jakoby byli spravedlivými a opravdovými ctiteli Božími, skutky svými však přestupovali zákon Boží a nečinili pokání, ani když Jan k němu vyzýval.

32. Přišel cestou spravedlnosti, t. j. učil cestě či způsobu života, který spravedlnost předpisuje.

33—46. Mark. 12, 1—12, Luk. 20, 9—19. V podobenství tomto ukazuje Pán Ježíš na nevděčnost, kterou židé projevili k Bohu přes všecka dobrodiní jim prokázaná, a předpovídá trest, který je stihne. Hospodářem rozumí Boha, vinicí království Boží starozákonní (národ israelský), ohradou, lisem a věží různá zřízení (zákon zjevený, proroctví, chrám a j.), která Bůh dal národu israelskému, aby mohli ochrániti se od zlého a činiti dobré. Vinaři míní jak náboženské tak politické představené národa toho, kteří měli lid vésti dle zákona Božího; užitky, jež měli odváděti, míní Boží oslavu a vděčnost, lásku i poslušnost k Bohu; služebníky rozumí proroky, které Bůh v různých dobách k nim posílal, aby dobrých skutků vyžadovali neb k nim představené i podřízené nabádali, z nichž však oni mnohé potupili, jiné usmrtili.

34. Když pak přiblížil se čas plodů, poslal služebníky své k vinařům, aby přijali užitky její. 35. Ale vinaři zjímavše jeho služebníky, jednoho zmrskali, jiného zabili, jiného ukamenovali. 36. Opět poslal služebníků jiných více než prve, a učinili jim taktéž. 37. Naposledy pak poslal k nim syna svého řka: Zastydí se před synem mým. 38. Ale vinaři uzřevše syna, řekli mezi sebou: To jest dědic; pojďme, zabíme jej a budeme míti dědictví jeho. 39. I chopili se ho, vyvrhli jej ven z vinice a zabili. 40. Když tedy přijde pán vinice, co učiní vinařům oněm? 41. Řkou jemu: Zlé zle zahubí a vinici svou pronajme jiným vinařům, kteří by mu vydávali užitek časem svým. 42. Tu řekl jim Ježíš: Nikdy-li jste nečetli v Písmech: „Kámen, který zavrhli stavitelé, ten stal se kamenem úhelním. Od Pána stalo se to a jest to podivné v očích vašich? 43. Proto pravím vám: Bude odňato od vás království a dáno (bude) lidu, kterýž bude přinášeti plody jeho. 44. A kdo padne na ten kámen, rozrazí se; na koho

---

Synem míní sebe sama jakožto Vykupitele a Syna Božího. Členové velerady poznali jej aneb alespoň poznati mohli jakožto Syna Božího (Jan, 11, 47), nicméně zavrhli a usmrtili jej, a byli též sami zavrženi od Boha. Pravě, že vinaři syna zabili, předpovídá, že bude usmrcen.

41—45. Členové velerady nevědouce, že podobenství týká se jich samých, vyslovili tak trest sami nad sebou. Pán Ježíš pak opětovav dle Mark. 12, 9. s důrazem slova jejich, potvrdil je nejprve slovy žalmu 117, 22—23, potom výpovědi vlastní. Kamenem, který byv zavržen stal se kamenem úhelním, rozumí se v žalmu onom ve smyslu literním národ israelský, pokud dostav se do zajetí upadnul sice u pohanů v opovržení, ale přece stal se národem velmi důležitým proto, že z něho vyšel Vykupitel; v předobrazném smyslu rozumí se jím dle výkladu samého Krista Pán Ježíš, pokud on byl sice zavržen, ano usmrcen od učitelův a náčelníků židovských, ale přece stal se jako Vykupitel základem církve, ve které spojuje v jedno židy i pohany (když se obrátí), podobně jako kámen úhelní spojuje dvě zdi neb stěny.

43. t. j. přestanete býti národem vyvoleným a na místo vás nastane ze všech národů společnost věřících, kteří budou vydávati takové ovoce dobrých skutků, jaké přiměřeno jest údům království Božího.

44—45. Mimo vyloučení z království Božího vyslovuje Kristus nad protivníky svými (pokud se nepolepší) ještě

však on padne, toho rozdrtí. 45. A uslyševše velekněží a fariseové podobenství jeho, porozuměli, že mluví o nich; 46. i hledali ho uchopiti, ale báli se zástupů, neboť měli jej za proroka.

KAPITOLA 22.

Podobenství o královské svatbě, v. 1—14.

1. A Ježíš ujav se slova, mluvil k nim opět v podobenstvích řka: 2. Podobno jest království nebeské člověku králi, kterýž učinil svatbu synu svému. 3. I poslal služebníky své, aby povolali pozvané na svatbu; ale nechtěli přijíti. 4. Opět poslal jiné služebníky řka: Povězte pozvaným: Aj oběd svůj připravil jsem; volové moji a dobytek krmný pobiti jsou a všecko jest připraveno; pojďte na svatbu. 5. Ale oni nedbali a odešli, jeden do dvora svého, jiný po zaměstnání svém. 6. Ostatní pak zjímavše služebníky jeho, potupili je a zabili. 7. I rozhněval se král a poslav vojska svá zahubil ony vrahy a město jejich zapálil. 8. Potom řekl služebníkům svým: Svatba jest sice připravena, ale ti, kteří byli pozváni, nebyli hodni. 9. Jděte tedy na rozcestí, a kohokoli naleznete, pozvete na svatbu.

---

dvojí trest jiný, časný a věčný, a to v tento smysl: Kdo padne na ten kámen, t. j. kdo vezma pohoršení z Kristovy osoby a jeho nízkého stavu vnějšího neuvěří v něho jako Vykupitele, toho stihne trest (časný) již v tomto životě; na koho však padne kámen ten, t. j. na koho Kristus přijde jako soudce odsuzující, toho zahubí — na věky odsoudí.

22, 1—19. V podobenství tomto učí, že židé připravují se sami svojí vinou o spásu, předpovídá jim trest a ohlašuje znovu, že pohané budou povoláni do církve, ale že nestačí ke spasení, aby kdo stal se údem církve jeho, nýbrž že třeba též, aby zachoval si k soudu stav milosti Boží, kterou na křtu sv. obdržel.

Králem rozumí se Bůh Otec, ženichem Ježíš Kristus, nevěstou církev sv.; svatba započala se vtělením se Syna Božího, v ní pokračuje se, když lidé spojují se s Kristem na křtu sv., a trvati bude až do příchodu jeho k soudu, kdy církev bude dovršena ve věčné slávě. Doba tohoto života jest dobou jakési snídaně svatební, pokud totiž věřící stávají se účastni rozličných milostí a dobrodiní, které se v církvi podávají. Vlastní hostinou svatební rozumí se blaženost v životě věčném. Pozvanými míní se židé, kteří již

10. I vyšli služebníci jeho na cesty a shromáždili všecky, které nalezli, zlé i dobré, a naplnila se svatba hodovníky. 11. Vyšed pak král, aby se podíval na hodovníky, spatřil tam člověka neoděného rouchem svatebním. 12. I řekl jemu: Příteli, kterak jsi sem vešel, nemaje roucha svatebního? On pak oněměl. 13. Tu řekl král služebníkům: Svažte ruce i nohy jeho a uvrzte jej do temnosti vnější; tam bude pláč a skřípění zubů: 14. neboť mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.

Pán Ježíš odpovídá k úskočným otázkám svých nepřátel, v. 15—40.

15. Tehdy fariseové odešedše radili se, kterak by jej polapili v řeči. 16. I poslali k němu učeníky své s herodiány řkouce: „Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě učíš a nedbáš na nikoho, neboť nepatříš na osobu lidskou. 17. Pověz nám tedy, co

---

tím, že stali se národem vyvoleným, s nímž Bůh učinil úmluvu a z něhož Vykupitel měl vyjíti, byli povoláni k tomu, aby až přijde Vykupitel, vstoupili do jeho království či do církve. Služebníky, kteří byli posláni ku pozvaným nejprve, míní se Jan Křtitel, apoštolé a učeníci Kristovi, pokud již před utrpením jeho ohlašovali, že přiblížilo se království nebeské, a vybízeli, by v Krista uvěřili. Služebníky, kteří byli vysláni po druhé, rozumějí se apoštolé a jiní, kteří po dokonaném již vykoupení a po seslání Ducha sv. poučovali lid o dokonaném vykoupení a kázajíce volali do církve, by stali se v ní účastni milosti Kristem zasloužených. Oni však po většině nejen neuposlechli jich, nýbrž i pronásledovali je a zabili některé z nich (sv. Štěpána, Jakuba Vel.); byli proto potrestáni úplnou ztrátou politické samostatnosti své a zkázou Jerusalema. Rozesláním služebníků na rozcestí rozumí se rozeslání apoštolů a věrozvěstů vůbec mezi národy pohanské. Všecky mají povolati, všickni tedy mohou se státi údy církve Kristovy, i dobří, kteří jako pohané drželi se zákona přirozeného, i zlí, kteří zákona toho nešetřili. Vlastní hostiny svatební však či blaženosti věčné nebudou účastni všickni, kdo do církve vstoupí, nýbrž jen ti, kdo objeví se v rouše svatebním či ve stavu milosti Boží.

15—17. Členové velerady dobře cítili, koho Pán Ježíš mínil při svých podobenstvích 21, 22—23, 14. Vzplanuli proto záštím proti němu a hledali ho usmrtiti, ale vidouce, že zástupové mají jej za proroka, báli se vztáhnouti ruku na něho. Odešli tedy a radili se, jakou otázku by mu měli uči-

se tobě zdá; sluší-li dávati daň císaři, či nikoli? 18. Ale Ježíš poznav zlobu jejich řekl: Proč mě pokoušíte, pokrytci? 19. Ukažte mi peníz daně. I podali mu denár. 20. A Ježíš řekl jim: Čí jest tento obraz i nápis? 21. Řkou jemu: „Císařův.“ Tu řekl jim: Dávejte tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu. 22. A uslyševše to podivili se a nechavše ho odešli.

23. V ten den přistoupili k němu sadduceové, kteří tvrdí, že není z mrtvých vstání, a otázali se ho 24. řkouce: Mistře, Mojžíš řekl: Zemře-li někdo bez

---

niti, aby jej polapili v řeči a úskočně vyloudili z něho výpověď nějakou, pro kterou by jej mohli stíhati soudně. Radily se o tom sice všecky třídy velerady, jakož patrno ze sv. Marka a sv. Lukáše. Poněvadž však většina členů velerady byla se strany farisejské, praví sv. Matouš, že radili se o této věci fariseové. Dle úradku toho poslali fariseové k Pánu Ježíši učeníky své jakožto osoby po naučení dychtící a tedy méně podezřelé, a s nimi i herodiány, přívržence to Heroda Antipy, s nimiž byli v nepřátelství. Ti pak podle daného návodu lichotili mu nejprve chválíce jeho pravdomluvnost, pravověrnost a nestrannost, potom tázali se, zda sluší dávati daň císaři či zda srovnává se to s vůlí Boží, aby pohanskému císaři (římskému) daň platil a tak nadvládu jeho uznával národ vyvolený, jehož vlastním králem jest Bůh. Myslili, že Ježíš neujde úkladům jejich; neboť odpoví-li, že daň platiti mají, popudí proti sobě lid, který panství římské těžce nesl, a oni budou potom moci snadno se ho zmocniti; řekne-li však, že nemají platiti daně císaři římskému, obviní jej u vladaře jako buřiče a rušitele pokoje.

19. Podavše mu jakožto peníz daně peníz s obrazem a nápisem císaře římského, peníz tedy římský, dosvědčili tak sami, že peníz římský jest u nich platný při placení daní a že tedy patří pod svrchovanost císaře římského a proto povinni jsou konati všecky poddanské povinnosti k němu, tedy i platiti daň jemu. Jsouce však zároveň celou bytostí závisli na Bohu, jsou též povinni konati všecko to, čeho žádá Bůh; proto řekl jim Pán Ježíš: Dávejte atd. Proti odpovědi té nejen nemohli nic namítati, nýbrž i divili se, že tak snadno zmařil jejich nástrahy.

23—33. Mark. 12, 18—27. Luk. 20, 27—39. O sadduceích viz Mat. 3, 7.

24. Zemřel-li u židů manžel, nezanechav žádných dítek, měl dle zákona Mojžíšova (5. Mojž. 25, 5.) dosud svobodný bratr (neb blízký příbuzný) jeho právo, po případě povinnost, vzíti si za manželku vdovu po něm a první syn, kte-

dítek, nechť bratr jeho vezme si manželku jeho a vzbudí potomstvo svému bratru. 25. Bylo pak u nás sedm bratrů; a první oženiv se zemřel a nemaje potomstva zanechal bratru svému manželku svou. 26. Podobně i druhý a třetí až do sedmého. 27. Posléze pak po všech zemřela i žena. 28. Čí tedy z těch sedmi bude žena ta při vzkříšení? Neboť měli ji všickni. 29. Odpověděv Ježíš řekl jim: Mýlíte se neznajíce Písem ani moci Boží. 30. Neboť při vzkříšení nebudou se ani ženiti ani vdávati, nýbrž budou jako andělé Boží v nebi. 31. O vzkříšení pak z mrtvých zda jste nečetli, co bylo vám řečeno od Boha slovy: 32. Já jsem Bůh

rého s ní měl, byl zapsán do rodokmenu jakožto syn zemřelého, jehož i dědicem se stal, (ale ovšem není pochybnosti, že se zaznamenalo také, kdo byl otec jeho vlastní).

25—27. Případ ten byl sice možný, spíše však, zdá se, že si jej vymyslili, aby mohli učiniti otázku úskočnou.

28. Myslili, že k otázce jejich nelze odpověděti jinak, leč že manželka ta bude patřiti všem sedmi neb pouze jednomu z nich; poněvadž však v prvním případě přestoupil by se zákon, který zakazuje mnohomužství, v druhém pak porušilo by se právo ostatních šesti, kteří ji také měli za manželku, soudili, že Pán Ježíš nebude moci leč vysloviti se ve smyslu protizákonním neb vůbec v souhlase s nimi popříti budoucí vzkříšení.

29. t. j vaše otázka (námitka) pochází odtud, že nemáte pravého poněti o tom, jaké bude tělo po vzkříšení, a nesprávné poněti toto má příčinu v tom, že neznáte náležitě Písma, ani moci Boží.

30. Ukazuje, že neznají náležitě moci Boží v tomto smyslu: Vy myslíte, že Bůh nemůže vzkřísiti člověka, leč s tělem úplně takovým a týmž potřebám podrobeným, jaké má nyní. Tomu však není tak. Pokud pokolení lidské jest smrtelné, potřebuje ovšem svazku a života manželského, aby mohlo se udržeti a rozplozovati. Při vzkříšení dostanou však lidé tělo nesmrtelné, tak že nebude třeba pokolení lidské rozplozovati; i nebude proto po vzkříšení života manželského, ba ani pudu pohlavního, podobně jako ho není mezi anděly; i ti, kteří nyní žijí jako manželé, budou v životě věčném jako bratr a sestra; ona žena nebude tedy patřiti jako manželka nikomu.

31—32. Aby ukázal, že neznají Písem, upozorňuje, že i v Písmě sv. (Starého Zákona) vyslovena jest pravda o vzkříšení z mrtvých. Mohl sice pro pravdu tu uvésti místa mnohem jasnější, na př. z Job. 19, 25—27. Ezech. 37, 3—6;

Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh Jakubův? Není Bůh (Bohem) mrtvých, nýbrž živých. 33. A uslyševše to zástupové, divili se a žasli nad učením jeho.

34. Ale fariseové uslyševše, že přivedl k mlčení sadduceje, sešli se vespolek. 35. I otázal se ho jeden z nich, učitel zákona, pokoušeje ho: 36. Mistře, které přikázání v zákoně jest veliké? 37. Ježíš pak řekl jemu: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své. 38. To jest největší a první přikázání. 39. Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. 40. Na těch dvou přikázáních záleží veškerý zákon i proroci.

Co soudí fariseové o Vykupiteli, v. 41—46.

41. Když pak fariseové byli pohromadě, otázal se jich Ježíš řka: 42. Co se vám zdá o Kristu? Čí jest syn? Řkou jemu: Davidův. 43. I řekl jim: Kterak tedy David nazývá jej v Duchu Pánem pravě: 44. Řekl Pán Pánu mému: „Seď na pravici mé, dokavad nepoložím nepřátel tvých za podnoží nohou tvých.“ 45. Jestli tedy David nazývá jej Pánem svým, kterak jest synem

---

Dan. 12, 7, uvádí však jen z 2. Mojž. 3, 6., a to proto, poněvadž sadduceové uznávali jako pravdu věroučnou pouze to, co bylo v knihách Mojžíšových a poněvadž také oni dovolávali se knihy Mojžíšovy. Důkaz vede v tomto smyslu: Bůh není Bohem mrtvých, nýbrž Bohem živých; ale on nazývá se Bohem Abrahamovým a Isákovým a Jakobovým ještě tehdy, když patriarchové ti byli již dávno, přes 500 roků mrtvi; patrně tedy žijí nějakým způsobem i po tělesné smrti své. Způsobem tím dokazuje sice přímo toliko nesmrtelnost duše; pro sadduceje bylo to však postačitelným důkazem také pro vzkříšení těla; neboť oni popírali vzkříšení těla tím způsobem, že tvrdili, že s tělem zahyne i duše. Proto uznali i zástupové moc jeho důkazu a divili se, že tak snadno vyvrátil jejich námitku a učení o budoucím vzkříšení ze samého pojmu o Bohu vyvodil.

34—40 viz Mark. 12, 28—34.

41—46. Luk. 20, 41—44. Nazvavše Vykupitele Davidovým synem či potomkem, dali na jevo, že mají jej za pouhého člověka. Že mínění to jest nesprávné, ukázal jim Pán Ježíš ze žalmu 109., ve kterém král David v Duchu, t. j. v Duchu sv. či z vnuknutí Božího nazval Vykupitele svým pánem; neboť otec nenazývá svého syna (potomka) svým pánem.

jeho?“ 46. A nikdo nemohl mu odpověděti ani slova, aniž kdo více osmělil se od toho dne otázati se ho!

KAPITOLA 23.

Pán Ježíš odhaluje a kárá ostře převrácenost zákoníků i fariseův, v. 1—29.

1. Tehdáž mluvil Ježíš k zástupům a učeníkům svým řka: 2. Na stolici Mojžíšovu zasedli zákoníci a fariseové. 3. Všecko tedy, co vám řeknou, zachovávejte a čiňte, ale podle skutků jejich nečiňte; neboť mluví, ale nečiní. 4. Navazují totiž břemena těžká a nesnesitelná a vkládají je na ramena lidská, sami však ani prstem svým nechtějí hnouti jimi. 5. A všecky skutky své činí, aby je lidé viděli: roztahují modlitební řeménky své a prodlužují třepení; 6. rádi sedí na předních místech při hostinách a v prvních stolicích v synagogách, 7. a libují si, když je pozdravují na trhu a když lidé nazý-

---

23, 1—39. Přísnou tuto řeč činil Pán Ježíš proto, poněvadž chtěl varovati apoštoly i zástupy, aby se nedali od zákoníkův a fariseů svésti a strhnouti v záhubu.

2. t. j. zákoníci a fariseové jsou jakožto učitelé zákona oprávnění nástupci Mojžíšovi.

3. t. j. co vám nařídí jakožto vykladači zákona Mojžíšova, tedy v příčině vnější pocty Boží, obětí, očisty, svěcení svátků a p., to čiňte.

4. t. j. svými výklady zákona stanoví přemnoho předpisů, jež všecky zachovati jest na výsost obtížno, sami však jich nešetří, nalézajíce pro sebe vždy nějakou omluvu, a tak jsouce k jiným tvrdí, k sobě jsou velmi shovívaví.

5—7. Kárá jejich snahu po marné chvále. — Modlitební řeménky (thefillin) byly a jsou proužky pergamenové, popsané čtyřmi místy Písma sv. (2. Mojž. 13, 1—10; 13, 11—16; 5. Mojž. 6, 4—9; 11, 13—21) a vložené do krychlových pouzder, kteréž si zvláště při ranní modlitbě přivazovali na čelo a na levé rámě naproti srdci na význam, že dbají zákona a mysl i srdce obracejí k Bohu. Zákoníci a fariseové nosili řeménky ty hodně široké, aby se zdálo, že jsou zvláště pobožní a zákona pamětliví, a aby dostávalo se jim proto tím větší pocty od jiných. Třepení či třapce z vlněných nití nosili židé na základě 4. Mojž. 15, 38 a 5. Mojž. 22, 12. na 4 rozích svého pláště (majícího podobu velikého šátku či plaidu) k tomu konci, aby patříce na ně, rozpomenuli se na zákon a na povinnost zachovávati jej. Zákoníci a fariseové nosili třapce ty hodně dlouhé, aby se zdálo, že

vají je rabbí (t. j. mistr). 8. Vy však nedávejte se nazývati rabbí; neboť jeden jest mistr váš, vy pak všickni jste bratři. 9. A otcem nenazývejte sobě nikoho na zemi, neboť jeden jest Otec váš, jenž jest v nebesích. 10. Ani nenazývejte se vůdci, neboť jeden jest vůdce váš, Kristus. 11. Kdo z vás jest větším, bude služebníkem vaším. 12. Kdo však se povýší, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.

13. Běda vám, zákonici a fariseové, pokrytci, že zavíráte království nebeské před lidmi; neboť sami nevcházíte do něho, a těm, kteří chtějí vejíti, nedopouštíte, aby vešli. 14. Běda vám, zákonici a fariseové, pokrytci, že stravujete domy vdov, konajíce dlouhé modlitby; proto dostane se vám soudu těžšího. 15. Běda

---

zvláště bedlivě šetří zákona, a aby dostalo se jim proto tím větší vážnosti.

8—12. Obraceje se k apoštolům a svým věrným, vyzývá je, aby byli prosti ctižádosti a tužby po marné chvále. Názvy mistr (rabbi), otec a vůdce (duchovní) dávati si a přijímati jako čestné tituly učitelé a lidé učení, název vůdce také náčelníci či hlavy jednotlivých stran neb sekt. Samy o sobě nejsou ovšem špatnými; proto také Kristus zakazuje dávati a přijímati je, nemínil nic jiného, než aby nikdo nehledal a nepřijímal titulů těch z pouhé ctižádosti neb docela v odporu proti církvi, jakož i aby vyznavači jeho nepřeceňovali jimi nemírně toho onobo učitele na újmu a ponížení jiných. Jakožto důvod uvádí to, že jméno otec právem nejvyšším patří jediné Bohu, od něhož máme všickni život přirozený i nadpřirozený; jméno mistr pak a vůdce právem nejvyšším pouze jemu, Kristu, který, jsa zdrojem veškeré pravdy a všeho poznání, jest společným učitelem všech. Druhý důvod vede z toho, že jakožto žáci téhož učitele jsou vespolek bratři a proto nemají se jeden nad druhého vyvyšovati.

13. nedopouštíte, aby vešli, tím totiž, že šíříce o mně (o Kristu) různé pomluvy, svádíte lid, aby neuvěřil ve mne jako Vykupitele a Syna Božího.

14. Kárá lakotu a podvodnost jejich, ve které konali dlouhé modlitby s tím úmyslem, aby získali statky jiných, i vdov, aby totiž dostali od nich peníze na modlitby. Verš. tento schází však v některých vážných rukopisech řeckých i latinských. Možná tedy, že se sem dostal z Mark. 12, 40. neb Luk. 20, 47.

15. t. j. přičiňujete se sice s horlivostí neobyčejnou, abyste přivedli některého pohana ke svému náboženství; ale činíte

vám, zákonici a fariseové, pokrytci, že obcházíte moře i zemi, abyste učinili a získali jediného novověrce, a když se jím stane, činíte jej synem pekla dvakrát spíše než jste sami. 16. Běda vám, vůdcové slepí, kteří říkáte: „Kdo přisáhne skrze chrám, nic to není, kdo však přisáhne skrze zlato chrámové, jest povinen.“ 17. Blázni a slepci; neboť co jest větší, zlato-li či chrám, který posvěcuje zlato? 18. „A kdo přisáhne skrze oltář, nic to není; kdo však přisáhne skrze dar, který jest na něm, jest povinen.“ 19. Slepci, i co jest větší, dar-li či oltář, který posvěcuje dar? 20. Kdo tedy přísahá skrze oltář, přísahá skrze něj i skrze všecko to, co jest na něm, 21. a kdo přísahá skrze chrám, přísahá skrze něj i skrze toho, který přebývá v něm. 22. A kdo přísahá skrze nebe, přísahá skrze trůn Boží i skrze toho, který sedí na něm. 23. Běda vám, zákonici a fariseové, pokrytci, kteří desátky dáváte z máty a kopru a kmínu, a opustili jste to, co jest důležitější v zákoně: soud

---

to nikoli ze zbožnosti, nýbrž abyste se jím honosili a byli za svou snahu chváleni; proto také získavše některého pohana, nestaráte se o jeho nápravu mravní, nýbrž kazíte jej špatným příkladem svým, tak že nejen při starých chybách svých zůstává, nýbrž i vašim se přiučuje a tak stává se horším a proto i pekla hodnějším, než jste vy sami.

16—22. t. j. vy říkáte, že tehdy není člověk povinen dáti neb učiniti, k čemu se byl zavázal přísahou, když přísahu tu učinil skrze chrám neb skrze oltář, že však povinen jest to dáti neb učiniti, když byl přísahal skrze zlato chrámové neb skrze dar položený na oltář jako obět. To říkajíce, nejen učíte chybně, nýbrž i kazíte lid, navádějíce jej zneužívati i přísahy k podvodu. Neboť každá přísaha (dovoleně učiněná) jest závazná, i ta, která se koná skrze věci stvořené, poněvadž také ona vztahuje se k Bohu, jakožto Tvůrci jejich; ano přísaha, učiněná skrze chrám neb oltář, jest závaznější ještě než ta, která se děje skrze zlato chrámové neb dar obětní, neboť chrám a oltář jsou přímo zasvěceny Bohu, zlato chrámové však a dar obětní nabývají posvěcení teprve z chrámu neb z oltáře.

23. Kárá dále jejich pokrytství. Zákon velel dávati desátky pouze z obilí, vína a ovoce, oni však chtíce se jeviti zbožnějšími, dávali je i z rostlin nižších, i z máty a kmínu, ale nedbali spravedlnosti při roszsuzování sporů, ani milosrdenství a lásky k jiným, ani věrnosti k Bohu a k bližnímu.

a milosrdenství a věrnost. 24. Vůdcové slepí, kteří cedíte komára, velblouda však polykáte. 25. Běda vám, zákonici a fariseové, pokrytci, neboť čistíte pohár a mísu po vrchu, uvnitř však jsou plny loupeže a nečistoty. 26. Fariseji slepý, vyčisť prve vnitřek poháru a mísy, aby byl čist i povrch jejich. 27. Běda vám, zákonici a fariseové, pokrytci, neboť podobáte se hrobům obíleným, kteréž zevně jeví se lidem úhlednými, uvnitř však jsou plny kostí umrlčích a všeliké nečistoty. 28. Tak i vy zevně zdáte se lidem spravedlivými, uvnitř však jste plni pokrytství a nepravosti. 29. Běda vám, zákonici a fariseové, pokrytci, kteří vzděláváte hroby proroků a ozdobujete pomníky spravedlivých 30. a říkáte: „Kdybychom byli žili za dnů našich otců, nebyli bychom stali se účastníky jejich v krvi proroků.“ 31. a tak svědčíte proti sobě samým, že jste syny těch, kteří zabili proroky. 32. I vy naplňte míru otců svých. 33. Hadové, plémě zmijí, kterak utečete před soudem

---

24. slova velbloud užívá tu jako obrazu věci veliké a důležité. Smysl jest: Ve věcech nepatrných jste nad míru svědomití, v důležitých však nesvědomití; malých přestupků se chráníte, velké hříchy však pášete lehkovážně.

25—26. uvnitř jsou plny loupeže a nečistoty, t. j. obsah mísy a kalicha, pokrm a nápoj pořídili jste loupeží a nečistou lakotností. Smysl jest: O vnější, zákonnou čistotu pečujete velmi bedlivě, o to však, abyste byli čisti uvnitř, na své duši, se nestaráte. A přece předem máte pečovati o čistotu vnitřní, duševní.

29—30. t. j. vzděláváte hroby.. a říkáte: kdybychom byli žili . . ., a tak stavíte se, jako byste měli úctu k prorokům a byli lepší než předkové. Činíte to však nikoli z úcty ke prorokům a lidem spravedlivým, nýbrž z tužby po lidské chvále; neboť nejen nenásledujete mravův a napomenutí prorockých, nýbrž pronásledujete a usmrtiti chcete i mne, jenž jsem hlavou prorokův a o němž proroci předpovídali. Mluvíce tedy o dnech otců vašich svědčíte tím proti sobě samým, že jste v plném smyslu slova syny či potomky těch, kteří zabíjeli proroky, pokud totiž nejen podle těla od nich pocházíte, nýbrž i smýšlením svým se jim podobáte.

32. naplňte míru . . . tím totiž, že usmrtíte mě i hlásatele mého učení. Užívaje způsobu rozkazovacího, naplňte, nepřikazuje, aby zločiny ty provedli, nýbrž vyjadřuje nad nimi svoji nelibost.

33. t. j. zvrhlé pokolení zvrhlých otců (předků).

pekelným? 34. Protož aj já posílám k vám proroky a moudré a učitele zákona, a z těch některé zabijete a ukřižujete a některé z nich budete bičovati ve svých synagogách a pronásledovati z města do města, 35. aby

---

34. t. j. poněvadž jste tak zlí, proto zabijete... některé z těch, které k vám pošlu (apoštoly a jiné věrozvěsty).

35. t. j., aby stihnul vás trest za všecku krev lidí spravedlivých, která kdy byla prolita vražedně. Praví to, nikoli že by pronásledujíce jeho poslance, měli při tom úmysl býti potrestáni, nýbrž, že Bůh, který dav člověku svobodnou vůli, nebrání mu jí zneužiti, stanovil trest na hříchy, takže ten, kdo chce páchat hřích, nepřímo tím chce i to, co se hříchem jest spojeno, totiž trest. Ani nečiní jich slovy těmi zodpovědny za všecky ty činy vražedné, které kdy byly spáchány, nýbrž ukazuje jimi velikost viny, kterou na sebe uvalí tím, že nejen jeho usmrtí, nýbrž i potom v nekajícnosti setrvají a poslance jeho pronásledovati a usmrcovati budou, jakoby řekl, že uvalí tím na sebe vinu tak velikou a zaslouží trest takový již na této zemi, jaký by zasloužili, kdyby sami byli prolili onu krev nevinnou, která kdy byla prolita. Také však třeba si všimnouti, že Pán Ježíš mluví tu k zákoníkům a farisеům jakožto k vůdcům a učitelům lidu, jichž lid dobrovolně následoval a i sám vinen se stával, že tedy jest tu řeč o vině a tedy i o trestu celého národa, a to nikoliv o trestu věčném, nýbrž o časném, o tom, který je stihne hlavně zkázou Jerusalema. Pro tu jednotu však, kterou předkové i potomci tvoří spolu jeden celek, jeden národ, přičítají se někdy činy předků za zásluhu neb vinu také jejich potomkům, takže i oni nejen mívají prospěch ze skutků jejich dobrých, nýbrž i trpívají za činy jejich zlé, a to tím spravedlivěji, jestli sami kráčejí ve šlepějích předků svých a snad ještě hůře si vedou než oni, jako to bylo u těch, kteří zabili Krista a pronásledovali jeho církev. Nezahubí pak Bůh žádného národa ani města hned pro jeho skutky zlé, nýbrž napomíná, hrozí a z části i kárá mnohdy po několik pokolení; když však míra shovívavosti jeho se naplní a On konečně zkázu na ně přivede, zdá se, jako by to které pokolení trpělo za všecka pokolení předešlá, poněvadž samojediné trpí to, co zasloužili také jeho předkové. — Ze všech lidí spravedlivých nevinně usmrcených jmenuje pouze Abela a Zachariáše, nejspíše proto, poněvadž při jejich vraždě jevila se zvláštní krutost; byltť Abel zavražděn ze všech první, a to od vlastního bratra, Zachariáš pak k rozkazu krále Joasa na místě svatém, když vytýkal lidu jeho nečesti, a to dle podání o slavnosti smíření; také snad proto, že při nich vyzývá se v samém Písmě

přišla na vás veškerá krev spravedlivá, která vylita jest na zemi od krve Abela spravedlivého až do krve Zachariáše, syna Barachiášova, kteréhož jste zabili mezi chrámem a oltářem. 36. Amen pravím vám: Přijdou všecky věci tyto na pokolení toto.

37. Jerusaleme, Jerusaleme, kterýž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří jsou posláni k tobě; kolikrát chtěl jsem shromážditi dítky tvé, jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi? 38. Aj zanechá se vám dům váš pustý; 39. neboť pravím vám: neuzříte mě od této chvíle, dokavad neřeknete: „Požehnaný, jenž se béře v jménu Páně.“

KAPITOLA 24.

Pán Ježíš předpovídá zkázu Jerusalema a konec světa, v. 1—35.

1. A vyšed Ježíš z chrámu, bral se odtud. I přistoupili k němu učeníci jeho, aby mu ukázali stavby chrámové. 2. On pak odpovídaje řekl jim: Vidíte-li toto

---

svatém božská spravedlnost, aby zločiny ty potrestala (1. Mojž. 4, 10; 2. Paral. 24, 22). Že Zachariáš ten jmenuje se synem Barachiášovým, ač byl synem Joiadovým, má příčinu nejspíše v omylu opisovatelově.

38. t. j. zanecháno bude vám hlavní město vaše Jerusalem ve stavu zpustošeném (bude zbaveno zvláštní ochrany Boží a zpustošeno od nepřátel).

39. t. j. Neuzříte mne od této chvíle jako toho, který by vám podával svou milost a spásu, dokavad v kajícnosti se ke mně neobrátíte a mě jako Vykupitele svého nepozdravíte (neuznáte). Skončil tak v úterý dne 12. nisanu k večeru veřejnou činnost svou učitelskou.

c) Od 24, 1—25, 46. podává evangelista řeči, které Pán Ježíš konal téhož dne (v úterý) večer pouze ke svým apoštolům na hoře Olivetské jako na útěchu po tom, co byli slyšeli při předešlé řeči hrozivé. V řečech těch předpověděl nejprve (ještě v Jerusalemě) úplnou zkázu chrámu a když potom na hoře Olivetské se ho otázali na čas té zkázy a na znamení, jež budou předcházeti příchod jeho (k soudu) a konec světa, vyzval je předem, aby se měli na pozoru, by nebyli svedeni, ježto nastanou jim mnohá pokušení (24, 1—14), po té udal znamení i zkázy Jerusalema (24, 15—22) i konce světa co do nynější jeho podoby (24, 23—35).

všecko? Amen pravím vám, nezůstane tu kámen na kameni, který by nebyl rozbořen. 3. A když posadil se na hoře Olivetské, přistoupili k němu učenici v soukromí a řekli: Pověz nám, kdy budou tyto věci a které bude znamení tvého příchodu a konce světa? 4. I odpověděl Ježiš a řekl jim:

Vizte, aby vás nikdo nesvedl; 5. neboť mnozí přijdou ve jménu mém a řeknou: „Já jsem Kristus," a svedou mnohé. 6. Budete slyšeti boje a pověsti o bojích. Hleďte, ať se nepolekáte; neboť musí to nastati, ale ještě není konec. 7. Neboť povstane národ proti národu a království proti království, a bude mor a hlad a zemětřesení po místech. 8. Ale toto všecko jest jen počátkem bolestí. 9. Tehdáž vydají vás v soužení a budou vás zabíjeti, a budete v nenávisti u všech národů pro jméno mé. 10. A tu mnozí se pohorší a zradí vespolek a jedni druhých budou nenáviděti. 11. A povstane mnoho proroků falešných a svedou mnohé. 12. A poněvadž rozmnoží se nepravost, ustydne láska mnohých; 13. ale kdo setrvá až do konce, ten spasen bude. 14. A bude hlásáno toto evangelium o království po celém okrsku zemském na svědectví všem národům; a tehda přijde konec.

15. Když tedy uzříte ohavnost zpuštění, kteráž jest

---

3. Myslili, že chrám i město Jerusalem nepřestane leč až na konci světa nebo jen o málo dříve; potom že nastane říše messiánská. Proto uslyševše Pána mluviti o rozvalení chrámu, tázali se ho nejen po zkáze budovy chrámové, nýbrž i po konci světa. Pán Ježiš odpověděl k oběma otázkám. Dříve však ve v. 4. varoval je, aby se nedali svésti. A zároveň od 5—14. udal příčiny, proč se mají míti na pozoru, proto totiž, poněvadž jim v té věci nastanou veliká nebezpečenství jak od falešných učitelů, kteří budou si lživě přičítati i vážnost Vykupitele (v. 5. 11.), tak z pohrom válečných i živelných a jiných (v. 6—8), jakož i od nepřátel náboženství a špatných příkladů lidí zlých (v. 9—10.).

14. K útěše svých věrných dodává, že pronásledování ta neuškodí evangeliu a církvi jeho; neboť přes všecko nepřátelství a pronásledování bude hlásáno učení jeho všem národům.

15—22. Mark. 13, 14—20. Luk. 21, 20—24. Znamení, jež bude předcházeti zkázu Jerusalema. Bude to

předpověděna od proroka Daniele, ana stojí na místě svatém, — kdo to čte, rozumějž — 16. tehda, kdo jsou v Judsku, utecte na hory, 17. a kdo jest na střeše, nesestupuj, aby vzal něco z domu svého, 18. a kdo na poli, nevracej se, aby vzal roucho své. 19. Běda pak těhotným a kojícím v oněch dnech. 20. Modlete se však, aby útěk váš nenastal v zimě neb v sobotu; 21. neboť tehdy bude soužení veliké, jakého nebylo od počátku světa až dosavad, aniž kdy bude. 22. A kdyby

---

ohavnost zpuštění, či ohavné zpuštění na místě svatém; zpuštěním tím míní Pán Ježíš znesvěcení, které židovští horlivci způsobili krátce před zkázou Jerusalema různými zločiny, jmenovitě též velikým krveprolitím v místnostech chrámových. Jedné noci bylo tam pobito 8500 lidí (Jos. Flav. O válce židovské. 4, 5, 1). Zpuštění to bylo předpověděno již od Daniele v jeho knize 9, 27. — Kdo to čte, totiž ono proroctví v knize Danielově, rozuměj mu dobře, že totiž míněno jest v něm ono znesvěcení chrámu, po němž v krátkosti bude následovati zkáza chrámu i města.

18. nevracej se, totiž na to místo na poli, kdež jsi před prací odložil svrchní roucho své. Nemysli však to doslovně, nýbrž ukazuje slovy těmi podobně jako i ve v. 17. na nutnost rychlého útěku. Jakmile totiž nastane ve chrámě řečené zpuštění, bude již nejvyšší čas, aby utekli, budou-li se chtíti zachrániti; neboť co nejdříve na to nastane zkáza. — Jiné ještě znamení blížící se zkázy města udává se u Luk. 21, 20; totiž pochod vojska nepřátelského k Jerusalemu.

19. t. j. poněvadž jen v rychlém útěku bude spása (záchrana), budou politováni hodni ti, kteří nebudou moci utíkati, jako zejména ženy těhotné a ty, které kojí.

20. V zimě totiž nemohli by utíkati pro neschůdnost cest, v sobotu pak byli by zdržováni úzkostlivostí svědomí; neboť židé nesměli konati v sobotu cesty delší než 2000 kroků, první křesťané pak, kteří byli obráceni ze židovství, zachovávali po delší dobu většinou také předpisy židovské o svěcení soboty.

22. t. j. kdyby nebyli ukráceni co do počtu dnové ti strastní, nebyl by zachován žádný člověk na živu neb při pravé víře. V těchto dvou verších (21. 22.) přechází již Pán Ježíš ku proroctví o konci světa co do nynější jeho podoby; přihlížeje vedle utrpení, které nastane při zkáze Jerusalema, také k těm útrapám, jež nastanou před příchodem jeho k soudu.

nebyli ukráceni dnové ti, nebyl by zachován nižádný člověk; ale pro vyvolené budou ukráceni dnové ti.
23. Tehdy řekne-li vám kdo: „Aj tuto jest Kristus neb tamto,“ nevěřte; 24. neboť povstanou falešní Kristové a falešní proroci, a budou činiti divy veliké a zázraky, takže by se uvedli v blud, kdyby možno bylo, i vyvolení. 25. Aj, předpověděl jsem to vám. 26. Řeknou-li vám tedy: „Aj na poušti jest,“ nevycházejte; „Aj v skrýších jest,“ nevěřte. 27. Neboť jako blesk vychází od východu a ukazuje se až na západ, tak bude i příchod Syna člověka. 28. Kdekoli bude tělo, tam shromáždí se i orlové. 29. A hned po soužení těch dnů slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati. 30. A tu ukáže se znamení Syna člověka na nebi; i budou kvileti tehdy všecka pokolení

23—31. Mark. 13, 21—27. Luk. 21, 25—28. Znamení, jež budou předcházeti konec světa. Budou dvoje: vzdálenější, k nimž bude patřiti mimo hrozné útrapy, řečené již ve v. 21., rozšiřování nepravých proroctví a vystupování falešných učitelů, kteří budou (pomocí ďábla) činiti věci tak podivuhodné, že se budou zdáti zázraky, (v. 2—24) a bližší, ano bezprostřední, jež budou záležeti z úkazů na nebi zcela neobyčejných (v. 29—30). U vyvolených (spravedlivých) nebude možno, aby byli svedeni zdánlivými zázraky falešných učitelů, poněvadž oni působí s milostí Boží, a ta pomáhá, aby člověk v pokušení neklesl.

25. Dá-li se tedy někdo přece svésti, nebude moci vymlouvati se, že viděl člověka činiti divy takové, jaké činil Kristus, a že proto měl jej za Krista, neboť Pán Ježíš předpověděl to na výstrahu napřed, že takoví lidé budou.

27. Příchod Kristův k soudu nebude tedy skrytý, aby teprv kdo musil jej vyhledávati, nýbrž zjevný všem.

28. t. j. jako orlové (supové) cítí kořist svou a přirozeným pudem zdaleka k ní se nesou, tak i vyvolení či spravedliví lidé, osvícení milostí Boží, poznají hned Krista, až bude přicházeti, a s největší rychlostí odevšad u něho se shromáždí.

29. Přestane tedy nynější poměr těles nebeských k sobě a nastane jiný.

30. znamení Syna člověka, t. j. jak vykládá se skoro všeobecně, světlý kříž, který záře na výsostech zapuzovati bude světlem svým nastalou tmu. — Lidé budou kvíleti,

země a uzří Syna člověka přicházeti v oblacích nebeských s mocí velikou a s velebností. 31. A pošle anděly své s troubou a hlasem velikým; i shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů, od končin nebes až do končin jejich.

32. Od stromu fíkového pak naučte se podobenství. Když ratolest jeho již omladla a listí vyrazilo, víte, že blízko jest léto; 33. tak i vy, když uvidíte všecky věci tyto, vězte, že blízko jest přede dveřmi. 34. Amen pravím vám: nepomine pokolení toto, až všecky tyto věci se stanou. 35. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.

Pán Ježíš vyzývá ku bdělosti, v. 36—51.

36. O tom dni však a hodině neví nikdo, ani andělé

---

neboť poznají, že již nastane soud, při němž nikdo ze živoucích bez zvláštního zjevení Božího neví, jak obstojí.

31. s troubou a hlasem velikým, t. j. s velikým hlasem trouby či spíše s velikým hlasem, podobným silnému zvuku trouby. Nemíní totiž trouby skutečné, jak samozřejmo, nýbrž nesmírně silný hlas, podobný zvuku trouby, který povstane působením andělů, nejspíše tak, že způsobí takové vlnění vzduchu, jaké by povstalo foukáním v troubu zvláště velikou. — Potom nastane vzkříšení a soud. Zmiňuje se tu pouze o vyvolených, ne že by nespravedliví z mrtvých nevstali a na soud nepřišli, nýbrž, že přihlíží hlavně k oblažujícímu účinku, který bude míti příchod Kristův u spravedlivých.

32. Letem rozumí naše jaro i léto, neboť v Palestině rozeznávali toliko dvoje roční počasí, léto a zimu.

33. blízko jest totiž příchod můj (Kristův) k soudu.

34. t. j. národ israelský potrvá se svými známěkami rázovitými až ke konci světa. Ale, jak učí sv. Pavel (Řím. 11, 31—32) na konci světa uvěří i oni v Krista, byť ne všickni jednotlivci, přec celkem národ celý.

Od 24, 36—25, 30 vybízí Pán Ježíš ku bdělosti a svědomitému konání povinností, a to trojím podobenstvím: o služebníku dobrém a zlém, o desíti pannách a o hřivnách.

36. Udává tu příčinu, proč máme bdíti či míti se na pozoru, abychom nebyli při soudě shledáni ve stavu hříšném, proto totiž, poněvadž jest zcela neznámo, v kterou chvíli soud nastane. Z těch znamení, jež Pán Ježíš právě udal, bude sice lze poznati dobu jeho vůbec, zejména to, že již se blíží, nikoli však, v který den a v kterou chvíli nastane. O chvíli té ví jediný Otec, t. j. Bůh trojjediný či všecky

nebeští, leč Otec sám. 37. Ale jako bylo za dnů Noemových, tak bude i při příchodě Syna člověka. 38. Jako totiž za oněch dnů před potopou jedli a pili, ženili a vdávali se až do dne, ve kterém vešel Noe do korábu, 39. a nezvěděli, až přišla potopa a zachvátila všecky, tak bude i při příchodě Syna člověka. 40. Budou tehdy dva na poli: jeden bude vzat a druhý zanechán. 41. Dvě budou mlíti ve mlýně: jedna bude vzata a druhá zanechána. 42. Bděte tedy, neboť nevíte, v kterou hodinu Pán váš přijde. 43. To pak vězte: Kdyby hospodář věděl, v kterou hodinu přijde zloděj, bděl by a nenechal by podkopati domu svého. 44. Protož i vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kterou nevíte. 45. Kdo medle jest ten služebník věrný a opatrný,

---

osoby božské, neboť všecky mají jednu a touž podstatu, a proto i totéž poznání. U sv. Marka (13, 32) praví se, že o dni tom neví ani Syn člověka či Pán Ježíš jako Vykupitel (Bohočlověk), a to nikoli, že by nevěděl o tom dni vůbec, nýbrž že neví o něm k tomu konci, aby o něm poučil jiné; pro sebe ovšem o něm ví i jako člověk.

37—41. Vysvětluje, jak neznáma jest doba Kristova příchodu k soudu. Přijde tak neočekávaně, že lidé při témže díle zaměstnaní budou náhle od sebe odděleni; jeden bude vzat do radosti věčné, druhý ponechán věčné záhubě, podle toho, v jakém stavu bude nalezen, zda ve stavu milosti, nebo ve stavu těžkého hříchu. Budou pak překvapeni mnozí soudem Kristovým, nikoli že by ze znamení svrchu od Krista udaných nebyli mohli poznati, že soud již co nejdříve nastane, nýbrž že pro mysl pozemskou budou jich nedbati a pokládati za nic jiného, než za mimořádné sice ale zcela bezvýznamné zjevy přírodní, podobně jako před potopou lidé nedbali výstražného hlasu, kterým Bůh varoval je skrze Noema.

44. Buďte připraveni, t. j. stále v takovém stavu duševním (v stavu milosti), abyste, kdyby Pán náhle přišel (neb vás povolal) k soudu, mohli obstáti a přijati býti mezi nebešťany. Jsou ta slova řečena ke každému, ačkoli každý za života posledního soudu se nedočká; neboť hodinou příchodu Kristova k soudu rozuměti jest nejen dobu příchodu jeho k soudu poslednímu, nýbrž i hodinu smrti, po které nastane soud soukromý a která jest také nejistá.

45—51. Na příkladech ukazuje, co má člověk činiti a čeho se varovati, aby při soudu obstál; má věrně podle vůle Boží konati své povinnosti (zastávati úřad svůj, užívati svých sil) a varovati se v té příčině všeliké bezstarostnosti a nedbalosti.

jehož ustanovil pán jeho nad čeledí svou, aby jim dával
pokrm včas? 46. Blahoslavený jest služebník ten, jehož
pán jeho přijda nalezne, že tak činí. 47. Amen pravím
vám, že ustanoví jej nade vším statkem svým. 48. Jestliže však špatný služebník ten řekne ve svém srdci:
„Pán můj otálí přijíti“ 49. a počne bíti spoluslužebníky
své a bude jísti a píti s opilci, 50. přijde pán služebníka toho v den, v který se nenaděje, a v hodinu,
kterou neví, 51. i rozseká ho a ustanoví díl jeho s pokrytci; tam bude pláč a skřípění zubů.

KAPITOLA 25.

Podobenství o desíti pannách, v. 1—12.

1. Tehdy podobno bude království nebeské desíti
pannám, kteréž vzavše lampy své, vyšly naproti ženichovi a nevěstě. 2. Pět z nich bylo pošetilých a pět
opatrných; 3. neboť pošetilé vzavše lampy, nevzaly

Služebníkem ustanoveným nad čeledí rozumí předem apoštoly, potom biskupy a kněze, jimž jest svěřena duchovní správa věřících. Pokrmem míní hlásání svého (Kristova) učení, poučování, napomínání, varování, přisluhování svátostmi, dobrý příklad a j.; ten mají podávati věřícím v čas, t. j. způsobem přiměřeným rozumu, potřebám a schopnostem jednotlivých věřících a poměrům časovým.

47. t. j. na výsost jej odmění, věčnou totiž blažeností a slávou.

48—49. Stavě proti služebníku věrnému služebníka nevěrného, vytýká mu dvě neřesti: nespravedlnost i krutost k jiným a hýřivý, bezstarostný život. — Kéž by nikdy nebylo bývalo takového biskupa ani kněze!

51. t. j. potrestá jej co nejpřísněji na těle i na duši, a to trestem věčným. Slovy „rozseká jej“ naráží na tehdejší obyčej vychodanů, dle něhož pán přistihnuv otroka při zločinu, mnohdy beze všeho jej zabil neb zmrzačil.

25, 1—12. V podobenství tomto přihlíží Pán Ježíš jistou měrou k svatebnímu obyčeji tehdy u židů zavedenému, dle něhož svatební hostina konala se večer a v noci v domě ženichově, kamž si byl bezprostředně před hostinou uvedl ve slavném průvodě svoji nevěstu z domu jejích rodičů, kdež ho s družičkami očekávala; jestli však nevěsta byla z jiného místa než ženich, čekávaly prý družičky také v místě ženichově a přidružily se pak ke průvodu. Ženichem rozumí se Pán Ježíš, nevěstou církev, pannami věřící, lampami mi-

s sebou oleje, 4. opatrné však vzaly spolu s lampami také olej ve svých nádobách. 5. Když pak ženich prodléval, zdřímly všecky a usnuly. 6. O půl noci však nastal křik: „Aj ženich přichází; vyjděte mu naproti.“ 7. Tu vstaly všecky panny ty a upravily lampy své. 8. Pošetilé pak řekly opatrným: „Dejte nám z oleje svého, neboť naše lampy hasnou.“ 9. Opatrné odpověděly řkouce: „Nikoli; nedostalo by se nám i vám; jděte raději ku prodavačům a kupte sobě.“ 10. Když pak šly nakoupit, přišel ženich, a ty, kteréž byly pohotově, vešly s ním na svatbu; i zavřeny jsou dveře. 11. Později přišly také ostatní panny řkouce: Pane, Pane, otevři nám. 12. Ale on odpověděv řekl: Amen pravím vám, neznám vás.

Podobenství o hřivnách, v. 13—30.

13. Bděte tedy, neboť nevíte dne ani hodiny. 14. Neboť jako člověk odcházeje z domova povolal k sobě

---

lost posvěcující, olejem dobré skutky a vůbec prostředky, jimiž člověk s pomocí milosti pomáhající milost posvěcující v sobě udržuje a rozmnožuje neb obnovuje; prodléváním ženichovým naznačuje delší dobu, která uplyne do Kristova příchodu k soudu, půlnoci pak dobu neočekávanou, ve které Pán Ježíš přijde k soudu (jak soukromému při smrti jednotlivce, tak k soudu obecnému). Učí pak Pán Ježíš podobenstvím tímto, kterak má se člověk připraviti na Kristův příchod k soudu; má totiž bdíti, aby neztratil milosti posvěcující. Neboť Pán Ježíš přijde v době nám neznámé a nenadále, aby k nebeské hostině svatební či do blaženosti věčné uvedl nevěstu svou církev a s ní též všecky ty, kteří vyjdou mu naproti s milostí posvěcující a opatření zásluhami dobrých skutků, ty však vylouči od blaha věčného, kteří nechají uhasnouti v sobě milost posvěcující, již na křtu sv. obdrželi, aniž se postarají včas, aby ji zase nabyli.

13. Opětně vyzývá ku bdělosti, dávaje tak na jevo, jak velice mu leží na srdci, abychom na jeho příchod připravili se.

13—30. Podobenství toto není totožné s tím, které vypravuje se u Luk. 19, 11—28. Udává se tu nový důkaz, proč máme bdíti a býti věrni ve službě Boží, proto totiž, poněvadž božský soudce bude požadovati od každého přísných účtů a odměni neb potrestá podle toho, jak kdo obstojí.

14. Schází tu závěti, jež lze doplniti as takto: tak učiní Syn člověka ve svém království.

služebníky své a odevzdal jim statek svůj. 15. I dal jednomu pět hřiven, druhému dvě a jinému jednu, každému podle schopnosti jeho, a odcestoval ihned. 16. Odešed pak ten, jenž obdržel pět hřiven, těžil jimi a vytěžil jiných pět hřiven. 17. Taktéž i ten, jenž obdržel dvě, vyzískal dvě jiné. 18. Ten však, který dostal jednu, odešed zakopal ji v zemi a skryl peníze pána svého. 19. Po dlouhém čase pak přišel pán oněch služebníkův a skládal účet s nimi. 20. I přistoupil ten, jenž byl obdržel pět hřiven, a podal jiných pět hřiven řka: Pane, pět hřiven odevzdal jsi mi, hle, jiných pět jsem vyzískal. 21. Řekl mu pán jeho: Dobře, služebníku dobrý a věrný; že jsi nad málem byl věrný, nad mnoha věcmi ustanovím tebe, vejdi v radost pána svého. 22. Přistoupiv pak i ten, kterýž byl obdržel dvě hřivny, řekl: Pane, dvě hřivny odevzdal jsi mi, hle, jiné dvě jsem vyzískal. 23. Řekl mu pán jeho: Dobře, služebníku dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnoha věcmi ustanovím tebe; vejdi v radost pána svého. 24. Přistoupil pak také ten, kterýž byl obdržel hřivnu jednu, a řekl: Pane, poznal jsem, že jsi člověk tvrdý, který žneš, kde jsi nezasil, a sbíráš, kde jsi nerozsypal. 25. I bál jsem se a odešed skryl jsem hřivnu tvou v zemi; aj tu máš, co tvé jest. 26. A odpověděv pán řekl jemu: Služebníku špatný a lenivý, věděl jsi, že žnu, kde jsem nezasil, a sbírám, kde jsem nerozsypal? 27. Měl jsi tedy dáti peníze moje penězoměncům, a já přišed byl bych vzal s užitkem, co moje jest. 28. Vezměte tedy od něho hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. 29. Neboť každému, kdo má,

---

15. Rozumí se tu hřivna attická, která obnášela as 4500 K.

24. Věděl jsi, že žnu...? Táže se tak, ne že by souhlasil se slovy jeho, jako by byl tvrdý, nýbrž že právě ze slov služebníka toho chce mu ukázati, jak nemístná i drzá jest jeho výmluva.

29. viz 13, 12 (Mark. 4, 25; 8, 18; 19, 26).

Člověkem, jenž hotovil se na cestu, rozumí se Pán Ježíš, který tehdy hotovil se již k tomu, aby podstoupě smrt a vstana z mrtvých vstoupil na nebesa. Služebníky míní se předem apoštolé, jimž Kristus svěřil poklady své milosti a pravdy, aby je zachovali pro sebe i pro jiné a užívali jich ke spáse vlastní i jiných; v druhé řadě rozumějí se jimi

bude dáno, a bude míti hojně, tomu však, kdo nemá, bude odňato i to, co má. 30. A služebníka neužitečného uvrzte do tmy vnější; tam bude pláč a skřípění zubů.

O posledním soudě, v. 31—46.

31. Když pak přijde Syn člověka ve své velebnosti a všickni andělé s ním, tu posadí se na trůn velebnosti své 32. a shromážděni budou před ním všickni

---

též spolupracovníci a nástupci apoštolští, biskupové a kněží, jimž svěřena duchovní správa věřících, jakož i všickni věřící vůbec. Hřivnami rozumějí se předem všecky dary a milosti, které Bůh udělil apoštolům, aby mohli s prospěchem vykonávati úřad svůj, potom i duchovní úřady, které Bůh svěřuje jejich nástupcům, biskupům a kněžím, jakož i milosti, jež jim dává k náležitému zastávání úřadů těch; také však rozumějí se jimi všecky dary nejen nadpřirozené, nýbrž i přirozené, které Bůh udělil a uděluje věřícím vůbec. Dary (hřivny) udělil a uděluje Pán podle schopnosti každého, t. j. podle toho, jaký úřad komu svěřil, a jak kdo užíval darů jemu již udělených. Návratem pánovým míní se pro celou církev příchod Kristův k soudu obecnému, pro jednotlivce doba smrti či příchod Páně k soudu soukromému. Při soudu tom musí se každý zodpovídati ze svého jednání a jen ten uzná se za věrného a hodna věčné odplaty, kdo úřad svůj podle vůle Boží svědomitě zastával a svěřených darů i milostí náležitě užíval (ke cti Boží a k dobru vlastnímu i jiných); kdo neužije darů svých k dobrému podle vůle Boží ani samostatně ani ve službě jiných (měl ji dáti alespoň penězoměncům), ten bude potrestán tresty věčnými; čím spíše ten, kdo jich zneužije ke zlému. Služebník, jenž obdržel pět hřiven, vytěžil více než ten, jenž dostal dvě. Budeť od každého, komu více darů bylo dáno a větší úřady svěřeny, více požadováno. Tím že hřivna služebníku lenivému byla odňata a dána tomu, který více vyzískal, naznačuje se, že neužíváním darů svěřených člověk mnohdy připravuje se o ně, užíváním pak nových si zasluhuje a zjednává, jakož i že opomíjením povinných skutků dobrých posvěcující milost Boží nejen umenšuje se, nýbrž mnohdy se i ztrácí, konáním jich pak že se milost ona rozmnožuje a právo na větší odměnu zjednává.

31. ve své velebnosti, t. j. v oslavené lidské přirozenosti své. Posadí se, t. j. vystoupí jako soudce. Bude sice souditi Bůh trojjediný, tedy všecky osoby božské, ale pouze druhá osoba vystoupí v podobě viditelné (jako Bohočlověk).

32. t. j. všickni lidé všech věkův a všech národů. Rozděli

národové. I rozdělí je od sebe, jako pastýř odděluje
ovce od kozlů, 33. a postaví ovce po pravici své, kozly
pak po levici. 34. Tehdy řekne král těm, kteří budou
na pravici jeho: Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte
královstvím připraveným vám od ustanovení světa;
35. neboť jsem lačněl, a dali jste mi jísti, žíznil jsem,
a dali jste mi píti; hostem jsem byl, a přijali jste mě;
36. nah jsem byl, a přioděli jste mě; nemocen jsem
byl, a navštívili jste mě; v žaláři jsem byl, a přišli
jste ke mně. 37. Tu odpovědí jemu spravedliví řkouce:
Pane, kdy jsme tě viděli lačného a nakrmili jsme tě,
aneb žíznivého a napojili jsme tě? 38. Kdy viděli jsme
tě jako hosta a přijali jsme tě, aneb nahého a přioděli
jsme tě? 39. A kdy viděli jsme tě nemocného neb
v žaláři a přišli jsme k tobě? 40. A král odpovídaje

---

je od sebe, a to zcela snadně a beze všech rozpaků i bez omylu, podobně jako pastýř snadně a bez omylu odděluje ovce od kozlů. Kde se tolik lidí shromáždí a kterak všickni Krista uvidí, nepraví se. Třeba však povážiti, že spravedliví vstanou s tělem oslaveným, které nebude vázáno tou měrou zákony prostorovými, jako jest vázáno nyní, takže budou moci vznésti se také do výše, i na jiná tělesa nebeská, a že Pán Ježíš jako Bohočlověk v oslaveném těle svém může býti přítomen, ne sice všudy jako Bůh, ale přece na místech mnohých, podobně jako i v nejsvětější svátosti přítomen jest na mnoha místech také jako člověk pod způsobou chleba a vína. Praví-li se u proroka Joele (3, 2—12), že soud bude konán v údolí Josafat, míní se tu slovo Josafat nepochybně ve smyslu obrazném.

34—45. Slovy těmito nemíní Pán Ježíš říci, že takový hovor při soudu skutečně povede, nýbrž poučuje jimi toliko, že každý bude uvědoměn i o sobě i o každém jiném, nejen zda přijde do nebe nebo do pekla, nýbrž i o tom, proč ten do nebe, onen do pekla se dostane. Uvědomění to stane se božskou mocí v okamžiku. Připomínaje Pán Ježíš pouze to, zda kdo konal neb nekonal skutků milosrdenství, dává na srozuměnou, že již opomíjení skutků dobrých stačí, aby byl člověk zavržen, čím spíše, koná-li kdo skutky zlé a nečiní včas pokání. Tak i když klade spravedlivým do úst slova podivení se „Pane, kde jsme tě viděli“ atd., nemíní říci, že se tak budou tázati skutečně, nýbrž jen, že každý z nich s vděčností a v pokoře uzná, že odměna, kterou dostane, převyšuje na výsost ty skutky dobré, které vykonal v tomto životě.

řekne jim: Amen pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili. 41. Potom řekne i těm, kteří budou na levici: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho. 42. Neboť lačněl jsem a nedali jste mi jísti, žíznil jsem a nedali jste mi píti, 43. hostem jsem byl a nepřijali jste mne, nah jsem byl a nepřioděli jste mne, nemocen a v žaláři jsem byl a nenavštívili jste mne. 44. Tu odpovědí jemu také oni: Pane, kdy jsme tě viděli lačného neb žíznivého neb jako hosta neb nahého neb nemocného neb v žaláři, a neposloužili jsme tobě? 45. Tehdy odpoví jim řka: Amen pravím vám: pokud jste to neučinili jednomu z nejmenších těchto, ani mně jste neučinili. 46. I půjdou tito do trápení věčného, spravedliví pak do života věčného.

KAPITOLA 26.

Pán Ježíš předpovídá znova svou smrt. Velerada radí se o jeho záhubě, v. 1—5.

1. I stalo se, když dokonal Ježíš všecky řeči ty, pravil učeníkům svým: 2. Víte, že po dvou dnech velikonoce budou a Syn člověka bude vydán, aby byl ukřižován. 3. Tehdy sešli se velekněží a starší lidu v domě nejvyššího kněze, jménem Kaifáše, 4. a uradili

---

d. Od 26, 1—28, 20 vylíčuje Kristovo utrpení, smrt a vzkříšení, jakož i to, kterak zjeviv se ženám i apoštolům, udělil těmto (apoštolům) poslání světové. Vypravuje děje ty, upozorňuje nejen na náplň příslušných výroků prorockých, nýbrž i na to, s jakým záštím a s jakými úskoky a úklady postupovali členové velerady, aby Krista odsoudili a u vladaře dosáhli potvrzení svého rozsudku, jakož i na to, že v zatvrzelosti své zůstali přes všecky zázraky, které se děly při Kristově smrti a vzkříšení, ano i potom, když dostali o vzkříšení jeho zprávu od vojínů strážných, a kterak lid byv sveden od nich, ve vině jejich účast vzal, vyzývaje vladaře, aby Krista ukřižoval, a svolávaje krev na sebe i syny své.

3. Tehdy t. j. ve středu ráno dne 13. měs. nisanu, sešli se, totiž k mimořádnému sezení velerady.

4. Že Krista usmrtí, o tom usnesli se již po vzkříšení Lazara (Jan. 11, 47—53). Tehdy nerozhodli však ještě, kdy by jej měli zatknouti a na jakém důvodě právním odsouditi,

se, aby Ježíše lstivě jali a zabili; 5. ale pravili: Ne v den sváteční, aby snad nenastal rozbroj v lidu.

Pán Ježíš drahou mastí pomazán. Jidáš nabízí se, že ho zradí, v. 6—16.

6. Když pak Ježíš byl v Betanii v domě Šimona malomocného, 7. přistoupila k němu žena s nádobou alabastrovou masti drahé a vylila ji na hlavu jeho, když byl za stolem. 8. Vidouce to učenici, rozmrzeli se a řekli: K čemu ztráta tato? 9. Vždyť se to mohlo draze prodati a dáti chudým. 10. Věda pak to Ježíš řekl jim: Proč té ženě činíte obtíže? Dobrý skutek zajisté vykonala nade mnou. 11. Vždyť chudé máte

---

aby mohli se nadíti, že vladař potvrdí jejich nález. Nyní usnesli se, aby Ježíš byl jat již o svátcích, avšak ne veřejně, nýbrž tajně a lstivě, by se o tom nedověděl lid; usmrcen však že nemá býti až po svátcích, kdy poutníci se již rozejdou. Úradek tento změnili brzy po sezení, když se jim Jidáš nabídnul, že jim Ježíše zradí (v. 15.); neboť vidouce, že i jeden z apoštolů jeho od něho odpadá a ho zrazuje, soudili z toho, že oddanost lidu k němu není tak veliká, aby pro něho způsobil bouři, a že tedy mohou ihned proti němu zakročiti a vražedný úmysl svůj provésti.

6—13. Jak patrno z Jan. 12, 12., pomazání toto stalo se již den před slavným vjezdem do Jerusalema. Sv. Matouš vypravuje o něm teprve nyní, poněvadž chce poukázati ke kontrastu, jaký byl mezi fariseji, kteří s myslí pobouřenou hledali Kristovy smrti, a mezi Ježíšem, který s úplným klidem hleděl smrti vstříc, snad i proto, že Jidáš, o jehož zradě vypravuje hned v odstavci následujícím, při pomazání tom přišel po prvé na myšlenku Krista zraditi.

7. Chtěla tak projeviti svou úctu, vděčnost a lásku k Pánu Ježíši.

8—9. Řekl to nejprve Jidáš (Jan. 12, 4—6) z lakoty; neboť věděl, kdyby se byla mast prodala a peníze stržené se daly Pánu Ježíši na chudé, že by je on jako pokladník dostal ke správě a si mohl z nich něco tajně vzíti. Ostatní apoštolé dali se jím strhnouti ku projevům podobným nikoli v úmyslu špatném, nýbrž že znajíce Kristovu pokoru a skromnost, myslili, že by mu skutečně bylo milejší, kdyby se byla mast prodala ve prospěch chudých.

11. Naznačil tak, nejen že chudí budou vždycky na zemi, nýbrž i že péči o chudé nejsou na újmu ty výlohy, které se dějí ke cti a chvále Boží.

vždycky s sebou, mne však vždycky nemáte; 12. neboť vylivši mast tu na mé tělo, učinila to k mému pohřbení. 13. Amen pravím vám: kdekoliv bude kázáno evangelium toto po celém světě, tam bude se vypravovati na památku její také to, co učinila ona.

14. Tehdy jeden ze dvanácti, jménem Jidáš Iškariotský, odešed k velekněžím řekl: 15. Co mi chcete dáti, a já vám ho zradím? I ustanovili mu dáti třicet stříbrných. 16. A od té chvíle hledal času příhodného, aby ho zradil.

Poslední večeře, v. 17.—30.

17. Prvního pak dne přesnic učeníci přistoupili k Ježíšovi řkouce: Kde chceš, ať připravíme tobě, abys jedl beránka? 18. A on řekl: Jděte do města k jistému

---

12. Prohlašuje, že pomazání ono jest přípravným úkonem k jeho pohřbu a tak zároveň upozorňuje na blízkost smrti své.

13. Nejen tedy schválil její čin, nýbrž i odměnil jej ujištěním, že o skutku jejím bude vypravovati se na její památku po celém světě všudy, kde se bude hlásati evangelium o vykoupení.

14. Tehdy t. j. ve středu ráno dne 13. měs. nisanu po sezení velerady, o němž jest řeč ve v. 3—5.

17—19. Příprava k poslední večeři; srovn. Mark. 14, 12—16; Luk. 22, 7—13.

17. Přesnicemi sluly svátky velikonoční od přesných či nekvašených chlebů, kterých židé měli požívati o nich. Slavily se původně od 15—21. dne měs. nisanu (měsíce to trvajícího od polovice našeho března do polovice dubna); od zajetí babylonského čítali k nim také 14. den měsíce nisanu. Prvním dnem přesnic rozumí se tedy 14. den měsíce nisanu, který v roce Kristovy smrti připadnul na čtvrtek. Beránka, t. j. slavnostní večeři velikonoční, jakou konali židé podle ustanovení Božího každého roku, aby si připomínali s vděčností onu noc velikou, ve které byli vysvobozeni z Egypta a oživovali tužbu po Vykupiteli. Mimo jiné pokrmy požívali při ní dle daného příkazu beránka, přesné chleby a hořké saláty; beránek předobrazoval Vykupitele, přesné chleby upomínaly na čistotu, kterou israelité jakožto národ vyvolený měli se stkvíti, hořké saláty (z pěti různých druhů zelenin) naznačovaly krutou porobu, ve které byli židé úpěli v Egyptě.

18. Pán Ježíš, chtějo znova upozorniti je na svou vševědoucnost a tak utvrditi ve víře, neudal jménem hospodáře, k němuž měli jíti, nýbrž, jak patrno z Mark. 14, 13

člověku a rcete jemu: Mistr praví: Čas můj jest blízko; u tebe budu jísti beránka s učeníky svými. 19. I učinili učeníci tak, jakož jim uložil Ježíš, a připravili beránka.

20. Když pak byl večer, zaujal místo u stolu se dvanácti učeníky svými. 21. A když jedli, řekl: Amen pravím vám: jeden z vás mne zradí. 22. I zarmoutivše se velmi, počali jeden každý říkati jemu: Zdali já jsem

---

až 15 a Luk. 22, 8—12., předpověděl jisté okolnosti, které ve městě shledají a po nichž poznají, ke komu mají jíti. Posláni byli Petr a Jan. Kdo byl onen hospodář, není známo; nejspíše otec evangelisty sv. Marka. — Čas můj, t. j. čas mého utrpení a smrti mé jest blízko.

20-25. Ohlášení zrádce srovn. Mark. 14, 18—21; Luk. 22, 21—23; Jan. 13, 21—30.

20. Při jídle neseděli, nýbrž podle tehdejšího obyčeje leželi (na třech pohovkách, které byly položeny kolem tří stolů ve formě podkovy) podepřeni levým ramenem o polštář neb (kdo byl na levém kraji) o pelesť pohovky. Pán Ježíš byl nejspíše na levém kraji pohovky prostřední, jemu po pravici Jan, Petr pak na levém kraji pohovky pravé.

21. když jedli t. j. když byli ještě u jídla či u stolu, ale pokrmů již více nepoživali. Sv. Matouš totiž vypravuje věc velmi stručně a s hledem k svému účelu naučnému odchyluje se jako na jiných místech, také tuto od pořádku, ve kterém věci za sebou následovaly. Neboť, jak vysvítá ze sv. Lukáše (22, 14—23), který zachovává z pravidla pořad času, Pán Ježíš dříve ustanovil nejsv. svátost oltářní a potom teprve označil zrádce, tak že Jidáš byl první, jenž přijímal svatokrádežně. Dříve však, než ustanovil nejsv. svátost, pojedl s apoštoly beránka i jiné pokrmy a umyl jim nohy.

22. jeden každý jest řečeno s nadsazením ve smyslu většina neb skoro všickni. Tázali se, poněvadž každý pro sebe chtěl míti ujištění, že není míněn. Petr sotva se tázal, neboť důvěřoval si příliš, než aby se byl obával, že takový čin vykoná. Také sv. Janu nedala láska jeho ke Kristu a vědomí lásky Kristovy takovou otázku činiti. Tím vyloží se, že nikdo nepozastavil se nad tím, že Jidáš netázal se, až mu Pán Ježíš podal skývu (Jan. 13, 26). Ohlašuje zrádce neměl Pán Ježíš jiného úmyslu, než aby jednak varoval Jidáše a povzbudil ho, by šel do sebe a se polepšil, jednak aby ukázal apoštolům, že nebude překvapen činem zrádcovým, a tak zabránil, by nepojali o něm mínění nepravého, až zrada bude vykonána. Výslovně však zrádce nejmenoval, poněvadž ho chtěl ušetřiti zahanbení a zůstaviti mu snazší cestu ku pokání.

to, Pane? 23. On pak odpovídaje řekl: Kdo se mnou omáčí ruku v míse, ten mě zradí. 24. Syn člověka sice jde, jakož psáno jest o něm, ale běda člověku tomu, skrze něhož bude zrazen; lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten. 25. I promluvil Jidáš, kterýž ho zradil, a řekl: Zdali já jsem to mistře? Di mu Ježíš: Ty jsi řekl.

26. Když pak večeřeli, Ježíš vzal chléb a požehnav rozlámal jej a dav učeníkům svým řekl: Vezměte a

---

23. Slovy těmi neurčuje osoby zrádcovy přesněji, nýbrž potvrzuje toliko výrok předešlý, ale tak, že zároveň s důrazem vytýká nevděčnost a velikost viny, kterou zrádce na sebe uvalí. Tedy takto: Ano, jest tomu tak, jak jsem řekl, jeden z těch, kteří se mnou jídají, a tedy jako apoštol patří do sboru těch, které jsem učinil nejdůvěrnějšími přáteli svými, mě zradí.

26—28. Ustanovení nejsv. svátosti. Srovn. Mark. 14, 22—24; Luk. 22, 19—20; 1. Kor. 11, 23—25.

26—28. Chléb byl pšeničný, nekvašený a tenký; proto nekrájel ho, nýbrž rozlámal, a to na 12 dílců, pro každého apoštola jeden. Poděkoval (díky činil) totiž Bohu Otci, jednak za dobrodiní vůbec, jež obdržel od Boha Otce buď sám jako člověk, aneb skrze něj pokolení lidské, jednak, a to zvláště, za milost nejsvětější svátosti, kterou právě chystal se ustanoviti ku prospěchu lidstva.

Toto jest tělo mé, toto jest krev má, t. j. toto, co mám v rukou a co vypadá a chutná jako chléb, není podstatou svou více chléb, nýbrž tělo mé; a to, co mám v kalichu a co vypadá a chutná jako víno, není podstatou svou více víno, nýbrž krev má. A poněvadž ta slova řekl Pán Ježíš, věčná to pravda, kteréž nelze mýliti se ani klamati, nemůže býti nepravdou, co se jimi vypovídá. Oněmi slovy tedy Pán Ježíš proměnil skutečně podstatu chleba v podstatu svého těla a podstatu vína v podstatu krve své. Pravíme „podstatu“, kteráž jest neviditelná, neboť způsoby chleba a vína, kteréž jsou viditelny, neproměnil; proto i po proměnění vypadalo to, co měl v rukou, jako chléb a co měl v kalichu, jako víno. Třeba však dobře všimnouti si, že Pán Ježíš řekl „toto jest tělo mé, toto jest krev má“, že tedy proměněním nastoupila na místo podstaty těla podstata živého těla Páně a na místo podstaty vína podstata živé krve jeho. Živé tělo však není, leč v něm jest krev a duše, a krev není živa leč jest v těle spojeném s duší. Kristovo člověčenství pak nebylo nikdy o sobě, nýbrž hned od prvního počátku svého bytí spojeno bylo s božstvím. Ačkoli

jezte: toto jest tělo mé. 27. A vzav kalich, poděkoval a dal jim řka: „Pijte z toho všickni, 28. neboť toto jest

---

tedy slovy „toto jest tělo mé" přímo povstalo pouze tělo Kristovo či ona hmotná část člověčenství, která nejen od duše, nýbrž i od krve jest rozdílná, slovy pak „toto jest krev má" přímo nastala pouze krev jeho, přece nebylo po slovech oněch ani pod způsobou chleba přítomno pouze tělo ani pod způsobou vína pouze jeho krev, nýbrž, aby byly živy, všemohoucností Kristovou připojilo se k tělu pod způsobou chleba též krev a duše i božství Kristovo, a ke krví pod způsobou vína přidružilo se také tělo a duše i božství, takže pod jednou i druhou způsobou byl Pán Ježíš přítomen celý jak Bůh i člověk v jedné, a to božské osobě. — Učiniv řečené proměnění, obětoval se Pán Ježíš pod způsobou chleba a vína Bohu Otci, jakož dal sám na jevo slovy: toto jest tělo mé, které se za vás vydává (Luk. 22, 19), toto jest krev má, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů. Slovy těmi totiž prohlásil, že to tělo, které pod způsobou chleba má před sebou, a ta krev, kterou pod způsobou vína má v kalichu, vydává neb vylévá se k tomu konci, aby se dostalo lidem odpuštění hříchů a spásy. Ale hříchy neodpouštějí se a spása neuděluje se leč pro krev, která v oběti se prolila, pro tělo, které v obět bylo vydáno. Byla tedy obětní krev ta, kterou Pán Ježíš pod způsobou vína na odpuštění hříchů vylil, a obětí celý ten úkon, který vykonal, proměňuje chléb a víno v tělo a krev svou. Také dal to na jevo slovy: toto jest krev Nového Zákona či nové úmluvy; jimi totiž prohlásil, že ta krev, kterou má pod způsobou vína v kalichu, prolévá se na potvrzení Nového Zákona či nové úmluvy, oné totiž, kterou činil s veškerým lidstvem, zaslibuje jim milost a spásu věčnou, budou-li zachovávati vůli jeho. Avšak úmluvy potvrzovaly se krví obětní. Byla tedy obětní i ona krev, kterou Pán Ježíš potvrzoval úmluvu. Konečně ukázal to tím, že proměnil podstatu dvojí, podstatu chleba a vína, jakož bude vyloženo při Mark. 14, 22—24. — Pod způsobou chleba a vína podal se potom apoštolům požívat, ovšem nikoliv aby byl stráven (stravuje se pouze způsoba chleba a vína a nikoli podstata těla a krve Páně), nýbrž aby vešel v nejužší spojení spasitelné se všemi, kteří by přijímali hodně, a dal jim záruku na slavné vzkříšení a život věčně blažený. Chtěje pak také jiné lidi všech věků pozdějších oblažiti svojí láskou a účastny učiniti podobných milostí, dal apoštolům a jejich nástupcům v kněžském úřadě (biskupům a kněžím) moc, aby také oni, proměňujíce chléb a víno v tělo a krev jeho, podávali je Bohu v obět a věřícím za pokrm duševní k jejich útěše a posile, t. j. (ustanovil obět mše sv.

krev má Nového Zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů. 29. Ale pravím vám: Od této chvíle nebudu píti z tohoto vinného kmene až do onoho dne, kdy jej budu píti s vámi nový v království Otce mého. 30. A chválu vzdavše vyšli na horu Olivetskou.

Pán Ježíš předpovídá útěk apoštolův a pád Petrův, v. 31—35.

31. Tehdy dí jim Ježíš: Vy všickni pohoršíte se nade mnou této noci; neboť psáno jest: Biti budu pastýře a rozprchnou se ovce stáda. 32. Ale když vstanu z mrtvých, předejdu vás do Galileje. 33. Odpovídaje pak Petr řekl jemu: Byť se všickni pohoršili nad tebou, já se nikdy nepohorším. 34. Řekl mu Ježíš: Amen pravím tobě: této noci, prve než kohout zazpívá, třikrát mne zapřeš. 35. Dí jemu Petr: Bych měl umříti s tebou, nezapru tebe. Podobně pravili též všickni učeníci.

Pán Ježíš v zahradě Getsemanské, v. 36—46.

36. Tehdy Ježíš přišel s nimi na popluží, které slove Getsemany, a řekl učeníkům svým: Poseďte tuto, až

---

a nejsv. svátost oltářní). Pravilť: „To čiňte na mou památku.“ Viz o tom při Luk. 22, 19.

29. Slova tato nejsou řečena o kalichu svátostném, nýbrž o kalichu obřadním, patřícím k velikonoční večeři. Jimi prohlašuje Pán Ježíš, že na této zemi nebude více slaviti velikonoční večeře, že tedy již brzy zemře, ale ku potěše apoštolů dodává, že jej bude píti s nimi v království Božím, a to nový t. j. na výsost vznešený a dokonalý, požíváním totiž věčné blaženosti.

31—35. Mark. 14, 27—31. Luk. 22, 33—34. Jan. 13, 36—46. Předpověď tuto učinil Pán Ježíš již ve večeřadle brzy po odchodě Jidášově. Sv. Matouš, který veršem 30. zakončil svou zprávu o poslední večeři, sděluje ji teprve nyní, poněvadž se hodí za úvod ke zprávě o utrpení Páně, které hned na to vyličuje.

31. Tehdy, t. j. tu dobu noční, která předcházela Kristovo utrpení v zahradě Getsemanské. Pohoršíte se t. j. tím, co uvidíte na mně této noci, mou úzkostí, utrpením, zatknutím, budete tak postrašeni a rozrušeni, že nebudete míti tolik zmužilosti, abyste při mně vytrvali; i rozprchnete se ode mne, a v bázni a v zmatku nebudete věděti, co činiti.

36—46. Mark. 14, 36—42; Luk. 22, 39—46. Jan. 18, 1.

odejda tamto se pomodlím. 37. A pojav Petra a dva syny Zebedeovy, počal se rmoutiti a teskliv býti. 38. Tu řekl jim: Smutná jest duše má až k smrti! pozůstaňte tuto, a bděte se mnou. 39. A popošed maličko padl na svou tvář a modlil se řka: Otče, je-li možno, ať odejde kalich tento ode mne; ale ne jak já chci,

36—37. Tehdy, totiž as v 10 hodin večer. Popluží či dvůr se zahradou na úpatí hory Olivetské as 200 m. od Jerusalema. Jméno Getsemany znamená lis olivový. Osm apoštolů ponechal v zahradě u vchodu, neboť věděl, že nemají dosti síly, aby snesli bez pohoršení pohled na hluboké jeho ponížení a úzkost smrtelnou. Ukázal tak, že Bůh nedopouští na člověka většího pokušení, než může snésti. Tři však (Petra a syny Zebedeovy t. j. Jakuba Vel. a Jana) vzal s sebou přece; neboť chtěl míti svědky svého utrpení, aby mohli dáti o něm zprávu jiným. Vyvolil k tomu právě ony tři jednak pro velikou lásku, kterou k němu lnuli, jednak proto, že oni, byvše svědky jeho oslavení na hoře Tábor, nejvíce byli připraveni a ozbrojeni, aby vidouce i ponížení jeho neklesli ve víře a zcela od něho neodpadli.

38. Takový zármutek připustil si, jaký pojímá i nejstatečnějšího muže, když vidí jistou smrt před sebou, a taková úzkost zmocnila se ho, jaká může způsobiti i smrt. Zarmoutil se tak již představou toho, co bude trpěti, neboť jsa též pravým člověkem, byl přístupen všem dojmům čistým, kterým bývá podroben každý člověk, tedy nejen dojmům radosti, nýbrž i žalosti. Také zarmoutil se proto, poněvadž věděl, že ho Jidáš, učenik jeho zradí, Petr zapře; hlavní však příčinou jeho zármutku byly hříchy lidské, které všecky vzal na sebe, aby za ně dosti činil, jakož i vědomí, že ač tolik bude trpěti pro hříchy lidské, přece někteří neuvěří, neposlechnou, a proto zavrženi budou.

39. Kalichem rozumí utrpení své. Prosí, aby, možno-li, utrpení toho nemusil trpěti, ne že by byl božského úradku o vykoupení lidstva neznal aneb trpěti se zdráhal, nýbrž že jako člověk chtěl vyjádřiti nesmírný svůj zármutek a dáti důkaz, že jako člověk přístupen jest všem čistým dojmům lidským. Jako totiž každý člověk leká se utrpení a přeje si, aby nemusil je snášeti, tak i lidská přirozenost Kristova lekala se toho, co na ni čekalo. Ale jako nemocný, jenž podrobiti se má operaci, při všem strachu před bolestí a při vší tužbě, aby nemusil podrobiti se operaci, přece dobrovolně se jí podrobuje v naději, že zachrání život svůj, tak i Kristova přirozenost lidská při vší úzkosti, kterou pociťovala před blížícím se utrpením, podstupovala je dobrovolně, vědouc, že tím zjedná spásu lidstvu padlému.

nýbrž jak ty. 40. I přišel k učeníkům svým a nalezl je, ani spí; i řekl Petrovi: Tak-liž jste nemohli jedné hodiny bdíti se mnou? 41. Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení; duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno. 42. Opět po druhé odešel a modlil se řka: Otče můj, nemůže-li kalich tento minouti mne, leč bych jej pil, staň se vůle tvá. 43. A přišed opět, nalezl je, ani spí, neboť oči jejich byly obtíženy. 44. I nechal jich a odešed opět modlil se po třetí, táž slova říkaje. 45. Na to přišel k učeníkům svým a řekl jim: Spěte již a odpočívejte; aj přiblížila se hodina, a Syn člověka bude vydán v ruce hříšníků. 46. Vstaňte, pojďme! Hle přiblížil se ten, který mě zradí.

Pán Ježíš jat a odveden, v. 47—56.

47. A když on ještě mluvil, hle Jidáš, jeden ze dvanácti, přišel a s ním zástup veliký s meči a kyji (po-

---

40. Usnuli bezděky z velikého zármutku a dojmu, který pocítili již při večeři z toho, co Kristus jim mluvil a předpověděl, a též v zahradě, když viděli Krista tak zarmouceného. Byl to však jen polospánek či stav, ve kterém člověk zpola spí a zpola bdí a i myšlenkami se obírá, a proto nejen se jím neposiluje, nýbrž více ještě se unavuje. — jedné hodiny, t. j. dobu krátkou.

41. Pokušením vůbec rozumí se jednak lákání ke hříchu, jednak protivenství života, poněvadž mají účel zkusiti a vytříbiti ctnost člověka. Na tomto místě rozumí Pán Ježíš předem protivenství, jež čekala na apoštoly v době utrpení jeho. Protivenství taková mohou při slabosti naší přirozenosti též probuditi hříšnou žádostivost. Aby tedy nebyla člověku ke škodě, třeba bdíti, t. j. pozor dávati, aby včas zpozoroval hrozivé nebezpečenství, a je buď odvrátil, neb, není-li možno je odvrátiti, aby užil proti němu vhodných prostředků. Že k takové bdělosti jest třeba, aby nebyl ani rozum zatemněn ani vůle seslabena žádostí těla, žádosti očí neb pýchou života, netřeba podotýkati. Poněvadž však liská vůle proti četným pokušením jest slabá, nepostačí pouze bdíti, nýbrž třeba též modliti se, prositi Boha za pomoc proti nim. Proto vyzývá Kristus apoštoly, aby i bděli i modlili se.

46. Spěte již a odpočívejte; slovy těmi buď činí jim jemnou výtku, že usnuli, aneb spíše dovoluje jim, aby na chvíli spali spánkem posilňujícím. Je-li tento druhý náhled správný, řekl slova „vstaňte, pojďme“ až po delší přestávce.

47—56. Mark. 14, 43—52. Luk. 21, 47—53. Jan. 18, 2—11.

sláni byvše) od velekněží a starších lidu. 48. Ten pak, který jej zrazoval, dal jim znamení řka: Kteréhož políbím, ten jest to, chopte se ho. 49. A hned přistoupiv k Ježíšovi řekl: Zdráv buď, mistře! A zulibal jej. 50. I řekl mu Ježíš: Příteli, nač jsi přišel? Tu přistoupivše vztáhli ruce na Ježíše a jali ho. 51. A hle jeden, z těch, kteří byli s Ježíšem, vztáh ruku vytasil meč svůj a udeřiv služebníka nejvyššího kněze, uťal mu ucho. 52. Tu řekl mu Ježíš: Vtas svůj meč na jeho místo; neboť všickni, kteří berou meč, od meče zahynou. 53. Či myslíš, že nemohu prositi Otce svého, a dá mi nyní více než dvanáct plukův andělů? 54. Kterak tedy naplní se Písma, že musí se tak státi? 55. V tu hodinu Ježíš řekl zástupům: Jako na lotra vyšli jste s meči a kyji zajmout mě. Denně sedával jsem u vás uče ve chrámě, a nejali jste mne. 56. Ale toto všecko se stalo, aby se naplnila Písma prorocká. Tu všickni učeníci opustivše ho utekli.

Pán Ježíš před Kaifášem, v. 57—68.

57. Ti však, kteří jali Ježíše, odvedli ho k nejvyššímu knězi Kaifášovi, kdež zákoníci a starší byli se shro-

---

53. Všickni, kteří berou meč... Slovy těmi buď proslovil zásadu právní dle 1. Mojž. 9, 6, aneb spíše vyjádřil se příslovím, kterým se naznačuje, že kdo bez potřeby a bezprávně (o své újmě) sahá k meči, hoden jest, aby sám tím způsobem zahynul.

55. denně t. j. velmi často.

56. Upozorňuje tak, že zatknutí jeho neděje se neočekávaně, nýbrž byvši předvěděno a předpověděno.

57.—59. Nejprve vedli Pána Ježíše k Annášovi, zeti Kaifášovu, který bydlel, ne-li trvale, alespoň onu noc v některém křídle paláce Kaifášova (Jan 18, 13). Potom teprv (as mezi první a druhou hodinou s půlnoci) přivedli jej ke Kaifášovi, úřadujícímu knězi nejvyššímu. U něho sešli se zatím členové velerady, ne však všichni, a ačkoli zavedený řád soudní nedovoloval konati v noci řízení soudní, zvláště takové, při němž by běželo o život obžalovaného, přece začali soud ihned. Poněvadž však neběželo jim o nic jiného, než aby mohli vynésti rozsudek smrti alespoň na oko po právu, hledali svědectví falešného, t. j. lidí, kteří by vydali proti Ježíšovi svědectví takové, aby na jeho základě mohli odsouditi jej k smrti v naději, že vladař (Pilát) rozsudek jejich potvrdí.

máždili. 58. Petr šel za ním z daleka až ku paláci nejvyššího kněze a vešed dovnitř seděl se služebníky, aby viděl konec. 59. Velekněží pak a velerada celá hledali falešného svědectví proti Ježíšovi, aby ho vydali na smrt, 60. a nenalezli, ačkoliv mnoho svědků falešných přistoupilo. Naposled přišli dva svědkové falešní 61. a řekli: Tento pravil: Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti. 62. Tu povstal nejvyšší kněz a řekl jemu: Nic-li neodpovídáš k těm věcem, kteréž tito proti tobě svědčí? 63. Ale Ježíš

---

61. Překroutili sice Kristova slova „Zbořte chrám tento, a já jej ve třech dnech vzdělám," která byl Pán Ježíš vyslovil o prvních velikonocích veřejného života svého (Jan 2, 19), ale ani tak neobsahovala slova ta nic závadného a nedostačovala k tomu, aby jej mohli odsouditi byť jen na oko po právu.

62. Řekl to rozmrzen nad tím, že svědkové nemohli uvésti proti Kristu nic trestuhodného, a nevěda, co jiného činiti, aby dostal od Krista, který k nicotným žalobám mlčel, nějakou odpověď, která by dala podklad k dalšímu řízení soudnímu. Stavě se proto, jakoby viděl rouhání v těch slovech, která dle výpovědi posledních dvou svědků proslovil, zvolal rozčilen: Nic-li neodpovídáš atd.

63. Pán Ježíš mlčel zase; neboť jednak svědkové nepověděli proti němu nic zlého, nebylo proto třeba se hájiti proti nim; jednak soudcové byli zaujati proti němu a jen ze zlého úmyslu se tázali, nebyli tedy hodni odpovědi; jednak Pán Ježíš chtěl trpěti, proto neodpíral těm, kteří ho soudili nespravedlivě. Ale právě toto mlčení Kristovo vedlo k tomu, že vyšla na jevo pravá příčina, pro kterou chtěli Krista usmrtiti. Chtělať zajisté prozřetelnost božská, aby nade vši pochybnost bylo zjištěno, že Ježíš slavně prohlásil se za Krista (Vykupitele), Syna Božího, a že právě proto byl na smrt vydán od lidu svého. Mlčením Kristovým byl totiž Kaifáš uveden do rozpaků ještě větších; neboť, poněvadž svědkové neuvedli proti němu nic trestuhodného, nebylo při Kristově mlčení další řízení soudní v dosavadním směru možné. A přece usnesla se velerada již po vzkříšení Lazara, že jej usmrtí. Chtěje proto Kaifáš každým způsobem dodělati se něčeho, oč by mohl opříti rozsudek smrti, uchopil se posledního prostředku, který mu ještě zbýval. Slavnostní formou přísežní vyzval Krista, aby odpověděl k dané otázce; neboť kdo takovým způsobem byl vyzván, byl povinen dáti odpověď a říci pravdu, přiznání jeho pak stačilo samo o sobě, aby byl buď odsouzen neb propuštěn. Vyzval pak Pána Je-

mlčel. I řekl mu nejvyšší kněz: Zapřísahám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li Kristus, Syn Boží? 64. Dí mu Ježíš: Ty jsi řekl; avšak pravím vám:

žíše, aby pověděl pod přísahou, je-li Kristem (zaslíbeným Vykupitelem) a pravým Synem Božím. Tázal se tak v úmyslu, že odsoudí jej jako rouhače, odpoví-li kladně (že jest Kristem Synem Božím); i ukázal tím, že nejen zná, za koho se Pán Ježíš vydával, nýbrž i že dosavadní jednání jeho i velerady byla pouhá komedie, a že jediná otázka, o kterou jim běželo, byla ta, zda Pán Ježíš řekne, že jest Kristus, Syn Boží. Židé totiž dobře věděli, že nadešel čas, kdy podle daných zaslíbení Vykupitel má přijíti; věděli i to, že Pán Ježíš vydává se za Vykupitele zaslíbeného a dokazuje pravdivost svého tvrzení četnými zázraky. Poněvadž však nevyhovoval těm představám, které si učinili o Vykupiteli, představujíce si ho jako vykupitele světského, který by je vybavil z moci římské a dopomohl jim k slavnému panství světskému, neuznala ho velká část židů, zejména též členové velerady, ano zanevřeli na něj tak, že byli hotovi raději usmrtiti jej, než uznati jej za Vykupitele. Odtud ta otázka, je-li Pán Ježíš Kristem, Synem Božím, odtud i úmysl odsouditi jej k smrti, odpoví-li kladně, že jest jím.

64. Otázka Kaifášova byla na výsost důležitá, týkajíc se předmětu, který byl rozhodným pro veškeré lidstvo, a ona byla učiněna úředně, způsobem slavnostním a to od nejvyšší autority duchovní; proto Pán Ježíš nemohl k ní mlčeti, sic by se to mohlo pokládati za odpověď zápornou. Přerušil tedy mlčení, aby vydal svědectví pravdě, ač věděl že ho to bude státi život. Pravil: Ty jsi řekl, t. j. jsem ten, o kterém jsi řekl, se tázal. Způsobem tím totiž odpovídali židé, kdy chtěli potvrditi něco slavnostně. Kristus tedy slavným způsobem, a to přísežně prohlásil před nejvyšším soudem židovským, že jest Vykupitel a pravý Syn Boží. Aby však židé nemohli nízkým stavem jeho omlouvati svou nevěru a jeho odpověď zavrhovati důvodně, oznámil též brzkou svoji oslavu. Pravil: „Od toho času uzříte Syna člověka“ atd., t. j. v brzku seznáte patrné důkazy o tom, že vládnu s Bohem a takové skutky činím, v nichž patrně jeví se moc božská; a vy uvidíte, kterak přicházím jako soudce. (Seděti na pravici Boží znamená vládnouti s Bohem a projevovati moc božskou; přicházeti v oblacích jest tolik, co přicházeti jako soudce.) Důkazy ty viděli již o Kristově vzkříšení, v kázání a zázracích apoštolů, v založení a rozšíření církve, jemuž marně hleděli zabrániti, poznali je i při vyvrácení Jerusalema. Jako soudce přišel neviditelně při zkáze Jerusalema a přijde viditelně k soudu posledním.

Od tohoto času uzříte Syna člověka seděti na pravici Boží a přicházeti v oblacích nebeských. 65. Tu nejvyšší kněz roztrhl roucha svá a řekl: Rouhal se! Což ještě potřebujeme svědků? Aj nyní jste slyšeli rouhání. 66. Co se vám zdá? A oni odpovídajíce řekli: Hoden jest smrti. 67. Po té plivali na jeho tvář a bili jej pěstí, jiní poličkovali ho 68. říkajíce: Hádej nám, Kriste, kdo jest to, který tě udeřil.

Petrův pád, v. 69—75.

69. Petr pak seděl venku ve dvoře. I přistoupila k němu jedna děvečka a řekla: I ty jsi byl s Ježíšem Galilejským. 70. Ale on zapřel přede všemi řka: Nevím, co pravíš. 71. A když vyšel do brány, uzřela ho jiná děvečka a řekla těm, kteří tam byli: Také tento byl s Ježíšem Nazaretským. 72. A opět zapřel s přísahou: Neznám toho člověka. 73. A po malé chvíli přistoupili okolostojící a řekli Petrovi: V pravdě i ty jsi z nich, neboť také mluva tvá tě prozrazuje. 74. Tu počal se proklínati a přísahati, že nezná člověka toho. A hned kohout zazpíval. 75. I rozpomenul se Petr na slovo Ježíšovo, kteréž byl řekl: Prve než kohout zazpívá, třikrát mě zapřeš. A vyšed ven plakal hořce.

---

65. Stavěl se, jakoby ve slovech Kristových viděl rouhání se Bohu a měl zármutek nad urážkou Bohu učiněnou. Proto roztrhnul šat na prsou (na znamení líčeného zármutku). Vskutku však měl radost na tím, že má již, oč by opřel rozsudek smrti, jakož sám dal na jevo slovy „Co ještě potřebujeme svědků?“ Bylť na rouhání stanoven trest smrti.

69—75. Mark. 14, 66—72; Luk. 22, 54—62; Jan 18, 15—18., 25—27. Petrův pád neudál se tak, že by byl Petr zapřel Krista Pána trojím různým výrokem, nýbrž tak, že ho zapřel na třikrát, po každé však proslovil několik výroků popíravých i před osobami různými, aby se mu tím spíše uvěřilo. Evangelisté však nezaznamenali každý všech těch výroků, nýbrž jeden ten, druhý onen. V tom jest příčina, že zprávy jejich o pádě Petrově při vší shodě ve věcech podstatných rozcházejí se od sebe v některých okolnostech vedlejších, tak že se i zdá, jakoby si odporovaly, ač při správném výkladě žádného odporu skutečného není. Kterak věc se udála, viz poznam. k Mark. 14, 66—72.

KAPITOLA 27.

Ranní sezení velerady. Zoufalství Jidášovo, 1—10.

1. Když pak bylo ráno, všickni velekněží a starši
lidu učinili nález proti Ježíšovi, aby ho vydali na smrt.
2. I svázavše ho přivedli a vydali jej vladaři Pontiu
Pilátovi.
3. Tehda Jidáš, jenž ho zradil, vida, že jest odsouzen,
pojat lítostí navrátil třicet stříbrných velekněžím a
starším 4. řka: Zhřešil jsem zradiv krev spravedlivou.
Ale oni řekli: Co nám do toho? Ty viz. 5. I povrhl

27, 1—2. Členové velerady cítili dobře, že noční zasedání i rozudek vel rady byly zcela nezákonné a to již proto, že soud byl vykonán v noci, a že při jednom a témže zasedání učiněn byl rozsudek smrti. Sešli se proto ráno (v pátek) ještě jednou v domě Kaifášově, aby znova vynesli rozsudek či nález a tak alespoň rouškou zákonitosti zastřeli své jednání; zároveň však as chtěli se poraditi, kterak by rozsudek ten provedli, který způsob smrti by mu přisoudili a kterak právě tento způsob — smrt kříže — by odůvodnili před Pilátem. O sezení tom zmiňuje se sv. Matouš a Marek jen krátce, obšírněji vylíčuje jej sv. Lukáš 22, 66—72. K Pilátovi vedli Pána Ježíše, aby jakožto vladař římský potvrdil jejich rozsudek; neboť bez potvrzení toho nesměli jej provésti.

3—4. Jidáš, spáchav zradu, šel se zástupem až do domu veleknězova, kde mu as byla vyplacena umluvená mzda. Když ráno seznal, že Kristus jest odsouzen na smrt, zhrozil se činu svého a přál si, aby jej mohl odčinit. I vzal peníze, které ho nyní počaly páliti jako uhlí žhavé a spěchal do chrámu k těm, s nimiž byl učinil smlouvu. K Pilátovi totiž nešli všichni členové velerady, ba ani všichni velekněží (představení kněžských tříd), nýbrž jen někteří; jiní odebrali se do chrámu, aby podali oběť ranní neb jiné oběti předepsané pro den sváteční. K těm do předsíně kněžské Jidáš odešel a vracel jim peníze, vyznav Kristovu nevinu. Učinil to nikoli v úmyslu, aby zrušen byl rozsudek smrti — to věděl, že se nestane — nýbrž pojat jsa již napolo zoufalstvím, kteréž ho pudilo, aby se jich zbavil. Neboť lítost jeho nebyla pravá, nepocházela z lásky k Bohu a nebyla spojena s nadějí v odpuštění; proto nevedla k životu, nýbrž k smrti. Polozoufalství to dovršilo se v zoufalství úplné, když velekněží necitelně, ano s posměchem odpověděli: Co nám do toho. I hodil peníze do svatyně, ale tím zprostil se pouze peněz, ale ne výčitek svědomí, a ty dohnaly ho k sebevraždě. (Viz Skut. ap. 1, 16—18.)

stříbrné ve chrámě a vzdálil se; a odešed osidlem se oběsil. 6. Velekněží však vzavše stříbrné pravili: Nesluší je vložiti do pokladny, neboť jest to mzda krve. 7. A poradivše se koupili za ně pole hrnčířovo ku pohřbívání poutníků. 8. Proto nazváno jest pole to Hakeldama, to jest pole krve, až do dnešního dne. 9. Tehda se naplnilo, co bylo pověděno od proroka Jeremiáše slovy: „A vzali třicet stříbrných, mzdu to muže proceněného, jehož procenili synové israelští, 10. a dali je za pole hrnčířovo, jakož mi ustanovil Pán.“

Ježíš před Pilátem, v. 11—31.

11. Ježíš pak stál před vladařem. I otázal se ho vladař řka: Ty-li jsi král židovský? A Ježíš řekl jemu: Ty pravíš. 12. A když velekněží a starší na něj žalovali, neodpověděl ničeho. 13. Tu řekl mu Pilát: Neslyšíš-li, jak veliké věci proti tobě vypovídají? 14. Ale

---

6. Usmrtiti Krista nevinného nebáli se, dáti však peníze ty do pokladny pro potřeby chrámové báli se, aby si neposkvrnili svědomí!

7. Židé, alespoň bohatší, měli hroby své na svých pozemcích; hřbitovů společných neměli. Z toho povstávaly v Jerusalemě nesnáze, zemřel-li tam některý z cizinců (poutníků), jmenovitě z pohanů. Obtížím těm vyhnuli se nyní koupí pole hrnčířova.

8. do dnešního dne, totiž do té doby, kdy sv. Matouš tato slova psal.

9—10. Evangelista spojuje zde výpovědi dvou proroků, Zachariáše (11, 12) o procenění za 30 stříbrných, a Jeremiáše (32, 6—12) o koupi pole, a uvádí je volně jako výpověď proroka Jeremiáše, a to proto, poněvadž na tomto místě upozorniti chce předem na náplň toho, co Jeremiáš pověděl o koupi pole. Týkala se však slova Jeremiášova koupě pole hrnčířova toliko ve smyslu předobrazném, ve smyslu literním vztahovala se ke koupi pole jiného.

11—14. Viz Mark. 15, 2—5.; Luk. 23, 2—7.; Jan 18, 28—38. První přelíčení u Piláta. O celém přelíčení tomto jedná sv. Jan; Lukáš zaznamenal přesně, co na Krista žalovali, jakož i to, kterak členové velerady čím dál tím rozhodněji vystupovali proti Pilátovi; Matouš a Marek zmiňují se hlavně o závěrečné části přelíčení toho.

14. Pán Ježíš neodpověděl, poněvadž věděl, že u židů nebylo by to nic platno, jakož i že trpěti chtěl, Pilát pak že nepotřeboval již toho, ježto, jak sděluje sv. Lukáš (23, 8),

on neodpověděl mu k žádnému slovu, takže vladař divil se velmi.

15. V den slavný však vladař propouštíval lidu jednoho vězně, kterého chtěli. 16. Měl pak tehdy vězně pověstného, který slul Barabáš. 17. Když se tedy sešli, řekl jim Pilát: Kterého chcete, abych vám propustil, Barabáše či Ježíše, jenž slove Kristus? 18. Neboť věděl, že ho vydali ze závisti. 19. Ale když seděl na soudné stolici, manželka jeho poslala k němu, řkouc: Nic neměj se spravedlivým tímto; neboť jsem mnoho vytrpěla dnes ve snách pro něho. 20. Velekněží

---

byl již přesvědčen o jeho nevině a veřejně ji doznal. A Pilát byl by jej vskutku propustil rád, ale vida, jak jsou židé proti němu zaujati a víc a víc se rozkvašují, bál se propustiti jej bez jejich souhlasu, aby nepobouřili se ještě více. Chtěje tedy zbaviti se věci nepříjemné poslal Ježíše k Herodovi, když uslyšel, že jest Galilejský a tedy příslušníkem území Herodova. (Luk. 23, 7.) Ten neshledal také žádné viny na Ježíši, ale rozmrzen nad tím, že Ježíš neudělal před ním žádného zázraku, učinil mu posměch a poslal jej nazpět k Pilátovi (Luk. 23, 8—12.). Pilát zavedl na to přelíčení nové, ohlásiv nejprve výsledek dosavadního řízení (Luk. 23, 13—15.). První část přelíčení tohoto skončila tím, že Barabáši byla dána přednost před Kristem. Mat. 27, 15—26; Mark. 15, 6—15.; Luk. 23, 13—25.; Jan 18, 39—40.

16—18. Obyčej tento propouštěti o velikonocích jednoho z vězňů, kterého by si lid přál, vyvinul se nejspíše u židů na památku vysvobození z Egypta. V roce Kristovy smrti Pilát, jak se zdá, nepomýšlel na to, aby obyčej ten zachoval, až ho lid za to žádal (Mark. 15, 8). Byv však žádostí tou upozorněn na něj, použil té příležitosti, aby Krista propustil se svolením lidu. Dal totiž lidu na volbu mezi Ježíšem a Barabášem, který způsobil v Jerusalemě pobouření a spáchal při tom vraždu (Luk. 23, 15). Myslilť na jisto, že lid rozhodne se pro Krista, neboť jednak věděl, že velerada vydala jej pouze ze závisti, jednak slyšel, jak četná dobrodiní lidu učinil, a s jakým nadšením vítali jej ještě minulou neděli.

18—21. Lid snad byl by rozhodnul se pro Krista; avšak právě v tu chvíli, když Pilat učinil otázku, přišel posel od manželky jeho se vzkazem, aby neměl nic se spravedlivým tím, a té chvíle, ve které Pilát četl list manželčin neb jednal s poslem, použili členové velerady se svými zřízenci, aby přemluvili lid, by nevolil Krista, nýbrž Barabáše. A věc ta

však a starší přemluvili lid, aby prosili za Barabáše, Ježíše pak aby zahubili. 21. I promluvil vladař a řekl jim: Kterého chcete ze dvou, abych vám propustil? A oni řekli: Barabáše. 22. Dí jim Pilát: Co tedy mám učiniti s Ježíšem, jenž slove Kristus? Řkou všichni: Ukřižován buď. 23. Dí jim vladař: I co zlého učinil? Ale oni více křičeli řkouce: Ukřižován buď. 24. Vida tedy Pilát, že nic neprospívá, nýbrž rozbroj větším se stává, vzal vodu a umyl si ruce před lidem řka: Nevinen jsem krví spravedlivého tohoto; vy vizte. 25. A všecken lid odpověděv řekl: Krev jeho na nás i na

---

podařila se jim plnou měrou. Příčina toho byla jednak ve vratkosti lidu vůbec, jednak v tom, že přítomno bylo také mnoho těch, kteří přišedše z daleka Krista neznali, jednak zajisté i v tom, že členové velerady užili nejen pomluv, nýbrž i slibů a hrozeb a že z bývalých ctitelů jeho jedni se ukryli bojíce se, aby nebyli také stíháni, jiní snad i spolu křičeli, aby byl ukřižován, by tím spíše odvrátili od sebe podezření, že drželi s Kristem.

22. Podřizoval tak ve své povolnosti soudcovskou autoritu svou úsudku lidu popuzeného a záštím naplněného a čím více povoloval, tím stával se lid drzejším, žádaje přes všecko osvědčování Kristovy neviny pro zločince svobodu a pro Krista smrt nejpotupnější. Bohužel, podlý duch ten žije stále a jeví se i mezi těmi, kteří nosí jméno křesťanů; posud ještě nejedni dávají přednost nepravosti a nespravedlnosti před pravdou a poctivostí, a jako žádali židé svobody pro zločince a buřiče, ale kříž pro spravedlivého, tak i nyní mnozí usilují o to, aby průchod byl zjednán zásadám znemravňujícím a podvratným a utlačena byla církev, jež šíří pravdy božské a zásady, jež zušlechťují a vedou k mravnosti.

24. Obřad umývání vodou vyskytal se i u židů i u pohanů, jmenovitě též u Řeků a Římanů, s tím však rozdílem, že židé pokládali jej pouze za obřad symbolický, kterým se naznačovala nevina, pohané však přikládali mu též jakousi moc očišťující. Pilát prohlásil jim na novo Kristovu nevinu a hleděl svaliti na židy veškerou zodpovědnost z proliti krve spravedlivé, jakož i varovati je, aby nebrali na sebe viny tak veliké.

25. Zodpovědnost a trest, který tak nesmyslně svolávali na sebe i na své potomky, nedal na sebe dlouho čekati. Bylť o 37 roků později vyvrácen Jerusalem i chrám a při tom dle svědectví Flaviova zahynulo (mečem a morem) přes million lidí, takže krev tekla po ulicích i po stupních chrá-

naše syny. 26. Tu propustil jim Barabáše, Ježíše pak ubičovav vydal jim, aby byl ukřižován.

27. Tehda vojáci vladařovi vzavše Ježíše do soudního dvora, shromáždili k němu celou tlupu 28. a svlékše ho přioděli jej pláštěm šarlatovým; 29. a spletše korunu z trní, vložili mu ji na hlavu a (dali) třtinu v pravici jeho, a pokleknuvše před ním posmívali se mu řkouce: Zdráv buď, králi židovský! 30. A vyplivše se na něj, vzali třtinu a bili ho do hlavy. 31. A když se mu naposmívali, svlékli s něho plášť a oblékli jej v roucha jeho a odvedli jej, aby ho ukřižovali.

Ježíš Kristus ukřižován a pohřben, v. 32—66.

32. Vycházejíce pak nalezli člověka cyrenského, jménem Šimona; toho přinutili, aby nesl kříž jeho. 33.

mových. Nezůstal však ani Pilát pro svou povolnost bez viny a bez trestu. Bylť později pro své ukrutnosti poslán do vyhnanství do Vienny v Gallii (Francii), kde si vzal život.

26. Propustiv Barabáše dal Krista zbičovat a představil jej potom zbičovaného a trním korunovaného lidu se slovy „Ejhle člověk“ (Jan 19, 4—5 ; myslilť, že přebolestným způsobem tím učiní dosti nenávisti, kterou členové velerady pojali proti Pánu Ježíši a že vzbudí v lidu útrpnost, tak že nebudou již naléhati na to, aby byl ukřižován. Ale zmýlil se; židé nejen neustali, nýbrž vyhrožovali mu žalobou u císaře. Proto povolil jim konečně (Jan 19, 12—16). Bičovat dal jej způsobem římským, způsobem to, při kterém odsouzenec byl po bedra i více obnažen a přivázán k nízkému sloupu a na to zmrskán (buď holí neb metlou neb důtkami, jichž řeménky opatřeny bývaly kuličkami olověnými neb háčky neb kostmi) tak, že mnohdy nezůstalo na celém těle místa zdravého; ani obličeje nešetřili, ba někdy bylo viděti i kosti a vnitřnosti a nejednou nešťastník zemřel pod ranami. Kristus pak byl zbičován zvláště krutě, jakož lze souditi z toho, že byl mrskán od vojínů římských, kteří uslyševše, že bouří proti císaři, zajisté ran nešetřili, jakož i z toho, že nepřestali na bičování, nýbrž též o své újmě Krista trním korunovali a ve své hrubosti se mu posmívali.

27—31. Aby byl Kristus Pán korunován trním a posměch mu učiněn, toho Pilát nenařídil. Shromáždili celou tlupu, t. j. všecky vojíny posádky, kteří právě nebyli ve službě.

32—34. Mark. 13, 20—23.; Luk. 23, 26—32.; Jan 19, 16—17.

32. Šimon byl rodem žid, pocházel z Cyreny v Lybii, ale byl usazen v Jerusalemě neb spíše blízko u Jerusalema. Přinutili jej as na polovici cesty nésti kříž, bojíce se, aby

A přišli na místo, které slove Golgotha, to jest místo lebčí. 34. I dali mu píti vína smíšeného se žlučí; a okusiv nechtěl píti. 35. Když pak jej ukřižovali, rozdělili si roucha jeho, metajíce o ně los, aby se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka slovy: Rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los. 36. A sedíce hlídali ho. 37. I dali nad hlavu jeho nápis viny jeho: „Tento jest Ježíš, král židovský.“ 38. Potom ukřižovali s ním dva lotry, jednoho na pravici, druhého na levici. 39. Ti pak, kteří tudy chodili, rouhali se mu potřásajíce hlavou svou 40. a říkajíce: Ha, jenž boříš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavuješ,

---

Kristus na cestě neumřel. Chtělť dostati jej na kříž za živa. Pán Ježíš šel na to před ním bez kříže.

33. Místem lebčím (hebrejsky Golgotha, latinsky Calvaria) slulo místo to od lebkovité podoby své, nikoliv odtud, že by to bylo místem popravním.

34. se žlučí t. j. s kořením hořkým, či jak určitěji udává sv. Marek (15, 23), s myrrhou, jež se pokládala za koření nejlepší a nevzácnější. Daly mu to as ony ženy, které krátce před tím projevily soustrast nad ním (Luk. 23, 27). Bývaloť vůbec obyčejem dávati odsouzencům k smrti nápoj opojný, aby méně cítili bolesti. Vykonávaly to obyčejně ženy ze soustrasti. Pán Ježíš okusil sice, aby uznal soustrast žen a vyplnil proroctví „Dali mi za pokrm můj žluč“ (Žalm 68, 22), ale nepřijal ho více nad to, než okusil, poněvadž chtěl trpěti s plným vědomím.

35. O rozdělení roucha a o nápise viz poznámku k Jan. 19, 19—23.

39—44. Mark. 15, 29—32; Luk. 23, 35—43. Ukřižován byl Pán Ježíš nedlouho před polednem. Prve než poledne nastalo, vojínové rozdělili sobě roucha, židé učinili Pánu Ježíši posměch, lotr se obrátil a Pán Ježíš promluvil první dvě slova. Slovo první „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí“ (Luk. 23, 34) promluvil hned jak byl ukřižován, ne-li snad již mezi křižováním. Druhé „Dnes budeš se mnou v ráji“ (Luk. 23, 43) řekl kajícímu lotru. Posměch učinili mu 1. lidé kolem jdoucí, dílem as ti, kteří zúčastnivše se průvodu, nyní se rozcházeli, dílem ti, kteří tudy šli z města neb do města z blízkého okolí. Ti činili si posměch z Kristovy moci božské a jeho synovství Božího; 2. velekněží a jiní členové velerady, kteří posmívali se také jeho moci divotvorné a jeho vykupitelské důstojnosti, jakoby totiž zázraky jeho nebyly pravé, poněvadž sám sobě nemůže pomoci, a jakoby tedy nebyl pravým Vykupitelem; 3. vojínové

pomoz sám sobě. Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže. 41. Podobně i velekněží posmívajíce se mu se zákoníky a staršími říkali: 42. Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže; je-li králem israelským, ať nyní sestoupí s kříže, a uvěříme v něho. 43. Doufal v Boha, ať ho nyní vysvobodí, miluje-li ho; neboť pravil: Syn Boží jsem. 44. Taktéž rouhali se mu i lotři, kteří s ním byli ukřižováni.

45. Od šesté hodiny pak nastala tma po vší zemi až do hodiny deváté. 46. A okolo hodiny deváté Ježíš

---

zůstavení na stráži (Luk. 23, 36); 4. jeden z lotrů spolu ukřižovaných (Luk. 23, 39), a to dle podání ten, který byl na levici a jmenoval se Gestas neb Gistas. Praví-li svatý Matouš a sv. Marek, že se mu posmívali lotři, nemíní tím říci, že se posmívali oba, nýbrž naznačuje stav rouhačů, že totiž lidé různých stavů se posmívali, nejen velekněží a jiní židé, nýbrž i zločinci — podobně jakož i my říkáme: „už ho vodí i strážnici četníci),“ ač ho vede jen jeden.

45—50. Mark. 15, 33—37.; Luk. 23, 44—46.; Jan 19, 25—30.

45. Od hod. šesté do hod. deváté denní, t. j. od naší hod. 12. v poledne do 3 hod. odpoledne nastala tma po celé zemi palestinské, byvši způsobena přímo mocí božskou, podobně jako při Kristově narození osvětlena byla mocí božskou noc jako by byl den. Brzy na to, jak nastala tma, promluvil třetí slovo — ke své matce a apoštolu Janovi (Jan 19, 26—27). Na to nepromluvil již až kolem hodiny deváté či naší třetí odpol.

46. Do třetí hodiny odpol. zvětšily se již Kristovy rány na rukou i na nohou tíži těla, všecky jizvy, jsouce přímo na vzduchu, zapálily se a trápily ho bolestí palčivou. Nepřirozenou polohou těla nastal nával krve do hlavy a bolesti hlavy a přílišná ztráta krve měla v zápětí žízeň přetrapnou. K tělesným bolestem těm přidružily se větší ještě bolesti duševní, jmenovitě úzkost povstalá představou opuštěnosti. Chtěje totiž trpěti také za to zvláště, že lidstvo opustilo Boha, vzdal se dobrovolně veškeré útěchy a posily se strany svého božství, takže cítil onu úzkost, která povstává, když člověk vidí se opuštěna od všech i od Boha. A v návalu těchto bolestí a v té úzkosti zvolal „Eli, Eli . . .“, „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil,“ a to nikoli že by si byl zoufal, ani že by se byl vskutku viděl od Boha opuštěn — vždyť, jak řečeno, úzkost onu připustil si dobrovolně a kdyby byl chtěl, sám jako Bůh mohl si zjednati v ní útěchu bez újmy díla vykupitelského, ale zvolal tak proto, aby dal výraz nesmírným

zvolal hlasem velikým řka: „Eli, Eli, lamma sabaktani," to jest: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?" 47. Někteří pak z těch, kteří tam stáli, uslyševše to pravili: Eliáše volá tento. 48. A hned jeden z nich běžel a vzav houbu naplnil ji octem a vloživ ji na třtinu dával mu píti. 49. Ostatní však říkali: Nechej, ať uvidíme, přijde-li Eliáš, aby ho vysvobodil. 50. Ale Ježíš zvolav hlasem velikým vypustil duši. 51. A aj, opona chrámová se roztrhla na dvě půle od hora až

---

bolestem svým a ukázal, jak mnoho trpí z lásky k nebeskému Otci svému a z lásky k lidem. Také však chtěl tím upozorniti na žalm 21. a ukázati, že jest zaslíbeným Vykupitelem v onom žalmu předpověděným; neb oněmi slovy začíná ten žalm, kterýž jest celý messiánský a jmenovitě utrpení Vykupitelovo předpovídá velmi živě.

47. Posmívali se tak znova, jakoby Kristus, nemoha si pomoci sám, volal Eliáše, aby mu pomohl.

48—49. Také při tomto výjevu činili si posměch. Mezitím totiž, co posmívali se slovy „Eliáše volá", zvolal Pán Ježíš „žízním" (Jan 19, 28). A tu jeden z nich běžel, aby mu podal píti octa, t. j. buď kyselého vína, jež tam as bylo pro vojáky, aneb spíše octa skutečného, jenž tam byl připraven, aby občerstvili odsouzence, kdyby padali do mdlob. Druzí však zdržovali ho, chtíce s posměchem, aby ponechal tu službu Eliášovi, přijde-li. On však, jak sděluje sv. Marek 15, 36, odvětil podobně: „Nechte, ať uzříme, přijde-li Eliáš sejmouti ho." Mínil to také posměšně, předstíraje, že chce nápojem tím prodloužiti život jeho, aby měl Eliáš čas přijíti a pomoci mu.

51. (Mark. 15, 38.; Luk, 23, 45.) Roztrhla se ona opona, která dělila svatyni od velesvatyně. Velesvatyně ta představovala nebe. Do ní nesměl vstoupiti nikdo (leč nejvyšší kněz v den smíření) na znamení, že dosud v platnosti jest Starý Zákon a přístup do nebe uzavřen. Při smrti Kristově roztrhla se opona ta, aby se naznačilo, že přístup do nebe smrtí jeho byl otevřen a na místo řádu starozákonního nastupuje řád nový, církev Kristova.—Zemětřesením zjevoval se Bůh v Starém Zákoně jako zákonodárce a soudce. Způsobiv tedy Bůh zemětřesení při smrti Kristově, prohlásil tím Syna svého za zákonodárce a soudce a oznámil židům nevěřícím svůj hněv i blížící se soud (zkázou Jerusalema); věřícím pak potvrdil, že Ježíš na kříži jest Pánem přírody, která zalkala nad smrtí Pána svého, a naznačil, že milost proudící s kříže obměkčí a promění i kamenná srdce lidská.

dolů, a země se otřásla a skály se rozpukly, 52. a hroby se otevřely. A mnoho těl zesnulých světců vstalo 53. a vyšedše z hrobů po jeho vzkříšení, přišli do svatého města a ukázali se mnohým. 54. Setník pak a ti, kteří byli s ním hlídajíce Ježíše, vidouce zemětřesení a to, co se dělo, báli se velice a pravili: Jistě Syn Boží byl tento. 55. Byly pak tam ženy mnohé, zdaleka se dívajíce, kteréž byly šly za Ježíšem z Galileje, posluhujíce mu; 56. mezi nimi byla Maria Magdalena a Maria matka Jakobova a Josefova a matka synů Zebedeových.

57. Když pak se bylo připozdilo, přišel jeden člověk bohatý z Arimathie, jménem Josef, kterýž byl také učeníkem Ježíšovým. 58. Ten přistoupil k Pilátovi a prosil o tělo Ježíšovo. Tedy Pilát rozkázal dáti mu tělo. 59. A Josef vzav tělo, obvinul je v plátno čisté 60. a položil je do nového hrobu svého, kterýž byl vytesal ve skále, a přivaliv kámen veliký ke dveřím hrobovým odešel. 61. Byla pak tam Maria Magdalena a druhá Maria sedíce proti hrobu.

62. Druhého dne, který jest po pátku, velekněží a fariseové sešli se k Pilátovi 63. řkouce: Pane, my jsme se rozpomenuli, že ten svůdce jsa ještě živ řekl: „Po třech dnech vstanu“. 64. Rozkaž tedy ostříhati hrobu

---

52—53 Hroby otevřely se hned při smrti Kristově, mrtví však nebyli vzkříšeni hned, nýbrž až Pán Ježíš vstal z mrtvých.

54. Setník ten jmenoval se dle podání Longin. Mark. 13, 39; Luk. 23, 47—48.

55—56. Mark 15, 40—41; Luk. 23, 49.

57—61. Mark 15, 42—47; Luk. 23, 50-56; Jan 19, 31—42. Josef pocházel sice z Arimathie, ale usadil se v Jerusalemě a byl členem velerady. Jako Nikodem tak ani on nehlasoval proti Kristu. (Viz též poznam. k Mark. 15, 42—47.)

62. Velekněží a fariseové t. j. členové velerady. Fariseové jmenují se tu nepochybně místo zákoníků patřících k veleradě, a to proto, poněvadž tito patřili po většině ke straně farisejské.

63. Ten svůdce; ještě po smrti Kristově spílali mu ve své zlobě.

64. Aby tím spíše pohnuli Piláta k povolnosti, přikládali celé věci význam politický, pravice, že bude poslední blud horší nežli první. Prvním bludem či spíše účinkem bludu bylo jim pobouření lidu osobováním si důstojnosti vykupi-

až do třetího dne, aby snad učeníci jeho nepřišli a neukradli ho a neřekli lidu: „Vstal z mrtvých“. I bude poslední blud horší nežli první. 65. Řekl jim Pilát: Máte stráž, jděte, ostřihejte ho, jakož rozumíte. 66. I odešli a osadili hrob strážnými zapečetivše kámen.

KAPITOLA 28.

Kristus vstav z mrtvých ukazuje se svým věrným a dává apoštolům poslání světové.

1. Po sobotě, když již svítalo na první den týdne, přišla Maria Magdalena a druhá Maria, aby pohlédly na hrob. 2. A hle, zemětřesení stalo se veliké: neboť anděl Páně sestoupil s nebe a přistoupiv odvalil kámen a posadil se na něm. 3. Byl pak obličej jeho jako blesk, a roucho jeho bílé jako sníh. 4. Ze strachu před ním strážní se zachvěli a stali se jako mrtví. 5. I promluvil anděl a řekl ženám: Nebojte se vy! Neboť vím, že hledáte Ježíše, kterýž byl ukřižován. 6. Není ho

---

telské, druhým bludem či spíše druhým účinkem bludu bylo by podle jejich soudu rozčilení lidu, které by způsobila zpráva, že Ježíš vstal z mrtvých. Nedůvěřovali tedy svému vítězství, ano přiznávali, že by vzkříšení Páně aneb i zpráva o něm, třeba nepravá, byla pro ně na výsost osudnou.

65. Pilát neodepřel jim sice, čeho žádali, ale maje jich již dost odbyl je krátce, odkázav je ke stráži, t. j. k onomu oddělení vojska římského, kteréž jim dle obyčeje bylo dáno již na počátku svátků na udržení pokoje a pořádku.

66. Nejen stráž dali ke hrobu, nýbrž k větší ještě bezpečnosti zapečetili i kámen před vchodem do hrobu (jenž skládal se z předsíně a komory hrobové), tak totiž, že natáhli šňůry přes kámen a připečetili je jak ke kameni, tak na obou stranách ke skále. Úzkostlivou starostlivostí tou dali na jevo nejen velikost svého zášti a své zaslepenosti, nýbrž postaravše se, aby od přátel Kristových nemohl se státi nějaký podvod, přispěli tím i ku potvrzení dějepisné události, že Pán Ježíš vstal z mrtvých.

28, 1—8. Mark. 16, 1—8; Luk. 24, 1—8; Jan 20, 1—2.

1—2. Druhá Maria, totiž matka apoštola Jakuba Mal. a Jakuba (Mark. 16, 1). Mezitím co byly na cestě, ne-li dříve, vstal Pán Ježíš z mrtvých a vyšel ven hrobem zavřeným. V touž dobu nastalo po nejbližším okolí zemětřesení a zjevil se anděl, oboje za tím účelem, aby dosvědčilo se nejprve stráži, potom i ženám, že Pán Ježíš vstal z mrtvých.

tuto; vstalť jest zajisté, jakož byl řekl; pojďte a vizte místo, kde Pán byl položen. 7. A odejdouce rychle, povězte učeníkům jeho, že vstal z mrtvých; a aj předchází vás do Galileje, tam jej uzříte; hle pověděl jsem vám to. 8. I vyšly rychle z hrobu s bázní a radostí velikoū a běžely, aby to zvěstovaly učeníkům jeho. 9. A hle, Ježíš potkal se s nimi a řekl: Buďte zdrávy! A ony přistoupivše chopily se nohou jeho a klaněly se mu. 10. Tu řekl jim Ježíš: Nebojte se. Jděte, zvěstujte bratřím mým, ať odejdou do Galileje; tam mě uvidí.

11. Když pak odešly, aj, někteří ze strážných přišli do města a oznámili velekněžím všecko, co se bylo stalo. 12. A ti shromáždivše se se staršími a uradivše se dali mnoho peněz vojákům 13. řkouce: Řekněte „Učeníci jeho přišli v noci a ukradli jej, když jsme spali.“ 14. A uslyší-li o tom vladař, uchlácholíme ho a vás učiníme bezpečny. 15. I vzali peníze a učinili, jakož byli navedeni. A rozhlásila se ta věc u židův až do dnešního dne. 16. Jedenácte pak učeníkův odešlo do Galileje na horu, kamž Ježíš byl jim uložil, 17. a

---

8. Pro bázeň nepověděly to učeníkům hned (Mark. 16, 8), nýbrž o něco později, když se sešly s jinými ženami a uslyšely od nich, že také viděly anděla (Luk. 24, 9).

9—10. Hledíc k tomu, že učeníci jdoucí do Emaus věděli sice, že ukázal se ženám anděl, nikoli však, že zjevil se jim také Ježíš, zdá se, že tyto ženy odebraly se k hrobu později ještě jednou, a že Ježíš ukázal se jim teprve tehdy, když se vracely po druhé, as kolem poledne.

11. Řízením Božím dostala se tak od svědků věci znalých zpráva o Kristově vzkříšení také nepřátelům Páně, aby neměli výmluvy pro svou nevěru.

13. Byl to sice prostředek prapodivný; vždyť člověk, který spí, nemůže býti svědkem toho, co se stalo za jeho spánku, ale nepřátelům Páně postačil, ano byl jediným, kterým mohli jakž takž vybaviti se ze svých rozpaků, nechtěli-li mluviti pravdu.

15. do dnešního dne, t. j. do dne, kdy sv. Matouš o této věci psal ve svém evangelii.

16. Do Galileje odebrali se apoštolé as 14 dní po Kristově z mrtvých vstání. Na kterou horu vyšli, není známo, snad na Tábor.

17. Pán Ježíš objevil se jim s počátku poněkud v dáli; proto někteří nepoznali ho a byli v pochybnosti, zdali ten

uzřevše ho klaněli se mu; někteří však pochybovali. 18. I přistoupil Ježíš a mluvil k nim řka: Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi. 19. Jdouce tedy

---

muž, kterého vidí v dáli, jest Pán Ježíš. Když se přiblížil, poznali ho.

18. veškerá moc. Rozuměl tím nikoli božskou svoji moc, kterou má jako Bůh od věčnosti, nýbrž moc vykupitelskou, která mu přísluší i jako člověku a kterou lidi z poroby hříchů vysvobozuje, ke svobodě dítek Božích přivádí, je posvěcuje a věčně blaženy činí.

19. Posílá je ke všem národům a velí všecky učiti či spíše (jak má text řecký) všecky činiti učeníky a tedy všecky přiváděti k němu a do jeho království neboli do církve.

Kristovo z mrtvých vstání jest událostí nepochybnou, dějepisnou. Předem jest jisto, že Pán Ježíš vskutku zemřel. Neboť nejen a) všickni evangelisté tvrdí výslovně, že Kristus duši vypustil, smrt jeho dosvědčuje b) i Pilát, kterýž nevydal dříve těla jeho Josefovi ku pohřbu, pokud úředně nebylo zjištěno, že jest mrtev (Mark. 15, 44—45); dosvědčují to c) přátelé jeho, kteří by ho nebyli pochovali, kdyby byli měli alespoň jiskru naděje, že jest ještě život v něm; d) nepřátelé jeho, kteří nepochybujíce o smrti Kristově, nestarali se o nic jiného, než aby učenici těla jeho neukradli; svědčí o tom e) i vojínové, které Pilát poslal, aby zlomili nohy ukřižovaným a kteří Kristu nohou nezlomili, poněvadž viděli, že jest již mrtev. Patrno to však i z toho, co se Kristem dělo; bylť bičován způsobem římským, po kterém zhusta následovala smrt; potom trním korunován, přibit na kříž a proboden kopím (Jan 19, 34), a to ranou takovou, že by člověk zdravý musil po ní zemříti; vždyť byla až do srdce a tak veliká, že Tomáš chtěl do ní ruku vložiti. Kdyby však přece ještě nebyl umřel — což po té ráně nebylo možno — byl by se zadusil v hrobě ohromnou vůní, již vydávalo 100 liber vonné masti (Jan 19 39). Nijak však nebyl by mohl odvinouti se z plátna, do něhož byl zavinut a odvaliti ode vchodu hrobového kámen, jenž byl tak veliký, že ani tři ženy netroufaly si jej odvaliti (Marek 16, 3), tím méně byl by mohl konati ještě týž den delší cestu do Emaus, maje nejen ruce, nýbrž i nohy probodeny.

A že Pán Ježíš vskutku z mrtvých vstal, to dosvědčují nejen všickni evangelisté, nýbrž i Josefus Flavius (Starožit. 18, 3, 3), kterýž výslovně praví, že Kristus ukázal se třetího dne svým věrným opět živý, jakož o něm předpověděli proroci; svědčí o tom i mlčení velerady židovské, ježto žádný člen její nevinil apoštolů ze lži, když kázali o Kristově

učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, 20. učíce je zachovávati všecko, co

---

vzkříšení; svědčí o tom i ta změna, která se stala s apoštoly po vzkříšení Páně, ta zmužilost, s kterou Krista hlásali a pro něho trpěli, a ty zázraky, které činili ve jménu ukřižovaného a z mrtvých vstalého; potvrzuje to též ono množství lidí všech stavů, kteří uvěřili k jejich slovu v Krista a hotovi byli i smrt podstoupiti pro něho, mohouce se snadno přesvědčiti, zda pravda jest to, co o Kristu kázali; ano potvrzuje to i neděle, kteráž byla již v době apoštolské ustanovena za den sváteční na památku Kristova vzkříšení. Tvrditi, že apoštolé ukradli tělo jeho a řekli, že vstal z mrtvých, jest nesmysl; neboť apoštolé neměli ani vůle ani odvahy tolik, aby s nebezpečenstvím života pokusili se o krádež těla jeho. Ani nebylo možno ukrásti je, poněvadž byla u hrobu četná stráž vojínů, kteří, znajíce přísnou povinnost svou, bděli. A byť i usnul některý z nich, nebyli by usnuli zajisté všichni; a kdyby i to se bylo stalo, byli by se zajisté probudili lomozem, který by byl nastal při odvalování tak velikého kamene. Naprosto však nebyli by židé mlčeli k tomu, nýbrž byli by žádali za potrestání vojínů, kteří by tak špatně konali povinnost. A o tom nikde zmínky; naopak, evangelista tvrdí, že židé podplatili vojíny, aby řekli, že když spali, přišli učeníci a vzali tělo Kristovo. A ačkoli to napsal ještě za živobytí alespoň některých tehdejších členů velerady, přece nikdo mu v tom neodporoval. Apoštolé také nemohli se klamati. Neboť jednak nebyli lehkověrní, jakož svědčí jejich nevěra, s kterou přijímali první zprávy o Kristově vzkříšení (Mark. 16, 13—14), zvláště pak počínání Tomášovo, který nechtěl věřiti, dokud by nevložil prstů svých na místo hřebů, a své ruky v jeho bok, jednak jest psychologicky nemožno, aby několik lidí v rozličných dobách a na rozličných místech mělo týž klam zrakový. Vždyť Pán Ježíš ukázal se ne jednomu, nýbrž všem jedenácti apoštolům, ano i jiným přátelům svým, a to několikráte a na různých místech, a on jedl před nimi a dovolil Tomášovi, aby vložil své prsty do jizev jeho. Apoštolé ani nechtěli klamati. Byliť k tomu zcela neschopni při tom sklíčeni, kterým byli sevřeni pro zatknutí a usmrcení mistra svého. Mimo to, kdyby byl Pán Ježíš nebyl z mrtvých vstal, nebyli by měli žádné příčiny lživě kázati o vzkříšení jeho. Vždyť by byli neměli z toho žádného prospěchu ani před Bohem ani před lidmi, nýbrž jen posměch a pronásledování, ať nedíme nic o tom, že by Pán Ježíš je byl oklamal, a oni již pro ten klam nebyli by měli příčiny k němu tak

jsem přikázal vám; a aj, já jsem s vámi po všecky dni až do skonání světa.

---

lnouti a pro něj se obětovati. Konečně nebyli by ani mohli klamati i kdyby byli chtěli. Neboť při té opatrnosti, s kterou židé zapečetili a osadili hrob stráží, nebylo možno vzíti tělo Páně, aby podvod nebyl zpozorován aneb co nejdříve nevyšel na jevo. A že by byli tolik tisíc lidí obrátili ke Kristu pouhou smyšlenkou v době, kdy bylo ještě lze o pravdě se přesvědčiti, nebude zajisté nikdo věřiti.

Vstal pak Kristus z mrtvých mocí božskou, tou, kterou má Bůh Otec a která i jemu jako Bohu patří. Proto praví Písmo sv. brzy, že Otec vzkřísil Krista, brzy, že Pán Ježíš sám vstal z hrobu mocí vlastní (božskou).

Hledíc však k tomu, že Kristus Pán své z mrtvých vstání předpověděl jako vzkříšení sebe sama, jest z mrtvých vstání to na výsost důležito tím, že jest největším a nutným důkazem božského poslání a božství jeho, jakož i důkazem moci, kterou mají jeho zázraky a zaslíbení Svatý Pavel vyjádřil to slovy: „Nevstal-li Kristus z mrtvých, marné jest kázání naše, a marná i víra“ naše. I jest proto vzkříšení to základem naší víry a naděje v něho, tak že s klesáním víry ve vzkříšení jeho nutně klesá i víra v jeho božství a naděje ve slavné vzkříšení naše.

Vstal pak Pán Ježíš s tělem oslaveným, podobným tomu, jaká budou těla spravedlivých po vkříšení, s tělem tedy nesmrtelným, rychlým a duchovním, tak že mohl projíti zavřenými dveřmi, rychle z místa na místo se dostati a vznésti se k výšinám nebeským, s tělem slavným či lesknoucím se, ač lesk či záři tu do svého na nebe vstoupení zakrýval. Že všecky rány jeho zahojily se, netřeba podotýkati. Pouze pět jizev či ran ponechal si ze všech, jež utrpěl, a to na rukou, nohou a v boku. Ponechal si je as proto, a) aby byly důkazem, že vstal s týmž tělem, ve kterém trpěl; b) aby byly znamením jeho vítězství nad smrtí a ďáblem; c) aby byly ustavičnou památkou na nekonečnou lásku jeho k lidem a proto útočištěm hříšníků i spravedlivých; neboť tím, že rány ty chová stále na svém těle oslaveném i v nebi, představuje ustavičně Bohu Otci, co za nás trpěl, a tak obnovuje i v nebi oběť svou; d) aby byly útěchou a radostí spravedlivým, zahanbením pak a hrůzou nespravedlivým v den soudu. Kterým postupem ukázal se svým věrným, o tom viz pozn. k Mark. 16, 20.

O evangelii sv. Marka.

Druhé evangelium kánonické sepsáno jest od svatého Marka. Evangelista tento připomíná se častěji ve Skutcích apoštolských, kde slove brzy Janem, brzy Markem, brzy Janem zvaným Markem. Synem byl jakési Marie, která měla v Jerusalemě dům, a u niž scházeli se první křesťané ke službám Božím. Otec jeho jmenoval se prý Aristobulem. Byl příbuzným, snad bratrancem sv. Barnabáše a pocházel as z pokolení Levi, neboť i Barnabáš byl levitou. Sv. Petr nazývá jej v prvním listě svém (5, 13) svým synem, zajisté proto, poněvadž jej pokřtil a tak Kristu zplodil. Na některých cestách byl průvodcem sv. apoštolů Petra a Pavla. Pavla provázel na první cestě jeho, ale došel s ním pouze do Perge v Pamfylii. Odtud vrátil se z příčin nám neznámých. Věc ta rozmrzela sv. Pavla tou měrou, že nevzal ho s sebou na druhou cestu apoštolskou, ač si toho Barnabáš přál. Nedůvěřoval mu as, že by na cestě vytrval. Odebral se tedy Barnabáš se sv. Markem na ostrov Cypr. Avšak neshoda takto vzniklá brzy se urovnala; neboť když sv. Pavel dlel po prvé v Římě ve vazbě, byl mu tam Marek po ruce, a když po druhé tam strádal ve vězení, žádal Timothea, aby přivedl s sebou Marka, poněvadž mu jest užitečný k službě (2. Tim. 4, 11).

Sv. Petra provázel do Říma, a to pravděpodobněji nikoliv již na první cestě jeho, kterou Petr konal r. 42., nýbrž až na cestě druhé, kterou předsevzal po r. 53. V městě tom napsal evangelium své, a to, pokud se týká výběru předmětu, hlavně dle kázání sv. Petra. Pro tu příčinu as nazývá jej Papiáš, žák sv. Jana apoštola, tlumočníkem, sv. Jeronym tajemníkem Petrovým. Z Říma odebral se do Alexandrie a založil tam obec křesťanskou, kterou spravoval jako biskup až do r. 62. Ustanoviv pak nástupcem svým Aniana, vrátil se do Říma, a byl tam po ruce i Pavlovi, který tam byl právě držen ve vazbě (Kolos. 4, 10. Filem. 24), i Petrovi, který vzkázal od něho pozdravení svým čtenářům (1. Petr. 5, 13). Z Říma odcestoval nejspíše r. 64. do Malé Asie, ale vrátil se tam nepochybně zase, a to as

v prvních měsících r. 67. Alespoň sv. Pavel žádal si toho, když dlel v Římě ve vazbě po druhé. Po smrti sv. Petra a Pavla působil možná nějaký čas po Italii, ale, jak se zdá, vrátil se brzy opět do Alexandrie; neboť dle podání zemřel tam smrtí mučenickou, byv prý od pohanů po kostrbatinách a srázech smýkán, až vypustil duši. R. 828 převezli kupci benátští ostatky jeho do Benátek, a od té doby ctil se tam jako patron města a republiky benátské. Zobrazuje se obyčejně se symbolem lva, neboť své evangelium začíná vypravováním o Janově kázání na poušti, kde lvi bývají domovem.

Evangelium své napsal v Římě nejspíše r. 55, a to pro křesťany římské, kteří ho byli žádali, aby jim jakožto průvodce sv. Petra napsal v krátkosti Petrova kázání a tak přispěl jejich paměti. S pohnutkou touto souvisí též účel, za kterým psal své evangelium; psal je totiž za tím účelem, aby křesťanům římským přivedl ku paměti to, co Petr byl kázal ústně. Ale ovšem, toto připamatování kázání Petrova nebylo účelem hlavním, jehož chtěl dosíci, nýbrž vedlejším a nejbližším. Poněvadž totiž psal, co Petr kázal, měl zajisté při sepisování svého evangelia týž účel hlavní, který měl Petr a apoštolé vůbec při svém kázání: ukázati totiž, že Ježíš Kristus, původce nového učení a zakladatel nové společnosti náboženské, jest Synem Božím, a tím také že se osvědčil slovy i skutky veřejně, zejména před svými apoštoly, kteréž ustanovil k tomu, aby učení jeho hlásali a v díle jeho pokračovali.

S hledem k tomuto účelu svému upravil také svůj spis. Vylíčil z veřejného života Páně hlavně ty události, z nichž zvláště vychází na jevo božská jeho moc a velebnost. Vypsal pak ne tak řeči jako předem skutky Kristovy, aniž upozorňoval při tom na náplň proroctví messiánských; neboť tak bylo přiměřeno Římanům, kteří se proslavili velikými činy, ale proroctví messiánských málo byli znali. Při tom dbal místy velice stručnosti, neboť chtěl pouze na paměť přivésti to, co bylo jim již známo z kázání ústního. O mládí Kristově pomlčel vůbec, neboť psal hlavně na základě

kázání Petrova a k tomu konci, aby kázání ta připamatoval; ale předmětem kázání apoštolských nebylo tak Kristovo mládí, jako hlavně život jeho veřejný. Mimo to představil apoštoly jakožto stálé průvodce Kristovy, a svědky jeho řečí i skutků a vylíčil nejen, kterak byli povoláni, poučováni a posláním světovým opatřeni, nýbrž i kterak všickni, i Petr, byli před Kristovým vzkříšením stiženi různými chybami a nedostatky, takže bije do očí, i jakou moc projevilo na nich Kristovo vzkříšení, i že stali se způsobilými a oprávněnými hlasateli učení Kristova. Ačkoli pak zachoval postup času (chronologický) přesněji než sv. Matouš, přece ani on neřadí jednotlivých událostí vždy tak, jak sběhly se po sobě, nýbrž jak patří k sobě věcně; neboť ani jeho účel nebyl čistě dějepisný — vylíčiti toliko Kristův život, nýbrž také dogmatický — dokázati, že Pán Ježíš jest Synem Božím.

Také toto evangelium připomíná již apoštolský žák Papiáš či spíše jeho učitel Jan presbyter (t. j. Jan apoštol), jehož slova Papiáš zaznamenal takto: Také to pravil Jan presbyter: „Marek, stav se tlumočníkem Petrovým, napsal důkladně Kristovy řeči a skutky, které si zapamatoval... k tomu jedině hleděl, aby nevynechal nic z toho, co slyšel, ani neklamal v tom.“

Svaté evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Marka.*)

KAPITOLA 1.

Kázání Jana Křtitele; křest a pokušení Ježíše Krista, v. 1—13.

1. Počátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího, 2. jakož jest psáno u proroka Isaiáše: Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou, který připraví cestu tvou před tebou.

*) V evangeliu tomto lze rozeznávati mimo úvod (1, 1—13) tři části, první od 1, 14—9, 49; druhou od 10, 1—13, 17; třetí od 14, 1—16, 20. V úvodě evangelista obrací pozornost čtenářů na osobu Kristovu tím, že vypravuje krátce

3. Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho. 4. Jan vystoupil na poušti křtě a hlásaje křest pokání na odpuštění hříchů. 5. I vycházela k němu veškerá krajina judská a všickni Jerusalemští, a byli od něho křtěni v řece Jordáně vyznávajíce hříchy své. 6. Jan pak byl oděn v roucho ze srsti velbloudí a měl pás kožený kolem beder svých, a jídal kobylky a med lesní. I kázal řka: 7. Přichází za mnou silnější nežli jsem já, jemuž nejsem hoden,

---

o přípravě na Vykupitele, kterou podle dané předpovědi konal Jan Křtitel, a sděluje, kterak Pán Ježíš při svém křtu v Jordáně obdržel od Boha svědectví, že jest jeho Synem, a po čtyřicetidenním postě na poušti byl od ďábla pokoušen, od andělů pak obsloužen.

1, 1—8. viz Mat. 3, 1—12 a Luk. 3, 1—18.

1. Jakožto výrok přimysliti jest k tomuto verši slovo „byl tak" neb „udál se tak". Počátek blahověsti či kázání o Vykupiteli udál se tak, jakož byl Isaiáš předpověděl slovy: Hlas volajícího atd. Vystoupil totiž skutečně před Vykupitelem v osobě Jana Křtitele předchůdce a připravoval na jeho příchod. Někteří však kladouce za slova Syna Božího tečku, pokládají první verš pro sebe, a to za nápis knihy, a kladouce na konci 3. verše čárku, pokládají v. 2—4. za jedno souvětí, jehož předvětím jest verš 2. a 3., závětím v. 4, v tomto smyslu: Jakož byl Isaiáš předpověděl slovy „Aj já posílám . . ., tak vystoupil Jan na poušti křtě atd.

2—3. Slova „Aj já posílám . . . před tebou" jsou uvedena z Malach. 3, 1; jimi předpověděl Bůh, že před Vykupitelem pošle anděla t. j. posla či předchůdce, aby mu připravil cesty či mysl a srdce lidské. Slova „Hlas volajícího . . . stezky jeho" jsou z proroka Isaiáše, 40, 3. a ve smyslu předobrazném týkají se kázání Jana Křtitele. Evangelista uváděje výpovědi tyto, jmenuje pouze proroka Isaiáše, poněvadž toliko jeho slov užívá jako důkazu pro to, co byl řekl ve v. 1. (neboť hlas volajícího na poušti či kázání Jana Křtitele bylo právě počátkem evangelia či blahověsti o Vykupiteli), slova Malachiášova pak předesílá toliko na vysvětlenou, aby se lépe porozumělo výpovědi Isaiášově.

4. Křest pokání na odpuštění hříchů, t. j křest, jehož přijetím by dali na jevo, že pokání činí aneb činit se zavazují, aby tak stali se hodni odpuštění hříchů pro zásluhy Vykupitelovy.

5. Jest to řečeno hyperbolicky či s nadsazením ve smyslu: veliká část obyvatelstva judského, a to i jerusalemského.

abych shýbna se rozvázal řeménky u obuvi jeho. 8. Já jsem vás křtil vodou, on však bude vás křtiti Duchem svatým.

9. I stalo se, v oněch dnech Ježíš přišel z Nazareta galilejského a byl pokřtěn od Jana v Jordáně, 10. a hned vystupuje z vody, uzřel nebesa otevřená a Ducha jako holubici sestupovati na sebe. 11. A hlas s nebe zazněl: Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo.

12. A hned vypudil ho duch na poušť. 13. I byl na poušti čtyřicet dní a čtyřicet nocí, a pokoušen byl od ďábla, a byl se zvěří, a andělé mu přisluhovali.

Ježíš počíná kázat v Galilei a povolává čtyři učeníky, v. 14—20.

14. Když pak byl Jan uvězněn, Ježíš přišel do Galileje a kázal evangelium o království Božím 15. říkaje: Čas se naplnil a království Boží se přiblížilo; čiňte pokání a věřte evangeliu.

16. A jda podle moře galilejského, uzřel Šimona a bratra jeho Ondřeje, ani pouštějí sítě do moře; neboť byli rybáři. 17. I řekl jim Ježíš: Pojďte za mnou a učiním, abyste byli rybáři lidí. 18. A hned zanechavše sítě následovali ho. 19. A popošed odtud maličko, spatřil Jakuba, syna Zebedeova, a jeho bratra Jana, ani také upravovali sítě na lodi. 20. A hned je povolal; oni pak nechavše otce svého Zebedea na lodi s nájemníky, odešli za ním.

Pán Ježíš uzdravuje posedlého, tchyni Petrovu a jiné nemocné, v. 21—45.

21. I vešli do Kafarnaumu; a hned v sobotu vstoupiv do synagogy učil je. 22. I žasli nad učením jeho; neboť

9—11. Viz Mat. 3, 13—17 a Luk. 3, 21—22.

12—13. Viz Mat. 4, 1—11 a Luk. 4, 1—13.

V části prvé (1, 14—9, 49) sv. Marek vyličuje z galilejské činnosti ony děje, kterými ukázal, že jest Synem Božím a to ve čtyřech poddílech:

a) Nejprve upozorňuje, kterak Pán Ježíš zvoliv si první učeníky jakožto stálé průvodce své a svědky svého života i učení, různými zázraky na nemocných a zvláště na posedlých ukázal svou božskou přirozenost i moc (1, 14—2, 12).

14—15. Mat. 4, 12—17; Luk. 4, 14—15.

16—20. Mat. 4, 18—22; Luk. 5, 1—11.

21—28. Luk. 4, 31—37.

učil je jako moc maje, a ne jako zákoníci. 23. A byl pak v synagoze jejich člověk, který měl ducha nečistého; ten zvolal 24. řka: „Co tobě do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Vím, kdo jsi: Světec Boží.“ 25. I přikázal mu Ježíš řka: Umlkni a vyjdi z člověka. 26. A duch nečistý zalomcovav jím a vzkřiknuv hlasem velikým, vyšel z něho. 27. I divili se všickni, takže se tázali mezi sebou řkouce: „Co jest to? Jaké jest to nové učení? Neboť s mocí rozkazuje i duchům nečistým, a poslouchají ho.“ 28. I rozešla se pověst o něm hned po vší krajině galilejské.

29. A hned, vyšedše ze synagogy, přišli do domu Šimonova a Ondřejova s Jakubem a Janem. 30. Tchyně Šimonova pak ležela majíc zimnici; a hned mu o ní pověděli. 31. I přistoupil a pozdvihl ji, ujav ji za ruku, a hned přestala jí zimnice. I posluhovala jim.

32. Když pak nastal večer a slunce zapadlo, přinášeli k němu všecky nemocné a posedlé, 33. a celé město shromáždilo se u dveří. 34. I uzdravil mnoho těch, kteří byli trápeni rozličnými neduhy a vymítnul mnoho duchů zlých a nedopouštěl jim mluviti, poněvadž ho znali.

35. A na úsvitě záhy z rána vstav vyšel a odebral se na místo pusté a modlil se tam. 36. I šel za ním Petr a ti, kteří byli s ním. 37. A když ho nalezli, řekli jemu: Všickni tě hledají. 38. I řekl jim: Pojďme do okolních městeček, abych kázal i tam, neboť k tomu jsem přišel. 39. A kázal v synagogách jejich po celé Galileji a vymítal duchy zlé.

40. I přišel k němu malomocný a prose ho i klaněje se mu řekl jemu: Chceš-li, můžeš mě očistiti. 41. Ježíš pak slitovav se nad ním, vztáhl ruku svou a dotknuv se ho řekl: Chci, buď čist. 42. A když to pověděl, ihned odešlo od něho malomocenství, a byl očištěn.

---

23. Měl ducha nečistého, t. j. byl posedlý duchem zlým. O posedlých viz Mat. 8, 28. a Mark. 5, 2.

29—34. Srovn. Luk. 4, 38—41; Mat. 8, 14—17. Duchům zlým nedopouštěl mluviti, neboť nechtěl míti svědectví od nich.

35—39. Srovn. Luk. 4, 42—44.

40—45. Viz Mat. 8, 2—4; Luk. 5, 12—16.

43. I přikázav mu přísně, odbyl ho hned 44. a řekl jemu: Viz, ať nikomu to nepovíš; ale jdi, ukaž se knězi a obětuj za své očištění, co přikázal Mojžíš, na svědectví jim. 45. On však vyšed, počal vypravovati a rozhlašovati věc tu, takže Ježíš nemohl již zjevně vjíti do města, nýbrž venku zůstal na místech pustých; ale přicházeli k němu odevšad.

KAPITOLA 2.

Uzdravení člověka ochrnulého, v. 1—12.

1. Po několika dnech vešel opět do Kafarnaum. 2. I proslechlo se, že jest v domě, a sešlo se mnoho lidí, takže jich nepojalo ani místo, které bylo přede dveřmi; a mluvil k nim slovo. 3. Tu přišli s ochrnulým — nesli ho čtyři — 4. a nemohouce mu ho předložiti pro zástup, odkryli střechu, kde byl, a učinivše otvor, spustili lože, na němž ochrnulý ležel. 5. A Ježíš vida víru jejich, řekl ochrnulému: Synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji. 6. Seděli pak tam někteří ze zákoníků a myslili ve svém srdci: 7. „Co tento tak mluví? Rouhá se; kdo může odpouštěti hříchy, leč jediný Bůh?“ 8. Ale Ježíš, seznav hned duchem svým, že tak myslí, řekl jim: Proč myslíte ty věci ve svém srdci? 9. Co jest snazší, říci ochrnulému: „Odpouštějí se tobě hříchy“, čili říci: „Vstaň, vezmi lože své a choď.“ 10. Abyste však věděli, že má moc Syn člověka na zemi odpouštěti hříchy, (dí ochrnulému), 11. tobě pravím: „Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého.“ 12. A on vstal hned

---

2, 1—12. Viz Mat. 9, 1—8; Luk. 5, 17—26.

2. mluvil k nim slovo, totiž slovo Boží.

b) Od 2, 13—3, 35 evangelista upozorňuje na účinky, které měla dosavadní působnost Kristova v různých posluchačích, že totiž někteří, zejména celník Levi (též Matouš zvaný), v něho uvěřili a jej následovali, jiní však, zákoníci a fariseové, proti němu se zaujali a jej vinili, že obcuje s hříšníky, že neukládá svým učeníkům postu a je nechává trhati klasy v sobotu, ano byvše od něho vyvráceni, i se svými odpůrci, Herodiány, vešli v radu, kterak by jej zahubili, ale že nicméně zástupové neustali hrnouti se ke Kristu a proto že Pán Ježíš vyvoliv si 12 apoštolů ke své pomoci, odsoudil zákoníky, když jej vinili ze spojení s ďáblem, a

a vzav lože odešel přede všemi, takže se všickni divili a chválili Boha řkouce: Nikdy jsme nic takového neviděli.

Ježíš povolává Matouše a poučuje o postě soukromém, v. 13—22.

13. I vyšel opět k moři a veškeren zástup přicházel k němu; i učil je. 14. A když šel kolem, spatřil Levího, syna Alfeova, an sedí na celnici; i řekl jemu: „Pojď za mnou.“ A on vstav šel za ním. 15. I stalo se, když byl u stolu v jeho domě, že také mnozí celníci a hříšníci stolovali s Ježíšem a s učeníky jeho; neboť mnoho bylo těch, kteří ho následovali. 16. Zákonici však a fariseové vidouce, že jí s celníky a hříšníky, řekli učeníkům jeho: Proč s celníky a hříšníky jí a pije Mistr váš? 17. Uslyšev to Ježíš, řekl jim: Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž nemocní; nepřišelť jsem volat spravedlivých, nýbrž hříšníky. 18. Učeníci Janovi však a fariseové postívali se; i přišli a řekli jemu: Proč učeníci Janovi a farisejští se postí, tvoji učeníci však se nepostí? 19. A Ježíš řekl jim: Zdaliž mohou se postiti hosté ženichovi, pokud ženich jest s nimi? Dokavad mají ženicha mezi sebou, nemohou se postiti. 20. Přijdou však dnové, kdy ženich bude odňat od nich a tehda se postí v těch dnech. 21. Nikdo nepřišívá záplaty ze sukna nového k rouchu starému, sic kus ten nový odtrhne (něco) od starého a povstane díra větší. 22. A nikdo nevlévá vína mladého do měchů starých; sic víno roztrhne měchy, víno se vyleje a měchy se zkazí; ale víno mladé má se vlévati do měchů nových.

Učeníci trhají v sobotu klasy. P. Ježíš zastává se jich, v. 23—28.

23. I stalo se opět, když Pán šel v sobotu obilím, že učeníci jeho počali jdouce trhati klasy. 24. Fariseové

---

prohlásil za návštěvy svých příbuzných, že ti jsou pravými příbuznými jeho, kdo konají vůli Boží.

13—22. Viz Mat. 9, 9—17; Luk. 5, 27—39. Po tomto ději nastaly brzy druhé svátky velikonoční, které připadly do veřejného života Kristova.

14. Když šel kolem, totiž kolem celnice.

19. viz Mat. 9, 15.

23—28. Viz Mat. 12, 1—8. Luk. 6, 1—5.

pak řekli jemu: Hle, proč dělají v sobotu, co není dovoleno? 25. I řekl jim: Nikdy-li jste nečtli, co David učinil, když měl nouzi a zlačněl on i ti, kteří byli s ním? 26. Kterak za velekněze Abiathara vešel do domu Božího a jedl chleby předkladné, jichž neslušelo jísti leč kněžím, a dal i těm, kteří byli s ním? 27. I pravil jim: Sobota jest učiněna pro člověka a nikoli člověk pro sobotu; 28. proto Syn člověka jest pánem i soboty.

KAPITOLA 3.

Ježíš uzdravuje člověka s uschlou rukou a jiné nemocné, v. 1—12.

1. I vešel opět do synagogy, a byl tam člověk s uschlou rukou. 2. A pozorovali ho, zdali bude uzdravovat v sobotu, aby jej obžalovali. 3. I řekl člověku, který měl uschlou ruku: Vstaň a postav se do prostřed. 4. Tu pravil jim: Sluší-li v sobotu dobře činiti čili zle? život zachovati čili zahubiti? Oni však mlčeli. 5. I pohleděl na ně vůkol s nevolí, zarmoutiv se nad zatvrzelostí srdce jejich, a řekl člověku tomu: „Vztáhni ruku svou.“ I vztáhl; a ruka jeho byla uzdravena. 6. Ale fariseové vyšedše, vzali hned proti němu radu s Herodiány, kterak by ho zahubili. 7. Ježíš však odebral se s učeníky svými k moři a četný zástup z Galileje i Judska šel za ním; 8. také z Jerusalema a z Idumeje i ze Zajordánska a z okolí Tyru i Sidonu přišli k němu v množství velikém, uslyševše,

---

23. Dle Luk. 6, 1. byla to sobota druhoprvní, t. j. první po druhém svátku velikonočním, a to v 2. roce veřejného života Kristova.

26. Dle 1. Král. 21, 1. jmenoval se velekněz ten Achimelech, syn jeho pak dle 1. Král. 22, 21—22. Abiathar, ale dle 2. Král. 8, 17. a 1. Paralip. 18, 16. slul otec také Abiatharem a syn Achimelechem. Buď tedy nazývá zde otce jménem druhým, které měl také, aneb spíše Abiatharem nemíní tu otce Achimelecha, který ony chleby Davidovi dal, nýbrž syna jeho Abiathara, v jehož přítomnosti (za Abiathara) mu je dal, jakož lze souditi 1. Král. 22, 22—23. a z toho, že Pán Ježíš nepraví, že mu je dal Abiathar, nýbrž že mu byly dány za Abiathara, kterýž po otci stal se veleknězem.

3, 1—12. Viz Mat. 12, 5—16; Luk. 6, 6—11.

jak veliké věci činí. 9. I řekl učeníkům svým, aby měli pohotově pro něho lodičku pro zástup, by ho netiskli; 10. neboť mnohé uzdravil, tak že se valili na něho, kdokoli měli neduhy, aby se ho dotkli; 11. a duchové nečistí, když ho spatřili, padali před ním a křičeli řkouce: 12. Ty jsi Syn Boží. On však přikazoval jim přísně, aby ho neprojevovali.

Pán Ježíš volí apoštoly, v. 13—19.

13. I vystoupil na horu a povolal k sobě ty, které sám chtěl; a přišli k němu. 14. I ustanovil dvanácte, aby byli s ním, a aby je posílal kázat, 15. a udělil jim moc uzdravovati nemoci a vymítati duchy zlé, 16. a dal Šimonovi jméno Petr, 17. a Jakuba, syna Zebedeova, a Jana bratra Jakubova, a dal jim jméno Boanerges, to jest synové hromu, 18. a Ondřeje a Filipa a Bartoloměje a Matouše a Tomáše a Jakuba, syna Alfeova, a Tadeáše a Šimona Horlivce 19. a Jidáše Iškariotského, kterýž ho i zradil.

Ježíšovi přátelé přicházejí; zákoníci viní Krista ze spolku s ďáblem, Ježíš odbývá je a učí, kdo jsou jeho příbuzní, v. 20—35.

20. I přišli do domu a opět sešel se zástup, takže nemohli ani chleba pojísti. 21. Když to uslyšeli jeho lidé,

---

12. Dle Mat. 12, 12. Pán Ježíš dříve uzdravil všecky, tedy i posedlé, a potom teprv nakázal jim, aby neprojevovali či aby nerozhlašovali, že je uzdravil; nechtěl, aby tím dán byl podnět k bouřím lidu, ani aby nepřátelé jeho více ještě proti němu se rozněcovali.

13—19. Srovn. Luk 6, 12—16. Jména apoštolů též v Mat. 10, 2—4. a Skut. ap. 1, 13. Tím, že lid u velikém počtu hrnul se k Pánu Ježíši i tehdy, když dosavadní vůdcové a učitelé jeho, zákoníci a fariseové, oddělili se od něho proti Kristu Ježíši, ukázalo se, jak velice jest potřebí, aby již nyní byli ustanoveni noví vůdcové a učitelé lidu, představení království messiánského (církve Kristovy), kteří by lid jménem Kristovým poučovali a zejména tehdy, až sám vstoupí na nebesa, řádem od něho ustanoveným vedli ke spáse. A Pán Ježíš vyhověl této potřebě. Vyvolilť právě tu dobu 12 apoštolů jakožto budoucí představené církve své a položil tak první základy toho království, proti němuž jsou slabé i moci pekelné.

20. Do domu, nejspíše Petrova.

vyšli, aby ho ujali, neboť řekli, že se pominul smyslem.
22. A zákoníci, kteří byli přišli z Jerusalema, pravili:
Má Belzebuba a v knížeti duchů zlých vymítá zlé
duchy. 23. I přivolal je k sobě a mluvil k nim v po-
dobenstvích: Kterak může satan satana vymítati? 24.
A jestliže království v sobě se rozdělí, nemůže ob-
státi království to; 25. a jestli dům se rozdvojí proti
sobě, dům ten nebude moci obstáti. 26. A povstal-li
satan sám proti sobě, jest rozdvojen a nebude moci
obstáti, ale jest v koncích. 27. Nikdo nemůže vejíti
do domu silákova a pobrati jeho nářadí, leč dříve
sváže siláka, potom těprv oloupí dům jeho. 28. Amen
pravím vám: Všecky hříchy budou odpuštěny synům
lidským, i rouhání, kterýchkoli by se dopustili; 29. kdo
by se však rouhal proti Duchu svatému, nedostane
odpuštění na věky, nýbrž bude vinen hříchem věčným.
30. Neboť pravili: Má ducha nečistého.

31. I přišli matka jeho a bratři jeho, a stojíce venku
dali ho zavolat; 32. neboť zástup seděl kolem něho.
I řekli jemu: Aj matka tvá a bratři tvoji jsou venku
a hledají tebe. 33. A on odpověděv jim řekl: Kdo
jest matka má a bratři moji? 34. A pohleděv kolem
na ty, kteří seděli vůkol něho, pravil: Hle matka má
a bratři moji; 35. neboť kdokoli činí vůli Otce mého,
ten jest bratr můj i sestra má i matka má.

---

21. lidé jeho (dle řeckého textu: ti, kteří byli od něho); nebyli to as jeho příbuzní, jak se mnohdy myslí, nýbrž jeho přátelé či ctitelé kafarnaumští. Oni věděli, že fariseové vešli již v radu s Herodiány, aby Ježíše zahubili (v. 6). Uslyševše tedy, že Kristus obklopen jest velikým zástupem, myslili, že mu hrozí nebezpečenství, i chtěli ho uchopiti a z domnělého nebezpečenství vyvésti. Aby se jim to tím spíše podařilo, předstírali, že se pominul smyslem.

22—30. Viz Mat. 12, 22—32; Luk. 11, 14—23. Událost tato nestala se hned po předešlé, nýbrž nejspíše až ve třetím roce veřejného života Páně, nějaký čas po slavnosti stánků.

31—35. Viz Mat. 12, 46—50; Luk. 8, 19—21.

c) Od 4, 1—6. 29. evangelista ukazuje, kterak Pán Ježíš připravoval apoštoly na první poslání: že totiž různými po-

KAPITOLA 4.

Pán Ježíš učí v podobenstvích o království Božím, v. 1—34.

1. A opět počal učiti u moře; i shromáždil se k němu
zástup veliký, takže vstoupiv na loď, seděl (v ní) na
moři a veškeren lid byl podél moře na zemi. 2. A učil
je mnohým věcem v podobenstvích a pravil jim ve
svém učení: 3. Slyšte: Aj vyšel rozsevač, aby rozséval.
4. A když rozséval, některé (zrno) padlo vedle cesty,
i přiletěli ptáci a sezobali je. 5. A jiné padlo na
místo skalnaté, kde nemělo mnoho země, a vzešlo
hned, poněvadž nemělo hluboké země; 6. ale když
vyšlo slunce, uvadlo a poněvadž nemělo kořene, uschlo,
7. A jiné padlo do trní; i vzrostlo trní a udusilo je,
a nevydalo užitku. 8. A jiné padlo v zemi dobrou a
vydávalo plod, který vzešel i rostl a přinášelo na
třicet, i na šedesát i na sto (zrn). 9. I řekl: Kdo má uši
k slyšení slyš.

10. A když byl sám, otázalo se ho jeho okolí i se dva-
nácti na to podobenství. 11. I řekl jim: Vám jest dáno
znáti tajemství království Božího, oněm však, kteří
jsou vně, podává se všecko v podobenstvích, 12. aby

dobenstvími poučoval je veřejně i soukromě o povaze království messiánského, novými zázraky je utvrzoval ve víře a připustiv, aby byl od Nazaretánův odmítnut, připravil je na odpor, na který narazí též oni, konajíce úkol svůj (4, 1—6, 6), a sděluje, kterak potom Pán Ježíš uděliv apoštolům moc divy činiti, je dva a dva kázat rozeslal, a kterak oni konajíce ve jméně jeho zázraky, takovou měrou rozhlásili jméno jeho, že pohnul se ve svědomí i Herodes (Antipa), kterýž byl nedlouho před tím dal usmrtiti Jana Křtitele (6, 7—6, 29).

1—9. Viz Mat 13, 1—9; Luk. 8, 4—8.

10—12. Viz Mat. 13, 10—17; Luk. 8, 9—10.

12. Účelem tedy, za kterým Pán Ježíš tehdy u jezera Genezaretského učil v podobenstvích a zahalil tak jaksi pravdy věčné, bylo potrestat nevěru těch, kteří mu stále upírali víru, a zabrániti, aby zlovolníci učení jeho nezneužili a lidé nevnímaví ho neznesvětili. Sv. Matouš (13, 13) uvádí slova ta jako příčinu, pro kterou Pán Ježíš učil tehdy v podobenstvích. Vyjádřilť zajisté Pán Ježíš oboje, i že nevěra a nevnímavost oněch posluchačů byla příčinou, proč tehdy užil podobenství, i že potrestat nevěru a nevnímavost tu bylo účelem, za kterým jich užil. Rozumí se samo sebou, že ře-

hledíce se dívali a neviděli a poslouchajíce slyšeli, a nerozuměli, by snad se neobrátili a neodpustily se jim hříchy. 13. I řekl jim: Nerozumíte-li podobenství tomu? i kterak porozumíte podobenstvím všem? 14. Rozsevač rozsévá slovo. 15. Těmi pak, kteří (jsou) vedle cesty, rozumějí se ti, kde slovo se rozsévá, a když je uslyší, ihned satan přichází a odnímá slovo, které zaseto bylo do srdce jejich. 16. A podobně těmi, kteří se rozsévají na místa skalnatá, rozumějí se ti, kteří, když uslyší slovo, přijímají je ihned s radostí, 17. ale nemají v sobě kořene, nýbrž jsou dočasní; potom, když nastane soužení a pronásledování pro slovo to, ihned se pohoršují. 18. A jsou jiní, kteří se rozsívají mezi trní; to jsou ti, kteří slyší slovo, 19. avšak starosti toho světa a klam bohatství a žádosti jiných věcí vcházejíce udušují slovo a stává se neplodným. 20. A těmi, kteří byli zaseti v zemi dobrou, rozumějí se ti, kteří slyší slovo a je přijímají i plod přinášejí v třiceti, v šedesáti, ve stu.

21. I řekl jim: Zdali přinášejí svíci, aby ji postavili pod kbelík neb pod postel? Ne-liž, aby ji postavili na svícen? 22. Vždyť není nic skrytého, co by nemělo býti zjeveno, aniž co dělo se tajného, leč aby přišlo

---

čeným způsobem vyučovacím nebyla nikomu odňata možnost učení jeho porozuměti a polepšiti se; spíše byla jim podněcována snaha, přemýšlet o smyslu podobenství aneb poptat se na jejich smysl, jakož učinili apoštolé. Praví-li tedy (narážeje na Is. 6, 9), že tak činí, aby se neobrátili a neodpustily se jim hříchy, nemíní tím říci, že by byl proto mluvil v podobenstvích, aby lidé neporozuměli jim a se neobrátili (to příčí se jeho svatosti a dobrotě i milosrdenství), nýbrž že ti, kteří mu víru upírají a se zatvrzují, sami nepřímo chtějí, aby učení jeho neporozuměli a se neobrátili, proto totiž, poněvadž účinky ty jsou nerozlučně spojeny s jejich nevěrou a zatvrzelostí.

14—20. Viz Mat. 13, 18—23.

14. totiž slovo Boží.

18. t. j. semenem, padlým mezi trní rozumějí se ti, kteří sice slovo Boží slyší, ale pečováním o věci toho světa udušují v sobě působivost jeho, tak že nepřináší u nich užitku.

21—25. Viz Luk. 8, 16—18. Ve v. 21. poučuje Pán Ježíš, že nemají skrývati u sebe těch naučení, která jim dává,

na jevo. 23. Má-li kdo uši k slyšení, slyš. 24. I řekl jim: Uvažte, co slyšíte. Kterou měrou měříte, tou bude měřeno vám, ano bude vám přidáno. 25. Neboť kdo má, tomu bude dáno, a kdo nemá, od toho bude odňato i to, co má.

26. A řekl: Tak děje se v království Božím, jako když člověk uvrhne símě do země 27. a (potom) spí a vstává v noci a ve dne, a símě vzchází a vzrůstá, — on sám neví jak. 28. Neboť země plodí samoděk, nejprve stéblo, potom klas, na to plné zrno v klasu. 29. Když pak plod to dopustí, ihned přičiní srp, neboť nastala žeň.

30. I řekl: K čemu přirovnáme království Boží, aneb v kterém podobenství máme je představiti? 31. (Jest) jako zrno hořčičné, které, když se zaseje do země, menší jest než všecka semena, jež jsou na zemi, 32. ale

---

nýbrž že mají oznamovati je jiným toho hodným, podobně jako světlo nerozsvěcuje se k tomu, aby se ukrylo, nýbrž aby svítilo jiným. Vyzvání to odůvodňuje ve v. 22. příslovím „není nic skrytého“ atd., kterým učí, že Bůh nic nečiní a tedy ani pravd svých skrze něho (Krista Pána) jim nezjevuje, aby zůstaly ve skrytě, nýbrž aby přišly na jevo a sloužily k jeho slávě a ku prospěchu lidí. Ovšem mají-li učení jeho kázati jiným, musí sami je dobře znáti, a proto vyzývá je ve v. 23., aby uvážili dobře, jak důležité jsou ty pravdy, které od něho slyší, a hleděli proto zjednati si náležité porozumění jim. Aby pak tím spíše poslechli vyzvání jeho, slibuje jim průpovědí příslovečnou (kterou měrou měříte atd), že tím většího porozumění zjeveným pravdám se jim dostane, čím více se přičiní, aby do nich vnikli; že však by se zatemnilo i to poznání, které mají, kdyby takového přičinění u nich nebylo. — Slova v. 21. řekl Pán Ježíš také v řeči horské (Mat. 5, 15), slova v. 22. také tehdy, když je po prvé rozesílal (Mat. 10, 26).

25. Viz Mat. 13, 12. Luk. 8, 18.

26—29. Podobenství toto zaznamenal pouze sv. Marek. Jím Pán Ježíš učí, že jako rolník zasev símě odchází (a jinak se zabývá), símě pak samo silou od Boha mu danou roste a přináší užitek bez dalšího přičinění rozsevačova, tak i on (Kristus), až založí církev, odejde, církev pak že silou od něho jí danou bude růsti a užitek přinášeti, až na konci světa zase přijde a užitek vezme do království nebeského.

31—32. Viz Mat. 13, 31—32.

když se zaseje, vzrůstá a stává se větším než všecky byliny, a pouští ratolesti veliké, tak že ptáci nebeští mohou bydleti pod stínem jeho.
33. A mnoha takovými podobenstvími mluvil jim slovo, jakož mohli slyšeti; 34. bez podobenství nemluvil jim, soukromě však vykládal učeníkům svým všecko.

Utišení bouře, v. 35—40.

35. I řekl jim v ten den, když nastal večer: Přeplavme se na druhou stranu. 36. A nechavše lid, vzali ho tak jak byl na lodi; a jiné lodi provázely ho. 37. I nastala veliká vichřice a vlny vnikaly do lodi, tak že loď se již naplňovala. 38. On však spal v zadní části lodi na podušce; i vzbudili ho a řekli jemu: Mistře, není-liž tobě nic do toho, že hyneme? 39. I vstav přísně přikázal větru a moři: Buď ticho a upokoj se. A přestal vítr a stalo se utišení veliké. 40. A řekl jim: Proč jste bojácni? Což ještě nemáte víry? I pojala je bázeň veliká a pravili druh k druhu: Kdo asi jest tento, že i vítr a moře ho poslouchají?

KAPITOLA 5.

Uzdravení posedlého v krajině Gerasenské, v. 1—20.

1. I přišli přes moře do krajiny Gerasenské. 2. A jak vyšel z lodi, ihned potkal se s ním (vyšed) z hrobu člověk, který byl posedlý duchem nečistým. 3. Ten obýval v hrobech, a již ani řetězy nemohl nikdo svázati jej; 4. neboť často byv spoután okovy a řetězy, přetrhal řetězy a rozlámal okovy, a nikdo nemohl jej

33—34 Viz Mat. 13, 34—35.
35—40. Viz Mat. 8, 23—27. Luk. 8, 22—25.
2. Dle Mat. 8, 28. setkali se s Pánem Ježíšem dva posedlí; Marek však a Lukáš mluví pouze o jednom, nepochybně proto, že se na něm jevila posedlost způsobem zvláště patrným a že proto evangelisté ti chtěli svým čtenářům, kteří sestávajíce po většině z obrácených pohanů, neměli pevného přesvědčení o tom, že by jací posedlí byli, ukázati na případě zvláště patrném, že posedlost duchem zlým jest možná a s dopuštěním Božím vskutku někdy se vyskýtá.

zkrotiti. 5. A byl stále, dnem i nocí v hrobech a na horách křiče a bije se kamením. 6. Spatřiv však Ježíše zdaleka, přiběhl a poklonil se mu, 7. a vzkřiknuv hlasem velikým pravil: Co je ti do mne, Ježiši, Synu Boha nejvyššího? Zapřisahám tě pro Boha, netrap mě. 8. Bylť mu totiž řekl: Vyjdi z toho člověka, duchu nečistý. 9. I otázal se ho: Jak se jmenuješ? A on řekl jemu: Jmenuji se pluk, neboť mnoho jest nás. 10. A prosil ho velice, aby jich nevyháněl z té krajiny. 11. Bylo pak tam u hory veliké stádo vepřů pasouc se. 12. I prosili ho duchové řkouce: Pošli nás do vepřů, ať vejdeme do nich. 13. A povolil jim to. I vyšli duchové nečistí a vešli do vepřův; a tu hnalo se stádo úprkem velikým do moře; bylo jich as dva tisíce — a utonuli v moři. 14. Ti pak, kteří je pásli, utekli a ohlásili to po městě i po dědinách. I vyšli (lidé), aby viděli, co se stalo; 15. a tu přijdou k Ježíšovi a spatří toho, jenž býval posedlý, an sedí, jest oblečen a má rozum zdravý; i báli se; 16. ti pak, kteří to byli viděli, vypravovali jim, jak se to událo posedlému; též o vepřích. 17. I počali ho prositi, aby odešel z končin jejich. 18. A když vstupoval na loď, prosil ho ten, jenž býval posedlý, aby směl jíti s ním. 19. Ale nedovolil mu, nýbrž řekl jemu: Jdi do domu svého ke svojim a zvěstuj jim, jak veliké věci učinil ti Pán, a jak slitoval se nad tebou. 20. I odešel a počal hlásati v Desítiměstí, jak veliké věci učinil mu Ježíš. A všickni se divili.

Uzdravení ženy krvotoké a vzkříšení dcery Jairovy, 5, 21—43.

21. A když se Ježíš přepravil na lodi opět na druhý břeh, sešel se k němu zástup veliký a byl u moře. 22. I přišel k němu jeden z představených synagogy, jménem Jairus, a spatřiv jej, padl k nohám jeho

---

5. Co je ti do mne. Do slova: Co mně a tobě.

9. Ptal se tak nikoli posedlého, jakoby ho tím chtěl přivésti k sebevědomí, nýbrž zlého ducha, a to nikoli, že by jednotliví duchové zlí měli vlastní jména neb pod jistými jmény přicházeli ve známost, nýbrž že chtěl duchy vyzvati, aby sami v odpovědi své ukázali na veliký počet svůj a tím i na příčinu oné zuřivosti a síly zvláštní, kterou jevil onen člověk posedlý.

23. a prosil ho snažně řka: Dcera má skonává; pojď,
vlož na ni ruku, aby se uzdravila a byla živa 24.
I odešel s ním, a zástup veliký šel za ním; i tis-
nili ho.

25. A tu žena jedna, kteráž měla krvotok dvanácte
rokův 26. a mnoho vytrpěla od mnoha lékařův a vy-
naložila všechen statek, aniž se jí prospělo, nýbrž
spíše pohoršilo, 27. uslyševši o Ježíšovi, přišla v zá-
stupu od zadu a dotkla se roucha jeho, 28. neboť byla
řekla: Dotknu-li se jen roucha jeho, budu uzdravena.
29. A hned vysechl tok krve její, a pocítila na těle,
že jest uzdravena od neduhu svého. 30. Ale Ježíš po-

---

v. 5, 23—43. Mat. 9, 18—26. Luk. 8, 41—56. Jako Marek, tak i Lukáš klade tyto děje (o dceři Jairově a ženě krvotoké) za děj předchozí. Sv. Matouš však podav zprávu o gerasenských posedlých, vyličuje nejprve povolání Matouše a tu odpověď, kterou Pán Ježíš dal fariseům a učeníkům Janovým k jejich otázce o postech soukromých, a potom teprve vypravuje o Jairovi a ženě krvotoké připojiv vypravování to k řečené odpovědi Kristově slovy: „Když k nim toto mluvil.“ Poněvadž však dle Marka (2, 14—22) a dle Lukáše (5, 27—39) Pán Ježíš dříve povolal Matouše než uzdravil posedlé gerasenské a vzkřísil dceru Jairovu, jest na jevě, že buď Matouš neb Marek a Lukáš nepodávají děje ty v tom postupu, ve kterém po sobě se udály. Kdo z nich uchýlil se od postupu toho, nelze sice říci s určitostí; poněvadž však Matouš, jak již řečeno, uchýlil se s hledem k účelu svému častěji od postupu časového či chronologického, jest pravděpodobno, že to učinil také při dějích právě řečených a že tedy děje ty udály se po sobě v tom postupu, ve kterém je podávají Marek a Lukáš. Tomu-li tak, nepochází náměstka toto ve větě „když toto mluvil“ (Mat. 9. 18) od Matouše samého, nýbrž buď od řeckého překladatele jeho neb od některého z prvních opisovatelů.

21—24. viz Mat. 9, 18—19.

25 Dle podvrženého evangelia Nikodemova žena ta jmenovala se Veronika a pocházela z města Paneas, později Caesarea Filippova zvaného.

27. Přišla od zadu z ostychavosti a z obavy, aby nebyl jí přístup zabráněn, neboť podle zákona (3. Mojž. 15. 25) byla za leviticky nečistou pokládána žena, která trpěla krvotokem.

30. t. j. hned věděl svojí vševědoucností, že božská moc jeho působila vně, totiž uzdravení oné ženy. Chtěje však,

znav ihned sám v sobě, že moc z něho vyšla, obrátil
se k zástupu a pravil: Kdo se dotekl roucha mého?
31. I řekli mu jeho učenici: Vidíš, že zástup tlačí se
na tebe, a pravíš: Kdo se mě dotekl? 32. Ale on hleděl
kolem, aby spatřil tu, která to učinila. 33. Žena pak
vědouc, co se jí událo, s bázní a třesením přistoupila
a padši před ním, pověděla mu plnou pravdu. 34.
A on řekl jí: Dcero, víra tvá tě uzdravila, jdi v pokoji a buď zdráva od neduhu svého. 35. Když ještě
mluvil, přišli od představeného synagogy a řekli:
Dcera tvá zemřela; proč ještě trmácíš Mistra? 36. Ježíš však uslyšev ta slova, pravil k představenému:
Neboj se, toliko věř. 37. A nenechal nikoho jíti za
sebou leč jedině Petra, Jakuba a jeho bratra Jana.
38. I přišli do domu představeného synagogy, a tu
postřehl hluk a lidi, kteří plakali a kvíleli velice, 39.
a vešed řekl jim: Proč hlučíte a pláčete? Dívka neumřela, nýbrž spí. 40. I posmívali se mu. On však
vypustiv všecky, pojal dívčina otce i matku a ty, kteří
byli s nim, a vešel tam, kde dívka ležela. 41. A vzav
dívku za ruku, řekl jí: Talítha, kúmi, to jest v překladě: Dívko, (tobě pravím), vstaň. 42. A hned vstala
dívka a chodila; byloť jí dvanácte roků. I žasli a divili se velice. 43. A přikázal jim přísně, aby nikdo
o tom nezvěděl; a řekl, aby jí dali jísti.

---

aby žena nemyslila, že byla uzdravena bez jeho vědomí, jakož i aby vyznala víru svou veřejně jiným za příklad, a aby i zázrak jeho vyšel na jevo k utvrzení víry a důvěry Jairovy, obrátil se a tázal se, kdo se ho dotekl, totiž úmyslně.

31. Apoštolé pravili to s udivením; neboť nevědouce, co se stalo, nemohli pochopiti Kristovu otázku, ježto v tlačenici mohli se ho dotknouti a zajisté dotekli mnozí nahodile.

34. Ženině víře přičítá (podobně jako i v jiných případech) to, co sám učinil svojí všemohoucností, a to proto, poněvadž víra byla podmínkou, pod kterou ji uzdravil zázračně, a poněvadž chtěl také jiné, jmenovitě i Jaira, k víře povzbuditi neb v ní utvrditi.

35—43. viz Mat. 9, 23—26.

43. Prozatím (pokud by Ježíš se nevzdálil) měli mlčeti o tom, aby lid uslyše o tom nepoddal se nepravým nadějím ve vykupitele časného a nezpůsobil nějakých nepokojů

KAPITOLA 6.

Pán Ježíš v Nazaretě, v. 1—6.

1. A vyšed odtud, odebral se do své otčiny, a učeníci jeho šli za ním. 2. Když pak nastala sobota, počal učiti v synagoze, a mnozí slyšíce to, žasli nad učením jeho a pravili: Odkud má tento všecky ty věci? A jaká to moudrost, která mu jest dána, a takové divy, které se dějí rukama jeho? 3. Není-liž to tesař, syn Marie a bratr Jakubův a Josefův a Judův a Šimonův? A nejsou-liž také sestry jeho zde u nás? I horšili se na něm. 4. Ježíš pak řekl jim: Není prorok beze cti, leč ve své otčině a ve svém příbuzenstvu a ve svém domě. 5. A nemohl tam učiniti žádného divu, leč že uzdravil několik nemocných, vloživ na ně ruce své. 6. I divil se jejich nevěře. A obcházel okolní města uče.

První rozeslání apoštolů, v. 7—13.

7. I povolal k sobě dvanácte (apoštolů) a počal je vysílati dva a dva; i dal jim moc nad duchy nečistými 8. a přikázal jim, aby nebrali na cestu ničeho, leč totiko hůl: ne mošny, ne chleba, ani peněz do opasků, 9. ale aby si obuli sandály a neoblékali dvou sukní.

---

v úmyslu učiniti jej králem. Ovšem na dlouho nedal se zázrak zamlčeti již proto, poněvadž bylo upuštěno od pohřbu.

6, 1—6 viz Mat. 13, 54—58.

4. Výrok tento jest příslovím, kterým se vyjadřuje pravda zkušeností stvrzená, že prorok nikde nebývá v takové nevážnosti, v jaké bývá u svých rodáků a u těch, s nimiž žil v poměru přátelském před svým vystoupením jako prorok; nijak tedy nedotýká se osob určitých; zejména není jimi vyslovena stížnost také do příbuzných, a jestli přece, rozhodně ne stížnost do všech příbuzných.

5. Nemohl učiniti leč jen několik divů na nemocných, a to nikoli proto, že by se mu bylo nedostávalo k tomu moci, nýbrž že po vůli Boží neměl je konati na těch, kteří toho nebyli hodni. Nazaretští však ukázali se nehodnými svojí nevěrou.

7—12. Viz Mat. 10, 1—15. Luk. 9, 1—6.

8. viz Mat. 10, 9—10. Sandály byly podešvy, které se přivazovaly řemínky k nohám.

10. A řekl jim: Kdekoli vejdete do domu, tam zůstaňte, dokavad nevyjdete odtamtud. 11. A kdokoli vás nepřijmou ani vás neposlechnou, odtud vycházejíce setřete prach s nohou svých na svědectví jim. 12. I vyšli a kázali, aby činili pokání; 13. také vymítali mnoho duchů zlých a mazali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je.

Herodovo mínění o Kristu Pánu. Smrt Jana Křtitele, v. 14—29.

14. I uslyšel (o tom) král Herodes (neboť proslulým stalo se jméno jeho) a řekl: Jan Křtitel vstal z mrtvých, a proto moc divotvorná působí v něm. 15. Jiní však pravili: Eliáš je to. A jiní říkali: Jest to prorok, jako jeden z proroků. 16. Uslyšev to Herodes pravil: Jan, jehož jsem dal stíti, ten vstal z mrtvých.

17. Herodes ten totiž dal Jana zatknouti a vsaditi do žaláře pro Herodiadu, manželku bratra svého Filipa, poněvadž ji pojal za manželku. 18. Neboť Jan říkával Herodovi: Není dovoleno tobě míti manželku bratra tvého. 19. Herodias pak nevražila na něho a chtěla jej usmrtiti, ale nemohla, 20. neboť Herodes bál se Jana, věda, že to jest muž spravedlivý a svatý; i chránil ho a mnoho činil vyslechnuv jej, a rád ho poslouchal. 21. Přišel však den příhodný: Herodes učinil v den svých narozenin hostinu svým velmožům a plukovníkům i předním mužům galilejským. 22. Když pak (tam) vešla dcera právě té Herodiady a tančila a se zalíbila Herodovi i těm, kteří s ním stolo-

---

10. viz Mat. 10, 11

11. viz Mat. 10, 14.

13. Mazali olejem; mazání to nebylo ani svátostným (jakým jest poslední pomazání nemocných, ani obyčejným prostředkem uzdravovacím, nýbrž bylo znamením uzdravovací moci, která byla apoštolům udělena, a spolu předobrazem svátosti posledního pomazání.

14—16. viz Mat. 14, 1—2. Luk. 9, 7—9. Heroda nazývá králem, ač byl pouze tetrarchou, poněvadž panovníci východní pod tím jménem v Římě vystupovali.

14. Jméno jeho totiž Krista Ježíše, jehož jménem apoštolé zázračně uzdravovali.

15. jako jeden z proroků, t. j. jako jiní proroci (doby staré).

17—29. viz Mat. 14, 3—12.

vali, král řekl dívce: Požádej mě, zač chceš, a dám tobě. 23. A přisáhl jí: Začkoli požádáš, dám tobě, byť to byla polovice mého království. 24. Ona pak vyšla a řekla matce své: Zač mám žádati? A ta řekla: Za hlavu Jana Křtitele. 25. I vrátila se hned s chvátáním ke králi a prosila ho řkouc: Chci, abys mi dal ihned na míse hlavu Jana Křtitele. 26. I zarmoutil se král; pro přísahu však a pro ty, kteří s ním stolovali, nechtěl ji oslyšeti, 27. ale poslav vojína tělesné stráže, rozkázal přinésti hlavu jeho na míse. I sťal jej v žaláři 28. a přinesl hlavu jeho a dal ji dívce, a dívka dala ji matce své. 29. Uslyševše to učenici jeho, přišli a vzali tělo jeho a pochovali je v hrobě.

Návrat apoštolův a nasycení pěti tisíc mužů, v. 30—46.

30. I sešli se apoštolé k Ježíšovi a pověděli mu všecko, co byli činili a čemu učili. 31. On pak řekl jim: Pojďte v soukromí na místo pusté a odpočiňte si trochu. Bylo zajisté mnoho těch, kteří přicházeli a odcházeli, a oni neměli ani kdy se najísti. 32. I vstoupili na loď a odebrali se na místo pusté v soukromí. 33. Ale (lidé) viděli je odcházeti a mnozí poznali (to); i sběhli se tam pěšky ze všech měst a přišli dříve než

---

d. Od 6, 29—9, 37. vyličuje, kterak Pán Ježíš novými zázraky a dalším poučováním utvrzoval apoštoly ve víře a vůbec svou božskou přirozenost projevoval, a to

α) kterak božskou moc i přirozenost svou projevoval tu zázračným nasycením zástupů, tam jinými divy (6, 32—56).

30—32. Bylyť tehdy již na blízku židovské velikonoce (třetí to za veřejného života Kristova), a zástupové ubírali se již do Jerusalema na svátky. A z těch mnozí uslyševše, že Ježíš jest v Kafarnau, zacházeli si k němu, aby ho viděli a slyšeli, a to v takovém množství a tak často jedni po druhých, že Ježíš ani apoštolé, kteří se právě vrátili z prvního svého poslání a unaveni byli, neměli času ani najísti se. Proto Pán Ježíš chtěje dáti i apoštolům alespoň nějakou chvíli k odpočinku i vyhnouti se Herodovi (Luk. 9, 9—10), přeplavil se s nimi na místo pusté či neobydlené nedaleko Bethsaidy Juliady.

32—46. viz Mat. 14, 13—21. též Luk. 9, 10—17. Jan. 6, 1—13.

33. poznali to, totiž ze směru, kterým se loď brala, poznali, kam se Ježíš a apoštolé plavili.

oni. 34. A Ježíš vyšed uzřel zástup veliký a pojal lítost nad nimi, že byli jako ovce bez pastýře, a počal je učiti mnohým věcem. 35. A když již den se nachýlil, učeníci jeho přistoupivše řekli jemu: Pusté jest místo toto a den již se naklonil; 36. rozpusť je, ať odejdou do okolních dvorů a vesnic a nakoupí si pokrmů k jídlu. 37. On však odpověděv řekl jim: Dejte vy jim jísti. I řekli jemu: Máme-liž jíti a koupiti za dvě stě denárů chlebův a dáti jim? 38. A on řekl jim: Kolik chlebů máte? Jděte a vizte. A když zvěděli, řekli: Pět a dvě ryby. 39. I přikázal jim, aby rozsadili všecky po skupinách na zelenou trávu. 40. A posadili se v řadách po stu a po padesáti. 41. A vzav pět chlebů i dvě ryby, pohleděl k nebi a požehnav rozlámal chleby a dával učeníkům svým, aby je kladli před ně; také dvě ryby rozdělil mezi všecky. 42. I jedli všickni a nasytili se. 43. A sebrali zbytky, dvanáct košů plných drobtů i z ryb. 44. Bylo pak těch, kteří jedli, pět tisíc mužů. 45. A hned přinutil učeníky své, aby vstoupili na lodičku a plavili se napřed na druhou stranu k Betsaidě, až by rozpustil zástup. 46. A rozpustiv je, odešel na horu, aby se pomodlil.

Ježíš kráčí po jezeru, potom uzdravuje různé nemocné, v. 47—56.

47. A když nastal večer, byla loď uprostřed moře, a on sám na zemi. 48. I viděl je, ani se plaví s těžkostí, (neboť vítr byl jim protivný), a při čtvrtém bdění nočním přišel k nim jda po moři, a chtěl je minouti. 49. Ale oni spatřivše ho, an jde po moři, domnívali se, že to jest strašidlo, i vzkřikli, 50. neboť všickni ho viděli a poděsili se. A ihned promluvil k nim a řekl jim: Buďte dobré mysli, jáť jsem to, nebojte se. 51. I vstoupil k nim na loď, a utišil se vítr. A mnohem více děsili se a žasli u sebe, 52. neboť nepovážili o chlebích; byloť zajisté srdce jejich zaslepeno.

47—56. viz Mat. 14, 24—36. Jan. 6, 16—21.

47. uprostřed moře jest zde míněno v smyslu širším a znamená pouze „v moři“ či „v jezeru“, nehledíc k tomu, jak daleko byli od břehu.

52. t. j. nepovážili náležitě ze zázračného nasycení pěti tisíc mužů, že Pán Ježíš má moc božskou a jako Pán pří-

53. A přeplavivše se přišli do země Genezaretské a přistáli. 54. A když vyšli z lodi, (lidé) hned jej poznali; 55. i proběhli celou tu krajinu, a počali na ložích nositi nemocné, kde slyšeli, že jest. 56. A kdekoli vcházel do vesnic neb do dvorů neb do měst, kladli nemocné na ulice a prosili ho, aby směli dotknouti se alespoň třepení roucha jeho; a všickni, kteří se ho dotekli, byli uzdraveni.

KAPITOLA 7.

Pán Ježíš kárá převrácené stanovy zákoníkův a fariseů, 7, 1—23.

1. I sešli se k němu fariseové a někteří ze zákoníků přišedše z Jerusalema. 2. A když uzřeli některé z učeníků jeho, ani jedí chleby rukama obecnýma, to jest neumytýma, haněli je. 3. Fariseové totiž, a židé vůbec, nejedí, leč si umyjí častěji ruce, držíce se podání starších; 4. a když přijdou z trhu, nejedí, leč se dříve vykoupají. A jest mnoho jiných věcí, které byly jim podány, aby je zachovávali: umývání kofliků a džbánův i měděnic a loží. 5. I tázali se ho fariseové a zá-

---

rody může právě tak snadno choditi po vodě a účinně přikazovati větru i moři, jako mohl pěti chleby a dvěma rybami nasytiti veliký zástup lidí.

β) Od 7, 1—8, 30. poučuje, kterak Pán Ježíš vyvrátiv nemístnou výtku fariseů, že apoštolé jedí rukama neumytýma, a učiniv nové zázraky, varoval apoštoly před nepravými zásadami farisejskými a přivedl je, zejména Petra, znenáhla k tomu, že jasně poznali i vyznali jeho důstojnost.

7, 1—13. viz Mat. 15, 1—9.

4. Dle 3. Mojž. 15, 11. poskvrnil se leviticky či v příčině bohoslužebné ten, kdo se dotekl osoby neb věci leviticky nečisté. Aby se očistil, měl si umýti ruce. Poněvadž však takové poskvrnění mohl si přivoditi israelita nahodile a nevědomky, umývali si ruce i před jídlem, aby, byli-li snad poskvrněni, neposkvrnili také pokrmů, i po jídle, aby očistili se, jestliže snad při jídle dotekli se pokrmu nečistého a tím se leviticky poskvrnili. S počátku činili to samovolně, později však bylo to od zákoníků přísně přikazováno.

koníci: Proč učeníci tvoji nezachovávají podání starších, ale jedí chléb rukama obecnýma? 6. On však řekl jim: Dobře prorokoval Isaiáš o vás pokrytcích, jakož psáno jest: „Lid tento ctí mě ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne! 7. Nadarmo však mě ctí, učíce naukám a stanovám lidským.“ 8. Neboť opustivše přikázání Boží, držíte se podání lidského, umývání džbánův a koflíkův; a mnoho jiných věcí podobných těmto činíte. 9. I řekl jim: Pěkně rušíte přikázání Boží, abyste zachovali podání svoje. 10. Neboť Mojžíš pravil: „Cti otce svého a matku svou“ a: „Kdo zlořečí otci neb matce, smrtí ať umře“. 11. Vy však pravíte: „Řekne-li kdo otci neb matce: Korban, to jest, darem jest to, z čeho bys mohl míti ode mne prospěch“ — 12. a již nedopouštíte mu, aby co činil pro otce svého neb matku svou, 13. rušíce slovo Boží podáním svým, jemuž jste učili; a podobných věcí takových činíte mnoho.

14. A svolav k sobě opět zástup, pravil jim: Slyšte mě všickni a rozumějte. 15. Nic nevchází zvenčí do člověka, co by jej mohlo poskvrniti, ale to, co vychází z člověka, to jest, co poskvrňuje člověka. 16. Má-li kdo uši k slyšení, slyš.

17. A když vešel do domu od zástupu, tázali se ho učeníci jeho o té průpovědi. 18. I řekl jim: Tak-liž i vy jste nechápaví? Nenahlížíte-li, že žádná věc, jež zvenčí vchází do člověka, nemůže ho poskvrniti, 19. poněvadž nevchází do jeho srdce, nýbrž do břicha jde a vychází do stoky, vyčišťujíc všeliké pokrmy? 20. Pravil pak: Co z člověka vychází, to poskvrňuje člověka. 21. Neboť z nitra, ze srdce lidského vycházejí zlé myšlenky, cizoložství, smilství, vraždy, 22. krádeže, lakomství, nešlechetnosti, lesť, nestydatosti, oko zlé, rouhání, pýcha, pošetilost. 23. Všecky tyto věci vycházejí z nitra a poskvrňují člověka.

---

11. Věta „Řekne-li kdo... ode mne prospěch“ není dokončena. Doplniti jest závěrek as takto: Řekne-li kdo otci neb matce: Korban..., není povinen ctiti (podporovati) otce svého neb matku svou.

7, 14 23. viz Mat. 15, 10—20. (v. 15. viz Mat. 15, 11.; v. 18—23. Mat. 15, 17—20.).

Uzdravení dívky kananejské a hluchoněmého, 7, 24—37.

24. A vstav odtud, odešel do končin Tyrských a Sidonských; a vešed do domu nechtěl, aby se kdo o tom dověděl. Ale nemohl se utajiti; 25. neboť byla uslyšela o něm ihned žena, jejíž dcera měla ducha nečistého, a vešedši padla k nohám jeho. 26. Byla pak to žena pohanka, rodem Syrofoiničanka; i prosila ho, aby vyvrhl ducha zlého z dcery její. 27. A on jí řekl: Nechej, ať prve nasytí se dítky; neboť není dobře vzíti chléb dítek a dáti psíkům. 28. Ale ona odpověděla a řekla jemu: Ovšem, Pane, neboť i psíci pod stolem jedí z drobtů dítek. 29. Tu řekl jí: Pro tuto řeč jdi: duch zlý vyšel z dcery tvé. 30. I odešla do svého domu a nalezla dívku, ana leží na loži a že duch zlý byl z ní vyšel.

31. A vyšed zase z končin Tyrských, přišel skrze Sidon k moři Galilejskému prostředkem končin desítiměstských. 32. I přivedli mu hluchoněmého a prosili ho, aby vložil na něj ruku. 33. A on pojav jej od zástupu v soukromí, vložil prsty své v uši jeho a plivnuv dotekl se jazyka jeho, 34. a pohlédnuv k nebi, vzdechl

---

24—30. viz Mat. 15, 21—28.

26. Žena ta byla Foiničanka. Sv. Marek nazývá ji Syrofoiničankou, poněvadž Foinikie (Fénicie), z níž pocházela, přiléhala a tehdy přivtělena byla k Syrii. (Byla též Foinikie africká, Libofoinikia či Punsko v severní Africe.) Sv. Matouš nazývá ji ženou kananejskou, poněvadž Foiničané pocházeli od Kanaanitů.

27—29. viz Mat. 15, 26—28.

32. Prosili tak, poněvadž věděli, že Pán Ježíš vzkládáním rukou mnoho jiných nemocných uzdravil.

33—34. Proč Pán Ježíš odvedl hluchoněmého stranou od zástupu, není jisto, nejspíše proto, že chtěl, aby dojem, který by zázrak způsobil v něm i v apoštolích, nebyl ničím seslabován a oni tím spíše povznesli se od věcí pozemských k věcem vyšším, nebeským. — Prsty své vložil v uši jeho, plivnul t. j. naslinil si prst podobně, jako se děje nyní při křtu, a dotekl se jazyka jeho, aby symbolickými kony těmi vzbudil v něm důvěru a připravil jej na milost uzdravení.

34. Pohlédl k nebi, v tiché totiž modlitbě, jednak aby upozornil na shodu vůle své s vůlí Otcovou, jednak aby nás poučil, že při modlitbě máme mysl svou povznášeti k Bohu a že všeliký dar dobrý pochází od Boha. Vzdechl,

a řekl jemu: Efeta, to jest: Otevři se. 35. A hned otevřely se uši jeho a rozvázal se svazek jazyka jeho, i mluvil správně. 36. A přikázal jim, aby nikomu o tom neříkali. Ale čím více jim přikazoval, tím více to rozhlašovali. 37. I divili se nad míru řkouce: Dobře učinil všecky věci; i hluchým dává slyšeti a němým mluviti.

KAPITOLA 8.

Nasycení čtyř tisíc mužů, v. 1—9.

1. V těch dnech byl s ním opět zástup veliký, a poněvadž neměli, co by jedli, (Ježíš) svolav k sobě učeníky své řekl jim: 2. Lítost mám nad zástupem, neboť hle, již tři dni trvají se mnou a nemají, co by jedli; 3. a rozpustím-li je lačné do jejich domů, zemdlí na cestě, neboť někteří z nich přišli z daleka. 4. I odpověděli mu učeníci jeho: Odkud bude kdo moci nasytiti je chleby zde na poušti? 5. Tu otázal se jich: Kolik chlebů máte? Oni pak řekli: Sedm. 6. I rozkázal zástupu, aby se rozložili na zemi. A vzav sedm chlebův a učiniv díky, rozlámal je a dal učeníkům svým, aby je předkládali. I předložili je zástupu. 7. Také měli několik rybiček. I požehnal je a řekl, aby je také předkládali. 8. A oni jedli a nasytili se, a sebrali pozůstalé drobty, sedm košů. 9. Bylo pak těch, kteří jedli, asi čtyři tisíce. I rozpustil je.

Ježíš odmítá žádost fariseův a varuje před jejich učením, v. 10—21.

10. A vstoupiv hned na loď s učeníky svými, přišel do krajiny dalmanutské. 11. A tu vyšli fariseové a po-

---

aby projevil soustrast s hluchoněmým a s lidskou bídou vůbec.

36. Přikázal jim, totiž člověku uzdravenému a těm, kteří ho byli přivedli. O tom, proč jim to přikázal, srovnej Mat. 8, 4. str. 43. pozn. 4.

37. Divili se, totiž všickni ti, kteří se o tom dověděli, jmenovitě onen zástup lidí, od něhož Pán Ježíš hluchoněmého odvedl a k němuž se on uzdraven zajisté navrátil.

8, 1—9. Viz Mat. 15, 32—39.

10—13. viz Mat. 15, 39—16, 1—4.

10. Krajina dalmanutská byla pravděpodobně na západním břehu jezera Genesaretského. — 11. Znamení s nebe,

čali se s ním příti, žádajíce od něho znamení s nebe, aby ho pokoušeli. 12. Ale on vzdychnuv ve svém duchu pravil: Proč žádá pokolení toto znamení? Amen pravím vám: Nebude dáno znamení pokolení tomuto. 13. A nechav jich vstoupil zase na loď a plavil se na druhou stranu.

14. Zapomenuli však vzíti si chleby a neměli s sebou na lodi leč jeden chléb. 15. A přikazoval jim řka: Hleďte a varujte se kvasu farisejského a kvasu Herodova. 16. I uvažovali mezi sebou řkouce: To proto, že nemáme chlebů. 17. A Ježíš poznav to, řekl jim: Co uvažujete, že nemáte chlebů? Ještě-liž nechápete ani nerozumíte? Ještě-liž máte zaslepeno srdce své? 18. Majíce oči, nevidíte-li? A majíce uši neslyšíte-li? 19. A nepamatujete-liž se na to, když jsem rozlámal pět chlebů mezi pět tisíc, kolik košů plných drobtů jste sebrali? Řkou jemu: Dvanáct. 20. A když sedm chlebů mezi čtyři tisíce, kolik košíků drobtů jste sebrali? A řkou jemu: Sedm. 21. I řekl jim: Kterak ještě nerozumíte?

Pán Ježíš uzdravuje slepce. Petr vyznává Krista, v. 22—30.

22. I přišli do Betsaidy; a přivedli k němu slepce

---

t. j. zázračný zjev na obloze neb v ovzduší, kterým by dokázal, že jest Vykupitelem zaslíbeným.

12. Vzdychnul bolestí nad jejich zlobou. Žádosti jejich nevyhověl, poněvadž již tolik zázrakův učinil, že mohli poznati v něm Vykupitele, jakož i proto, že se tázali s úmyslem zlým. Dle Mat. 16, 4. slíbil jim však znamení Jonáše, poukázav tak na svou smrt a své vzkříšení; sv. Marek však pomlčel o tom, zajisté proto, poněvadž chtěl pouze na to upozorniti své čtenáře, že Pán Ježíš zlovolný úmysl fariseů poznal a proto odmítl, snad i proto, že výpověď Páně o znamení Jonášově nebyla pohanokřesťanským čtenářům jeho dosti srozumitelná.

14—21. viz Mat. 16, 5—12.

15. Kvasem farisejským rozumí převrácené zásady farisejské, kvasem Herodovým pak volné a nepravé zásady sadducejské, jimž i Herodes Antipas hověl.

22. Mini zajisté Betsaidu Julias, která byla na východním břehu Jordánu při vtoku jeho do jezera Genesaretského. Tehdy byla sice již městem, byvši od tetrarchy Filipa zvětšena a ke cti Jualiady, dcery císaře Augusta, nazvána Julias; ale lid nazýval ji zajisté ještě potom nějaký čas po

a prosili ho, aby se ho dotekl. 23. A on ujav slepce za ruku, vyvedl jej ven z městečka a plivnuv na oči jeho, vložil na něj ruce své a tázal se ho, zdali co vidí. 24. I pohlédl vzhůru a řekl: Vidím lidi jako stromy choditi. 25. Na to vložil opět ruce na jeho oči. I prohlédl a byl uzdraven, tak že viděl všecko jasně. 26. A poslal jej domů řka: Jdi do domu svého, a vejdeš-li do městečka, nikomu o tom nepovídej.

27. I vyšel Ježiš a učeníci jeho do městeček Caesareje Filippovy a na cestě tázal se učeníků svých řka jim: Kým mě praví býti lidé? 28. Oni pak odpověděli jemu řkouce: Janem Křtitelem, a jiní Eliášem, jiní pak, že (jsi) jedním z proroků. 29. Tu řekl jim: Vy však kým mě býti pravíte? A Petr odpověděv řekl jemu: Ty jsi Kristus. 30. I přikázal jim přísně, aby toho neříkali o něm nikomu.

Pán Ježíš předpovídá své utrpení a ukazuje na potřebu přemáhati se, v. 31—39.

31. I počal je učiti, že Syn člověka musí mnoho trpěti a zavržen býti od starších a velekněží i zákonů

---

způsobu starém (městečkem, Betsaidou) a po něm i svatý Marek. Někteří však myslice, že Dalmanutha byl na východním břehu Jordánu, rozumějí Betsaidu západojordánskou, z níž pocházel sv. Petr.

23. Vyvedl jej z města a plivnul mu na oči, t. j. nasliniv si prst dotekl se oči jeho zajisté za týmž účelem, za kterým podobně učinil s hluchoněmým (viz poznám. k 7, 33—34.

24. Viděl sice lidi, ale nejasně, takže nepostřehoval jednotlivých údů, podobně jako když člověk vida v dálce stromy, postřehuje sice předměty do výše čnějící, ale nerozeznává jejich větví. — Jako dosud ve své prozřetelnosti nevyhovuje Bůh vždy prosbám člověka najednou, i když ho vyslyšeti chce, nýbrž znenáhla, tak i Pán Ježíš ne najednou, nýbrž znenáhla uzdravil slepce, aby vzbudil v něm tím větší tužbu po uzdravení i víru, že ho uzdraví, a přiměl ho, aby si tím více vážil obdrženého dobrodiní.

27—30. viz Mat. 16, 13-20. Luk. 9, 18—21.

29. Ty jsi Kristus, t. j. ty jsi zaslíbený Vykupitel. Dle Mat. 16, 16. přidal ještě slova: Syn Boha živého.

γ) Od 8, 31—9, 49. vyličuje, kterak Pán Ježíš předpověděv svoji smrt a z mrtvých vstání své a ukázav nutnost

níkův a býti usmrcen a po třech dnech vstáti z mrtvých. 32. A mluvil ta slova zjevně. I pojal ho Petr stranou a počal mu domlouvati. 33. Ale on obrátiv se a pohleděv na své učeníky, přísně přikázal Petrovi, řka: Jdi mi s očí, satane, neboť nemáš na zřeteli věcí Božích, nýbrž věci lidské.

34. A přivolav k sobě zástup i učeníky své, řekl jim: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne. 35. Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne a pro evangelium, zachová jej. 36. Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, na duši však škodu trpěl? 37. Aneb jakou dá člověk výměnu za duši svou? 38. Neboť kdo se bude styděti za mne a za slova má v tomto pokolení cizoložném a hříšném, za toho bude se styděti také Syn člověka, když přijde v slávě Otce svého s anděly svatými. 39. A řekl jim: Amen pravím vám: Jsou tu někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, až uzří království Boží přicházeti v moci.

KAPITOLA 9.

Proměnění Páně. Uzdravení posedlého chlapce, v. 1—28.

1. A po šesti dnech Ježíš pojal Petra a Jakuba a Jana a vedl je samotné na horu vysokou v soukromí

---

toho, aby také vyznavači jeho byli hotovi snášeti pro něho kříž a utrpení, chtějí-li s ním míti účast v jeho oslavě, nejen utvrzoval a povzbuzoval je tu slavným proměněním svým, tam vymítnutím ďábla a poučením, že v nedostatku víry byla příčina, proč nemohli vymítnout jej sami, nýbrž i po nové předpovědi svého umučení a vzkříšení nabádal je ku pokoře a k tomu, by varovali se pohoršení.

31—33. viz Mat. 16, 21—23.

34—39. viz Mat. 16, 24—28. Luk. 9, 23—27.

35. viz Mat. 10, 39.

38. Za toho bude se styděti, t. j. neuzná ho za svého učeníka a na věky zavrhne.

39. t. j. dožijí se té doby, kdy církev má bude již pevně založena a mocí silnou rozšířena Pán Ježíš praví to, aby nadějí v šťastný výsledek povzbudil apoštoly, by bez strachu a bez ostychu jej i učení jeho vyznávali a hlásali.

1—9. viz Mat. 17, 1—9. Luk. 9, 28—36.

a proměnil se před nimi. 2. I byla učiněna roucha jeho běloskvoucí velmi jako sníh, jakých (žádný) bělič na zemi vybíliti nemůže. 3. A ukázal se jim Eliáš s Mojžíšem a mluvili s Ježíšem. 4. I promluvil Petr a řekl Ježíšovi: Mistře, dobré jest nám zde býti; i udělejme tři stánky, tobě jeden a Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden. 5. Nevěděltě zajisté, co mluví, neboť byli hrůzou jati. 6. I povstal oblak a zastiňoval je, a z oblaku přišel hlas řkoucí: Tento jest Syn můj milý, toho poslouchejte. 7. A náhle rozhlédnuvše se kolem neviděli nikoho, leč samého Ježíše u sebe.

8. A když sestupovali s hory, přikázal jim, aby nepovídali nikomu o tom, co byli viděli, leč až Syn člověka vstane z mrtvých. 9. I podrželi slovo to u sebe, ač se ptali mezi sebou, co by to znamenalo: „Až vstane z mrtvých". 10. A otázali se ho řkouce: Proč tedy říkají zákoníci, že prve má přijíti Eliáš? 11. On pak odpověděv řekl jim: Eliáš přijde prve a napraví všecko. A kterak jest psáno o Synu člověka, že má mnoho trpěti a opovržen býti? 12. Ale pravím vám, že přišel i Eliáš a učinili mu, cokoli chtěli, jakož psáno jest o něm.

---

9. podrželi slovo to (rozkaz Páně) u sebe, t. j. zachovali rozkaz Páně, nepověděli nikomu o jeho proměnění se, dokavad nevstal z mrtvých.

10—12. viz Mat. 17, 10—13. Pán Ježíš potvrzuje, že fariseové učí správně, když na základě proroctví Malachiášova (4, 5—6) tvrdí, že před příchodem Vykupitelovým Eliáš vystoupí a všecko napraví, ukazuje však, že se mýlí, když ono proroctví vztahují v literním smyslu jeho ku prvnímu, a nikoli, jak mají, ke druhému jeho příchodu (k soudu). Činí to tak, že otázkou, na kterou čeká odpověď zápornou, upozorňuje apoštoly na to, že, vykládá-li se Malachiášovo proroctví v literním smyslu jeho o prvním příchodě Vykupitelově na svět, nelze je srovnati s oněmi výpověďmi prorockými, dle nichž Kristus má trpěti a usmrcen býti, ale ovšem že srovnává se s nimi zcela dobře, vykládá-li se v literním smyslu svém o druhém jeho příchodě, o prvním pak pouze ve smyslu duchovním, potud totiž, pokud Eliášem nerozumí se Eliáš sám ve vlastní osobě, nýbrž Jan Křtitel jakožto ten, jenž vystoupil v duchu a moci Eliášově. A dodává, že v tomto duchovním smyslu přišel již (nejen Vykupitel, nýbrž i Eliáš, totiž v osobě Jana Křtitele.

13. A přišed ke svým učeníkům, uzřel zástup veliký kolem nich a zákoníky, ani se hádají s nimi. 14. A hned veškeren lid spatřiv Ježíše užasl a polekal se, a běžíce k němu vítali ho. 15. I otázal se jich: Oč se hádáte mezi sebou? 16. A jeden ze zástupu odpověděl: Mistře, přivedl jsem k tobě syna svého, kterýž má ducha němého, 17. a ten, kdekoliv jej uchopí, trhá jím, a on sliní a skřípe zuby a schne. I řekl jsem učeníkům tvým, aby jej vymítli, ale nemohli. 18. On pak odpovídaje jim řekl: Pokolení nevěřící, dokavad mám býti s vámi? Dokavad mám vás trpěti? Přiveďte ho ke mně. 19. I přivedli ho. A jak duch zlý jej spatřil, ihned zalomcoval jím; a on padl na zem a válel se a slinil. 20. I otázal se otce jeho: Jak dávno jest tomu, co se mu to stalo? On pak řekl: Od dětinství. 21. A často vrhl jej i do ohně a do vody, aby ho zahubil. Ale můžeš-li co, pomoz nám a měj s námi slitování. 22. Ježíš však řekl jemu: Můžeš-li věřiti, všecko jest možno věřícímu. 23. A hned otec toho pacholíka zvolav pravil se slzami: Věřím, Pane, pomoz nedověře mé. 24. A tu Ježíš vida, že lid se sbíhá, přikázal přísně duchu nečistému řka jemu: Duchu hluchý a němý, já rozkazuji tobě, vyjdi z něho a již do něho nevcházej. 25. I vzkřikl a zalomcovav jím velice, vyšel z něho. A učiněn jest jako mrtvý, tak že mnozí pravili, že zemřel. 26. Ale Ježíš vzav jej za ruku, pozdvihl ho, a on vstal. 27. Když pak vešel do domu, učeníci jeho tázali se v soukromí: Proč nemohli jsme ho my vymítnouti? 28. A on řekl jim: Takovýhle rod nemůže ničím vyjíti leč modlitbou a postem.

13—28 viz **Mat. 17, 14—20. Luk. 9, 37—43.**

18. **Pokolení nevěřící.** Výtka ta týkala se alespoň pravděpodobně všech přítomných: i apoštolů, kteří právě pro nedostatek náležité víry nemohli posedlého uzdraviti, i otce chlapcova, který sám doznal nedověru svou, i lidu, který přes všecky zázraky Kristovy klonil se k nevěře, a ve kterém byli i zákoníci hádajíce se s apoštoly.

20. Tázal se tak nikoli, že by věci té neznal, nýbrž že chtěl projeviti svůj soucit, vzbuditi v něm důvěru a upozorněním na zastaralost nešťastného stavu chlapcova ukázati též na velikost své moci, kterou ho hned na to uzdravil.

Pán Ježíš předpovídá po druhé svou smrt i vzkříšení své, nabádá ku pokoře a varuje před pohoršením, v. 29—49.

29. A vyšedše odtud šli dále skrze Galileji, a nechtěl, aby se o tom někdo dověděl. 30. Učil pak učeníky své a řekl jim: Syn člověka bude vydán v ruce lidské, a zabijí ho, a buda zabit třetího dne vstane z mrtvých. 31. Ale oni nerozuměli slovu tomu, báli se však otázati se ho.

32. I přišli do Kafarnaa. A když byli v domě, tázal se jich: O čem jste se na cestě hádali? 33. Oni však

---

29—31. Srovn. Mat. 17, 21—22. Luk. 9, 44—45.

31. Vzpomínajíce pouze na ona zaslíbení messiánská, dle nichž Kristus má kralovati na věky, a ne též na ta, dle nichž měl trpěti a zemříti, nedovedli se svými představami o Vykupiteli srovnati Ježíšovu předpověď o své smrti. I myslili, že mluví obrazně, ale nevěděli, kterak by si měli slova jeho vyložiti. V tom smyslu praví evangelista, že mu nerozuměli. Poněvadž však při předešlém oznámení smrti své (8, 31—33) ostře pokáral Petra, že mu odmlouval, báli se nyní otázati se ho o tom.

32—36. viz. Mat. 18, 1—5 Luk. 9, 46—48. O tomto případě vypravují tři první evangelisté, jeden stručněji, druzí obšírněji, ale tak, že navzájem se doplňují. S hledem ke všem zprávám těm udál se celý případ takto: Již na cestě do Kafarnaa napadla apoštoly myšlenka, kdo by z nich byl větší či přednější (Luk. 9, 46). Podnět k tomu dalo vyznamenání, jehož se dostalo Petrovi, když mu Pán Ježíš zaslíbil přijmát, a Petrovi, Jakubovi i Janovi, když před jinými byli vzati na horu Tábor. Myšlenky své potom sdělili jeden s druhým, a poněvadž se v nich nesrovnávali, vzešla z toho znenáhla hádka mezi nimi, ten či onen-li jest přednější (Mark. 9, 32—33). Když pak přišli do Kafarnaa, a tam vstoupili do domu (snad Petrova), otázal se jich Pán Ježíš, o čem se na cestě hádali; ale oni mlčeli, neboť se byli hádali o tom, kdo by z nich byl větší, a proto styděli se to pověděti (Mark. 9, 32—33). Když však Pán Ježíš zaplatil daň chrámovou také za Petra (Mat. 17, 23—26), napadla je zase ona myšlenka i přišli proto sami k Pánu Ježíši a změnivše poněkud znění předešlé otázky své, tázali se: Kdo medle jest větší v království nebeském? (Mat. 18, 1.) A tu Ježíš věda, že příčinou hádky i otázky jejich jest dílem nepravé ponětí o království messiánském, dílem ctižádost, ukázal jim, co dodává člověku přednosti v království nebeském. Pravilť: Chce-li kdo býti prvním, bude ze všech posledním (Mark. 9, 34). Aby pak tím více znázornil jim pravdu

mlčeli; neboť se byli na cestě mezi sebou hádali, kdo z nich jest větší. 34. I posadil se a povolav dvanácte řekl jim: Chce-li kdo býti prvním, bude ze všech posledním a služebníkem všech. 35. A vzav pachole, postavil je uprostřed nich a objav je, řekl jim: 36. Kdo přijme jedno z takovýchto pacholat ve jménu mém, mne přijímá, a kdo mne přijme, nepřijímá mne, nýbrž toho, který mě poslal.

37. I promluvil k němu Jan a řekl: Mistře, viděli jsme kohosi, jenž s námi nechodí, an ve jménu tvém vymítá duchy zlé; i bránili jsme mu. 38. Ježíš pak řekl: Nebraňte mu, neboť není nikoho, jenž by činil divy ve jménu mém a mohl snadno zle mluviti o mně. 39. Neboť kdo není proti vám, jest pro vás. 40. Vždyť nikdo, jenž by vám dal píti číši vody studené ve jménu mém, protože jste moji učeníci, neztratí odměny své.

41. A kdo by pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, tomu bylo by lépe, aby žernov osličí ovázal se o hrdlo jeho, a on uvržen byl do moře. 42. A pohoršuje-li tě ruka tvá, utni ji; lépe jest tobě vejíti do života bezrukému, než abys maje obě ruce odešel do pekla v oheň neuhasitelný, 43. kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. 44. A jestli noha tvá tě pohoršuje, utni ji; lépe jest ti vejíti do života věčného kulhavému, než abys maje obě nohy uvržen byl do pekla v oheň neuhasitelný, 45. kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. 46. A jestli oko tvé tě pohoršuje, vylup je; lépe jest ti jednookému vejíti do království Božího, než abys maje obě oči uvržen byl do pekelného ohně, 47. kde červ jejich neumírá a oheň

---

tu a povzbudil je ku pokoře, zavolal pacholátko, postavil je tak, že stál s ním uprostřed apoštolův, a objav je řekl: Amen pravím vám: Neobrátíte-li se a nebudete-li jako pacholátka atd. (Mat. 18, 8).

37—40. Srovn. Luk. 9. 49—50.

37. jenž s námi nechodí, t. j. jenž není stálým učenikem a průvodcem tvým.

38. t. j., kdo vzývá jméno mé, aby učinil zázrak, a skutečně v jménu mém (mou mocí) divy činí, ten má víru ve mne, jest mým ctitelem a tak snadno nepřevrátí se, aby se stal mým odpůrcem a mě tupil.

41—44. viz Mat. 18, 6—9, též Mat. 5, 29—30.

nehasne. 48. Budeť zajisté každý osolen ohněm a všeliká obět se osolí. 49. Dobrá věc jest sůl; stane-li se však sůl neslanou, čím ji osolíte? Mějte v sobě sůl a zachovávejte pokoj mezi sebou.

KAPITOLA 10.

Nerozlučitelnost stavu manželského, v. 1-12.

1. A vstav odtud šel do končin judských Zajordánskem. I sešli se k němu opět zástupové, a on učil

---

48. Pán Ježíš naráží tu na předpis starozákonní (3. Mojž. 2, 13), dle něhož měla se ke každé oběti přidávati sůl jakožto znamení či symbol oné moci božské, kterou se stávala obět Bohu milou, a odůvodňuje to, co byl řekl ve v. 42. 44. 46. o přemáhání sebe. Prohlašuje totiž, že, jako každá obět starozákonní, měla-li díti se dle předpisu a tak býti Bohu milou, musila se osoliti, tak i každý člověk (dospělý), jenž chce býti Bohu milým a tedy i ujíti věčné záhubě, musí býti osolen ohněm a solí, t. j. musí býti očištěn ohněm utrpení i přemáhání sebe a s Bohem spojen věrou a láskou.

49. Dobrou věcí jest sůl, neboť chrání před hnilobou a dodává chuti pokrmům. Kdyby však ztratila solivou moc svou, stala by se zcela neužitečnou a nebylo by prostředku, kterým by solivé moci opět nabyla. A tak i apoštolé (i jejich nástupcové) mají býti jiným k dobrému, chrániti je totiž učením i příkladem svým od zlého a dodávati chuti k dobrému a tak činiti je obětí Bohu milou, sic jinak stali by se neužitečnými a těžko, ba skoro nemožno by bylo, aby se napravili a zase blahodárnou činnost jevili. Nechť tedy mají v sobě sůl, t. j. všecko to, co je uzpůsobuje, aby jiné činili Bohu milými.

Od 10, 1—13, 37. jest druhá část evangelia. V ní předkládá evangelista zvláště ony děje, kterými Pán Ježíš připravoval apoštoly k jejich úřadu a sebe osvědčoval jako Vykupitele na poslední cestě své do Jerusalema a v posledních dnech před svou smrtí v Jerusalemě. Vyličuje totiž

a) kterak Pán Ježíš, jda Pereou poučil ku podnětu fariseův o nerozlučitelnosti stavu manželského, doporučoval péči o dítky a mysl dětinnou, ukázal na nebezpečnost bohatství a záslužnost dobrovolné chudoby, a kterak předpověděv po třetí své umučení i z mrtvých vstání, pobádal ku pokoře a službovolnosti (10, 1—45).

10, 1—12. Viz Mat. 19, 1—9. Rozmluvu s fariseji podává sv. Marek poněkud jinak než sv. Matouš, ač mu neodpo-

je, jakož činíval. 2. A tu fariseové přistoupivše k němu, tázali se ho pokoušejíce jej: Je-li dovoleno muži propustiti manželku svou? 3. On pak odpověděv řekl: Co přikázal vám Mojžíš? 4. A oni řekli: Mojžíš dopustil napsati lístek rozlučovací a propustiti. 5. A Ježíš odpovídaje jim pravil: Pro tvrdost srdce vašeho napsal vám příkaz ten. 6. Na počátku stvoření však učinil je Bůh mužem a ženou. 7. Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přidrží se manželky své, 8. a budou dva v těle jednom. A tak nejsou více již dva, nýbrž jedno tělo. 9. Co tedy Bůh spojil, člověk nerozlučuj: 10. Ale v domě otázali se ho zase učenici jeho o té věci. 11. A řekl jim: Kdo by propustil manželku svou a jinou pojal, cizoloží proti ní, 12. a jestliže by žena propustila muže svého a za jiného se vdala, cizoloží.

Pán Ježíš žehná dítkám a doporučuje dobrovolnou chudobu, v. 13—31.

13. I podávali mu dítky, aby se jich dotekl; učeníci však domlouvali těm, kteří je k němu brali.

---

ruje. Příčina jest v tom, že evangelisté nepodávají vždy Kristových výpovědí doslovně, nýbrž mnohdy jen co do smyslu, a že nezaznamenal každý z nich všech okolností, nýbrž jeden ty, druhý jiné, takže se navzájem doplňují. Hledíc tedy k oběma zprávám udála se věc takto: Když se fariseové otázali, dovoleno-li jest propustiti manželku z kterékoli příčiny (v. 2., Mat. 19, 3), otázal se jich Pán Ježíš, co o té věci přikázal Mojžíš (Mark. 10, 3.); oni pak odpověděli, že Mojžíš dopustil manželku propustiti (v. 4.). Na to Pán Ježíš vyložil původ manželství a uvedl slova Písma na potvrzenou, že manželka nemá se propouštěti (Mat. 19, 4—6; Mark. 10, 6—8). A fariseové namítli, proč tedy přikázal Mojžíš manželku propustiti. Užili výrazu přikázati místo dopustiti, aby námitku svou vyjádřili s větším důrazem. Pán Ježíš však odpověděl, že Mojžíš (nepřikázal, nýbrž toliko) připustil propustiti manželku, a to pro tvrdost srdce jejich, aby totiž muž jsa s manželkou nespokojen a nemoha ji propustiti jí netrýznil. Dopuštění to bylo však jen jakousi dispensí od zákona obecného, kterým Bůh hned od počátku ustanovil, aby manželství bylo nerozlučitelné, a dispens ta dána jen pro dobu před vykoupením. Jakmile však Kristus přišel, aby lidstvo vykoupil a zjednal pomoc nadpřirozenou člověku, by

14. Ale Ježíš uviděv je, zamrzel se nad tím a řekl jim: Nechte dítek jíti ke mně a nebraňte jim, neboť takových jest království Boží. 15. Amen pravím vám: Kdo nepřijme království Božího jako dítko, nevejde do něho. 16. A objav je vzkládal na ně ruce a žehnal jim.

17. A když vyšel na cestu, přiběhl kdosi a pokleknuv před ním, tázal se ho: Mistře dobrý, co mám činiti, abych došel života věčného? 18. Ježíš pak řekl jemu: Proč mne nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý, leč jediný Bůh. 19. Přikázání znáš: Nezcizoložíš, nezabiješ, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, nebudeš podváděti, cti otce svého i matku svou. 20. A on odpověděv řekl jemu: Mistře, toto všecko zachovával jsem od svého mládí. 21. A tu Ježíš pohleděv na něj zamiloval si ho a řekl jemu: Jednoho se ti nedostává; jdi, prodej, co máš, a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď, následuj mne. 22. Ale on za-

---

slabosti své mohl přemáhati, zrušil již zákonem svým onu dispens a obnovil původní nerozlučitelnost manželství.

13—16. viz Mat. 19, 13—15.

14. takových jest království nebeské, t. j. nejen dítek, nýbrž i těch dospělých, kteří se dítkám podobají zejména v té věci, o které mluví, totiž v pokoře.

17—31. viz Mat. 19, 16—30. Luk. 18, 18—30.

18. t. j. Proč ty, který mě máš za pouhého člověka, nazýváš mě dobrým, ježto přece (naprosto) dobrým jest jediný Bůh. Rozmluvu tuto s oním mužem sv. Marek podává kratčeji než sv. Matouš, ale i z jeho vylíčení jest patrno, že Pán Ježíš zachovávání přikázání Božích stanovil jako podmínku k dosažení života věčného, dobrovolnou chudobu pak že pouze radil jako prostředek k dosažení vyšší dokonalosti a větší odměny v království nebeském. Neboť na otázku, co má činiti, aby došel života věčného, jmenoval Pán Ježíš přikázání Boží; mluvě však o dobrovolné chudobě praví, že chudobou tou zjedná si poklad v nebi, t. j. větší odměnu v životě věčném. Neoznačuje tedy ani dle vylíčení Markova dobrovolné chudoby jako podmínku, pod kterou by bylo lze dojíti života věčného, nýbrž jako prostředek těm, kteří by chtěli zjednati si větší zásluhy a dosíci vyšší odměny v nebesích. Slovy „jednoho se ti nedostává“ přihlíží Pán Ježíš k otázce mladencově zaznamené u sv. Matouše 19, 20: „Čeho se mi ještě nedostává?“ (Ostatní výklad viz u sv. Matouše na str. 95—97.)

rmoutil se pro to slovo a odešel truchliv, neboť měl mnoho statkův. 23. I pohleděl Ježíš kolem a řekl učeníkům svým: Jak těžko vejdou do království Božího ti, kteří mají peníze! 24. Učeníci pak žasli nad slovy jeho. Ale Ježíš promluviv opět, řekl jim: Synáčkové, jak těžko jest vejíti do království Božího těm, kteří doufají v peníze! 25. Snáze jest velbloudu projíti uchem jehelním, než boháči vejíti do království Božího. 26. I divili se tím více řkouce k sobě vespolek: I kdož může býti spasen? 27. Ale Ježíš pohleděv na ně řekl: U lidí jest to nemožno, ne však u Boha; neboť u Boha jest všecko možno. 28. Tu jal se Petr praviti jemu: Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe. 29. Ježíš pak odpověděv řekl: Amen pravím vám: Není nikoho, jenž by opustil dům neb bratry neb sestry neb otce neb matku neb dítky neb pole pro mne a pro evangelium, 30. aby neobdržel stokrát tolik: nyní v tomto věku domy a bratry i sestry a matky i dcery a pole, a to i přes pronásledování, a v budoucím věku život věčný. 31. Mnozí pak první budou posledními a poslední prvními.

Pán Ježíš předpovídá po třetí své umučení a doporučuje pokoru, v. 32—45.

32. Byli pak na cestě berouce se do Jerusalema a Ježíš předcházel je, takže se divili a jdouce za ním báli se. I pojal opět dvanácte k sobě a počal jim říkati, co se mu přihodí: 33. Aj, béřeme se do Jerusalema, a Syn člověka bude vydán velekněžím a zákoníkům, a ti odsoudí jej na smrt a vydají ho pohanům. 34. I budou se mu posmívati a na něj plivati a ho bičovati, a zabijí ho; ale třetího dne vstane z mrtvých.

35. Tu přistoupili k němu synové Zebedeovi, Jakub a Jan, a pravili jemu: Mistře, přejeme si, abys nám učinil, začkoli tě poprosíme. 36. On pak řekl jim: Co

---

32—34. Srovn. Mat. 20, 17—19; Luk. 18, 31—34.
35—45. viz Mat. 20, 20—18.
35 Jak souditi lze z Mat. 20, 20. prosbu tu přednesli nikoli sami, nýbrž ústy své matky, s níž předstoupili před Pána Ježíše. (Ostatní výklad viz u sv. Matouše str. 99—100.)

chcete, abych vám učinil? 37. A oni řekli: Dej nám, abychom ve tvé slávě seděli jeden po pravici a druhý po levici tvé. 38. Ale Ježíš řekl jim: Nevíte, zač prosíte. Můžete-liž píti kalich, který já piji, aneb pokřtěni býti křtem, kterým já jsem křtěn? 39. A oni řekli jemu: Můžeme. Ježíš pak řekl jim: Kalich, který já piji, budete píti, a křtem, kterým já jsem křtěn, budete pokřtěni, 40. avšak seděti po pravici neb po levici mé není mou věcí dáti vám, nýbrž těm, jimž jest připraveno. 41. A uslyševše to deset (ostatních) počali se mrzeti na Jakuba a Jana. 42. Ale Ježíš povolav je k sobě, pravil jim: Víte, že ti, kteří se uznávají za vládce národů, panují nad nimi, a že velmoži jejich provádějí svou moc nad nimi. 43. Ale tak není to mezi vámi, nýbrž kdo chce býti mezi vámi větším, bude služebníkem vaším, 44. a kdo chce býti mezi vámi prvním, bude služebníkem všech. 45. Neboť ani Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé.

Pán Ježíš uzdravuje slepce u Jericha, α) v. 46—52.

46. I přišli do Jericha. A když vycházel z Jericha se svými učeníky a zástupem velikým, syn Timeův, Bartimeus, slepý, seděl podle cesty žebraje. 47. A uslyšev, že to jest Ježíš Nazaretský, počal křičeti a říkati: Synu Davidův, Ježíši, smiluj se nade mnou. 48. I domlouvali mu mnozí, aby mlčel, ale on mnohem více křičel: Synu Davidův, smiluj se nade mnou. 49. I zastavil se

---

b) Od 10, 46—13, 37. evangelista vyličuje z poslední pozemské činnosti Ježíše Krista

α) kterak při uzdravení slepce u Jericha a zvláště při slavném vjezdě svém do Jerusalema slavnostně vystoupil a pozdraven byl jako Vykupitel, kterak na fíku neplodném naznačil a na prodavačích ve chrámě i členech velerady dotazujících se po moci jeho ukázal dílem neplodnost lidu israelského co do dobrých skutků, dílem jeho převrácenost a nevěru jakožto předzvěst toho, že ani v budoucnosti neuvěří v něho, a kterak proto podobenstvím o vinařích předpověděl trest, který jej stihne (10, 46—12, 12).

46—52. Srovn. Mat. 20, 29—34; Luk. 35—43. Uzdravení toto vyličují všickni synoptikové (první tři evangelisté), po-

Ježíš a řekl: Zavolejte ho. I zavolali slepce, řkouce jemu: Buď dobré mysli; volá tě. 50. A on odhodiv plášť, vyskočil a přišel k němu. 51. I promluvil k němu Ježíš a řekl: Co chceš, abych ti učinil? A slepec řekl jemu: Rabboni (mistře), ať vidím. 52. Ježíš pak řekl jemu: Jdi, víra tvá tě uzdravila. A ihned prohlédl a šel za ním tou cestou.

KAPITOLA 11.

Slavný vjezd Kristův do Jerusalema, v. 1—11.

1. A když se přibližovali k Jerusalemu, a to k Betfage a Betánii při hoře Olivetské, poslal dva ze svých učeníkův a pravil jim: 2. Jděte do městečka, které

---

někud však se rozcházejí. Sv. Matouš totiž vypravuje o dvou slepcích, jež Pán Ježíš uzdravil, když vycházel z Jericha, sv. Marek však a sv. Lukáš mluví pouze o jednom, ale tak, že Marek klade uzdravení jeho podobně, jako svatý Matouš, do doby, kdy Pán Ježíš z města vycházel, sv. Lukáš pak vyličuje uzdravení jeho dříve než vypisuje vchod jeho do města a pobyt u Zachea. Pro tu příčinu domnívají se někteří, že Pán Ježíš uzdravil u Jericha tři slepce, jednoho, když do města vcházel, dva pak, když z něho vycházel. A domnění jejich jest dosti pravdě podobno. Avšak uvážíme-li, že všecky dotyčné zprávy evangelní, až na udané odchylky, srovnávají se ve všem úplně, máme za pravděpodobnější, že všecky ony zprávy týkají se pouze jedné události, a že tedy pouze dva slepci byli uzdraveni u Jericha, a to tímto postupem: Jeden slepec, nejspíše ten, který dle Marka slul Bartimeus, prosil Pána Ježíše za uzdravení již před Jerichem, ještě dříve než vešel do města. Poněvadž však Pán Ježíš chtěje mu dáti příležitost, aby vytříbil a osvědčil víru svou, neuzdravil ho hned, šel za ním až ke druhé bráně města, kterou on pobyv u Zachea zase vycházel. Tam přid užil se k němu slepec jiný, a oba uslyševše, že Ježíš již jde, úpěnlivě volali za uzdravení a skutečně oba uzdraveni byli. Sv. Marek a sv. Lukáš zmiňují se pouze o jednom, nepochybně proto, že stav jeho byl zvláště politování hodný; Lukáš však líčí o něm dříve, než mluví o Zacheovi, poněvadž slepec ten žádal Krista za uzdravení již před vkročením jeho do města, a on (Lukáš) hodlaje vypravovati také o Zacheovi, o němž ostatní evangelisté pomlčeli, nechtěl vypravování to začíti, dokud by nedokončil začaté již zprávy o slepci.

11, 1—11. viz Mat. 21, 1—11, (str. 101—103); Luk 19, 28—44; Jan 12, 12—19.

jest proti vám, a hned jak budete do něho vcházeti, naleznete oslátko přivázané, na němž dosud žádný člověk neseděl; odvažte je a přiveďte. 3. A řekne-li vám kdo: „Co to děláte?“, rcete: „Pán ho potřebuje“; a hned je propustí sem. 4. I odešli a nalezli oslátko přivázané u dveří venku na cestě; i odvázali je. 5. A někteří z těch, kteří tam stáli, pravili jim: Co to děláte odvazujíce oslátko? 6. Oni pak řekli jim, jakož byl jim přikázal Ježíš. A nechali jich. 7. I přivedli oslátko k Ježíšovi a vložili na ně roucha svá. A vsedl na ně. 8. Mnozí pak prostřeli roucha svá na cestu, a jiní sekali ratolesti se stromův a prostírali je na cestu. 9. A ti, kteří šli napřed, i ti, kteří ho následovali, volali řkouce: Hosanna! 10. Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně! Požehnáno buď přicházející království otce našeho Davida. Hosanna na výsostech! 11. I vešel do Jerusalema do chrámu a pohleděv kolem na všecko, poněvadž bylo již pozdě na den, vyšel se dvanácti do Betánie.

Pán Ježíš vyslovuje kletbu nad fíkem, vyhání z chrámu prodavače a doporučuje pevnou víru, v. 12.—26

12. A když druhého dne vyšli z Betánie, zlačněl. 13. A uzřev z daleka fík mající listí, šel, zdali by snad nalezl něco na něm; ale přišed k němu nenalezl nic kromě listí, neboť nebyl čas fíků. 14. I promluviv řekl jemu: Ať z tebe na věky nikdo nejí ovoce. A slyšeli to učeníci jeho.

15. I přišli do Jerusalema. A vešed do chrámu počal vyháněti ty, kteří prodávali a kupovali ve chrámě,

12—14. viz Mat. 21, 18—19.

15—19. viz Mat. 21, 12—17; Luk. 19, 45—46. Prodej ten děl se v oné části místností chrámových, která slula předsíň pohanů. Velerada sama dala k němu svolení. Neboť židé přicházejíce na svátky, obětovali ve chrámě voly neb ovce neb holubičky, dle toho, zdali byli bohatí neb chudí. Někteří platili také daň chrámovou neb jiné dávky, jež bylo činiti pouze mincí určitou. I bylo proto příjemno těm, kteří přicházeli z daleka, že mohli až v předsíni chrámové koupiti si obětní zvíře neb vyměniti potřebné peníze. Ale při tom činil se veliký hluk a hukot jak od zvířat, tak od prodavačův a kupujících. Mimo to někteří majíce přenášeti nádobu nějakou neb břemena z jižní části města do části severní, procházeli chrámem jako nějakou místností průchodní,

a převrátil stoly peněžoměnců i stolice těch, kteří prodávali holubice, 16. a nedopustil, aby kdo nosil nádobu chrámem. 17. A učil je řka jim: Není-liž psáno: Dům můj domem modlitby slouti bude všem národům, vy však jste jej učinili peleší lotrovskou. 18. Uslyševše to velekněží a zákoníci, hledali, kterak by ho zahubili, neboť báli se ho, poněvadž veškeren lid žasnul nad učením jeho. 19. A když byl večer, vyšel z města.

20. Ráno pak jdouce kolem, uzřeli ten fík uschlý od kořene. 21. I rozpomenul se Petr a řekl jemu: Mistře, hle fík, kterému jsi zlořečil, usechl. 22. A Ježíš odpověděv řekl jemu: Mějte víru v Boha. 23. Amen pravím vám: Kdo řekne této hoře: „Zdvihni se a vrz se do moře“, a nebude pochybovati ve svém srdci, nýbrž věřiti, že se mu stane, co praví, stane se mu. 24. Proto pravím vám: Začkoli budete prositi v modlitbě, věřte, že to obdržíte, a stane se vám to. 25. A když stojíte a se modlíte, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby též Otec váš, jenž jest v nebesích, odpustil vám hříchy vaše. 26. Jestliže vy neodpustíte, neodpustí ani Otec váš nebeský hříchů vašich.

Členové velerady táží se po Kristově pravomoci, v. 27.—33.

27. I přišli zase do Jerusalema. A když chodil ve chrámě, přišli k němu velekněží a zákoníci i starší 28. a pravili jemu: Jakou mocí činíš tyto věci? A kdo dal ti tu moc, abys to činil? 29. Ale Ježíš řekl jim:

---

aby si ukrátili cestu. A to vše rušilo nemálo z pobožnosti nejen pohany, kteří uvěřivše v jednoho Boha a zřeknuvše se modloslužby své konali tam, v předsíni, svou pobožnost, dále jíti nesmějíce, nýbrž i židy, kteří v sousední předsíni israelitů se modlili. Proto Pán Ježíš rozhorliv se svatým zápalem nad takovým znesvěcováním místnosti chrámové a rušením pobožnosti, vystoupil tak rozhodně proti znesvěcovatelům.

18. Fariseové báli se ho; vidouce totiž, jak lid jest dojat jeho učením, báli se, aby lid všecek v něho neuvěřil, a oni nepřišli tak o veškeren vliv svůj na něj.

20—24. viz Mat. 21, 20—22. Pravě ve v. 22. „mějte víru v Boha“, míní víru divotvornou, či pevné přesvědčení, že Bůh dá jim překonati i největší překážky a jim pomůže i zázračně, bude-li to ke cti a chvále jeho neb ke spáse lidí. (Srovn. Mat. 17, 29. pozn. na str. 88.)

27—33. viz Mat. 21, 23—27.

Otážu se vás i já na jednu věc; odpovězte mi, a povím vám, jakou mocí ty věci činím. 30. Křest Janův — s nebe-li byl či od lidí? Odpovězte mi. 31. Ale oni rozmýšleli mezi sebou řkouce: Díme-li „S nebe“, řekne: „Proč jste mu tedy neuvěřili?“ 32. Řekneme-li však: „Od lidí“, bojíme se lidu, neboť všickni měli Jana za pravého proroka. 33. I odpověděli a řekli Ježíšovi: Nevíme. Ježíš odpověděv řekl jim: Ani já vám nepovím, jakou mocí to činím.

KAPITOLA 12.

Podobenství o vinařích, v. 12, 1—12.

1. I počal jim mluviti v podobenstvích: Člověk jeden štípil vinici a ohradil ji plotem a vykopal lis a postavil věž a pronajal ji vinařům a odcestoval. 2. A časem svým poslal k vinařům služebníka, aby přijal od vinařů z užitku vinice. 3. Ale oni javše ho, zbili jej a odeslali s prázdnem. 4. I poslal k nim zase jiného služebníka; a toho zranili na hlavě a potupili. 5. A opět poslal jiného, a toho zabili; a mnoho jiných, a z těch jedny zbili, jiné usmrtili. 6. Maje tedy ještě jediného syna milovaného, i toho poslal k nim naposled řka: Zastydí se před synem mým. 7. Ale vinaři řekli k sobě vespolek: To jest dědic; pojďme, zabíme jej, a dědictví bude naše. 8. I chopili se ho, zabili jej a vyvrhli ven z vinice. 9. Co tedy učiní pán vinice? Přijde a zahubí vinaře a dá vinici jiným. 10. A nečetli-liž jste Písma tohoto: „Kámen, který zavrhli stavitelé, ten stal se kamenem úhelním. 11. Od Pána stalo se to, a jest to podivné v očích našich?“ 12. I hledali ho uchopiti, ale báli se lidu, neboť poznali, že to podobenství pověděl s hledem k nim. A nechavše ho odešli.

Pán Ježíš odpovídá k úskočným otázkám svých nepřátel, β) v. 13. - 34.

13. I poslali k němu některé z fariseův a herodiánův, aby jej polapili v řeči. 14. A ti přišedše pravili:

12, 1—12. viz Mat. 21, 33—46. (str. 106—108.) Luk. 20, 9—19.

β) Od 12, 13—13, 37. evangelista podává úskočné otázky, kterými fariseové a sadduceové hleděli polapiti Pána Ježíše

jemu: Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a nedbáš na nikoho, neboť nepatříš na osobu lidskou, nýbrž v pravdě cestě Boží učíš; sluší-li dávati daň císaři či nemáme-liž dávati? 15. Ale on znaje pokrytství jejich řekl jim: Proč mě pokoušíte? Přineste mi denár, ať uvidím. 16. A oni přinesli mu jej. I řekl jim: Čí jest tento obraz i nápis? Řkou jemu: Císařův. 17. I odpověděl Ježíš a řekl jim: Dávejte tedy, co jest císařovo, císaři a co jest Božího, Bohu. I divili se mu.

18. A přišli k němu sadduceové, kteří tvrdí, že není z mrtvých vstání, a tázali se ho řkouce: 19. Mistře, Mojžíš nám předepsal, zemře-li něčí bratr a zanechá-li po sobě manželku, a nepozůstaví-li žádných synů, ať bratr jeho vezme si manželku jeho a vzbudí potomstvo svému bratru. 20. Bylo pak sedm bratrů. A první pojal manželku a zemřel nepozůstaviv potomstva. 21. I pojal ji druhý a zemřel; a ani on nepozůstavil potomstva; a třetí taktéž. 22. A tak pojalo ji všech sedm, a nepozůstavili potomstva. Poslední ze všech zemřela i manželka. 23. Čí z nich tedy bude žena ta při vzkříšení, když vstanou z mrtvých? Neboť sedm jich mělo ji za manželku. 24. A Ježíš odpověděv řekl jim: Zdali nemýlíte se proto, že neznáte Písem ani moci Boží? 25. Neboť když vstanou z mrtvých, nebudou se ani ženiti ani vdávati, nýbrž budou jako andělé v nebesích. 26. O mrtvých pak, že vstanou, zdali jste nečetli v knize Mojžíšově při keři, jak mu Bůh pravil řka: Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh

---

v řeči, i snadný způsob, kterým Pán Ježíš úklady jejich zmařil, jakož i výstrahu, kterou své vyznavače varoval před zákoníky, a ukázav, kterak Pán Ježíš ocenil oběť chudé vdovy, podává Kristovu předpověď o zkáze Jerusalema a zkáze světa (co do nynější jeho podoby), jakož i to, kterak Pán Ježíš poučiv o posledním soudě, nabádal ku bdělosti.

13—17. viz Mat. 22, 15—22. (str. 109—110).

15 Dle sv. Matouše chtěl Pán Ježíš, aby mu ukázali peníz daně, načež mu oni podali denár, jakožto peníz, kterým se platí u nich daň. Sv. Marek podává věc stručněji, pravě, že Pán Ježíš chtěl, aby mu podali denár. Předpokládá, že čtenářům jeho (římským to křesťanům) jest samozřejmo, že daň může se platiti pouze oním penízem.

18—27. viz Mat. 22, 23—33. Luk. 20, 27—39.

Jakubův? 27. Není Bůh (Bohem) mrtvých, nýbrž živých. Vy se tedy mnoho mýlíte.

28. I přistoupil jeden ze zákoníků, který je byl slyšel tázati se, a vida, že jim dobře odpověděl, otázal se ho: Které přikázání jest první ze všech? 29. Ježíš pak odpověděl jemu: První ze všech přikázání jest: Slyš Israeli, Hospodin, Bůh tvůj, Bůh jediný jest; 30. a milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své a ze vší síly své. To jest první přikázání. 31. Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Jiného přikázání většího nad toto není. 32. I řekl mu zákoník: Dobře, mistře; podle pravdy jsi pověděl, že jeden jest Bůh, a že není jiného kromě něho; 33. a že milovati ho z celého srdce a z celého rozumu a z celé duše a ze vší síly, a milovati bližního jako sebe samého jest větší věc než všecky zá-

---

28—34. srovn Mat. 22, 34—40. Dle Mat 22, 35. zákoník ten učinil onu otázku, aby Krista pokoušel. Dle Mark. 12, 34. však Pán Ježíš pochválil jej, což by jistě nebyl učinil, kdyby zákoník ten onen úmysl byl měl a při něm zůstal. Buď tedy vztahuje se ona poznámka Matoušova k povaze učiněné otázky a k farisеům, kteří (soudíc z Mat. 22, 34.) zákoníka toho poslali k Pánu Ježíši s tím úmyslem, aby onou otázkou ho pokoušel, aneb zákoník ten s počátku sice měl úmysl Krista pokoušet, potom však byv od Krista poučen, úmysl svůj změnil.

Zákoník tázal se, které přikázání jest první t. j. největší ze všech. Tentýž smysl připouští jeho otázka také v tom, znění, ve kterém ji podává sv. Matouš (22, 36) pravě, že se tázal, které jest veliké přikázání v zákoně; neboť i v tom znění lze rozumětiji ve smyslu: které přikázání jest veliké před ostatními či které jest největší. Připouští však podle znění Matoušova (které jest veliké přikázání v zákoně) také smysl: jaké povahy musí býti to ono přikázání, aby se mohlo pokládati za veliké. Možná tedy, že zákoník onen tázal se po dvou věcech, i po tom, které přikázání jest největší v zákoně, jak zřejmo jest ze sv Marka, i po tom, jaké povahy musí býti přikázání, aby se mohlo vůbec pokládati za veliké, jak souditi lze ze sv. Matouše. Otázka zakládala se na tom, že židovští zákoníci rozdělovali všecka přikázání v zákoně obsažená (počtem 613, z nichž jest 248 přikazův a 365 zákazů) na veliká a malá, ale rozcházeli se v tom, které přikázání jest největší a která přikázání vůbec

paly a oběti. 34. Ježíš pak vida, že odpověděl moudře, řekl jemu: Nejsi daleko od království Božího. A již nikdo se neosmělil otázati se ho.

Pán Ježíš vyvrací nepravé mínění o Vykupiteli, varuje před zákoníky a oceňuje obět vdovinu, v. 35.—44.

35. I promluvil Ježíš a pravil uče ve chrámě: Kterak říkají zákoníci, že Kristus jest synem Davidovým? 36. Vždyť David sám praví v Duchu svatém: Řekl Pán Pánu mému: Seď na pravici mé, dokavad nepoložím nepřátel tvých za podnoží nohou tvých. 37. David tedy sám nazývá jej Pánem; i kterak jest synem jeho? A veliký zástup poslouchal ho rád.

38. I pravil jim při svém učení: Varujte se zákoníků, kteří se zálibou chodí v dlouhých řízách a libují si, když je pozdravují na trhu, 39. a rádi sedí v prvních stolicích v synagogách a na prvních místech při

---

mají čítati k velikým a která k malým, či k takovým, jež prý možno přestoupiti bez viny. Učinivše tedy fariseové otázku tu Pánu Ježíši ústy vyslaného zákoníka v úmyslu pokoušeti ho, chtěli ho buď přivésti do úzkých, aby nemohl odpověděti vůbec a přišel u lidu o věhlas, aneb spíše popuditi proti němu tu školu židovskou, která by se snad nesrovnávala s jeho odpovědí; neboť myslili, ať odpoví jakkoli, vždy u některé strany narazí. — Pán Ježíš jmenoval dvě přikázání jakožto nad jiná větší, příkaz lásky k Bohu a příkaz lásky k bližnímu. Příkaz lásky k Bohu nazval však prvním či největším, neboť všecko, co Bůh nám přikazuje, obsaženo jest v příkaze lásky k Bohu, a to buď jako podmínka neb příprava k milování Boha, neb jako osvědčování a následek lásky k Bohu; a všecky skutky dobré jsou před Bohem bez zásluhy, jsou-li konány bez lásky k Bohu. S příkazem lásky k Bohu spojil příkaz lásky k bližnímu jakožto druhé přikázání nad jiné veliké, poněvadž láska k bližnímu souvisí úzce s láskou k Bohu, neboť jednak láska k Bohu osvědčuje se láskou k bližnímu, jednak láska k bližnímu plyne nutně z lásky k Bohu.

34. Slovy těmi jednak ho Pán Ježíš chválí, jednak mlčky vyzývá, aby uvěřil v něho jako Vykupitele.

35—37. viz Mat. 22, 41—46.

38—40. viz Mat. 23, 1—39 (str. 113—118), kde podána jest tato řeč Kristova úplněji. Sv. Marek zaznamenal z ní jen malý zlomek, a to onen, ve kterém se kárá ctižádost a lakota zákonikův, a jemuž odpovídá Mat. 23, 6. 7. 14.

hostinách; 40. kteří stravují domy vdov pod záminkou dlouhého modlení; těm dostane se soudu těžšího.
41. A posadiv se Ježíš proti pokladnici, díval se, kterak lid metá peníze do pokladnice; a mnozí boháči metali mnoho. 42. Přišla pak jedna vdova chudá, a hodila tam dvě lepty, to jest jeden kvadrans (čtvrták). 43. I povolal k sobě učeníky své a řekl jim: Amen pravím vám: Tato vdova chudá dala více než všickni ti, kteří házeli do pokladnice; 44. neboť všickni metali z toho, co jim zbývalo; tato však dala ze svého nedostatku všecko co měla, všecko živobytí své.

KAPITOLA 13.

Pán Ježíš předpovídá zkázu Jerusalema a konec světa, v. 1-31.

1. A když vycházel z chrámu, pravil k němu jeden z učeníků jeho: Mistře, pohleď, jaké to kamení a jaké stavby! 2. A Ježíš odpovídaje řekl jemu: Vidíš-li všecky tyto stavby veliké? Nezůstane tu kámen na kameni, který by nebyl rozbořen. 3. A když se posadil na hoře Olivetské proti chrámu, Petr a Jakub a Jan a Ondřej otázali se ho v soukromí: 4. Pověz nám, kdy budou tyto věci? A které bude znamení, když všecko to bude se míti vyplňovati?
5. A tu Ježíš odpovídaje jal se k nim mluviti: Vizte, aby vás nikdo nesvedl; 6. neboť mnozí přijdou ve jménu mém a řeknou: „Já jsem"; a svedou mnohé. 7. Když pak uslyšíte boje a pověsti o bojích, nelekejte se, neboť musí to býti; ale ještě není konec. 8. Neboť povstane národ proti národu a království proti království, a bude zemětřesení po místech i hlad. Počátek to bolestí. 9. Mějte se však sami na pozoru, neboť vydají vás soudům a v synagogách budou vás bíti, i před vladaře a krále postaví vás pro mne na svě-

---

42. Lepta (řecky λέπτον, tolik co tenký penízek) byl řecký peníz, jenž platil o málo více než půl haléře (totiž $^5/_8$ h); dvě lepty t. j. jeden a čtvrt haléře platily tolik co jeden římský peníz zvaný kvadrans (slul kvadrans či čtvrták, poněvadž byl čtvrtým dílem peníze jiného, zvaného as).
1—31. Viz 24, 1—35. (str. 118—122.), Luk. 21, 5—33,

dectví jim. 10. Ale dříve musí evangelium býti hlásáno mezi všemi národy. 11. A když vás povedou, aby vás vydali, nestarejte se napřed, co byste mluvili, nýbrž to mluvte, co v tu hodinu bude vám dáno; neboť ne vy to jste, kteří mluvíte, nýbrž Duch svatý. 12. Vydá pak bratr bratra na smrt a otec syna svého, a povstanou dítky proti rodičům a budou je zabíjeti, 13. a budete v nenávisti u všech pro jméno mé. Kdo však vytrvá do konce, ten spasen bude.

14. Když pak uzříte ohavnost spuštění, ana stojí kde nemá, — kdo to čte, rozumějž, — tehda kdo jsou v Judsku, utecte na hory, 15. a kdo na střeše, nesestupuj do domu aniž vcházej, aby vzal něco z domu svého, 16. a kdo bude na poli, nevracej se, aby vzal roucho své. 17. Běda pak těhotným a kojícím v oněch dnech. 18. Modlete se, aby to nebylo v zimě. 19. Neboť budou to dnové takového soužení, jakého nebylo od počátku tvorstva, které Bůh stvořil, až dosavad, aniž kdy bude. 20. A kdyby Pán nebyl ukrátil dnů těch, nebyl by zachován nižádný člověk; ale pro vyvolené, kteréž vyvolil, ukrátil těch dnů. 21. A tehda řekne-li vám kdo: „Aj tuto jest Kristus, aj tamto“, nevěřte. 22. Neboť povstanou falešní Kristové a falešní proroci a budou činiti divy a zázraky, aby svedli, kdyby možno bylo, i vyvolené. 23. Mějte se tedy na pozoru; aj, předpověděl jsem vám to všecko. 24. Ale v těch dnech po onom soužení slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého 25. a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati. 26. A tehdy uzří Syna člověka přicházeti v oblacích s mocí velikou a s velebností. 27. A tehdy pošle anděly své a shromáždí vyvolené své ode čtyř větrů, od končin země až do končin nebe.

---

10. Slovo „dříve“ řečeno jest s hledem k slovům „ale ještě není konec“ (v. 7.). Dříve totiž, než nastane konec světa, musí podle úradku Božího hlásáno býti evangelium mezi všemi národy. Byť tedy byla pronásledování a nepřátelství proti církvi jakkoli veliká, neuškodí evangeliu a církvi Kristově.

9—13. viz Mat. 10, 17—22., Luk. 12, 11—12.; 21, 12—19.
14—20. viz Mat. 24, 15—22., Luk. 21, 20—24.
21—27. viz Mat. 24, 23—31., Luk. 21, 24—28.

28. Od stromu fíkového naučte se pak podobenství. Když ratolest jeho již omladla a listí vyrazilo, víte, že blízko jest léto; 29. tak i vy, když uvidíte, že tyto věci se dějí, vězte, že blízko jest přede dveřmi. 30. Amen pravím vám: Nepomine pokolení toto, až všecky tyto věci se stanou. 31. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.

Pán Ježíš vyzývá ke bdělosti a k modlitbě, v. 32—37.

32. O tom dni však neb hodině neví nikdo, ani andělé v nebi ani Syn, leč jedině Otec. 33. Mějte se na pozoru, bděte, a modlete se; neboť nevíte, kdy ten čas přijde. 34. Jako člověk, který odcestoval opustiv dům svůj a dav služebníkům svým plnou moc, každému dílo jeho, a vrátnému přikázal, aby bděl. 35. Bděte tedy, neboť nevíte, kdy Pán domu přijde, zdali večer, čili o půlnoci neb o kuropění neb ráno, 36. aby přijda nenadále nenalezl vás spících. 37. Co však pravím vám, všechněm pravím: Bděte!

KAPITOLA 14.*)

Velerada radí se o Kristově záhubě, Maria maže vonnou mastí Pána Ježíše, Jidáš nabízí se, že Krista zradí, v. 1.-14.

1. Po dvou pak dnech byly velikonoce a přesnice, I hledali velekněži a zákonici, kterak by jej lstivě jali a zabili; 2. neboť pravili: Ne v den sváteční, aby snad nenastal rozbroj lidu.

3. A když dlel v Betanii v domě Šimona malo-

28—31. viz Mat 24, 32—35., Luk. 21, 29—33.

32—37. Mat. 24, 36 str. 122.).

33. Větě této schází závěti; znělo by as takto: Tak i já chystaje se k tomu, abych odešel k Otci, dávám vám moc v církvi, ustanovuji vás v ní jako vrátnými a přikazuji, abyste bděli.

*) Ve třetí části (14, 1—16, 20) evangelista vylíčuje poslední večeři, umučení, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Páně, a to tak, aby bylo zjevno, nejen že Kristus trpěl dobrovolně, nýbrž i že božství jeho bylo osvědčeno také v největším jeho ponížení.

1—2. viz Mat. 26, 3—5. Luk. 22, 1. O přesnicích viz str. 131. pozn. 17.

3—9. viz Mat. 26, 6—13. Jan 12, 1—8.

mocného a byl za stolem, přišla jedna žena s nádobou alabastrovou masti drahé z pravého nardu a rozlomivši tu nádobu vylila ji na hlavu jeho. 4. Někteří však mrzeli se na to mezi sebou a pravili: K čemu stala se tato ztráta masti? 5. Vždyť ta mast mohla se prodati za více než tři sta denárů a dáti se chudým. I osopovali se na ni. 6. Ale Ježíš řekl: Nechte ji. Proč činíte jí obtíže? Dobrý skutek učinila nade mnou; 7. vždyť chudé máte vždycky s sebou a když chcete, můžete jim dobře činiti, mne však vždycky nemáte. 8. Ona učinila, co mohla: pomazalať napřed tělo mé ku pohřbu. 9. Amen pravím vám: Kdekoli bude kázáno evangelium toto po celém světě, tam bude se vypravovati na památku její také to, co učinila ona.

10. A Jidáš Iškariotský, jeden ze dvanácti, odešel k velekněžím, aby jim ho zradil. 11. Oni pak uslyševše to zaradovali se a slíbili mu dáti peníze. I hledal, kterak by jej zradil příhodně.

Poslední večeře, v. 12—25.

12. A prvního dne přesnic, když zabíjeli velikonočního beránka, řekli mu učenici jeho: Kde chceš, abychom odejdouce připravili tobě, bys jedl beránka? 13. I poslal dva ze svých učeníkův a řekl jim: Jděte do města, a potká vás jeden člověk džbán vody nesa; jděte za ním 14. a kam vejde, tam rcete pánu domu: Mistr praví: Kde jest večeřadlo mé, kde bych jedl be-

---

3. Dle Jan. 12, 1—3. byla to Maria, sestra Lazarova. — Nard jest druh kozlíku indického, roste však i v Syrii a Arabii; má listy srdčité při oddenku a kopinaté na stvolu, květy červené pětilisté, jež na konci stvolu v malých chumáčích proti sobě stojí. Z oddenku a listů přízemních vyrábí se olej neb mast nardová velmi libě vonná, jež čítala se k nejdražším a uchovávala a prodávala se v nádobách alabastrových o štíhlých, úzkých hrdlech; později také ve skleněných, neb i zlatých a stříbrných, jimž však také říkali nádoby alabastrové. — Žena rozlomila nádobu tu, t. j. zlomila hrdlo nádoby, aby mast mohla lépe vytékati.

4—5. Řekl to nejprve Jidáš a po něm někteří jiní apoštolé (viz Mat. 26, 8—9. pozn. na str. 130.).

10—11. viz Mat. 26, 14—16. Luk. 22, 3—6.

12—16. Příprava k poslední večeři. Viz Mat. 26, 17—19. Luk. 22, 7—13.

ránka s učeníky svými? 15. A on vám ukáže večeřadlo veliké, prostřené; a tam nám připravte. 16. I odešli učeníci jeho a přišli do města a shledali (vše tak), jakož jim byl pověděl, a připravili beránka.

17. Když pak byl večer, přišel se dvanácti. 18. A když byli za stolem a jedli, Ježíš řekl: Amen pravím vám: Jeden z vás mne zradí, ten, kterýž ji se mnou. 19. I počali se rmoutiti a říkati jemu jeden po druhém: Zdali já? 20. On však řekl jim: Jeden ze dvanácti, kterýž se mnou omáčí ruku v míse. 21. Syn člověka sice jde, jakož psáno jest o něm, ale běda člověku, skrze něhož Syn člověka bude zrazen; lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten.

22. A když jedli, Ježíš vzal chléb a požehnav rozlámal jej a dal jim a řekl: Vezměte; toto jest tělo mé. 23. A vzav kalich, poděkoval a dal jim — a pili z něho všickni — 24. a řekl jim: Toto jest krev má Nového

---

17—21. Ohlášení zrádce. Viz Mat. 26, 20—25. Luk. 22, 21—23. Jan. 13, 21—30.

22-24. Ustanovení nejsv. svátosti. Viz o tom Mat. 26, 26—28. Srovn. též Luk. 22, 19-20; 1. Kor. 11, 23—25. Jak ukázáno již na str. 184. důvody dvěma, to, co Pán Ježíš při poslední večeři činil proměňuje chléb a víno v tělo a krev svou, byla oběť. Že tomu vskutku tak, patrno také z toho, že proměnil podstatu dvojí, podstatu chleba a vína. Byl totiž a jest Pán Ježíš i pod způsobou chleba i pod způsobou vína přítomen celý — s tělem i duší, s božstvím i člověčenstvím svým, a proto nabývá stejně milostí ten, kdo přijímá hodně pod jednou způsobou, jako ten, kdo přijímá stejně hodně pod obojí. Kristus sám to prohlásil, když zaslibuje nejsv. svátost oltářní připovídal život věčný právě tak tomu, kdo přijímá pod jednou způsobou (Jan. 6, 59), jak tomu, kdo přijímá pod obojí. (Jan 6, 55). Kdyby tedy oním úkonem nebyl chtěl nic jiného než dáti se způsobem nekrvavým za duševní pokrm ku posile a spáse duší, byla by stačila pouze jedna způsoba, druhá byla by zbytečna. A poněvadž Pán Ježíš jakožto pravý Bůh nemůže činiti nic zbytečného a tak jednati proti své moudrosti, nemohl také proměňovati podstaty dvě k účelu, k němuž stačilo proměniti podstatu jednu. Proměnil-li tedy přece podstaty dvě, okázal, že nemá v úmyslu pouze dáti se za pokrm (svátostně), nýbrž že koná zároveň něco, k čemu potřebí jest nutně proměniti dvě podstaty, — okázal, že koná oběť. Tím totiž, že proměnil zvlášť chléb ve své tělo a zvlášť víno ve svou krev, naznačil ná-

Zákona, která se vylévá za mnohé. 25. Amen pravím vám: Již více nebudu píti z tohoto plodu vinného kmene až do onoho dne, kdy jej budu píti nový v království Božím. 26. A chválu vzdavše vyšli na horu Olivetskou.

Pán Ježíš předpovídá útěk apoštolův a pád Petrův, v. 27—31.

27. I řekl jim Ježíš: Všickni pohoršíte se nade mnou této noci; neboť psáno jest: „Bíti budu pastýře a rozprchnou se ovce. 28. Ale když vstanu z mrtvých, předejdu vás do Galileje.“ 29. Petr však pravil jemu: Byť se všickni pohoršili, já přece nikoliv. 30. I řekl mu Ježíš: Amen pravím tobě: Dnes, této noci, prve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš. 31. Ale on ještě více říkal: Bych měl umříti s tebou, nezapru tebe. Podobně říkali též všichni.

Pán Ježíš v zahradě Getsemanské, v. 32—42.

32. I přišli na popluží, jemuž jméno Getsemany, a řekl učenikům svým: Poseďte tuto, až se pomodlím.

---

silné odloučení krve od těla svého či svoji smrt; i představil tak Bohu Otci pravé tělo své a pravou krev svou ve stavu smrti či zkrátka: obětoval se; neboť oběť jest právě dar viditelný, který úplným neb částečným, a byť jen naznačeným zahubením neb usmrcením podává se Bohu, aby byl vyznán a uctěn jakožto svrchovaný Pán všehomíra.

24. Slova tato řekl ovšem, když jim kalich podával.

25. Viz Mat 26, 29. pozn. (str. 135.)

27—31. viz Mat. 26, 31—35. Luk. 22, 33—34; Jan. 13, 37—38.

30. prve než dvakrát zazpívá. Dle sv. Matouše (i Lukáše a Jana) Pán Ježíš řekl: že Petr ho zapře, prve než kohout zazpívá. Nicméně zprávy jejich neodporují zprávě Markově. Třeba totiž považiti, že evangelisté nepodávají výroků Kristových vždy do slova, nýbrž jen co do smyslu. Smysl však oné výpovědi Páně jest u všech evangelistů oněch týž. Neboť jak patrno z Mark. 13, 35, zazpíváním kohouta nerozumějí toliko kokrhání, nýbrž též onu dobu noční, která se zvala kuropěním, to jest třetí vigilii či dobu od půlnoci do tři hodin ráno. Ať již tedy Kristus Pán řekl dle Marka: „Dříve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš,“ aneb dle ostatních: „Dříve než kohout zazpívá, třikrát mne zapřeš,“ neřekl tím nic jiného než: „Dříve než uplyne třetí vigilie této noci, třikrát mne zapřeš.“

32—42. Viz Mat. 26, 36—46. Luk. 22, 39—46. Jan. 18, 1.

33. A pojav s sebou Petra a Jakuba a Jana, počal se lekati a teskliv býti; 34. i řekl jim: Smutná jest duše má až k smrti; zůstaňte tuto a bděte. 35. A popošed maličko padl na zem a modlil se, aby, možno-li, odešla od něho ta hodina, 36. a řekl: Abba, Otče, všecko jest možné tobě, odejmi tento kalich ode mne: ale ne co já chci, nýbrž co ty. 37. I přišel a nalezl je, ani spí; i řekl Petrovi: Šimone, spíš? Nemohl-lis bdíti jedné hodiny? 38. Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení; duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno. 39. A opět odešed modlil se říkaje slovo totéž. 40. A navrátiv se nalezl je, ani opět spí, neboť oči jejich byly obtíženy, a nevěděli, co by mu odpověděli. 41. I přišel po třetí a řekl jim: Spěte již a odpočívejte. Dosti jest. Přišla hodina, hle Syn člověka bude vydán v ruce hříšníků. 42. Vstaňte, pojďme! Hle přiblížil se ten, jenž mě zradí.

Pán Ježíš jat a odveden, v. 43—52.

43. A když ještě mluvil, přišel Jidáš Iškariotský, jeden ze dvanácti, a s ním zástup veliký s meči a kyji (posláni byvše) od velekněží a zákoníků a starších. 44. Byl pak zrádce jeho dal jim znamení řka: Kterého políbím, ten jest to; chopte se ho a veďte opatrně. 45. A přišed hned přistoupil k němu a řekl: „Mistře“ a zulíbal jej. 46. Oni pak vztáhli na něj ruce a jali ho. 47. Ale jeden z těch, kteří tu stáli, vytasiv meč, udeřil služebníka nejvyššího kněze a uťal mu ucho. 48. A Ježíš promluviv řekl jim: Jako na lotra jste vyšli s meči a kyji, abyste mě jali. 49. Denně učíval jsem u vás ve chrámě, a nejali jste mne. Ale (toto se děje), aby se naplnila Písma. 50. Tu učeníci jeho opustivše ho utekli všickni. 51. Jeden mladík však šel

---

43—50. Viz Mat. 26, 47—56. Luk. 22, 47—53. Jan. 18, 2—11.

51—52. Případ tento zaznamenal pouze sv. Marek, patrně za tím účelem, aby ukázal, jak nebezpečné bylo tehdy postavení apoštolův a jaká zuřivost Kristových nepřátel, kteří nenechali na pokoji ani toho, kdo za Kristem šel. Mladík onen byl oděn v rouše nočním snad proto, že probuzen byv ze spánku hlukem, vyšel ven a vida, že Krista odvádějí, šel za ním.

za ním oděn jsa lněným rouchem na těle nahém. I popadli jej. 52. Ale on zanechav roucho lněné, utekl od nich nahý.

Pán Ježíš před Kaifášem, v. 53—65.

53. I přivedli Ježíše k nejvyššímu knězi, a sešli se všickni velekněží a zákonici i starší. 54. Petr šel za ním zdaleka až do dvora nejvyššího kněze a seděl se služebníky a ohříval se u ohně. 55. Velekněží pak a celá velerada hledali svědectví proti Ježíšovi, aby ho vydali na smrt, ale nenalézali; 56. neboť mnozí svědčili křivě proti němu, ale svědectví jejich nebyla vhodna. 57. I povstali kteřísi a svědčili křivě proti němu řkouce: 58. My jsme ho slyšeli, an řekl: Já zbořím chrám tento rukou udělaný a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukou udělaný. 59. Ale ani takto nebylo vhodno svědectví jejich. 60. I postavil se nejvyšší kněz do prostřed a otázal se Ježíše řka: Nic-li neodpovídáš na to, co tito proti tobě svědčí? 61. Ale on mlčel a neodpověděl ničeho. Opět (tedy) otázal se ho nejvyšší kněz a řekl jemu: Ty-li jsi Kristus, Syn Boha požehnaného? 62. A Ježíš řekl: Já jsem; a uzříte Syna člověka seděti na pravici moci Boží a přicházeti s oblaky nebeskými. 63. Ale nejvyšší kněz roztrhl roucho své a řekl: Což ještě potřebujeme svědků? 64. Slyšeli jste rouhání? Co se vám zdá? A oni všickni odsoudili jej, že hoden jest smrti. 65. I počali někteří na něj plivati a zahalovati obličej jeho a políčkovati jej a říkati mu: „Hádej“. Také služebníci ho políčkovali.

Petrův pád, v. 66—72.

66. A když Petr byl dole na dvoře, přišla tam jedna ze služebnic nejvyššího kněze 67. a uzřevši Petra, an

---

53—65. Viz Mat. 26. 57—68. str. 138—141; Luk. 22, 54. 63—64.

56. Svědectví jejich nebyla vhodna k tomu totiž, aby na jejich základě mohli Pána Ježíše odsouditi k smrti v naději, že Pilát rozsudek jejich potvrdí.

60. t. j. povstav postoupil do prostřed před ostatní členy velerady, tam, kde Kristus byl.

66—72. Mat. 26, 69 75; Luk. 22, 54—62; Jan. 18, 15—18. 25—27. Jak pověděno již na str. 141. pozn. 69—75. Petrův

se ohřívá, pohlédla naň a řekla: I ty jsi byl s Ježíšem Nazaretským. 68. Ale on zapřel řka: Nevím, ani nerozumím, co pravíš. A vyšel ven do přededvoří, a kohout zazpíval. 69. Služebnice však uzřevši jej jala se

---

pád neudál se tak, jakoby byl Petr zapřel Krista trojím různým výrokem, nýbrž tak, že ho zapřel na třikrát, pokaždé však proslovil několik výroků popírajících i před osobami různými. Evangelisté pak nezaznamenali všech těch výroků, nýbrž jeden ten, druhý onen. Hledíc ke všem těm zprávám udál se pád jeho takto: Jako všickni apoštolé, tak i Petr a Jan dali se při Kristově zatknutí na útěk. Brzy však se vzpamatovali a puzeni jsouce láskou ke Kristu šli za ním až do domu Annášova, či spíše Kaifášova, ježto Annáš, ne-li stále, alespoň onu noc bydlil v některém oddělení domu Kaifášova. Do domu toho šlo se širokým průchodem na obou koncích dveřmi opatřeným, ve kterém vrátná měla svůj byt. Z průchodu toho sestoupilo se do dvora, kterýž byl ze všech stran obstaven, z něho pak bylo viděti nepochybně i do sálu, ve kterém vyslýchal Ježíše Annáš, i tam, kde ho soudil Kaifáš. Jak odvedli Ježíše k Annášovi, vešel Jan do dvora, jsa znám nejvyššímu knězi; prostřednictvím jeho puštěn tam byl i Petr, načež Jan nejspíše odešel, aby podal zprávu Panně Marii. Petr chodil pak as nejprve po dvoře pln starosti, jak to s Kristem dopadne; potom přiblížil se k ohni, který si tam učinili vojáci a služebníci, aby se ohřáli, a když viděl, že ho nikdo nepoznal, dodal si zmužilosti a usadil se u ohně samého. V tom přistoupila k němu děvečka, a to, jak určitěji udává Jan, vrátná. Té bylo již dříve s podivením, že kdosi — Petr — jako v rozčilení sem a tam rychle chodí po dvoře, a proto, když se usadil k ohni, přistoupila ze zvědavosti, aby při plameni pohlédla, kdo to jest. A tu seznala, že to jest ten muž, kterého krátce před tím k slovu Janovu pustila dovnitř. A poněvadž o Janovi věděla, že jest učeníkem Kristovým, soudila zcela správně, že i přítel jeho jest Kristovým učeníkem. Míněni to proslovila také hned, a to nejprve pouze před Petrem, jak udává Matouš, Marek a Jan, potom, když Petr popřel, i před přítomnými služebníky, jak zaznamenal sv. Lukáš. Petr však popřel pokaždé, tvrdě nejprve, že není učeníkem Kristovým (Mat. Marek, Jan), potom, že ho ani nezná (Luk.). Stalo se to kolem jedné hodiny po půlnoci. Tu kohout zazpíval po prvé. Neuplynula však ani hodina, a Petr klesl po druhé. Zapřev totiž Krista po prvé, odešel od ohně a postavil se u vnitřních dveří průchodu (vestibulu), aby se oddal svému bolu. Brzy na to odváděli Krista od Annáše ke Kaifášovi přes dvůr, na kterém se vojáci ohřívali. Věc ta

opět říkati okolostojícím: Tento jest z nich. 70. Ale on zapřel opět. A po malé chvíli zase ti, kteří tam stáli, pravili Petrovi: V pravdě jsi z nich; vždyť jsi také Galilejský. 71. On však počal se proklínati a pří-

---

dala podnět k tomu, že vrátná a jiní služebníci a služebné vyšli ven, aby popatřili na zajatce. Mluvili zajisté o Kristu i o jeho učenících, a to nikoli příznivě, vidouce, jak velerada jest proti Kristu zaujata. Petr slyšel to a byl tím více ještě rozrušen. V tom zpozorovala ho zase ta děvečka (vrátná), která svou otázkou přivedla jej ku pádu prvnímu, a ta řekla polohlasitě k okolostojícím, že to jest jeden z učeníků Ježíšových (Marek); uslyševši to jiná děvečka opakovala slova její hlasitě (Matouš). Tu Petr znepokojen a třesa se zimou šel zase k ohni, ale tam označil jej nejprve jeden (jak sděluje Lukáš), potom několik služebníků, jak dí Jan, jakožto učeníka Kristova. A tu zapomněl se Petr tak, že v rozčilení a bázni přísahal že není učeníkem Kristovým, ba že ho ani nezná. A nedosti na tom, sotva uplynula hodina, klesl po třetí, a to ještě více než dosud. Aby totiž odvrátil od sebe podezření, že jest učeníkem Kristovým, zůstal u ohně, ano dal se i do řeči s ostatními, chvílemi jen odcházeje, aby zvěděl, co se s Kristem děje. Ale tím právě, jmenovitě galilejským nářečím svým upozornil na sebe ještě více a utvrdil přítomné vojíny a služebníky v přesvědčení, že jest z Galileje a učeníkem Ježíšovým. Konečně jeden z nich vyjádřil to přesvědčení (jak dí Lukáš) a po něm hned i ostatní (jak praví Mat. a Marek). A tu Petr nejen přisahal, nýbrž zaklínal se (trest Boží svolávaje na sebe, nemluví-li pravdu), že ho ani nezná, a to tím více, když jeden ze služebníků (jak má Jan) pravil, že ho viděl v zahradě. Neboť tím nastalo pro něj nebezpečenství, že bude zatknut a pohnán před soud pro pokus vraždy spáchaný na Malchovi. Tu však nastal náhle obrat. Velerada dokončila právě sezení noční a mezi tím, co Petr ještě mluvil, Kristus objevil se na dvoře nedaleko vojínův ohřívajících se. Vedli jej spoutaného ze soudní síně. V tom zazpíval kohout (po druhé), a vojínové, uzřevše Krista, nechali hádky s Petrem a jak se zdá, ustoupili od ohně, takže Petr zůstal samoten před Pánem. Pán Ježíš šel kolem s počátku, jakoby ho neviděl; v tom však se obrátil a pohlédl na Petra právě, jak kohout odzpíval. Pohlédl naň zrakem plným výtky a bolu, že Petr se zachvěl a osvícen milostí Páně uvědomil si, co učinil. Pohled Kristův byl však zároveň tak laskavý a tak plný milosrdenství, že Petr posilněn milostí jeho počal doufati v odpuštění. I vyšel ven a plakal hořce lituje dokonale, že mistra svého tak těžce urazil.

sahati: Neznám toho člověka, o němž pravíte. 72. A hned kohout zazpíval po druhé. I rozpomenul se Petr na slovo, kteréž byl řekl jemu Ježíš: Prve než kohout zazpívá dvakrát, třikrát mě zapřeš. A dal se do pláče.

KAPITOLA 15.

Pán Ježíš před Pilátem. v. 1—20.

1. A hned ráno velekněží se staršími a zákoníky, a to celá velerada, učinivše nález a svázavše Ježíše, odvedli jej a vydali Pilátovi. 2. I otázal se ho Pilát: Ty-li jsi král židovský? A on odpověděv řekl jemu: Ty pravíš. 3. I žalovali na něj velekněží mnoho věcí. 4. Pilát pak otázal se ho opět řka: Nic-li neodpovídáš? Hle, jak veliké věci žalují na tebe. 5. Ale Ježíš neodpověděl více ničeho, takže Pilát se podivil.

6. V den slavný však propouštíval jim jednoho vězně, kterého si žádali. 7. Byl pak uvězněn s buřiči jeden, jménem Barabáš, kterýž byl v povstání spáchal vraždu. 8. I přistoupil lid a počal prositi za to, co jim vždycky činíval. 9. Pilát pak odpověděl jim řka: Chcete-li, abych vám propustil krále židovského? 10. Neboť pozoroval, že velekněží vydali jej ze závisti. 11. Ale velekněží popudili lid, aby jim propustil raději Barabáše. 12. Pilát pak promluviv opět řekl jim: Co tedy chcete, abych učinil králi židovskému? 13. A oni opět vzkřikli: Ukřižuj ho! 14. Pilát však pravil jim: I co zlého učinil? Ale oni křičeli ještě více: Ukřižuj ho! 15. A tu Pilát, chtěje lidu vyhověti, propustil jim Barabáše, a Ježíše zbičovav vydal, aby byl ukřižován.

16. Vojáci pak odvedli jej do dvora soudního domu a svolali celou tlupu. 17. I oblékli ho v šarlat a spletše korunu trnovou vstavili ji na něj, 18. a počali ho pozdravovati: „Zdráv buď, králi židovský“, 19. a bili ho tři-

---

1. viz Mat. 27, 1 2. Luk. 22, 66 71.
2 - 5. viz Mat. 27, 11 - 14. str. 143—144; Luk. 23, 2—7; Jan. 18, 28 - 38.
6 - 15. viz Mat. 27, 15 - 26. str. 144—146; Luk. 23, 13—15; Jan. 18, 39 - 46.
16 - 20. viz Mat. 27, 27 31; Jan. 19, 1—3.

nou do hlavy a plili na něj a klekajíce klaněli se mu.
20. A když se mu dost naposmívali, svlékli s něho
šarlat a oblékli jej v roucha jeho a vyvedli jej, aby
ho ukřižovali.

Ježíš Kristus ukřižován a pohřben, v. 21—47.

21. A přinutili jakéhosi Šimona cyrenského, otce
Alexandrova a Rufova, jenž tudy šel, přicházeje z po-
pluží, aby nesl kříž jeho. 22. I dovedli jej na místo
Golgothu, to jest v překladě „místo lebčí". 23. A dá-
vali mu píti víno s myrrhou, ale on nepřijal ho. 24.
A když jej ukřižovali, rozdělili si roucha jeho meta-
jíce o ně los, co kdo dostane. 25. Byla pak hodina
třetí, když ho ukřižovali. 26. A byl napsán nápis viny
jeho: „Král židovský". 27. A ukřižovali s ním dva
lotry, jednoho na pravici a druhého na levici jeho.
28. I naplnilo se Písmo, jež praví: „A se zločinci po-
čten jest". 29. Ti však, kteří tudy chodili, rouhali se
mu potřásajíce hlavou svou a říkajíce: Ha, jenž boříš
chrám (Boží) a ve třech dnech jej zase vystavuješ,
30. pomoz sám sobě a sestup s kříže. 31. Podobně
i velekněži posmívajíce se mu říkali se zákoníky jeden
k druhému: „Jiným pomáhal, sám sobě pomoci ne-
může. 32. Kristus, král israelský! Ať sestoupí nyní
s kříže, abychom to viděli a uvěřili." Také ti mu utr-
hali, kteří s ním byli ukřižováni.

33. A když bylo šest hodin, nastala tma po celé
zemi až do hodiny deváté, 34. a v hodinu devátou
Ježíš zvolal hlasem velikým řka: „Eloi, Eloi, lamma
sabaktani?" to jest v překladě: „Bože můj, Bože můj,
proč jsi mne opustil?" 35. A tu někteří z okolostojí-
cích uslyševše to pravili: Hle, Eliáše volá. 36. Jeden
pak z nich běžel a naplniv houbu octem vložil ji na
třtinu a dával mu píti řka: Nechte, ať uvidíme, přijde-li

21—23. viz Mat. 27, 32—34; Luk. 23, 26; Jan. 19,16—17. Syny Šimonovy jmenuje sv. Marek nepochybně proto, že byli známi římským křesťanům, pro něž psal, a mohli tedy potvrditi jim pravdu toho, co o jejich otci vypravuje.
24—28. viz Mat 27, 35—38; Luk. 23, 33—34. Jan. 19, 19—24.
29—37. viz Mat. 27, 39—50. Luk. 23, 35—46; Jan. 19, 25—30.

Eliáš sejmouti ho. 37. Ale Ježíš zvolav hlasem velikým vypustil duši. 38. A tu opona chrámová roztrhla se na dvé od hora až dolů. 39. Setník pak, který stál proti němu, vida, že tak zvolav vypustil duši, pravil: V pravdě, tento člověk byl Syn Boží. 40. Byly pak tam i ženy zdaleka se dívajíce; mezi nimi byla Maria Magdalena a Maria, matka Jakuba Malého a Josefova, a Salome, 41. kteréž chodily za ním a posluhovaly mu, když byl v Galileji, a mnoho jiných, kteréž byly s ním vstoupily do Jerusalema.

42. A když se bylo již připozdilo, — poněvadž byl den přípravy, to jest den před sobotou, — přišel Josef z Arimathie, vznešený to člen velerady, který také očekával království Božího, 43. a dodav si odvahy vešel k Pilátovi a žádal ho za tělo Ježíšovo. 44. Pilát však podivil se, že by již byl mrtev, a povolav k sobě setníka, otázal se ho, zdali již zemřel. 45. A zvěděv to od setníka, daroval tělo Josefovi. 46. Josef pak koupiv kmentu a sňav ho (s kříže), obvinul jej v kment a položil jej do hrobu, kterýž byl vytesán ze skály, a přivalil kámen ke dveřím hrobovým. 47. Maria Magdalena pak a Maria (matka) Josefova dívaly se, kde ho položili.

KAPITOLA 16.

Pán Ježíš vstav z mrtvých zjevuje se svým věrným a vstupuje na nebesa.

1. A když sobota pominula, Maria Magdalena a Maria (matka) Jakubova a Salome nakoupily vonných

---

39—41. Mat. 27, 54—56. Luk. 23, 47—49.

38. viz Mat. 27, 51 (str. 149); Luk. 23, 45.

39. Ukřižovaní totiž umírali vysilením; Kristus však při všech mukách a při všem vysílení před samou smrtí promluvil hlasem tak mocným, že se v tom patrně jevila moc daleko přesahující přirozené síly člověka již umírajícího. A proto právě z toho tak silného hlasu přišel setník (dle podání Longin jménem) ku přesvědčení, že to jest Syn Boží.

42—47. Mat. 23, 57—61; Luk. 23, 50—56; Jan 19, 31—42.

45. z výrazu „darovaí“ lze souditi, že Josef byl hotov i peníze dáti, aby obdržel tělo Kristovo.

47. matka Josefova t. j. Maria, manželka Alfeova, příbuzná Panny Marie, která dle 15, 40. byla matkou Jakuba

věcí, aby přijdouce pomazaly Ježíše. 2. A záhy z rána první den týdne přišly ke hrobu, když slunce již vyšlo. 3. I pravily k sobě vespolek: Kdo nám odvali kámen ode dveří hrobových? 4. A pohlédše uzřely, že kámen jest odvalen. Byl totiž velmi veliký. 5. A vešedše do hrobu uzřely mládence, an sedí na pravici oděn rouchem bílým; i ulekly se. 6. On pak řekl jim: Nebojte se; hledáte Ježíše Nazaretského, ukřižovaného; vstalť jest, není ho tuto; aj místo, kdež jej byli položili. 7. Ale jděte a povězte učenikům jeho i Petrovi: „Předejde vás do Galileje, tam ho uvidíte, jakož vám byl pověděl". 8. Ale ony vyšedše utekly od hrobu, neboť přišel na ně strach a hrůza, a neřekly nikomu ničeho, neboť se bály.

9. Vstav pak z mrtvých prvního dne v témdni, ukázal se nejprve Marii Magdaleně, ze které byl vyhnal sedm duchů zlých. 10. Ona šla a zvěstovala to těm, kteří s ním bývali, kteřížto lkali a plakali. 11. A oni uslyševše, že jest živ a od ní viděn byl, nevěřili.

12. Potom ukázal se v jiné podobě dvěma z nich na cestě, když šli na venek, 13. a ti odešedše pověděli to ostatním; a nevěřili ani jim.

14. Posléze ukázal se jedenácti, když byli za stolem,

Malého a Josefa, dle jiných zpráv též matkou Judy a Šimona, kteří všickni jakožto příbuzní Pána Ježíše nazývají se v Novém Zákoně bratry Páně.

16, 8. S počátku to nepověděly, později však řekly to. (Viz Mat. 28, 8.)

9. viz Luk. 8, 2. Poznámku tuto (že někdy byla od zlých duchů posedlá) přičiňuje evangelista nikoli proto, aby se Maria Magdalena označila, jakoby dosud čtenářům jeho byla neznáma, nýbrž proto, aby se čtenáři upozornili na velikou moc pevné víry a vroucí lásky ke Kristu, která způsobila, že Pán Ježíš v neskonalé milosti své okázal se nejprve té, která kdysi zajisté nikoli bez vlastní viny byla sedmi duchy zlými posedlá.

12. ukázal se dvěma z nich, totiž z učeníků Páně, když šli na venek, totiž do Emaus. Viz Luk. 24, 13—33.

14. Toto zjevení událo se v den Kristova nanebevstoupení v Jerusalemě. — Vytýkal jim, že nevěřili (Marii Magdal., ženám jiným a učenikům emauským. Tomáš pak ani apoštolům), když jim zvěstovali, že viděli jej z mrtvých vstalého, ačkoli byl jim několikráte předpověděl, že vstane

a vytýkal jim nevěru jejich a tvrdost srdce, že nevěřili těm, kteří jej byli viděli z mrtvých vstalého. 15. A řekl jim: Jdouce do veškerého světa kažte evangelium všemu stvoření. 16. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zavržen. 17. Těch pak, kteří uvěří, budou následovati tato znamení: Ve jménu mém budou zlé duchy vymítati, novými jazyky mluviti, 18. hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou ruce vzkládati, a ti se uzdraví.

19. A když Pán (Ježíš) byl k nim domluvil, vzat jest

---

z mrtvých. Učinil to jsa již na odchodu s toho světa, aby tím více utkvěla jim v mysli slova jeho, a oni pamatujíce na ně tím více měli se na pozoru, by nedávali místa nějaké pochybnosti. Neboť slova, která kdo mluví na rozloučenou, utkvívají v mysli hluboce.

15—16. Opakoval tak rozkaz, kterýž byl již v Galileji dal jim (Mat. 28, 19), ale zároveň je upozornil, jak velice záleží na tom, aby kdo v slova jejich uvěřil a křest přijal. Pravě, že kdo uvěří, spasen bude, netvrdí, že by pouhá víra ke spáse dostačovala, nýbrž jen, že jest jednou z nutných podmínek spásy. Že však vedle víry potřebí jest dospělým ke spáse také dobrých skutků, zachovávati přikázání Boží, prohlásil sám několikráte (na př. Mat. 19, 18; Mat. 7, 21).

17—18. Jako apoštolé obdrželi moc činiti zázraky, aby se osvědčili pravými poslanci Vykupitelovými, tak nyní slibuje Pán Ježíš takovou moc i těm, kteří víru v něho přijmou, aby byli utvrzeni v přesvědčení, že pravá jest víra, kterou přijali. Kterak se to vyplnilo, dosvědčuje již sv. Lukáš ve Skutcích apošt. a sv. Pavel v listě ke Korintským. Dovídáme se od nich, kterak nejen apoštolé, nýbrž i jiní věřící obdrželi dar jazyků, kterak vymítali duchy zlé, a kterak sv. Pavel vzal do ruky hada jedovatého a nic neutrpěl. Také po smrti apoštolův uděloval Bůh mnohým moc činiti zázraky, ovšem čím dále, tím méně. Neboť s počátku bylo jich třeba, aby šířila se rychleji víra Kristova, později však, když již církev dosti byla rozšířena, a když i rychlé rozšíření církve a její trvání přes všecka pronásledování dokazovalo božský původ její, nebylo již potřebí k rozšíření jejímu mimořádných oněch prostředků. Nicméně v duchovním smyslu uděluje se ona moc věřícím stále, pokud totiž zlé vášně vymítají, jazyk k oslavení Božímu obnovují, jed hříchu neškodným činí svátostí pokání a zmužile odrážejí nástrahy ďábelské neb pokusy lidí zlovolných, které činí na jejich ctnost.

19. Pán Ježíš dokončiv své řeči vyvedl je (dle Luk. 24, 50)

do nebe a usedl po pravici Boží; 20. a oni vyšedše kázali všude a Pán jim pomáhal a potvrzoval slova jejich zázraky, které na to následovaly.

O evangeliu sv. Lukáše.

Třetí evangelium kánonické napsal sv. Lukáš, onen totiž průvodce sv. Pavla, o němž se děje v Novém Zákoně třikráte zmínka výslovná, a to v Kolos. 4, 14.; 2. Tim. 4, 11. a Filem. 24.

Jak Eusebius, sv. Jeronym a jiní spisovatelé staré doby udávají, Lukáš tento narodil se v Antiochii syrské, a není příčiny, proč bychom brali podání to v pochybnost; neboť mlčí-li o tom spisovatelé starší Eusebia, nemůže mlčení to překážeti výslovnému svědectví Eusebiovu a jiných. A domnívati se, že podání to povstalo záměnou Lukáše s Luciem, učitelem antiochijským (Skutk. ap. 13, 1), také nelze právem; neboť Lucius tento nazývá se ve Skutcích apoštolských výslovně Cyrenským, t. j. v Cyreně zrozeným.

Byť však vskutku Lukáš nebyl rodem z Antiochie, to přece lze s veškerou určitostí souditi z oné známosti, kterou jeví o poměrech antiochijských, že delší dobu zdržoval se v Antiochii a v Syrii vůbec.

Narodil se pak sv. Lukáš z rodičů pohanských, jakož svědčí nejen jméno jeho nehebrejské, nýbrž i dokonalejší známost řečtiny, kterou již staří spisovatelé uznávají, a ten způsob, kterým vyslovuje se o řeči hebrejské (aramejské), když praví, že pole hrnčířovo nazváno bylo jménem jejich Hakeldama (Skut. ap. 1, 19); zvláště však dává to na jevo sv. Pavel, kterýž zřejmě rozeznává sv. Lukáše s Demasem a Epafrou od

---

na horu Olivetskou, buď že jim velel tam jíti a potom se jim znova ukázal, aneb že sice šel s nimi již z města, ale nedal se poznati těm, kteří je snad potkali. Na hoře Olivetské pak vstoupil před nimi na nebesa. Viz Luk. 24, 50 až 53; Skutk. ap. 1, 9—12.

těch spolupracovníků svých, kteří byli ze židovství (Kolos. 10—14).

Ačkoli však byl rodem pohan, zjednal si přece důkladnou známost věcí, poměrův a obyčejů židovských, kterou jeví jak ve svém evangeliu tak ve Skutcích apoštolských. Ze známosti té soudí se obyčejně, že sv. Lukáš před svým obrácením se ke Kristu byl židovským proselytou brány. Kdo jej obrátil ke Kristu a kde, není známo. Myslili sice někteří v době starší i novější, že byl jedním ze 72 učeníků Páně, ano že byl z oněch dvou učeníků, kterým Pán Ježíš ukázal se na cestě do Emaus. Avšak Lukáš sám poučuje, že domněnka ta jest nesprávná, neboť v předmluvě svého evangelia vylučuje se výslovvě z počtu bezprostředních svědků života Kristova (Luk. 1, 1—4). Jest však pravděpodobno, že přijal křesťanství v Antiochii, a to v době, kdy někteří učeníci Kristovi, opustivše Jerusalem za pronásledování, které tam vypuklo po smrti sv. Štěpána, do Antiochie přišli a tam křesťanství šířili (Skutk. ap. 11, 20). Tam také nejspíše se seznámil se sv. Pavlem, kterýž byv od Barnabáše vyzván, odebral se z rodiště svého Tarsu do Antiochie (kolem r. 40. po Kr.) a tam po celý rok hlásal učení Kristovo (Skutk. 11, 25. 26.).

Stavem svým byl Lukáš lékařem. Vypravuje to nejen ústní podání, nýbrž i sv. Pavel (Kolos. 4, 14), ano Lukáš sám prozrazuje to některými výrazy lékařskými, jichž užívá. Šimon Metafrastes (st. 10.), Niceforus a snad již i lektor Theodor (st. 6.) sdělují, že byl také malířem. Avšak svatí Otcové nezmiňují se o tom; i zdá se, že mínění to povstalo odtud, že Lukáš ve svém evangeliu vylíčil slovy krásný obraz Panny Marie.

O životě sv. Lukáše není mnoho známo; neboť v Písmě sv., jak řečeno, činí se o něm výslovná zmínka pouze na třech místech, z nichž patrno, že byl u sv. Pavla v první a druhé vazbě jeho římské. Mimo to sám mluví ve Skutcích apoštolských v první osobě čísla množného všude tam, kde vypravuje o věcech, jimž byl také sám přítomen. S hledem k tomu lze říci o něm s jistotou toto: Na druhé cestě apoštolské sv. Pavla přidružil se k němu roku 52. v Troadě a

provázel jej až do Filipp. Tam byl nepochybně zůstaven, aby spravoval tamní obec křesťanskou, a zůstal tam až do té doby (r. 59. neb 58.), kdy sv. Pavel se vracel přes Filippy ze třetí apoštolské cesty své. Tehdy připojil se k němu zase a provázel ho až do Jerusalema. Mezi tím co Pavel, byv v Jerusalemě jat a do Caesareje dopraven, vězněn byl v Caesarei, sv. Lukáš zdržoval se v Caesarei a v okolí; a když sv. Pavel odvolav se k císaři plavil se do Říma, provázel ho a pobyl v Římě u něho po celou dobu jeho vazby, krátký čas toliko vyjímaje, po který trval mimo Řím. Když byl Pavel uvězněn v Římě po druhé (r. 66—67), Lukáš dlel u něho zase. Po smrti sv. Pavla kázal dle vypravování Epifaniova v Italii, Gallii, Dalmacii a Makedonii. Někteří spisovatelé pozdější (Metafrastes, Niceforos) tvrdí sice, že působil také v Horním Egyptě, ale zdá se, že zprávy jejich spočívají na omylu, kterým Theby egyptské popletli si s Thebami boiotskými. — Dle Sedulia žil v stálém bezženství až do smrti.

O způsobu smrti jeho nepodává nám před 4. stol. zprávy nikdo. Teprve sv. Řehoř Nazianský na východě a Gaudentius z Brescie na západě řadí jej mezi mučeníky, a Niceforos sděluje, že byl v 80. roce věku svého oběšen na olivě. Pohřben byl nejspíše v Patrách v Achaji, jeho ostatky pak byly ve 20. roce panování císaře Konstantia (r. 357) přeneseny do Konstantinopole (Cařihradu). Památka jeho slaví se v církvi dne 18. října. — Zobrazuje se symbolem býka (telete) jakožto zvířetem obětním; neboť začíná evangelium své vypravováním o oběti Zachariášově.

Evangelium své napsal r. 62. neb 63., a to nejspíše v Římě. Věnoval je jakémusi Theofilovi, křesťanu to obráceném z pohanstva, s nímž žil v poměru přátelském a který svůj domov měl pravdě nejpodobněji v Římě neb alespoň v Italii, ač národnosti svou snad Řekem byl. Neurčil je však pouze pro něho, nýbrž, jak uznává se skoro všeobecně, pro širší kruh čtenářstva, a to takový, k němuž mimo obec římskou patřily pravděpodobně také všecky obce křesťanské od sv. Pavla zřízené, jež byly sice smíšeny ze židokře-

sťanů a pohanokřesťanů, ale tak, že křesťané z pohanů obráceni měli převahu. Theofilovi pak věnoval je as ne tak proto, že byl jeho přítelem, jako hlavně proto, aby Theofil jakožto patron spisu toho snazší průchod mu zjednal do kruhu širšího, buď že by jej před vybranou společností předčítal aneb svým nákladem opisy jeho opatřil.

Jakož Lukáš sám udává na počátku svého evangelia, byly tři pohnutky, které ho řízením Božím přiměly, aby spis ten napsal, a to: a) pokusy mnoha jiných mužů, kteří hleděli vypsati život Ježíše Krista, ač nebyli přímými svědky jeho; b) přesvědčení, že zná dobře Kristův život, poněvadž od počátku vyzvěděl pilně i jeho příhody i jeho řeči a skutky; c) vědomí, že Theofil a jiní křesťané nemají žádoucí vědomosti o těch věcech. *)

---

*) Sv. Pavel totiž a druhové jeho hledíce co možná nejvíce lidí přivésti ku pravé víře, nezdržovali se dlouho na místě jednom, a proto také nepodávali posluchačům svým spořádaného vylíčení celého života a učení Kristova, nýbrž přestávajíce na věcech nejdůležitějších odebírali se na místa jiná, ponechavše další vyučování na dobu pozdější, jmenovitě biskupům a kněžím, kteří byli ustanoveni v křesťanských obcích nově zřízených. Avšak ani ti nemohli vždy podati potřebného poučení, neboť někdy neměli sami o těch věcech známosti úplné a jasné. I povstaly proto nutně některé pochybnosti o věcech týkajících se života a učení Kristova; a ony nebyly vyloučeny ani u těch, kteří snad slyšeli o celém jeho životě a učení, neboť mohla nastati a zajisté nejednou nastala obava, že snad neporozuměli něčemu dobře, a tedy i pochybnost, že některá věc nestala se tak, jak ji, jednou uslyševše, pojali. Nastala proto potřeba souvislého vypsání života Kristova, aby křesťané mohli si jednotlivé pravdy častěji připomínati a uvažovati. Potřebě té hleděli vskutku odpomoci mnozí muži usilujíce „sepsati pořádně vypravování“ života a učení Kristova, jak je slyšeli od apoštolů a učeníků Páně (1, 1—2). Avšak spisy jejich pro onu potřebu nedostačovaly, buď že pomíjely mlčením některé věci důležité, jmenovitě z dětství Kristova, aneb je podávaly povrchně. Také nevyhovovala té potřebě evangelia Matoušovo a Markovo. Neboť evangelium Matoušovo bylo psáno pro židokřesťany, a proto chtíc ukázati, že Vykupitel ve Starém Zákoně zaslíbený již přišel, poukazovalo opět a opět ke Starému Zákonu, jehož pohané neznali, a nekladlo dosti váhy na

Účel, kterého spisem svým chtěl dosíci, vyjádřil sám slovy: „abys poznal pravdu těch slov (věcí), jimž jsi byl vyučen.“ (1, 4.) Chtěl totiž spořádaným vylíčením toho, co Kristus Ježíš hlásal a konal, ku paměti přivésti Theofilovi a jiným křesťanům ony pravdy zjevené, které byli poznali z kázání ústního, a tím utvrditi jejich víru v poznané pravdy křesťanské. Zejména pak, jakož patrno z obsahu jeho evangelia a i z poměru jeho k listům sv. Pavla, chtěl čtenáře své utvrditi ve víře v to, že Pán Ježíš jest vtělený Syn Boží a zaslíbený Vykupitel všech lidí, židův i pohanů, a že jedině odvrácením se od zlého a přidržením se Krista lze lidem dojíti spásy a blaha věčného. S hledem k tomuto účelu vylíčil jednotlivé události, až na nepatrné výjimky, přesně postupem chronologickým, či takovým, jakým co do času udály se po sobě, udal určitě rok, kdy sv. Jan Křtitel počal připravovat lid na Krista, a jistou měrou i čas, kdy Pán Ježíš se narodil, pravě, že to bylo v době všeobecného popsání lidu, kteréž se stalo za vladaře syrského Quirinia (Cyrina) k rozkazu císaře Augusta. Zároveň podal vše tak, aby v Ježíši Nazaretském mohli poznati i křesťané ze židovství zaslíbeného Vykupitele, i křesťané z pohanství Syna Božího.

Nebyv sám svědkem Kristova života a působení, nečerpal ovšem známost těch věcí, jež vypravuje,

---

věci pro pohany důležité, jako na př. na povolání všech národů do církve a j., ať nedíme nic o tom, že bylo sepsáno v aramejštině a do té doby ještě nepřeloženo, a proto nesrozumitelno Theofilovi a jiným křesťanům mimopalestinským. Markovo evangelium však bylo psáno skoro výhradně pro křesťany obrácené z pohanství, a to ještě jako stručný obsah toho, co Petr kázal v Římě, a proto nezmiňovalo se s náležitým důrazem o věcech důležitých pro židy, zejména ne o tom, že na Kristu vyplnila se starozákonní proroctví. Ve spise však určeném pro obce smíšené ze židokřesťanů a pohanokřesťanů bylo třeba přihlížeti k jedněm i druhým. Podjal se proto díla sv. Lukáš jsa přesvědčen, že zná dobře celý život Kristův, jeho osudy, řeči i skutky, a napsal co začal Ježíš činiti a učiti až do dne svého nanebevstoupení, přihlížeje při tom ke křesťanům obráceným i ze židovství i z pohanství.

z vlastního názoru a náslechů, nýbrž, jak sám poučuje na počátku svého evangelia, z různých pramenů jiných, zcela spolehlivých, totiž z ústního kázání apoštolův a učeníků Páně, a ze zpráv oněch osob, jichž sám se dotazoval osobně, ať osoby ty byly přímými svědky těch věcí, na něž se vyptával, aneb od přímých svědků bezpečně o nich poučeny. Jakýsi vliv v obsah i formu jeho evangelia měl též sv. Pavel. Lze to alespoň souditi z příbuznosti evangelia Lukášova s obsahem listů Pavlových a z toho, že užívá mnoho výrazů, jichž mimo sv. Pavla neužívá žádný jiný spisovatel novozákonní. Vliv ten byl však pouze nepřímý a potud, pokud Lukáš, jakožto průvodce Pavlův a svědek jeho kázání, seznal způsob a směr, kterým se bere při svých kázáních v krajinách, kde byli židé i pohané, a pokud příkladem tím povzbuzen byl, aby podobným směrem se bral ve svém evangeliu a i některých výrazův užil, které slyšel od sv Pavla. Zda použil také písemných pramenů, není sice jisto, ale přece pravděpodobno. Zejména lze tvrditi skoro s určitostí, že chvalozpěv Panny Marie (Magnificat) a Zachariášův (Benedictus), jakož i rodokmen Pána Ježíše (3, 23—38) přejal z pramenů psaných, a to aramejských. Také podobá se pravdě, že použil evangelia Markova a snad i Matoušova v jeho znění aramejském, ale nikoli tak, že by byl při psaní měl je před sebou rozložena a z nich vypisoval, nýbrž že dříve, než počal psáti, je přečetl, obsah jejich si zapamatoval, snad i některé poznámky si učinil a při psaní použil toho, co uznal za vhodné s hledem ke svému účelu, srovnav to dříve, jmenovitě pokud se týká postupu času, s tím, co byl seznal odjinud. Že by byl použil také spisů Flaviových, jak tvrdili někteří v době novější, jest naprosto nepravdivo.

Evangelia jeho užili již nejen různí spisovatelé 2. st., nýbrž i sv. Klement Řím., ano i sv. Pavel (1. Tim. 5, 18). Výslovně pak jmenují Lukáše spisovatelem evangelia toho mimo jiných též spisovatel tak zvaného Zlomku Muratorského (2. st.), sv. Ireneus, Tertullián, Klement Alex., Origenes.

Ačkoli pak evangelium toto nepochází od apoštola samého, jest přece jisto, že bylo sepsáno z vnuknutí Ducha sv. a má vážnost božskou. Dosvědčuje to nejen veškerá tradice a neomylný úřad učitelský církve, nýbrž i sv. Pavel, kterýž v 1. listě k Timotheovi (5, 18) uvádí z něho slova: „hoden jest dělník mzdy své." (Luk. 10, 7), touž formulí „praví Písmo", kterou uvádí výrok ze Starého Zákona.

Svaté evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Lukáše.*)

KAPITOLA 1.

Úvod, v. 1—4.

1. Poněvadž mnozí podjali se toho, aby uspořádali vypravování těch věcí, které se u nás naplnily, 2. jakož nám je podali ti, kteří byli od počátku očitými svědky a přisluhovateli slova, 3. vidělo se i mně, kterýž jsem od počátku vyzvěděl vše důkladně, pořádkem o tom psáti tobě, velmožný Theofile, 4. abys poznal pravdu těch věcí, kterým jsi byl vyučen.

Narození Kristova předchůdce zvěstováno, v. 5—25.

5. Za dnů Heroda, krále judského, žil jistý kněz, jménem Zachariáš, ze třídy Abiášovy, a měl manželku

---

*) V evangeliu tomto lze rozeznávati mimo úvod části čtyři.

V úvodě (1, 1—4) udává i pohnutky, které ho přiměly, aby evangelium napsal, i účel, kterého chtěl jím dosíci. (Viz str. 219—220.)

V části prvé (1, 5—4, 13) vypravuje některé děje z Kristova dětství a ty události, které předcházely bezprostředně před veřejným životem jeho jako příprava k němu, líče je tak, aby v Kristu Ježíši mohli i křesťané ze židovství poznati svého Vykupitele i křesťané z pohanství obrácení vtěleného Syna Božího a Vykupitele všeho lidstva.

5. ze třídy Abiášovy. Král David totiž rozdělil všecky kněze ve 24 třídy (z nichž 16 pocházelo od staršího syna Aronova, Eleazara, 8 od nejmladšího syna jeho Itha-

z dcer Áronových, a její jméno bylo Alžběta. 6. Oba byli spravedliví před Bohem, chodíce ve všech přikázáních a předpisech Páně bez úhony. 7. A neměli žádného dítka, neboť Alžběta byla neplodná, a oba byli již pokročili ve věku svém. 8. Stalo se pak, když v pořádku třídy své konal úřad kněžský před Bohem, 9. že podle obyčeje úřadu kněžského připadlo naň losem, aby vejda do chrámu Páně, zapálil v obět kadidlo; 10. a všecko množství lidu modlilo se venku v hodinu zápalu. 11. I ukázal se mu anděl Páně, stoje na pravé straně oltáře kadidlového, 12. a Zachariáš uzřev jej ulekl se a bázeň připadla na něho. 13. I řekl

---

mara) a ustanovil, aby každá z nich vykonávala posvátné úkony v domě Hospodinově vždy jeden týden, a to v pořádku losem určeném. V pořádku tom byla třída Abiášova (z potomstva Eleazarova) na místě osmém. Ze zajetí vrátily se sice pouze čtyři třídy kněžské, jež čítaly 4000 členů; ty však rozdělily se opět ve 24 třídy, kteréž podržely jména bývalá, a z těch osmá byla právě třída Abiášova, k níž patřil kněz (nikoli velekněz) Zachariáš. Manželka jeho Alžběta byla z dcer Áronových, tedy také z rodu kněžského, okolnost to, kterou sv. Lukáš bezpochyby proto zvláště vytýká, poněvadž chce upozorniti na vznešený původ předchůdce Páně; neboť narodil-li se kdo z rodičů, kteří oba byli z rodu kněžského, pokládal se původ jeho za zvláště vznešený.

13. Nemíní se tu modlitba za syna, jak někteří tvrdí, myslíce, že při oběti modlil se za potomstvo. Neboť kdo prosí za něco Boha, má alespoň nějakou naději, že dostane, zač prosí. Zachariáš však vzdal se již veškeré naděje v potomstvo, jakož patrno z toho, že pro vysoké stáří své i manželky svojí nevěřil již ani andělovi, když mu řekl, že manželka jeho porodí mu syna (v. 18. 20.). Nečekaje tedy již potomstva, neprosil za ně při oběti, a proto nemohl anděl říci, že vyslyšena jest modlitba, kterou byl Zachariáš konal při oběti, aby obdržel syna. — Ale ani ta modlitba se nemíní, kterou byl Zachariáš konával za syna, když byl ještě mladším; neboť není pravdě podobno, že by Bůh byl oznámil vyslyšení prosby zcela soukromé ve chvíli, když konal úřad veřejný jménem celého národa. Ale míní se tu předem vyslyšení oné modlitby, kterou při oběti konal jménem svým i celého národa, aby již přišel Vykupitel. Proto neřekl pouze „manželka tvá porodí tobě syna“, nýbrž dodal, že syn ten . . . předejde před Pánem . . . a připraví mu lid, či zkrátka prohlásil, že syn jeho bude před-

mu anděl: Neboj se, Zachariáši; neboť vyslyšena jest
modlitba tvá, a manželka tvá Alžběta porodí tobě syna
a nazveš jméno jeho Jan. 14. I budeš míti radost a
plesání, a mnozí budou se radovati z jeho narození;
15. neboť bude veliký před Pánem Bohem, a vína a
nápoje opojného píti nebude a již ze života matky své
bude naplněn Duchem svatým, 16. a mnohé ze synův
israelských obrátí ku Pánu Bohu jejich. 17. A on pře-
dejde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil
srdce otců k synům a nevěřící ke smýšlení spravedlivých, by připravil Pánu lid hotový. 18. I řekl Zachariáš k andělovi: Po čem to poznám? Neboť jsem stár a manželka moje pokročila ve věku svém. 19. A an-

---

chůdcem Vykupitelovým a tedy že Vykupitel narodí se již co nejdříve. Ačkoli však Bůh mínil předem onu modlitbu, kterou Zachariáš byl konal právě při oběti za příchod Vykupitelův, přihlížel přece také k oné prosbě, kterou Zachariáš byl činíval za syna, když byl ještě mladším a jejíž dosavadní oslyšení tak trpělivě nesl. Neboť poněvadž předchůdcem Vykupitelovým měl po úradku Božím býti právě syn Zachariášův, bylo oznámení předchůdce Vykupitelova zároveň ohlášením, že vyslyšena jest také ta modlitba, kterou byl konával, aby se mu narodil syn.

15—17. bude velikým a to a) svatostí života, neboť povede život tak přísný, že vína a nápoje opojného nebude píti; b) plností božské milosti, neboť bude v takové míře obdařen milostí Boží, že naplněn bude Duchem sv. již ze života matky své, tak totiž, že již v životě matky bude očištěn od hříchu prvotného a obdařen jak milostí posvěcující, tak milostmi mimořádnými, zejména i darem proroctví, a milostí ty že zachová si též po celý život svůj; c) veliký bude i působností svou a úřadem svým; neboť mnohé z Israelitů obrátí k Pánu Bohu či k Vykupiteli jejich tu příkladem, tu kázáním svým a jako hlasatel předejde před ním v duchu a moci Eliášově, vystupuje s touž rozhodností proti neřestem a povzbuzuje s týmž zápalem a touž horlivostí ku pokání a k ctnosti, jako to činil Eliáš. Bude tak vystupovati k tomu konci, aby obrátě srdce otců k synům uspořádal rozrušené poměry rodinné a povzbudě nevěřící či hříšníky ku pokání přiměl je k smýšlení spravedlivých či ku smýšlení a životu bohumilému a tak aby připravil Vykupiteli lid hotový (dokonalý), to jest takový, který by hotov byl jej s věrou a láskou přijmouti a učení jeho zachovávati.

děl odpověděv řekl jemu: Já jsem Gabriel, který stojím před Bohem, a jsem poslán, abych mluvil k tobě a ty věci ti zvěstoval. 20. A hle, budeš němým a nebudeš moci mluviti až do dne, ve kterém se ty věci stanou, poněvadž jsi neuvěřil mým slovům, kteráž se naplní časem svým. 21. A lid očekával Zachariáše, a divili se, že prodléval ve chrámě. 22. Když pak vyšel, nemohl k nim mluviti; i poznali, že měl vidění ve chrámě. A on kynul jim a zůstával němým. 23. I stalo se, když se naplnili dnové služby jeho, odešel do svého domu. 24. A po těch dnech počala Alžběta, manželka jeho; i tajila se po pět měsíců řkouc: 25. Takto mi učinil Pán ve dnech, v nichž vzhlédl, aby odňal pohanu moji mezi lidmi.

Narození Ježíše Krista zvěstováno, v. 26—38.

26. Měsíce šestého pak anděl Gabriel poslán byl od Boha do města galilejského, jemuž jméno Nazaret,

20. Němota ta měla mu býti nejen trestem za jeho nevěru, nýbrž i znamením, že se vyplní, co mu anděl byl zvěstoval.

21. Zachariáš obětoval ve svatyni, kamž nebylo dovoleno vejíti nikomu leč kněžím, lid pak stál v předsíni či ve dvoře chrámovém a neviděl na Zachariáše, neboť při vchodu do svatyně byla opona. Lid divil se, že Zachariáš prodléval ve svatyni; neboť ku podání oběti zápalné (kadidla) stačil čas kratinký a knězi nebylo dovoleno zdržovati se ve svatyni nad potřebu, aby lidé venku stojící neupadli do úzkosti, že snad byl stižen smrtí, buď že byl nehoden, neb nesprávně konal úřad svůj; nicméně při prodlévání Zachariášově lid nestal se úzkostlivým, nýbrž divil se, neboť znaje bezúhonnost Zachariášovu, vykládal si prodlení jeho ve stránku dobrou, soudě, že přihodilo se mu něco neobyčejného.

22. Že měl vidění, soudili zajisté hlavně z úžasu a radosti, které se jevily v jeho obličeji. On kynul jim, že vskutku měl vidění.

24. Tajila se proto, poněvadž v samotě a zátiší chtěla Bohu děkovati za milost jí prokázanou odnětím neplodnosti. Neboť stav neplodnosti (manželství bezdětné) byl pokládán u židů za pohanu. Šestého měsíce nemohla se již více tajiti, poněvadž anděl sám o tom zpravil Pannu Marii.

26—38. Archanděl Gabriel byl poslán, aby zvěstoval Panně Marii, že se stane matkou vtěleného Syna Božího, matkou

27. ku panně, zasnoubené muži, jemuž jméno bylo
Josef, z domu Davidova, a jméno panny Maria.
28. A vešed k ní anděl, řekl: Zdráva buď, milosti
plná, Pán s tebou, požehnaná's ty mezi ženami. 29. Ona
pak (uzřevši jej) užasla nad řečí jeho a myslila, jaké
by to bylo pozdravení. 30. I řekl jí anděl: Neboj se,
Maria, neboť jsi nalezla milost u Boha. 31. Aj počneš
v životě a porodíš syna a nazveš jméno jeho Ježíš.
32. Ten bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude.

—

Vykupitelovou. Běželo totiž tu o souhlas se strany člověka, neboť jako svobodným rozhodnutím vůle lidstvo odvrátilo se od Boha, tak opět svobodným rozhodnutím vůle mělo se k němu vrátiti. Proto tehdy teprv nastalo vtělení Syna Božího, když Maria přivolivši zvolala: Aj já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého.

28. Pozdravuje ji tak s hledem k milostem, jimiž byla nejen ochráněna od hříchu prvotního, nýbrž i v nejužší spojení s Bohem uvedena a hodným přibytkem vtěleného Syna Božího učiněna a tak nade všecky ženy vyznamenána i neporušeností panenskou i důstojností mateřskou.

29. Užasla (a ulekla se) nad řečí jeho z pokory. Jsouc si totiž vědoma, že všecka chvála patří Bohu, nemohla srovnati se svojí pokorou, že anděl vyslovuje jí tak velikou chválu. Brzy však ustoupil nepokoj její klidné rozvaze; myslilať, jaké by to bylo pozdravení, t. j. přemýšlela, co by to pozdravení znamenalo. Věděla totiž, že podobným způsobem (Hospodin s tebou), pozdravil anděl Gedeona, jehož Bůh vyvolil, aby skrze něj vysvobodil lid od Madianských, a že jako požehnaná na věky byla velebena i Judith; i mohla tedy s hledem k tomu při vší své pokoře souditi ze slov andělových, že Bůh má s ní zvláštní úradky, zejména že snad chce skrze ni pomoci jejímu národu. A poněvadž chtěla se podrobiti vůli Boží ve všem, přemýšlela, kam směřuje pozdravení to, či jaký úkol Bůh jí přisuzuje.

31—33. Uživ tak různých výroků prorockých, jimiž předpověděn byl Vykupitel jakožto Bohočlověk a zrozenec z panny a potomek Davidův, oznámil jí, že bude matkou vtěleného Syna Božího a Vykupitele světa, a udal, že Vykupitel tento zřídí království Davidovo, království totiž duchovní či církev předobrazenou trůnem a královstvím Davidovým, a že bude kralovati na věky v domě Jakobově, to jest nad israelity v duchovním slova smyslu či nade všemi věřícími, ať vstoupí do království jeho ze židovství nebo z pohanství. Zároveň vyložil tím, proč ji dříve oslovil tituly tak velikými.

a Pán Bůh dá mu trůn Davida, otce jeho, a bude
kralovati v domě Jakubově na věky, 33. a království
jeho nebude konce. 34. I řekla Maria k andělu: Kterak
se to stane, když muže nepoznávám? 35. A odpověděv
anděl řekl jí: Duch svatý sestoupí v tebe, a moc Nej-
vyššího zastíní tě; proto také to svaté, co se z tebe
narodí, slouti bude Syn Boží. 36. A aj, Alžběta, při-
buzná tvá, i ona počala syna ve stáří svém, a nyní jest
již v šestém měsíci, ta, která slove neplodná, 37. neboť
nemožná není u Boha nižádná věc. 38. I řekla Maria:
Aj já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého. Tu
odešel od ní anděl.

Navštívení Panny Marie, v. 39—56.

39. Maria pak povstavši v těch dnech odešla s chvá-
táním na hory do města Judova, 40. a vešedši do domu
Zachariášova, pozdravila Alžbětu. 41. I stalo se, jak

---

34. Nevyjádřila tím nevěry ani pochybnosti o pravdě slov andělových, nýbrž pevně věříc, že Bůh může učiniti, aby se stala matkou i bez porušení svého slibu zachovat ustavičné panenství, ptala se jen po způsobě, kterak se to stane, a to proto, poněvadž běželo tu o věc, která se dotýkala přímo její osobnosti

35. Ohlásil tak, že se stane matkou nikoli způsobem přirozeným, nýbrž nadpřirozeným, a to působením Ducha svči všemohoucností Boží. (Viz str. 14. pozn. 20—21.)

39. Chtěla vyjádřiti své příbuzné Alžbětě souslast nad tím, že se stala matkou a sděliti s ní radost, kterou sama měla z početí Spasitele. Také as chtěla jí posloužiti v potřebách jejich. Kterak byla s ní příbuzná, o tom evangelista se nezmiňuje; poněvadž však udává, že Alžběta byla z rodu Aronova, není pochybnosti, že byly příbuzny po straně matek svých, bezpochyby tak, že matky jejich byly sestry, z nichž jedna, matka Panny Marie, provdala se za muže z rodu Davidova, druhá, matka Alžbětina, za muže z rodu Aronova.

41. dítko zaplesalo; byvši totiž tu chvíli zvláštním působením Božím uvědoměno o přítomnosti Spasitelově v životě panenské matky jeho a zároveň zbaveno hříchu prvotního, dalo rovněž působením božským na jevo nějakým pohybem radost nad tím a první poctu Spasiteli a matce jeho, a v touž chvíli Alžběta byla naplněna Duchem sv. a poučena od něho zvláštním vnuknutím o tom, že Maria stala se matkou vtěleného Syna Božího.

uslyšela Alžběta pozdravení Mariino, že dítko zaplesalo v životě jejím a Alžběta byla naplněna Duchem svatým. 42. I zvolala hlasem velikým a řekla: Požehnaná's ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého. 43. A odkud mi to, aby Matka Pána mého přišla ke mně? 44. Neboť aj, jak došel hlas pozdravu tvého do mých uší, zaplesalo radostí dítko v životě mém. 45. A blahoslavená, která uvěřila, že se vyplní ty věci, které jí byly pověděny od Pána. 46. I řekla Maria: Velebí duše má Hospodina, 47. a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém, 48. že vzhlédl na ponížení služebnice své, neboť aj, od této chvíle blahoslaviti mě budou všecka pokolení. 49. Neboť veliké věci učinil mi ten, jenž jest mocný; a svaté (jest) jméno jeho 50. a milosrdenství jeho (trvá) od pokolení do pokolení, těm, kteří se ho bojí. 51. On učinil mocné věci ramenem svým: Rozptýlil pyšné smýšlením srdce jejich, 52. sesadil mocné s trůnu a povýšil nízké. 53. Lačné naplnil dobrými věcmi, a bohaté propustil prázdné. 54. Ujal se Isra-

---

45. Tak dle textu řeckého a dle starších rukopisů Vulgaty. Tištěná Vulgata a překlad starolatinský má 2. osobu: Blahoslavená jsi, která's uvěřila . . . byly pověděny tobě.

46—55. Chvalozpěvem tímto Maria Panna s vděčností velebila Boha za milost prokázanou jak jí, tak celému pokolení lidskému. Užila sice při něm po většině týchž slov, jimiž druhdy matka Samuelova a žalmista Páně oslavovali Boha, neboť zpěvy ty znala a rozjímala o nich častěji; avšak ona oživila je vítěznou věrou a mocným citem a duchem prorockým tak, že po této stránce vyniká zpěv její vysoko nad veškeré zpěvy starozákonní. Jest to nejskvělejší projev radosti, který kdy vyšel z nitra lidského. Církev sama modlí se jej denně při hodinkách, aby jím vzdala Bohu díky za vykoupení a oslavila matku Vykupitelovu.

Rozeznávati lze v něm tři části: a) velebí Boha za milost prokázanou jí, dívce chudobné, zvolením ji za matku Vykupitelovu a předpovídá poctu, kterou jí proto budou vzdávati věřící všech pokolení. b) chválí Boha za to, že vůbec odpíraje pyšným, milostivým se jeví k pokorným, a c) za to, že vyplňuje zaslíbení daná Abrahamovi a jeho potomstvu.

54. ujal se Israele, t. j. přispěl ku pomoci národu

ele, služebníka svého, aby byl pamětliv
svého milosrdenství, 55. (jakož byl mluvil
k otcům našim), s hledem k Abrahamovi a
potomstvu jeho na věky. 56. I zůstala Maria
s ní asi tři měsíce, a navrátila se do svého domu.

Narození Jana Křtitele, v. 57—80.

57. Alžbětě pak naplnil se čas, aby porodila; i porodila syna. 58. A sousedé i příbuzní její uslyšeli, že Hospodin prokázal jí veliké milosrdenství; i radovali se s ní. 59. A stalo se, v den osmý přišli obřezat dítko a nazývali je dle jména otce jeho Zachariášem. 60. Ale matka jeho promluvivši pravila: Nikoliv, ale slouti bude Jan. 61. I řekli k ní: Vždyť není nikoho ve tvém příbuzenstvu, jenž by se tím jménem nazýval. 62. I pokynuli otci jeho, jak by chtěl, aby se jmenovalo. 63. A on požádav tabulky, napsal na ní: „Jan jest jméno jeho.“ I podivili se všickni. 64. A hned se otevřela ústa jeho i jazyk jeho, a mluvil velebě Boha. 65. I připadla hrůza na všecky sousedy jeho a po všech horách judských rozhlašovaly se všecky ty věci, 66. a všickni, kteří to slyšeli, vštípili si to do srdce svého řkouce: „Čím medle bude toto dítko?“ Neboť ruka Páně byla s ním. 67. Zachariáš pak, otec jeho, byl naplněn Duchem svatým a prorokoval, řka: 68. Požehnán (buď) Hospodin, Bůh isra-

---

israelskému různými milostmi v dobách minulých, zvláště však nyní seslánim Vykupitele, a to k tomu konci, aby byl pamětliv, či aby ukázal, že jest pamětliv svých zaslíbení a tedy ve svých slíbech nejvýš věrný. (Tak dle textu řeckého i starších rukopisů latinských, které mají neurčitý způsob memorari — býti pamětliv, rozpomínati se. Vulgata tištěná a některé rukopisy mladší mají příčestí recordatus = rozpomenuv se, t. j. ukázav, že jest pamětliv svých zaslíbení.)

59. Při obřezání totiž dávalo se dítku jméno podobně jako u nás při křtu.

68—79. Ve chvalozpěvu tom Zachariáš předem (v. 68—75) velebil z vnuknutí Ducha sv. (naplněn Duchem sv.) Boha za Vykupitele a za milosti, jichž se mělo dostati lidstvu dle výpovědí starodávných proroků a dle úmluvy učiněné s Abrahamem, a líče milosti ty, jakoby již byly lidstvu dány, vytýká z nich zejména ty, jimiž Vykupitel osvobodí lidstvo

elský, že navštívil a vykoupení zjednal lidu svému, 69. a (že) vyzdvihl nám roh spásy v domě Davida, svého služebníka, 70. jakož byl mluvil ústy svých svatých prorokův odvěkých, 71. spásu to od nepřátel našich a z ruky všech, kteří nás nenávidí, 72. aby učinil milosrdenství s našimi otci a byl pamětliv svaté úmluvy své, 73. přísahy to, kterou byl přísahal Abrahamovi, našemu otci, že nám dá, 74. abychom vysvobozeni jsouce z rukou nepřátel svých beze strachu sloužili jemu 75. ve svatosti a spravedlnosti před ním po všecky dny své. 76. A ty pak, dítko, prorokem Nejvyššího slouti budeš, neboť předejdeš před Pánem připravovat cesty jeho, 77. abys dal lidu jeho známost o spáse odpuštěním hříchů jejich 78. pro srdečné milosrdenství Boha našeho, ve kterém nás navštívil vy-

---

od nepřátel spásy, zvláště od hříchu, a způsobí, aby lidé s dětinnou láskou mohli sloužiti Bohu ve svatosti a spravedlnosti či ve stavu posvěcují milosti Boží.

68. navštívil, t. j. milostivým se ukázal.

69. roh jmenuje se tu jako obraz síly a moci; roh spásy = moc spásy či mocná spása, mocný Spasitel. Vyzdvihl nám roh spásy atd. znamená tedy: Vzbudil nám mocného Vykupitele z rodu Davidova.

72. Praví tedy, že nejbližším účelem, za kterým Bůh poslal Vykupitele, bylo konati milosrdenství a naplniti daná zaslíbení (aby byl pamětliv, t. j. aby ukázal, že jest pamětliv).

73. Úmluvu, kterou Bůh učinil s Abrahamem, nazývá přísahou, poněvadž ji Bůh přísahou stvrdil (1. Mojž. 22, 16). Potom (od v. 76—79) Zachariáš obrátil se k dítku a opěvoval budoucí jeho úřad jakožto předchůdce Vykupitelova, kterýž připraví mu cestu tím, že zjedná lidu známost o spáse či že poučí je, kterak pravé spásy a pravé svobody dostane se odpuštěním hříchů skrze milosrdenství Boží, a kterak milosrdenství to ukáže se zvláště tehdy, když Vykupitel jako slunce vyjde z výsosti a zapudě temnotu bludu a mrákotu hříchu, uvede a posilní člověka na cestu k pokoji a blahu věčnému.

cházející z výsosti, 79. aby posvítil těm, kteří sedí ve tmách a stínu smrti, aby řídil kroky naše na cestu pokoje. 80. Dítko pak rostlo a sílilo podle Ducha, a bylo na poušti až do dne, kdy se ukázalo lidu israelskému.

KAPITOLA 2.

Narození a obřezání Ježíše Krista, v. 1—21.

1. Stalo se pak v oněch dnech, vyšel rozkaz od císaře Augusta, aby byl popsán veškeren svět. 2. Tento popis konal se první za náčelnictví Quiriniova v Syrii. 3. I šli všickni, aby se přiznávali, každý do města

---

78. vycházející z výsosti, t. j. Vykupitel.

79. aby posvítil svým totiž učením a svou milostí těm, kteří sedí ve tmách a stínu smrti, t. j. těm, kteří jsou v temnotě bludů a nepravostí a z toho pocházející duševní bídy.

2, 1. Dle nápisu ancyránského konalo se k rozkazu Augustovu třikrát popsání či spíše sčítání lidu, totiž r. 726, 746 a 767 po založení Říma. Při nich však sčítali se pouze občané římští, aby se seznalo, která práva komu patří. Ale při tom popise, o němž sv. Lukáš mluví, popisoval se veškeren svět (římský), tedy nejen římští občané, nýbrž také všecko ostatní obyvatelstvo podřízené, aby se stanovila a zjistila síla poplatná. Takové popsání konalo se dle zprávy Pavla Orosia (5. st.) r. 752 po založení Říma. Císař mohl je nařiditi také pro Palestinu, poněvadž Herodes Vel. jakožto král znovuřízený byl závislý na něm, a území jeho (Herodovo) bylo povinno odváděti jemu poplatky. Quirinius (Cyrinus) byl v Syrii v čele dvakrát, po druhé zcela rozhodně jako místodržitel, a to od r. 759—765 (764?), kdy konal popis druhý, o němž sv. Lukáš se zmiňuje ve Skut. ap. 5, 37, po prvé r. 751—752 a snad i dříve, a to dle jedněch také jako místodržitel, dle jiných však jako prozatímní vrchní velitel. Za tohoto pobytu konal se onen první popis, o němž sv. Lukáš svrchu mluví, a to (nebyl-li sám místodržitelem, nýbrž vrchním velitelem) tak, že konal jej sice místodržitel, ale pod dozorem neb spolupůsobením Quiriniovým.

2. Za náčelnictví. Řecký text má hegemoneuontos (ἡγεμονεύοντος) = když byl v čele, latinské rukopisy starší „praeside Cyrino = za náčelníka (vladaře) Cyrina.

3—4. Židé dělili se v pokolení, pokolení v čeledi či kmeny, kmeny pak v domy či rody. Praotci jednotlivých pokolení

svého. 4. Odešel pak i Josef z Galileje z města Nazareta do Judska do města Davidova, jež slove Betlem, poněvadž byl z domu a kmene Davidova, 5. aby se přihlásil s Marií, zasnoubenou manželkou svou, která byla těhotná. 6. Stalo se pak, když tam byli, naplnili se dnové, aby porodila. 7. I porodila syna svého prvorozeného a obvinula jej plénkami a položila ho v jeslích, poněvadž neměli místa v hospodě.

8. A byli v téže krajině pastýři, ponocujíce a stráž noční držíce nad stádem svým. 9. I aj, anděl Páně stanul u nich a jasnost Boží obklíčila je, a báli se velice. 10. I řekl jim anděl: Nebojte se, neboť aj zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. 11. Narodilť se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán, v městě Davidově. 12. A toto bude vám znamením: Naleznete dítko plénkami obvinuté a položené v je-

---

byli synové Jakobovi, jen že místo Josefa čítali se nejstarší dva synové jeho Efraim a Manasses, takže potomci těchto dvou synů jeho tvořila dvě pokolení samostatná, a to proto, poněvadž děd jejich Jakub přijal je za vlastní syny své (1. Mojž. 48, 5); praotci jednotlivých kmenů byli synové praotců oněch pokolení (vnukové a pokud se týká pravnukové Jakubovi). Aby se soupis osob i jmění konati mohl přesněji, musil dle zavedeného obyčeje každý odebrati se tam, kde měl sídlo jeho dům (rod), či odkud pocházel praotec jeho rodu. Poněvadž tedy Josef i Maria Panna byli z rodu Davidova, který pocházel z Betlema (1. Král. 16), odebrali se do Betlema, kamž měli as 30 hodin cesty. — Marii Pannu nazývá manželkou Josefovou, poněvadž v té době byla již od něho skutečně za manželku pojata; nazývá ji však manželkou zasnoubenou, aby vyjádřil, že Maria zachovala čistotu panenskou i v manželství (Viz str. 13—14. pozn.). Ostatně není zcela jisto, zda oba výrazy ty (zasnoubenou manželkou) jsou původní; neboť mezi starými rukopisy jedny mají pouze výraz zasnoubenou, jiné toliko výraz manželku, jiné výrazy ty oba.

7. syna prvorozeného, t. j. jednorozeného. (Viz str. 16 v pozn. k Mat. 1, 25.). — Hospoda, t. j. veřejný dům, který poskytoval cizincům sice přístřeší (a to zadarmo), ale nic jiného, byl již cizinci plný; proto odebrali se za město a uhostili se tam v jedné jeskyni, kteréž pastýři užívali jako chléva. Tam Spasitel chtěl přijíti na svět, aby hned na počátku pozemského života svého ukázal, že v bohatství není ani cíl života ani zdroj blaha pravého.

slích. 13. A hned na to bylo s andělem množství vojska nebeského, kteří chválili Boha a říkali: 14. „Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“

15. I stalo se, jak andělé odešli od nich do nebe, pastýři pravili k sobě vespolek: Pojďme až do Betlema a vizme tu událost, kterou Pán oznámil nám. 16. I přišli s chvátáním a nalezli Marii a Josefa i dítko položené v jeslích. 17. A uzřevše je, vypravovali věc, která jim byla pověděna o tom dítku. 18. A všickni, kteří to slyšeli, divili se těm věcem, které jim byly pověděny od pastýřů. 19. Maria však zachovávala ta

---

14 lidem dobré vůle či blahovůle Boží, t. j. lidem, které Bůh miluje a jimž svou blahovůli prokazuje. Neboť, jak ukazuje řecké slovo εὐδοκία v textě původním, rozumí se tu dobrá vůle či blahovůle neb zalíbení Boží. Andělé tedy ohlašují, že Kristovo narození (a jeho dílo) přináší a) na nebi Bohu slávu, pokud totiž se v něm zvláštní měrou zjevuje a proto též od nebešťanů a potom i od lidí se poznává a uznává Boží moc a moudrost a svatost a spravedlnost i dobrota a milosrdenství, a pokud Kristus sám svou obětí nejen nekonečné dostiučinění za hříchy lidské Bohu Otci podal, nýbrž i měrou na výsost dokonalou uznal naprosou svrchovanost Boží a naši závislost na něm a ve mši sv. nejdokonalejší způsob pocty Boží zůstavil, b) na zemi pak (že přináší) pokoj či smíření s Bohem a vnitřní blaženost lidem, jež miluje a jimž svou blahovůli projevuje, tak že již nejsou v Boží nemilosti (syny hněvu), nýbrž v milosti Boží (dítkami zalíbení Božího). Že lidé ti musí také sami býti dobré vůle či ochotni vůli Boží se poddávati, chtějí-li onoho pokoje býti účastni, rozumí se samo sebou, a Pán Ježíš sám prohlásil to nejednou.

17. Vypravovali to jak Panně Marii a Josefovi, tak jiným, s kterými se potom sešli. (V řeckém textě stojí ἐγνώρισαν [egnórisan], jež znamená i oznámili neb vypravovali i poznali. Zde však má patrně význam první (oznámili neb vypravovali), jakož vyjadřují také některé rukopisy překladu latinského, překládajíce ono slovo výrazem „retulerunt“ — sdělili, vypravovali.)

19. Maria totiž nejen nezapomenula těch věcí, které jí pastýři vypravovali, nýbrž i srovnávala je s tím, co již slyšela o svém dítku od anděla a od Alžběty i od Josefa, a vidouc ve všem tom podivuhodnou shodu, kořila se prozřetelnosti a milosrdnosti božské.

slova, uvažujíc je v srdci svém. 20. I navrátili se pastýři, velebíce a chválíce Boha ze všeho, co byli slyšeli a viděli tak, jak jim bylo pověděno.

21. A když se naplnilo dní osm, aby dítko bylo obřezáno, nazvali jméno jeho Ježíš, kterým bylo nazváno od anděla, prve než se počalo v životě.

Obětování Páně, v. 22—40.

22. A když se naplnili dnové očišťování jejího podle zákona Mojžíšova, donesli jej do Jerusalema, aby ho představili před Hospodinem, 23. (jakož jest psáno v zákoně Páně, že každý pacholík, jenž otvírá život, svatým Pánu slouti bude), 24. a aby dali obět podle toho,

---

21. Obřízku tu přijal Pán Ježíš s plným vědomím, neboť jsa Bohočlověkem, byl pro své spojení s osobou božskou hned od počátku lidského života svého také jako člověk úplně sebevědom. Podrobil se pak obřízce proto, aby ukázal, že má pravé tělo lidské a jest pravým člověkem, jakož i aby také na těle měl znamení, že jest potomkem Abrahamovým, jakým Vykupitel podle proroctví měl býti. Také proto se jí podrobil, aby naznačil, že nás vykoupí způsobem krvavým. Zároveň chtěl dáti příklad pokory a poslušnosti k zákonu a potřebu duchovní obřízky od žádostí smyslných.

22—24. dnové očišťování, t. j. doba čyřiceti dnů od narození dítka. Matka totiž porodivši syna, byla dle zákona (3. Mojž. 12, 2 8) pokládána 7 dní za nečistou a nesměla ani po následujících 33 dní vejíti do chrámu a požívati věcí Bohu obětovaných. Porodila-li děvče, trval stav ten dvakrát tak dlouho. Po uplynutí doby té (kdy se naplnily dnové očišťování) byla povinna přinésti ve chrámě obět očistnou, a to, byla-li bohatá, jednoho beránka ročního v obět zápalnou a jedno holoubě neb hrdličku v obět za hříchy; byla-li chudá, podala místo beránka hrdličku neb holoubě, celkem tedy dvě hrdličky neb dvě holoubata. Bůh přikázal to, aby přiváděl tím na paměť, že člověk přichází na svět ve stavu hříchu a potřebuje vykoupení. Panna Maria nebyla ovšem vázána oním zákonem před Bohem; neboť stavši se matkou působením Ducha sv., nebyla porodem poskvrněna, nýbrž více ještě posvěcena. Nicméně podrobila se mu, jednak z pokory a poslušnosti, jednak proto, aby opominutím zákona nedala pohoršení jiným, kteří neznali ještě tajemství vtělení Syna Božího. — S obětí očistnou spojovalo se někdy obětování či představování dítka Hospodinu, a vykupování ho pěti sikly posvátnými či as 15 korunami, tehdy totiž, když to byl syn prvorozený. Bylo tak zavedeno již na Sinaji. Poněvadž totiž

jakož pověděno je v zákoně Páně, dvé hrdliček neb dvé holoubátek. 25. A hle, v Jerusalemě byl člověk, jehož jméno bylo Simeon, a člověk ten byl spravedlivý i bohabojný a očekával potěšení Israelova, a Duch svatý byl v něm. 26. A on dostal zjevení od Ducha svatého, že neuzří smrti, leč by dříve uzřel Pomazaného Páně. 27. I přišel v Duchu do chrámu, a když rodiče přinesli dítko Ježíše, aby za něj učinili podle obyčeje zákona, 28. vzal jej i on na lokte své a velebil Boha. I řekl: 29. „Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji, 30. neboť viděly oči mé spásu

před vyjitím židů z Egypta prvorození egyptští byli utraceni, israelští pak zachováni, přikázal Bůh, aby prvorozenci (mužští) jakožto zástupci celého národa byli zasvěceni jemu k službám kněžským (a tak sluli svatými či zasvěcenými Pánu). Mělo se tím naznačiti, že národ israelský jest vlastnictvím Božím a k službě Boží zavázán. Zároveň měli tím židé býti povzbuzeni k díkům, že byli vysvobozeni z Egypta a vyvoleni za národ, z něhož vyjde Spasitel. Když však Bůh na Sinaji ustanovil celé pokolení Levi k službám při stánku neb při chrámě, osvobodil od nich prvorozence ostatních pokolení, ale nařídil, aby na památku prvotního zařízení byli mu ve stánku (později ve chrámě) představováni a oběti pěti siklů na potřeby chrámové vykupováni. Ani tento zákon netýkal se Panny Marie ani Pána Ježíše. Neboť jakožto Syn Boží nebyl povinen platiti na dům zasvěcený svému Otci, a to tím méně, poněvadž sám byl chrámem živým, který měl býti zbořen a třetího dne znovu vzdělán, sám i knězem, který měl přinésti obět ceny nekonečné. Přece však chtěl, aby byla podána ona obět za něho, jednak aby dal příklad pokory a úcty k zákonu, jednak aby z opominutí toho nevzali pohoršení ti, kteří nevěděli ještě, že on jest Synem Božím. Obě řečené oběti podala tedy Panna Maria čtyřicátého dne po narození Kristově. Jsouc však chudá, přinesla v očistu obět chudých, dvě hrdličky neb dvě holoubátka. Při té příležitosti byl Pán Ježíš poznán i uznán jako Vykupitel světa od dvou starců zbožných, jinak neznámých, totiž od Simeona a vdovy Anny.

25. potěšení Israelova, t. j. příchod Vykupitele.

27. přišel v Duchu, t. j. z vnuknutí Ducha sv.

29. nyní, když jsem viděl Spasitele, propouštíš mě totiž z tohoto života. Čekal, že nyní ho Bůh povolá na věčnost.

30—32 spásu tvou, t. j. Spasitele. — Uznávaje ho tedy za Spasitele všech lidí velebil jej jako světlo či jako zdroj po-

tvou, 31. kterou jsi připravil před očima všech národů, 32. světlo k osvícení pohanův a k slávě lidu svého israelského." 33. I divili se otec a matka jeho těm věcem, které byly praveny o něm. 34. A Simeon požehnal jim a řekl k Marii, matce jeho: „Aj tento jest ustanoven ku pádu a ku povstání mnohých v Israeli a na znamení, jemuž budou odpírati, 35. a tvou vlastní duší pronikne meč, aby se zjevila smýšlení srdcí lidských."

36. A byla (tamtéž) prorokyně Anna, dcera Fanuelova z pokolení Aserova; ta byla (již) pokročila ve věku vysokém, byvši živa s mužem svým sedm rokův od svého panenství, 37. a ona byla vdovou až do let osmdesáti čtyř, a nevycházela z chrámu, sloužíc (Bohu) posty a modlitbami dnem i nocí. 38. A ta přišedši v touž hodinu, velebila navzájem Hospodina a mluvila o něm všechněm, kteří očekávali vykoupení Israelova.

---

znání, který zapudě od pohanů světlem učení svého temnotu bludův a nevědomosti ve věcech náboženských, poučí je o pravdách spásy a slávu zjedná lidu israelskému jakožto národu, z něhož vyšel Vykupitel světa.

33. Divili se tomu, co byli slyšeli od Simeona o dítku Ježíši, nikoli proto, že by dosud nebyli věděli těch věcí o něm, nýbrž že poznali z nich, že také Simeonovi Bůh zjevil tajemství, o němž myslili, že dosud nebylo mimo ně oznámeno nikomu leč Alžbětě a pastýřům. — Sv. Josefa evangelista jmenuje otcem Ježíšovým proto, poněvadž byl jeho pěstounem a otcem zákonným, to jest takovým, jakého zákon uznával vzhledem k manželství uzavřenému mezi Josefem a Marií (viz str. 13. pozn. 16.). Mohl jej nazvati tak nyní bez obavy, že bude kdo právem pokládati jej za vlastního otce Ježíšova, poněvadž již v kapit. první vyložil, jakým způsobem byl Ježíš počat.

34—35. Předpověděl tak z vnuknutí Božího, že to dítko bude mnohým israelitům ku pádu mravnímu, neboť neuvěří v něho a připraví se tak o blaho messiánské, jiným bude ku povstání z hříchů, neboť uvěří v něho a činice pokání nastoupí na cestu spásy. Také bude znamením či zjevem neobyčejným, který svým životem a učením a působením i smrtí a z mrtvých vstáním ukáže, že jest poslancem Božím, zaslíbeným Vykupitelem, ale mnozí neuvěří mu

39. A když byli vykonali všecko podle zákona
Páně, navrátili se do Galileje do svého města Naza-
reta. 40. Dítko pak rostlo a sílilo se, jsouc plno mou-
drostí, a milost Boží byla v něm.

Dvanáctiletý Ježíš ve chrámě, v. 41—52.

41. I chodívali rodiče jeho každého roku do Jeru-
salema na slavnost velikonoční. 42. A když byl ve
dvanácti letech a oni podle obyčeje svátkového šli do
Jerusalema 43. a dokonavše dny sváteční se vra-

---

a neposlechnou ho, nýbrž budou mu odpírati slovy i skutky, a to tak, že Panna Maria sama, jakoby mečem byla proklána, nesmírné bolesti při tom pocítí. A to všecko bude Bůh říditi k tomu konci, aby se zjevila smýšlení srdcí lidských, či aby vyšlo na jevo, jakého jest smýšlení ke Kristu a k Bohu. Dá tedy Kristus učením a působením svým podnět k velikému rozlišení duchů lidských, tak že jedni se ho přidrží a budou hledat spásy v něm, jiní zavrhnou jej a budou brojiti proti němu.

41-42. Židé majíce pouze jeden chrám, nemohli z krajin vzdálenějších choditi do něho častěji, avšak na svátky velikonoční, letnice a stánků byl povinen každý žid odebírati se do Jerusalema, aby přítomen byl službám Božím ve chrámě. Ženy nebyly tím povinny, ale zbožnější chodívaly přece alespoň na velikonoce. Podobně činila i Panna Maria se sv. Josefem. Když pak byl Ježíš ve dvanácti letech, vzali ho s sebou, neboť od toho roku věku svého stával se mladý israelita, jak říkali, synem zákona t. j zákonu podrobeným a tedy i povinným na řečené svátky choditi do Jerusalema do chrámu. (Někteří však mysli, že byl tím každý povinen teprve od roku 20. svého věku, kdy vstupoval do vojska.) Zdali ho vzali s sebou také již dříve, není známo.

43. Pán Ježíš zůstal ve chramě nikoliv náhodou ani z neposlušnosti k rodičům, nýbrž po vůli nebeského Otce svého. Chtělť zajisté Bůh Otec, aby Pán Ježíš už nyní projevil božskou moudrost svou, a snad také, aby příkladem svým učil, že více sluší poslouchati Boha než lidí. — Že Panna Maria a sv. Josef nepozorovali toho hned a potom myslili, že jest ve družině či v zástupu, jest zcela pochopitelno. Neboť židé nechodili na slavnosti a od nich jednotlivě, nýbrž v zástupech, ne sice tak, že by byli šli zvlášť muži, zvlášť ženy a zvlášť mládež dospívající, nýbrž tak, že lidé jednoho neb více míst kráčeli za sebou v karavanách či družinách více méně od sebe vzdálených, obyčejně přátelé a sousedé pohromadě, a večer sešli se všickni na společném noclehu. Jednotlivé karavany ty držely se při sobě obyčejně také

celi, pacholík Ježíš zůstal v Jerusalemě, aniž to zpozorovali rodiče jeho. 44. Domnívajíce se pak, že jest v družině, ušli den cesty a hledali ho mezi příbuznými a známými, 45. a nenalezše, navrátili se do Jerusalema, hledajíce ho. 46. I stalo se, po třech dnech nalezli ho ve chrámě, an sedí mezi učiteli poslouchaje a otazuje se jich. 47. Žasli pak všickni, kteří jej slyšeli, nad rozumností a odpověďmi jeho. 48. A uzřevše jej (rodiče jeho) podivili se. I řekla k němu matka jeho: Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe. 49. I řekl k nim: Co jest, že jste mě hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já

---

v Jerusalemě, ale mnohdy byly tam moci přetrženy křižujícími se proudy poutníků jiných, takže nebylo s podivením, jestli při velikém návalu cizinců oddělen byl člen rodiny od členův ostatních a dostal se do jiné družiny známých. Mimo to u židů palestinských přecházel chlapec již rokem dvanáctým do věku jinošského a dostával potom větší svobodu od rodičů. Panna Maria pak a Josef pokládali tím méně za potřebné, aby bděli úzkostlivě nad Ježíšem, neboť věděli, že jest vtěleným Synem Božím. Když tedy po slavnosti velikonoční, jež trvala celý týden, chtěli nastoupiti na cestu zpáteční s některou družinou známých a Ježíše neviděli kolem sebe, ani na blízku, přišli snadno na myšlenku, že se dostal do jiné družiny a vydal se s ní již na cestu k domovu. S tou myšlenkou dali se na cestu myslíce, že se s ním sejdou alespoň večer. Dle podání došli pouze do Birehu, 16 km od Jerusalema vzdáleného; neboť nevyšli hned z rána a nespěchali. Když pak večer sešli se na noclehu s ostatními příbuznými a známými, hledali ho mezi nimi. Ale nikdo o něm nevěděl. Vrátili se tedy druhého dne do Jerusalema (v noci byli by ho nenašli), a hledali ho po městě, a nenalezše ho, šli třetího dne do chrámu, kde ho našli.

48 Maria P. a Josef divili se nikoli pro jeho rozumnost, — neboť věděli, že v něm jsou poklady božské moudrosti, — nýbrž proto, že proti jejich nadání seděl mezi učiteli otazuje se jich. Maria však vědouc, že Pán Ježíš nečiní nic bez příčiny, přála si zvěděti, proč zůstal tu bez jejich vědomí a tím bolest tak velikou jim způsobil, a proto nikoli s výtkou, nýbrž plná lásky a tužby zvědět onu příčinu řekla k němu: Synu, proč jsi nám tak učinil?

49. Pán Ježíš rovněž plu přívětivosti vysvětlil jim, že nebylo třeba připouštěti si tak velikou bolest a starost, poněvadž z toho, co o něm vědí, mohli seznat, že nevzdálil se od nich leč z poslušnosti k nebeskému Otci svému a že

musím býti v tom, co jest otce mého? 50. Ale oni neporozuměli slovu, které k nim mluvil. 51. I odebral se s nimi a přišel do Nazareta a byl jim poddán. A matka jeho uchovávala všecka slova ta v srdci svém. 52. A Ježíš prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí.

KAPITOLA 3.

Působení Jana Křtitele, v. 1—20.

1. Roku pak patnáctého panování císaře Tiberia, když Pontius Pilát spravoval Judsko a Herodes byl tetrarchou v Galilei, Filip pak, bratr jeho, tetrarchou krajiny ituřejské a trachonitské, a Lysaniáš tetrarchou abilínským, 2. za nejvyšších kněží Annáše a Kaifáše stalo se slovo Hospodinovo k Janovi, synu Zachariášovu, na poušti. 3. I přišel do veškeré krajiny jordánské a kázal křest pokání na odpuštění hříchů, 4. jakož

---

tedy nepřítomnost jeho nemůže chovati v sobě nic, proč by měli býti úzkostliví o něho.

50 Neporozuměli, neboť ač znali, že jest Synem Božím a poslán na svět k vykoupení lidstva, nevěděli přece, kterým způsobem lidstvo vykoupí.

52. prospíval moudrostí atd., dával totiž čím dále tím více na jevo svoji moudrost a konal skutky ctnosti, kteréž nejen vydávaly svědectví o velikém zalíbení, které nebeský Otec má v něm, nýbrž také u lidí mu lásku zjednaly.

3, 1. Císař Tiberius nastoupil na trůn dne 19. měs. srpna r. 767. po založení Říma; 15. rok jeho panování jest tedy ode dne 19. srpna 782. do 18. srpna 783. po založení Říma. Herodem míní se Herodes Antipas, syn onoho Heroda, za něhož se Kristus narodil. Tetrarcha Lysaniáš jest ovšem rozdílný od krále Lysaniáše, syna Ptolemeova, jenž byl králem v Chalcidě, snad dědem tohoto Lysania tetrarchy, a kolem r. 36. před Kristem usmrcen.

2. Annáš byl sesazený kněz nejvyšší, Kaifáš, jeho zeť, nejv. kněz úřadující.

4—6. viz Is. 40, 3—5; Mat. 3, 3; Mark. 1, 3. Jan. 1, 23. Izaiáš slovy těmi ve smyslu literním předpověděl návrat ze zajetí babylonského, užívaje při tom obrazu od obyčejů východních, dle nichž hlasatelé vyzývali lid, aby připravil a spravil cesty, jestli král chtěl někam cestu konati. Ve smyslu tomto prorok rozumí Pánem, jemuž má se připraviti cesta, t. j. srdce a smýšlení lidská, Boha samého,

psáno jest v knize řečí proroka Isaiáše: Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho; 5. každé údolí budiž vyplněno a každá hora i každý pahrbek budiž ponížen, a místa křivá buďtež přímými a místa drsná cestami rovnými; 6. a všeliké tělo uzří spásu Boží.

7. Pravil tedy k zástupům, kteří vycházeli, aby pokřtěni byli od něho: Pokolení zmijí, kdo ukázal vám, abyste utekli budoucímu hněvu? 8. Přinášejte tedy ovoce pokání hodné a nezačínejte říkati sami u sebe: Za otce máme Abrahama. Neboť pravím, že Bůh může z kamenů těchto syny vzbuditi Abrahamovi. 9. Již zajisté přiložena jest sekera ke kořeni stromů; každý tedy strom, který nenese ovoce dobrého, vyťat a na oheň uvržen bude. 10. I tázali se ho zástupové řkouce: Co tedy máme činiti? 11. On pak odpovídaje pravil jim: Kdo má dvě sukně, dej tomu, jenž nemá žádné; a kdo má pokrmy, učiň podobně. 12. Přišli pak i celní, aby byli pokřtěni, a řekli: Mistře, co máme činiti? 13. A on řekl jim: Nic více nevybírejte, než co vám jest ustanoveno. 14. Tázali se ho však i vojáci řkouce: Co

---

jenž vyjde, aby lid israelský ze zajetí vysvobodil. V duchovním smyslu však předpovídá jimi vykoupení Kristovo, rozuměje Pánem, jemuž se má cesta či srdce a smýšlení připraviti, Vykupitele (Ježíše Krista); porobou, z níž lid vysvobodí, porobu ďáblovu a hříchů, hlasatelem pak (hlasem volajícím na poušti) Kristova předchůdce (Jana Křtitele), jakož Jan sám o sobě byl vyložil (Jan 1, 23). A byl Jan skutečně hlasem (hlasatelem), který vyzýval lid, aby připravil Pánu srdce své odstraněním překážek, jež bránily, aby Vykupitel nevstoupil do srdcí jejich svou milostí. Neboť on povzbuzoval je, aby vyplnili údolí nevěry a malomyslnosti věrou živou a nadějí pevnou, a pobízel, by ponížili všelikou horu pýchy a každý pahrbek přeceňování se pokorou a skromností, a vyzýval, by vzpřímili křivá místa nepoctivosti a nespravedlnosti a vyrovnali drsná místa příkrého chování se jedněch k druhým mírností a laskavostí, by všickni náležitě připraveni jsouce uzřeli či zakusili spásu messiánskou, připravenou od Boha všem lidem.

7. Sv. Matouš (3, 7) udává určitěji, kdo to byli, totiž farisеové a sadduceové.

Výklad 7—9 viz Mat. 3, 7—10.

máme činiti také my? I řekl jim: Nikoho neutiskujte, ani nekřivděte a buďte spokojeni se svým platem.

15. Když však lid očekával a všickni ve svém srdci myslili o Janovi, není-li snad Kristem, 16. Jan odpověděl všechněm řka: Já křtím vás vodou; přijde však mocnější nežli já, jemuž nejsem hoden rozvázati řemínky u obuvi jeho. Ten bude vás křtíti Duchem svatým a ohněm; 17. jeho věječka jest v ruce jeho, i vyčistí humno své a shromáždí pšenici do své obilnice, plevy však bude páliti ohněm neuhasitelným. 18. A tak i mnoho jiných věcí napomínaje zvěstoval lidu. 19. Ale tetrarcha Herodes, bývaje od něho kárán pro Herodiadu, manželku svého bratra, a pro všecky věci zlé, které Herodes konal, 20. přičinil ke všemu i to, že Jana zavřel do žaláře.

Křest a rodokmen Ježíše Krista, v. 21—38.

21. Stalo se pak, když všecken lid dal se pokřtít a když i Ježíš byl pokřtěn a se modlil, otevřelo se nebe, 22. a Duch svatý v tělesné způsobě jako holubice sestoupil na něj a hlas s nebe zazněl: „Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo.“ 23. A ten Ježíš, když po-

---

15. Lid očekával totiž, že Jan prohlásí se za Vykupitele.

15—17. viz Mat. 3, 11—12. O křtu Janově viz str. 25 pozn. 6.

19. viz str. 75 pozn. 14, 1—2. 3—12.

21—22. viz Mat. 3, 13—17. (poznámky na str. 27.), Mark. 1, 9—11; Jan 1, 31—34. Dle Mat. 3, 17. bylo slyšeti: Tento jest Syn můj milý, v němž... Neuvádějíť evangelisté vždy doslovně výroky jiných, nýbrž mnohdy jen do smyslu. Nepochybně zněl hlas tak, jak jej uvádí sv. Lukáš (i sv. Marek.

23. když počínal totiž učiti.

23—38. Srovn. Mat. 1, 1—16. Jak vidno, rodokmen tento liší se značně od rodokmenu Kristova, jejž podává sv. Matouš; vždyť, ať pomlčíme o jiném, sv. Josef označuje se u sv. Matouše jako syn Jakubův, u sv. Lukáše však jako syn Heliho, a také mezi ostatními předky jeho do Davida jmenují se až na nepatrné výjimky jiné osoby u Matouše než u Lukáše. Nicméně bylo by s chybou souditi z rozdílu toho v omyl a v podvrženost oněch rodokmenů. Neboť rozdíl ten není takový, aby se nedal vyrovnati. Kterak se vyrovná? Někteří hledí jej vyrovnati tvrzením, že sv. Matouš podává rodokmen sv. Josefa, jakožto zákonitého otce Kristova, sv. Lukáš pak rodokmen Panny Marie, jakožto vlastní matky Ježíše

činal, byl as ve třiceti letech, jsa, jak se domnívali, synem Josefovým, jenž byl synem Heliovým, ten Mathatovým, 24. ten Levíovým, ten Melchovým, ten Janovým, ten Josefovým, 25. ten Matatiášovým, ten Amosovým, ten Nahumovým, ten Esliovým, ten Naggeovým, 26. ten Mahatovým, ten Matatiášovým, ten Semeiovým, ten Josefovým, ten Judovým, 27. ten Joananovým, ten Resovým, ten Zorobabelovým, ten Salathielovým, ten Neriovým, 28. ten Melchiovým, ten Addiovým, ten Kosanovým, ten Elmadanovým, ten Herovým, 29. ten Jesusovým, ten Eliezerovým, ten Jorimovým, ten Mathatovým, ten Levíovým, 30. ten Simeonovým, ten Judovým, ten Josefovým, ten Jonášovým, ten Eliakimovým, 31. ten Meleovým, ten Mennovým, ten Mathatovým, ten Nathanovým, ten Davidovým, 32. ten Jesseovým, ten Obedovým, ten Boozovým, ten Salmonovým, ten Násonovým, 33. ten Aminadabovým, ten Aramovým, ten Ezronovým, ten Faresovým, ten Judovým, 34. ten Jakobovým, ten Isákovým, ten Abrahamovým, ten Thareovým, ten Náchorovým, 35. ten Sarugovým, ten Ragauovým, ten Falegovým, ten Heberovým, ten Saleovým, 36. ten Kainanovým, ten Arfaxadovým, ten Semovým, ten Noemovým, ten Lamechovým, 37. ten Methusalemovým, ten Henochovým, ten Jaredovým, ten Malaleelovým, ten

---

Krista podle člověčenství jeho. Lépe však přiléhá k slovům evangelním a tedy správnější jest výklad ten, dle něhož i Matouš i Lukáš předkládá rodokmen sv. Josefa, ale tak, že Matouš jmenuje předky jeho vlastní, přirozené, sv. Lukáš však předky jeho zákonité, t. j. nevlastní sice, ale před právem uznané na základě zákona o manželství povinném či levirátním (Viz o něm na str. 110. pozn. 24 Taková manželství mohla zajisté také v rodě Davidově býti uzavřena dvoje neb troje za tu dobu tisícletou, která uplynula od Davida do Josefa; i bylo proto také možno, aby sv. Matouš (užívaje slova „zplodil") uváděl v rodokmeně přirozené či vlastní předky Josefovy, sv. Lukáš pak předky zákonní, a tak aby lišil se v jmenování předků jeho Matouš od Lukáše a přece ani jeden ani druhý neporušil pravdy. Kterak rodokmeny ty jsouce rodokmeny Josefovými mohou pokládati se též za rodokmeny Ježíše Krista podle těla, ač Josef nebyl přirozeným otcem jeho, o tom viz na str. 13. pozn. 16.

Kainanovým, 38. ten Enosovým, ten Sethovým, ten Adamovým, ten Božím.

KAPITOLA 4.

Půst a pokušení Páně, v. 1—13.

1. Ježíš pak jsa pln Duchem svatým vrátil se od Jordánu a byl veden Duchem na poušti po čtyřicet dní, a pokoušen byl od ďábla. 2. I nejedl ničeho v těch dnech, a když uplynuly, zlačněl.
3. Tu řekl mu ďábel: Jsi-li Syn Boží, rci tomuto kameni, aby se stal chlebem. 4. A Ježíš mu odpověděl: Psáno jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, nýbrž každým slovem Božím. 5. I uvedl jej ďábel na horu vysokou a ukázal mu v okamžiku všecka království okrsku zemského 6. a řekl jemu: Tobě dám všecku moc tuto i slávu jejich, neboť mně jsou dána, a dávám je, komu chci. 7. Pokloníš-li se tedy přede mnou, všecko bude tvé. 8. I odpověděl mu Ježíš a řekl: Psáno jest: „Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu jedinému poctu božskou vzdávati.“ 9. A vedl jej do Jerusalema a postavil ho na vrchol chrámu a řekl jemu: Jsi-li Syn Boží, spusť se odtud dolů, 10. neboť psáno jest: „Andělům svým přikázal o tobě, aby tě ostříhali,“ 11. a „Na ruce uchopí tebe, abys snad neurazil o kámen nohy své.“ 12. A Ježíš odpovídaje řekl jemu: Jest řečeno: „Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ 13. Ďábel pak dokonav všeliké pokušení, odstoupil od něho až do času.

4, 1—13. viz Mat. 4, 1—11; Mark. 1, 12—13.

13. až do času totiž příhodného, kdy podle svého mínění spíše by mu mohl škoditi. Neboť nepřátelství své proti němu projevoval později dále skrze lidi jemu otročící, až k jeho popudu jeden z apoštolů ho zradil.

V části druhé (4, 14—9, 50) evangelista předkládá galilejskou činnost Kristovu líče

a) ty věci, které Pán Ježíš činil od té doby, kdy započal veřejný úřad svůj, až do volby apoštolů, kterak totiž uče v Nazaretě projevil se býti Vykupitelem, ale byv odmítnut, odešel do Kafarnaum (4, 14—30) a jednak tam, jednak v okolí jeho učil a četné zázraky činil s tím různým účinkem, že jedni, jako Levi (Matouš) se k němu přidali, jiní, jako farisеové, proti němu se zaujali (4, 31—6, 11).

Pán Ježíš odchází do Galileje a káže v Nazaretě, v. 14—30.

14. I navrátil se Ježíš v moci Ducha do Galileje, a
pověst o něm vyšla po celé krajině. 15. A on učil
v jejich synagogách a byl veleben ode všech. 16.
A přišel do Nazareta, kde byl vyrostl, a podle oby-
čeje svého vešel v den sobotní do synagogy a po-
vstal, aby četl. 17. I podali mu knihu proroka Isai-
áše, a on rozvinuv knihu, nalezl místo, kde bylo
psáno: 18. „Duch Páně nade mnou; proto po-
mazal mě, poslal mě kázat evangelium chu-
dým, uzdravovat zkroušené srdcem, 19. ohlá-
sit zajatým propuštění a slepým prohléd-
nutí, propustit utisknuté na svobodu, hlá-
sat milostivé léto Hospodinovo a den od-
platy.“ 20. A svinuv knihu, vrátil ji služebníkovi a

14—30. Srovn. Mat. 4, 12—17; Mark. 1, 14—15; Jan 4, 1—54.

16. Synagogy vzaly původ svůj nejspíše v čas zajetí. V nich scházeli se židé v dny sobotní a sváteční, aby tam konali veřejnou pobožnost a poslouchali předčítání a výklady Písma sv. Starého Zákona. Čtouce z knih Mojžíšových pokračovali vždy odtud, kde byli skončili předešle; z knih prorockých však a naučných mohla se vzít část kterákoli. Ku předčítání a vykládání knih svatých byl sice ustanoven zvláštní předčitatel, mohl však podejmouti se tohoto úkolu se svolením představeného synagogy každý jiný muž schopný. Bylo jen třeba, aby povstáním dal na jevo svůj úmysl. V tom úmyslu aby četl a výklad učinil, povstal i Pán Ježíš.

17. Knihu rozvinul a potom svinul, neboť tehdy knihy měly formu závitků.

18—19. Výrok tento četl Pán Ježíš, z Is. 61, 1,—2. Svatý Lukáš uvedl jej podle překladu alexandrijského, přičiniv k němu pro příbuznost věci z Is. 58, 6. slova „propustit utisknuté na svobodu“. — Zajatým a slepým, t. j. abych těm, kteří jsou v zajetí hříchů a ve bludech i nevědomosti, zjednal osvobození od duchovní bídy té. Slov „a den odplaty“, která se u Isaiáše vztahují ke dni soudnému, Pán Ježíš, zdá se, již nečetl; neboť jednak slova ta nevyskytají se v řeckých rukopisech evangelia Lukášova, jednak Pán Ježíš chtěl pravděpodobně při této příležitosti upozorniti na své poslání k vykoupení lidstva.

posadil se. A oči všech byly upřeny na něho. 21. I počal mluviti k nim: „Dnes naplnilo se to písmo, které jste slyšeli ušima svýma.“ 22. A všickni přisvědčovali mu a divili se libým slovům, která vycházela z úst jeho, a pravili: Není-liž tento syn Josefův? 23. I řekl k nim: Zajisté řeknete mi toto přísloví: „Lékaři, uzdrav se sám; ty věci veliké, které jsme slyšeli že jsi konal v Kafarnau, učiň také zde ve své otčině.“ 24. A řekl: „Amen pravím vám: Žádný prorok není vzácným ve své otčině. 25. V pravdě pravím vám: Mnoho vdov bylo v lidu israelském za dnův Eliášových, když nebe se zavřelo po tři léta a šest měsíců, tak že hlad veliký nastal po vši zemi, 26. a k žádné z nich nebyl poslán Eliáš, leč do Sarepty Sidonské k ženě vdově. 27. A mnoho bylo malomocných v lidu israelském za proroka Elisea, a žádný z nich nebyl uzdraven leč jen Náman syrský.“ 28. I naplnili se všickni v synagoze hněvem, slyšíce to, 29. a povstavše vyvrhli jej ven z města a dovedli ho až na okraj hory, na níž město jejich bylo vystaveno, aby ho sra-

---

21. Nepřímo prohlašuje se těmi slovy za Vykupitele, tvrdě, že oni vlastníma ušima slyší hlas toho, o němž Isaiáš uvedenými slovy prorokoval.

22. přisvědčovali mu, t. j. chválili jeho moudrost a výmluvnost i učení. Není-liž tento syn Josefův? Slova ta vycházela nejen z jejich úžasu nad Kristovou moudrostí, nýbrž i (jak patrno z Kristovy odpovědi) z pýchy a závisti, která vzniknuvši v nich, rychle se vzmohla a bránila jim, aby uznali za Vykupitele toho, jehož dosud znali jen jako syna tesařova. Z pýchy nechtěli ve svém krajanu uznati nic více než byli sami, ze závisti horšili se, že jinde činil divy a u nich dosud ne.

23 Co míní Pán Ježíš příslovím „Lékaři, uzdrav se sám“, vykádám sám slovy: „ty věci veliké“ atd. Míní totiž říci: Řekněte mi: „Chceš-li, abychom tě uznali za Vykupitele všechněch, začni činy zázračnými ukazovati svou moc a své poslání nejprve u svojich ve své otčině, podobně jako i lékař má užívati svého umění nejprve pro sebe.

28. Rozpálili se hněvem. Poznaliť, že je srovnává s modláři doby Achabovy a s malomocnými doby Eliseovy, ano těmto i přednost dává před nimi s hledem k jejich smýšlení.

zili dolů. 30. Ale on prošed prostředkem jich, ubíral se odtud.

Pán Ježíš v Kafarnaum káže a uzdravuje zázračně, v. 31—44.

31. I přišel do Kafarnaum, města galilejského, a učil je tam v sobotu. 32. A žasli nad jeho učením, neboť řeč jeho byla mocná. 33. Byl pak v synagoze člověk, který měl ducha nečistého; a ten vzkřikl hlasem velikým 34. řka: „Ha, co tobě do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Vím, kdo jsi: Světec Boží.“ 35. I přikázal mu Ježíš řka: „Umlkni a vyjdi od něho.“ A duch vrhnuv jej doprostřed, vyšel od něho nic mu neuškodiv. 36. I padl úžas na všecky a rozmlouvali vespolek řkouce: Jaké jest to slovo, že s moci a silou rozkazuje duchům nečistým, a vycházejí? 37. A rozcházela se pověst o něm na každé místo té krajiny.

38. Ježíš pak vyšed ze synagogy, vstoupil do domu Šimonova; tchyně Šimonova však byla stižena velikou zimnicí; i prosili ho za ni. 39. A on postaviv se nad ní, přikázal zimnici. I přestala jí. A ona hned vstavši, posluhovala jim.

40. Když pak slunce zapadlo, všickni, kteří měli nemocné rozličnými neduhy, přivedli je k němu, on pak vzkládaje ruce na jednoho každého z nich, uzdravoval je. 41. Vycházeli však od mnohých i duchové zlí, křičíce a volajíce: „Ty jsi Syn Boží.“ Ale on hroze nedopouštěl jim mluviti, neboť věděli, že jest Kristem.

42. Když pak nastal den, vyšed odebral se na místo samotné, a zástupové hledali ho a přišli až k němu a zdržovali jej, aby neodcházel od nich. 43. Ale on řekl

---

30. Ukázal jim tak, že zlost a síla jejich nezmůže nic proti němu. Nechal se vyvésti až na kraj propasti, ale najednou se obrátil a prostředkem jich odešel, tak že všickni drženi jsouce božskou mocí jeho, stáli tu jako zkamenělí a nemohli vztáhnouti ruce na něho.

31—37. viz Mark. 1, 21—28. Srovn. též Mat. 4, 13.

34. viz Mat. 8, 29. pozn. (str. 46).

38—41. Srov. Mat. 8, 14—17.; Mark. 1, 29—34. — Postavil se (stál) nad ní, naklonil se totiž k ní nad ložem, aby ji ujal za ruku.

42—44. Srov. Mark. 1, 36—39.

43. Kristem, t. j. Vykupitelem.

jim: Také jiným městům musím zvěstovati království Boží, neboť k tomu byl jsem poslán. 44. I kázal v synagogách galilejských.

KAPITOLA 5.

Zázračné zahrnutí ryb. První učeníci Páně, v. 1—11.

1. I stalo se, když zástupové na něho naléhali, aby slyšeli slovo Boží, on stál podle jezera Genesaretského. 2. A uzřel dvě lodi, any stojí podle jezera, rybáři pak vystoupivše z nich vypírali sítě. 3. Vstoupiv tedy na jednu loď, která patřila Šimonovi, žádal ho, aby odrazil maličko od země. A posadiv se, učil z lodi zástupy. 4. Když pak přestal mluviti, řekl k Šimonovi: Zajeď na hlubinu a rozestřete sítě své k lovení. 5. A Šimon odpovídaje řekl jemu: Mistře, po celou noc pracovavše nic jsme nechytili, ale k slovu tvému rozestru síť. 6. A když to učinili, zahrnuli veliké množství ryb a síť jejich se trhala. 7. I pokynuli svým druhům, kteří byli na jiné lodi, aby přišli a jim pomohli. I přišli a naplnili obě lodi, tak že se (téměř) potopovaly. 8. Uzřev to Petr, padl k nohám Ježíšovým a řekl: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný.“ 9. Úžas zajisté pojal ho a všecky, kteří byli s ním, nad lovem ryb, jejž měli, 10. taktéž i Jakuba a Jana, syny Zebedeovy, kteří byli společníky Šimonovými. I řekl Ježíš Šimonovi: „Neboj se, od toho

---

5, 1—11. Zdali vypravování toto vztahuje se k téže události, k nimž se vztahuje vypravování Mat. 4, 18—22. a Mark. 1, 16 až 20., totiž ke konečnému povolání řečených učeníků k trvalému následování ho), není sice jisto, ale velmi pravdě podobno. Stalo se as vše při této příležitosti, ale tak, že nejprve událo se to, co vypravují sv. Matouš a sv. Marek (povolání oněch učeníků), a potom to, co má sv. Lukáš (kázání z lodičky a zahrnutí ryb a to, že oni učeníci opustivše všecko následovali ho).

10. Slovy „Neboj se, od toho času“ atd. dal Pán Ježíš též na jevo, za jakým účelem ten zázrak učinil. Ukázav totiž takto, co může síla lidská sama o sobě, a co tehdy, když pomáhá Bůh, hleděl jak v Petrovi tak v druzích jeho vzbuditi důvěru potřebnou k úřadu, který jim chtěl svěřiti.

času budeš lidi loviti.“ 11. A přivezše lodi k zemi, opustili všecko a šli za ním.

Uzdravení malomocného a ochrnulého, v. 12—26.

12. I stalo se, když byl v jednom městě, aj, byl tam muž, plný malomocenství, a ten uzřev Ježíše, padl na tvář a prosil ho řka: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistiti.“ 13. I vztáhl ruku a dotekl se ho řka: „Chci, buď čist.“ A hned malomocenství odešlo od něho. 14. A on přikázal mu, aby nikomu (o tom) nepravil, „nýbrž (řekl) jdi, ukaž se knězi a obětuj za očištění své, jakož byl přikázal Mojžíš, na svědectví jim.“ 15. Ale pověst o něm rozšiřovala se vždy více, a mnozí zástupové scházeli se, aby ho slyšeli a byli uzdraveni od svých nemocí. 16. On však uchyloval se na poušť a modlil se.

17. I stalo se jednoho dne, že seděl a učil, a seděli (tam i) fariseové a zákoníci, kteří byli přišli ze všeliké osady galilejské i judské a z Jerusalema, a moc Páně čelila k tomu, aby (je) uzdravoval. 18. A hle, muži nesli na loži člověka, který byl ochrnulý, a hledali, aby ho vnesli dovnitř a položili před něho, 19. a nenalezše pro zástup, kudy by jej vnesli, vystoupili na střechu a spustili jej s ložem skrze cihly doprostřed před Ježíše. 20. A on vida jejich víru, řekl: „Člověče, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ 21. I počali fariseové a zákoníci mysliti takto: „Kdo jest tento, jenž mluví rouhání? Kdo může odpouštěti hříchy leč jediný Bůh?“ 22. Ale Ježíš seznav myšlení jejich, odpověděl a řekl jim: „Co to myslíte v srdci svém? 23. Co jest snazší říci: „Odpouštějí se tobě hříchy“, čili říci: „Vstaň a choď?“ 24. Abyste však viděli, že má moc Syn člověka na zemi odpouštěti hříchy, (řekl ochrnulému): Tobě pravím: Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého.“ 25. A hned vstav před nimi, vzal lože, na němž byl ležel, a odešel do domu svého velebě Boha. 26. I pojal úžas všecky

---

12—14. Viz Mat. 8, 2-4.; Mark. 1, 40-44.
17—26. Viz Mat. 9, 1-8.; Mark. 2, 1—12.
19. skrze cihly, tak totiž, že odkryli střechu (rovnou) odejmuvše jistý počet cihel.

a velebili Boha; a naplněni jsou bázní řkouce: Viděli jsme dnes věci neuvěřitelné.

Ježíš povolává Matouše a poučuje o postě soukromém, v. 27—39.

27. A potom vyšel a spatřil celníka jménem Leví, an sedí na celnici, a řekl jemu: „Pojď za mnou.“ 28. A on opustiv všecko, vstal a šel za ním. 29. I učinil mu Leví hostinu velikou v domě svém, a veliký byl zástup celníkův a jiných, kteří s nimi stolovali. 30. I reptali fariseové a zákoníci jejich, pravíce k jeho učeníkům: Proč s celníky a hříšníky jíte a pijete? 31. A Ježíš odpověděv řekl jim: „Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž nemocní. 32. Nepřišel jsem volat spravedlivé, nýbrž hříšné ku pokání.“ 33. Oni pak řekli k němu: Proč učeníci Janovi postí se často a konají modlitby, podobně i farisejští, tvoji pak jedí a pijí? 34. A Ježíš řekl jim: Zdali můžete ukládati svatebníkům, aby se postili, pokud ženich jest s nimi? 35. Přijdou však dnové, kdy ženich bude odňat od nich; tehda budou se postiti v těch dnech. 36. Pravil pak k nim i podobenství: Nikdo nepřišívá záplaty z roucha nového k rouchu starému, sic jinak i nové roucho roztrhne i k starému hodit se nebude záplata z roucha nového. 37. A nikdo nevlévá vína mladého do měchů starých, sic víno mladé roztrhne měchy a samo vyteče a měchy se zničí; 38. ale víno mladé má se vlévati do měchů nových, a obé se zachová. 39. A nikdo, jenž pil staré (víno), nechce hned mladého, neboť praví: „Staré jest lepší.“

27-39. viz **Mat. 9, 9—17.**, Mark. 2, 13 22; též str. 7—8.

39. Slova tato praví Pán Ježíš se stanoviska či v duchu svých odpůrců, vykládaje tak, že příčina, proč tak mnozí učení jeho nepřijímají a při Starém Zákoně zůstávají, není v tom, že by Starý Zákon byl dokonalejší, nýbrž v tom, že lidé ti už se vžili ve formy a obřady Zákona Starého a mají je proto za dokonalé a potřebné, tedy takto: Jako nikdo, jenž pil víno staré, netouží po víně mladém, věda, že staré jest lepší, tak i ti, kteří se vžili ve starozákonní zřízení a formy spásy a jim uvykli, byvše v nich vychováni, nechtějí a tak snadno nepřijímají nových, myslice, že ony (staré) jsou dokonalé a potřebné

KAPITOLA 6.

Pán Ježíš zastává se učeníků trhajících klasy a uzdravuje člověka s uschlou rukou, v. 1—11.

1. I stalo se v sobotu druhoprvní, že šel obilím, a
učeníci jeho trhali klasy a vymínajíce je rukama,
jedli. 2. Někteří z fariseů však řekli: Proč činíte, co
není dovoleno v sobotu? 3. Ježíš odpověděv řekl jim:
Nečetli-liž jste ani to, co David učinil, když zlačněl
on i ti, kteří byli s ním? 4. Kterak vešel do domu
Božího a obdržev chleby předkladné, jedl a dal i těm,
kteří byli s ním, jichž nesluší jísti leč jedině kněžím?
5. A pravil jim: Pánem jest Syn člověka i soboty.
6. Stalo se pak v sobotu jinou, že vešel do synagogy a učil. A byl tam člověk, jehož pravá ruka byla
uschlá. 7. I pozorovali ho zákoníci a fariseové, zdali

6, 1-5. viz Mat. 12, 1—8., Mark. 2, 23—28. — Druhoprvní, t. j. v první sobotu po druhém svátku velikonočním (druhého roku veřejného života Kristova), aneb jak někteří vykládají, první sobotu po velikonocích (řečeného roku), tak že by ta sobota byla i první od velikonoc, když by se nepočítala sobota připadající do oktávy velikonoční, i druhá, když by se ona sobota také počítala.

6—11. Srov. Mat. 12, 9-16.; Mark. 3, 1—6.

6. v sobotu jinou, t. j. následující.

7. Poněvadž totiž při léčení užívalo se obvazků a mazání a tření a jiných úkonů, o nichž myslili, že ruší klid sobotní, domnívali se, že ho budou moci obžalovati z rušení soboty, uzdraví-li jej. Ale jak patrno ze sv. Matouše, Pán Ježíš neměl se hned k tomu, aby uzdravil nemocného. Aby tedy došli svého účelu, sami se ho tázali, sluší-li v sobotu uzdravovati Mat 12, 10. Potom teprve Ježíš znaje myšlení jejich vyzval nemocného, aby se postavil doprostřed, neboť chtěl, aby všickni všimnuli si bídného stavu jeho a poznali z něho, jak převráceno jest domnívati se, že by osvobozením z takové bídy porušilo se povinné svěcení soboty. A když člověk ten stál již před očima všech, tázal se Pán Ježíš, sluší-li v sobotu dobře činiti atd. Označil uzdravování nemocného jako skutek dobrý, aby tím zřejměji vytknul, že jest dovoleno uzdravovati v sobotu. Když však oni k dané otázce mlčeli, nechtíce ani přisvědčiti pravdě ani odložiti zlobu svou, ukázal ještě novým porovnáním (o ovci padlé do jámy, které zaznamenal pouze sv. Matouš 12, 11—12), že jest dovoleno v sobotu uzdravovati, a potom pohleděv na své odpůrce s nevolí a zarmoucen nad jejich slepotou srdce, uzdravil

bude v sobotu uzdravovat, aby nalezli, z čeho by jej obžalovali. 8. On však znal myšlení jejich; i řekl člověku, jenž měl uschlou ruku: „Vstaň a postav se doprostřed.“ I vstal a postavil se. 9. Ježíš pak řekl k nim: Ptám se vás: Sluší-li v sobotu dobře činiti čili zle, život zachovati čili zahubiti? 10. A pohleděv kolem na ně na všecky, řekl tomu člověku: „Vztáhni ruku svou.“ I vztáhl; a ruka jeho byla uzdravena. 11. Oni však naplnili se nesmyslností a umlouvali se vespolek, co by učinili Ježíšovi.

Pán Ježíš volí apoštoly a káže na hoře, v. 12—49.

12. Stalo se pak v těch dnech, že vyšel na horu se pomodlit a přes noc trval na modlitbě k Bohu. 13. A když se rozednilo, povolal k sobě učeníky své a vyvolil z nich dvanácte, jež také apoštoly nazval: 14. Šimona, jemuž dal jméno Petr, a Ondřeje, bratra jeho, Jakuba a Jana, Filipa a Bartoloměje, 15. Matouše a Tomáše, Jakuba (syna) Alfeova, a Šimona, jenž slove Horlivec, 16. a Judu (bratra) Jakubova, a Jidáše Iškariotského, jenž se stal zrádcem. 17. A sestoupiv s nimi, stanul na rovině, (jakož) i zástup učeníků jeho a četné množství lidu ze všeho Judska i z Jerusalema a z přímořské krajiny Týrské a Si-

---

nemocného způsobem, který zaznamenali i Mat. i Mark. i Lukáš.

b) Od 6, 12—8., 56. evangelista líče dále galilejskou činnost Kristovu, vypravuje děje, jež Pán Ježíš konal od volby apoštolů až do prvního poslání jich, kterak totiž vida, že lid israelský rozdělil se ve ctitele a protivníky jeho, vyvolil si ze svých ctitelů 12 apoštolů a položil tak základ církve své (6, 12—16.); kterak potom podav v řeči horské zákonik svého království či církve (6, 17—38) a vyzvav lid, aby opustíce fariseje zachovávali přikázání jeho (6, 39—49), připravoval apoštoly na první poslání jejich a to jednak tím, že prokazoval milosrdenství lidem všech stavův a tak na jevo dával, že od svého království neodmítá nikoho, kdo jest dobré vůle (7, 1—50), jednak přímým poučováním a tím, že různými zázraky utvrzoval je ve víře (8, 1—56).

12—16. srovn. Mark. 3, 13—19. (též Mat. 10, 2—4; Skut. ap. 1, 13).

12. Po celou noc se modlil, neboť běželo o věc velmi důležitou, o volbu prvních představených církve.

donské, 18. kteří přišli, aby jej poslechli a byli uzdraveni od neduhů svých. A byli uzdravováni také ti, kteří byli trápeni od duchů nečistých. 19. A veškeren zástup hledal se ho dotknouti, neboť moc vycházela od něho a uzdravovala všecky. 20. A tu on pozdvihnuv oči na své učeníky pravil:

Blahoslavení (jste vy) chudí, neboť vaše jest království Boží. 21. Blahoslavení, kteří nyní lačníte, neboť budete nasyceni. Blahoslavení, kteří nyní pláčete, neboť budete se smáti. 22. Blahoslavení budete, když lidé budou vás nenáviděti a vás vyobcují a potupí a jméno vaše jako špatné vyvrhnou pro Syna člověka. 23. Radujte se v ten den a veselte se, neboť aj, odplata vaše hojná jest v nebesích; vždyť taktéž činívali prorokům otcové jejich.

24. Avšak běda vám bohatým, neboť již máte potěšení svoje. 25. Běda vám, kteří jste nasyceni, neboť budete lačněti. Běda vám, kteří se smějete nyní, neboť budete kvíliti a plakati. 26. Běda, když budou o vás dobře mluviti všickni lidé, neboť taktéž činívali prorokům otcové jejich.

27. Ale vám, kteří mě posloucháte, pravím: Milujte

20—49. řeč horská; viz Mat. 5, 3—7, 29. Sv. Lukáš podal řeč tuto stručněji než sv. Matouš. Vynechal zejména věci, které vysvětlovaly poměr Zákona Nového k Zákonu Starému a které proto pro Theofila a pohanokřesťanské čtenáře vůbec nebyly důležity, a zaznamenal hlavně ty, ve kterých se a) ukazuje na blaženost synů Božích (lidí spravedlivých) a na bídu synů tohoto světa (v. 20—26), b) předkládají se pravidla křesťanské lásky (v. 27—38) a pravidla křesťanské moudrosti (v. 39—49).

20—26. viz Mat. 5, 3—12.

21. Že neblahoslaví všech chudých a jen proto, že jsou chudí, patrno nejen z Mat. 5, 3., kde se praví „chudí duchem“ (viz str. 30. pozn. 3.), nýbrž i z povahy těch, k nimž Kristus mluví, a hlavně z protikladu ve v. 24., kde Pán Ježíš nevyslovuje běda všem boháčům vůbec, nýbrž jen těm, kteří již mají potěšení své, t. j. těm, kteří veškeré potěšení své hledají ve svých statcích a v těch věcech a rozkoších, jež si jimi zjednávají.

22. budete se smáti, t. j. radovati se (v slávě nebeské). Všickni lidé totiž zlí, kteří jindy nazývají se světem.

27—28. Srov. Mat. 5, 43—44.

nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí,
28. dobrořečte těm, kteří vám zlořečí, a modlete se
za ty, kteří vás pomlouvají. 29. Tomu, kdo tě bije
v líce, nastav i druhé, a před tím, jenž ti bere plášť,
nebraň ani sukně. 30. Tomu, kdo tě prosí, dej a od
toho, jenž bere, co jest tvoje, nežádej zpět. 31. A jak
chcete, aby lidé činili vám, i vy čiňte podobně jim.
32. A milujete-li ty, kteří milují vás, jaký máte vděk?
Vždyť i hříšníci milují ty, kteří je milují. 33. A jestli
činíte dobře těm, kteří vám dobře činí, jaký máte
vděk? Vždyť i hříšníci to činí? 34. A půjčíte-li těm,
od nichž se nadějete, že to zase dostanete, jaký máte
vděk? Vždyť i hříšníci půjčují hříšníkům, aby dostali
zase tolikéž. 35. Ale milujte nepřátele své, dobře čiňte
a půjčujte nic (nazpět) nečekajíce; a odplata vaše bude
hojná a budete syny Nejvyššího, neboť on jest dobrotivý
k nevděčným i zlým.
36. Buďte (tedy) milosrdní, jakož i Otec váš mi-
losrdný jest. 37 Nesuďte, a nebudete souzeni; neod-
suzujte, a nebudete odsouzeni; odpouštějte a bude
vám odpuštěno. 38. Dávejte a bude vám dáno; míru
dobrou a natlačenou a natřesenou a vrchovatou dají
v lůno vaše; neboť kterou měrou měříte, tou bude
vám odměřeno.

29—30. viz Mat. 5, 39—42. Sukně či tunika, t. j. dlouhý šat spodní z bílé vlny; plášť, t. j. veliký šátek jako plaid, šat to svrchní. Sv. Matouš (5, 40.) podal slova ta pořádkem: „tomu, kdo chce vzíti sukni tvou, zanechej i plášť," jak je zajisté Pán Ježíš vyslovil, aby poučil, že člověk má raději větší ještě a potřebnější věc obětovati, než aby se hněval a mstil. Neboť u židů pokládán byl plášť za věc větší a potřebnější než sukně, a to proto, poněvadž se jím chudí v noci přikrývali a poněvadž proto dle předpisu zákona nesměl se ponechati v zástavě déle než do večera. Svatý Lukáš však chtěje slova Kristova svým čtenářům po většině pohanokřesťanským podati v témže smyslu, obrátil pořádek jmenovav dříve plášť a potom sukni (tuniku), neboť oni pokládali tuniku za potřebnější

31. viz Mat. 7, 12.

32—36. viz Mat 5, 46—48.

35. budete syny Nejvyššího jest rčení hebraistické; smysl jest: budete se podobati Bohu.

37—38. viz Mat. 7, 1-2. (Mark. 4, 24.)

39. Pověděl pak jim i podobenství: Zdaliž může slepec slepce vésti? Nepadnou-liž oba do jámy? 40. Není učenik nad mistra, ale dokonalým bude každý, bude-li jako mistr jeho. 41. Což pak vidíš třísku v oku bratra svého a trámu ve svém oku nepozoruješ? 42. Aneb kterak můžeš říci bratru svému: „Bratře, nechej, ať vyvrhnu třísku z oka tvého," sám ve svém oku trámu nevida? Pokrytče, vyvrz nejprve trám z oka svého a potom přihlédni, abys vyvrhl třísku z oka bratra svého. 43. To zajisté není strom dobrý, jenž přináší ovoce špatné, ani strom špatný, jenž nese ovoce dobré. 44. Neboť každý strom poznává se po ovoci svém; nečesajíť zajisté z trní fíkův ani nesbírají z bodláčí hroznů. 45. Dobrý člověk z dobrého pokladu srdce svého přináší věci dobré, a špatný člověk ze špatného pokladu přináší věci špatné; neboť z hojnosti srdce mluví ústa jeho.

46. Proč však říkáte mi: „Pane, Pane," a nečiníte, co pravím? 47. Každý, kdo přichází ke mně a slyší má slova a je koná — o tom ukáži vám, komu jest podoben. 48. Podoben jest člověku, jenž stavě dům kopal a položil základ na skálu. Když pak povstala povodeň, obořila se řeka na ten dům a nemohla jim pohnouti, neboť byl založen na skále. — 49. Kdo však slyší a nekoná, podoben jest člověku, jenž postavil dům na zemi bez základu, na kterýž se obořila řeka, a hned padl a pád jeho byl veliký.

KAPITOLA 7.

Služebník setníkův uzdraven, mládenec v Naimu vzkříšen, v. 1—17.

1. Když pak dokončil všecka slova svá k lidu, vešel do Kafarnaum. 2. Služebník pak jednoho setníka

---

40. viz Mat. 10, 24—25.; Jan. 13, 16.
41—42. Mat. 7, 3—5.
43—44. viz Mat. 7, 16—20; 12, 33.
45. viz Mat. 12, 35.
46. Mat. 7, 21.
47—49. viz Mat. 7, 24—27.
2—10. Viz Mat. 8, 5—13.
2. Byl u svého pána ve vážnosti zajisté pro svou

jsa nemocen blížil se k smrti, a ten byl u něho ve vážnosti. 3. I uslyšev o Ježíšovi, poslal k němu židovské starší s prosbou, aby přijda uzdravil služebníka jeho. 4. A oni přišedše k Ježíšovi, prosili ho snažně řkouce: Hoden jest, abys mu to prokázal; 5. neboť miluje národ náš a sám postavil nám synagogu. — 6. Ježíš tedy šel s nimi. A když byl již nedaleko od domu, setník poslal k němu přátele řka: Pane, netrmácej se, neboť nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou; 7. proto ani nepokládal jsem se za hodna, abych přišel k tobě; ale rci slovem a uzdraven bude služebník můj. 8. Neboť i já jsem člověk pod mocí postavený, maje pod sebou vojáky, a dím tomuto: „Jdi“, i jde a jinému: „Přijď“, a přijde, a služebníku svému: „Učiň toto“. i učiní. 9. Uslyšev to Ježíš podivil se a obrátiv se k zástupu, kterýž šel za ním, řekl: Amen pravím vám. Ani v Israeli nenalezl jsem víry tak veliké. 10. A když se navrátili domů ti, kteří byli posláni, nalezli zdravým služebníka, jenž byl nemocným.

11. I stalo se, potom šel do města, které slove Naim, a šli s ním učeníci jeho a zástup veliký. —

---

poctivost, svědomitost a věrnost. Setník ten rodem pohan byl nejspíše proselytou židovským (zřeknuv se modlářství a uvěřiv v jediného Boha pravého), jakož lze souditi z toho, že postavil židům synagogu a že sami starší či představení a čelní muži města se za něj přimlouvali.

6. Žádal skrze své přátele, aby se netrmácel chůzí do jeho domu, moha uzdraviti služebníka v jeho nepřítomnosti, ačkoli starší byli jménem jeho Krista žádali, aby šel do domu jeho (v. 3.). Buď tedy setník s počátku dal skutečně prosit Krista, aby k němu přišel, potom však rozpomenuv se, že syna královského úředníka uzdravil v nepřítomnosti (Jan 4, 46—54), prosbu svou změnil, aneb spíše požádal oněch starších pouze za to, aby se přimluvili za udravení jeho služebníka, oni však myslíce, že to jinak nebude moci udělati, leč k nemocnému přijde, sami o své újmě Krista žádali, aby šel do domu setníkova. Dle sv. Matouše (8, 2—10.) setník prosil Krista sám za svého služebníka. Buď tedy Matouš chtěje podati věc stručně přičítá setníkovi samému to, co jiní učinili z jeho vůle, aneb spíše, setník poslav ke Kristu své přátele a vida, že Pán Ježíš přece jde, na to sám k němu odešel. Tomu-li tak, řekli přátelé jeho nejspíše to-

12. Když pak se přibližoval ke bráně města, hle vynášeli mrtvého, jediného to syna matky jeho, a ta byla vdova, a četný zástup lidu z města (šel) s ní. 13. Spatřiv ji Pán, pohnul se milosrdenstvím nad ní a řekl jí: Neplač. 14. A přistoupiv dotekl se mar; ti pak, kteří (jej) nesli, zastavili se. — I řekl: Mládenče, tobě pravím, vstaň. 15. A posadil se ten, jenž byl mrtvý, a počal mluviti. I dal jej mateři jeho. 16. Pojala pak všecky bázeň a velebili Boha řkouce: Prorok veliký povstal mezi námi a Bůh navštívil lid svůj. 17. A rozšířila se o něm řeč ta po celém Judsku a po všem okolí.

Poselství Jana Křtitele, v. 18—35.

18. I zvěstovali Janovi učeníci jeho o všech těchto věcech. 19. A tu Jan povolav k sobě dva ze svých učeníků, poslal je k Ježíšovi řka: Ty-li jsi ten, který přijíti má, či-li jiného čekáme? 20. Přišedše tedy k němu muži ti řekli: Jan Křtitel poslal nás k tobě řka: „Ty-li jsi ten, který přijíti má, či-li jiného čekáme?“ 21. V touž hodinu pak uzdravil mnohé od neduhův a nemocí a duchů zlých, a mnoha slepcům udělil zrak. 22. I odpověděl jim a řekl: Jděte a zvěstujte Janovi, co jste slyšeli a viděli: Slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní se očišťují, hluší slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým zvěstuje se evangelium, 23. a blahoslavený jest, kdo nebude se horšiti nade mnou. 24. A když poslové Janovi odešli, počal mluviti k zástupům o Janovi: Co jste vyšli na poušť vidět? třtinu-li větrem se klátící? 25. Ale co jste vyšli vidět? člověka-li měkkým rouchem oděného? Aj ti, kteří nosí roucho skvostné a žijí v rozkoších, v domech královských jsou. 26. Ale co jste vyšli vidět? proroka-li? Zajisté; pravím vám: i více než proroka. 27. Neboť tento jest, o němž jest psáno: „Aj já posílám anděla

---

líko slova „Pane netrmácej se . . . služebník můj“ (v. 6—7), setník pak slova: „Pane, nejsem hoden“ atd., jak je má Mat. 8, 8—9. Luk. 7, 8.

12. Vynášeli jej z města k hrobu nikoli v rakvi, nýbrž podle tehdejšího obyčeje jejich na otevřených marách zavinutého v plátno.

18—35. viz Mat. 11, 2—19. (poznámky).

svého před tváří tvou, kterýž připraví cestu tvou před tebou.“ 28. Pravím zajisté vám: „Mezi zrozenci ženskými není žádného proroka většího nad Jana Křtitele; kdo však menším jest v království Božím, větší jest než on. 29. A veškeren lid uslyšev ho i celníci oslavili Boha davše se pokřtit křtem Janovým, 30. ale fariseové a zákonici pohrdli sami proti sobě úradkem Božím nedavše se pokřtit od něho. 31. Komu tedy připodobním lidi pokolení tohoto a komu jsou podobni? 32. Podobni jsou chlapcům, kteří sedí na náměstí a k sobě vespolek volají a říkají: Pískali jsme vám, a netančili jste; naříkali jsme, a neplakali jste. 33. Neboť přišel Jan Křtitel ani nejeda chleba, ani nepije vína, a pravíte: Má zlého ducha. 34. Přišel Syn člověka jeda i pije, a pravíte: Hle, člověk žrout a pijan vína. 35. Avšak ospravedlněna jest moudrost ode všech synů svých.

Kající hříšnice před Pánem Ježíšem, v. 36—50.

36. Prosil pak ho jeden z farisеů, aby s ním pojedl. I vešel do domu fariseova a zaujal místo u stolu. 37. A hle, žena hříšnice, kteráž byla v městě, dověděvši se, že stoluje v domě fariseově, přinesla alabastrovou nádobu masti 38. a postavivši se v zadu u nohou jeho,

---

29—30. Tato slova jsou také Kristova. Jimi udává, jaký účinek mělo Janovo kázání. Oslavili, doslovně ospravedlnili, t. j. tím, že se dali od Jana pokřtit, uznali, že to jest spravedlivý požadavek od Boha, aby se připravovali na Vykupitele přijetím Janova křtu pokání, a uznavše tak jeho spravedlnost oslavili jej. (Ostatní výklad viz u sv. Mat. na str. 56—59.)

36. Co pohnulo farisea, aby pozval Krista Pána, není sice známo, ale zajisté byla to pohnutka dobrá. Neboť ač fariseové nevěřili v Ježíše jako ve Vykupitele, přece nebyli všickni naplněni odporem proti němu, ano někteří měli k němu i úctu pro ta dobrodiní, která činil. Pán Ježíš pak přijal pozvání to; neboť jednak nechtěl v lásce své dáti fariseům příčiny k výmluvě, že pohrdá jimi před celníky a veřejnými hříšníky, s nimiž byl stoloval, jednak věděl, že naskytne se mu příležitost ukázati své milosrdenství k hříšníkům kajícím.

37—38. Žena ta (snad totožná s Marií Magdalenou a s Marií, sestrou Lazarovou) poslouchávala nepochybně kázání Páně

počala (plačíc) smáčeti slzami nohy jeho a utírala je vlasy hlavy své a líbala nohy jeho a mazala je mastí. 39. Uzřev pak to fariseus, kterýž ho byl pozval, pravil sám u sebe: Kdyby tento byl prorokem, věděl by, kdo a jaká jest ta žena, která se ho dotýká; neboť jest hříšnice. 40. A Ježíš osloviv jej řekl: Šimone, mám ti něco pověděti. On pak řekl: Mistře, pověz. 41. Jakýsi věřitel měl dva dlužníky; jeden byl mu dlužen pět set denárů, a druhý padesát. 42. Poněvadž neměli, čím by zaplatili, odpustil oběma. Který tedy z nich miluje ho více? 43. Odpověděv Šimon řekl: Myslím, že ten, jemuž více odpustil. A on řekl jemu: Dobře jsi usoudil. 44. A obrátiv se k ženě, řekl Šimonovi: Vidíš tuto ženu? Vešel jsem do domu tvého; vody na nohy mé jsi nepodal, tato však slzami smočila mé nohy a utřela je vlasy svými. 45. Políbení jsi mi nepodal, tato však, jak vešla, nepřestala líbati mé nohy. 46. Olejem jsi nepomazal hlavy mé, tato však mastí pomazala nohy mé. 47. Proto, pravím tobě, odpouštějí se jí hříchové mnozí, neboť milovala mnoho. Komu pak méně se odpouští, méně miluje. 48. I řekl k ní: Odpouštějí se tobě hříchy. 49. A tu počali spolustolující říkati sami u sebe: Kdo jest tento, jenž i hříchy odpouští? 50. Ale Ježíš řekl k ženě: Víra tvá tě spasila; jdi v pokoji.

---

a byla jimi pohnuta k opravdové lítosti nad hříchy svými a k čisté lásce k Pánu Ježíši a chtěla za dané příležitosti tuto lítost a lásku svou dáti na jevo. Pán Ježíš znaje smýšlení její připustil to. Postavila se u nohou v zadu, neboť tehdy u stolu neseděli, nýbrž leželi na pohovkách podepřeni na levý loket, obráceni hlavou ke stolu a nohama ke stěně (neb k místu prázdnému).

45—46. Hosta políbiti, podati mu vody na nohy a pomazati patřilo k obvyklé formě, kterou se vítali hosté, jmenovitě ti, kteří byli pozváni k hostině.

47. Proto t. j. pro tu lásku a s ní spojenou dokonalou lítost nad hříchy, kterou takto dala na jevo, odpouštějí se jí hříchy. — Rukopisy řecké, jakož i některé latinské mají „odpuštěny jsou“ (ἀφέωνται, remissa sunt), taktéž ve v. 48.

KAPITOLA 8.

Pán Ježíš uče prochází Galileji. Podobenství o rozsévači. Příbuzní Páně, v. 1—21.

1. I stalo se potom, on chodil po městech a osadách, hlásaje a zvěstuje o království Božím, a dvanácte (apoštolů) s ním, 2. též některé ženy, které byly uzdraveny od zlých duchův a od nemocí: Maria zvaná Magdalena, od níž bylo vyšlo sedm duchů zlých, 3. a Johanna, manželka Chuzy, správce Herodova, a Susanna a mnoho jiných, kteréž mu přisluhovaly ze svých statkův.

4. Když pak se scházel zástup četný a od měst brali se k němu, pravil podobenstvím: 5. Vyšel rozsévač, aby rozséval, a když rozséval, některá zrna padla vedle cesty, a byla pošlapána a ptáci nebeští sezobali je. 6. A jiné padlo na skálu, a vzešedši uschlo, poněvadž nemělo vláhy. 7. A jiné padlo mezi trní, a trní spoluvzrostlé udusilo je. 8. A jiné padlo v zemi dobrou a vzešedši vydalo užitek stonásobný. To pověděv zvolal: Kdo má uši k slyšení, slyš.

9. Tázali se ho pak učeníci jeho, co by to podobenství znamenalo. 10. On pak řekl: Vám dáno jest znáti tajemství království Božího, ostatním však v podobenstvích, aby hledíce neviděli a poslouchajíce nesrozuměli. 11. Tento pak jest rozum podobenství: Símě jest slovo Boží. 12. Těmi, kteří (jsou) vedle cesty, rozumějí se ti, kteří slyší; potom přichází ďábel a odnímá to slovo ze srdce jejich, aby uvěříce spaseni nebyli. 13. Těmi pak, kteří na skále (jsou, rozumějí se ti), kteří, když uslyší, přijímají slovo s radostí; ale ti nemají kořene: na čas věří a v čas pokušení odstupují. 14. Oním pak, jež padlo do trní, ti se rozumějí, kteří uslyšeli, ale na cestě udušováni bývají od péčí o bohatství a rozkoší života, a nepřinášejí užitku. 15. A tím, jež jest v zemi dobré, rozumějí se ti, kteří uslyševše slovo, uchovávají je v srdci dobrém a výborném a přinášejí užitek

---

8, 2. Že Maria byla posedlá sedmi duchy zlými a jich od Krista zbavena, zaznamenal též Mark. 16, 9.
4—8. viz Mat, 13, 1—9; Mark. 4, 1-9.
9—15. viz Mat. 13, 10—23; Mark. 4, 10—20.

v trpělivosti. 16. Nikdo pak rozsvítiv svíci nepřikrývá jí nádobou ani nestaví ji pod postel, nýbrž na svícen ji staví, aby viděli světlo ti, kteří vcházejí; 17. neboť nic není tajno, co se neprojeví, a nic skryto, co by se nepoznalo a nepřišlo na jevo. 18. Vizte tedy, jak slyšíte; neboť kdo má, tomu bude dáno, a kdo nemá, od toho bude odňato i to, co myslí, že má.

19. Přišli pak k němu matka a bratři jeho, ale pro zástup nemohli se k němu dostati. 20. I oznámilo se mu: Matka tvá a bratři tvoji stojí venku a chtějí tě viděti. 21. Ale on odpověděv řekl k nim: Matka má a bratři jsou tito, kteří slovo Boží slyší a plní.

Ježíš utišuje bouři a uzdravuje posedlého gerasenského, v. 22—39.

22. Stalo se pak jednoho dne, že vstoupil na lodičku se svými učeníky a řekl k nim: Přeplavme se přes jezero. I odrazili. 23. A když se plavili, usnul. I přišla vichřice na jezero, a zalévali se a byli v nebezpečenství. 24. Přistoupivše pak k němu, vzbudili ho a řekli: Mistře, hyneme. A on vstav, přikázal větru i návalu vody, a přestaly a nastalo ticho. 25. I řekl k nim: Kde jest víra vaše? Ale oni jsouce ustrašeni podivili se a pravili k sobě vespolek: I kdo jest tento, že i větrům a moři přikazuje, a poslouchají ho?

26. I připluli do krajiny gerasenské, kteráž jest proti Galilei. 27. A když vystoupil na zem, potkal se s ním jeden muž, kterýž měl ducha zlého již po mnoho časů, a neodíval se rouchem ani nezůstával v domě, nýbrž v hrobech. 28. Ten uzřev Ježíše, padl před ním a vzkřiknuv hlasem velikým pravil: Co jest ti do mne, Ježíši, Synu Boha Nejvyššího? Prosím tě, netrap mě. 29. Přikazoval totiž duchu nečistému, aby vyšel od toho člověka. Neboť již po mnoho časův jej uchvacoval; i býval spoután řetězy a okovy a hlídán, ale on přetrhávaje pouta, býval puzen od ducha zlého na pouště.

16—18. Viz Mark. 4, 21 - 25. (pozn.)
19—21. viz Mat. 12, 46—50; Mark. 3, 31—35. Bratři t. j. příbuzní Páně.
22—25. viz Mat. 8, 23—27; Mark. 4, 36—40.
26 - 39. viz Mat. 8, 28—34; Mark. 5, 1—20.

30. I otázal se ho Ježíš řka: Jak se jmenuješ? On pak řekl: „Pluk“, neboť mnoho duchů zlých vešlo do něho. 31. A prosili ho, aby jim nepřikazoval jíti do propasti (pekelné). 32. Bylo pak tam veliké stádo vepřů, kteří se pásli na hoře; i prosili ho, aby jim dovolil do nich vejíti. A povolil jim to. 33. Vyšedše tedy duchové zlí od toho člověka, vešli do vepřů; a tu hnalo se stádo srázem do jezera a utonulo. 34. Ti pak, kteří je pásli, uzřevše, co se stalo, utekli a ohlásili to po městě a po dědinách. 35. I vyšli (lidé), aby viděli, co se stalo, a přišli k Ježíšovi a nalezli člověka, od něhož duchové zlí byli vyšli, an sedí u nohou jeho oděn a při zdravé mysli; i báli se. 36. Ti pak, kteří to byli viděli, pověděli jim (také), kterak posedlý se uzdravil. 37. I prosilo ho veškeré množství krajiny gerasenské, aby odešel od nich, neboť byli pojati bázní velikou. On tedy vstoupiv na loď navrátil se. 38. A prosil ho ten muž, od něhož duchové zlí byli vyšli, aby směl býti s ním. Ale Ježíš propustil ho řka: 39. Navrať se do domu svého a vypravuj, jak veliké věci učinil ti Bůh. I odešel po celém městě hlásaje, jak veliké věci učinil mu Ježíš.

Uzdravení ženy krvotoké a vzkříšení dcery Jairovy v. 40—56.

40. Stalo se pak, když se Ježíš navrátil, přijal ho zástup; neboť všickni jej očekávali. 41. A hle, přišel muž, jménem Jair, a ten byl představeným synagogy. A pad k nohám jeho prosil ho, aby vešel do jeho domu; 42. neboť měl jedinou dceru as dvanáctiletou, a ta umírala. I přihodilo se, když šel, zástupové tlačili se na něj. 43. A jedna žena, která měla krvotok dvanácte roků a byla vynaložila na lékaře všechen statek svůj, aniž mohla býti od koho uzdravena, 44. přistoupivši od zadu dotekla se třepení roucha jeho, a hned se zastavil krvotok její. 45. I řekl Ježíš: Kdo jest ten, jenž se mě dotekl? A když všickni popírali, řekl Petr a ti, kteří byli s ním: Mistře, zástupové se tisknou a tlačí na tebe, a pravíš: „Kdo jest ten, jenž se mě dotekl?“ 46. Ale Ježíš řekl: Dotekl se mě někdo, ne-

---

40—56. viz Mat. 9, 18—26; Mark. 5, 22—43. — v. 49. **Kdosi od představeného synagogy**, t. j. někdo z jeho domu neb služebníků.

boť já vím, že moc vyšla ode mne. 47. Vidouc tedy žena, že se neutajila, třesouc se přišla a padši k nohám jeho, pověděla přede vším lidem, z které příčiny se ho dotekla a kterak se hned uzdravila. 48. On pak řekl jí: Dcero, víra tvá tě uzdravila, jdi v pokoji. 49. Když ještě mluvil, přišel kdosi od představeného synagogy a řekl jemu: Dcera tvá zemřela, netrmácej mistra. 50. Ale Ježíš uslyšev to slovo, pravil otci té dívky: Neboj se, toliko věř, a bude zdráva. 51. A vešed do domu, nenechal nikoho vejíti s sebou leč jedině Petra a Jakuba a Jana a dívčina otce i matku. 52. Plakali pak všickni a kvíleli pro ni. Ale on řekl: Neplačte, (dívka) neumřela, nýbrž spí. 53. I posmívali se mu, vědouce, že zemřela. 54. On však vzav ji za ruku, zavolal ji řka: Dívko, vstaň. 55. I navrátil se duch její, a vstala ihned. A nařídil, aby jí dali jísti. 56. I žasli a divili se její rodiče, ale on přikázal jim, aby nikomu neříkali, co se bylo stalo.

KAPITOLA 9.

První rozeslání apoštolů. Herodovo mínění o Kristu, v 1—10.

1. Povolav pak k sobě dvanácte apoštolů, dal jim sílu a moc nade všemi duchy zlými i uzdravovati neduhy, 2. a poslal je hlásat království Boží a uzdravovat nemocné. 3. I řekl jim: Ničeho neberte na cestu, ani holi, ani mošny, ani chleba, ani peněz, ani po dvou sukních nemějte. 4. A do kteréhokoliv domu vejdete, tam zůstávejte a odtud nevycházejte. 5. A kdokoli vás nepřijmou, z toho města vycházejíce, setřete

---

c. Od 9, 1—50. evangelista vypisuje činnost Kristovu z té doby, která uplynula od prvního rozeslání apoštolův až do jeho odchodu z Galileje; sděluje totiž, kterak Pán Ježíš, opatřiv apoštoly mocí konat zázraky a dav jim návod k tomu, jak si mají počínati, rozeslal je, aby kázali království Boží, a kterak po jejich návratě nejen utvrzoval je ve víře novými zázraky, nýbrž i připravoval na své utrpení, zejména předpověďmi, že bude usmrcen, ale třetího dne vstane z mrtvých, a tím, že proměniv se na hoře, rozmlouval s Mojžíšem a Eliášem o svém skonání či smrti své před Petrem, Jakubem a Janem.

9, 1—5 viz Mat. 10, 1—15; Mark. 6, 7—13.

i prach z nohou svých na svědectví proti nim. 6. I vyšli a chodili po dědinách zvěstujíce evangelium a uzdravujíce všudy.

7. Uslyšel pak Herodes tetrarcha o všem, co činil (Ježíš), a byl v rozpacích, 8. neboť někteří říkali: „Jan vstal z mrtvých“, a jiní: „Eliáš se objevil“, jiní pak: „Jeden ze starých proroků vstal z mrtvých“. 9. I řekl Herodes: „Jana já jsem usmrtil; kdo však jest tento, o němž slyším takové věci?“ A hledal ho spatřiti.

Návrat apoštolův a nasycení pěti tisíc mužů, v. 10—17.

10. A když se apoštolé vrátili, vypravovali mu všecko, co byli činili; i pojal je a odebral se (s nimi) v soukromí na místo pusté, jež jest u Betsaidy. 11. Seznavše to zástupové, šli za ním; i přijal je a mluvil jim o království Božím a uzdravoval ty, kteří uzdravení potřebovali. 12. Ale den počal se nachylovati. I přistoupilo k němu dvanácte a řekli jemu: Rozpusť zástupy, aby odejdouce do okolních osad a dvorů se ubytovali a nalezli si pokrmy; neboť zde jsme na místě pustém. 13. Ale on řekl jim: Dejte vy jim jísti. Oni pak řekli: Nemáme více než pět chlebův a dvě ryby, leč bychom snad odešli a nakoupili pokrmů pro všechen zástup tento. 14. Bylo pak tam asi pět tisíc mužů. I řekl učeníkům svým: Rozsaďte všecky ve skupinách po padesáti. 15. I učinili tak, a rozsadili všecky. 16. Vzav pak pět chlebův i dvě ryby, vzhlédl k nebi a požehnal je; a rozlámal je a dával učeníkům, aby je položili před zástupy. 17. I jedli všickni a nasytili se. A bylo sebráno, co jim zbylo, dvanáct košů drobtův.

Petrovo vyznání; předpověď Kristova utrpení; potřeba přemáhati se, v. 18—27.

18. I stalo se, když se modlil o samotě, byli s ním učeníci jeho. I otázal se jich řka: Kým mě praví býti

---

7—9. viz Mat. 14, 1—2; Mark. 6, 14—16. Herodes s počátku byl v pochybnostech o tom, co souditi o Kristu, později však, jak sděluje sv. Matouš i Marek, přidržel se mínění, že to jest Jan z mrtvých vstalý. Krista hledal spatřiti nepochybně nikoli v úmyslu dobrém.

10—17. viz Mat. 14, 13—13; Mark. 6, 30—44. Jan 6, 1—18.

zástupové? 19. A oni odpověděvše řekli: Janem Křtitelem, a jiní Eliášem, jiní pak, že jeden ze starých proroků vstal z mrtvých. 20. I řekl jim: Vy však kým mne býti pravíte? A Šimon Petr odpovídaje řekl: Kristem Božím.

21. I přikázal jim přísně, aby neříkali toho nikomu, pravě: 22. Syn člověka musí mnoho trpěti a zavržen býti od starších a velekněží i zákoníkův a býti usmrcen a třetího dne vstáti z mrtvých.

23. A řekl ke všem: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj každodenně a následuj mne. 24. Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej, kdo by však ztratil život svůj pro mne, ten zachová jej. 25. Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, ale sám sebe zahubil a na sobě škodu trpěl? 26. Neboť kdo by se styděl za mne a za slova má, za toho bude se styděti Syn člověka, když přijde ve slávě své i Otcově a svatých andělův. 27. Ale pravím vám v pravdě: Jsou někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, dokavad neuzří království Božího.

Proměnění Páně a uzdravení náměsíčníka, v. 28—44.

28. Stalo se pak po těchto slovech as za osm dní, pojal Petra a Jakuba a Jana a vyšel na horu, aby se pomodlil. 29. A když se modlil, stal se vzhled jeho obličeje jiným a oděv jeho bílým a stkvoucím. 30. A aj, dva muži rozmlouvali s ním; byli to Mojžíš a Eliáš, 31. kteří se ukázali ve slávě; a mluvili o jeho skonání, které měl vyplniti v Jerusalemě. 32. Petr pak

---

18—22. Mat. 16, 13—21; 8, 27—31.

20. Kristem Božím, t. j. Vykupitelem od Boha poslaným.

23—27. Mat. 16, 24—28; Mark. 8, 34—39.

27. Dokavad neuzří království Boží, t. j. dokavad neuvidí, že církev jest již pevně založena a rozšířena (viz Mark. 8, 39; Mat. 16, 28).

32. Místo „probděvše však viděli“ překládají obyčejně a „a procitnuvše viděli“ (v latinském textě et evigilantes, v řeckém διαγρηγορήσαντες). Rozumějíce totiž předcházející slova (byli obtíženi spánkem)

a ti, kteří byli s ním, byli obtíženi spánkem; probděvše však, viděli slávu jeho a dva muže, kteří stáli s ním. 33. I stalo se, když byli na odchodě od něho, Petr řekl k Ježíšovi: „Mistře, dobře jest nám zde býti; i udělejme tři stánky, jeden tobě a jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi“; nevěděltě, co praví. 34. Když pak to mluvil, nastal oblak a zastínil je; i báli se, když oni vcházeli do oblaku. 35. A hlas přišel z oblaku řkoucí: Tento jest Syn můj milý, toho poslouchejte. 36. A jak se ten hlas stal, shledali Ježíše samotna. A oni mlčeli a nepověděli v těch dnech nikomu ničeho z toho, co byli viděli.

37. Stalo se pak následujícího dne, když sestoupili s hory, setkal se s ním zástup veliký. 38. A hle, jeden muž ze zástupu zvolal řka: Mistře, prosim tě, vzhlédni na syna mého, neboť mám jediného. 39. A hle, duch jej uchvacuje, i křičí z nenadání, a poráží ho a lomcuje jím, takže sliní; a s těží od něho odchází vysiluje ho. 40. I poprosil jsem učeníky tvé, aby ho vyvrhli, ale nemohli. 41. Odpověděv pak Ježíš řekl: O pokolení nevěřící a převrácené, dokavad mám býti u vás a vás trpěti? Přiveď sem syna svého! 42. A když přicházel, porazil jej duch zlý a lomcoval jím. 43. I přikázal Ježíš duchu nečistému a uzdravil pacholíka a odevzdal jej otci jeho. 44.[a] A všickni žasli a divili se velikosti božské.

---

o skutečném spánku, berou výraz evigilantes ve významě probuditi se. Dle toho apoštolé skutečně usnuli a když (snad k ránu) se probudili, byli svědky Kristova proměnění se. Ale ať pomíčíme o tom, že některé rukopisy latinské mají „vigilantes“ (bdíce, bděli), i slovo evigilare připouští také význam bdíti, slovo διαγρηγορεῖν pak, jež stojí v textě řeckém, nemá nikde jiného významu než probdíti; i nezdá se proto pravděpodobno, že by jedině na tomto místě mělo význam jiný, totiž probuditi se, procitnouti. Z té příčiny přeložili jsme „probděvše“. Je-li tento překlad správný, neznamenají slova předcházející (byli obtíženi spánkem) spánku skutečného, nýbrž jen velikou ospalost. Dle toho apoštolé byli by neusnuli, nýbrž jen velikou ospalostí stiženi byli, ale překonavše ji bděli s Kristem, až se stali svědky jeho proměnění se.

37—44 a. viz Mat. 17, 14—17; Mark. 9, 13—26.

Ježíš předpovídá po druhé své umučení i vzkříšení a nabádá k pokoře, v. 44b—50.

44b A když se všickni divili všem věcem, které činil, řekl k učeníkům svým: Vy složte ve svém srdci
řeči tyto, neboť Syn člověka bude vydán v ruce lidské.
45. Ale oni neporozuměli tomu slovu, a bylo zakryto
před nimi, aby ho nepojali; a báli se ho otázati se
o tom slově.

46. Připadla jim pak myšlenka, kdo by z nich byl
větší. 47. Ale Ježíš vida myšlenky srdce jejich, pojal
pachole a postavil je vedle sebe 48. a řekl jim: Kdo
přijme pachole toto ve jménu mém, mne přijímá, a
kdo mě přijme, přijímá toho, který mě poslal. Neboť
kdo jest menší mezi vámi všemi, ten jest větší. 49.
I promluvil Jan a řekl: Mistře, viděli jsme kohosi, an
ve jménu tvém vymítá duchy zlé; i bránili jsme mu,
poněvadž nechodí s námi. 50. A Ježíš řekl k němu:
Nebraňte; neboť kdo není proti vám, jest pro vás.

Jakého smýšlení mají býti Kristovi následovníci, v. 51—62.

51. Stalo se pak, když se naplňovaly dny, kdy měl
býti vzat do nebe, předsevzal si pevně, že půjde do

44b—45. viz Mat. 17, 21—22; Mark. 9, 30—31. — Složte ve svém srdci řeči tyto. Řečmi těmi rozumí buď následující předpověď o Kristově umučení a vzkříšení, aneb spíše ony řeči či slova, která říkal lid divě se Kristovým činům. Ty mají si složiti v srdci či zapamatovati si je, aby se obrnili pro tu dobu, kdy lid bude mluviti jinak, pro dobu jeho umučení.

46—48. viz. Mat. 18, 1—5; Mark. 9, 32—36. (poznam.)

V části třetí (9, 51—19, 27) evangelista vypravuje události a řeči, které Pán Ježíš konal po Judsku a Peréi od svého odchodu z Galileje až do té doby, kdy konal slavný vjezd do Jerusalema. Vyličuje totiž a) kterak Pán Ježíš na své cestě do Jerusalema na slavnost stánků (9, 51—11, 54) a na těch cestách, které potom konal po Judsku až do slavnosti posvěcení chrámu (12, 7—13, 30), poučoval své apoštoly a stoupence o životě dokonalém.

51—56. Ježíš navádí k mírnosti a duchu evangelnímu. Dokončiv galilejskou činnost chtěl jíti do Jerusalema na slavnost stánků (ve třetím roce veřejného života svého, Jan 7, 2—15), aby znova nabídnul milost svou obyvatelům tamním a judským vůbec. Nejkratší cesta vedla

Jerusalema. 52. I poslal posly před sebou do jednoho místa samařského, aby mu (tam) připravili. 53. A nepřijali ho, poněvadž se bral do Jerusalema. 54. Uzřevše (to) učeníci jeho Jakub a Jan pravili: Pane, chceš-li, abychom řekli, by oheň sestoupil s nebe a je zahubil? 55. Ale on obrátiv se, pokáral je řka: Nevíte, čí ducha jste. 56. Syn člověka nepřišel duše zahubit, nýbrž spasit. I odešli do jiného městečka.

57. I stalo se, když se brali cestou, kdosi řekl k němu: Budu tě následovati, kamkoli půjdeš. 58. A Ježíš řekl jemu: Lišky mají doupata a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil. 59. K jinému však pravil: Pojď za mnou. On pak řekl: Pane, dovol mi prve odejíti a pochovati otce mého. 60. A Ježíš pravil: Nech ať mrtví pochovávají své mrtvé, ty však jdi a zvěstuj království Boží. 61. I řekl jiný: Budu tě následovati, Pane, dříve však mi dovol rozloučiti se

---

tam přes Samařsko. Na ni tedy nastoupil, ač věděl, že mu Samaritáni pohostinství odeprou; neboť z té nehostinnosti jejich a z potomního rozčilení apoštolů chtěl vzíti si příležitost, aby apoštoly varoval před pomstychtivostí a povzbudil je k mírnosti a trpělivosti, a to tím spíše, poněvadž věděl, že se jim při konání apoštolského úřadu jejich dostane odmítnutí od vlastních soukmenovců jejich.

52. aby mu připravili totiž pohostinství.

53. Samaritáni totiž uznávali horu Garizim a nikoli Jerusalem jako místo, kde se má Bohu obětovati. Vidouce tedy, že Kristus jde do Jerusalema na svátky, vzali z toho příčinu, aby mu a jeho průvodcům odepřeli pohostinství.

55. Nevíte, čí ducha jste, že totiž jste povoláni, abyste byli evangelního ducha mírnosti a tichosti a trpělivosti a lásky.

56. Vrátil se totiž do Galileje, aby odtud jinou cestou bral se do Jerusalema.

57—60 Viz Mat. 8, 19—22. Na příkladech učí tu přemáhati mysl pozemskou.

61. rozloučiti se atd. Vulgata tištěná a některé její rukopisy mají renuntiare his quae domi sunt = vzdáti se toho, co jest v domě mém. Jiné rukopisy však, a to velmi staré, mají „renuntiare his qui domi sunt“ = rozloučiti se s těmi, kteří jsou v domě. Řecký text (ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου) připouští obojí překlad. Poněvadž však k tomu, aby se svých věcí vzdal, nebylo

s těmi, kteří jsou v domě mém. 62. A Ježíš řekl k němu: Nikdo, jenž položil ruku svou ke pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu.

KAPITOLA 10.

Vyslání sedmdesáti dvou učeníkův a jejich návrat, v. 1—24.

1. Na to Pán vyvolil ještě jiných sedmdesát dva a poslal je po dvou před sebou do každého města i místa, kam hodlal sám přijíti. 2. I pravil k nim: Žeň sice mnohá jest, ale dělníků málo. Proste tedy Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou. 3. Jděte; aj já posílám vás jako ovce mezi vlky. 4. Nenoste (s sebou) měšce, ani mošny, ani obuvi, a nikoho na cestě nepozdravujte. 5. Do kteréhokoli domu vejdete, napřed řekněte: „Pokoj domu tomuto.“ 6. A bude-li tam syn pokoje, spočine na něm pokoj váš, pakli ne, vrátí se k vám. 7. V tom domě pak zůstávejte jedouce a pijíce, co mají; neboť hoden jest dělník mzdy své. Nepřecházejte z domu do domu. 8. A do kteréhokoli města vejdete a přijmou vás, (tam) jezte, co vám předloží, 9. a uzdravujte nemocné, kteří jsou v něm, a rcete jim: „Přiblížilo se k vám království Boží.“ 10. Do kterého města však vejdete a nepřijmou vás, (tam)

---

třeba jíti domů, přeložili jsme způsobem prvním (rozloučiti se atd.). Zajisté však, že muž ten míní i se rozloučiti se svými domácími i vzdáti se svých věcí či učiniti pořízení o nich (rozžehnati se se vším, co bylo v domě, ať to byly osoby neb věci).

1—11. Učeníky ty zvolil sice na své cestě ku slavnosti stánkův, ale ještě v Galilei. Poslav je před sebou do měst judských, aby připravovali na jeho příchod, chtěl tak zvláštní měrou nabídnouti židům tamním opětně milost svou a pohnouti je, aby vstoupili do jeho království. Zároveň ustanovil tím pomocníky apoštolů a ukázal, že chce, aby vedle biskupů, jakožto nástupcův apoštolů, byli v církvi ještě jiní, kteří by byli opatřeni mocí ne sice rovnou, ale přece podobnou té, kterou mají biskupové, a aby vykonávali ji v podřízenosti biskupům. Proto rozesílaje je udělil jim podobnou moc a podobná naučení, jako byl dal apoštolům, když je rozesílal. Viz Mat. 9, 37—10, 16; Mark. 6, 7—11.

6. Syn pokoje, t. j. člověk pokoje hodný, pokoje totiž duševního.

vyjděte na ulice jeho a rcete: 11. I prach, který se nám na nohou přichytil z města vašeho, stíráme vám; to však vězte, že se přiblížilo království Boží. 19. Pravím vám, že Sodomě bude v onen den lehčeji než městu tomu.

13. Běda tobě, Korozaim, běda tobě Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly se udály divy, které se děly ve vás, byli by dávno v žíni a popeli sedíce činili pokání. 14. Avšak Tyru a Sidonu bude lehčeji na soudě nežli vám. 15. A ty Kafarnaum, až do nebe povýšené, až do propasti budeš pohříženo. 16. Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, kdo však mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mě poslal.

17. Navrátilo se pak těch sedmdesát dva, s radostí řkouce: Pane, také zlí duchové se nám poddávají ve jménu tvém. 18. I řekl jim: Viděl jsem satana jako blesk padati s nebe. 19. Aj, dal jsem vám moc šlapati na hady a na štíry a na veškerou sílu nepřítele, a nic vám neuškodí. 20. Avšak z toho se neradujte, že duchové se vám poddávají, nýbrž radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích.

21. V tu hodinu zaplesal v Duchu svatém a řekl: Velebím tebe, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je

---

13—15. viz Mat. 10, 21—24.

15. až do nebe povýšené, t. j. na výsost oslavené tím, že jsem já, vtělený Syn Boží, vyvolil si tebe za východiště galilejské činnosti své a v tobě tolik zázraků vykonal. Starší kodexy řecké i latinské mají „zdali budeš povýšeno až do nebe?“ (Srovn. Mat. 11, 23.)

18—19. t. j. v té chvíli, když jste vymítali duchy zlé, viděl jsem svou vševědoucností satanovo pokoření a tím i počátek tak nevyhnutelné záhuby jeho říše, jako nevyhnutelně blesk padá s nebes — z ovzduší. Nic nového mi tedy nepravíte, a to tím méně, poněvadž já sám dal jsem vám moc přemáhati všeliké zjevné i tajné úklady ďábelské (hady a štíry) a všelikou sílu ducha zlého čelící proti šíření se mého učení.

20. A že jména vaše zapsána jsou v nebesích, t. j. že jste ve stavu milosti, ve kterém jestli zůstanete, dostanete se do nebe.

21—22. viz Mat. 11, 25—27.

maličkým; ano, Otče, že tak zalíbilo se tobě. 22. Všecko jest mi dáno od Otce mého, a nikdo neví, kým jest Syn, leč jedině Otec, a kým jest Otec, leč jedině Syn, a komu by chtěl Syn zjeviti. 23. A obrátiv se k učeníkům svým pravil: Blahoslavěné oči, které vidí, co vy vidíte. 24. Neboť pravím vám, že mnozí proroci a králové přáli si viděti, co vy vidíte, a neviděli, a slyšeti, co vy slyšíte, a neslyšeli.

Podobenství o milosrdném Samaritánu, v. 25—37.

25. A hle, jeden zákoník vstal, aby ho pokoušel; i řekl: Mistře, co musím učinit, abych obdržel život věčný? 26. On pak řekl jemu: Co jest psáno v zákoně? Kterak (tam) čteš. 27. A on odpověděv řekl: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší síly své i ze vší mysli své, a bližního svého jako sebe samého. 28. I řekl jemu: Dobře jsi odpověděl; to čiň a živ budeš. 29. Ale on

---

25. 26. aby ho pokoušel. Chtěl totiž buď přivésti jej do úzkých, aby nemohl odpověděti a přišel tím o věhlas u lidu, aneb popuditi proti němu tu školu (a stranu) židovskou, která by se snad nesrovnávala s jeho odpovědí. Neboť otázka jeho (co musím učiniti či který předpis zákona zvláště musím vyplniti, abych obdržel život věčný) byla spornou, a často přetřásali ji ve školách židovských, ale nestejnou k ní dávali odpověď. Pán Ježíš znaje smýšlení jeho, neuznal ho za hodna odpovědi přímé a proto odkázal ho k zákonu.

27. Jmenoval přikázání lásky k Bohu (5. Mojž. 6, 5) a k bližnímu (3. Mojž. 19, 18). První jmenoval proto, poněvadž bylo v Starém Zákoně opět a opět doporučováno, při ranních i večerních modlitbách vyslovováno ano i na modlitebních řeménčích napsáno a tak s dostatek jako přikázání nad jiné důležité označováno. Druhé pak (o lásce k bližnímu) připojil k němu nepochybně proto, že mu podávalo příležitost učiniti otázku, kdo jest bližní. Neboť i tato otázka byla sporná a různě zodpovídána, ježto jedni pokládali za bližní toliko židy, jiní pouze přátele, a opět jiní toliko lidi spravedlivé. Udav však dvojí přikázání lásky jakožto cestu k věčné blaženosti, odpověděl správně ke své otázce; neboť ve dvou přikázáních těch jsou obsažena všecka přikázání ostatní.

29. Chtěl se ospravedlniti, aby se totiž nezdálo, že se tázal bez příčiny.

chtěje se ospravedlniti, řekl k Ježíšovi: A kdo jest můj bližní? 30. I ujal se Ježíš slova a řekl: Člověk jeden šel z Jerusalema do Jericha a upadl mezi lotry, kteří ho nejen oloupili, nýbrž i zranili, a odešli polomrtvým ho nechavše. 31. I přihodilo se, že kněz jeden šel tou cestou a uzřev jej pominul. 32. Podobně i levít přibyv k tomu místu a uzřev jej pominul. 33. Samaritán však jeden konaje cestu přišel k němu a spatřiv ho pohnul se milosrdenstvím. 34. I přistoupil k němu a ovázal jeho rány naliv na ně oleje a vína, a vloživ jej na své hovádko dovedl ho do hospody a měl o něj péči. 35. A druhého dne vyňav dva denáry dal je hospodskému a řekl: Měj o něj péči, a co nad to vynaložíš, já ti nahradím, až se budu vraceti. 36. Kdo z těch tří zdá se tobě, že byl bližním tomu, jenž upadl mezi lotry? 37. A on řekl: Ten, jenž mu prokázal milosrdenství. I řekl mu Ježíš: Jdi, a čiň i ty podobně.

Pán Ježíš v domě Marty a Marie, v. 38—42.

38. Stalo se pak, když putovali, že vešel do jednoho městečka, a žena jedna jménem Marta přijala jej do domu svého. 39. A ta měla sestru jménem Marii, kteráž posadivši se k nohám Páně poslouchala slova jeho. 40. Ale Marta zabírala se hojnou obsluhou; přistoupivši pak k němu pravila: Pane, nedbáš-li toho, že sestra

---

30—37. Na příkladě vyložil pravdu, že každý člověk jest náš bližní. — Čiň podobně i ty, t. j. jako Samaritán prokázal milosrdenství člověku zraněnému, nehledě k tomu, kterého jest národa, kterého náboženství, tak miluj i ty každého, ať jest kterékoli národnosti, kteréhokoliv náboženství, a pokud můžeš, lásku tu též skutky osvědčuj (ovšem chyb jeho ani neschvaluje, ani nenásleduje).

38—42. do městečka t. Betánie (as tři čtvrti hodiny jihovýchodně od Jerusalema).

30. Maria planouc vroucí láskou ke Kristu a toužíc poznati dokonale jeho učení, zasedla u nohou Páně podobně, jako žáci sedali u nohou svých učitelů, a poslouchala pilně jeho slova.

40. Marta starala se totiž, aby obsloužila Pána Ježíše co nejlépe, a obávajíc se, že sama nestačí, nežalovala na sestru, nýbrž prosila Pána, aby ji vyzval, aby jí pomohla: neboť věděla, že se neodtrhne od Krista, leč on sám ji vyzve.

má nechala mě samu sloužiti? Řekni jí tedy, ať mi pomůže. 41. A Ježíš odpověděv, řekl jí: Marto, Marto, pečlivá jsi a znepokojuješ se ve mnoha věcech, 42. ale jednoho jest zapotřebí. Maria nejlepší stránku vyvolila, která nebude odňata od ní.

KAPITOLA 11.

Pán Ježíš poučuje o modlitbě, v. 1—13.

1. I stalo se, když se na jednom místě modlil, že jak přestal, řekl mu jeden z učeníků jeho: Pane, nauč nás modliti se, jakož i Jan naučil učeníky své. 2. A on řekl jim: Když se modlíte, říkejte: Otče, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. 3. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. 4. A odpusť nám naše hříchy, neboť

41—42. Pán Ježíš nevyhověl jí, ani nepokáral, neboť i ona činila skutek dobrý, poslahujíc mu i jeho průvodcům, a to z lásky k němu; poučil ji však, co jest lepší, ano nejlepší a jedině potřebné, jakoby řekl: Jest sice dobrý skutek tvůj, jest dobré posloužiti jiným v tělesných potřebách jejich. Ale mnohem lepší, ano nejlepší a jedině potřebné zaměstnání jest oddati se věrou živou a láskou činnou svému Vykupiteli a Bohu; neboť v něm jedině spočívá spása a věčné blaho tvorů rozumných. Vše ostatní, jež lidé zovou potřebným, jest nutno jenom s hledem k jistým okolnostem, které pominou, ale oddati se řečeným způsobem Bohu a Vykupiteli jest naprosto potřebno k blahu věčnému; a zaměstnání to — zabývání se Bohem a Vykupitelem nepřestane u spravedlivých nikdy, ale bude trvati u nich také v životě budoucím. A Maria vyvolila právě toto jedině potřebné zaměstnání, vyvolila stránku nejlepší, a ta nebude odňata od ní, neboť také v budoucím životě dostane se jí, aby s Bohem a Vykupitelem svým obcovala věčně blaženě.

1. Bylo to dle podání na hoře Olivetské, a to nejspíše až po slavnosti stánků. Co o té slavnosti Pán Ježíš činil v Jerusalemě, o tom vypravuje Jan 7, 14—10, 21. Prosil ho jeden, nikoli z apoštolů, nýbrž z učeníků, kteří nebyli přítomni kázání horskému.

2—4. Modlitba podána jest v kratší formě než byla podána v kázání horském (Mat. 6, 9—13); zejména schází v ní prosba třetí (Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi) a sedmá (Ale zbav nás zlého); co do věci však neliší se od ní, ježto prosba třetí obsažena jest již v první, a prosba sedmá v páté.

i my odpouštíme všelikému vinníku svému. A neuvoď nás v pokušení.

5. A řekl jim: Kdo z vás bude míti přítele, jenž půjde-li k němu o půlnoci a řekne-li mu: „Příteli, půjč mi tři chleby, 6. neboť přítel můj přišel z cesty ke mně, a nemám, co bych mu předložil,“ 7. odpovídaje z vnitřka řekl by mu: „Nečiň mi obtíže; dveře jsou již zavřeny a dítky mé jsou se mnou na loži; nemohu vstáti a dáti tobě.“ 8. (A jestliže on setrvá tluka) pravím vám: Ačkoli vstana nedá jemu proto, že jest přítelem jeho, přece pro neodbytnost jeho zvedne se a dá mu, kolik potřebuje. 9. I já pravím vám: „Proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete; tlucte a bude vám otevřeno; 10. neboť každý, kdo prosí, béře; a kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno. 11. Zdaliž kdo z vás podá synu svému kámen, když ho jako otce bude prositi za chléb? Aneb jestli za rybu, zdaliž místo ryby dá jemu hada? 12. Aneb bude-li ho prositi za vejce, zdaliž podá jemu štíra? 13. Jestliže tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávati dítkám svým, čím spíše Otec váš nebeský dá ducha dobrého těm, kteří ho prosí.“

Uzdravení posedlého. Zloba fariseův, v. 14—36.

14. I vymítal ducha zlého, a ten byl němý. A když vyvrhl ducha zlého, němý mluvil; i podivili se zástupové. 15. Někteří z nich však řekli: V Belzebubu, náčelníku duchů zlých, vymítá zlé duchy. 16. A jiní pokoušejíce ho, žádali na něm znamení s nebe. 17. Ale on znaje myšlení jejich řekl jim: Každé království proti sobě rozdělené zpustne a dům na dům padne. 18. Jestli tedy také satan proti sobě rozdělen jest, kterak ostojí království jeho? Neboť pravíte, že já v Belzebubu vymítám duchy zlé. 19. A vymítám-li já duchy zlé v Belzebubu, v kom vymítají je synové

5 8. Na příkladě učí, co zmůže modlitba vytrvalá.

8. Slova uvedená v závorce scházejí v rukopisech řeckých i v některých latinských; ale i bez nich celá souvislost předpokládá, že člověk ten tlouci nepřestal, dokavad neobdržel, čeho žádal.

9—13. viz Mat. 7, 7—11.

14—20. viz Mat. 12, 22—30. (9, 32—34).

vaši? Protož oni budou soudci vašimi. 20. Jestli však prstem Božím vymítám duchy zlé, tož přišlo k vám království Boží. 21. Když silák ozbrojen hlídá dvoru svého, v pokoji jest majetek jeho. 22. Když však silnější než on přijda, přemůže ho, odejme veškerou jeho zbroj, na niž spoléhal, a rozdělí kořist jeho. 23. Kdo není se mnou, proti mně jest, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje. 24. Když duch nečistý vyjde od člověka, chodí po místech suchých, hledaje odpočinutí a nenalézaje praví: Navrátím se do domu, z něhož jsem vyšel. 25. A přijda nalezne jej vymetený a ozdobený. 26. Tu jde a vezme s sebou sedm jiných duchů horších než jest sám, a vejdouce přebývají tam. I stávají se poslední věci člověka toho horšími, než byly první.

27. I stalo se, když to pravil, jedna žena ze zástupu, pozdvihla hlasu a řekla jemu: Blahoslavený život který tebe nosil a prsy, kterých jsi požíval. 28. Ale on pravil: Ovšem blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho.

29. A když se zástupové k němu scházeli, jal se praviti: Pokolení toto jest pokolení nešlechetné; žádá znamení, a znamení nebude mu dáno leč znamení proroka Jonáše. 30. Jako totiž Jonáš stal se znamením pro Ninivetské, tak bude i Syn člověka pro pokolení toto. 31. Královna jihu povstane na soudě s muži pokolení tohoto a odsoudí je, neboť přišla od končin země, aby uslyšela moudrost Šalomounovu; a hle, více než Šalomoun jest tuto. 32. Muži ninivetští povstanou na soudě s pokolením tímto a odsoudí je,

---

21—26. viz Mat. 12, 43—45.

29—33. Odpovídá k žádosti vyslovené ve v. 16. Viz Mat. 12, 39—42.

30. t. j. jako Jonáš zázračným zachováním svým stal se pro Ninivetské znamením, že poslán byl od Boha, tak bude i Syn člověka, Pán Ježíš, svým vzkříšením pro toto pokolení znamením, že jest poslán od Boha jako Vykupitel světa. Ten však bude rozdíl, že Ninivetští uvěřili slovům Jonášovým a činili pokání, toto pokolení však nevěří a neuvěří, ale ovšem také neujde zaslouženému trestu, jakož ohlašuje hned v následujících v. 31—32., k nimž výklad viz na str. 66. (Mat. 12, 41—42).

neboť učinili pokání na kázání Jonášovo, a hle, více než Jonáš jest tuto. 33. Nikdo rozsvítiv svíci nestaví ji do skrýše ani pod kbelík, nýbrž na svícen, aby viděli světlo ti, kteří vcházejí. 34. Svící těla tvého jest oko tvé; je-li oko tvé zdravé, bude světlým celé tělo tvé; je-li však špatné, bude i tělo tvé tmavým. 35. Hleď tedy, ať to světlo, kteréž jest v tobě, není tmou. 36. Bude-li tedy tělo tvé světlým celé, bez všeliké části tmavé, bude celé světlým (tak), jako když svíce září svou tě osvěcuje.

Pán Ježíš kárá ostře převrácenost fariseův i zákoníkův, v. 37—54.

37. A když mluvil, prosil ho jeden fariseus, aby u něho posnídal. Vešed tedy, ujal místo za stolem. 38. Ale fariseus počal sám u sebe uvažovati a praviti, proč se neumyl před snídaní. 39. I řekl k němu Pán: Nyní vy, fariseové, čistíte povrch poháru a mísy, ale vnitřek váš jest plný loupeže a nepravosti. 40. Nesmyslní, zdaliž ten, který učinil povrch, neučinil také vnitřek? 41. Spíše almužnou dejte to, co jest uvnitř,

---

33. viz Mat. 5, 15.

34—35. viz Mat. 6, 22—23. Pán Ježíš praví slova ta také při této příležitosti, aby ukázal židům, jak nerozumně a ke své škodě jednají, když se zatvrzují proti pravdě, jež tak patrně se jeví v jeho učení a zázracích a jak proto třeba, aby s myslí čistou učení jeho přijímali.

36. V předvětí jest důraz na slově celé, v závětí na slově světlým. Smysl jest: Jestli zdravé oko přijímá světlo a se o ně sdílí s celým tělem, takže žádná část nezůstane neosvětlena, stává se celé tělo tak jasným, jako když svíce září svou je osvěcuje. A tak i jestli zdravá mysl (rozum a vůle) přijímá učení zjevené (Kristovo) a se o ně sdílí s ostatními mohutnostmi duševními, stává se i v duši jeho vždy větší jasno, čili: čím s čistší myslí kdo přijímá učení Kristovo, tím větším světlem a nebeskou krásou vyzdobuje se duše jeho.

37—54. Podobnou výtku učinil jim Pán Ježíš v úterý před svou smrtí (Mat. 23.).

39—41. viz Mat. 23, 25—26.

41. Smysl jest: Konejte spíše skutky lásky a dávejte ze svých statkův almužnu, a tak bude vám všecko čisto (i váš stav duševní, i povrch a vnitřek nádoby), ježto nejen zdržíte se všeliké nespravedlnosti, nýbrž i připravíte se, abyste mi-

a hle, všecko bude vám čisto. 42. Ale běda vám, fariseům, že desátky dáváte z máty a routy a ze všeliké zeliny a pomíjíte soud a lásku k Bohu: toto měli jste činiti a onoho neopouštěti. 43. Běda vám, fariseům, že rádi sedíte v prvních stolicích v synagogách a libujete si, když vás pozdravují na trhu. 44. Běda vám, že jste jako hroby nezřejmé, po nichž lidé chodí, aniž to vědí.

45. I promluvil jeden ze zákoníkův a řekl jemu: Mistře, tyto věci mluvě, haníš také nás. 46. On pak řekl: I vám zákoníkům běda, neboť obtěžujete lidi břemeny nesnesitelnými a sami nedotýkáte se těch břemen ani jedním prstem. 47. Běda vám, že vzděláváte hroby proroků, otcové vaši však je zabili. 48. Věru (tím) dosvědčujete, že souhlasíte se skutky otců svých; neboť oni je usmrtili, vy pak vzděláváte hroby jejich. 49. Protož i moudrost Boží řekla: Pošlu k nim proroky a apoštoly, a z těch některé zabijí a jiné budou pronásledovat, 50. aby se pohledávala od tohoto pokolení krev všech proroků, která se prolévala od ustanovení světa, 51. od krve Abelovy až do krve Zachariáše, který zahynul mezi oltářem a chrámem. Ano, pravím vám, bude se pohledávati od pokolení tohoto. 52. Běda

---

lostí Boží byli očištěni a nepokládali žádné věci vnější za nečistou, vědouce, že žádná věc sama o sobě člověka neposkvrňuje.

42. viz Mat. 23, 23.

43. viz Mat. 23, 6—7.

44. Kárá jejich převrácenost mravní a zhoubnost. Jako totiž hroby nezřejmé t. j. takové, které ani samy o sobě nejsou patrny ani (po způsobu židovském) obíleny, uvnitř sice jsou plny kostí a nečistoty, ale na venek nijak toho nejeví, takže člověk snadno jde po nich nevěda a tím mimoděk leviticky se poskvrní, tak i fariseové uvnitř jsou smýšlení a zásad nepravých, ale na venek to zakrývají, takže člověk snadno vchází s nimi ve styk o jejich mravní zkáze nevěda a v styku tom sám se nakazí.

46. viz Mat. 23, 4.

47—51. viz Mat. 23, 29-36.

52. Klíč poznání, t. j. prostředek, kterým lze dojíti poznání. Rozumí se pak tu poznání, že Ježíš jest zaslíbeným Vykupitelem a že do jeho království židé musí vstoupiti, chtějí-li ujíti záhubě. A klíčem k tomu poznání byl Zákon

vám zákoníkům, že jste vzali klíč poznání; sami jste nevešli a těm, kteří vcházeli, jste zabránili.

53. Když pak jim to mluvil, fariseové a zákonici počali naň usilovně naléhati a dotazovati se po mnoha věcech, činíce mu úklady a hledajíce polapiti něco z úst jeho, aby jej obžalovali.

KAPITOLA 12.

Pán Ježíš varuje před zásadami farisejskými a vyzývá k neohroženému hlásání evangelia, v. 1—12.

1. Když pak se mezitím shromáždili zástupové četní, takže šlapali jeden na druhého, počal mluviti k učeníkům svým: Varujte se kvasu farisejského, jenž jest pokrytstvím. 2. Nic zajisté není skryto, co nebude odkryto, ani tajno, co nebude zvěděno. 3. Proto co jste pravili ve tmě, uslyší se na světle, a co jste mluvili do ucha v pokojích, bude se hlásati na střechách.

4. Ale pravím vám, svým přátelům: Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, a potom nemají více, co by učinili. 5. Ukáži však vám, koho se máte báti; bojte se toho, jenž, když usmrtí, má moc uvrhnouti do pekla. Ano, pravím vám, toho se bojte. 6. Zdaliž neprodávají pět

---

Starý, zejména jeho předobrazy a proroctví o Vykupiteli. Zákonici vzali ten klíč, pokud totiž jakožto učitelé a vykladači zákona byli v takovém jeho držení, že lid poznával obsah jeho pouze jejich prostřednictvím, a pokud výklady svými tak jej zatemnili, že nejen sami v Ježíši Vykupitele nepoznali, nýbž i lidu bránili, aby ho neuznali a do jeho království nevstoupili.

12, 2. Kvasu farisejského, t. j. nepravých zásad farisejských. Výstraha tu dal Pán Ježíš také jindy (Mat. 16, 6; Mark. 8, 15). Při této příležitosti pravil je buď jako přirozený závěrek z předcházející řeči k farisеům, (Poněvadž mají tak převrácené zásady, proto se jich varujte), aneb jako úvod k následujícímu vyzvání, by apoštolé neohroženě hlásali evangelium. (Varujte se jejich zásad, neboť úkolem vašim bude hlásat evangelium.) V prvním případě platí slova verše 2. o fariseích, že totiž, jako všecko, tak ani jejich pokrytství nezůstane v tajnosti; v případě druhém, as správnějším, vztahují se k apoštolům, že totiž jako žádná věc, tak ani učení zjevené, které od něho slyšeli, není určeno k tomu, aby se skrývalo, nýbrž aby se veřejně hlásalo.

2—9. Srov. Mat. 10, 26—33.

vrabců za dva penízky? A ani jeden z nich není v zapomenutí před Bohem. 7. Vždyť i vlasy na hlavě vaší jsou všecky sečteny. Nebojte se tedy; dražší jste nad mnoho vrabců. 8. Pravím pak vám: Každý, kdo mě vyzná před lidmi, toho i Syn člověka vyzná před anděly Božími. 9. Kdo však mě zapře před lidmi, ten bude zapřen před anděly Božími. 10. A každému, kdo řekne slovo proti Synu člověka, bude odpuštěno, tomu však, jenž by se rouhal Duchu svatému, nebude odpuštěno. 11. Když pak uvedou vás do synagogy a k vrchnostem a k vládám, nestarejte se o to, jak neb čím byste se hájili aneb co byste řekli; 12. neboť Duch svatý naučí vás v tu hodinu, co byste měli říci.

Pán Ježíš varuje před lakotou a péčí úzkostlivou, v. 13—34.

13. I pravil mu kdosi ze zástupu: Mistře, řekni mému bratru, ať se rozdělí se mnou o dědictví. 14. On pak řekl jemu: Člověče, kdo pak mě ustanovil nad vámi soudcem a dělitelem? 15. A pravil k nim: Vizte a chraňte se všeliké lakoty, neboť byť kdo měl hojnost, život jeho nejde z majetku jeho. 16. A pověděl jim podobenství řka: Jednomu člověku přineslo pole hojnou úrodu. 17. I přemýšlel sám u sebe: Co mám učinit? Neboť nemám, kde bych složil úrodu svou. 18. A řekl: Tohle učiním: Zbořím své stodoly a vystavím větší, a tam složím všecku úrodu svou i všecko zboží své 19. a řeknu své duši: Duše má, máš mnoho zboží složeno na mnoho let; odpočívej, jez, pij, vesel se. 20. I řekl mu Bůh: Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, a čí bude to, co jsi připravil? 21. Takovým jest ten, jenž shromažďuje poklady sobě a není bohat s hledem k Bohu.

22. I řekl k učeníkům svým: Protož pravím vám:

---

10. viz Mat. 12, 31—32,

11. Srovn. Mat. 10, 17—20.

15. Neboť byť kdo měl hojnost, t. j. na hojnosti pozemských statků nezáleží délka života. Zjedná-li si kdo nadbytek, neprodlouží tím svého života.

21. Není bohat s hledem k Bohu (v Bohu), t. j. nemá takových statků, které platí před Bohem, totiž zásluhy dobrých skutků.

22—34. Poněvadž lakota pochází z nedůvěry v Boha, doporučuje jim, aby zdržujíce se úzkostlivé péče o věci

Nepečujte úzkostlivě o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali. 23. Vždyť život jest více nežli pokrm, a tělo více nežli oděv. 24. Pozorujte krkavce, že nesejí ani nežnou, kteří nemají sklepu ani stodoly, a Bůh je živí. Čím dražší jste vy než oni? 25. A kdo z vás staraje se může přidati k délce svého věku loket jeden? 26. Nemůžete-li tedy ani věci nejmenší, proč se staráte o ostatní? 27. Pozorujte lilie, jak rostou; nepracují ani nepředou; pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vší slávě své nebyl tak oděn, jako jedna z nich. 28. Jestli tedy trávu, která dnes jest na poli, a zítra do peci se vrhá, Bůh tak odívá, čím spíše vás, malověrní? 29. Ani vy nehledejte, co byste jedli aneb co byste pili, a nekolísejte se. 30. Neboť toho všeho pohané světa hledají, váš Otec však ví, že toho potřebujete. 31. Ale hledejte království Božího, a toto všecko bude vám přidáno. 32. Neboj se, malé stádce, neboť zalíbilo se Otci vašemu dáti vám království. 33. Prodejte, co máte, a dejte almužnou. Udělejte si měšce, kteréž nevetšejí, poklad nepomíjející na nebi, kdežto se zloděj nepřibližuje ani mol nekazí. 34. Neboť kde jest poklad váš, tam bude i srdce vaše.

Pán Ježíš vyzývá ku bdělosti, v. 35—53.

35. Buďtež bedra vaše přepásána a hořte svíce (v rukou vašich), 36. a vy buďte podobni lidem, kteří čekají na pána svého, až se vrátí ze svatby, aby, když přijde a zatluče, ihned mu otevřeli. 37. Blaženi služeb-

---

pozemské, důvěřovali v Boha a hleděli dobrými skutky nahromaditi si poklady zásluh pro nebe.

23—31. viz Mat. 6, 25—34.

26 ani věci nejmenší, totiž v příčině délky věku svého. — Proč se staráte, totiž úzkostlivě.

29. nekolísejte se, totiž mezi důvěrou a pochybností, nýbrž důvěřujte v Boha pevně.

32. Malým stádcem nazývá své věrné s hledem k malému počtu jejich proti velikému počtu nevěřících, snad i proto, že byli u jiných v nevážnosti.

35—36. t. j. buďte hotovi a připraveni na příchod Páně k soudu, abyste mohli postaviti se před něj s důvěrou, že obstojíte, ať přijde a povolá vás k němu třeba z nenadání. — Vyzvání to činí tak, že přihlíží jednak k obyčeji vycho-

nici ti, kteréž pán přijda nalezne, ani bdí: amen, pravím vám, že se přepáše a ke stolu je posadí a přecházeje bude je obsluhovat. 38. A jestliže přijde o druhém neb i o třetím bdění nočním a tak je nalezne, blaženi jsou služebníci ti. 39. To však vězte: Kdyby hospodář věděl, v kterou hodinu přijde zloděj, bděl by a nenechal by podkopati domu svého. 40. Také vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kterou netušíte.

41. I řekl mu Petr: Pane, k nám-li pravíš to podobenství, či-li také ke všem. 42. A Pán řekl: Kdo pak jest správcem věrným a opatrným, jehož ustanovil pán nad čeledí svou, aby jim dával v čas osep? 43. Blažen služebník ten, kteréhož pán přijda nalezne, an tak činí. 44. V pravdě pravím vám, že ustanoví jej nade vším majetkem svým. 45. Kdyby však onen služebník řekl ve svém srdci: „Pán můj prodlévá přijíti," a počal by bíti služebníky a služky, a jísti a píti i opíjeti

---

ďanů, kteří chtíce cestovati neb přisluhovati neb práci tělesnou konati podkasávali dlouhý šat svůj pásem kolem beder, aby se mohli volněji pohybovati, jednak ke služebníkům, kteří čekávali na pána svého s hořící svící, aby mu mohli ihned otevříti, jak zatluče. Třeba pak dle I. Petr. 1, 13. přepásána míti bedra mysli své či rozumu a vůle své, tak totiž, abychom byli ochotni učení jeho rozumem svým přijímati a vůli svou zachovávati a překážky spásy přemáhati takže bychom měli zároveň hořící svíci víry, naděje a lásky i posvěcující milosti Boží).

27—38. Aby tím spíše poslechli jeho vyzvání, příkladem upozorňuje na velikou odměnu bdělosti. Onen pán nejednal s věrnými služebníky svými jako se služebníky, nýbrž jako s přáteli, sám je obslouživ (hojnou totiž výslužkou, kterou za ním podle obyčeje poslali od hostiny), a tak i Pán Ježíš nikoli jako se služebníky, nýbrž jako s přáteli bude jednati s těmi, které při svém příchodu k soudu zastihne připraveny; sám je obslouží blažeností věčnou, při které sám sebe dá jim ku požívání na výsost oblažujícímu.

39. viz Mat. 24, 43.

42—48. K otázce Petrově neodpovídá Pán Ježíš přímo, nýbrž nepřímo, tak totiž, že mezi služebníky téhož pana rozeznává od ostatních jednoho, jenž nad ostatní jest postaven a podle toho, jak svůj úkol od pána mu vytknutý zastává, dochází buď odměny aneb většího neb menšího trestu. O odměnách a trestech ostatních služebníků se nezmiňuje, ale ani jich z nich nevylučuje, dávaje tak na srozuměnou,

se, 46. přijde pán služebníka toho v den, v který se nenaděje a v hodinu, kterou neví, a rozseká ho a ustanoví díl jeho s nevěrci. 47. Onen pak služebník, jenž poznal vůli pána svého, a nepřipravil ani neučinil podle vůle jeho, dostane mnoho ran, 48. ten však, jenž jí nepoznal a dělal věci hodné ran, dostane ran málo. Od každého pak, jemuž mnoho bylo dáno, bude se pohledávati mnoho, a komu bylo svěřeno mnoho, od toho bude se žádati více.

49. Oheň na zem pustit jsem přišel, a co chci (jiného), než aby se vznítil? 50. Mám však pokřtěn býti křtem, a kterak jsem stísněn, dokavad se nevykoná? 51. Myslíte-li, že jsem přišel dáti pokoj na zem? Nikoliv, pravím vám, nýbrž rozdvojení; 52. neboť od toho času rozdvojí se jich v jednom domě pět: tři proti dvěma, a dva proti třem; 53. rozdvojí se otec proti synu a syn proti otci, matka proti dceři a dcera proti matce, tchyně proti své snaše a snacha proti tchyni své.

Pán Ježíš upozorňuje na znamení času, volá ku pokání, 12, 54—59.

54. Pravil pak i k zástupům: Když vidíte vycházeti oblak od západu, ihned říkáte: „Bude pršet.“ A stává

že podobenství řečené týká se sice předem apoštolův a vůbec představených církve, ostatní však že nejsou z něho vyloučeni. Mají bdíti všickni, zvláště však ti, jimž jakožto představeným svěřena jest péče o jiné.

46. rozsekā. Naráží tu na obyčej východanů, kteří dopadnuvše otroka při zlém činu ihned jej zbili, neb zmrzačili ba i usmrtili.

49—53. Upozorňuje na protivenství, která nastanou jeho věrným, jakožto na novou pohnutku, proč mají bdíti a spolu býti mysli statečné.

49. Že ohněm označuje se jakýsi prostředek očišťovací, jest nepochybno; není však jisto, který. Někteří rozumějí jím milost Ducha sv., jiní pronásledování křesťanů, jiní onu vlastnost učení Kristova, která působí rozlišování duchů, pokud totiž jedni přijímají je s věrou, jiní mu odporují a věřící pronásledují. Výklad tento zamlouvá se sice, ale nevykládá tak onoho ohně samého, jako jeho účinky. Správnějším proto zdá se býti výklad, dle něhož ohněm oním rozumí se vykupitelské dílo vůbec, že totiž Kristus přišel dílem a zřízením svým lidstvo osvítit, od hříchu očistit a k dobrému rozehřát, podobně jako oheň osvěcuje, oči-

se tak. 55. A když vidíte váti vítr jižní, pravíte: „Bude horko“, a bývá. 56. Pokrytci, tvářnost nebe a země umíte zkoumati, i kterak čas tento zkoumat nedovedete? 57. Proč ale sami od sebe nesoudíte, co jest spravedlivo? 58. Když pak jdeš se svým protivníkem k vrchnímu, přičiň se na cestě zprostiti se ho, aby tě snad netáhl k soudci a soudce nedal tě biřiči a biřič nevsadil tě do žaláře. 59. Pravím tobě: Nevyjdeš odtud, dokavad nenavrátíš i posledního penízku.

KAPITOLA 13.

Podobenství o fíkovém stromě. v. 1—9.

1. Byli pak téhož času přítomni někteří, kteří mu vypravovali o Galileanech, jejichž krev Pilát smísil s jejich obětmi 2. I odpověděl jim řka: Myslíte-liž, že tito Galilejští byli většími hříšníky, než všichni Galileané, poněvadž takovou věc utrpěli? 3. Nikoliv, pravím vám, ale nebudete-li pokání činiti, všickni podobně zahynete. 4. Aneb oněch osmnáct, na něž padla věž v Siloe a je zabila, — myslíte-liž, že také oni byli většími vinníky než všickni lidé, kteří přebývají v Jeru-

---

šťuje a zahřívá. Dříve však než dílo a zřízení jeho bude účinky takové jeviti, musí sám býti pokřtěn křtem utrpení a smrti, jakož dí dále ve v. 50. 51—53. viz Mat. 10, 34—35.

54—56. Obraceje se od apoštolů k zástupům vytýká jim, že z toho, co činí a hlásá nepoznávají v něm Vykupitele a to svojí vinou. Čas tento t. j. dobu messianskou. Srovn. Mat. 16, 1—4.

57. Proč sami od sebe t. j. neodvisle (od zákoníkův a fariseů) a samostatně nesoudíte či nečiníte si úsudek spravedlivý, takový, který by se srovnával se znameními času (viz Mat. 12, 39. pozn.), úsudek totiž, že jsem Vykupitelem?

58—59. Pod obrazem vzatým ze zřízení soudního vyzývá je, aby takový správný úsudek učinili si v čas, sic jinak že by je stihl zasloužený trest. Srovn. Mat. 5, 25—26.

13, 1. Slova „krev jejích smísil s jejich obětí“ nemíní se zajisté doslovně, takže by skutečně krev oněch Galileanů byla smíšena s krví obětních zvířat jejich, nýbrž tak, že byli k rozkazu Pilátovu usmrceni, když obětovali, aneb spíše když obětovat chtěli, (a to nejspíše proto, že způsobili nějakou bouři). Zprávu o tom vypravovali oni lidé jako

salemě? 5. Nikoliv, pravím vám, ale nebudete-li pokání činiti, všickni podobně zahynete. 6. Pověděl pak toto podobenství: Kdosi měl fíkový strom štípený ve své vinici, i přišel hledat na něm ovoce, ale nenalezl. 7. I řekl k vinaři: Aj, tři léta jsou tomu, co přicházím hledat ovoce na tomto fíku a nenalézám; vykopej ho tedy; k čemu vysiluje půdu? 8. Ale on odpovídaje dí jemu: Pane, ponechej ho i tohoto léta, až jej okopám a ohnojím; 9. kdyby snad přinesl ovoce; pakli ne, potom jej vykopej.

Pán Ježíš uzdravuje shrbenou ženu a učí v podobenstvích, v. 10—22.

10. Učil pak Ježíš v sobotu v jedné synagoze jejich. 11. A hle, (byla tam) žena, která měla ducha nemoci po osmnáct roků; a byla shrbena a vůbec nemohla se vzpřímiti. 12. Uzřev ji Ježíš, zavolal ji k sobě a řekl jí: Ženo, sproštěna jsi od nemoci své. 13. I vložil na ni ruce a hned se vzpřímila a velebila Boha. 14. Ale představený synagogy, hněvaje se, že Ježíš uzdravil (ji) v sobotu, promluviv řekl zástupu: Šest dní jest, v nichž se má pracovati, v těch přicházejte a dávejte se uzdravovat, a ne v den sobotní. 15. Ježíš pak odpověděv řekl: Pokrytci, zdaliž každý z vás neodva-

---

novinku; stalo se to tedy nedlouho před tím; a vypravovali ji nepochybně v domnění, že Pán Ježíš se o té věci vysloví, neboť jako židé skoro vůbec, tak i oni myslili, že každé zlo fysické jest trestem za hřích osobní, a že tedy oni Galileané byvše stiženi smrtí byli hříšníky nad jiné velikými. Pán Ježíš prohlásiv náhled ten za nesprávný, užil té příležitosti, aby vyzýval ku pokání.

6—9. Účelem, za kterým Pán Ježíš proslovil toto podobenství, bylo poučiti, že Bůh je sice shovívavý, ale že člověk nemá shovívavosti té zneužívati, nýbrž činiti pokání, pokud Bůh k tomu času popřává. (Stromem rozumí se národ israelský, jenž jako národ vyvolený měl zvláště přinášeti ovoce dobrých skutků; třemi roky, v nichž pán přicházel hledat ovoce, rozumí se ona doba dlouhá, po kterou Bůh na takové skutky čekal a čas ku pokání dával, rokem čtvrtým doba od Krista do zkázy Jerusalema, pánem vinice Bůh, vinařem Pán Ježíš.)

11. Ducha nemoci, t. j. nemoc či slabost způsobenou od ducha zlého.

zuje v sobotu svého vola neb osla a nevede ho napájet? 16. A tato (žena), kteráž je dcerou Abrahamovou, kterouž satan svázal, hle již osmnáct roků, ta neměla-liž býti rozvázána od vazby své v den sobotní? 17. A když to pravil, styděli se všickni protivníci jeho, a veškeren lid radoval se ze všech těch věcí slavných, kteréž se děly od něho.

18. Pravil tedy: Čemu jest podobno království Boží, a čemu mám je přirovnati? 19. Podobno jest zrnu hořčičnému, kteréž vzav člověk jeden zasel ve své zahradě: i vzrostlo a stalo se stromem, a ptáci nebeští bydlili na ratolestech jeho. 20. A opět pravil: Komu mám přirovnati království Boží? 21. Podobno jest kvasu, kterýž vzavši žena zadělala do tří měřic mouky, až zkynulo všecko. 22. I ubíral se po městech a dědinách uče a konaje cestu do Jerusalema.

Úzká cesta spásy. Kristova bolest nad budoucí zkázou Jerusalema, v. 22.—35.

23. Kdosi pak řekl jemu: Pane, málo-li jest těch, kteří budou spaseni? A on řekl k nim: 24. Snažte se vejíti branou těsnou, neboť mnozí, pravím vám, budou

---

18—21. Z toho, že přes všecko nepřátelství odpůrců Páně lid uznával jeho činy velkolepé a z nich se radoval, vzal Pán Ježíš příležitost, aby pod obrazem zrna hořčičného a kvasu předpověděl budoucí rozvoj církve. Viz Mat. 13, 31—33, str. 71—72.

22. Šel do Jerusalema na slavnost posvěcení chrámu. Co tam činil, nevypravuje on, nýbrž sv. Jan (10, 22—39).

b. Od 13, 23—17, 10. evangelista předkládá řeči a výpovědi, které Pán Ježíš činil po slavnosti posvěcení chrámu (třetího roku činnosti své) v Peréi až do té doby, kdy nastoupil na poslední cestu do Jerusalema, ohlašuje vždy jasněji povolání pohanů do církve.

23. Otázku tu učinil nedlouho po Kristově příchodě za Jordán.

24—30. Pán Ježíš neodpověděl mu přímo, nýbrž vyzval všecky, aby vcházeli těsnou branou pokání, pokud jest čas; potom že nikdo nebude moci vejíti. Tak naznačil, že mnozí nebudou spaseni (Mat. 7, 13—14). Zároveň předpověděl, že mnozí židé nebudou činiti pokání a proto ani přijati do království nebeského, pohané pak že budou do něho povoláni.

hledati vejíti, a nebudou moci. 25. Když pak hospodář vstane a dveře zavře a vy počnete venku státi a na dveře tlouci řkouce: „Pane, otevři nám,“ tu on odpovídaje řekne vám: „Neznám vás, odkud jste.“ 26. Tehdy počnete říkati: „Jedli jsme před tebou a pili a na ulicích našich jsi učil.“ 27. I řekne vám: Neznám vás, odkud jste; odejděte ode mne všickni, činitelé nepravosti. 28. Tam bude pláč a skřípění zubů, když uvidíte Abrahama a Isáka i Jakoba a všecky proroky v království Božím, sebe pak vyháněny ven. 29. A přijdou od východu a od západu i od severu a od jihu a budou stolovati v království Božím. 30. A hle, jsou poslední, kteří budou prvními, a jsou první, kteří budou posledními.

31. V ten den přistoupili k němu někteří z fariseův a řekli jemu: Vyjdi a odebeř se odtud, neboť Herodes chce tě usmrtit. 32. I řekl jim: Jděte a povězte té lišce: Aj, vymítám zlé duchy a uzdravuji

---

25. **zavře dveře**, t. j. odejme (Bůh) možnost těžkému hříšníku pokáním zjednati si přístup do nebe. Stane se to pro veškeré lidstvo Kristovým příchodem k soudu obecnému, pro jednotlivce po jeho smrti. **Neznám vás**, t. j. neuznávám vás za své vyznavače.

26—27. Naznačuje, že pouhá známost Krista, ba ani pouhá víra v něho bez dobrých skutků nepostačí ke spáse.

30. t. j. mnozí z pohanů, kterými pohrdáte jako posledními a od spásy vyloučenými, uvěří v mé učení a budou se jím říditi a tak dojdou spásy; ale mnozí z vás židů, kteří jakožto příslušníci národa vyvoleného byli jste předem povoláni do království messianského, zůstanou v nevěře a nekajícnosti a budou proto zavrženi.

31. Herodes Antipas totiž, věda, jak četní zástupové chodí za Kristem a jak rozhodně on vystupuje proti neřestem, bál se, by nestalo se proti němu zbouření mezi lidem. Ale trápen jsa výčitkami svědomí proto, že dal usmrtiti Jana Křtitele, a pro lid nechtěl zakročiti proti Kristu násilně, nýbrž přál si, aby odešel z území jeho dobrovolně. Z té příčiny navedl několik farisců, aby mu řekli, by odtud, z Perey, území to Herodova, odešel, ježto Herodes chce jej zabíti. Ale Pán Ježíš znaje lest Herodovu nevyhověl.

32. Slova **dnes a zítra a třetího dne** znamenají tolik, co čas krátký. **Dokonáním** rozumí se oslavení lidské přirozenosti Kristovy jeho vzkříšením a nanebevstoupením. Smysl jest: Ať činí Herodes cokoli, já budu úřad svůj vy-

dnes i zítra, a třetího dne přijdu k dokonání. 33. Avšak dnes a zítra i pozejtří musím choditi, neboť nenáleží proroku zahynouti kromě Jerusalema. 34. Jerusaleme, Jerusaleme, jenž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří se k tobě posílají, kolikráte jsem chtěl shromážditi dítky tvé, jako pták hnízdo své pod křídla, a nechtěl jsi! 35. Aj zanechá se vám dům váš pustý. Pravím pak vám: Neuzříte mě, až přijde (čas), kdy řeknete: „Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně.“

KAPITOLA 14.

Pán Ježíš uzdravuje vodnatelného a nabádá ke skromnosti a k činné lásce k bližnímu, v. 1—14.

1. I stalo se, když Ježíš vešel v sobotu do domu jednoho z náčelníků farisejských, aby tam poobědval, oni ho pozorovali. 2. A hle, jeden člověk vodnatelný byl před ním. 3. I promluvil Ježíš a řekl k zákonikům a fariseům: Smí-li se v sobotu uzdravovati? 4. Ale oni mlčeli. I ujav ho, uzdravil jej a propustil. 5. A promluviv k nim, řekl: Kdo jest mezi vámi, jenž, padne-li mu osel neb vůl do jámy, nevytáhne ho ihned v den sobotní? 6. A nemohli mu na to odpověděti.

7. Pověděl pak také k pozvaným podobenství pozoruje, kterak si vybírali přední místa; pravilť: 8. Když budeš pozván od někoho na svatbu, nesedej na místo přední, aby snad vzácnější než ty nebyl pozván od něho, 9. a přijda ten, jenž pozval tebe i jeho, neřekl tobě: „Postup tomuto místo“; a tehda počal bys s hanbou seděti na místě posledním. 10. Ale když budeš pozván, jdi, posaď se na posledním místě, aby

---

konávati dále; avšak jen krátký čas, neboť za nedlouho musím po vůli Otcově umříti, abych tak přišel k svému dokonání či k oslavení lidské přirozenosti své.

33. t. j. ještě krátký čas musím choditi, konati úřad svůj, a potom odejíti, zemříti, ale nikoli z vůle Herodovy, nýbrž z vůle nebeského Otce svého, a to nikoli v Perei, nýbrž v Jerusalemě, kde tak četní proroci byli usmrceni, že takřka již ani nemůže prorok jinde zahynouti než v Jerusalemě.

34—35. viz Mat. 23, 37—39.

když přijde ten, kterýž tě pozval, řekl tobě: „Příteli, posedni výše.“ Tehdy budeš míti čest před spolustolujícími; 11. neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen.

12. Pravil však i k tomu, kterýž ho byl pozval: Strojíš-li oběd neb večeři, nezvi přátel svých ani bratrů svých ani příbuzných svých ani sousedů bohatých, aby snad i oni nepozvali zase tebe a nedostalo se ti odplaty. 13. Ale když strojíš hostinu, povolávej chudých, zmrzačelých, kulhavých a slepých, 14. a budeš blažen, neboť nemají čím odplatiti tobě; odplatí se ti zajisté při vzkříšení spravedlivých.

Podobenství o veliké večeři, v. 15—24.

15. Uslyšev to jeden ze spolustolujících, řekl jemu: Blažen, kdo bude jísti chléb v království Božím. 16. Ale on pravil jemu: Jeden člověk učinil večeři velikou a pozval mnohých. 17. I poslal služebníka svého v hodinu večeře říci pozvaným, aby přišli, ježto všecko jest již hotovo. 18. Ale oni všickni počali jednomyslně se vymlouvati. První řekl jemu: „Statek jsem koupil a musím vyjíti a jej shlédnouti. Prosím

---

12—14. Pán Ježíš nezakazuje zváti příbuzné a přátele, nýbrž zrazuje zváti pouze osoby takové, kteréž mohou odplatiti, a to proto, aby povzbudil k činné lásce k bližnímu, která velí činit dobře i bez naděje v odplatu časnou, a aby ukázal na záslužnost dobrých skutků z takové lásky nezištné vykonaných.

15. t. j. blažen ten, kdo bude požívati radostí nebeských. Židé totiž představovali si zhusta blaženost věčnou pod obrazem hostiny.

16—24. Podobenstvím tím ukazuje, že mnozí z nezřízené péče o věci časné připravují se sami o blaho věčné. Hospodářem rozumí se Bůh, velikou večeři statky a milosti messianské v církvi a věčná blaženost v nebesích. Prvními pozvanými jsou židé, jakožto členové národa vyvoleného, který Bůh již v Abrahamu a skrze proroky pozval k oněm statkům. Služebníkem jest Ježíš Kristus, jenž (již u proroka Isaiáše) nazývá se služebníkem, poněvadž přijal podobu služebníka, otroka, aby z vůle Otce nebeského vykonal dílo vykupitelské. On v hodinu večeře, t j. v plnosti času tu sám, tam skrze zřízence své vyzýval židy, jmenovitě jejich zástupce a náčelníky, aby vstoupíce do jeho království súčastnili se messianské hostiny, ale oni čekajíce v pozemské mysli

tě, měj mne za omluvena.“ 19. A druhý řekl: „Patero spřežení volů jsem koupil, a jdu je zkusit; prosím tě měj mne za omluvena.“ 20. A jiný řekl: „Ženu jsem pojal a proto nemohu přijíti.“ 21. A služebník vrátiv se, zvěstoval to pánu svému. Tu rozhněval se hospodář a řekl svému služebníku: Vyjdi rychle na silnice a ulice města a chudé a zmrzačelé a slepé i kulhavé uveď sem. 22. I řekl služebník: Pane, stalo se, jak jsi rozkázal, a ještě jest místo. 23. A pán řekl služebníkovi: Vyjdi na cesty a ke plotům a přinuť vejíti, ať se naplní dům můj. 24. Pravímť vám, že žádný z těch mužů, kteří byli pozváni, neokusí večeře mé.

Čeho se žádá od pravých následovníků Kristových, v. 25—35.

25. I šli s ním mnozí zástupové, a on obrátiv se řekl k nim: 26. Jde-li kdo ke mně a nemá v nenávisti otce svého a matky své i manželky a dítek a bratrův i sester svých, ano i života svého, nemůže býti mým učeníkem. 27. A kdo nenese kříže svého a nejde za mnou, nemůže býti mým učeníkem. 28. Neboť kdo z vás chtěje vystavěti věž, nesedne dříve a nepočítá

své vykupitele časného, který by jim dopomohl k časnému blahu a lesku, neposlechli ho. I vyzýval celníky a hříšníky, vyzýval (skrze zřízence své) i Samaritány a pohany, až by se dům jeho (církev) naplnil hodovníky, až by se dovršil počet vyvolených. Hostina započala Kristovým vystoupením, trvá dále v církvi a dovrší se blažeností věčnou v nebesích.

25—27. Smysl jest: Kdo chce býti pravým následovníkem Kristovým a přijíti za ním do blaženosti věčné, musí býti hotov raději všecko i život obětovati a každé utrpení snášeti, než jeho se zříci.

28—33. Poněvadž pravému následovníku Páně staví se v cestu mnoho překážek a obtíží, ukazuje příkladem o stavbě věže (domu věži podobného) a o králi strojícímu se k válce, že pravý následovník jeho musí přičiňovati se vší silou o to, aby se udržel na cestě pravé, a zmužile bojovati, aby překonal překážky spásy. (Staviteli ovšem jest volno upustiti od stavby, nemá-li dosti peněz na ni, ale chce-li stavbu provésti, nesmí upustiti od ní, nýbrž přičiniti se, aby potřebný náklad si zaopatřil; a podobně i král může upustiti od války, není-li dosti sílen, ale chce-li dojíti vítězství nad nepřítelem, nesmí upustiti od ní, nýbrž postarati se o náležitou pomoc a bojovati co nejstatečněji.)

potřebného nákladu, má-li dosti, aby dostavěl, 29. by snad, kdyby položil základ a nemohl dokončiti, všickni ti, kteří by to viděli, nepočali se mu posmívati 30. řkouce: Tento člověk počal stavěti a nemohl dokončiti. 31. Aneb, který král chtěje počíti válku proti jinému králi, nesedne dříve a nepřemýšlí, je-li s to, aby s desíti tisíci utkal se s tím, jenž s dvaceti tisíci táhne na něho? 32. Sic jinak, pokud tento ještě opodál jest, odešle poselství a žádá za jednání o mír. 33. Tak tedy každý z vás, jenž neodříká se všeho, co má, nemůže býti mým učeníkem. 34. Dobrou věcí je sůl: zkazí-li se však i sůl, čím se osolí? 35. Ani do země ani do hnoje se nehodí, nýbrž ven se vyhodí. Kdo má uši k slyšení, slyš.

KAPITOLA 15.

Podobenství o ztracené ovci a o ztraceném penízi, v. 1—10.

1. Přibližovali se pak k němu celníci a hříšníci, aby ho slyšeli. 2. A fariseové i zákoníci reptali, řkouce: Tento přijímá hříšníky a jí s nimi. 3. I pověděl jim podobenství toto, řka: 4. Který člověk z vás, maje sto ovec a ztrativ jednu z nich, nenechá devadesáti devíti na poušti a nejde po té, která se byla ztratila, až ji nalezne? 5. A když ji nalezne, vloží ji s radostí na ramena svá 6. a přijda domů svolá přátele a sousedy a řekne jim: „Radujte se se mnou, neboť jsem nalezl

---

34—35. Viz Mark. 9, 49; Mat. 5, 13. Na tomto místě praví Pán Ježíš slova ta nejen k apoštolům a jich nástupcům, nýbrž i ke všem vyznavačům svým. Neboť každý pravý vyznavač jeho má býti bližnímu svému tím, čím jest sůl pokrmům, svým totiž příkladem a poučováním zdržovati jej od zlého a dodávati chuti k dobrému.

15, 1—2. Pán Ježíš přijímal laskavě jak celníky tak jiné lidi za veřejné hříšníky pokládané; neboť chtěl je získati, aby je tím spíše pohnul ku pravému pokání. Ale fariseové a zákoníci horšili se nad tím, a vytýkali mu to, pokládajíce za nepřiměřené, aby veřejný učitel s takovými lidmi obcoval.

4—10. Aby jim Pán Ježíš ukázal, že jedná správně, pověděl jim dvojí tato podobenství, poučuje jimi, jak velice se Bohu líbí pravé pokání.

ovci, která se byla ztratila". 7. Pravím vám, že tak větší bude radost v nebesích nad jedním hříšníkem pokání činícím, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují.

8. Aneb která žena majíc deset drachem, ztratí-li jednu drachmu, nerozežhne svíce a nemete domu svého a nehledá pilně, až ji nalezne? 9. A když ji nalezne, svolá přítelkyně i sousedky své a řekne: Radujte se se mnou, neboť jsem nalezla drachmu, kterou jsem byla ztratila. 10. Tak, pravím vám, budou andělé míti radost nad jedním hříšníkem pokání činícím.

Podobenství o marnotratném synu, v. 11—32.

11. Pravil také: Jeden člověk měl dva syny, 12. a mladší z nich řekl otci: Otče dej mi ten díl statku, který na mne připadá. I rozdělil jim majetek. 13. A po nemnoha dnech syn mladší sebrav všecko, odešel do krajiny daleké a tam promarnil statek svůj živ jsa prostopášně. 14. A když byl všecko utratil, nastal v té krajině hlad veliký, a oň počal trpěti nouzi. 15. I šel a přidržel se jednoho občana té krajiny, a ten poslal jej do dvora svého, aby pásl vepře. 16. I přál si naplniti své břicho lusky, kteréž jedli vepři, ale nikdo mu (jich) nedával. 17. Šel tedy do sebe a řekl: Kolik

---

7. Slovy těmi nemíní Pán Ježíš říci, že by Bůh měl skutečně větší radost nad jedním hříšníkem kajícím než nad 99 spravedlivými, nýbrž chce toliko s důrazem vytknouti, jak velice se Bohu líbí pravé pokání a jakou cenu má lidská duše. K tomu konci líčí věc po lidsku, užívajíc totiž porovnání od člověka, který ztrativ věc cennou, na okamžik skutečně bývá pojat zármutkem tak velikým, že na tu chvíli na jiné své věci rovněž cenné ani nemyslí, a když ji najde, opět na okamžik tak velikou radost pociťuje, že radost ta převyšuje onu radost, kterou tu chvíli má nad věcmi jinými. — Ostatně té radosti, která plyne z opravdového obrácení se hříšníka, nemají ovšem v nebi ze spravedlivých, a to proto, poněvadž jsouce spravedliví, pokání nepotřebují.

8. Drachma byl peníz řecký, jenž platil as 75—80 h.

16. lusky, t. j. ovoce rohovníku či tak zvaného chleba svatojanského, jímž krmili a krmí dobytek; ale též chudí lidé na východě jím se živili a živí.

dělníků v domě otce mého má hojnost chleba, a já hynu zde hladem. 18. Vstanu a půjdu k otci svému a řeknu jemu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; 19. již nejsem hoden slouti synem tvým. Učiň mne jako jednoho ze svých dělníků. 20. A vstav šel k otci svému. Když pak byl ještě opodál, otec jeho spatřil jej a byl hnut milosrdenstvím; i běžel a padl mu kolem krku a zulíbal ho. 21. I řekl mu syn: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouti synem tvým. 22. Ale otec řekl ke svým služebníkům: Rychle přineste roucho přední a oblecte ho a dejte mu prsten na ruku a obuv na nohy jeho; 23. a přiveďte tele tučné a zabijte je, a jezme a veselme se; 24. neboť tento syn můj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen, a jest nalezen. I počali se veseliti.

25. Byl pak syn jeho starší na poli; a když přicházel a se blížil k domu, uslyšel hudbu a tanec. 26. I povolal k sobě jednoho ze služebníkův a otázal se ho, co by to bylo. 27. A on řekl jemu: Bratr tvůj přišel a tvůj otec zabil tučné tele, poněvadž jej dostal zdravého. 28. I rozhněval se a nechtěl vejíti. Tedy otec jeho vyšed počal ho chlácholiti. 29. Ale on odpověděv řekl svému otci: Hle, tolik roků sloužím tobě a nikdy jsem přikázání tvého nepřestoupil, a nikdy jsi mi nedal (ani) kozelce, abych se poveselil se svými přáteli. 30. Ale když přišel tento syn tvůj, který prohýřil majetek svůj s nevěstkami, zabil jsi mu tučné tele. 31. On však řekl jemu: Synu můj, ty jsi vždycky se mnou, a všecky věci mé jsou tvoje; 32. veselit se však a radovati se náleželo, neboť tento bratr tvůj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen.

---

32. Podobenstvím tímto ukazuje Pán Ježíš, jak ochotně Bůh odpouští tomu, kdo činí opravdové pokání. Synem starším mínil spravedlivé, kteří zůstávají věrni ve službě Boží a proto i ve spojení s Bohem; synem mladším nespravedlivé či hříšníky, kteří odloučivše se od Boha, různým žádostem zlým ve mravní bídě otročí a teprve po mnohém bloudění k Bohu se kajícně vracejí a od něho s láskou přijímáni bývají. Jako nestala se žádná křivda synu staršímu oním slitováním, které měl otec se synem mladším, tak neubližuje se ani spravedlivým oním milosrdenstvím, s kterým Bůh přijímá na milost hříšníky. Nesprávně proto

KAPITOLA 16.

Podobenství o nespravedlivém vladaři a o boháči a Lazarovi, v. 1-31.

1. Pravil pak i ke svým učeníkům: Byl jeden člověk bohatý, který měl vladaře, a ten byl udán u něho, jakoby rozplýtvával jeho majetek. 2. I povolal jej k sobě a řekl jemu: Co to slyším o tobě? Vydej počet z vladařství svého, neboť již nebudeš moci vladařiti. 3. I řekl vladař sám u sebe: „Co mám dělati? Neboť pán odnímá ode mne vladařství. Kopati nemohu, žebrati se stydím. 4. Vím, co učiním, aby přijali mne do domů svých, když budu zbaven vladařství.“ 5. A zavolav k sobě jednoho každého z dlužníků svého pána, řekl prvnímu: Kolik jsi dlužen pánu mému? 6. On pak řekl: Sto tun oleje. I řekl mu: Vezmi úpis svůj a sedna rychle napiš padesát. 7. Potom řekl druhému: Ty pak, kolik dlužuješ? A on řekl: Sto korců pšenice. Dí jemu: Vezmi úpis svůj a napiš osmdesát. 8. I pochválil pán vladaře nespravedlivého, že jednal

---

jednal by člověk spravedlivý, kdyby se horšil nad milosrdenstvím, které Bůh činí hříšníkům kajícím, a tak, míní Pán, nesprávně jednali i fariseové, když se horšili, že on přijímal laskavě celníky a hříšníky.

1. vladaře, t. j. správce statků.

6. tuna, hebrejsky bat, míra to na tekutiny, která dle jedněch obsahovala 39·5 l, dle jiných 24 l.

7. korec, hebrejská míra kor na sutiny, jež obsahovala 10 tun či batův (395 neb 240 l). Tyto dva dlužníky uvádí pouze na příklad; podobně jednal onen správce také s ostatními dlužníky.

8. Pochválil ho, nikoli proto, že byl nespravedlivý, nýbrž proto, že jednal opatrně postarav se o svou budoucnost. Synové tohoto světa, t. j. lidé od Boha odvrácení a mysli pozemské, jsou opatrnější ve svém pokolení, t. j. když jednají mezi sebou a pro sebe. Opatrnější jsou v tom smyslu, že při svém jednání řídí se pouze pravidly opatrnosti a proto při volbě prostředků hledí toliko k tomu, aby prostředky vedly k jejich cíli (třeba nedobrému), a ne také k tomu, aby byly dovoleny, synové světla však či lidé spravedliví řídí se nejen pravidly opatrnosti, nýbrž i zásadami mravními, vůlí Boží, a proto při svém jednání hledí i k dobrému cíli i k tomu, aby užili k němu prostředků jen takových, které by byly nejen vhodny, ale i dovoleny.

opatrně; neboť synové tohoto světa jsou opatrnější ve svém pokolení, než synové světla. 9. I já pravím vám: Učiňte si přátele z mamony nepravosti, aby, když dokonáte, přijali vás do stanů věčných. 10. Kdo jest věrným ve věcech nejmenších, jest věren i ve věcech velikých a kdo jest ve věcech nejmenších nesprávným, jest nesprávným i ve věcech velikých. 11. Nebyli-li jste věrni v nepravé mamoně, kdo dá vám statky opravdové? 12. A jestli v cizím nebyli jste věrni, kdo dá vám to, co vaše jest? 13. Žádný služebník nemůže dvěma pánům sloužiti, neboť buď jednoho bude nenáviděti a druhého milovati, aneb jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně.

14. To všecko poslouchali fariseové, kteří byli lakomí, a posmívali se mu. 15. I řekl jim: Vy jste to, kteří se děláte spravedlivými před lidmi, avšak Bůh

---

9. t. j. zjednávejte si zásluhy pro nebe, užívajíce podle vůle Boží statků pozemských, jež právem lze zváti mamonou (statky) nepravosti či mamonou nepravou neb nespravedlivou, poněvadž jich lidé neprávě, nespravedlivě dobývají a zle užívají; zjednávejte si je k tomu, aby, až zemřete, přijal vás Bůh do nebe.

10—12. Věcmi nejmenšími a cizími rozumí statky pozemské podobně jakož i mamonou nepravou. Nazývá je cizími, poněvadž vlastním pánem jejich není člověk, nýbrž Bůh, kterýž je člověku pouze na čas propůjčuje. Věcmi velikými, statky opravdovými a tím, co vaše jest, míní statky duchovní, messianské (milosti a pravdy křesťanské); nazývá je našimi, poněvadž nám je dává tak, že nám jich nikdy neodnímá bez naší vůle, bez naší viny.

13. Podobenstvím o nespravedlivém vladaři poučil Pán Ježíš své věrné, kterak mají užívati statků pozemských, aby dosáhli blaha věčného. Aby ho tím spíše poslechli, upozorňuje na to, že nezřízené bažení po statcích pozemských a nepravé užívání jich nedá se srovnati s náležitou službou Boží. (Viz Mat. 6, 24. pozn.)

14—15. Fariseové posmívali se, neboť pokládali za pošetilé tvrzení Páně, že by náklonnost k statkům pozemským a bažení po nich nedalo se srovnati se službou Boží. Vždyť oni také lnuli k nim a bažili po nich, a přece pokládali se za spravedlivé a za řádné vykonavatele zákona. Proto poučil je Pán Ježíš, že se neprávem posmívají, prohlásiv, že před Bohem nejsou spravedlivými, nýbrž ohavností.

zná srdce vaše; neboť co u lidí jest vznešeným, to před Bohem jest ohavností. 16. Zákon a proroci (trvali) až do Jana; od té chvíle království Boží se zvěstuje, a každý mu činí násilí. 17. Snazší však jest, aby nebe a země pominuly, než aby padla jedna čárka zákona. 18. Každý, kdo propouští svou manželku a béře si jinou, cizoloží, a kdo si béře propuštěnou od muže, cizoloží.

19. Byl jeden člověk bohatý, a ten se odíval v purpur a kment a hodoval každého dne skvostně. 20. Jeden pak žebrák, jménem Lazar, ležel u vrat jeho pln vředů 21. a žádal se nasytit z drobtů, jež padaly se stolu boháčova (ale nikdo mu nedával), ba i psi přicházeli a lízali vředy jeho. 22. I stalo se, že ten žebrák zemřel a donesen byl od andělů do lůna Abrahamova; a

---

16. Praví to s hledem k farisеům (a svým odpůrcům) aby dokázal, co pravil, že totiž jsou ohavností před Bohem, Jsou tím proto, poněvadž království Božímu činí násilí a překážky, a to hned od jeho počátku. (Viz. Mat. 11, 12—13.)

17. Upozorňuje tak, že nepřišel Zákon Starý rušit, nýbrž naplnit, a tak znova ukazuje, že pravdu řekl o nich, neboť kdyby byli pravými milovníky Zákona, za jaké se vydávají, přidrželi by se ho (Pána Ježíše), vidouce, že Zákon naplňuje. (Viz Mat. 5, 18.)

18. Na jednom příkladě ukazuje, že přišel Zákon naplnit, obnoviv totiž původní nerozlučnost svazku manželského. (Viz Mat. 5, 32. 19, 9; Mark. 10, 11.)

21. Psi ti obnovujíce lízáním svým rány jeho byli mu tím na obtíž a stěžovali trapný jeho stav tím více, poněvadž neměl tolik síly, aby je odehnal. Nicméně snášel vše s trpělivostí a oddaností do vůle Boží. — Boháč . . . pohřben byl v pekle. Pozdvih pak (když pak — pozdvihl). Rukopisy řecké a některé i latinské vztahují slova „v pekle“ k větě následující, majíce takto: „pohřben byl. A v pekle pozdvih“. Smysl však zůstává při jednom i druhém čtení týž; neboť také podle řeckého čtení boháč přišel do pekla, a rozumí se samo sebou, že do hrobu pohřbeno bylo pouze tělo jeho.

22—31. Podobenstvím tímto učí Pán Ježíš, že tresty věčné stihnou nekající lakomce a ty, kteří statků pozemských zneužívají k rozkošem, radostí nebeských pak že může si zasloužiti člověk i v největší chudobě. Také dával jím na jevo, že mezi zavrženci a mezi svatými v nebi nen žádného obcování neb spojení.

zemřel i boháč a pohřben byl v pekle. 23. Když pak v mukách pozdvihl očí svých, uzřel Abrahama zdaleka a Lazara v lůně jeho. 24. I zvolal a řekl: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého ve vodě a ochladí jazyk můj, neboť se trápím v tomto plameni. 25. Ale Abraham řekl jemu: Synu, rozpomeň se, že jsi obdržel své věci dobré ve svém životě a Lazar podobně věci zlé; nyní pak on se zde těší, ty však se trápíš. 26. A mimo to jest mezi námi a vámi stanovena veliká propast, aby nemohli ti, kteří by chtěli přejíti odtud k vám, ani odonud k nám se přepraviti. 27. I řekl: Prosím tě tedy, otče, abys ho poslal do domu otce mého, 28. neboť mám pět bratrů, ať jim svědčí, aby také oni nepřišli do toho místa trápení. 29. Ale Abraham řekl jemu: Mají Mojžíše a proroky, těch ať poslouchají. 30. On však pravil: Nikoliv, otče Abrahame, ale přijde-li k nim někdo z mrtvých, budou činiti pokání. 31. Tu řekl mu: Neposlouchají-li Mojžíše a proroků, neuvěří, ani kdyby někdo vstal z mrtvých.

KAPITOLA 17.

O pohoršení, smířlivosti, pevné víře a pokoře, v 1—12.

1. I řekl k učeníkům svým: Není možno, aby nepřišla pohoršení, ale běda tomu, skrze něhož přicházejí. 2. Užitečnější bylo by mu, kdyby kámen mlýnský zavěsil se na hrdlo jeho a on uvržen byl do moře.
3. Mějte se na pozoru. Zhřešil-li proti tobě bratr tvůj, domluv mu, a bude-li toho litovati, odpusť mu. 4. A jestliže sedmkrát za den prohřeší se proti tobě a sedmkrát se k tobě obrátí slovy: „Lituji toho“, odpusť mu.
5. I řekli apoštolé Pánu: Přidej nám víry. 6. A Pán řekl: Budete-li míti víru jako zrno hořčičné, řeknete tomuto fíku: „Vykořeň se a přesaď se do moře“, a poslechne vás.

17, 1—2. Viz Mat. 18, 6—7; Mark. 9, 41.
3—4. viz Mar. 18, 15.
5—6. viz Mat. 17, 19.

7. Kdo z vás maje služebníka, jenž orá neb pase, řekne mu, když se s pole vrátí: Pojď hned a posaď se k jídlu? 8. Zdaliž spíše neřekne mu: Připrav mi jídlo a přepásav se posluhuj mi, až se najím a napiji, a potom ty budeš jísti a píti. 9. Vzdává-liž díky služebníku tomu proto, že vykonal, co mu byl rozkázal? 10. Myslím, že nikoliv. Tak i vy, když učiníte všecko, co se vám přikázalo, rcete: Služebníci neužiteční jsme; co jsme učiniti měli, učinili jsme.

Deset malomocných uzdraveno, v. 11—19.*)

11. I stalo se, když se ubíral do Jerusalema, šel (po hranicích) mezi Samařskem a Galilei. 12. A když vcházel do jednoho městečka, potkalo se s ním deset mužů malomocných, kteří stáli zdaleka 13. a pozdvihše hlasu pravili: Ježíši, mistře, smiluj se nad námi.

1—10. Smysl jest: Jako žádný služebník nebere se pouze pro jednu práci, na př. oráč pouze pro orání, ani pastýř pouze pro pasení, nýbrž povinen jest učiniti všecko, co mu pán jeho přikáže, aniž proto smí se právem domýšleti, že mu patří za to zvláštní díky neb odměna, tak i apoštolé a křesťané vůbec jakožto služebníci Kristovi jsou povinni činiti všecko, co přikazuje Kristus (Bůh), aniž proto smějí dovoleně oddati se domýšlivosti, nýbrž v pokoře vyznati, že jsou služebníci neužiteční, ježto i když všecko vykonali, co Bůh přikázal, nejen jednáním svým žádného prospěchu Bohu nezpůsobili, nýbrž ani nic jiného neučinili, než čím byli povinni. Podobenstvím tímto tedy Pán Ježíš pouze varuje před domýšlivostí a pýchou a nabádá ku pokoře, nikterak však nepopírá záslužnosti dobrých skutků. (Vždyť nepraví: „Vy jste služebníci neužiteční", nýbrž „rcete: služebníci neužiteční jsme". Oni tedy toliko mají v pokoře uznati svou nehodnost a to tím spíše, poněvadž bez pomoci Boží by přikázání Boží nezachovali a bez milosti posvěcující nebyly by dobré skutky jejich záslužny. Ale ovšem Bůh přičítá zásluhu těm skutkům dobrým, které činí s jeho pomocí ve stavu posvěcující milosti Boží.

*) c) Od 17, 11—19, 27. evangelista vyličuje poslední cestu Kristovu přes Samařsko, Galilei, Pereu, Jericho až ke slavnému vjezdu do Jerusalema, vytýkaje zvláště ony skutky a výpovědi, kterými Pán Ježíš opětně naváděl učeníky své k životu dokonalému a spolu na jevo dával, že také pohané jsou povoláni do církve.

14. A on uzřev je řekl jim: Jděte, ukažte se kněžím. I stalo se, když šli, uzdravili se. 15. Jeden pak z nich vida, že jest uzdraven, navrátil se hlasem velikým velebě Boha 16. a padl na tvář k nohám jeho čině mu díky. A ten byl Samaritán. 17. I promluvil Ježíš a řekl: Zdaliž nebylo jich deset uzdraveno? A kde jest jich devět? 18. Neshledal-liž se nikdo, jenž by se byl vrátil a vzdal chválu Bohu, jediné cizozemec tento? 19. A řekl jemu: Vstaň a jdi, víra tvá tě uzdravila.

Pán Ježíš mluví o svém příchodě k soudu a nabádá k bdělosti, v. 20—37.

20. Byv pak otázán od fariseů, kdy přijde království Boží, odpověděl jim: Království Boží nepřijde s patrností, 21. ani neřeknou: „Aj tuto“ aneb „aj tamto“. Neboť hle, království Boží jest ve vás. 22. I řekl ke svým učeníkům: Přijdou dnové, kdy budete toužiti, abyste viděli jeden den Syna člověka, a neuvidíte. 23. A řeknou vám: „Hle tuto“ a „Hle tamto“ (jest). Neodcházejte a nechoďte za nimi. 24. Neboť jako blesk blýskaje se od jedné končiny pod nebem září (až) do druhé končiny pod nebem, tak bude Syn člověka v den svůj. 25. Dříve však musí mnoho trpěti a za-

---

14. Neuzdravil jich hned, nýbrž teprv tehdy, když poslechnuvše jeho rozkazu ubírali se ke kněžím (Samaritán nejspíše ke svému knězi samaritánskému, ostatní do Jerusalema) u víře, že budou uznáni za zdravé. Chtěl zajisté, aby věrou a poslušnosti svou ukázali se býti hodni tak velikého dobrodiní.

19. Srovn. Mark 5. 34 pozn.

20—21. t. j. nepřijde s leskem vnějším, jakož myslí fariseové, ani nebude vázáno nějakým územím, nýbrž vznikne bez lesku vnějšího a to předem v nitru člověka, ano základy jeho jsou již položeny, a ono trvá již mezi vámi ve svých počátcích. (Slova ve vás znamenají i ve vašem nitru i mezi vámi. Pokud se to bere ve smyslu prvém, ve vás či v mysli vaší, lze to rozuměti pouze o těch, kteří učení Kristovo přijímali s věrou.)

22. t. j. přijdou na apoštoly a na jiné vyznavače mé dnové takových strastí a útrap, že budou si žádati, abych se jim zase objevil a z těch utrpení je vytrhl.

23—24. Srvn. Mat. 24, 23—27; Mark. 13, 21.

vržen býti od pokolení tohoto. 26. A jako bylo za dnů Noemových, tak bude i za dnů Syna člověka; 27. jedli a pili, ženili a vdávali se, až do dne, ve kterém Noe vešel do korábu, a přišla potopa a zahubila všecky. 28. Podobně jako se stalo za dnů Lotových: jedli a pili, kupovali a prodávali, sázeli a stavěli; 29. ale toho dne, ve kterém Lot vyšel ze Sodomy, deštil (Bůh) ohněm a sírou a zahubil všecky, 30. tak bude v ten den, ve kterém Syn člověka se zjeví. 31. Kdo v tu hodinu bude na střeše a nádobí jeho v domě, nesestupuj vzít je, a kdo (bude) na poli, rovněž nevracej se na zad. 32. Pamatujte na ženu Lotovu. 33. Kdo bude hledati život svůj zachovat, ztratí jej, a kdo ho ztratí, zachová jej. 34. Pravím vám: V tu noc budou dva na jednom loži; jeden bude vzat a druhý zanechán; 35. dvě budou mlíti spolu: jedna bude vzata a druhá zanechána; dva (budou) na poli: jeden bude vzat a druhý zanechán. 36. Tu odpověděli a řekli: Kde, Pane? 37. A on řekl jim: Kdekoli bude tělo, tam shromáždí se i orlové.

KAPITOLA 18.

Podobenství o nepravém soudci, o fariseovi a celníkovi, v.1—14.

1. Pověděl pak jim podobenství s ohledem na to, že jest potřebí vždycky se modliti a neustávati. 2. Pravil: V jistém městě byl jeden soudce, který se

---

26—30. Srvn. Mat 24, 37—39; 1. Mojž. 7, 7; 19, 25.

31—32. Srovn. Mat 24, 17—18. Jako v čas zkázy Jerusalema bylo lze zachrániti se pouze rychlým útěkem, tak i v čas příchodu Kristova k soudu bude lze (hříšníku) zachovati se před věčnou záhubou jediné rychlým útěkem ke Kristu s opravdovou kajícností. Neučiní-li tak, stane se mu podobně jako ženě Lotově, když želíc zanechaných statků se obrátila a tak rozkaz daný přestoupila. Zahyne i se svými statky.

33. Srovn. Mat. 10, 39; Mark. 8, 35.

34—35. Srovn. Mat 24, 40—42.

37. Viz Mat. 24, 28.

1—8. Podobenstvím tímto nabádá Pán Ježíš k modlitbě vytrvalé, poučuje, že jestli soudce nespravedlivý vyslyšel konečně prosbu vytrvalou, čím spíše vyslyší Bůh nejvýš spravedlivý a dobrotivý vytrvalé prosby svých věrných.

Boha nebál a člověka neostýchal. 3. A byla v tom městě (též) vdova jedna, která k němu přicházela a říkala: Obhaj mě před mým protivníkem. 4. Ale on nechtěl po dlouhý čas. Potom však řekl sám u sebe: Ačkoliv se Boha nebojím a člověka neostýchám, přece proto, 5. že ta vdova jest mi obtížna, obhájím ji, aby naposledy nepřišla a mě nestloukla. 6. I řekl Pán: Slyšte, co praví soudce nespravedlivý; 7. a Bůh — neobhájí-liž svých vyvolenců, kteří k němu volají dnem i nocí, a bude-liž prodlévati jim (pomoci)? 8. Pravím vám, že v brzku jich obhájí. Avšak zdaliž Syn člověka nalezne víru na zemi, až přijde?

9. Pověděl však také k některým lidem, kteří v sebe důvěřovali, že jsou spravedliví, a jinými pohrdali, podobenství toto: 10. Dva lidé vstoupili do chrámu aby se modlili, jeden fariseus a druhý celník. 11. Fariseus postaviv se modlil se sám u sebe takto: Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, lupiči, nespravedliví, cizoložníci, aneb jako i tento celník. 12. Postím se dvakráte za týden, desátky dávám ze všeho, co vytěžím. 13. Ale celník stoje zdaleka, nechtěl ani oči pozdvihnouti k nebi, nýbrž bil se v prsa svá a říkal: Bože, buď milostiv mně hříšnému. 14. Pravím vám: Tento odešel do svého domu ospravedlněn nad onoho, neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen.

---

3. obhajme. Slovo ἐκδικεῖν v textě řeckém jakož i vindicare v textě latinském znamená i obhajovati i pomstíti. Poněvadž však vdova ta nežádala zajisté pomsty, nýbrž ochrany a spravedlnosti, užili jsme výrazu prvého.

8. v brzku, t. j. v době krátké, ale vždy nikoli podle časové míry lidské, nýbrž s hledem k věčnosti. — Aby však člověk vytrval ve svých modlitbách, musí míti pevnou víru; ale právě víry takové nebude u přemnohých v době před nastávajícím již příchodem Kristovým k soudu přes to, že doba ta bude na výsost vážná a plná strastí. A to vyjadřuje Pán slovy: Zdaliž Syn člověka nalezne víru . . .?

11—14. Podobenstvím tímto nabádá Pán Ježíš ku pokoře.

12. postím se dvakrát za týden totiž dobrovolně (mimo posty přikázané). Farisеové postívali se dobrovolně v pondělí a ve čtvrtek.

Pán Ježíš žehná dítkám a doporučuje dobrovolnou chudobu, v. 15—30.

15. I přinášeli k němu také malé dítky, aby se jich dotýkal. Uzřevše to učeníci, domlouvali jim; 16. ale Ježíš povolav je k sobě pravil: Nechte dítek přicházeti ke mně a nebraňte jim; neboť takových jest království Boží. 17. Amen pravím vám: Kdo nepřijme království Božího jako dítko, nevejde do něho.

18. I otázal se ho jeden náčelník, řka: Mistře dobrý, co musím učinit, abych život věčný obdržel? 19. Ježíš pak řekl jemu: Proč mě nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý leč jediný Bůh. 20. Přikázání znáš: Nezcizoložíš, nezabiješ, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, cti otce svého i matku svou. 21. A on řekl: Toto všecko zachovával jsem od svého mládí. 22. Uslyšev to Ježíš, řekl jemu: Ještě jednoho se ti nedostává: Prodej všecko, co máš a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď, následuj mne. 23. Ale on uslyšev to, zarmoutil se; neboť byl velmi bohatý. 24. A Ježíš vida ho zarmoucena, pravil: Jak těžko vejdou do království Božího ti, kteří mají peníze. 25. Snáze jest zajisté velbloudu projíti uchem jehelním, než boháči vejít do království Božího. 26. I řekli ti, kteří to slyšeli: I kdož může býti spasen. 27. Ale on řekl jim; Co jest nemožno u lidí, možno jest u Boha. 28. Tu řekl Petr: Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe. 29. A on řekl jim: Amen pravím vám: Není nikoho, jenž by opustil dům neb rodiče neb manželku neb dítky pro království Boží, 30. aby neobdržel mnohem více v čase tomto, a v budoucím věku život věčný.

Pán Ježíš předpovídá po třetí své umučení, v. 31—34.

31. Potom Ježíš pojav dvanácte, řekl jim: Aj vstupujeme do Jerusalema, a dokoná se (tam) všecko, co psáno jest skrze proroky o Synu člověka; 32. bude

---

15—17. viz Mat. 19, 13—15; Mark. 10, 13—16.
18—30. viz Mat. 19, 16—29; Mark. 10, 17—30.
31—34. viz Mat. 20, 17—19; Mark. 10, 32—34. Srovn. Mark. 9, 31. pozn.
35—43. viz Mat. 20, 29—34; Mark. 10, 46—52. pozn.

totiž vydán pohanům a budou se mu posmívati a ho bičovati a na něj plivati, 33. a když jej zbičují, zabijí ho; ale třetího dne vstane z mrtvých. 34. Oni však nesrozuměli z toho ničemu, a bylo to slovo skryto před nimi, a nepoznali, co bylo řečeno.

Pán Ježíš uzdravuje slepce u Jericha, v. 35—43.

35. Stalo se pak, když se přibližoval k Jerichu, slepec jeden seděl podle cesty a žebral. 36. A uslyšev zástup mimo jíti, tázal se, co to jest. 37. A řekli mu, že Ježíš Nazaretský tudy jde. 38. I zvolal, řka: Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou. 39. A ti, kteří šli napřed, domlouvali mu, aby mlčel. Ale on mnohem více křičel: Synu Davidův, smiluj se nade mnou. 40. I zastavil se Ježíš a kázal, aby ho k němu přivedli. A když se přiblížil, otázal se ho, 41. řka: Co chceš, abych ti učinil. On pak řekl: Pane, ať vidím. 42. I řekl mu Ježíš: Prohlédni; víra tvá tě uzdravila. 43. A ihned prohlédl, a šel za ním velebě Boha. A veškeren lid uzřev to vzdal chválu Bohu.

KAPITOLA 19.

Pán Ježíš v domě Zacheově, v. 1—10.

1. A vešed ubíral se skrze Jericho. 2. A hle, byl tu muž, jménem Zacheus, a ten byl vrchním nad celníky, a byl velmi bohat. 3. A hleděl spatřiti Ježíše, který to jest, ale nemohl pro zástup, neboť byl postavy malé. 4. Běžel tedy napřed a vystoupil na strom planého fíku, aby ho uviděl, neboť tudy měl jíti. 5. A když Ježíš přišel k tomu místu, pohleděv vzhůru, spatřil jej a řekl k němu: Zachee, sestup spěšně dolů, neboť dnes musím v domě tvém zůstati. 6. I sestoupil spěšně a přijal ho s radostí. 7. A všickni vidouce to, reptali řkouce: K člověku hříšnému zavítal. 8. Zacheus však přistoupiv, řekl ku Pánu: Aj polovici majetku

---

19, 3. Který to jest, t. j. který z těch mužů, kteří byli v zástupě, jest Ježíš.

4. strom planého fíku či sykomoros neb fík morušolistý, jenž má listy jako moruše, ovoce jako fík

7. Všickni vidouce to, t. j. všickni fariseové a stoupenci jejich, kteří to viděli

svého, Pane, dávám chudým, a oklamal-li jsem koho v čem, navrátím čtvernásobně. 9. A Ježíš řekl jemu: Dnes stalo se spasení domu tomuto, neboť i on jest syn Abrahamův. 10. Vždyť Syn člověka přišel hledat a spasit, co bylo zahynulo.

Podobenství o desíti hřivnách, v. 11—27.

11. Poněvadž to poslouchali, připojil ještě jedno podobenství protože byl blízko Jerusalema a oni se domnívali, že království Boží zjeví se ihned. 12. Pravil totiž: Jeden člověk urozený odebral se do daleké krajiny, aby ujal pro sebe království a se opět vrátil. 13. Povolav však deset služebníků svých, dal jim deset hřiven a řekl jim: Těžte jimi, dokavad nepřijdu. 14. Ale spoluobčané jeho nenáviděli ho a poslali za ním

---

9. Udělil totiž milost svou Zacheovi, hledě k jeho víře a k mysli kající, kterou svými slovy projevil. Skrze Zachea dostalo se jí však také jeho domu či jeho rodině a domácím, pokud totiž Zacheus obrátiv se, zavedl ve svém domě nový způsob života a pokud po jeho příkladě také domácí jeho v Krista uvěřili a pokání činili. Stalo se to proto, poněvadž Zacheus přes to, že jakožto celník byl u židů v opovržení, byl přece také synem, t. j. potomkem Abrahamovým a jako takový měl právo na spásu Abrahamovi a jeho potomkům zaslíbenou, když v Krista uvěřiv své hříchy uznal a z nich pokání činil.

11—27. Podobenství toto promluvil ještě v domě Zacheově aneb spíše před ním. Pověděl je proto, poněvadž mnozí z těch, kteří s ním byli, se domnívali, že založí již v Jerusalemě království messianské jakožto slavnou říši pozemskou, soudíce tak tím spíše, poněvadž se právě ubíral do Jerusalema. A pověděl je proto, aby poučil, že nezaloží ještě slavného a věčně oblažujícího království svého, nýbrž že dříve odejde, nechaje každého působiti těmi dary a milostmi, které mu byly uděleny; až pak se vrátí, že požádá počtu od každého z toho, jak svěřených darův užil, a odplatí všem podle přičinění a jednání jejich: služebníkům věrným odměnou na výsost skvělou, nedbalým odnětím darů svých, nepřátelům pak a odpůrcům svým děsnou záhubou. Zároveň ukázal podobenstvím tímto, že posvěcující milost dobrými skutky se rozmnožuje, opomíjením jich pak se umenšuje ano i ztrácí. (Člověkem urozeným totiž rozumí se Pán Ježíš sám, jenž pocházeje podle člověčenství svého z královského rodu Davidova, byl vskutku člověk urozený a vznešený. Dokonav dílo vykupitelské vstoupil na nebesa,

poselství, řkouce: Nechceme, aby tento kraloval nad
námi. 15. I stalo se, když se vrátil, obdržev království,
dal povolati k sobě ony služebníky, kterým byl dal
peníze, aby zvěděl, kolik každý vytěžil. 16. I přišel
první a řekl: Pane, hřivna tvá vyzískala deset hřiven.
17. A on řekl jemu: Dobře, služebníku dobrý, že jsi
byl nad málem věrný, budeš míti moc nad desíti
městy. 18 A přišel druhý, řka: Pane, hřivna tvá vy-
získala pět hřiven. 19. A i tomu řekl: Také ty budeš
nad pěti městy. 20. A jiný přišel a řekl: Pane, tu jest
hřivna tvá, kterou jsem měl uloženou v šátku; 21.
neboť bál jsem se tebe, poněvadž jsi člověk přísný:
béřeš, čeho jsi nepoložil, a žneš, čeho jsi nerozsíval.
22. Dí jemu: Z úst tvých tě soudím, služebníku špatný.
Věděl jsi, že já jsem člověk přísný, bera, čeho jsem
nepoložil, a žna, čeho jsem nerozsíval? 23. I proč jsi
nedal peněz mých do peněžny, abych já přijda, vybral
je i s úrokem? 24. A řekl těm, kteří tu stáli: Vez-
měte od něho hřivnu a dejte tomu, který má deset
hřiven.. 25. I řekli mu: Pane, má deset hřiven. 26.
Pravím vám, že každému, kdo má, bude dáno, tomu
pak, kdo nemá, bude odňato i to, co má. 27. Ale ty
nepřátele mé, kteří nechtěli, abych kraloval nad nimi,
přiveďte sem a usmrťte přede mnou.

Ježíšův vjezd do Jerusalema. Prodavači vyhnáni z místnosti chrámových, v. 28—48.*)

28. A to pověděv, kráčel napřed a bral se do Jeru-
salema. 29. I stalo se, když se přiblížil k Betfage a
Betánii při hoře, která slove Olivetská, poslal dva učeníky
své 30. řka: Jděte do městečka, kteréž jest proti vám;

---

aby také jako člověk ujal nejvyšší moc na nebi i na zemi. Služebníky míní se apoštolé a jejich nástupci a všickni křesťané vůbec. Hřivnami rozumějí se úřady a milosti i dary jednotlivcům udělené. Návratem urozeného člověka toho míní se příchod Kristův k soudu.)

*) V části čtvrté (19, 28—24, 53) evangelista vypravuje o utrpení a oslavení Kristově, předeslav věci, které předcházely před utrpením jeho jako příprava k němu 28—44, viz Mat. 21, 1—11. Mark. 11, 1—11; Jan 12, 12—19.

30. Zvířat, jichž dosud nebylo užito ku potahu a vůbec ku potřebám lidským, užívali k úkonům posvátným a slav-

jak do něho vejdete, naleznete oslátko přivázané, na němž žádný člověk nikdy neseděl. Odvažte je a přiveďte ke mně. 31. A otáže-li se vás kdo: „Proč je odvazujete?“ takto mu řekněte: „Pán ho potřebuje.“ 32. Odešedše tedy ti, kteří byli posláni, nalezli oslátko státi, jakož byl jim řekl. 33. A když odvazovali oslátko, řekli jim páni jeho: Proč odvazujete oslátko? 34. Oni pak řekli: Pán ho potřebuje. 35. I přivedli je k Ježíšovi; a vrhše roucha svá na oslátko, posadili na ně Ježíše. 36. Když pak on jel, prostírali roucha svá na cestu. 37. A když se již přibližoval ku svahu hory Olivetské, počali veškeří zástupové učeníků jeho s radostí chváliti Boha hlasem velikým ze všech divů, kteréž byli viděli, 38. řkouce: Požehnaný, jenž se béře jako král ve jménu Páně; pokoj na nebi a sláva na výsostech. 39. Někteří fariseové však ze zástupu pravili k němu: Mistře, pokárej učeníky své. 40. Ale on řekl jim: Pravím vám: Budou-li tito mlčeti, kamení bude volati. 41. A když se přiblížil a město spatřil, zaplakal nad ním, řka: 42. Kdybys bylo poznalo i ty, a to (alespoň) v tento den tvůj, co jest tobě ku pokoji — ale nyní jest to skryto před očima tvýma. 43. Neboť přijdou na tebe dnové, ve kterých nepřátelé tvoji obklíčí tě náspem a oblehnou tě a sevrou tě se všech stran, 44. a na zem povalí tebe i dítky tvé,

---

nostným. Přikázav tedy, aby přivedli oslátko, na němž nikdo dosud neseděl, dal již na jevo, že pojede slavnostně.

38. Slova „Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně“, uvedli ze žalmu 117, 26. (Viz str. 102. pozn. 9.) Slova „jako král“ přidali k nim někteří sami, představujíce si Vykupitele jako krále pozemského a mysíce, že Ježíš jako král pozemský vystoupí a pozemskou říši Davidovu obnoví.

39. Fariseové nepřáli Pánu Ježíši takové oslavy a báli se, že veškeren lid k němu přejde, a oni ztratí všechen vliv svůj. Vyzývali proto Krista, aby zakázal svým ctitelům tak volati.

41—44. Pán Ježíš věda, že vůdcové lidu nezmění svého smýšlení nepřátelského, nýbrž spíše strhnou s sebou a popudí proti němu i lid, a že proto nebude lze od nich odvrátiti záhubu, kterou Bůh ustanovil pro jejich zatvrzelost a nevěru; ano on viděl již v duchu svém všecky ty útrapy, které jim nastanou, tu krev, která bude prolita, a celou záhubu, která stihne město i chrám: měl proto útrpnost a byl do-

které jsou v tobě, a nenechají v tobě kamene na kameni, poněvadž jsi nepoznalo času navštívení svého.

45. A vešed do chrámu počal vyháněti prodavače a kupující v něm, 46. řka jim: Psáno jest: Dům můj jest dům modlitby, vy však jste jej učinili peleší lotrovskou. 47. I učil každého dne ve chrámě. Velekněží však a zákoníci a náčelníci lidu hledali ho zahubiti, 48. ale nenalezli, co by mu učinili, neboť veškeren lid lnul k němu a poslouchal ho.

KAPITOLA 20.

Členové velerady táží se po Kristově pravomoci, v. 1—8.

1. I stalo se jednoho dne, když učil lid ve chrámě a kázal evangelium, přistoupili k němu velekněží a zákoníci se staršími 2. a pravili k němu takto: Pověz nám, jakou mocí činíš věci tyto, aneb kdo jest ten, jenž ti dal tuto moc? 3. Odpověděv Ježíš, řekl jim: Otáži se vás i já na jednu věc. Povězte mi: 4. Křest Janův — s nebe-liž byl či od lidí? 5. Ale oni rozmýšleli sami u sebe řkouce: Díme-li „s nebe“, řekne nám: „Proč jste mu tedy nevěřili?“ 6. Řekneme-li však „od lidí“, veškeren lid bude nás kamenovati, neboť jsou přesvědčeni, že Jan jest prorokem. 7. I odpověděli mu, že nevědí, odkud byl. 8. A Ježíš řekl jim: Ani já nepovím vám, jakou mocí to činím.

---

jat bolem takovým, že zaplakal a zvolal v tento smysl: „Kdybys bylo poznalo i ty, podobně jako učeníci moji a tento zástup plesající, a to alespoň v ten den tvůj pro budoucí osud tvůj tak důležitý, co jest tobě ku pokoji či ku spáse, že totiž já jsem Vykupitel zaslíbený, bylo bys zachováno a ku spáse přivedeno. Ale jak teď věci se mají, nyní jest to skryto před očima tvýma, ty neznáš, co tobě jest ku spasení, a to vlastní vinou svou, a proto trestu neujdeš. Neboť přijdou na tebe dnové, ve kterých nepřátelé tvoji obklíčí tě . . ., poněvadž jsi nepoznalo času navštívení svého, času to, ve kterém tolik milostí podávalo se tobě kázáním a zázraky mými.

45—46. viz Mat. 21, 12 13.

20, 1—8. viz Mat. 21, 23-27; Mark. 11, 27—33.

Podobenství o vinařích, v. 9—19.

9. Na to počal mluviti k lidu podobenství toto: Člověk jeden štípil vinici a pronajal ji vinařům a odcestoval na dlouhý čas. 10. A svým časem poslal k vinařům služebníka, aby mu dali z užitku vinice. Ale vinaři zmrskali ho a odeslali s prázdnem. 11. I poslal opět služebníka druhého; oni však i toho zmrskali a potupivše jej poslali s prázdnem. 12. I poslal ještě třetího; a oni také toho zranivše vyvrhli ven. 13. Tu řekl pán vinice: Co mám dělati? Pošlu milého syna svého; snad se zastydí, když ho uvidí. 14. Ale oni uzřevše ho, myslili sami u sebe takto: To jest dědic, zabijme ho, aby dědictví bylo naše. 15. A vyvrhše jej z vinice ven, zabili ho. — Co jim tedy učiní pán vinice? 16. Přijde a zahubí vinaře ty a dá vinici jiným. Tu oni uslyševše to řekli jemu: Chraň Bůh! 17. Ale on pohleděv na ně pravil: Co tedy znamenají tato slova Písma: „Kámen, který zavrhli stavitelé, ten stal se kamenem úhelním?“ 18. Každý, kdo padne na ten kámen, rozrazí se; na koho však on padne, toho rozdrtí. 19. I hledali velekněží a zákoníci vztáhnouti ruce na něho, ale báli se lidu; neboť poznali, že to podobenství mluvil s ohledem na ně.

Pán Ježíš odpovídá k úskočným otázkám svých nepřátel, v. 20—40.

20. I pásli po něm a poslali k němu vyzvědače, kteří by se stavěli spravedlivými, aby jej polapili v řeči, tak aby ho mohli vydati vrchnosti a moci vladařově. 21. I otázali se ho řkouce: Mistře, víme, že správně mluvíš a učíš a že nehledíš na osobu, nýbrž cestě Boží v pravdě učíš; 22. sluší-li nám dávati daň císaři čili nikoliv? 23. Ale on seznav lest jejich, řekl k nim: Proč mne pokoušíte? 24. Ukažte mi denár! Čí má obraz i nápis? Oni pak odpověděvše, pravili jemu: Císařův. 25. I řekl jim: Dávejte tedy, co je císařovo, císaři a co jest Boží, Bohu. 26. A nemohli se chytiti slova jeho před lidem, nýbrž podivivše se odpovědi jeho umlkli.

9—19. viz Mat. 21, 33—46; Mark. 12, 1—12.
20—26, viz Mat. 22 15—22; Mark. 12, 13—17.

27. I přistoupili k němu někteří sadduceové, kteří tvrdí, že není z mrtvých vstání a otázali se ho, 28. řkouce: Mistře, Mojžíš nám napsal: Zemře-li něčí bratr, jenž má manželku a jest bez dítek, ať bratr jeho vezme si manželku (jeho) a vzbudí potomstvo svému bratru. 29. Bylo pak sedm bratrů, a první pojav manželku zemřel bez dítek; 30. i vzal si ji druhý a zemřel i on bez dítek; 31. také třetí si ji vzal a podobně všech sedm, a nezanechavše potomstva, zemřeli. 32. Naposled zemřela i žena. 33. Či z nich tedy bude manželkou při vzkříšení? Neboť sedm (jich) mělo ji za manželku. 34. I řekl jim Ježíš: Dítky tohoto světa žení a vdávají se; 35. ti však, kteří budou uznáni za hodny věku onoho a vzkříšení z mrtvých, nebudou se ani ženiti ani vdávati; 36. vždyť ani zemříti více nebudou moci, neboť budou rovni andělům a budou syny Božími, jsouce syny vzkříšení. 37. Že však mrtví vstanou, naznačuje i Mojžíš při keři, když Hospodina nazývá Bohem Abrahamovým,

---

27—40. viz Mat. 22, 23—33; Mark. 12, 18—27.

36. t. j. proto nebudou po vzkříšení ani ženiti se ani vdávati, poněvadž budou i podle těla nesmrtelní, takže nebude třeba pokolení lidské rozplozovati a tedy ani k tomu konci svazky manželské uzavírati. Nesmrtelní pak budou proto, poněvadž a budou rovni andělům ne sice ve všem, nýbrž s hledem k nesmrtelnosti a k čistotě, t. j. v tom, že budou jako oni nesmrtelní celou přirozeností svojí a tedy, poněvadž člověk má duši i tělo, nesmrtelní nejen co do duše, nýbrž i co do těla, a že budou prosti nejen všeho pudu pohlavního, nýbrž i všeliké tužby po rozplozování. Také proto budou nesmrtelní i podle těla svého, poněvadž po vzkříšení budou spravedliví také podle těla přijatými syny Božími, t. j. také podle těla účastni onoho synovství Božího, ke kterému byli v Kristu znovuzrozeni, a proto také účastni oné nesmrtelnosti, která takové důstojnosti (synů Božích) přísluší. Budou pak tehdy proto syny Božími v řečeném smyslu, poněvadž budou syny vzkříšeni, t. j. účastni slavného vzkříšení k životu věčně blaženému. (Řčení „syny vzkříšení“ jest hebraistické a znamená tolik co býti „účasten vzkříšení“.) O vzkříšení nespravedlivých nemluví zde, poněvadž vzkříšení jejich nebude k životu radostnému, nýbrž k věčným mukám či k věčné smrti.

37—40. Viz Mat. 22, 31—33; Mark. 12, 26—27.

Bohem Isákovým a Bohem Jakobovým; 38. neboť Bůh není (Bohem) mrtvých, nýbrž živých; vždyť všichni žijí jemu. 39. Tu promluvili někteří ze zákoníkův a pravili: Mistře, dobře jsi to pověděl. 40. A více se neosmělili tázati se ho na něco.

Ježiš vyvrací nepravé mínění o Vykupiteli a varuje před zákoníky, v. 41—47.

41. On však řekl k nim: Kterak říkají, že Kristus je synem Davidovým? 42. Vždyť David sám praví v knize žalmů: Řekl Pán Pánu mému: Seď na pravici mé, 43. dokavad nepodložím nepřátel tvých za podnoží nohou tvých. 44. David tedy nazývá ho Pánem; i kterak jest jeho synem?

45. A když veškeren lid poslouchal, řekl učenikům svým: 46. Varujte se zákoníků, kteří se zálibou chodí v dlouhých řízách a libují si, když je pozdravují na trhu a rádi sedí v prvních stolicích v synagogách a na prvních místech při hostinách, 47. kteří stravují domy vdov pod záminkou dlouhého modlení. Těm dostane se soudu těžšího.

KAPITOLA 21.

Obět vdovina, v. 1—4.

1. Pohleděv pak vzhůru, spatřil boháče, ani metají své dary do pokladnice. 2. A uzřel také jednu vdovu nuznou, ana tam vrhá dvě lepty. 3. I řekl: V pravdě pravím vám: Tato chudá vdova dala více než všichni; 4. neboť všichni tito dali Bohu darem z toho, co jim přebývalo, tato však dala ze svého nedostatku, všecko živobytí, které měla.

Pán Ježiš předpovídá zkázu Jerusalema a konec světa, v. 5—33.

5. A když někteří pravili o chrámě, že jest ozdoben krásnými kameny a dary, řekl: 6. Přijdou dnové, ve

---

41—44. Viz Mat. 22, 41—46; Mark. 12, 35—37.
45—47. Viz Mark. 12, 38—40; Mat. 23, 1—29.
21, 1—4. Viz Mark. 12, 41—44.
5—33. Viz Mat. 24, 1—35; Mark. 13, 1—31.

kterých z toho, co vidíte, nezůstane kámen na kameni, který by nebyl rozbořen. 7. I otázali se ho, řkouce: Mistře, kdy budou tyto věci? A které bude znamení, když to bude míti nastati? 8. On pak řekl jim: Vizte, abyste nebyli svedeni; neboť mnozí přijdou ve jménu mém a řeknou: „Já jsem to“, a „Čas se přiblížil“. Nechoďte (tedy) za nimi. 9. Když pak uslyšíte o válkách a o rozbrojích, nelekejte se; neboť musí to prve nastati, nebude však ihned konec. 10. Na to pravil k nim: Povstane národ proti národu a království proti království, 11. a budou zemětřesení veliká po místech a hlad i mor, budou i hrůzy a znamení s nebe veliká. 12. Ale přede všemi věcmi těmi vztáhnou na vás ruce své a budou vás pronásledovati vydávajíce vás do synagog a do žalářů a vodíce vás ke králům a vladařům pro jméno mé. 13. Přihodí se vám to na svědectví. 14. Vložte si tedy v srdce své, že nebudete přemýšleti napřed, kterak byste se hájili; 15. neboť já vám dám výmluvnost a moudrost, kteréž veškeří protivníci vaši nebudou moci odolati ani odmlouvati. 16. Budou pak vás vydávati rodiče a bratři a příbuzní a přátelé; i usmrtí některé z vás. 17. a budete v nenávisti u všech pro jméno mé; 18. ale ani vlas s hlavy vaší nezahyne. 19. Vytrvalostí svou získáte duše své.

20. Když však uvidíte, že Jerusalem obléhá se od vojska,

8—19. V těchto verších obsažen jest úvod ku proroctví o zkáze Jerusalema a konci světa. V něm vylíčujo povšechně strasti, jež budou přicházeti na jeho vyznavače až do konce nynější podoby světa, zároveň činí (ve v. 15, 18—19.) jistá zaslíbení, kterými je povzbuzuje, aby ve všech protivenstvích zmužile při něm vytrvali. (Ostatní výklad viz Mat. 24, 5—14.)

13. na svědectví, t. j. abyste měli příležitost vydávati svědectví o mně (o Kristu) a kázati mé učení.

15. výmluvnost. Doslovně bylo by „dám vám ústa“.

17. u všech jest řečeno s nadsázkou hyperbolicky) místo „u mnohých“.

18. ani vlas s hlavy nezanikne totiž bez vůle Boží. Slibuje jim tu ve formě přísloví zvláštní ochranu Boží.

19. získáte duše své totiž pro život věčně blažený.

20—24. Znamení, jež bude předcházeti zkázu Jerusalema. Bude to mimo spuštění na místě svatém

tu vězte, že se přiblížilo spustošení jeho. 21. Tehda, kdo jsou v Judsku, utikejte na hory, a kdo uprostřed něho, vyjděte ven, a kdo na venkově, nevcházejte do něho; 22. neboť jsou to dnové pomsty, aby se naplnilo všecko, co psáno jest. 23. Běda pak těhotným a kojícím v oněch dnech; neboť bude soužení veliké na zemi a hněv nad lidem tímto. 24. I budou padati pod ostřím meče a v zajetí povedou se mezi všecky národy, a Jerusalem bude šlapán od pohanů, dokavad se nenaplní čas pohanův.

25. A budou znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách, a na zemi bude úzkost mezi národy pro nesnázi nad hukotem moře a příbojů, 26. takže lidé budou trnouti od strachu a očekávání těch věcí, které přijdou na veškeren okrsek zemský; neboť moci nebeské budou se pohybovati.

(Mat. 24, 15) obléhání Jerusalema, t. j. blížící se již vojsko nepřátelské (římské), aby Jerusalem oblehlo, nikoliv tedy již obležení hotové; neboť jednak takový výklad čelí proti výslovnému znění slov Kristových, jednak v tu dobu, když Jerusalem byl již obležen, nebylo možno více z něho utíkati a tak poslechnouti onoho vyzvání, jež Pán Ježíš činí ve v. 21.

21. uprostřed něho, totiž Jerusalema, t. j. kdo tu dobu budou v Jerusalemě.

22. dnové pomsty či trestu, který stihne israelský lid za jeho nevěru a odboj proti Vykupiteli,

24. Dle Josefa Flavia, očitého to svědka zkázy Jerusalema, zahynulo při dobývání města na 1,100.000 lidí a na 97.000 bylo jich odvedeno do zajetí. (Byloť to právě o svátcích velikonočních, když se tam sešlo též veliké množství poutníků z celé Palestiny i odjinud.) — Bude šlapán od pohanů, t. j. pohané znesvětí jej spustošením a potupně budou zacházeti s jeho obyvatelstvem a vůbec s celým národem židovským, jehož středem byl Jerusalem, a to až se naplní čas pohanů, či až do té doby, kdy uplyne doba, kterou Bůh určil k obrácení se pohanů.

25—28. Znamení, jež budou předcházeti konec světa. Budou to zcela neobyčejné úkazy na nebi. (Viz Mat. 24, 23—31; Mark. 13, 21—27.)

26. moci nebeské budou se pohybovati; rozumí tím nejspíše uvolnění oněch sil přírodních (soustředivé, odstředivé a jiných), jimiž se stavba světová po vůli Boží udržuje v nynější formě; síly ty uvolní se na krátko moci

27. A tehdy uvidí Syna člověka, an přichází v oblace s velikou mocí a velebností. 28. Když pak se to počne díti, pohleďte vzhůru a pozdvihněte hlav svých, neboť se přibližuje vykoupení vaše.

29. I pověděl jim podobenství: Patřte na fíkový strom, a na všecko stromoví; 30. když již vyhánějí ze sebe pupence, poznáváte, že blízko jest léto. 31. Tak i vy, když uzříte, že se tyto věci dějí, vězte, že blízko jest království Boží. 32. Amen pravím vám, že nepomine pokolení toto, až se všecko stane. 33. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.

Pán Ježíš vyzývá k bdělosti a končí veřejnou činnost svou, v. 34—38.

34. Mějte se však na pozoru, aby srdce vaše se neobtížila opojeností a opilstvím a péčemi tohoto života, a aby onen den nepřišel na vás náhle. 35. Neboť jako osidlo přijde na všecky, kteří obývají na povrchu veškeré země.

36. Bděte tedy a modlete se v každé době, abyste se stali hodni ujíti všeho toho, co se díti bude a postaviti se před Syna člověka.

37. Býval pak ty dny ve chrámě a učil, v noci však vycházel a přenocoval na hoře, která slove Olivetská. 38. A veškeren lid přicházel ráno k němu, aby ho ve chrámě poslouchal.

KAPITOLA 22.

Jidáš nabízí se, že zradí Krista, v. 1—6.

1. Přibližoval se pak svátek přesnic, jenž slove velikonoce. 2. I hledali velekněží a zákonici, kterak by

---

Boží, i přestane nynější poměr těles nebeských k sobě a nastane jiný.

28. Pohleďte vzhůru atd. Vyzývá tak své věrné k mysli klidné a radostné (kdo jest smuten, hledí dolů a svěšuje hlavu; kdo se raduje, zvedá oči i hlavu). Přibližuje se vykoupení vaše, t. j. nejen vysvobození ode všech strastí, nýbrž i ono vykoupení úplné, kterým spravedliví stanou se účastni blaženosti věčné nejen duší, nýbrž i tělem svým.

29—33. viz Mat. 24, 32—35. Kralovství Boží totiž dokonalé či slavné v nebesích.

34—36. Srovn. Mat. 24, 36—51; Mark. 13, 32—37.

Ježíše usmrtili; ale báli se lidu. 3. A tu vešel ďábel do Jidáše, příjmím Iškariotského, jenž byl jedním ze dvanácti. 4. I odešel a mluvil s veleknězi a s veliteli, kterak by jim ho zradil. 5. A oni zaradovali se a se dohodli, že mu dají peníze. 6. I slíbil (jim to) a hledal příhodné chvíle, aby jim ho vydal bez zástupů.

Poslední večeře, v. 7.—38.

7. Přišel pak den přesnic, ve kterém se musil zabíjeti beránek. 8. I poslal Petra a Jana řka: Jděte a připravte nám beránka, abychom jedli. 9. A oni řekli jemu: Kde chceš, abychom připravili? 10. I řekl k nim: Hle, jak vejdete do města, potká vás jeden člověk, džbán vody nesa. Jděte za ním do domu, do kterého vejde, 11. a rcete hospodáři domu: Mistr praví tobě: Kde jest večeřadlo, ve kterém bych jedl beránka s učeníky svými? 12. A on vám ukáže hořejší síň velikou, prostrannou; a tam připravte. 13. I odešli a shledali (vše tak), jakož byl jim pověděl, a připravili beránka.

14. A když přišla hodina, zaujal místo za stolem a dvanácte apoštolů s ním.

15. I řekl jim: S toužebností jsem žádal tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl; 16. neboť

22, 1—2. Viz Mat. 26, 3—5; Mark. 14, 1—2.

3—6. Viz Mat. 26, 14—16; Mark. 14, 10—11.

7—13. Příprava k poslední večeři. Viz Mat. 26, 17—19; Mark. 14, 12—16.

14. Mat. 26, 20; Mark 14, 17.

15. S toužebností žádal tohoto beránka jísti s nimi, a) poněvadž to byl první beránek velikonoční, kterého chtěl požívati s apoštolským sborem svým (neboť o prvních a druhých velikonocích, jež připadly do veřejného života jeho, neměl ještě apoštolů, při třetích pak nebyl v Jerusalemě); b) poněvadž to byl zároveň poslední beránek velikonoční, kterého chtěl požívati na zemi, aby potom dokonče již vykupitelské dílo své, vešel do slávy Otce svého; hlavně však c) proto, že to byl poslední beránek předobrazný, který měl ještě býti požíván. Od té chvíle totiž měl již ustoupiti předobraz naplni, beránek předobrazný Beránku Božímu; nyní měla již podána býti ona obět neskonalá, kterou by vybaveno bylo lidstvo ze své poroby, a již při této večeři měla ustanovením nejsvětější svátosti připravena býti hostina

pravím vám, že již nebudu ho více jísti, dokavad se nenaplní v království Božím. 17. A pojav kalich, díky učinil a řekl: Vezměte (to) a rozdělte mezi sebe, 18. neboť pravím vám, že nebudu více píti z plodu vinného kmene, dokavad nepřijde království Boží.

19. A vzav chléb, učinil díky a rozlámav jej dal jim řka: Toto jest tělo mé, které se za vás vydává; to čiňte na mou památku. 20. Taktéž (vzal) i kalich po jídle a řekl: Tento kalich jest nová úmluva v mé krvi, který se za vás vylévá.

21. Avšak hle, ruka zrádce mého jest se mnou při stole. 22. A Syn člověka jde sice tak, jakož uloženo jest,

---

duchovní, v které by neposkvrněný Beránek Boží sám dával se svým věrným za pokrm, aby se tak s nimi co nejúže spojil a jim záruku poskytoval na oblažující ono požívání a spojení, ve které s nimi vejde v životě věčném. Byla tedy Kristova tužba po jedení beránka onoho zároveň tužbou po náplni toho, co požíváním jeho se naznačovalo, byla tužbou po té chvíli, kdy jako člověk s tělem oslaveným vstoupí na nebesa; byla tužbou i po té době, kdy ustanovením nejsv. svátosti podá největší důkaz své lásky k lidstvu a tím i zdroj milosti, které by sílily člověka na cestě spásy; ano byla také tužbou po té chvíli přežádoucí, kdy království jeho (církev) dokonána bude v nebesích a vyvolenci s ním účastni se stanou věčné blaženosti.

16—18. Slovy těmi prohlašuje, že již více nebude slaviti na zemi večeře velikonoční, a tedy již brzy od nich odejde, jakož i že slaviti bude v nebi večeři dokonalou, požívati totiž slávy a blaha věčného, a to nikoli sám, nýbrž s apoštoly svými a se spravedlivými vůbec. (Srovn. Mat. 26, 29; Mark. 14, 25.)

19—20. Ustanovení nejsvět. svátosti.

19. Viz Mat. 26, 26—27; Mark. 14, 22.

20. Smysl jest: To, co jest v tomto kalichu, není více víno, nýbrž krev má, kterou se potvrzuje nová úmluva (nový zákon) s lidmi. (Slova kalich užito jest obrazně místo toho, co se v něm obsahuje; rčení v krvi řečeno jest po způsobu hebraistickém místo krví.) Tentýž smysl byl by, kdyby se spona jest (které Pán Ježíš nevyslovil) dala před slovo kalich, takže by znělo: toto jest kalich, nová úmluva atd.. Ačkoli tedy sv. Lukáš slova Kristova uvádí poněkud jinak než sv. Matouš a sv. Marek, smyslem přece nijak neodchyluje se od nich. (Srovnej Mat. 26, 28; Mark. 14, 24.)

21—23. Označení zrádce. Srovn. Mat. 26, 21—25; Mark. 14, 14—21; Jan. 13, 21—30.

ale běda člověku tomu, skrze něhož bude zrazen. 23. A oni počali se tázati mezi sebou, kdo by to z nich byl, jenž to učiní.

24. Povstal však i spor mezi nimi o tom, kdo z nich zdá se býti větším. 25. I řekl jim: Králové národů panují nad nimi a ti, kteří mají nad nimi moc, nazývají se dobrodinci. 26. Ale vy ne tak, nýbrž kdo jest mezi vámi větším, budiž jako menší, a kdo jest v čele, budiž jako služebník. 27. Neboť kdo jest větší, ten-li,

---

24. Přeli se o tom, kdo z nich zdá se býti větším, t. j. kdo z nich má takové přednosti a vlastnosti, aby mohl pro ně právem býti pokládán a uznáván za většího či prvního mezi nimi. Příčina sporu toho byla jednak ctižádost, jednak nesprávné představy, které při svých předsudcích činili si o království Kristově, myslíce, že Pán Ježíš založí na zemi království plné výhod časných a jim přední místa v něm udělí. (Srovn. Mat. 20, 20—28.) Pán Ježíš poučil je sice o povaze svého království a ukázal, že čím větším kdo chce býti v něm, tím pokornějším musí býti. Avšak pokud Duch svatý nesestoupil na ně, nevzdali se přece zcela pozemských nadějí svých, ba oživili je, když viděli, s jakou slávou Kristus vjížděl do Jerusalema, a zvláště když mezi poslední večeří prohlásil, že nebude více jísti s nimi beránka ani píti z plodu vinného kmene, dokavad nepřijde království Boží (Luk. 22, 16—18.). S počátku mlčeli o tom, ale když po odchodě Jidášově Pán Ježíš řekl: Nyní oslaven jest (bude) Syn člověka a Bůh jest (bude) oslaven v něm (Jan 13, 31—32), nezdrželi se více a počali mluviti mezi sebou o blízkém vyplnění nadějí svých. Všickni zajisté shodovali se v tom, že se dostane každému místa vynikajícího; v tom však se rozcházeli, kdo obdrží místo přednější, kdo první. A tak se stalo, že znenáhla dostali se mezi sebou do sporu a dali tím Pánu Ježíši podnět k delší řeči, kterou je vybízel ku pokoře a službovolnosti.

25. panují, t. j. rádi dávají cítiti svou moc nad nimi. Slovou dobrodinci, t. j. mají rádi, aby se jim dávaly lichotivé titule. Vytýká tak pánovitost a ctižádost králů světských (pohanských).

26. t. j. takový poměr nemá býti v církvi Kristově mezi představenými a podřízenými, — ne pánovitostí a ctižádostí, nýbrž pokorou a službovolností mají vynikati a proto moc své užívati nikoliv aby hověli sobectví a pohodlí vlastnímu, nýbrž ku blahu a prospěchu podřízených. (Srovn. Mat. 20, 25—27.)

27. Aby tím spíše poslechli, povzbuzuje k tomu vlastním příkladem v tento smysl: Při hostině bývá pokládán za vět-

který stoluje, či-li ten, jenž přisluhuje? Zdali ne ten, který stoluje? Ale já jsem mezi vámi jako ten, který přisluhuje. 28. Vy pak jste to, kteří jste vytrvali se mnou v mých pokušeních, 29. a já vám odkazuji království, jakož mně (je) odkázal Otec můj, 30. abyste jedli a pili za stolem mým v království mém a seděli na stolicích soudíce dvanácte pokolení israelských.

31. I řekl Pán: Šimone, Šimone, hle satan vyžádal si vás, aby vás třibil jako pšenici, 32. ale já jsem prosil za tebe, aby nepřestala víra tvá, a ty někdy obrátě potvrzuj bratry své.

šího ten, kdo sedí za stolem, ten pak za menšího, kdo posluhuje. A hle, ačkoli já jsem mistr a pán váš, přece sklonil jsem se a posloužil jsem vám umyv vám nohy (Jan 13, 4—15). Jsouce tedy učeníky mými, kteří zaujmete přední místa v církvi mé jakožto představení její, nenásledujte vládců světských v jejich pánovitosti a ctižádosti, nýbrž mne v mojí pokoře a službovolnosti.

28—30. Aby je tím více povzbudil, uznává dosavadní věrnost jejich, s kterou vytrvali s ním ve všech jeho pokušeních či utrpeních a pronásledováních i chudobě a upozorňuje je na nesmírnou odměnu a nejvyšší vyznamenání, jehož se jim dostane v nebesích, budou-li po jeho příkladě konati v pokoře a věrnosti úřad svůj v církvi, a to v tento smysl: Jako Otec můj ustanovil od věčnosti božskou autoritou svou, abych já i jako člověk obdržel nebeské království slávy a blaženosti a tak účasten byl nejvyšší slávy, blaženosti a moci jeho, tak ustanovuji i já touž autoritou, abyste, zůstanete-li mi věrni, obdrželi i vy království nebeské a v něm vládli se mnou požívajíce nebeské slávy a blaha věčného, jakož i abyste měli účast v mé moci soudcovské.

31—32. Pán Ježíš ohlašuje apoštolům budoucí utrpení a prosí za Petra. Vyžádal si, t. j. vyžadoval vás jako věc, na kterou má právo, a té žádosti se vyhovělo. Pán Ježíš praví tak, narážeje na 1. kap. knihy Job, a to nikoli v tom smyslu, že by byl ďábel skutečně vyžadoval si apoštola jako věc sobě patřící, nýbrž v tom, že těžce nesa omilostnění apoštolů (jako vůbec každého), usilovně toužil, aby směl apoštoly třibiti, t. j. zmítati jimi v protivenstvích a utrpeních a pronásledováních co nejprudšich, domnívaje se, že v pokušeních takových zviklají se ve víře neb docela od Boha odpadnou, podobně jako když rolník, čistě pšenici, příliš otřásá jí v sítě, nejen zadina propadá, nýbrž i mnohé zrno dobré vyletuje. A Bůh ustanovil, že dopustí takovou zkoušku na apoštoly; neboť chtěl jednak uká-

33. On pak řekl jemu: Pane, s tebou jsem hotov i do žaláře i na smrt jíti. 34. Ale on řekl: Pravím tobě, Petře, že dnes kohout nezazpívá, dokavad třikrát nezapřeš, že mě znáš.

35. A řekl jim: Když jsem vás poslal bez měšce a bez mošny a bez obuvi, zdaliž jste měli v čem nedostatek? A oni řekli: V ničem. 36. I řekl jim: Ale nyní, kdo má měšec, vezmi (jej), podobně i mošnu, a kdo nemá, prodej plášť svůj a kup meč. 37. Neboť

---

zati, jak malomocné jsou snahy satanovy, jednak dáti apoštolům příležitost, aby ctnost svou vytříbili a zdokonalili. — Ohlásiv jim utrpení, ujistil je Pán Ježíš také vyšší pomocí, kterou jim jako člověk vyžádal svou přímluvou, pravě: Já jsem prosil za tebe. Protivenství čekala sice na všecky, přece však mimo obyčej prosil pouze za Petra, aby nepřestala víra jeho. Učinil to proto, poněvadž Petr byl první mezi apoštoly a budoucí hlava církve; neboť pro zvláštní postavení to měl zajisté satan předem na něho namířeno, jsa přesvědčen, že také ostatní apoštolé snadno se zviklají ve víře a celé dílo Kristovo se otřese, jestli hlava jeho od víry se odchýlí. — Slovy obrátě potvrzuj uložil Pán Ježíš Petrovi dvojí povinnost: jiné na víru obraceti a v ní utvrzovati. (Někteří překládají obrátě se potvrzuj myslíce, že Pán Ježíš naráží tu na nastávající pád Petrův a chce, aby potvrzoval jiné, až ze svého pádu povstane; ale tento překlad a výklad není správný, ač jest pravda, že teprve potom jiné obracel a utvrzoval, když sám ze svého pádu povstal a Ducha sv. obdržel.)

33—34. Viz Mat. 26, 31—35; Mark. 14, 27—31; Jan. 13, 36—38.

35—36. Pán Ježíš upozorniv apoštoly na to, jak se jim vedlo při vykonávání prvního poslání (Mat. 10, 9—10), předpovídá jim pronásledování od světa, by se na ně připravili, a to v tento rozum: Až od vás odejdu (na nebesa), přijdou na vás tak veliká pronásledování, že po lidsku soudíc mohlo by se zdáti radným, abyste si koupili meč, byť jste měli proto prodati plášť. Nikterak však nechce, aby se hájili a bojovali mečem skutečným, nýbrž jen mečem slova Božího, zbraní duchovní.

37. t. j. Budou dvě příčiny, proč vás svět bude pronásledovati; první bude v tom, že již za krátko budou mě samého čítati ke zločincům, jakož bylo předpověděno. Neboť, jak jindy jsem řekl (Mat. 10, 24), učenik není nad mistra a nemůže proto čekati, že se mu dostane lepšího osudu než mistru jeho. Druhá příčina pak bude v tom, že to, co se

pravím vám, že musí se na mně naplniti ještě toto Písmo: „A s hříšníky počten jest“. Neboť to, co se mne týká, béře konec. 38. Ale oni pravili: Pane, hle dva meče (jsou) zde. I řekl jim: Dosti jest.

Pan Ježíš v zahradě Getsemanské, v. 39—53.

39. A vyšed odebral se podle obyčeje svého na horu Olivetskou; jeho učeníci pak šli za ním. 40. A když přišel na místo, řekl jim: Modlete se,

---

mne týká, béře konec, t. j. moje poslání, moje působení na zemi, můj pozemský život jde ke konci; již s toho světa odejdu, a proto nepřátelé přenesou na vás to záští, které mají proti mně, a budou vás pronásledovati.

38. Dosti jest, t. j. dosti jest již o tom řeči. Poněvadž totiž apoštolé nepojali slov jeho správně a nebyli nyní jasnějšímu výkladu o té věci přístupni, přerušil o tom řeč, dobře věda, že v brzku poznají sami ze zkušenosti pravý smysl jeho slov.

39—46. Smrtelná úzkost Kristova. Srovn. Mat. 26, 30. 36—46; Mark. 14, 26. 32—46; Jan. 18, 1. Sv. Lukáš vypravuje děj tento stručněji než Matouš a Marek. Zejména mluví pouze o jednom odchodě Kristově k modlitbě a shrnuje trojí Kristovu modlitbu v jednu, ale doplňuje vypravování Matoušovo i Markovo zprávou o zjevení se anděla a krvavém potě Kristově. Anděl zjevil se nejspíše až po třetí modlitbě a to bezprostředně před tím, než Pán Ježíš po třetí upadl v úzkost smrtelnou a než se potil krví. Zjevil se v podobě viditelné k tomu konci, aby Pána Ježíše potěšil a tak posilnil nejen k utrpení vůbec, nýbrž i, a to předem, k té úzkosti smrtelné, která mu právě nastávala. Těšil ho bezpochyby tím, že poukazoval k věčnému úradku nebeského Otce a k velikým účinkům, jež utrpení jeho bude míti, jmenovitě pak k tomu, že tak oslaví Boha, oslaví lidskou přirozenost svou, lidstvo vykoupí a mu věčné blaženosti zjedná. Pán Ježíš věděl to ovšem všecko i bez anděla a, jsa Bohem, mohl sám potěšiti a posilniti lidskou přirozenost svou, avšak neučinil toho, aby ukázal, že úplně podrobuje vůli svou vůli Otce nebeského a že vzdávaje se posily se strany božské přirozenosti své, jako pouhý člověk chce vypíti až na dno kalich utrpení. Od anděla pak přijal tu potěchu, nejen aby dal příklad pokory, nýbrž i, a to předem, aby ukázal, jak velice trpí, jak veliký účinek má modlitba vroucí a vytrvalá, jakož i aby nám zasloužil vyšší pomoc a útěchu a utrpení a nás povzbudil, bychom i my v úzkostech a utrpeních svých k Bohu se utíkali. Po odchodě andělově byl pojat po třetí úzkostí smrtelnou, a to tak, že potil se

abyste nevešli v pokušení. 41. Po té vzdálil se od nich as na dohod kamenem a pokleknuv na kolena modlil se 42. řka: Otče, chceš-li, odejmi kalich tento ode mne, avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň. 43. I ukázal se mu anděl s nebe a posiloval ho. A on ocitnuv se v úzkosti smrtelné modlil se snažněji. 44. I stal se pot jeho jako krůpěje krve tekoucí na zem. 45. A když vstal od modlitby a přišel ke svým učeníkům, nalezl je, ani spí od zármutku. 46. I řekl jim: Proč spíte? Vstaňte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.

47. Když ještě mluvil, hle zástup (přicházel), a ten, jenž slul Jidáš, jeden to ze dvanácti, šel před nimi a přiblížil se k Ježíšovi, aby ho políbil. 48. Ale Ježíš řekl jemu: Jidáši, políbením zrazuješ Syna člověka? 49. Ti pak, kteří byli při něm, uzřevše, co nastává, řekli jemu: Pane, máme-liž bíti mečem? 50. A jeden z nich udeřil služebníka veleknězova a uťal mu pravé ucho. 51. Ale Ježíš promluviv řekl: Nechte, až potud. A dotknuv se ucha jeho, uzdravil jej. 52. I řekl Ježíš k velekněžím a velitelům chrámovým a starším, kteří byli na něj přišli: Jako na lotra jste vyšli s meči a kyji? 53. Když jsem býval denně s vámi ve chrámě, nevztáhli jste rukou na mne, ale toto jest hodina vaše a moc temnosti.

---

krví. Krvavý pot ten byl způsoben nesmírným rozrušením organismu tělesného, kteréž nastalo jednak bolem duševním na výsost velikým, jednak duševní silou a energií, kterou chtěje pro nás trpěti, onen bol a zármutek na duši udržoval a lidskou přirozenost svou takořka nutil, aby jej snášela, a tak skutečný zápas podstoupil.

46—53 Viz Mat. 28, 47—56; Mark. 14, 43—52; Jan. 18, 2—11.

54. Co se dělo v domě veleknězově před Annášem, o tom viz Jan. 18, 12—14. 19—24; o tom, co se dělo před Kaifášem v sezení nočním, viz Mat. 26, 57—68; Mark. 14, 53—65. Lukáš pomíjeje o tom, a jen se zmiňuje o pádě Petrově, který se udál mezi oním sezením, a o posměchu, který služebníci učinili Kristu po sezení nočním.

55—62. Viz Mat. 26, 69—75; Mark. 14, 66—72; Jan. 18, 15—18. 25—27.

Pán Ježíš odveden, od Petra zapřen a od služebníků potupen, v. 54—65.

54. I jali ho a dovedli do domu veleknězova, Petr pak šel za ním zdaleka.
55. A když udělali oheň uprostřed dvora a se kolem posadili, byl Petr mezi nimi. 56. Jedna děvečka pak spatřivši jej, an sedí u ohně, a pohleděvši naň upřeně pravila: Také tento byl s nimi. 57. Ale on zapřel řka: Ženo, neznám ho. 58. A krátce na to jiný uzřev ho řekl: I ty jsi z nich. Ale Petr řekl: Člověče, nejsem. 59. A když uplynula asi jedna hodina, někdo jiný tvrdil řka: V pravdě i tento byl s ním, neboť jest také Galilean. 60. Petr však řekl: Člověče, nevím, co pravíš. A ihned, když ještě mluvil, zazpíval kohout. 61. I obrátil se Pán a pohleděl na Petra. A Petr rozpomenul se na slovo Páně, jak mu byl řekl: Prve než kohout zazpívá, zapřeš mě třikráte. 62. I vyšel ven a plakal hořce.
63. A ti muži, kteří jej drželi, posmívali se mu tepouce ho. 64. A zakryvše ho bili jej v tvář a tázali se ho řkouce: Hádej, kdo jest, jenž tě udeřil? 65. A mnoho jiného rouhajíce se mluvili proti němu.

Ranní zasedání velerady, v. 66—71.

66. A když se rozednilo, sešli se starší lidu i velekněží a zákoníci a uvedše jej do své rady řekli: Jsi-li ty Kristus, pověz nám to. 67. I řekl jim: Povím-li vám to, neuvěříte mi, 68. jestli se však také otáži, neodpovíte mi, ani mě nepropustíte. 69. Ale od té chvíle Syn člověka bude seděti na pravici moci Boží. 70. I řekli všickni: Ty-li jsi tedy Syn Boží? A on řekl: Vy pravíte, já jsem. 71. Avšak oni řekli: K čemu ještě po-

---

66—71. Srovn. Mat. 27, 1—2; Mark. 15, 1. Poněvadž noční sezení a rozsudek byly nezákonné, sešla se velerada ráno ještě jednou, a to jednak k tomu konci, aby znova vynesli rozsudek a tak jednání své zastřeli rouškou zákonitosti, jednak as i proto, aby se poradili, kterak ten rozsudek provésti, zejména který způsob smrti Kristu přisouditi a kterak právě tento způsob (smrt kříže) odůvodniti.

69. Předpověděl tak znova, jako při nočním sezení (Mat. 26, 64) brzkou svoji oslavu, aby neměli žádné příčiny k výmluvě.

třebujeme svědectví? Vždyť sami jsme slyšeli z úst jeho.

KAPITOLA 23.

Pán Ježíš před Pilátem a před Herodem, v. 1—25.

1. I povstalo jich veškeré množství a dovedli jej
k Pilátovi. 2. Počali pak žalovati naň řkouce: Tohoto
jsme nalezli, an převrací národ náš a brání dávati
daně císaři a praví, že jest Kristem králem. 3. I otázal
se ho Pilát řka: Ty-li jsi král židovský? A on odpo-
věděv řekl jemu: Ty (to) pravíš. 4. I řekl Pilát k vele-
kněžím a k zástupům: Nenalézám žádné viny na tomto
člověku. 5. Ale oni usilovali řkouce: Bouří lid uče
po všem Judsku, počav od Galileje až sem. 6. Tu
Pilát uslyšev o Galilei, otázal se, je-li ten člověk Ga-
lilean. 7. A zvěděv, že jest z moci Herodovy, poslal
ho k Herodovi, kterýž byl také v Jerusalemě v ty
dny.
8. Herodes pak uzřev Ježíše zaradoval se velmi,
neboť byl ode dávna žádostiv uviděti jej, poněvadž
o něm mnoho slyšel a se nadál, že ho uzří nějaký
div činiti. 9. I vyptával se ho mnoha řečmi, ale on ne-

23, 1-7. Viz Mat. 27, 11—14; Mark. 15, 2—5; Jan. 18, 28—38. Ježíš po prvé před Pilátem.

2. Vinili tak Krista z přečinů politických, jednak aby donutili Piláta, by proti němu zakročil, jednak aby ho přiměli k tomu, by Krista po římském právu trestním odsoudil k smrti kříže. První dvě věci byly pouhou pomluvou a to tak drzou, že Pilát prohlédnul a odsoudil ji alespoň tím, že při výslechu k ní ani nepřihlédl. Třetí věc, již žalovali, byla překroucením výpovědi, kterou Pán Ježíš před Kaifášem slavně prohlásil se za Krista, Syna Božího. Židé učinili z ní zločin politický, jakoby se byl činil králem pozemským.

4. Shledal totiž, že se Pán Ježíš nečiní králem politickým. (Viz Jan. 18, 36—37.)

8-12. Pán Ježíš před Herodem Antipou. Pilát poslal Ježíše k Herodovi proto, že se chtěl zbaviti věci nepříjemné. Herodes spatřiv Ježíše, zaradoval se, neboť myslil, že Ježíš ukojí jeho zvědavost nějakým zázrakem a odpověďmi k všetečným jeho otázkám. Pán Ježíš však nevyhověl mu, poněvadž nepřišel upokojovat zvědavost, nýbrž vykoupit svět, a konal zázraky, nikoli aby někoho bavil, nýbrž aby potvrzoval jimi své božské poslání a učení.

odpovídal mu ničeho. 10. Stáli však tu velekněží a zákonici ustavičně naň žalujíce. 11. I pohrdnul jím Herodes se svým komonstvem a posmíval se mu obléknuv jej v roucho bílé, a odeslal ho nazpět k Pilátovi. 12. A v ten den Herodes a Pilát spřátelili se, neboť dříve byli spolu v nepřátelství.

13. Pilát pak svolav velekněze i náčelníky a lid, 14. řekl k nim: Přivedli jste mi tohoto člověka, jakoby odvracel lid, a hle, já vyšetřovav před vámi, nenalezl jsem na tomto člověku žádné viny v těch věcech, které na něho žalujete. 15. Ale ani Herodes, neboť jsem vás poslal k němu, a hle, — nic smrti hodného neučinil. 16. Potrestám ho tedy a propustím.

17. Musíval pak propouštěti jim na den slavnostní jednoho (vězně). 18. I vzkřikli všichni najednou, řkouce: Pryč s tímto a propusť nám Barabáše. 19. Ten, byl pro nějaké vzbouření povstalé v městě a pro vraždu vsazen do žaláře. 20. Pilát však promluvil k nim opět, chtěje propustiti Ježíše. 21. Ale oni volali řkouce: Ukřižuj, ukřižuj ho. 22. On však řekl jim po třetí: I co zlé ho učinil tento? Žádné příčiny smrti na něm nenalézám. Potrestám ho tedy a propustím.

---

11. Oblékl jej v bílé roucho bezpochyby s hledem k římskému obyčeji, dle něhož v bílé roucho oblékali se ti, kteří se ucházeli o nějaký úřad veřejný. Posmíval se mu tedy (se svým komonstvem či s četnou svojí družinou vojenskou) jakožto bláznivému kandidátu o trůn královský a uváděl v posměch královskou důstojnost jeho, o níž slyšel.

13—25. Pán Ježíš podruhé před Pilátem. Srovn. Mat. 27, 15—26; Mark. 15, 6—15; Jan. 18, 39—40.

15. Některé rukopisy mají: „neboť poslal ho k nám". — Slovy „A hle, nic smrti hodného neučinil" (doslovně: a hle, nic smrti hodného nebylo učiněno od něho) těmi prohlašuje, že ani dle Herodova soudu Ježíš neučinil nic smrti hodného; sic jinak nebyl by ho odeslal nazpět.

16. Z přílišné povolnosti židům chtěl Krista potrestati, t. j. zbičovati, ačkoli nabyl přesvědčení, že jest nevinen. — Myslil, že se s tím židé spokojí a nebudou více usilovati o to, aby byl Kristus usmrcen. Oni však odmítli to. Proto chopil se prostředku jiného; dal jim volit mezi Ježíšem a Barabášem.

17—25. Barabáši dána přednost před Ježíšem. Srovn. Mat. 17, 25—26; Mark. 15, 6—15; Jan. 18, 39—40.

23. Ale oni naléhali naň křikem velikým, aby byl ukřižován, a křik jejich se rozmáhal. 24. I usoudil Pilát, aby se vyplnila žádost jejich, 25. a propustil toho, jenž byl pro vraždu a vzbouření vsazen do žaláře, za něhož prosili, Ježíše pak vydal vůli jejich.

Ježíš Kristus ukřižován a pohřben, v. 26—56.

26. A když jej odváděli, uchopili jakéhosi Šimona cyrenského, jenž přicházel ze dvora a vložili naň kříž, aby jej nesl za Ježíšem. 27. Šel pak za ním veliký zástup lidu i žen, a ty plakaly a kvílely nad ním. 28. Ježíš však obrátiv se k nim řekl: Dcery jerusalemské, neplačte nade mnou, nýbrž samy nad sebou plačte a nad dítkami svými. 29. Neboť hle, přijdou dnové, v nichžto řeknou: Blahoslaveny neplodné a životy, kteréž nerodily, a prsy, kteréž nekrmily. 30. Tehda počnou říkati horám: „Padněte na nás“ a pahrbkům: „Přikryjte nás“; 31. neboť činí-li toto na dřevě zeleném, co bude se díti na suchém? 32. Byli pak s ním vedeni také jiní dva, zločinci, aby byli usmrceni. 33. A když přišli na místo, které slove lebčí, ukřižovali ho tam; též lotry, jednoho na pravici a druhého na levici. 34. Ježíš pak řekl: Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí. A rozdělivše roucha jeho metali (o ně) los.

35. I stál tu lid dívaje se, a náčelníci posmívali se mu s nimi, řkouce: Jiným pomohl, ať pomůže sám sobě, je-li on Kristem, vyvolencem Božím. 36. Po-

---

26. Viz Mat. 17, 31; Mark. 15, 21.

30. Srovn. Is. 1, 19; Os. 10, 8; Apokal. 6, 16.

31. Ke stromu zelenému přirovnává sebe nevinného, ke stromu suchému hříšníky nekající vůbec, jmenovitě též lid israelský. Smysl jest: Jestli já nevinný trpím taková muka (pro hříchy cizí, pro hříchy lidstva), jaký trest stihne hříšníky pro hříchy jejich vlastní, co utrpí zejména též lid israelský, jenž tak velice se na mně prohřešuje.

33. Viz. Mat. 27, 33; Mark. 15, 22: Jan. 19, 17.

35—43. Viz Mat. 27, 39—44; Mark. 15, 29—32. Vojínové vzali podnět ku posměchu svému nejspíše z nápisu na kříži; proto as sv. Lukáš uvádí jej teprve ve zprávě o jejich posměchu. Posmívali se tím způsobem, že se stavěli, jakoby mu chtěli podati píti, a že při tom říkali slova svrchu uvedená.

smívali se mu však i vojáci, přistupujíce a podávajíce mu octa 37. a říkajíce: Jsi-li ty král židovský, pomoz sobě. 38. Bylť také nápis nad ním napsaný literami řeckými a latinskými a hebrejskými: Tento jest král židovský. 39. Jeden pak z těch zločinců, kteří s ním viseli, rouhal se mu řka: Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám. 40. Ale druhý promluviv, káral ho řka: Ani ty se Boha nebojíš, ježto v témže odsouzení jsi? 41. A my zajisté spravedlivě (trpíme); neboť dostáváme to, co náleží na skutky naše, ale tento neučinil nic zlého. 42. I řekl k Ježíšovi: Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého. 43. A Ježíš řekl jemu: Amen, pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji.

44. Bylo pak okolo šesti hodin a tu stala se tma po celé zemi, až do deviti hodin: 45. a zatmělo se slunce a opona chrámová roztrhla se ve dvé. 46. A Ježíš zvolav hlasem velikým řekl: Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého. A to pověděv vypustil duši. 47. Setník pak uzřev, co se stalo, velebil Boha, řka: Jistě člověk tento byl spravedlivý. 48. A veškeren zástup těch, kteří byli spolu přítomni tomu divadlu a viděli, co se dělo, bil se v prsa a navracel se. 49. Stáli pak tam zdaleka všichni známí jeho, patříce na to, i ženy, kteréž ho byly následovaly z Galileje.

50. A hle, jeden muž, jménem Josef, kterýž byl radou, muž to dobrý a spravedlivý — 51. ten nesouhlasil s nálezem a jednáním jejich — z judského města Arimathie, kterýž (také) očekával království Božího, 52. ten přišel k Pilátovi a žádal za tělo Ježíšovo; 53. a sňav je (s kříže) zavinul je v kment a položil ho do hrobu vytesaného (ve skále), v němž ještě nikdo neležel. 54. A byl pátek a sobota nastávala. 55. Za ním však šly ženy, kteréž byly s ním

---

44—45. Viz Mat. 27, 45—51; Mark. 15, 33.

47. uzřev, co se stalo, že totiž nastala tma od poledne do tří hodin, že Kristus ještě před samou smrtí tak mohutným hlasem promluvil a j. (Srovn. Mark. 15, 39; Mat. 27, 51—54.)

49. Srovn. Mat. 27, 55—56; Mark. 15, 40—41.

50—56. Srovn. Mat. 27, 57—61; Mark. 15, 42—47.

přišly z Galileje, a podívaly se na hrob i na to, jak tělo jeho bylo položeno. 56. A vrátivše se, připravily vonné věci a masti. V sobotu ovšem odpočinuly podle přikázání.

KAPITOLA 24.

Nábožné ženy a sv. Petr u hrobu, v. 1—12.

1. Ale v neděli záhy z rána přišly ke hrobu nesouce (s sebou) vonné věci, které byly připravily. 2. Nalezly však kámen odvalený od hrobu 3. a vešedše (do hrobu) nenalezly těla Pána Ježíše. 4. I stalo se, když byly proto bez rady, aj dva muži postavili se podle nich v rouše skvoucím. 5. Když pak se bály a svůj obličej k zemi schýlily, řekli jim: Proč hledáte živého mezi mrtvými? 6. Není ho tuto, ale vstal. Rozpomeňte se, kterak mluvil vám, když byl ještě v Galilei, 7. řka: Syn člověka musí býti vydán v ruce lidí hříšných a býti ukřižován a třetího dne vstáti z mrtvých. 8. I rozpomenuly se na slova jeho. 9. A navrátivše se od hrobu zvěstovaly to všecko jedenácti a všem ostatním. 10. Byla to pak Maria Magdalena a Johanna a Maria (matka) Jakubova a ostatní s nimi, které to apoštolům pověděly. 11. Ale slova ta zdála se jim jako bláznovství; i nevěřily jim. 12. Petr pak vstav běžel k hrobu a nakloniv se uzřel prostěradla, ana leží o sobě; i odešel domů, divě se tomu, co se stalo.

---

1. v neděli; doslovně: v první den týdne (neb jak se zhusta méně správně překládá: první den po sobotě. Označovalť se slovem sobota nejen den sobotní, nýbrž i celý týden, podobně jako i my slova neděle užíváme i o dni nedělním i o celém týdni).

24, 1—9. Výjev tento jest patrně jiný, než jest ten, o němž mluví Mat. 28, 1—8 a Mark. 16, 1—8 a Jan. 20, 1. Sv. Lukáš míní tu nejspíše Johannu a některé její družky, které přišly ke hrobu o něco později, než ony ženy, o nichž mluví Matouš a Marek, a spatřily v něm dva anděly. Odešedše pak od hrobu setkaly se někde s těmi ženami (Salome, Marii Jakubovou a j.), a domluvivše se s nimi, odešly k apoštolům a pověděly jim, co byly viděly a slyšely (Luk. 24, 9—10), neboť do té doby neřekly ženy ty z bázně apoštolům ničeho, ač je byl anděl k tomu vyzval. (Mark. 16, 8.)

12. Viz Jan. 21, 3—10.

Pán Ježíš zjevuje se dvěma učeníkům jdoucím do Emaus, v. 13—35.

13. A aj, dva z nich šli toho dne do městečka, jménem Emaus, kteréž bylo vzdáleno od Jerusalema honů šedesát. 14. A ti hovořili spolu o všech těch věcech, které se byly udály. 15. I stalo se, když hovořili a sebe se dotazovali, že i Ježíš přiblíživ se bral se s nimi; 16. ale oči jejich byly drženy, aby ho nepoznali. 17. I řekl k nim: Které jsou to řeči, jež spolu cestou vedete a jste smutni? 18. A jeden z nich, jménem Kleofáš, odpověděv řekl jemu: Ty-li jediný jsi cizincem v Jerusalemě a neseznal jsi těch věcí, které se tam staly v těchto dnech? I řekl jim: 19. Které? A oni pravili: O Ježíši Nazaretském, jenž byl prorokem, mocným v činu i slově před Bohem a přede vším lidem; 20. a kterak velekněží a náčelníci naši ho vydali, aby byl odsouzen k smrti, a ukřižovali jej. 21. My však jsme se nadáli, že on to jest, jenž má vykoupit lid israelský; a nyní ke všemu tomu jest dnes třetí den od té doby, co se to stalo. 22. Ale i některé ženy z našich poděsily nás; bylyť z rána u hrobu 23. a nenalezše těla jeho, přišly a pravily, že viděly také zjevení se andělů, kteří praví, že jest živ. 24. I odešli někteří z našinců ke hrobu a shledali tak, jak byly ženy pravily, jeho však nenalezli. 25. Tu on pravil k nim: O bláhoví a váhaví srdcem k věření všemu tomu, co mluvili proroci! 26. Zdaliž nemusil to Kristus trpěti a tak vejíti do slávy své? 27. A počav od Mojžíše a všech proroků vykládal jim všecka Písma, která byla o něm. 28. I přiblížili se k městečku, do něhož šli, a on se dělal, jako by chtěl jíti dále, 29.

13—35. Mark. 16, 12—13.

13. **honů šedesát** = 12 kilometrů či as tři hodiny cesty.

28. **Dělal se, jakoby chtěl jíti dále**, aby jim dal příležitost žádati ho, by s nimi zůstal. A byl by jistě šel dále, kdyby ho byli nežádali. Neboť ačkoli měl v úmyslu vejíti s nimi a dát se jim poznati, nechtěl přece to učiniti jinak, leč si zaslouží tu milost pohostinstvím a láskou k bližnímu.

29. **Přinutili ho**, t. j. usilovnými prosbami naléhali naň a tak ho pohnuli, aby s nimi zůstal.

ale oni přinutili ho řkouce: Zůstaň s námi, neb se připozdívá a den se již nachýlil. I vešel s nimi. 30. A stalo se, když byl s nimi za stolem, vzav chléb a požehnal jej a rozlámav ho dával jim. 31. I otevřeli se oči jejich a poznali ho; ale on zmizel od nich. 32. I řekli vespolek: Zdaliž nehořelo v nás srdce naše, když k nám mluvil na cestě a vykládal nám Písma? 33. A vstavše v touž hodinu vrátili se do Jerusalema a nalezli (tam) pohromadě jedenácte (apoštolů) i ty kteří byli s nimi, 34. ani praví: Pán vstal skutečně a ukázal se Šimonovi. 35. I vypravovali také oni, co se stalo na cestě a kterak ho poznali v lámání chleba.

36. Zatím však co to mluvili, Ježíš stanul uprostřed nich a řekl jim: Pokoj vám! Já jsem to, nebojte se. 37. Ale oni zděšeni a přestrašeni jsouce domnívali se, že vidí ducha. 38. I řekl jim: Co se děsíte a proč vstupují takové myšlenky na srdce vaše? 39. Vizte ruce mé i nohy mé, že já sám to jsem; dotýkejte se mne, a vizte, neboť duch nemá těla a kostí, jakož vidíte, že já mám. 40. A pověděv to ukázal jim ruce i nohy. 41. Když pak oni pro radost ještě nevěřili a se divili, řekl jim: Máte-li tu něco k jídlu? 42. I podali mu kus pečené ryby a plást medu. 43. A on pojedl před nimi a vzav ostatky dal jim.

44. I řekl k nim: To jsou slova, která jsem mluvil k vám byv ještě s vámi, že se (totiž) musí naplniti

---

30. Nepodával jim chleba proměněného, svátostného, nýbrž chléb neproměněný, nesvátostný.

35. v lámání chleba, to jest dle způsobu, kterým chléb požehnal a lámal jim. Poznali ho totiž z toho, že viděli jej počínati si právě tak, jako vždycky činil, když se svými učeníky stoloval, jednak však, a to předem, i z toho, že Pán Ježíš, chtěje se dáti poznati, nejen přestal vyšší mocí svou působiti v jejich oči tak, aby ho nepoznali, nýbrž i zbystřil je, aby ho poznali.

36—43. Srovn. Jan. 20, 19—23.

37. Myslili, že to jest duch, poněvadž přišel dveřmi zavřenými.

43. Dle starších rukopisů řeckých a některých latinských zní verš tento pouze takto: „I vzal a jedl před nimi".

44—49. Srovn. Mark. 16, 14—18. Děj tento stal se (alespoň pravděpodobně) až v den Kristova nanebevstoupení.

všecko, co psáno jest o mně v zákoně Mojžíšově a v prorocích i žalmích. 45. Potom vyložil jim smysl, aby rozuměli Písmům 46. a řekl jim: Tak jest psáno, (a tak bylo třeba), aby Kristus trpěl a třetího dne vstal z mrtvých, 47. a aby hlásáno bylo pokání a odpuštění hříchů pro jméno jeho mezi všemi národy, počnouc od Jerusalema. 48. Vy pak jste svědky těch věcí. 49. A já pošlu na vás toho, jehož Otec můj zaslíbil, vy však zůstaňte v městě, dokavad nebudete opatřeni mocí s výsosti.

50. A vyvedl je ven k Betanii a pozdvih rukou svých, požehnal jim. 51. I stalo se, když jim žehnal, odloučil se od nich a vznášel se do nebe. 52. A oni poklonivše se navrátili se do Jerusalema s radostí velikou, 53. a byli stále ve chrámě chválíce a velebíce Boha.

O evangeliu sv. Jana.

Spisovatelem čtvrtého evangelia kánonického byl miláček Páně, sv. Jan. Evangelista; tento byl synem rybáře Zebedea a jeho manželky Salome, kteří, jak se zdá, měli své obydlí v Betsaidě předjordánské při vtoku Jordánu do jezera Genesaretského. Rodiče jeho nebyli nemajetni; neboť otec Zebedeus měl při svém řemesle nájemníky či pomocníky (Mark. 1, 20), matka pak patřila k ženám, které přisluhovaly Pánu Ježíši ze svých statkův a nakoupily vonných mastí, aby pomazaly tělo Kristovo. Dle Nicefora měli též v Jeru-

46. Slova a tak bylo třeba, scházejí v některých starých rukopisech řeckých i latinských.

47. to jest, aby bylo hlásáno mezi všemi národy, že lze každému dojíti pravým pokáním odpuštění hříchů pro jméno či pro zásluhy Ježíše Krista.

49. toho, jehož Otec zaslíbil, t. j. Ducha svatého; doslovně bylo by: zaslíbení Otce mého, — mocí s výsosti. t. j. dokavad nebudete obdařeni mocí a silou, a vůbec dary Ducha sv., abyste odložíce veškerou bojácnost, neohroženě vydávali svědectví o mně.

50—53. Srovn. Mark. 16, 19—20; Skutk. apošt. 1, 9—12,

salemě dům na Sioně. Lze proto právem souditi, že se mu dostalo přiměřeného vzdělání, ač ne takového, jakého bylo lze nabýti ve školách rabínských, neboť dle Skutkův apoštolských (4, 13) členové velerady viděli v něm podobně jako i v Petrovi muže neučeného, to jest takového, který nebyl vzdělán ve školách rabínských.

Zprvu pomáhal otci svému při řemesle zároveň se starším bratrem svým Jakubem, který se nazývá Velikým neb Větším. Když však Jan Křtitel započal připravovat lidi na Vykupitele, odešel k němu do krajiny jordánské a stal se učeníkem jeho (Jan 1, 35—37). Tam byl nepochybně svědkem křtu Kristova. Ale nezůstal dlouho u Jana Křtitele, nýbrž přestoupil k Pánu Ježíši. Když totiž Kristus Ježíš překonav pokušení ďábelské vrátil se (as v únoru?) k Janu Křtiteli a obdržev od něho svědectví, že jest Beránkem Božím, který snímá hříchy světa, připojil se k němu i s Petrovým bratrem Ondřejem a zůstal nějaký čas (as do počátku prosince) u něho. Šel s ním do Kány galilejské, kde byl svědkem prvního zázraku jeho, a provázel jej odtud do Kafarnaum, do Jerusalema i do ostatního Judska (Jan, 1, 29—3, 22). Když pak Pán Ježíš as v prosinci opouštěl Judsko a šel přes Samařsko do Galileje (Jan, 4, 1—45) následoval ho také, ale přišed do Galileje, vrátil se s dovolením Kristovým domů ke svému zaměstnání, podobně jako učinili ostatní učeníci, které Pán Ježíš tou dobou měl. Neuplynulo však mnoho času, a již zase byl povolán od Krista i se svým bratrem Jakubem; i zůstal potom u něho již trvale a byl při volbě apoštolů vřaděn do sboru apoštolského. Oddav se pak zcela Mistru svému, byl také sám od něho milován a různě vyznamenáván. Bylť zároveň s Petrem a bratrem svým Jakubem připuštěn, aby byl svědkem vzkříšení dcery Jairovy, proměnění Páně a smrtelného zápasu jeho v zahradě Getsemanské, s Petrem pak pověřen úkolem, aby připravili (poslední) večeři velikonoční. Při večeři té spočinul na prsou Kristových a vyzvěděl na Kristu osobu zrádcovu; doprovodiv pak božského Mistra svého do domu Kaifášova i na Kalvarii, dostal od něho za matku Pannu

Marii, kterou potom, byv svědkem smrti Kristovy, pojal ihned k sobě a měl dle podání péči o ni až do smrti její jako hodný syn o matku svou. Uslyšev od Marie Magdaleny, že vzali Pána, běžel zároveň s Petrem ke hrobu a spatřiv prostěradla položená a na zvláštním místě svinutou roušku, kterou byli obvázali hlavu Páně, uvěřil hned, že Pán Ježíš vstal z mrtvých. Když pak u jezera Genesaretského ukázal se Pán jemu i některým jiným apoštolům, on první poznal jej.

Po seslání Ducha svatého jevil vedle Petra činnost zvláště usilovnou. Bylť s Petrem, když učinil první zázrak, s ním v popředí kázal a ve vězení pro Krista trpěl, s ním byl před veleradu postaven, s ním poslán do Samaří, aby tam uděloval svátost biřmování. Svatý Pavel nazývá jej proto sloupem církve, podobně jako Petra a Jakuba Malého. — Východištěm působení jeho byl po delší dobu Jerusalem. Odtud činil apoštolské cesty po Judsku a jiných místech palestinských. Kdy vyšel z Palestiny do krajin jiných, není známo. Pravda-li, co praví Niceforus (H. E. II. 48), že Panna Maria zemřela roku 48. v Jerusalemě, odešel odtud as brzy po její smrti. Jestli však Panna Maria odešla s ním do Efesu a v jeho okolí, v Panagia Kapuli, zemřela, jak s menší pravděpodobností tvrdí někteří jiní s hledem k vidění Kateřiny Emerichovy a ústnímu podání udržovanému v okolí efesském, odešel z Palestiny nepochybně ještě později, snad až při vypuknutí války židovské. Jisto však jest, že v pozdějších letech svých usadil se v Efesu, jakož svědčí skoro veškerá starobylost, zejména též Klement Alexandrijský, Polykrates, biskup efesský v 2. polovici 2. stol., ano i sv. Ireneus a sv. Polykarp, jehož se Ireneus dovolává. Nepřišel však sv. Jan do Efesu dříve než asi v letech 67—70. Souditi to lze z toho, že sv. Pavel nezmiňuje se o něm ani v listě k Efesským psaném v r. 62 neb 63, ani v listech k efesskému biskupu sv. Timotheovi, z nichž druhý byl psán r. 67. V Efesu vykonával jako metropolita vrchní správu nad křesťanskými obcemi maloasijskými. Nebylo mu však dáno požívati tam klidu při jeho působnosti. Bylť dle podání za pronásledování Domitiánova dopraven do Říma a tam pro své svědectví o Kristu

vržen do nádoby plné oleje vařícího se. Když však neutrpěl žádného porušení na těle, byl poslán do vyhnanství na holoskalý ostrov Patmos. Ve vyhnanství tom dostalo se mu zjevení budoucích osudů církve, které napsal ve svém díle, zvaném Apokalypse či Zjevení sv. Jana. Po smrti Domitiánově obdržel zase svobodu; i vrátil se opět do Efesu a zůstal tam až do své smrti, vykonávaje apoštolský úřad svůj. Napsav tu evangelium a tři listy, zemřel, zachovav ustavičné panictví, smrtí přirozenou jako stařec as 94letý za prvních let císaře Trajána buď v posledních letech prvního neb v prvních letech druhého století.

Byl pak Jan povahy ohnivé, s počátku i prudké, ale plál vroucí láskou ke Kristu. Proto horlil ostře proti nepřátelům a odpůrcům jeho, ano i oheň s nebe chtěl jednou i s bratrem svým svolati na Samaritány proto, že odepřeli pohostinství Pánu Ježíši (Luk. 9, 54). Také byl poněkud ctižádostivým a chtěl, aby jemu a jeho bratrovi dostalo se předních míst v Kristově království. Avšak obcováním s Kristem Pánem a milostí Boží zmírnila a ulahodila se prudkost a horoucnost i ctižádost jeho v bohumilou jemnost a něžnost i pokoru a v nejčistší lásku k Bohu a k bližnímu. Nicméně jakousi zmužilost a statečnost zachoval po celý život svůj. Vystupoval proto také potom s veškerou rozhodností proti bludařům jakožto odpůrcům Kristovým a horlil pro čest Boží a spásu duší. Uslyšev na př. jednou v lázních, kde se chtěl koupati, že tam jest bludař Cerinthus, kterýž popíral Kristovo božství, vykřiknul: „Utecme odtud, aby se střecha nepobořila, neboť jest pod ní Cerinthus, nepřítel pravdy.“ A v druhém listě svém vyzývá: „Přichází-li kdo k vám a nepřináší-li toho (Kristova) učení, nepřijímejte ho do domu aniž ho pozdravujte.“ Kterak horlil pro spásu duší, svědčí dojímavá událost jedna ještě z posledních let jeho působení v Malé Asii. Sv. apoštol poznal totiž na cestách svých v Malé Asii mládence, který vynikal nejen ušlechtilostí tělesnou, nýbrž i mnohými dary duševními. Toho ujal se a svěřil jej kterémusi biskupu, aby jej vychoval. Biskup vychovával a poučoval jej pečlivě, až jej i pokřtil. Ale potom polevil ve své bedlivosti, mysle, že mu není třeba

dalšího vedení. A tu mládenec upadnuv do špatné společnosti dal se svésti a klesnul tak, že se stal vůdcem loupežníků. Sv. Jan dověděv se o tom spěchal do krajiny, kde se zdržovala tlupa loupežnická. Byv tam chycen žádal, aby ho dovedli ke svému náčelníku. I vedli ho k němu. Náčelník pak zpozorovav, že k němu někoho vedou, zastavil se. Jakmile však poznal Jana, zastyděl se a dal se na útěk. A tu Jan, nedbaje svého stáří, běžel za ním a volal: „Proč, synu, ve zbroji utíkáš před starcem bezbranným? Smiluj se nade mnou Ještě máš naději ve spásu. Já za tebe počet vydám a, bude-li třeba, za tebe i umru". Po těch slovech zastavil se náčelník. A Jan přišed k němu objal ho a pohnul ku pravému pokání a neopustil ho, až on vrátiv se s ním do Efesu úplně se smířil s církví.

A jako sám byl proniknut čistou láskou k bližnímu, tak rozněcoval ji také v jiných; neboť byl přesvědčen, že kdo opravdovou lásku chová k bližnímu, miluje také Boha a zachovává jeho přikázání. Proto ještě v pozdním věku svém, když již nemoha choditi a řeči k věřícím činiti, dávaje se donášeti do shromáždění bohoslužebného, alespoň ta slova říkával: „Synáčkové moji, milujte se vespolek". A když s podivením tázali se ho konečně, proč stále jen ta slova opakuje k nim, řekl: „Jest to přikázání Boží, a kdo je zachovává, dosti činí".

Své evangelium začíná božstvím Ježíše Krista, povznášeje se tak hned na počátku k výšinám nebeským, až k Bohu samému; pro tu příčinu zobrazují jej se symbolem orla.

Napsal je v Efesu mezi rokem 85—96 aneb spíše ještě přesněji mezi r. 90—96, a to pro křesťany maloasijské, nad nimiž vedl vrchní správu, pro křesťany to, kteří byli většinou obráceni z pohanství a ve víře již pokročili. Byl k tomu pohnut prosbou křesťanů maloasijských, kterou mu přednesli skrze své biskupy a jeho dosud žijící a u nich působící spoluučeníky. Ti prosili ho, aby napsal evangelium, jednak proto, že někteří bludaři ano i židé šířili mezi nimi nepravé učení o Kristu Pánu, popírajíce buď božství neb pravé člověčenství

jeho, jednak proto, že si přáli, aby byly zaznamenány také ty věci ze života Páně, které první tři evangelisté pominuli mlčením, ač by dle ústního sdělení sv. Jana s hledem k tehdejším poměrům maloasijským velice přispívaly k náboženskému vzdělání věřících. Lze proto plným právem říci, že toto přání a tužba maloasijských křesťanů a ony bludy byly další, ale pouze nepřímou pohnutkou k sepsání evangelia tohoto.

Účelem, jehož spisem chtěl docíliti, bylo: s hledem k různým názorům nepravým, které se o Vykupiteli šířily, utvrditi ve svých čtenářích víru, že ten Ježíš, který v Judsku i v Galilei delší dobu učil, zázraky činil a byv pod římským vladařem, Pontiem Pilátem, ukřižován, třetího dne z mrtvých vstal, jest zaslíbený Vykupitel a jako takový nejen pravý člověk, nýbrž i pravý Bůh (srovn. Jan. 20, 31). K tomuto účelu čelí celým spisem svým. Hned na počátku jedná o božství Kristově, ukazuje, že od věčnosti bylo Slovo jakožto osoba od Boha Otce rozdílná, ale s ním soupodstatná, a ta že jsouc jednorozeným Synem Božím se vtělila, aby nás vykoupila, on pak že sám viděl ji i slávu její. Na to vyličuje, kterak vtělený ten Syn Boží vždy více projevoval božskou velebnost a slávu svou; proto nejen líčí zázraky, kterými Pán Ježíš ukazuje božskou svoji moc, nýbrž, a to po výtce, podává též řeči jeho, kterými nazýval Boha Otcem svým a přičítal si božské vlastnosti, božskou podstatu a božské působení. Zároveň vytýká o něm, že jest plný milosti a pravdy, že miluje Otce a jest od něho milován, že víra v něho vede k životu věčnému, a ještě na konci evangelia připomíná, že ty věci psány jsou, aby čtenáři věřili, že Ježíš jest Kristus, Syn Boží.

Svého jména neudává sice evangelista tento, podobně jako ani žádný jiný, dosti však se prozrazuje tím, že nejen se čítá k očitým svědkům života Kristova (1, 14; 19, 35) a k těm, kteří s ním byli při poslední večeři, nýbrž i nazývá se učeníkem, jehož miloval Pán, a praví, že při večeři té spočinul na prsou Ježíšových (21, 20. 24); neboť jednak při poslední večeři byli s Pánem Ježíšem toliko apoštolé, jednak ve-

škeré podání starobylé dosvědčuje, že to byl apoštol Jan, jenž při poslední večeři spočinul na prsou Kristových. Výslovně jmenuje ho spisovatelem evangelia mimo jiné Theofil Antiochijský (kolem r. 170), Klement Alexandrijský, Origenes. Některé narážky na jeho evangelium a citáty či výroky z něho více méně volné shledávají se již ve spisech sv. Otcův apoštolských, zvláště u Janova žáka sv. Ignáce, jakož i u sv. Justina.

Svaté evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Jana.*)

KAPITOLA 1.

O božství a člověčenství Kristově, v. 1—18.

1. Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha a Bohem bylo Slovo. 2. To bylo na počátku u Boha.

---

*) V evangeliu tomto lze rozeznávati mimo úvod (1, 1—18) a závěrek (21, 24—25) dvě hlavní části, z nichž první sahá od 1, 19—12, 54; druhá od 13, 1—21, 23.

V úvodě (1, 1—18) poučuje o božském Slově či Logu, jímž rozumí Syna Božího, druhou osobu božskou; ukazuje totiž na jeho poměr k Bohu Otci a k světu vůbec a k lidstvu zvlášť a tak nejen klade věroučný základ k celému spisu svému, nýbrž i udává hlediště, s něhož patří na hlavní osobu svého vypravování. — Své učení o Slově čerpal ze zjevení, a to od Ježíše Krista, jehož byl učeníkem. Jakýsi podklad pro ně (pro své učení o něm) měl však též ve zjevení starozákonním, a to v oněch místech, kde se mluví o Moudrosti Boží, jako o osobě (na př. Moudr. 7, 21—30; 8, 3; 9, 9; Přísl. 8, 23—31) neb o andělu Hospodinově, jenž nade všecky anděly vyniká, jménem Božím mluví a poctu božskou sobě přičítá (na př. 2. Mojž. 23, 20—21; 3, 2. srovn. s 3, 4). Zcela chybně proto a nesprávně soudili rozumáři (racionalisté), že sv. Jan přejal učení své o Slově z filosofie Platonovy neb Filonovy neb od gnostiků; vždyť od nich ani nemohl je přejmouti, poněvadž ho u nich nikdy nebylo; jestiť učení Janovo o Slově docela jiné než bylo učení řečených filosofův a bludařův. Ani jména Slovo (Logos) nepřejal od nich, nýbrž buď také ze zjevení (srovn. Apokal. 19, 13) aneb z podání židovského

3. Všecky věci povstaly skrze ně, a bez něho nepo-
vstalo nic (z toho), co učiněno jest. 4. V něm byl život,
a Život byl světlem lidí, 5. a Světlo ve tmě svítí, a tma
ho nepojala. 6. Vystoupil pak jeden člověk, byv po-
slán od Boha, jméno jeho bylo Jan; 7. ten přišel na
svědectví, aby vydal svědectví o Světle, by všickni

(z Targumu), ve kterém ona Moudrost ano i Hospodin sám nazývá se někdy Memra, t. j. Slovo (a to as s hledem k žalm. 32, 6. a Moudr. 18, 15). Užil pak jména toho o Synu Božím nejspíše proto, poněvadž je pokládal za nejpřihodnější k označení druhé božské osoby jakožto té, skrze niž Bůh Otec se zjevuje, a poněvadž v té době, kdy psal své evangelium, někteří bludaři označovali jím jakousi bytost pouze domnělou, která prý povstala výronem z bytosti božské a utvořila svět z hmoty věčné. Chtělť ukázati, že nikdy nebylo takového Slova či Loga, o jakém mluvili oni bludaři, ale že bylo a jest Slovo takové, o jakém mluví sám.

1—2. Udává poměr Slova k Bohu Otci, uče, že Slovo trvá od věčnosti jako osoba od Boha Otce odlišná (bylo u Boha) a s ním soupodstatná (Bohem bylo Slovo). Slova na počátku znamenají buď tolik co od věčnosti aneb tolik co na počátku tvorby světové. Ovšem i při tomto druhém výkladě zůstává smysl týž; neboť dle něho bylo Slovo již tehdy, když počala se tvorba světová, t. j. bylo od věčnosti.

3—4. Udává poměr Slova ke světu vůbec a k člověku zvlášť, poučuje, že Slovo bylo a jest Stvořitelem i Zachovatelem světa vůbec a světlem lidí či zdrojem pravdy a ctnosti a z nich pocházejícího blaha lidského. V něm byl život, t. j. ono Slovo jest zdrojem a udržovatelem veškerého života, fysického i duševního, přirozeného i nadpřirozeného.

5. tma, t. j. lidstvo padlé po prvním hříchu. Smysl jest: Takovým světlem zůstalo Slovo i tehdy, když lidstvo prohřešivši se upadlo v temnotu bludův a nepravosti a z toho pocházející bídy. Svítilo člověku světlem přirozeného zákona mravního, vštípeného do srdce každého člověka, svítilo vážnosti některých filosofův a zvláště zjevením nadpřirozeným, daným ve Starém Zákoně, tak že i před Kristem lidé mohli dojíti blaha stavu svému přiměřeného. Ale tma ho nepojala, t. j. lidé po většině nepřijali podávaného světla pravdy, ani se jí neřídili, a proto klesali vždy hlouběji do bludův a nepravostí.

6—8. t. j. ačkoli však lidé po většině nepřijali světla toho, Slovo ono nezůstalo přece neosvědčeno. Svědčilť o něm pro-

uvěřili skrze něho. 8. On nebyl Světlem, nýbrž aby svědectví vydal o Světle. 9. Bylo však Světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět. 10. Na světě bylo, a svět povstal skrze ně, ale svět ho nepoznal. 11. Do vlastního přišel, a svoji ho nepřijali. 12. Kolikokoli však jej přijali, dal jim moc státi se dítkami Božími, těm (totiž), kteří věří ve jméno jeho, 13. kteří se zrodili nikoli z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, nýbrž z Boha. 14. A Slovo tělem

---

roci svými předpověďmi a zejména sv. Jan Křtitel, největší to z proroků, jenž vystoupiv po vůli Boží veřejně, ukázal prstem na Slovo vtělené, na Ježíše Krista, a vydal o něm svědectví, že to jest zaslíbený Vykupitel (Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa) a Syn Boží (1, 29—34).

9. Jana jmenuje zvláště jednak as pro jeho přednost před ostatními proroky, jednak s hledem k těm, kteří jej měli za Vykupitele. Proto s důrazem vytýká, že ne Jan (Křtitel), nýbrž Slovo bylo oním světlem lidstva, o němž mluvil a jež osvěcuje každého člověka . . ., t. j. každému člověku na světě dává tolik milosti, kolik stačí, aby mohl býti spasen, kdyby jí použil.

10. Smysl jest: Ono Slovo mohlo každého člověka osvěcovati, neboť na světě bylo, a to již před svým vtělením, totiž jako Stvořitel a Zachovatel všehomíra, ježto skrze ně nejen všecko povstalo, nýbrž se i zachovává a spravuje. I mohl tedy svět, t. j. lidé poznati Slovo to i světlo pravdy jím projevované; ale (s bolestí praví evangelista) svět ho nepoznal a neuznal, ovšem nikoli bez viny své.

11. Do vlastního, t. j. do národa israelského, který se v Písmě sv. nazývá mnohdy vlastnictvím Božím. Do národa toho přišlo Slovo to způsobem zvláštním (jako Bohočlověk), a přece ani od něho až na jisté výjimky nebylo přijato. Byla tedy větší vina národa toho než ostatních.

12—13. Smysl jest: Někteří však přijali jej přece, uvěřivše v něho jakožto ve Spasitele světa. A všem těm, kteří ať ze židův ať z pohanů jej věrou přijali, t. j. všem, kteří byvše na křtu sv. znovuzrozeni stali se již dítkami Božími, dal moc či sílu, aby v tomto dětinství či synovství Božím vždy více se zdokonalovali, a se v něm i dovršili, tak totiž, že by s milostí Boží konali skutky pro nebe záslužné a s Bohem vždy úžeji se spojovali věrou a láskou, až by s ním v nebi vešli ve spojení věčné, na výsost oblažující.

14. Udává, jakým způsobem Slovo přišlo do vlastního, tak totiž, že se vtělilo a jako Bohočlověk viditelně mezi židy působilo. — Tělem učiněno jest, t. j. vtělilo se či vzalo

učiněno jest, a přebývalo mezi námi, a viděli jsme slávu jeho, slávu to jako jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy. 15. Jan vydal svědectví o něm a volal řka: „To byl ten, o němž jsem pravil: Ten, jenž přijde po mně, přede mnou jest, neboť byl prve než já.“ 16. A z plnosti jeho my všickni jsme obdrželi, a to milost jednu za druhou; 17. neboť Zákon byl dán skrze Mojžíše, milost (však) a pravda přišla skrze Ježíše Krista. 18. Boha nikdo nikdy neviděl; jednorozený Syn, jenž jest v lůně Otcově, ten (to) zjevil.

---

na sebe přirozenost lidskou, tak že potom v jeho osobě, v jedné totiž a to druhé osobě božské bylo spojeno božství i člověčenství. Viděli jsme slávu jeho, t. j. já (evangelista) a ostatní apoštolé (a mnozí jiní) viděli jsme tu velebnost jeho božskou, kterou on i slovy i skutky svými dával na jevo, velebnost to, která jest vlastní jednorozenému, soupodstatnému Synu Božímu.

15. Na potvrzení toho, co sv. evangelista pověděl o velebnosti vtěleného Slova, uvádí svědectví, které o věčnosti a tím i o božství jeho vydal Jan Křtitel, ode všech za proroka uznávaný. Vydal je nejspíše tehdy, když Pán Ježíš byv od něho pokřtěn odešel, pravě: (tento muž, jenž právě odešel) to byl ten, o němž jsem vám dříve již pravil: Ten, jenž přijde po mně konati veřejný úřad svůj, moci a velebnosti přede mnou jest a bude též větší moc a velebnost projevovat, a on bude moci to činiti, neboť byl prve než já, t. j. byl a jest od věčnosti.

16. Ke svědectví Jana Křtitele sv. evangelista připojuje svědectví ze zkušenosti vlastní a jiných křesťanů, tvrdě, že on i jiní přijali hojnost milostí z plnosti či nesmírného bohatství milosti a pravdy Vykupitelovy.

17. Srovnávaje Zakon Starý se vším jeho zřízením) se Zákonem Novým, jejž se vším jeho zřízením nazývá milostí a pravdou, ukazuje na nutnost přijmouti milost podávanou skrze vtělené Slovo či skrze Krista Ježíše. Jest to nutno, poněvadž veškerá milost, i ta, které se komu dostalo v Zákoně Starém, přicházela a přichází skrze Krista, a nikoli zřízením starozákonným, jež sice budilo vědomí viny a tužbu po Vykupiteli, ale milost samo o sobě nepůsobilo.

18. Slovy těmi chce nejspíše pověděti, že také ty pravdy, které byl právě vyložil, čerpal ze zjevení vtěleného Slova Ježíše Krista, jenž jakožto soupodstatný Syn Boží s Otcem v bytečném jest spojení a proto jedině pravdy ty zjeviti mohl a zjevil.

Jan Křtitel svědčí o Vykupiteli a ukazuje na něj, 1, 19 34.*)

19. A toto jest svědectví Janovo, když židé z Jerusalema poslali k němu kněze a levity, aby se ho otázali: Ty kdo jsi? 20. I vyznal a nezapřel, a vyznal: Já nejsem Kristus. 21. I otázali se ho: Co tedy? Eliáš jsi ty? A řekl: Nejsem. Prorok jsi ty? A odpověděl: Ne. 22. Tedy řekli jemu: Kdo jsi? ať odpověď dáme těm, kteří nás poslali. Co pravíš sám o sobě? 23. Pravil: Já jsem hlas volajícího na poušti: „Spravte cestu Páně“, jakož pověděl prorok Isaiáš. 24. A ti, kteří byli posláni, z fariseů byli. 25. I otázali se ho a řekli jemu: Proč tedy křtíš, nejsi-li ani Kristus, ani Eliáš, ani prorok? 26. Jan odpověděl jim řka: Já křtím vodou, ale uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte, 27. (jest to ten),

---

*) V části první (1, 19—12, 50) evangelista vyličuje, kterak Pán Ježíš vykupitelskou a božskou důstojnost svou projevoval za veřejného života svého, a kterak při tom u jedněch došel víry, u jiných narazil na nevěru. Činí to ve 3 poddílech. V poddíle prvním (1, 19—4, 54) vypravuje, kterak lidé dobré vůle uznali Ježíše jako Vykupitele, ač ne všickni věrou rozhodnou a plnou.

19. Židé t. j. velerada židovská. Užívá sv. Jan slova židé (Ἰουδαῖοι) častěji o členech velerady. Tázali se, kdo jest, v úmyslu zvěděti, není-li snad Kristem či Vykupitelem.

21. Prorok jsi ty. Jak patrno ze členu v textě řeckém, myslili na nějakého proroka určitého, předního sice, ale menšího, než byl Eliáš, a to nejspíše na toho, kterého dle nepravého výkladu některých židů předpověděl Mojžíš v 5. Mojž. 18, 25 slovy: „Proroka z národu tvého a z bratří tvých vzbudí tobě Hospodin; toho poslouchejte.“ Slovy těmi předpověděl sice Vykupitele (Srovn. Skut. 3, 22 a 7, 37); ale někteří činili rozdíl mezi Vykupitelem a oním prorokem od Mojžíše předpověděným (Jan. 7, 40. 41), a k těm patřili as také oni poslanci z Jerusalema.

23. Prohlásil se tak za Vykupitelova předchůdce od Isaiáše (40, 3) předpověděného. Srovn. Mat. 3, 3; Mark. 1, 3; Luk. 3, 4.

25. Myslili totiž na jistý křest či očišťování zvláštní, jež dle proroctví mělo se státi v době messiánské a jež po náhledě fariseů neměl vykonávati nikdo, leč jen Kristus neb Eliáš neb onen prorok určitý, nejmenovaný.

26—27. Smysl jest: Můj křest není ten, o němž prorokovali proroci, nýbrž pouze obřad vnější, který toliko nazna-

jenž po mně přijíti má, (jenž přede mnou jest), jemuž nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho. — 28. Toto se stalo v Betanii za Jordánem, kdežto Jan křtil.

29. Druhého dne Jan uzřel Ježíše, an jde k němu; i řekl: Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa. 30. To jest ten, o němž jsem pravil: „Po mně přijde muž, jenž přede mnou jest, neboť byl prve než já.“ 31. A já jsem ho neznal, ale aby uveden byl v známost v lidu israelském, proto jsem přišel já křtít vodou. 32. A svědectví vydal Jan řka: Viděl jsem Ducha jako holubici sestupovati s nebe, a zůstal na něm. 33. A já jsem ho neznal, ale ten, jenž mě poslal křtít vodou,

---

čuje očištění vnitřní a budě mysl kající připravuje na Vykupitele. Uděluje tedy křest nekonám nic nezákonného, spíše jakožto předchůdce Vykupitelův mám právo i povinnost přisluhovati jím, a to tím spíše, poněvadž Vykupitel již přišel, jehož však neznáte, ač jest již mezi lidem. (Viz též Mat. 3, 11—12. pozn.)

29. Pán Ježíš přicházel nepochybně z pouště, kde se byl postil a pokušení překonal. Beránkem nazval Pána Ježíše jakožto oběť smírnou za hříchy lidstva; a Beránkem Božím nazval jej s hledem k tomu, že (dle daných proroctví) Bůh sám jej k tomu poslal na svět, aby za hříchy lidstva dosti učinil.

30. Srovn 1, 15.

31. Já jsem ho neznal tehdy totiž, když jsem ohlašoval, že Vykupitel již přijde. Ačkoli totiž byl příbuzný s Kristem podle jeho člověčenství, přece neznal ho osobně do té doby, dokud k němu Pán Ježíš nepřišel, aby se dal od něho pokřtít. Trávilť od svého mládí na poušti (Luk. 1, 80) a nesešel se proto s Ježíšem, jenž soukromý život trávil v Nazaretě. Stalo se to zajisté řízením Božím, aby se nemohlo svědectví Janovo seslabovati tvrzením, že se spolu domluvili. Ačkoli však ho neznal osobně, přece nejen věděl, že Vykupitel tu již jest, nýbrž i, že sám jest jeho předchůdcem a k tomu povolán, aby na něj připravoval a ho v známost uvedl svým křtem, t. j. veškerou působností svou veřejnou, která vrcholila v udělování křtu pokání.

32—34. Zmiňuje se o zjevu mimořádném, který se stal při křtu Páně a z něhož každý mohl poznati, že Ježíš není obyčejným člověkem. Ujištění „Nad kým uvidíš Ducha atd.“ dal Bůh Janovi nejspíše tehdy, když ho vyzval, aby započal úřad svůj (Luk. 3, 2). Vnitřním vnuknutím poučen poznal Krista (Ježíše jako Vykupitele) hned, jak k němu při-

ten mi řekl: „Nad kým uvidíš Ducha sestupovati a na něm zůstávati, ten jest to, jenž křtí Duchem svatým.“ 34. A já uviděl a vydal svědectví, že tento jest Syn Boží.

První učeníci Páně, v. 35—51.

35. Druhého dne Jan stál (tam) opět a dva učeníci jeho (s ním). 36. A spatřiv Ježíše, an jde mimo, řekl: Ejhle Beránek Boží. 37. I uslyšeli ho ti dva učeníci praviti (to) a šli za Ježíšem. 38. Ježíš pak obrátiv se a uzřev je za sebou jíti, řekl jim: Co hledáte? A oni řekli jemu: Rabbi (to jest v překladě: Mistře), kde bydlíš? 39. Dí jim: Pojďte a vizte. Šli tedy a uzřeli, kde bydlí; a zůstali u něho ten den. Bylo kolem desíti hodin.

40. Jedním pak z těch dvou, kteří to slyšeli od Jana a ho následovali, byl Ondřej, bratr Šimona Petra. 41. Ten našel nejprve bratra svého Šimona a řekl jemu: Nalezli jsme Messiáše (to jest v překladě „Kristus“, Pomazaný). 42. I přivedl ho k Ježíšovi. A Ježíš pohleděv naň řekl: Ty jsi Šimon, syn Janův; ty budeš slouti Kéfas (to jest v překladě „Petr“, Skála).

43. Druhého dne chtěl odejíti do Galileje a nalezl Filipa. I řekl jemu Ježíš: Pojď za mnou. 44. Byl pak Filip z Betsaidy, města to Ondřejova a Petra. 45. Filip nalezl Natanaele a řekl jemu: Nalezli jsme toho, o němž psal Mojžíš v Zákoně a proroci; jest to Ježíš, syn Josefa z Nazareta. 46. I řekl mu Natanael: Z Nazareta-li

---

šel na poušť a chtěl býti pokřtěn. Proto zdráhal se s počátku ho pokřtít (Mat. 3, 14). V poznání tom byl však utvrzen, když pokřtiv Ježíše uviděl Ducha sv. v podobě holubice sestupovati na něj, a hned také vydal svědectví, že On jest Vykupitel, Syn Boží.

37—39. Chtěli zvěděti, kde bydlí, aby ve vhodnou chvíli k němu přišli a s ním promluvili.

40. Bylo kolem deseti hodin, t. j. kolem 4 hodin odpoledne podle našeho počítání. Z hovoru s ním nabyli tak pevného přesvědčení, že Ježíš jest zaslíbeným Vykupitelem, že nechavše dosavadního mistra svého Jana, přidrželi se Ježíše a s radostí zvěstovali jiným, že nalezli Krista či Vykupitele (v. 42.).

46. Bylť Nazaret městem malým, o němž v Starém Zákoně nečiní se nikde zmínka, a jak se zdá, obyvatelé jeho nepoživali dobré pověsti.

může býti něco dobrého? Dí mu Filip: Pojď a viz.
47. Ježíš viděl Natanaele, an jde k němu; i řekl o něm:
Aj pravý israelita, v němž není lsti. 48. Dí mu Na-
tanael: Odkud mě znáš? Odpověděl Ježíš a řekl jemu:
Prve nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem,
viděl jsem tebe. 49. Odpověděl mu Natanael a řekl:
Mistře, ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský. 50. Od-
pověděl Ježíš a řekl jemu: Protože jsem řekl: „Viděl
jsem tě pod fíkem“, věříš; větší věci uvidíš nad tyto.
51. A řekl jemu: Amen, amen pravím vám: Uvidíte
nebe otevřené a anděly Boží vystupovati a sestupovati
na Syna člověka.

KAPITOLA 2.

První zázrak Páně, v. 1—11.

1. A třetího dne byla svatba v Káně galilejské, a
byla tam matka Ježíšova. 2. Byl pak pozván na svatbu
také Ježíš a učeníci jeho. 3. A když se nedostávalo

---

47. pravý israelita, t. j. pravý potomek praotce Jakoba, jemuž Bůh sám dal jméno Israel, a jenž po svém návratu od Lábana byl vzorem poctivosti a bezelstnosti.

49. Natanael byl si vědom, že pod fíkem neviděl ho nikdo; proto z odpovědi Kristovy soudil v jeho vyšší vědoucnost a uvěřil, že jest Vykupitel. Synem Božím nazval Ježíše pouze ve smyslu nevlastním, pokud totiž měl jej za poslance Božího zvláště omilostněného; neboť ku poznání, že Ježíš jest soupodstatný Syn Boží, přišli teprve později (Srovn. Mat. 16, 16—18).

51. Narážeje tak na vidění, jehož dostalo se Jakobovi, když utíkal před svým bratrem: řekl tím: „Jako druhdy Jakob viděl nebesa otevřená a anděly vystupující a sestupující po žebříku spojujícím zemi s nebem, tak i apoštolé seznají, kterak jest obnoveno spojení mezi nebem a zemí, a kterak zejména Ježíš Kristus jest v stálém a bytečném obcování s nebem a skrze něho přístup do nebe lidem otevřen.“

2, 1. Panna Maria byla pozvána zajisté proto, že byla příbuzná s ženichem neb nevěstou. Sv. Josef byl tehdy pravděpodobně již mrtev.

3. Bylť příchod Kristův a jeho pěti učeníků neočekávaný, a nebylo opatřeno vína více, než kolik myslili, že stačí pro hosty dříve pozvané. Docházela proto zásoba dříve, než se

vína, matka Ježíšova řekla k němu: Nemají vína.
4. I řekl jí Ježíš: Co mně a tobě ženo? Ještě nepřišla
hodina má. 5. Dí matka jeho služebníkům: Cokoli
vám řekne, učiňte. 6. Bylo pak tam postaveno podle
očišťování židovského šest kamenných stoudví, z nichž
každá brala do sebe míry dvě neb tři. 7. Dí jim Ježíš:
Naplňte stoudve vodou. I naplnili je až do vrchu.
8. A Ježíš řekl jim: Nyní nalijte a neste správci svatby.
I nesli. 9. Když pak správce svatby okusil vody vínem
učiněné a nevěděl, odkud jest, — služebníci však,
kteří vážili vodu, to věděli, — správce svatby zavolal
ženicha a řekl jemu: 10. Každý člověk dává nejprve
dobré víno, a když se podnapili, tehdy (to, které jest)
špatnější; ty však zachoval jsi dobré víno až dosavad.
11. Tím učinil Ježíš počátek divů v Káně galilejské
a zjevil slávu svou; i uvěřili v něho učeníci jeho.

Pán Ježíš zjevuje svou moc vyčištěním chrámu a zázraky, v. 12—25

12. Potom odebral se do Kafarnaum, On i matka
jeho a bratři jeho a učeníci jeho, a pobyli tam nemnoho

hostina ukončila. — Slovy nemají vína vyjádřila Panna Maria prosbu plnou důvěry, aby pomohl.

4. Co mně a tobě, ženo? Slovy těmi nedal na jevo žádné nešetrnosti k matce své; neboť výraz žena znamenal druhdy také tolik, co paní, a užívalo se ho, i když se oslovovaly osoby velmi vznešené. Ani nezamítnul její prosby. Vždyť brzy na to pomohl. Ale způsobem mluvě aramejské vlastním naznačil, že Panna Maria činí naň svou prosbou nátlak, ale nátlak svatý a jemu milý, jehož kdyby nebyla učinila, nyní ještě zázraku že by neučinil; ale pro přímluvu její že pomůže, a již nyní, jen co bude příhodný čas, objeví divotvornou moc svou. Panna Maria porozuměla mu a proto vyzvala služebníky, by učinili, cokoli jim řekne.

6. Podle očišťování židovského. Židé totiž myli si ruce před jídlem i po jídle, a mnohdy i mezi jídlem. Viz Mark. 7, 3—4. — Jedna míra (zvaná bath) obsahovala dle jedněch 20, dle jiných 36—40 litrů. Každá stoudev měla tedy as 40—60 litrů neb 76—114 litrů.

7—8. Nenalil vody sám ani nevelel tak činiti učenikům, aby ho nikdo nemohl podezřívati z podvodu.

11. uvěřili v něho, t. j. byli utvrzeni v té víře, kterou byli již dříve pojali v něho.

12. a bratři jeho, t. j. příbuzní jeho.

dní. 13. A byly blízko velikonoce židovské; i odešel
Ježíš do Jerusalema 14. a nalezl v chrámě prodavače
volů a ovcí i holubův a penězoměnce, ani seděli.
15. I udělal z provázků (jako) bič a vyhnal všecky
z chrámu, ovce a voly, a penězoměncům rozsypal
peníze a stoly převrátil; 16. a těm, kteří prodávali
holuby, řekl: Odneste to odtud a nečiňte domu Otce
mého domem kupeckým. 17. I rozpomenuli se učeníci
jeho, že jest psáno: Horlivost domu mého stravuje
mě. 18. Židé proto ujali se slova a řekli jemu: Které
znamení ukazuješ nám (pro to), že ty věci činíš?
19. Ježíš odpověděl a řekl jim: Zbořte chrám tento,
a ve třech dnech jej vzdělám. 20. Tu řekli židé: Čtyři-
cet a šest roků stavěn byl chrám tento, a ty jej vzděláš
ve třech dnech? 21. On však mluvil o chrámu těla
svého. 22. Když tedy vstal z mrtvých, rozpomenuli se

---

13. První to velikonoce za veřejného života Kristova.

14—16. Toto vyčištění chrámu jest odlišné od toho, o němž vypravuje Mat. 21, 12—13; Mark. 11, 15—17; Luk. 19, 45—46.

17. Viděliť, že se na Pánu Ježíši vyplňuje to, co David byl uvedenými slovy předpověděl ve smyslu předobrazném o Vykupiteli. Jimi totiž stěžoval si David, že trpí pronásledování pro svou horlivost pro čest a chválu Boží, a předobrazil zároveň, že také Vykupitel bude horliti pro čest a chválu Boží a trpěti proto nepřátelství a pronásledování.

18. Židé, t. j. členové velerady. Které znamení, t. j. kterým zázrakem prokážeš se, že máš moc a právo věci ty činiti (vyháněti totiž prodavače odtud přes to, že my jsme jim dali svolení zde prodávati).

19. Pán Ježíš nevyhověl přání jejich. Neboť jednak svědčila o božském poslání jeho již ta vážnost, s kterou byl vystoupil ve chrámě, jednak znaje srdce jejich věděl, že by neuvěřili, ani kdyby zázrak učinil. Slíbil však, že dá jim v budoucnosti znamení, a to na výsost důležité a přesvědčivé, zázrak totiž svého z mrtvých vstání. — Zbořte.., t. j. vy mě usmrtíte sice, ale já ve třech dnech vstanu z mrtvých.

20. Židé myslili, že mluví o skutečném chrámě jerusalemském, který byl vystavěn sice po zajetí babylonském, ale nyní již 46 roků s velikým nákladem obnovován; i řekli proto s tváří nevěřící a s posměchem: Čtyřiceti a šest atd. Na to nechali ho, ale jakési zaujetí proti němu zůstalo již v srdci jejich.

22. Ani učeníci Páně nesrozuměli tehdy ještě onomu výroku Kristovu, ano zapomenuli naň; ale když Pán Ježíš vstal

učeníci jeho, že to pověděl; i uvěřili Písmu a slovu, kteréž byl Ježíš řekl.
23. Když pak byl v Jerusalemě o velikonocích v den sváteční, mnozí uvěřili ve jméno jeho, vidouce divy jeho, které činil. 24. Ježíš sám však nesvěřoval se jim, poněvadž je znal všecky 25. a poněvadž neměl zapotřebí, aby kdo vydal (mu) svědectví o člověku; neboť sám věděl, co jest v člověku.

KAPITOLA 3.

Rozmluva s Nikodémem, v. 1—21.

1. Byl pak jeden člověk z fariseů, jménem Nikodém, náčelník to židovský. 2. Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl jemu: Mistře, víme, že jsi od Boha vyšel jako učitel; neboť nikdo nemůže činiti těch divů, kteréž ty činíš, není-li Bůh s ním. 3. Ježíš odpověděl a řekl

---

z mrtvých, rozpomenuli se naň a uvěřili tím pevněji... přesvědčivše se, že i v Starém Zákoně bylo předpověděno Kristovo vzkříšení i že pravda byla, co Ježíš o svém vzkříšení židům pověděl.

23—25. O svátcích učinil Pán Ježíš různé zázraky. Pro ty uvěřili mnozí ve jméno jeho, t. j. v něho jako Vykupitele, ale nikoli dokonale, nýbrž neúplně a nedosti pevně. Proto Pán Ježíš nesvěřil se jim, t. j. neobcoval s nimi tak důvěrně jako se svým učeníky, neboť znal všecky, i smýšlení jejich.

3, 1—2. Náčelník židovský, t. j. člen velerady. Také někteří členové velerady pojali jakousi víru v Ježíše Krista. Zejména Nikodém, pozoruje zázraky jeho, uznával, že jest poslancem Božím, a srovnávaje jednání jeho s proroctvími, tušil, že jest zaslíbeným Vykupitelem, Ale neměl o tom jistoty; tím méně znal, že Ježíš jest Synem Božím. Chtěje tedy zjednati si jistotu, šel k němu, ale nikoli ve dne, neboť ostýchal se lidí, zejména těch členů velerady, kteří se zaujali proti Ježíšovi), nýbrž v noci.

3. Nikodém chtěl se na to nejspíše tázati Ježíše, zda jest Vykupitelem, který by obnovil říši Davidovu, a které jsou podmínky, aby kdo mohl vstoupiti do království messiánského. Ale Pán Ježíš chtěje ukázati vševědoucnost svou předešel ho pravě: Nenarodí-li se kdo atd. Mínil tím znovuzrození duchovní, které se děje na křtu sv. (po případě křtem krve neb křtem žádosti) a jest nutnou podmínkou, aby kdo stal se údem církve a dědicem blaha věčného.

jemu: Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova, nemůže viděti království Božího. 4. Dí jemu Nikodém: Kterak může člověk se naroditi jsa stár? Může-liž po druhé vejíti v život matky své a se (opět) naroditi? 5. Ježíš odpověděl: Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha (svatého), nemůže vejíti do království Božího. 6. Co se narodilo z těla, tělo jest, a co se narodilo z Ducha, duch jest. 7. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se znova naroditi. 8. Vítr vane, kde chce, a slyšíš jeho hlas, ale nevíš, odkud přichází a kam jde; tak jest to při každém, kdo se narodil z Ducha. 9. Nikodém odpověděl a řekl

---

5. Poněvadž Nikodém neporozuměl odpovědi Kristově, vyjádřil se nyní jasněji prohlašuje, že míní nikoli znovuzrození tělesné, přirozené, nýbrž duchovní, nadpřirozené, které se děje vodou a Duchem sv. (na křtu sv.).

6. Ukazuje potřebu duchovního znovuzrození v tento rozum: Platí zajisté také zde pravidlo, že každý účinek jest toho rodu, kterého jest jeho příčina. Co se tedy narodilo z těla, tělo či tělesné jest, t. j. kdo přirozeným řádem narodil se tělesně, přináší s sebou ono poskvrnění, které mu brání, aby nevešel do království Božího, co však se narodilo z ducha, duch či duchovní jest, t. j. kdo řádem nadpřirozeným narodil se duchovně, toho očistil Duch sv. od oné skvrny a posvětiv ho dal mu právo na život věčně blažený v království Božím. Byť tedy i možno bylo naroditi se znova tělesně, neprospělo by mu k jeho spáse, kdyby nenarodil se znova duchovně.

8. Na vysvětlenou toho, co řekl o znovuzrození, srovnává působení větru s působením Ducha sv. při znovuzrození duchovním. Jako totiž vítr věje, kde chce, tak Duch sv. obrozuje (znovuzrozuje), koho chce; neboť znovuzrození je dílem Boží milosti. A jako člověk slyší sice vanot větru, ale neví, kde se počal, ani, kam až přijde a kde přestane, tak může i při člověku duchovně znovuzrozeném pozorovati sice působnost Ducha sv. z účinků, ale vyložiti, kterak znovuzrození to v duši se počalo, kterak mysl jeho proměnilo, ke kterému až stupni svatosti jej povzneslo a povznese, zkrátka pochopiti celý postup znovuzrození nemůže.

9. Kterak se to může státi? aby totiž člověk nešetře zařízení starozákonních, stal se již údem království Božího, když se zrodí z vody a Ducha sv. (Nikodém totiž myslil podobně jakož i jiní židé, že židé již pro svůj původ od Abrahama mají právo na království messiánské, a nemohl proto pochopiti, že by také jim bylo potřebí znova se zroditi

jemu: Kterak se to může státi? 10. Odpověděl Ježíš a řekl jemu: Ty jsi učitelem v lidu israelském, a toho nevíš? 11. Amen, amen pravím tobě: Co víme, to mluvíme, a co jsme viděli, to osvědčujeme, a — svědectví našeho nepřijímáte. 12. Jestliže jsem vám pověděl věci pozemské, a nevěříte, kterak uvěříte, povím-li vám věci nebeské? 13. A nikdo nevstoupil na nebe, leč jen ten, jenž s nebe sestoupil, (totiž) Syn člověka, který jest v nebi. 14. A jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, 15. aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný; 16. neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný. 17. Vždyť Bůh neposlal Syna svého na svět, aby soudil svět, nýbrž aby spasen byl svět skrze něho. 18. Kdo věří v něho, ne-

---

z vody a Ducha sv., a to tím méně, poněvadž Pán Ježíš ani slovem se nezmínil o zařízeních starozákonních, jež předobrazovala království messiánské).

10. Řekl tak, poněvadž i starozákonní proroci předpověděli znovuzrození duchovní, jež by se dělo vodou bez hledu ke starozákonním zřízením (na př. Zach. 13, 1; Ezech. 36, 25).

11—13. Udav Pán Ježíš duchovní znovuzrození jakožto podmínku, aby kdo mohl státi se údem messiánského království, a ukázav, že podmínka ta není v odporu se Zákonem Starým, nýbrž v něm předpověděna, nevysvětluje dále, nýbrž žádá víry, a to i pro naprosto spolehlivé svědectví své (v. 11.), i proto, že by jinak Nikodém (a vůbec nikdo) nebyl schopen, aby poznal a věrou přijal důležité pravdy vyšší, o nichž mimo něj (Krista) nemůže nikdo poučiti (v. 12—13). — Věci pozemské, t. j. věci, které, ač jsou nadpřirozeny, dějí se přece v lidech na zemi, na př. znovuzrození duchovní a omilostnění člověka. Věci nebeské, t. j. tajemství, jež se dějí v nevýslovné podstatě Boha samého.

14—15. Jednou z takových věcí nebeských, jehož by nikdo nepoznal, kdyby ho Bůh nebyl zjevil, jest tajemství o vykoupení člověka. O tom mluví v těchto verších, poučuje spolu, že Bůh vykoupil člověka z pouhé lásky, a že člověk musí věřiti v Krista (věrou živou), chce-li státi se účasten milosti, jež nám Kristus svým dílem zasloužil.

17. Jakožto poslední účel onoho úradku o vykoupení udává Pán Ježíš spásu člověka.

18. nebývá souzen totiž soudem odsuzujícím či ne-

bývá souzen; kdo však nevěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího. 19. To pak jest soud, že světlo přišlo na svět, a lidé milovali více tmu nežli světlo; neboť skutkové jejich byli zlí. 20. Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde ke světlu, aby nebyli usvědčeni skutkové jeho. 21. Kdo však činí pravdu, jde ke světlu, aby skutkové jeho se zjevili, neboť v Bohu jsou vykonáni.

Pán Ježíš v krajině judské. Další svědectví Janovo, v. 22—36.

22. Potom přišel Ježíš a učeníci jeho do země judské a tam zdržoval se s nimi a křtil. 23. Křtil však také Jan v Enon u Salimu, neboť bylo tam mnoho vody a lidé přicházeli a dávali se křtíti. 24. Jan totiž nebyl ještě vsazen do žaláře.

25. Vznikla pak hádka od učeníků Janových se židy o očišťování. 26. I přišli k Janovi a řekli jemu: Mistře, ten, jenž byl u tebe za Jordánem, jemuž ty jsi vydal svědectví, hle ten křtí, a všickni jdou k němu. 27. Jan odpověděl a řekl: Člověk nemůže nic vzíti, není-li mu

---

bývá odsouzen. (Některé rukopisy mají čas budoucí „nebude odsouzen“.)

19. To pak jest soud t. j. Ta jest příčina odsouzení, že světlo víry přišlo na svět jsouc podáváno všem skrze Krista, a lidé milovali více tmu nevědomosti a hříchu...

21. v Bohu jsou vykonány, t. j. dle vůle a ke cti Boží.

25. se židy, dle vážných rukopisů řeckých se židem (jedním); o očišťování, t. j. o náboženských úkonech očišťovacích. Mluvili as nejprve o takových úkonech vůbec, ale potom přešli na křest Janův a Kristův a tázali se mezi sebou, který z nich jest přednější. Učeníci Janovi dávali zajisté přednost křtu svého mistra, ale tomu odporovali oni (židé, žid), byvše, jak se zdá, pokřtěni od učeníků Kristových. I rozmrzeli se proto učeníci Janovi a těžce nesouce, že Ježíš tak mnoho lidí k sobě poutá, je křtí (skrze své učeníky) a tak jejich mistra zastiňuje, šli stěžovat si mistru svému.

26. Řekli to plni řevnivosti a závisti, myslíce, že tím popudí mistra svého, aby se vyslovil proti Ježíši a odsoudil jeho jednání jako nevděčnost. Sv. Jan použil však příležitosti té, aby vydal nové svědectví Kristu Ježíši.

27—28. Odpovídá k výtce, že Ježíš křtí, v tento smysl: Jako každý úřad a prospěch v něm jest od Boha, tak jest od Boha i ten úřad, který Ježíš koná, a ten úspěch, jehož se v něm dodělává. Nemohu proto překážeti mu v něm,

dáno s nebe. 28. Vy sami jste mi svědky, že jsem řekl: Já nejsem Kristus, nýbrž jsem poslán před ním. 29. Kdo má nevěstu, jest ženich; ženichův přítel však, který stojí a ho slyší, raduje se velice pro hlas ženichův; nuže tato radost má se naplnila. 30. On musí růsti, já pak se menšiti. 31. Ten, jenž shůry přichází, jest nade všecky; kdo ze země jest, jest ze země a mluví ze země; ten, jenž s nebe přichází, jest nade všecky, 32. a co viděl a slyšel, o tom svědčí, ale svědectví jeho nikdo nepřijímá. 33. Kdo přijal svědectví jeho, ten zpečetil, že Bůh jest pravdomluvný; 34. neboť

---

a také nechci, poněvadž vím, že jest zaslibeným Vykupitelem, na něhož připravovat lid byl jsem poslán.

29—30. Odpovídá ke stížnosti, že všickni, t. j. mnozí jdou ke Kristu, v tento smysl: že všickni, t. j. mnozí jdou k Ježíši, z toho nemohu než radovati se; neboť jsem v podobném poměru k němu jako přítel ženichův či družba k ženichovi. Při hostině svatební ten jest ženich, kdo má nevěstu, družba pak, jenž mu nevěstu namluvil, stojí mu k službám a raduje se, slyše veselící se hlas jeho, neboť poznává z toho, že ženich má zalíbení v nevěstě, kterou mu přivedl. Podobně jediné Ježíš, k němuž, jak pravíte, všickni jdou, jest pravým ženichem duší, Vykupitelem světa, já pak jeho předchůdcem, jenž jsem mu jako družba ženichovi připravil srdce lidské; a proto slyše, že lidé k němu přistupují v počtu velikém, plesám radostí nad tím, a tato radost má jest úplná. Tím také vykonán jest i úřad můj, a proto On nyní musí růsti co do pověsti a působnosti, já pak se menšiti.

31—36. Slova tato dle některých jsou prý úvahou evangelistovou. Dle jiných však jsou to také slova Jana Křtitele. Náhled ten pokládáme za správnější. Jan Křtitel odůvodňuje jimi předešlý výrok svůj v tento rozum: Kdo jest ze země, t. j. původu lidského a tedy pouhý člověk jako já (Jan Křtitel), ten jest ze země, povahy totiž pozemské a moci chatrné, a proto ze země mluví, t. j. na základě pramenů pozemských a o věcech, které se vyskytají a dějí na zemi, na světě viditelném. A mluví-li přece někdy o věcech, jež dějí se na nebi, činí to jen potud, pokud mu to bylo zjeveno. Ale kdo s nebe přichází (přišel, Ježíš Kristus), ten jest nade všecky a co sám viděl a slyšel, o tom svědčí, podává tedy nejlepší a nejbezpečnější poučení a svědectví o věcech božských. Ale (tak dodává s bolestí) svědectví jeho skoro nikdo nepřijímá.

33. zpečetil, t. j. vyznal.

34 35. Smysl jest: Ježíš, jehož Bůh poslal, mluví toliko

ten, jehož Bůh poslal, mluví slova Boží; vždyť Bůh nedává (mu) Ducha na míru. 35. Otec miluje Syna a všecko dal mu do ruky. 36. Kdo věří v Syna, má život věčný; kdo však nevěří v Syna, neuzří života, nýbrž hněv Boží zůstává na něm.

KAPITOLA 4.

Pán Ježíš zjevuje velebnost svou v Samařsku, v. 1—42.

1. Když tedy Ježíš seznal, že fariseové uslyšeli, že Ježíš nabývá více učeníků a více křtí než Jan, 2. (ačkoliv Ježíš sám nekřtil, nýbrž učeníci jeho), 3. opustil Judsko a odešel opět do Galileje. 4. Musil však jíti Samařskem. 5. I přišel k městu samařskému, jménem Sychar, poblízku popluží, kteréž Jakob dal svému synu Josefovi. 6. Byla pak tam studnice Jakobova. Protož

---

slova Boží, a to všecka, jež potřebí jest znáti člověku ke spasení; a on to může činiti, neboť Bůh nedává mu ducha či dary své na míru, nýbrž bez míry opatřil jej dary Ducha sv., zejména známostí věcí božských. Příčina, proč takovou plnost darů mu udělil, jest v tom, že Otec miluje Syna i jako Bohočlověka.

36. neuzří života, t. j. nedojde věčné blaženosti. — Hněv Boží a s ním spojené zahynutí věčné zůstává (ač-li včas se neobrátí).

3 Jest to ona cesta, o které se zmiňuje Mat. 4, 12; Mark. 1, 14; Luk. 4, 14. Pohnulo jej k odchodu tomu jednak poznání, že fariseové mrzí se nad vzrůstajícím počtem jeho učeníkův, o němž uslyšeli, jednak zpráva o uvěznění Jana Křtitele (Mat. 4, 12). Fariseové totiž ve své řevnivosti byli by rádi překazili, aby počet Kristových stoupenců nerostl a uslyševše o uvěznění Janově přišli nepochybně na myšlenku, že by se podobným způsobem mohli snadno zbaviti Ježíše, kdyby o něm namluvili vladaři Pilátovi, že pobuřuje lid, a ho pohnuli, by zakročil proti němu podobně jako Herodes zakročil proti Janovi. Ale Ježíš nechtěl ani ještě trpěti ani přítomnosti svou dáti příležitost, by se lid bouřil. Proto znaje smýšlení fariseův opustil Judsko.

4. Musil jíti Samařskem, chtěl-li totiž ženu Samaritánku i lid Sycharský získati.

5. Sychar bylo jako předměstí starobylého Sichemu mezi horou Hebalem a Garizimem.

6. K odpočinku tomu pohnula jej nejen únava, nýbrž i touha po spáse duší; věděltě, že přijde žena, jejíž duši

Ježíš, jsa cestou unaven, posadil se tak u studnice. Bylo kolem šesti hodin. 7. Tu přišla jedna žena ze Samařska vážit vody. Ježíš jí řekl: „Dej mi píti.“ 8. Neboť učenici jeho byli odešli do města, aby nakoupili pokrmů. 9. I řekla mu ta žena Samaritánka: „Kterak ty jsa žid žádáš ode mne píti?“ Židé totiž neobcují se Samaritány. 10. Ježíš odpověděl a řekl jí: Kdybys znala dar Boží a kdo jest ten, jenž ti praví: „Dej mi píti“, ty bys ho byla prosila, a byl by ti dal vody živé. 11. Dí mu žena: Pane, ani nemáš, čím bys navážil, a studna jest hluboká; odkud tedy máš vodu živou? 12. Zdaliž ty jsi větší, než otec náš Jakob, kterýž nám dal tu studnici, a sám z ní pil, i synové a dobytek jeho? 13. Ježíš odpověděl a řekl jí: Každý kdo pije z vody této, žízniti bude opět; kdo se však napije z vody, kterou já mu dám, nebude žízniti na věky; 14. nýbrž voda, kterou já mu dám, stane se v něm pramenem vody vytryskující do života věčného. 15. Dí k němu žena: Pane, dej mi té vody, abych nežíznila ani nechodila sem vážit. 16. Ježíš

získá. — Bylo kolem 6 hodin, t. j. kolem poledne. (Někteří však rozumějí šestou hodinu ranní, myslíce, že Jan počítá hodiny od půlnoci jako my.)

9. Židé neobcují... Byloť od starodávna tak veliké nepřátelství mezi židy a Samaritány, že židé se jim vyhýbali a vyjma potřebu nejnutnější od nich nepřijímali a nekupovali ani věcí potřebných k živobytí, Samaritáni pak jim mnohdy i pohostinství odpírali.

10. dar Boží, t. j. tu příležitost, kterou tobě Bůh nyní poskytuje. — Vody živé, t. j. milostí a darů messiánských. Pán Ježíš mluví o duchovních milostech pod obrazem vody, a hledí v ní nejprve vzbuditi touhu po nich (od v. 10—15).

13—14. Pán Ježíš zůstávaje při obraze či podobenství o vodě živé doporučuje ženě své milosti a dary messiánské jako takové, které úplně vyhovují duchovním potřebám života a bezpečně vedou ke spáse věčné.

15. Žena nechápala ani nyní ještě slov Kristových. Ale uslyševši o vodě tak neobyčejné, zatoužila po ní a přála si ji míti, ať již jest jakákoli. A tu byl již Pán Ježíš hotov dáti jí vodu živou či milost svou. Ale bránil tomu ještě hříšný život, který vedla. Proto hleděl ji dříve přivésti ku pokání a upozorniti na svou vševědoucnost a tím i na vyšší bytost svou (v. 16—18).

řekl jí: Jdi, zavolej svého muže a přijď sem. 17. Žena odpověděla a řekla: Nemám muže. Di jí Ježíš: Dobře jsi řekla: „Nemám muže“; 18. neboť pět mužů jsi měla, a ten, kterého nyní máš, není tvým mužem. To jsi pověděla pravdivě. 19. Di mu žena: Pane, vidím, že ty jsi prorok. 20. Otcové naši klaněli se na této hoře, a vy pravíte, že v Jerusalemě jest místo, kde náleží se klaněti. 21. Ježíš řekl jí: Ženo, věř mi, že přichází hodina, kdy nebudete se klaněti Otci ani na této hoře ani v Jerusalemě. 22. Vy se klaníte tomu, čeho neznáte; my se klaníme tomu, co známe, poněvadž spása jest ze židů. 23. Avšak přichází hodina, a nyní jest (tu), kdy praví ctitelé budou se klaněti Otci v duchu a v pravdě; vždyť i Otec hledá takových, kteří by se mu tak klaněli. 24. Bůh jest duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti. 25. Di jemu žena: Víme, že přijde Messiáš, (který slove

---

20. Samaritáni totiž vystavěli si za časův Alexandra Vel. chrám na hoře Garizim a konali tam služby Boží. Židé však pravili, že jedině v Jerusalemě přísluší obětovati Bohu pravému, a rozmetali jim chrám jejich kolem r. 129 před Kr. Přes to však stavěli tam Samaritáni alespoň oltáře a konali služby Boží. Horu tu i s ostatky zbořeného chrámu měla žena i Ježíš právě před sebou. Majíc tedy žena Krista za proroka, použila příležitosti té, aby se ho o té věci otázala, plná důvěry, že dostane se jí bezpečného poučení.

21. Nebudete se klaněti ani na této hoře ani v Jerusalemě, tak totiž, aby nebylo dovoleno obětovati Otci také jinde.

22. Ačkoli totiž Samaritáni nebyli prosti veškeré známosti o Bohu, neměli přece o něm známosti náležité. Neboť jednak přijali také některé názory bludné, jednak uznávajíce pouze knihy Mojžíšovy, neznali toho zjevení, které po Mojžíšovi Bůh dal a svatopisci zaznamenali. Židé však, k nimž i Ježíš podle člověčenství patřil, měli veškeré zjevení dané před Kristem a tedy i lepší známost o Bohu než Samaritáni. Takové známosti dostalo se jim řízením Božím proto, poněvadž z nich měl se Vykupitel naroditi a od nich spása k jiným národům se dostati.

23. V duchu a v pravdě, t. j. úkony (nejen vnějšími, nýbrž i) vnitřními, vycházejícími z víry a milosti Boží.

25. Žena uznávala potřebu jakési vyšší bohoslužby, ale nevystihnuvši úplně slov Páně, poukázala k Vykupiteli, doufajíc, že od něho bude podáno další poučení.

Kristus): když tedy přijde on, oznámí nám všecko. 26. Ježíš řekl jí: Já to jsem, jenž mluvím s tebou. 27. A v tom přišli učeníci jeho a divili se, že mluví se ženou; přece však nikdo neřekl: „Čeho si přeješ?“ aneb „Proč s ní mluvíš?“ 28. Tu nechala žena konev svou a odešla do města a řekla oněm lidem: 29. Pojďte a vizte člověka, který mi pověděl všecko. co jsem učinila; není-li on Kristus? 30. Vyšli tedy z města a brali se k němu. 31. Mezitím učeníci jeho prosili ho řkouce: Mistře pojez. 32. Ale on řekl jim: Já mám pokrm k jídlu. o němž vy nevíte. 33. Pravili tedy učeníci vespolek: Zdaliž kdo přinesl mu jísti? 34. Ježíš řekl jim: Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, jenž mě poslal, a dokonal dílo jeho. 35. Nepravíte-liž: Ještě čtyři měsíce, a bude žeň? Aj, pravím vám: Pozdvihněte očí svých a podívejte se na krajiny, že jsou již bílé ke žni. 36. A kdo žne, béře odplatu a

---

29. Neřekla jim svého přesvědčení; neboť chtěla, aby sami přijdouce učinili si o něm úsudek.

32. Mám pokrm... Mínil pokrm duchovní, konání vykupitelského úřadu svého, jakož sám vykládá ve v. 34. Dal tak na jevo, že konati vůli Otce nebeského jest mu nad pokrm denní.

35—38. Chtěje povzbuditi je, aby po příkladě jeho také jednou působili s horlivostí o spáse duší, na příkladě Samaritánů, které bylo již viděti, ani vycházeli k němu z města, je poučuje, že obrácení lidí bude se díti rychle (v. 35), přinese hojný užitek (v. 36) a jsouc připraveno již od jiných, nebude obtížným (v. 37—38).

35. Ještě čtyři měsíce... Bylť tehdy (alespoň pravděpodobně) konec listopadu neb počátek prosince, žně pak se počínaly po druhém svátku velikonočním. Krajinami bílými ke žni (na nichž jest obilí již bílé a tedy zralé ke žni) rozumí Samaritány, na něž as ukázal rukou. Smysl jest: Při setbě přirozené musí se čekati delší dobu od setby na žeň; při setbě slova Božího však žeň (užitek) následuje rychle po setbě, jakož vidíte na přicházejících Samaritánech.

36. Smysl jest buď: Kdo pracuje na duchovní žni mé (apoštolé, věrozvěstové a j.), obdrží odplatu (v nebesích) a mimo to shromažďuje ovoce apoštolské působnosti své, tím totiž, že získává jiné pro život věčně blažený, a z toho bude se radovati i Kristus jakožto rozsevač, i apoštolé (a jiní věrozvěstové) jakožto ženci. Aneb: Kdo pracuje..., obdrží odplatu, a ta bude záležeti v tom, že shromáždí ovoce práce k životu.

shromažďuje užitek k životu věčnému, aby se radoval i ten, kdo seje, i ten, kdo žne. 37. V této věci pravdivé jest zajisté přísloví: Jiný jest, jenž rozsévá, a jiný jenž žne. 38. Já jsem vás poslal žnouti, o čem jste nepracovali; jiní pracovali, a vy jste vešli v práce jejich.

39. Z onoho města pak mnoho Samaritanův uvěřilo v něho pro slova ženy, která vydávala svědectví: Pověděl mi všecko, co jsem byla učinila. 40. Když tedy Samaritáni přišli k němu, prosili ho, aby pobyl u nich. I pobyl tam dva dni. 41. A mnohem více jich uvěřilo v něho pro slovo jeho. 42. I pravili ženě: Věříme nikoli více pro tvoji řeč; neboť sami jsme slyšeli a víme, že tento jest v pravdě Spasitelem světa.

Pán Ježíš zjevuje svou velebnost v Galileji. Úředník královský, v. 43—54.

43. Po dvou dnech pak vyšel odtud a odebral se do Galileje; 44. neboť Ježíš sám vydal svědectví, že prorok není ve vážnosti ve své otčině. 45. Když tedy přišel do Galileje, Galilejští přijali ho (radostně), neboť viděli všecko, co byl činil v Jerusalemě o slavnosti; byli totiž také oni přišli na slavnost.

46. Přišel tedy zase do Kány galilejské, kdež byl učinil vodu vínem. A byl jeden úředník královský v Kafarnaum, jehož syn byl nemocen. 47. Ten uslyšev, že Ježíš přichází z Judska do Galileje, odebral se k němu a prosil ho, aby přišel a uzdravil syna jeho; neboť počínal umírati. 48. I řekl k němu Ježíš: Neuzříte-li divův a zázraků, neuvěříte. 49. Dí jemu úřed-

---

věčnému, tím totiž, že přivede jiné do církve a skrze ní do života věčného, tak že se bude radovati i Kristus nad spásou oněch lidí, i apoštolé (a věrozvěstové), kteří za svou práci budou také odměněni v nebesích.

45. o slavnosti totiž velikonoční, o níž byla řeč v kap. 2, 13. 23.

46. Úředník ten sloužil u Heroda Antipy, jenž sice byl pouze tetrarchou, ale zhusta, zejména od lidu byl nazýván také králem.

48. Vytýkal váhavost ve víře úředníkovi i přítomným Galileanům, a to proto, poněvadž chtěl povzbuditi víru jejich, jmenovitě víru onoho úředníka, který sice věřil, že Pán Ježíš může uzdraviti jeho syna, ale myslil, že jest k tomu třeba, aby byl u nemocného přítomen.

ník královský: Pane, pojď, prve než umře syn můj. 50. Dí jemu Ježíš: Jdi, syn tvůj jest živ. Člověk ten uvěřil slovu, kteréž mu pravil Ježíš, a šel. 51. Když pak byl již na cestě, služebníci jeho potkali se s ním a zvěstovali (mu) řkouce, že syn jeho jest živ. 52. I otázal se jich na hodinu, ve kterou se měl lépe. A oni mu řekli: Včera v hodinu sedmou přestala mu zimnice. 53. Poznal tedy otec, že to byla ona hodina, ve které mu Ježíš řekl: Syn tvůj jest živ. I uvěřil v něho on sám i celý dům jeho. 54. To byl druhý zázrak, který Ježíš učinil opět (v Káně), když přišel z Judska do Galileje.

KAPITOLA 5.*)

Ježíš uzdravuje člověka 38 roků nemocného a háje se proti židům projevuje svůj poměr k Otci, v. 1—47.

1. Potom byla slavnost židovská, a Ježíš vstoupil do Jerusalema. 2. Jest pak v Jerusalemě při bravní (bráně) rybník, jenž hebrejsky slove Bethesda a má

51-53. Byloť z Kafarnaum do Kány na 8 hodin co jíti; nemohl proto cestu do Kány a nazpět vykonati v jednom dni; přenocoval tedy na cestě zpáteční, a proto teprv druhého dne se setkal se svými služebníky, kteří nevyšli mu naproti hned, jak se nemocný uzdravil, nýbrž čekali až do druhého dne, aby seznali, zda se nemoc nevrátí. — V hodinu sedmou, t. j. o jedné hodině odpoledne.

*) V poddíle druhém (5, 1—11, 56) evangelista vylíčuje, kterak Pán Ježíš projevuje vykupitelskou a božskou velebnost svou, narážel jmenovitě u fariseův a náčelníků židovských vždy na větší odpor, až vyvinulo se u odpůrců těch úhlavní nepřátelství a nesmiřitelná nenávist proti němu.

5, 1. Slavnost židovská. Není jisto, kterou slavnost evangelista míní; nejspíše svátky velikonoční, připadající do druhého roku veřejného života Páně.

2. Při bravní (bráně); tak dle vážnějších rukopisů řeckých i latinských a jiných. Vulgata tištěná a některé rukopisy mají: bravní rybník (probatica piscina). Řecké rukopisy však zprvu připomenuté připouštějí také překlad: „Jest . . . při bravním rybníku tak zvaná hebrejsky Bethesda mající patero podloubí.“ Dle tohoto překladu byl by se rybník jmenoval bravním, a při něm byla by budova opatřená paterým podloubím. Tento výklad jest snad nejsprávnější. —

pět podloubí. 3. V těch leželo veliké množství neduživců: slepých, kulhavých, ochrnulých, kteří čekali na pohnutí vody. 4. Anděl Páně totiž sestupoval časem do rybníka, a hýbal vodou. A kdo po hnutí vody první vstoupil do rybníka, býval uzdraven, ať byl stižen neduhem kterýmkoli. 5. I byl tam jeden člověk, který byl nemocen již třicet osm roků. 6. Toho Ježíš uzřev ležeti a seznav, že to s ním trvá již dlouhý čas, řekl jemu: Chceš-li býti zdráv? 7. Nemocný odpověděl mu: Pane, nemám člověka, aby, když se voda pohne, spustil mě do rybníka; když pak já jdu, jiný sestupuje přede mnou. 8. Dí mu Ježíš: Vstaň, vezmi lože své a choď. 9. A ihned uzdravil se člověk ten; i vzal své lože a chodil. Byla však toho dne sobota. 10. A proto židé řekli tomu, jenž se uzdravil: Jest sobota; nesluší se tobě nosit lože své. 11. Odpověděl jim: Ten, jenž mě uzdravil, řekl mi: „Vezmi lože své a choď.“ 12. Tedy otázali se ho: Kdo jest ten člověk, který ti řekl: „Vezmi lože své a choď?“ 13. Ten však, jenž byl uzdraven, nevěděl, kdo jest, neboť Ježíš uchýlil se, poněvadž byl zástup na tom místě. 14. Potom Ježíš nalezl ho ve chrámě a řekl jemu: Hle učiněn jsi zdráv, již více nehřeš, aby se ti nepřihodilo něco horšího. 15. Člověk ten odešel

Místo obyčejnějšího Bethesda (dům milosti) mají některé rukopisy a Vulgata tištěná Bethsaida, jiné Bethsada neb Betsetha (ohrada ovčí neb ovčinec). Není tedy ani o této věci zcela jisto, které jméno jest původní. Řečená různost (jež pro věc samu nemá žádné důležitosti) povstala nedopatřením opisovatelů.

4. Bůh působil to skrze anděla, aby naznačil účinky křtu Kristova, který měl očišťovati nejen od hříchu prvotního, nýbrž i ode všech jiných před křtem spáchaných.

13. Uchýlil se . . . neboť nechtěl přítomností svou dáti příležitost k rozbroji, který by mohl snadno nastati, když by jedni ho velebili pro jeho zázračný čin, jiní (fariseové) však stíhali pro domnělé porušení klidu sobotního.

14. něco horšího, aby totiž nestihl tě trest nejen časný, nýbrž i věčný. (Dává tak na jevo, že člověk ten zavinil si svou nemoc nějakým činem neb životem hříšným.)

15. Oznámil jim to v úmyslu dobrém, jsa proniknut vděčností k Ježíši a chtěje prohlásiti jej jako původce tak velikého dobrodiní a pohnouti je, by také pojali k němu úctu jako k poslanci Božímu.

a oznámil židům, že to jest Ježíš, který ho uzdravil.
16. Proto židé pronásledovali Ježíše, že to učinil v sobotu.
17. Ježíš pak promluvil k nim: Otec můj dosavad
dělá, i já dělám. 18. Tedy židé hledali proto tím více
ho usmrtiti, ježto nejen rušil sobotu, nýbrž i Boha na-
zýval Otcem svým, čině se rovným Bohu. 19. Ježíš tedy
odpověděl a řekl jim: Amen, amen pravím vám: Ne-
může Syn sám od sebe činiti ničeho, leč co vidí, že
činí Otec. Vždyť cokoli činí On, to činí podobně i Syn;
20. neboť Otec miluje Syna a ukazuje mu všecko, co
sám činí; a větší ještě skutky nad to ukáže mu, abyste
se divili. 21. Jako totiž Otec mrtvé křísí a oživuje, tak

---

16. Pronásledovali jej totiž pomluvami, na cti utrháním, hrozbami, ano, jak patrno z v. 18., pomýšleli i na to, aby ho usmrtili.

17 47. V této řeči, kterou Pán Ježíš měl snad až druhého neb třetího dne po uzdravení onoho člověka, dokazuje, že jednal právě, a to tím, že prohlašuje se za rovna Bohu Otci (17—30) a svou výpověď potvrzuje trojím svědectvím (31—40), odmítaje zároveň možné podezřívání, že by hledal své chvály (41—47).

17. Otec dělá, zachovávaje totiž a řídě svět (i v sobotu) a čině to, čeho třeba ke spáse lidstva, a ne menším právem i já dělám skutky božské, jimiž sobota nijak nebývá znesvěcována.

19. Smysl jest: Nepokládejte skutku mého za znesvěcení soboty (za zločin), neboť nemůže zajisté Syn (Ježíš Kristus) jako Bůh ničeho činiti sám od sebe, tak totiž, aby Otec nesouhlasil s ním a dílo jeho nebylo zároveň dílem Otcovým; ale dělá jedině, co vidí či poznává, že činí Otec. Neboť odvěkým plozením z Boha Otce má nejen touž podstatu, nýbrž i totéž poznání a působení, které má Otec. A proto cokoli on (Otec) činí, to činí podobně, t. j. touž moci a vážnosti i Syn.

20. Smysl jest: Příčina takového společného působení s Otcem jest v bytečné lásce, kterou Otec naprostou nutností miluje Syna jakožto osobu soupodstatnou, nejvýš dokonalou. Z té lásky ukazuje mu všecko..., t. j. odvěkým plozením sdílí s ním nejen božskou podstatu svou, nýbrž i božské poznání své, a tedy i úradky, jež pojal o vykoupení lidstva. Jedním z úradků těch byl také ten, aby člověk 38 roků nemocný byl uzdraven právě v sobotu. A však větší ještě skutky nad to ukáže mu Otec, bude tedy Syn (Pán Ježíš) činiti ještě větší zázraky.

21—23. Většími skutky či zázraky těmi, jež bude činiti,

i Syn, koho chce, oživuje. 22. Vždyť Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synu, 23. aby všickni ctili Syna, jako ctí Otce. Kdo nectí Syna, nectí Otce, který ho poslal. 24. Amen, amen pravím vám: Kdo slyší slovo mé a věří tomu, jenž mě poslal, má život věčný a soudu nepropadá, nýbrž přešel ze smrti do života. 25. Amen, amen pravím vám: Přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího, a ti, kteří uslyší, živi budou; 26. neboť jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě, 27. a dal mu moc konati soud, poněvadž jest Syn člověka. 28. Nedivte se tomu, neboť přichází hodina,

---

jsou zejména vzkříšení a soud, a to vzkříšení nejen mravní (ze stavu hříchu k životu milosti), nýbrž i fysické na konci světa, podobně jako i soudem rozumí i soud v širším slova smyslu (rozlišování lidí podle jejich smýšlení a chování se ke Kristu), nýbrž i v užším smyslu, soud totiž obecný na konci světa. — Otec nesoudí nikoho, tak totiž, aby jako soudce byl viditelný a slovy pronášel výrok soudní; v tomto smyslu dal veškeren soud Synu, který proto při soudě obecném ukáže se v podobě viditelné jako Syn člověka. — Kdo nectí Syna, nectí Otce; patří totiž i vtěleném Synu Božímu božská pocta tak nutně, že kdo nectí ho poctou božskou, nectí ani Otce.

24—27. Nyní mluví zvláště o vzkříšení mravním a o soudě v širším smyslu slova. — Soudu nepropadá (doslovně: na soud nepřichází, totiž na soud odsuzující). — Přešel ze smrti totiž duševní či ze stavu hříšného do života či do stavu milosti.

25. Přichází hodina království messiánského. — Kdy duchovně mrtví uslyší hlas Syna Božího, pokud totiž již od této doby se hlásá a hlásati bude jeho učení, a ti, kteří to učení uslyší věřice věrou činnou, živi budou životem milosti Boží.

26. aby měl život sám v sobě, t. j. aby byl zdrojem veškerého života, a mohl tedy také dáti jej, komu by chtěl, neb i odníti.

27. Dal mu tu moc, poněvadž jest Syn člověka či Vykupitel. Poněvadž totiž vtělený Syn Boží jest Vykupitelem, obdržel při svém vtělení i jako člověk veškerou moc potřebnou ku provedení vykupitelského úřadu svého, a tedy také tu moc, aby mohl oživiti, i životem milosti, koho by chtěl, jakož i aby mohl konati soud (v širším i užším smyslu slova) a tedy též odsouditi ty, kteří v něho neuvěří.

28—30. Nyní jedn zvláště o vzkříšení těla na konci světa

ve které všickni, kteří v hrobech jsou, uslyší hlas jeho,
29. a půjdou ti, kteří dobře činili, na vzkříšení života,
ti však, kteří zlé páchali, na vzkříšení soudu. 30 Nemohu já sám od sebe činiti ničeho. Jak slyším, (tak)
soudím, a soud můj jest spravedlivý, neboť nehledám
vůle své, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal.
31. Vydávám-li já svědectví sám o sobě, svědectví
mé není pravé. 32. Jiný jest, jenž svědčí o mně, a já
vím, že pravé jest svědectví, které o mně vydává. 33.
Vy jste poslali k Janovi, a on vydal svědectví pravdě;

---

a o soudě obecném. — Přichází, t. j. přijde hodina . . . kteří v hrobech jsou, t. j. všickni, kteří umřeli, byť i pohřbeni nebyli . . . uslyší hlas jeho, t. j. hlas Syna Božího, který je bude volati k životu tělesnému (Vulgata tištěná vykládajíc slovo jeho, klade místo něho slova Syna Božího.) — Nemohu sám od sebe činiti ničeho, proto totiž, poněvadž odvěkým plozením od Otce mám s Otcem jednu a touž podstatu (srovn. v. 19.). Jak slyším, t. j. jak poznávám (podobně jako v. 19. co vidí). Nehledám vůle své, t. j. srovnávám se i jako člověk úplně s vůlí Otcovou. Pán Ježíš v tomto (30.) verši dokazuje, že soud jeho jest spravedlivý, a to dvěma důvody, totiž poukazováním na to, že má s Otcem jednu a touž podstatu, tak že nemůže nic činiti, a tedy ani souditi, aby ten čin nebyl zároveň činem Otce nejvýš spravedlivého, a prohlášením, že s vůlí Otcovou i jako člověk úplně se srovnává, a tedy ani nechce souditi jinak, než soudí Otec nejvýš spravedlivý.

31—40. Židé (členové velerady) nevěřili svědectví Kristovu, které vydal o své soupodstatnosti s Otcem, již proto ne, poněvadž dle jejich úsudku nebylo pravé či právoplatné, ježto dle 5. Mojž. 19, 15. ku právoplatnosti nějakého svědectví bylo třeba, aby bylo vydáno o někom souhlasně alespoň od dvou osob jiných. Proto Pán Ježíš netvrdí sice, nýbrž připouští jen, že mají pravdu (ve v. 31. svědectví mé není pravé či právoplatné dle vašeho mínění); ale ukazuje hned, že přece nemají příčiny mu nevěřiti. Tedy takto: Nuže dejme tomu, že svědectví mé není právoplatné, vy přece nemáte příčiny pochybovati o tom, co jsem řekl; neboť jiný jest ještě, jenž svědčí o mně, totiž Bůh Otec nejvýš pravdomluvný (v. 32. 36.).

33—35. t. j. Též Jan Křtitel vydal svědectví o mně, ten Jan, k němuž jste sami poslali na poušť, abyste se ho tázali, není-li Vykupitel (1, 19.), a tím již dali jste na jevo, že ho pokládáte v této věci za svědka oprávněného. On vydal svědectví pravdě, prohlásiv, že jsem Vykupitelem a Sy-

34. já však neberu svědectví od člověka, ale toto pravím, abyste vy byli spaseni. 35. On byl svící hořící a svítící, ale vám se zachtělo (jen) na chvíli se veseliti ve světle jeho. 36. Já však mám svědectví větší nežli (jest) Janovo; ty skutky totiž, kteréž mi dal Otec, abych je vykonal, ty skutky, které činím, vydávají o mně svědectví, že Otec mě poslal. 37. I sám Otec, který mě poslal, vydal svědectví o mně; a nikdy jste ani hlasu jeho neslyšeli ani tváře jeho neviděli, 38. a slova jeho nemáte v sobě zůstávajícího, neboť vy nevěříte tomu, kteréhož On poslal. 39. Zpytujete Písma, neboť se domníváte, že v nich máte život věčný. Také ona jsou to, jež vydávají svědectví o mně; 40. a vy (přece) nechcete přijíti ke mně, abyste měli život. 41. Oslavy od lidí nepřijímám, 42. ale poznal jsem vás, že (totiž) lásky k Bohu nemáte v sobě. 43. Já jsem přišel ve jménu Otce svého, a nepřijímáte mě; jiný-li přijde ve jménu svém, toho přijmete. 44. Kterak můžete uvěřiti vy, kteří přijímáte čest jedni od druhých, a té cti,

---

nem Božím. Měli jste tedy přijmouti svědectví jeho a uvěřiti ve mne. Já však neberu, t. j. nemám potřebí svědectví od člověka, přece však je připomínám k vůli vám, abyste vy věřice byli spaseni. — Na chvíli se veseliti ve světle jeho, t. j. na dobu krátkou jen věřiti jeho kázání.

36. Skutky... vydávají svědectví, že Otec mě poslal, neboť skutků těch nemůže nikdo činiti leč jedině Bůh.

37—38. t. j. Vydává však Otec svědectví o mně nejen těmi zázraky, které činím, nýbrž i proroctvími, která byl učinil o mně (o Vykupiteli) před mým příchodem na svět. Židé však neslyšeli hlasu jeho..., t. j. nepochopili vlastní vinou nikdy náležitě toho, co Bůh předpověděl o Vykupiteli. Příčina toho byla v tom, že neměli slova jeho v sobě zůstávajího či že neosvojili si zjevení Božího tak, aby bylo pravidlem veškerého smýšlení a jednání jejich, jakož patrno z toho, že nevěřili tomu, kteréhož Otec poslal, Ježíši Kristu.

39 Domníváte se, a to právem, že v nich máte život věčný, t. j učení, kteréž vede k životu věčně blaženému.

41—47. Vyvrací možné podezření, že by ty věci byl mluvil, jako by toužil po lidské chvále a oslavě, pravě: Oslavy takové nepřijímám či nepotřebuji, ale proto jsem to řekl, poněvadž poznal jsem vás . . .

která jest od jediného Boha, nehledáte? 45. Nedomnívejte se, že já budu žalovati na vás u Otce: jestiť, kdo na vás žaluje, totiž Mojžíš, v němž vy doufáte. 46. Neboť kdybyste věřili Mojžíšovi, věřili byste i mně; vždyť o mně psal on; 47. pakli však nevěříte jeho písmu, kterak uvěříte mým slovům?

KAPITOLA 6.

Ježíš nasycuje zázračně 5000 lidí a kráčí po jezeře, v. 1—21.

1. Potom odešel Ježíš za moře Galilejské, to jest Tiberiadské, 2. a veliký zástup šel za ním, neboť viděli divy, které činil na nemocných. 3. I vystoupil Ježíš na horu a posadil se tam s učeníky svými. 4. Byly pak blízko velikonoce, slavnost to židovská. 5. Tedy Ježíš pozdvih očí a spatřiv, že zástup veliký jde k němu, pravil k Filipovi: Odkud nakoupíme chlebů, aby pojedli tito? 6. To však řekl, zkoušeje ho, neboť sám věděl, co hodlá učiniti. 7. Filip mu odpověděl: Za dvě stě peněz chlebů nestačí, aby každý něco málo dostal. 8. Dí jemu jeden z učeníků jeho, (totiž) Ondřej, bratr Šimona Petra: 9. Jest zde jeden pacholík, který má pět chlebů ječných a dvě ryby, ale co jest to na tak mnohé? 10. Tedy řekl Ježíš: Rozkažte lidem, ať se posadí. Bylo pak mnoho trávy na tom místě. I posadilo se mužů počtem asi pět tisíc. 11. Tu Ježíš vzal chleby a díky učiniv rozdal sedícím; podobně i z ryb, kolik chtěli. 12. Když však se nasytili, řekl učeníkům svým: Sebeřte pozůstalé drobty, ať nezhynou. 13. I sebrali a naplnili dvanáct košů drobty z pěti chlebů ječných, kteréž pozůstaly po těch, kteří byli jedli. 14. Tedy ti lidé uzřevše div, kterýž byl učinil Ježíš, pra-

---

45. Nedomnívejte se..., t. j. nebude ani potřebí, abych žaloval na vás já.

6, 1—15 viz Mat. 14, 13—23 (str. 76—77, kde jest výklad); Mark. 6, 32—46; Luk. 9, 10—17.

4. Velikonoce třetí to ve veřejném životě Kristově. Evangelista pomíjí mlčením veškerou činnost Kristovu, kterou jevil od velikonoc druhých, a to jednak s hledem k svému účelu, jednak proto, že ji vylíčili evangelisté ostatní (Mark. 2, 23—6, 31. Luk. 6, 1—9).

vili: To jest jistě ten prorok, který má přijíti na svět.
15. Proto Ježíš, poznav, že chtějí přijíti a chopiti ho,
aby jej učinili králem, uchýlil se opět na horu sám
jediný.
16. Když pak byl večer, učeníci jeho sestoupili k moři
17 a vstoupivše na loď, plavili se přes moře do Ka-
farnaum; a již setmělo se, a Ježíš ještě nepřišel k nim.
18. Moře však se zdvihalo, ježto vál vítr veliký. 19.
Když tedy upluli asi dvacet pět neb třicet honů, spa-
třili Ježíše, an kráčí po moři a přibližuje se k lodi;
i báli se. 20. On však řekl jim: Já jsem to; nebojte
se 21. Tu chtěli ho vzíti na loď, ale loď byla ihned
u země, do které se ubírali.

Pán Ježíš zaslibuje nejsvětější svátost oltářní a naráží na nevěru i u svých učeníků, v. 22—72.

22. Druhého dne lid, který stál za mořem, zvěděl,
že nebylo tam jiné lodi leč jen jedna a že Ježíš ne-
vstoupil s učeníky svými na tu loď, nýbrž že učeníci
jeho sami odpluli; 23. jiné však lodi připluly z Tibe-
riady blízko k tomu místu, kde byli jedli chléb, když
byl Pán díky učinil. 24. Když tedy lid viděl, že tam
Ježíše není, ani učeníků jeho, vstoupili na lodi a do-
stali se do Kafarnaum, hledajíce Ježíše. 25. A nalezše
ho za mořem, řekli jemu: Mistře, kdy jsi sem přišel?
26. Ježíš odpověděl jim a řekl: Amen, amen pravím
vám: Hledáte mě ne proto, že jste viděli divy, nýbrž
že jste jedli z chlebů a nasytili se. 27. Pracujte nikoliv

16—21. viz Mat. 14, 24—34; Mark. 6, 47—56.

26—59. V této řeči zaslibuje Pán Ježíš nejsv. svátost oltářní, a to tak, že nejprve vzbuzuje v posluchačích tužbu po duševním pokrmu (26—33), potom prohlašuje sebe sama za pokrm duševní (33—51) a konečně naznačuje způsob, kterým ten pokrm má býti přijímán, totiž požíváním (52 až 59), ač dosud nezjevuje, že to požívání má se díti svátostně (to učinil až při poslední večeři).

27. Pracujte, t. j. přičiňte se, a to věrou pevnou o to, aby se vám dostalo pokrmu duchovního . . . Pokrmem tím nemíní svého učení ani messiánských statků vůbec ani víry, jak někteří mylně vykládali, nýbrž chléb svátostní, t. j. sebe sama v nejsvět. svátosti přítomného. Chléb ten zůstává skutečně k životu věčnému, neboť trvá věčně i sám o sobě i ve svých účincích, ježto k životu blaženému přivádí.

o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, kterýž vám dá Syn člověka; neboť toho zpečetil Otec, Bůh. 28. I řekli jemu: Co máme činiti, abychom konali díla Boží? 29. Ježíš odpověděl a řekl jim: To jest dílo Boží, abyste věřili v toho, jehož on poslal. 30. Tu řekli jemu: Které znamení tedy činíš ty, abychom je viděli a tobě věřili? Co konáš? 31. Otcové naši jedli mannu na poušti, jakož jest psáno: Chléb s nebe dal jim k jídlu. 32. Tedy řekl jim Ježíš: Amen, amen pravím vám: nikoliv Mojžíš dal vám chléb s nebe, nýbrž Otec můj dává vám pravý chléb s nebe. 33. Neboť chléb Boží jest ten, který sestupuje

---

Pán Ježíš tedy chtěje vzbuditi tužbu po duchovním pokrmu užívá obrazu o pokrmu přirozeném, podobně jako v hovoru se Samaritánkou užil obrazu o vodě. — Toho Otec zpečetil, t. j. důkazy nepopíratelnými (jakým bylo i ono zázračné nasycení) potvrdil a ukázal, že onen Syn člověka (Ježíš Kristus) jest ten, jenž řečený pokrm může lidem dáti.

28., t. j. Co máme činiti, abychom konali takové dílo Bohu milé, kterým bychom si zasloužili duchovní pokrm ten?

29., t. j. Víra v toho, jehož Bůh poslal (víra ve mne jakožto Vykupitele od Boha na svět poslaného) jest oním dílem Bohu milým, o které musíte se nutně přičiniti, chcete-li dojíti řečeného pokrmu duchovního. (Tomu, kdo by přijímal v nevěře, svátost oltářní nebyla by chlebem života.)

30—31., t. j. Co činíš na důkaz, že jsi poslán od Boha, abychom v tebe věřili jako ve Vykupitele a Syna Božího? Který zázrak uděláš? — Chtěli viděti od něho nějaký větší zázrak, než jaké dosud vykonal, a proto, aby nemohl poukazovati na včerejší nasycení pěti tisíc lidí, upozorňují na to, že Mojžíš učinil zázrak větší, ježto nejednou toliko, nýbrž po řadu let mannou živil ne pouze 5000 lidí, nýbrž celý národ.

32—33. Pán Ježíš pomíjeje mlčením, že Mojžíš sám nebyl dárcem manny, nýbrž Bůh, ukazuje, že manna nebyla pravým chlebem s nebe, (ježto nepocházela z vlastního nebe, nýbrž z ovzduší a udržovala pouze život tělesný jediného národa na jistou toliko řadu let), pravým chlebem s nebe však že jest ten, který pochází s nebe samého (sídla blaženosti) a jest zdrojem veškerého života, jmenovitě též duševního a nadpřirozeného, a to nejen pro jeden národ a na dobu pomíjející, nýbrž pro veškeren svět (veškeré lidstvo) a na věky.

33—36. Židé zatoužili nyní po chlebě od Krista nabízeném a žádali zaň, ač nebyli si vědomi, co tím chlebem myslí. Tu prohlásil Pán Ježíš, že on sám jest tím chlebem, tím

s nebe a dává život světu. 34. I řekli mu židé: Pane, povždy nám dávej ten chléb. 35. A Ježiš řekl jim: Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízniti nikdy. 36. Avšak řekl jsem vám, že jste mě i viděli, ale nevěříte. 37. Všecko, co mi dává Otec, přijde ke mně, a toho, kdo ke mně přijde, nevyvrhnu ven, 38. neboť jsem sestoupil s nebe, nikoliv abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal. 39. Toto pak jest vůle toho, jenž mě poslal (Otce), abych neztratil nic z toho, co mi dal, nýbrž abych to vzkřísil v den poslední. 40. Neboť to jest vůle Otce mého, který mě poslal, aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho, měl život věčný; a já ho vzkřísím v den poslední. 41. I reptali židé na něho, že řekl: „Já jsem chléb, který s nebe sestoupil," 42. a pravili: Není-liž to Ježiš, syn Josefův, jehož otce i matku známe? Kterak tedy praví: S nebe jsem sestoupil. 43. Ježiš tedy odpověděl a řekl jim: Nereptejte vespolek. 44. Nikdo nemůže přijíti ke mně, nepřitáhne-li ho Otec, který mě poslal; a já ho vzkřísím v den poslední. 45. Jest psáno v prorocích: „A budou všickni

—

pokrmem, o němž mluvil, a udal zároveň víru jakožto podmínku, pod kterou mohou pokrmu toho dosíci, kteréž však židé, trvajíce v nevěře, dosud nevyhověli. — Viděli jste mě totiž, kterak jsem zázraky osvědčoval se jako poslanec a Syn Boží.

37. Uči, že víra jest také darem Božím a tedy že spasení nezáleží pouze na víře člověka, nýbrž na Boží milosti. — Kdo ke mně přijde, totiž s věrou, toho nejen nevyvrhnu ven, neodmítnu, nýbrž živiti jej budu oním chlebem života věčného; neboť tak toho žádá i ten úkol, pro který jsem přišel na svět (38—40).

44 Ježiš neodpovídá k reptání židů, nýbrž přikázav pouze, aby nereptali či nehučeli, pokračuje ve své řeči rozváděje to, co byl řekl ve v. 37.; praviť, že jenom ten přijde k němu věrou (v něho uvěří), koho Otec přitáhne svou totiž milostí, ale ne tak, že by jeho svobodnou vůli rušil, nýbrž tak, že pomáhající milostí svou rozum jeho osvěcuje a vůli posiluje a tak účinně jej k sobě zve, ho povzbuzuje, mu pomáhá a skutečně ke Kristu přivádí, nečiní-li on milosti Boží odporu.

45—46. V prorocích, t. j. ve sbírce knih prorockých, a to u Is. 54, 13. Smysl jest: Již v Starém Zákoně bylo před-

poučováni od Boha.“ Každý, kdo uslyšel od Otce a se naučil, přichází ke mně. 46. Nepravím tím, že by byl kdo viděl Otce, leč jen ten, jenž jest od Boha; ten viděl Otce. 47. Amen, amen pravím vám: Kdo věří ve mne, má život věčný. 48. Já jsem chléb života. 49. Otcové vaši jedli na poušti mannu, a zemřeli. 50. To jest chléb s nebe sestupující: aby, jí-li kdo z něho, nezemřel. 51. Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. 52. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky.

A chléb, který já dám, tělo mé jest (které dám) za život světa. 53. Tu hádali se židé vespolek řkouce: Kterak může tento dáti nám tělo své k jídlu? 54. Proto

pověděno, že přijde doba, kdy všickni budou (vnitrně) poučováni od Boha. Ta doba nyní přišla; a nyní každý, kdo uslyšel od Otce (či kdo milostí jeho byl na rozumu osvěcován a na vůli posilován) a se naučil (či milosti té užil), přichází ke mně věrou, přijímá a schvaluje mé učení. Ale tím nepravím, že by mu nebylo třeba užiti mě jako učitele; neboť ono poučování od Otce děje se pouze vnitrně a nikoliv o všech pravdách ke spasení potřebných. Takové plné poučení o vůli Boha Otce mohu dáti pouze já, který byv od něho od věčnosti zplozen, mám touž podstatu a totéž poznání, které má On, a tedy jeho vůli a úmysly dokonale znám.

48—52a. Opakuje krátce, co již řekl, že totiž jest chlebem živým, který jsa zdrojem života, může i jiné oživovati.

52b. A chléb, který já dám, totiž k jedení. Naznačuje, že ten chléb, o němž mluví a jímž rozumí sebe sama, má se přijímati skutečným požíváním či jedením jeho těla; slibuje tedy, že své tělo dá za (duševní) pokrm věřících; pravě pak, že je dá za život světa či k tomu, aby všichni lidé mohli dojíti života věčně blaženého, ukazuje také na to, že chléb ten bude dán nejen za pokrm, nýbrž i v obět za lidi.

53. Pán Ježíš neudal nyní (nýbrž až při poslední večeři), že ono požívání i obětování těla jeho má se díti svátostně (pod způsobou chleba a vína) neboť chtěl, aby po tolika důkazech, které podal o svém božství, věřili mu, že může učiniti a učiní, co slibuje. Ale židé přes všecky zázraky, které u Krista viděli, neptali se po způsobu, kterým míní své tělo dáti za pokrm, nýbrž nevěřili vůbec, že by mohl učiniti, co slibuje. I hádali se proto vespolek o jeho slovech.

54. Ač tedy Pán Ježíš věděl, že slova jeho vykládají si o skutečném požívání těla jeho, přece nejen neodvolal slov

řekl jim Ježíš: Amen, amen, pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. 55. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední. 56. Neboť tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj. 57. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. 58. Jako mne poslal živý Otec a já živ jsem pro otce, tak i ten, kdo jí mne, živ bude pro mne. 59. Toto jest chléb, jenž s nebe sestoupil, ne jako otcové (vaši) jedli a zemřeli. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky. 60. To pověděl uče v synagoze v Kafarnaum.

61. Tu mnozí z učeníků jeho uslyševše to řekli: Tvrdá jest ta řeč; kdo ji může poslouchat? 62. Ale Ježíš věda sám u sebe, že učenici jeho na to reptají, řekl jim: To-li vás pohoršuje? 63. Což tedy, když uzříte Syna člověka, an vstupuje, kde byl dříve? 64. Duch jest to, jenž oživuje, tělo nic neprospívá; ta slova však, která jsem já mluvil vám, jsou duch a život. 65. Ale jsou někteří mezi vámi, kteří nevěří. Věděltť zajisté Ježíš od počátku, kdo jsou nevěřícími, a kdo jest ten, jenž ho zradí. 66. I pravil: Proto jsem vám řekl, že nikdo nemůže přijíti ke mně, není-li mu dáno

---

svých, nýbrž pohrozil jim vyloučením od věčné spásy, nebudou-li ho požívati. Ukázal tak, že neminil požívání pouze obrazného, neb pouhou věrou, nýbrž skutečné požívání těla svého, a že požívání to prohlásil za zcela nutné ku spasení všem dospělým. (Mluvil k dospělým.) – Rozkazu o požívání těla a krve Páně vyhovuje se i přijímáním pod jednou způsobou, poněvadž Pán Ježíš jest pod jednou i druhou způsobou přítomen celý. (Viz str. 133—134 pozn.)

55. Myšlenku předešlou opakuje kladně, ukazuje zároveň, že (hodné) požívání těla a krve jeho jest zárukou slavného vzkříšení a života věčně blaženého.

56. právě jest pokrm . . ., t. j. má povahu pokrmu ne pouze ve smyslu obrazném, nevlastním, nýbrž skutečně, ve smyslu vlastním. I může proto živiti a skutečně živí či udržuje život duševní a zaručovati tak život věčný.

57—58. Udávaje účinky hodného požívání těla a krve jeho, vysvětluje, proč požívání to zjednává či zaručuje život věčný. Záležíť účinky ty v přeúzkém spojení s Kristem a v udržování nadpřirozeného života duševního. (Života posvěcující milosti Boží.)

od Otce (mého). 67. Od té doby mnozí z učeníků jeho odešli zpět a nechodili s ním více. 68. Řekl tedy ke dvanácti: Chcete-liž i vy odejíti? 69. Šimon Petr odpověděl mu: Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného. 70. a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží. 71. Odpověděl jim Ježíš: Zdali nevyvolil jsem vás dvanácte? A jeden z vás jest ďábel. 72. Pravil to o Jidášovi, synu Šimona iškariotského; neboť to byl ten, jenž ho měl zraditi, ač byl jedním ze dvanácti.

KAPITOLA 7.

Pán Ježíš jde na slavnost stánků, v. 1—13.*)

1. Potom Ježíš chodil po Galilei, neboť nechtěl choditi po Judsku, poněvadž židé hledali ho zabíti. 2. Byla pak blízko slavnost židovská, stánků. 3. I řekli mu bratří jeho: Odeběř se odtud a jdi do Judska, aby také učeníci tvoji viděli tvé skutky, které činíš; 4. vždyť nikdo nečiní nic ve skrytě, chce-li býti na jevě. Činíš-li tyto věci, zjev se světu. 5. Nevěřili totiž v něho ani

---

64. Smysl jest: Nemáte příčiny se pohoršovati, neboť duch, t. j. božství spojené s člověčenstvím, jest ten, jenž oživuje životem nadpřirozeným, tělo či pouhé člověčenství, které by nebylo spojeno s božstvím, nic neprospívá k životu onomu; ta slova však, která jsem mluvil vám, t. j. týkají se mého božství, v němž jest zdroj všeho života a veškerá moc oživující, kterou jsem sdělil i se svým člověčenstvím, spojeným s mým božstvím.

68. Chcete-liž i vy odejíti? Byl tedy hotov propustiti i apoštoly, než by odvolal slova svá. Dal tak znova na jevo, že ve vlastním smyslu slova rozuměl to, co byl řekl o požívání těla a krve své, a že tedy slíbil dáti za pokrm skutečné a pravé tělo své, skutečnou a pravou krev svou.

*) Od 7, 1—10, 21. evangelista líčí, kterak při nových projevech Kristových nevěra židovských náčelníků přešla o slavnosti stánků téhož roku ve zjevné nepřátelství.

1. Toho roku tedy nešel na svátky velikonoční (třetí to za veřejného života jeho).

2. bratři, t. j. příbuzní jeho. Učeníci tvoji, t. j. ti stoupenci tvoji, které jsi tam získal za svého pobytu v Jerusalemě.

5. Nevěřili, t. j. neměli pravé víry v něho; a tento nedostatek pravé víry byl příčinou jejich žádosti. Oni totiž

bratří jeho. 6. Ježíš tedy řekl jim: Čas můj ještě nepřišel, ale čas váš jest vždycky pohotově. 7. Vás nemůže svět nenáviděti, mne však nenávidí, neboť já vydávám o něm svědectví, že skutkové jeho jsou zlí. 8. Vy jděte na tu slavnost, já nepůjdu na slavnost tuto, neboť čas můj ještě se nenaplnil. 9 To pověděv, sám zůstal v Galilei. 10. Když však bratří jeho odešli, tehdy odebral se i on na slavnost, nikoli zjevně, nýbrž jako ve skrytě. 11. Tedy židé hledali ho o slavnosti a pravili: Kde jest on? 12. A bylo mnoho šepotu o něm v zástupu, neboť jedni říkali: „Dobrý jest", jiní však pravili: „Nikoliv, nýbrž svádí lid". 13. Ale přece nikdo nemluvil o něm zjevně pro strach před židy.

Ježíšova řeč uprostřed a na konci slavnosti stánků. Její účinek, v. 7, 14—8, 1.

14. Když pak slavnost byla již v polovici, Ježíš vešel do chrámu a učil. 15. I divili se židé řkouce: Kterak tento zná Písma, neučiv se? 16. Ježíš odpověděl jim a řekl: Moje učení není mé, nýbrž toho, jenž mě po-

---

uznávali, že Pán Ježíš jest poslancem Božím a Vykupitelem, ale myslili, že založí pouze pozemské království a dá jim v něm výhodná postavení, a poněvadž se k tomu neměl a pořád jen v odlehlých krajích galilejských, jako v zákoutí se zdržoval, vybízeli ho, aby okázale, v četném průvodě šel na slavnost, a tam před četnými zástupy ukázal svými zázraky, že jest Vykupitelem.

8. nepůjdu na slavnost tuto, totiž okázale a v průvodě četném, a ne na slavnost celou.

13. pro strach před židy, t. j. před náčelníky židovskými, kteří netrpěli, aby kdo vyjadřoval o něm svobodně své mínění.

14. v polovici, tedy nejspíše čtvrtého dne slavnosti; neboť slavnost stánků konala se po celý týden.

15. Slova: „Kterak tento zná Písma neučiv se," pravili jednak jati úžasem, jednak plni předsudků a záští proti němu. Z příčiny té nejen sami neuvěřili v Krista, nýbrž i hleděli také u lidu přivésti v pochybnost jeho učení, jakožto výklady člověka, který do škol rabbínských nechodil, a tedy pravého smyslu Písma sv. nezná.

16. Moje učení není mé . . ., t. j.: „nemám ho jako člověk sám od sebe, nýbrž od Boha", aneb: „nemám ho jako Syn Boží sám ze sebe, nýbrž věčným zplozením od Otce". Prohlásil tak, že učení jeho jest božské, a že proto

slal. 17. Bude-li kdo chtít vůli jeho činiti, pozná o tom učení, je-li z Boha, čili já sám od sebe mluvím. 18. Kdo mluví sám od sebe, vlastní slávy hledá; kdo však hledá slávy toho, jenž ho poslal, ten jest pravdomluvný a nespravedlnosti v něm není. 19. Zdaliž vám Mojžíš nedal zákon? A nikdo z vás neplní zákona. Proč hledáte mě usmrtiti? 20. Zástup odpověděl a řekl: Ducha zlého máš; kdo hledá tě usmrtiti? 21. Ježíš promluvil a řekl jim: Jeden skutek jsem učinil, a všickni se divíte. 22. Proto Mojžíš dal vám obřízku, ne že by pocházela od Mojžíše, nýbrž od otcův; a v sobotu obřezujete člověka. 23. Přijímá-li člověk obřízku v sobotu, aby nerušil se zákon Mojžíšův, na mne-li se horšíte, že jsem celého člověka uzdravil v sobotu. 24. Nesuďte podle obličeje, nýbrž spravedlivý soud čiňte.

---

jsou povinni je přijmouti, přes to, že ve školách rabbínských se neučil.

17. Poučuje, že každý může sám se přesvědčiti o božském původě jeho učení, bude-li je zachovávati; poučiť jej o tom blahodatné účinky, jež plynou ze zachovávání jeho učení.

18. Smysl jest: Také z toho může to každý poznati, že při všem hledám jedině cti a chvály Boží.

19—24. Poněvadž židovští náčelníci pořád ještě byli proti němu, že před půl druha rokem uzdravil tam v sobotu člověka 38 roků nemocného, hají se proti nim v tento smysl: Vy máte proti mně, že jsem uzdravil v sobotu člověka nemocného, a ospravedlňujete tím vražedné úmysly, které jste pojali proti mně. Ale neprávem to činíte. Vždyť ani vy nešetříte úplně klidu sobotního. Zdaliž vám nedal Mojžíš zákon o svěcení soboty, a nikdo z vás neplní zákona toho úplně. Proč tedy hledáte mne zabíti, jako bych byl rušitelem klidu sobotního? (V tom přerušil jej zástup těch, kteří nevěděli o úmyslech Kristových odpůrců, a řekli: Ducha zlého máš... Ale Ježíš nedbaje slov jejich, pokračoval proti svým odpůrcům): Jeden skutek jsem učinil v sobotu, uzdraviv člověka 38 roků nemocného, a všickni již proto se divíte, kterak jsem se mohl opovážit porušit zákon o svěcení soboty, a přece sami, konajíce obřízku i v sobotu, nešetříte ho také. Řeknete mi ovšem: Obřízku přikázal Mojžíš, a proto musíme ji konati i v sobotu. Avšak proti tomu pravím: Mojžíš dal vám obřízku, ale ne, jako by pocházela od Mojžíše, a k jeho zákonu patřila, nýbrž,

25. Tu řekli někteří z Jerusalemských: Není-liž to ten, jehož hledají zabíti? 26. A hle, mluví zjevně, a nic mu neříkají. Zdaliž opravdu poznali náčelníci, že tento jest Kristus? 27. Ale o tomto víme, odkud jest; o Kristu však, až přijde, nikdo nebude věděti, odkud jest. 28. Ježíš proto volal ve chrámě, uče a pravě: Nejen znáte mě, nýbrž i víte, odkud jsem; a přece nepřišel jsem sám od sebe, nýbrž pravý jest to (posilatel), který mě poslal, jehož vy neznáte. 29. Já ho znám, neboť jsem od něho, a on mě poslal. 30. Proto hledali ho zatknouti, ale nikdo nevztáhl na něho ruky, neboť dosud nepřišla hodina jeho. 31. Ze zástupu však mnozí uvěřili v něho a pravili: Bude-liž Kristus, až přijde,

---

že z podání otců (praotců) ji přijal. Nepatří tedy vlastně obřízka k zákonu Mojžíšovu, a přece v sobotu obřezujete člověka, zachovávajíce tak sice podání otců, ale přestupujíce zákon Mojžíšův o svěcení soboty. Než řeknete mi: Obřízkou neporušujeme zákona Mojžíšova; neboť, ačkoli Mojžíš sám nezavedl ji, přece předepsal ji také. Nuže k tomu pravím vám: Přijímá-li člověk (i vy) obřízku (obřezávání) v sobotu jakožto věc dokonalou, a tak, aby se jí nerušil zákon Mojžíšův, na mne-li se horšíte, že jsem celého člověka uzdravil v sobotu, a ne pouze některého údu jeho? (Pokládá totiž obřízku jako úkon uzdravovací na jednom údě). Nesuďte podle obličeje, stranicky . . , a pak zajisté nebude mne viniti z porušování klidu sobotního proto, že jsem uzdravil člověka v sobotu.

27. O Kristu . . . nikdo nebude věděti, odkud jest. Soudili tak nesprávně o Kristu proto, poněvadž nerozuměli oněm místům prorockým, ve kterých s hledem k božské přirozenosti Vykupitelově se pravilo, že rodu jeho nikdo nebude moci vypověděti Mal. 3, 2).

28. Smysl jest: Připouštím, že, co se týká mého původu, nejen znáte mě, nýbrž i víte, odkud jsem, ač nepravím, že vaše poznání v té věci jest prosto všeho omylu; avšak přece nepřišel jsem sám od sebe svým jménem, nýbrž poslán jsem, a pravý (opravdový) jest to posilatel, jenž mne poslal, posilatel po výtce, jehož vy však neznáte jakožto Otce mého, kterýž mne poslal, a proto ani o mně nemáte pravého poznání.

31. Chtějí říci: Bude-liž Kristus . . . více divů činiti, než tento činí? Zajisté ne. Jest tedy tento Kristem, Vykupitelem.

činiti více divů, než tento činí? 32. Fariseové slyšeli zástup šeptati o něm ty věci; i poslali velekněží a fariseové služebníky, aby ho jali. 33. Ježíš tedy řekl jim: Ještě krátký čas jsem s vámi, a odejdu k tomu, jenž mě poslal. 34. Budete mě hledati a nenaleznete, a kde jsem já, (tam) vy nemůžete přijíti. 35. Tu řekli židé: Kam tento hodlá jíti, že ho nenalezneme? Chce-liž snad jíti v rozptýlení mezi pohany a učiti pohany? 36. Jaká jest to řeč, kterou promluvil: „Budete mě hledati, a nenaleznete, a kde jsem já, (tam) vy nemůžete přijíti?“

37. V poslední a to veliký den slavnosti Ježíš stál a volal hlasitě: Žízní-li kdo, pojď ke mně a pij. 38. Kdo věří ve mne, — jakož dí Písmo: proudové vody živé poplynou z útroby jeho. 39. To pak řekl o Duchu (svatém), kteréhož věřící v něho měli přijmouti. Duch totiž nebyl dosud dán, poněvadž Ježíš nebyl ještě osla-

---

33—34. Smysl jest: Pokud nepřijde čas od Otce stanovený, nezmůžete proti mně ničeho. Krátký čas (6 měsíců) ještě mezi vámi budu zcela rozhodně. Potom odejdu k Otci (cestou kříže); dobrovolně proto vydám se v ruce vaše, abych zemřel a vstana z mrtvých, vstoupil na nebesa. Na to přijdou na vás doby strastné, kdy budete mne hledati, abych vám spomohl (při zkáze Jerusalema), ale nadarmo; ano, kde jsem já jako Bůh stále, a kde potom budu i jako člověk, ve slávě věčné, tam nemůžete přijíti ani nyní, ani po své smrti, ač-li včas neučiníte pokání.

35. Slova „Chce-liž snad jíti . . . pohany“ řekli posměšně neporozuměvše slovům Páně, posmívajíce se, že nemoha svésti nic u nich, chce snad zkusiti štěstí v rozptýlení mezi pohany, t. j. u židů mezi pohany rozptýlenými, a u pohanů samých.

37. Stál totiž ve chrámě. — Žízní-li kdo atd., t. j. touží-li kdo po poznání pravdy a po blahu messiánském, pojď ke mně, totiž s živou věrou a pij či přijímej učení mé, a řiď se jím. Proudové vody živé poplynou — t. j. obdrží tolik milostí Ducha svatého, že nejen sám bude uvnitř občerstven a posilněn a v chrám Ducha sv. proměněn, nýbrž i pro jiné stane se zdrojem blaha věčného.

39. Dary Ducha sv. udílely se sice také v Starém Zákoně, ale jen po různu. Povšechně však a hojně i veřejně měly se dary ty udíleti teprve po dokonaném vykoupení, jakožto ovoce vykoupení toho a tedy tehdy teprv, když Pán Ježíš, dokonav dílo své, byl svým vzkříšením a nanebevstoupením oslaven.

ven. 40. Tu někteří ze zástupu uslyševše tyto řeči jeho pravili: Tento jest v pravdě (onen) prorok. 41. Jiní pravili: Tento jest Kristus. Někteří však řekli: Což z Galileje přijde Kristus? 42. Nepraví-liž Písmo, že Kristus přijde z potomstva Davidova a z městečka Betlema, kde byl David? 43. A tak povstala v zástupu různice pro něho. 44. Někteří pak z nich chtěli ho zatknouti, ale nikdo nevztáhl na něho ruky.

45. Přišli tedy služebníci k velekněžím a fariseům. I řekli jim tito: Proč jste ho nepřivedli? 46. Služebníci odpověděli: Nikdy člověk nemluvil tak, jako člověk tento. 47. Tu odpověděli jim fariseové: Což jste i vy svedeni? 48. Zdaliž kdo z náčelníků uvěřil v něho aneb z fariseů? 49. Ale (jen) zástup tento, který nezná zákona — zlořečeni jsou. 50. Řekl k nim Nikodem, ten, jenž byl k němu přišel v noci, kterýž byl jedním z nich: 51. Zdaliž zákon náš odsuzuje člověka, leč prve uslyší od něho a pozná, co činí? 52. Odpověděli a řekli jemu: Což jsi i ty z Galileje? Zpytuj Písma a viz, že z Galileje prorok nepovstává. 53. I odešli každý do domu svého. 8, 1. Ježíš pak odebral se na horu Olivetskou.

KAPITOLA 8.

Pán Ježíš slitovává se nad ženou cizoložnou, v. 2—11.

2. Ráno však přišel zase do chrámu a veškeren lid přicházel k němu; i posadil se a učil je. 3. Tu přivedli k němu zákonici a fariseové ženu dopadenou v cizoložství a postavivše ji uprostřed, 4. řekli jemu:

---

40. Tento jest (onen) prorok, onen totiž určitý prorok, o němž dle mylného mínění jejich prorokoval Mojžíš v V. kn. 18, 15. (Srovn. pozn. k Jan. 1, 21.)

50—51. Velekněží a fariseové, vůbec členové veleráda, chtěli nejspíše nyní beze všeho vysloviti nad Ježíšem exkomunikaci či vyobcování z náboženské obce židovské, ale Nikodem zastal se ho. Proto obořili se naň, a v rozhořčení nevzpomenuli, že mluví nepravdu, tvrdíce, že z Galileje prorok nepovstává. Prorok Jonáš byl z Galileje. Po té odešli domů, neučinivše žádného rozhodnutí.

8, 4 6. Znajíce totiž Kristovu dobrotu, čekali, že vysloví se proti zákonu ve prospěch ženy, a tak dá příčinu, aby

Mistře, tato žena byla dopadena v cizoložství při činu samém; 5. v Zákoně pak Mojžíš nám přikázal takové kamenovati. 6. Co tedy pravíš ty? To pak pravili pokoušejíce ho, aby ho mohli obžalovati. Ale Ježíš shýbnuv se (až) dolů, psal prstem na zemi. 7. Když nepřestávali se ho tázati, zvednul se a řekl: Kdo z vás jest bez hříchu, vrz první na ni kamenem. 8. A opět shýbnuv se (až) dolů, psal na zemi. 9. Oni však uslyševše to, vycházeli jeden po druhém počavše od starších, a zůstal sám Ježíš a žena stojíc uprostřed. 10. I pozvedl se Ježíš a řekl jí: Ženo, kde jsou ti, kteří žalovali na tebe? Nikdo-liž tě neodsoudil? 11. A ona řekla: Nikdo, Pane. Ježíš pak řekl jí: „Ani já tě neodsoudím. Jdi a více nehřeš.“

Pán Ježíš svědčí sám o sobě a činí výtky židům, v 12.-59.

12. Tu Ježíš mluvil k nim opět, řka: Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude choditi ve tmách, nýbrž bude míti světlo života. 13. I řekli mu fariseové: Ty vydáváš svědectví sám o sobě, svědectví tvé není

mohli jej obžalovati, že porušuje zákon; jestli by však přece odsoudil ji, aby byla ukamenována, myslili, že tím ztratí přízeň u lidu a jméno muže láskyplného, ano, že i oni budou míti příležitost obžalovati jej u Piláta, že si osobuje moc, příslušnou vladaři, a tak zaváděje novoty, bouří lid. — Ježíš psal prstem, t. j. nepsal žádných slov, nýbrž pravděpodobně činil jen jakési tahy neb čáry v prachu, a to jednak za tím účelem, aby projevil svou nevoli nad úkladným úmyslem fariseův, jednak v úmyslu ženu zachovati, věda, jak se zachovají oni.

7. Pravil to k svědkům, neboť na těch bylo, hoditi první kameny. (Těch ovšem mnoho nebylo.)

9. Doznali tak ovšem vinu vlastní, ale jestli nechtěli, aby Kristus tajné hříchy jejich vyjevil a tak veřejně je zahanbil, nemohli nic lepšího udělati; vždyť věděli, že Pán Ježíš dal již několikráte na jevo, že zná i myšlenky jiných.

12. jsem světlo světa, či zdroj pravdy, ctnosti a blaha, který nadpřirozeným zjevením svým a světlem víry osvěcuji lidi. — Nebude choditi ve tmách, t. j. v nevědomosti a v bludech a v neřestech a z toho pocházející bídě. Bude míti světlo života, t. j. světlo pravdy, moudrosti a opatrnosti křesťanské, kteráž vede k pravé a věčné blaženosti.

pravé. 14. Ježíš odpověděl a řekl jim: Ačkoliv vydávám svědectví sám o sobě, pravé jest svědectví mé, neboť vím, odkud jsem přišel a kam jdu; ale vy nevíte, odkud přicházím neb kam jdu. 15. Vy soudíte podle těla; já nesoudím nikoho. 16. a soudím-li já, (přece) soud můj jest pravý, neboť nejsem sám, nýbrž já a ten, jenž mne poslal, Otec. 17. A v zákoně vašem jest psáno, že svědectví dvou lidí jest pravé. 18. Já jsem to, jenž svědčím sám o sobě, a svědčí o mně Otec, který mě poslal, 19. I řekli jemu: Kde jest tvůj Otec? Ježíš odpověděl: Neznáte ani mne, ani Otce mého; kdybyste znali mne, znali byste Otce mého. 20. Tato slova (Ježíš) mluvil v pokladně uče v chrámě, a nikdo ho nejal, neboť ještě nepřišla hodina jeho.

21. Ježíš řekl jim opět: Já jdu, a budete mě hledati a ve svém hříchu zemřete. Kam já jdu, vy nemůžete přijíti. 22. Tedy řekli židé: Zdaliž sám sebe zabije, že praví: Kam já jdu, vy nemůžete přijíti? 23. I pravil jim: Vy jste zdola, já shora jsem. Vy jste z tohoto světa, já nejsem z tohoto světa. 24. Proto jsem vám řekl, že zemřete ve svých hříších; neboť neuvěříte-li, že já to jsem, zemřete

---

14—15 Aby Pán Ježíš ukázal, že svědectví jeho jest pravé, právoplatné, a že povinni jsou je přijmouti a uznati přes to, že vydává je sám o sobě, upozorňuje na své božství v tomto smyslu: Svědectví mé jest pravé . . ., neboť já vím vědomostí neomylnou, že jsem soupodstatný Syn Boží, který jsem jako člověk vyšel od Boha vtělením se, a který k němu odejdu nanebevstoupením. Vy však tohoto tajemství mého poslání svou vlastní vinou neznáte, a proto mé svědectví odmítáte. Příčina té neznalosti vaší jest v tom, že mě soudíte a jako podvodníka odsuzujete podle těla, t. j. podle toho, co se při mně jeví tělesným očím porušené přirozenosti vaší — podle chudoby mé i příbuzných mých a j. — Já nesoudím nikoho, t. j. nyní po čas pozemského života svého neodsuzuji nikoho, neboť nejsem poslán na svět, abych soudil svět, nýbrž abych jej vykoupil. (Slovo κρίνειν souditi ve smyslu odsuzovati.)

20. V pokladně, t. j. v předsíni žen, kde byly umístěny pokladnice na dary pro chrám neb pro chudé. (Srovn. Mark. 12. 41.)

21—22. Viz Jan 7, 33—34 (pozn.).

24. že já to jsem, že jsem Vykupitel a Syn Boží.

v hříchu svém. 25. Tu pravili jemu: Kdo jsi ty? Ježíš řekl jim: Vůbec to, co vám i mluvím. 26. Mnoho mám o vás mluviti a souditi, ale ten, jenž mne poslal, jest pravdomluvný, a já mluvím ve světě to, co jsem slyšel od něho. 27. A neporozuměli, že jim mluví o (Bohu) Otci. 28. Tu řekl jim Ježíš: Když povýšíte Syna člověka, tehda poznáte, že já to jsem a sám od sebe nic nečiním, nýbrž jak mě naučil Otec, to mluvím. 29.

---

25. Vůbec to, co vám i mluvím, t. j. jsem ten, za koho se stále vydávám, totiž Vykupitel a Syn Boží. Vyslovil-li však Kristus slova ta otázkou, vyjádřil myšlenku tuto: Proč vůbec ještě k vám mluvím (když mi nevěříte)? Ať však vyjádřil se otázkou neb způsobem oznamovacím, rozhodně dal jim odpovědí svou na jevo, že z dosavadního učení jeho mohli poznati, kdo jest, a že tedy jejich jest to vina, nemají-li o něm pravého poznání. Vulgata tištěná má: Principium, qui et loquor vobis = Počátek, který i mluvím vám. Rukopisy po většině mají Principium, quia et loquor vobis = počátek, poněvadž i mluvím vám. Výraz principium (počátek) odpovídá řeckému ἀρχήν (čti archén), který sice znamená také počátek (principium), avšak na tomto místě pojat jest příslovečně ve smyslu vůbec (omnino). Quia = poněvadž dostalo se do rukopisu tím, že překladatel četl ὅτι (hoty) = poněvadž = quia místo ὅ τι (ho ty) = co.

26. Smysl jest: Vy byste si přáli, abych více mluvil o sobě, myslíce, že by se vám naskytla příležitost obžalovati mě; avšak naopak, já o vás mám mnoho mluviti pokárání a odsouzení hodného; avšak neučiním to; to jen pravím, že jste vinni nevěrou; neboť ten, jenž mě poslal, jest naprosto pravdomluvný, jest to Bůh Otec sám, a já mluvím pouze, co jsem od něho poznal (jako Bůh odvěkým plozením od Otce, jako člověk při vtělení se), jest tedy učení mé božské, a vy přece nevěříte.

27. Když povýšíte totiž na kříž, poznáte, že já to jsem, totiž Vykupitel a Syn Boží s Otcem soupodstatný. (Poznáte to z těch zázraků, které se budou díti při mé smrti a později.)

29. Prohlašuje, že i jako člověk jest v trvalém spojení s Bohem Otcem, takto: Ten, jenž mě poslal, Bůh Otec, jest stále se mnou, a to nejen pokud se mnou jako s Bohem má touž podstatu, nýbrž i pokud mě jako člověka svou pomocí a milostí chrání a řídí a mi pomáhá.

A ten, jenž mě poslal, jest se mnou; On nenechal mě samotna, neboť já vždycky činím to, co mu jest milé.
30. Když tyto věci mluvil, mnozí uvěřili v něho. 31. I řekl Ježíš k těm židům, kteří v něho uvěřili: Zůstanete-li v mém slově, budete v pravdě učeníky mými, 32. a poznáte pravdu, a pravda osvobodí vás. 33. Odpověděli mu: Potomstvem Abrahamovým jsme a nikdy jsme nikomu nesloužili; kterak ty pravíš: Svobodni budete? 34. Ježíš odpověděl jim: Amen, amen pravím vám: Každý, kdo páše hřích, jest služebníkem hříchu. 35. Služebník však nezůstává v domě na věky, ale syn zůstává na věky. 36. Jestli tedy syn vás osvobodí, budete v pravdě svobodni. 37. Vím, že jste potomstvem Abrahamovým, ale hledáte mě zabiti, neboť slovo mé nemá místo ve vás. 38. Já mluvím, co jsem viděl u Otce svého, a vy činíte, co jste viděli u otce vašeho. 39. Odpověděli a řekli jemu: Otcem naším jest Abraham. Řekl jim Ježíš: Jste-li synové Abraha-

---

31—32. Zůstanete-li . . ., t, j. vytrváte-li při mém učení věrou živou, tak, že je budete nejen věřiti, nýbrž i náležitě zachovávati, budete učeníky mými ne pouze na oko, nýbrž v pravdě, učeníky pravými, a vždy lépe porozumíte pravdě zjevené a se přesvědčíte o její ceně velike, a ta pravda za pomoci Boží milosti osvobodí vás od poroby hříchů a uvede ve svobodu dítek Božích.

33. Židé, kteří zůstali v nevěře, chtěli seslabiti moc Kristových slov a zviklati víru v těch, kteří uvěřili Vykládajíce si tedy slova „osvobodí vás“ o svobodě občanské (a snad i osobní) dovolávali se svého původu od Abrahama, a tvrdili, že nikdy nikomu nesloužili, nedbajíce ve své vášni toho, že byli v poddanství Babyloňanů, Peršanů a j.

34—37. Ježíš proto poučuje, že nemluví o svobodě občanské, nýbrž mravní, a v té příčině že každý jest otrokem hříchu (i oni), kdo páše hřích, t. j. kdo hříšný život vede (v. 34); užívaje pak obrazu (allegorie) otroka učí, že židé jakožto služebníci — otroci hříchu budou vyloučeni od království messiánského, nevysvobodí-li jich Syn (Boží) z jejich poroby, přes to, že jako potomci Abrahamovi patří k národu vyvolenému.

37—44. Odpovídaje k jejich poznámce, že jsou potomky Abrahamovými, uznává, že sice podle těla pocházejí od Abrahama, ale že podle ducha nejsou dítkami jeho, nýbrž ďáblovými, ježto odpírajíce pravdě, a chtíce ho zabíti, nepodobají se smýšlením svým Abrahamovi, nýbrž ďáblovi,

movi, skutky Abrahamovy čiňte. 40. Ale nyní hledáte mě usmrtiti, člověka to, který jsem vám mluvil pravdu, již jsem slyšel od Boha; toho Abraham nečinil. 41. Vy činíte skutky otce svého. I řekli jemu: My jsme se nezrodili z cizoložství. Máme jednoho Otce, Boha. 42. Ježíš tedy řekl jim: Kdyby vaším otcem byl Bůh, milovali byste mě, neboť já jsem z Boha vyšel a přišel. Vždyť nepřišel jsem sám od sebe, nýbrž On mě poslal. 43. Proč nerozumíte mluvě mé? Proto, že nemůžete slyšeti slova mého. 44. Vy jste otce ďábla a chcete činiti žádosti otce svého. On byl vrahem od počátku a nestál v pravdě, neboť pravdy není v něm. Když mluví lež, z vlastního mluví, neboť jest lhář a otec lži. 45. Poněvadž však já mluvím pravdu, nevěříte mi. 46. Kdo z vás bude mne viniti z hříchu? Jestliže pravdu mluvím (vám), proč mi nevěříte? 47. Kdo z Boha jest, slova Boží slyší; proto vy neslyšíte, že z Boha nejste. 48. Tu židé odpověděli a řekli jemu: Zdaliž my dobře nepravíme, že Samaritán jsi a zlého ducha máš? 49. Ježíš odpověděl: Já zlého ducha ne-

---

který již v ráji lží svedl Evu a přivedl smrt na lidstvo. — My jsme se nezrodili z cizoložství (v. 41.), t. j. z modlářství, které jakožto nevěrnost k Bohu nazývá se v Písmě sv. nezřídka týmž jménem, kterým se označuje nevěrnost manželská. (Židé totiž pozorovali, že Ježíš mluví o otci duchovním a popírá, že by byli dítkami Abrahamovými podle ducha. Myslili proto, že tím otcem míní Boha, a popírá, že by byli ctiteli Boha pravého. Odmítají proto mínění to, tvrdíce, že nejsou modláři; ne ctiteli mnoha bohů, nýbrž že jsou ctiteli jednoho Boha pravého.

46—47. Smysl jest: Nikdo z vás nemůže viniti mě ze žádného hříchu, ani ze lži; neboť nemám žádného hříchu ani náklonnosti hříšné. Nemůžete-li tedy viniti mě ze žádného hříchu, ani ze lži, nemáte žádné příčiny mi nevěřiti. Proč tedy nevěříte mi? Proto, poněvadž nejste z Boha, nejste dítkami či pravými ctiteli Božími. Neboť pravý ctitel Boží slyší rád slova Boží, jakáž já mluvím.

48. Židé nemohouce vyvrátiti slov Kristových a nechtíce je uznati, utekli se k nadávkám. Vrátili mu výtky, které učinil jim. Ježíš řekl jim, že nejsou (podle ducha) pravými syny Abrahamovými, pravými ctiteli Božími, a oni mu řekli, že sám jest takový (Samaritáni totiž povstali smíšením židů s kmeny pohanskými a přijali do svého náboženství některé věci z pohanství); Ježíš řekl jim též, že otcem jejich

mám, ale ctím Otce svého, a vy mě zneuctíváte. 50. Já však nehledám slávy své; jestiť, kdo (jí) hledá a soudí. 51. Amen, amen pravím vám: Bude-li kdo zachovávati slovo mé, neuzří smrti na věky. 52. I řekli mu židé: Nyní jsme poznali, že zlého ducha máš. Abraham umřel i proroci, a ty pravíš: Bude-li kde zachovávati slovo mé, neokusí smrti na věky. 53. Zdaliž jsi ty větší nežli otec náš Abraham, který zemřel? Také proroci zemřeli. Kým činíš sebe sama? 54. Ježíš odpověděl: Oslavuji-li se já sám, sláva má nic není. Jest to Otec můj, jenž mne oslavuje, o němž vy pravíte, že jest Bohem vaším. 55. A (přece) nepoznali jste ho, ale já ho znám, a řeknu-li, že ho neznám, budu podoben vám, lhářem. Avšak znám jej a slovo jeho zachovávám. 56. Abraham, otec váš, zaplesal, aby viděl den můj: i viděl a radoval se. 57. Tu řekli židé: Padesáte roků ještě nemáš, a Abrahama

---

jest ďábel, a oni mu řekli, že sám má ducha zlého. První nadávka byla čistě osobní a nedotýkala se velebnosti božské, proto neodpověděl k ní, dávaje tak příklad, že urážky osobní, jimiž netrpí náš úřad ani čest Boží, máme trpělivě snášeti. Druhá dotýkala se jeho úřadu i pocty Boží, ježto obsahovala v sobě výtku, že působí ne ve spojení s Bohem a pro Boha, nýbrž ve spojení s ďáblem a pro ďábla, a tedy jest třeba se ho varovati. Ji proto klidně sice, ale zcela rozhodně odmítnul, dávaje tak příklad, že nemáme mlčeti k urážkám, jež dotýkají se úřadu našeho a cti Boží.

50. t. j. Já však nehledám trestu vašeho pro urážku mně učiněnou, jest někdo jiný, jenž toho hledá a soudí, totiž Bůh Otec.

51. Nechav svých odpůrcův, obrací se hlavně k těm v zástupu, kteří dle v. 30. uvěřili, a pokračuje v řeči k nim (ve v. 31.) započaté, ukazuje při tom i odpůrcům svým na prostředek, kterým mohou uniknouti trestu.

54 t. j. Oslavuji-li se já sám, jak vy myslíte, připouštím, ač netvrdím, že sláva má není ničím.

56. Smysl jest: Co se týká otázky vaší, jsem-li větší než Abraham, pravím vám, že jsem větší. Patrno to z té tužby, kterou Abraham měl po mně, a z té radosti, kterou pocítil, když se dověděl o mém příchodě na svět. Abraham, otec váš, totiž zaplesal, když bylo mu dáno zaslíbení, aby viděl den můj či dobu mého vtělení; i viděl ji, dostav v předpekli vědomost, že jsem já, Vykupitel, přišel na svět, a radoval se.

jsi viděl? 58. Ježíš řekl jim: Amen, amen pravím vám: Prve než Abraham byl, jsem já. 59. I chápali se kamení, aby házeli na něho. Ale Ježíš se skryl a vyšel z chrámu.

KAPITOLA 9.

Ježíš uzdravuje člověka od narození slepého a zjevuje se mu jako Syn Boží, v. 1—38.

1. A jda mimo, uzřel člověka slepého od narození. 2. I otázali se ho učeníci jeho řkouce: Mistře, kdo zhřešil, tento-li, či-li rodiče jeho, že se slepý narodil? 3. Ježíš odpověděl: Ani tento nezhřešil ani jeho rodiče, nýbrž aby se zjevily na něm skutky Boží. 4. Já musím činiti skutky toho, jenž mne poslal, pokud jest den; přichází noc, kdy nikdo nemůže dělati. 5. Pokud jsem na světě, jsem světlem světa. 6. To pověděv plivnul na zem a udělav ze sliny bláto, pomazal mu (tím) blátem oči a 7. řekl mu: Jdi, umyj se v rybníce Siloe (to jest v překladě „Poslaný"). I odešel a umyl se a přišel vida.

8. Proto sousedé a ti kteří jej dříve vídali že byl žebrákem, řekli: Není-li to ten, jenž sedával a žebral? Někteří pravili: Jest to on. 9. Jiní řekli: Nikoliv, ale jest mu podoben. On však pravil: Já jsem to. 10. Tedy řekli jemu: Kterak se otevřely tvoje oči? 11. On odpověděl: Ten člověk, který slove Ježíš, udělal bláto a pomazal mi oči a řekl mi: Jdi k rybníku Siloe a umyj se. I šel jsem a umyv se vidím. 12. I řekli jemu: Kde jest on? Pravil: Nevím.

13. Přivedli ho k farisеům, toho, jenž býval slepým. 14. Byla pak sobota, když Ježíš udělal bláto a otevřel mu oči. 15. Opět tedy otázali se ho i fariseové, kterak

---

59. skryl se, t. j. zmizel s očí jejich.

9, 2. Apoštolé totiž podobně jakož i jiní židé myslili, že každé zlo fysické jest trestem za hřích osobní, jehož se dopustil trpící sám nebo rodičové jeho.

3. nýbrž proto dopuštěním Božím narodil se slepý, aby jeho uzdravením zjevily se skutky Boží a tím i božská moc, dobrota a milosrdenství.

13. k farisеům, t. j. jak souditi lze z následujícího vyšetřování jejich, ke členům velerady, kteří po většině patřili ke straně farisejské.

prohlédl. On pak řekl jim: Bláto položil mi na oči a vidím, 16. Tu řekli někteří z fariseů: Není tento člověk od Boha, neboť nešetří soboty. Jiní však pravili: Kterak může člověk hříšný činiti takové divy? I byla roztržka mezi nimi. 17. Pravili tedy opět slepému: Co ty pravíš o něm, protože ti otevřel oči? On pak řekl: Jest prorokem. 18. I nevěřili o něm, že byl slepým a prohlédl, až povolali rodiče toho, jenž prohlédl. 19. I otázali se jich řkouce: Tento-liž jest váš syn, o němž vy pravíte, že se slepým narodil? Kterak tedy nyní vidí? 20. Rodiče jeho odpověděli jim a řekli: Víme, že tohle jest náš syn a že se slepým narodil, 21. ale kterak nyní vidí, nevíme; aneb kdo mu otevřel oči, my nevíme; jeho se ptejte, má léta, ať sám mluví o sobě. 22. To řekli rodiče jeho, poněvadž se báli židů; neboť již se byli židé usnesli, aby vyzná-li ho kdo jako Krista (Vykupitele), byl vyobcován. 23. Proto řekli rodiče jeho: Má léta, jeho se ptejte. 24. Opět tedy povolali toho člověka, který býval slepým, a řekli jemu: Vzdej chválu Bohu! My víme, že ten člověk jest hříšník. 25. On tedy řekl jim: Je-li hříšník, nevím; jedno vím, že byv slepým nyní vidím. 26. I řekli jemu: Co ti učinil? Kterak otevřel ti oči? 27. Odpověděl jim: Pověděl jsem vám již a neslyšeli jste? Proč chcete opět slyšeti? Zdaliž i vy chcete býti učeníky jeho? 28. I spílali mu a řekli: Ty jsi učeníkem jeho, my jsme učeníci Mojžíšovi. 29. My víme, že Mojžíšovi mluvil Bůh, o tomto však nevíme, odkud jest. 30. Člověk ten odpověděl a řekl jim: To jest věru divná věc, že vy nevíte, odkud jest, a otevřel mi oči. 31. Víme, že hříšníků Bůh neslyší, nýbrž je-li kdo bohabojný a činí vůli jeho, toho slyší. 32. Od věků nebylo slýcháno, že by byl kdo otevřel oči slepému od narození. 33. Kdyby tento ne-

---

24. Vzdej chválu Bohu tím totiž, že budeš mluvit plnou pravdu. My víme, že ten člověk jest hříšník. Tak lhouce poukazovali slovy „my víme“ k vlastní autoritě, myslíce, že přivedou jej k nějaké výpovědi, které by mohli použiti proti Pánu Ježíši.

26. Znova se tázali, myslíce, že si snad bude odporovati v něčem.

byl od Boha, nic by nemohl činiti. 34. Odpověděli a řekli jemu: Všecek jsi se v hříchu narodil, a ty učíš nás? I vyvrhli ho ven.

35. Ježíš uslyšel, že ho vyvrhli ven, a naleznuv jej řekl jemu: Věříš-li v Syna Božího? 36. On odpověděl a řekl: Kdo jest to, Pane, abych v něho věřil? 37. A Ježíš řekl jemu: I viděl jsi jej, a ten jest to, jenž s tebou mluví. 38. On pak řekl: Věřím, Pane. A padnuv před ním klaněl se mu.

Pán Ježíš vyjadřuje se o slepotě duchovní a o úřadě dobrého pastýře, 9, 39—10, 21.

39. I řekl mu Ježíš: Já jsem přišel na tento svět k soudu, aby ti, kteří nevidí, viděli, a kteří vidí, slepými se stali. 40. I uslyšeli to někteří z fariseů, kteří byli u něho, a řekli jemu: Zdaliž jsme i my slepí? 41. Ježíš řekl jim: Kdybyste byli slepí, neměli byste hříchu; nyní však pravíte „Vidíme“; hřích váš zůstává.

---

34. Vyvrhli ho ven, t. j. nejen ze svého sezení, nýbrž jak lze souditi z v. 22., i z náboženské obce své (vyobcovali ho).

39. Soudem míní soud v smyslu širším, totiž rozlišování duchů, nevidoucími ty, kteří uznávají svou duševní neznalost a nedostatečnost ve věcech spásy. Smysl jest: S mým příchodem na svět souvisí podle řádu mravního jisté rozlišování duchů, tak totiž, aby ti, kteří nevidí, t. j. ti, kteří duševní svou bídu ve věcech spásy uznávají a po poučení touží, mě za Vykupitele uznali a vždy lepšího poznání o věcech týkajících se spásy nabývali, ti však, kteří vidí, t. j. ti, kteří pokládajíce se za moudré ve vlastní opatrnost spoléhají a poučení od Krista) odmítají, aby vždy u větší slepotu či nevědomost ve věcech spásy upadali.

41. Kdybyste byli slepí, t. j. kdyby vaše nevědomost ve věcech spásy byla nezaviněná a kdybyste vy uznávajíce nevědomost tu toužili po lepším poznání, neměli byste hříchu, a bylo by možno poučením z duchovní té bídy vás vybaviti. Poněvadž však spoléhajíce na vlastní moudrost svou duchovní své bídy neuznáváte a poučení (moje) odmítáte, jest vaše jednání, vaše nevěra hříchem, a v tom hříchu setrváte.

KAPITOLA 10.

1. Amen, amen pravím vám: Kdo nevchází dveřmi do ovčince, nýbrž odjinud vstupuje, ten jest zloděj a lotr. 2. Kdo však vchází dveřmi, jest pastýř ovcí. 3. Tomu vrátný otvírá, a ovce slyší hlas jeho, a on své ovce volá jménem a vyvádí je. 4. A když své ovce vypustí, jde před nimi, a ovce ho následují, neboť znají hlas jeho. 5. Cizího však nenásledují, nýbrž utíkají od něho, neboť neznají hlasu cizích. 6. Toto podobenství pověděl jim Ježíš, ale oni nerozuměli, co jim mluvil. 7. Ježíš tedy řekl jim opět: Amen, amen pravím vám: Já jsem dveře k ovcím. 8. Všichni, kteří vystoupili (přede mnou) jsou zloději a lotři, a ovce neslyšely jich. 9. Já jsem dveře. Vejde-li kdo skrze mne, bude zachován; a vejde a vyjde a nalezne pastvu. 10. Zloděj nepřichází, leč jen, aby kradl a zabíjel a hubil. Já jsem přišel, aby měli život a měli hojnost. 11. Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život za

---

10, 1—5. K podobenství tomuto dali podnět fariseové svým jednáním. Oni ukázali se špatnými pastýři lidu, ježto místo aby Vykupitele přijali a jako vůdcové lidu jiné k němu přiváděli, neuznali ho a jiné od něho odvraceli, ba vyobcovali toho, jenž ho veřejně vyznal. Podobenstvím tím učil proto Pán Ježíš ukazuje, že jen ten jest pravým pastýřem lidu Božího, kdo věří v něho (v Krista) a má od něho poslání. Tomu také jedině že Bůh Otec otevírá srdce lidí, aby přijali jeho učení. Toho hlasu či učení že slyší též a následují ve svém životě všickni ti, kteří touží po pravdě božské a po ctnosti. Takový pastýř dobrý však že nejen podává stádci svému učení a prostředky spásy, nýbrž též předchází je, dávaje mu dobrý příklad a odvracuje od něho překážky ctnosti a nebezpečenství nákazy mravní, by je přivedl ku blahu věčnému.

7—10. Smysl jest: Já jakožto učitel božské pravdy a dárce spásy věčné jsem dveře k ovcím. Vejde-li kdo jako duchovní pastýř skrze mne maje své učení a poslání ode mne, nejen sám zachová se od pohromy, nýbrž i vejde a vyjde, t. j. v bezpečnosti obcuje se svým stádcem a nalezne pastvu či prostředky potřebné k životu nadpřirozenému a ke spáse pro stádce sobě svěřené. — Všickni, kteří vystoupili, jsou zloději a lotři. Jak patrno z přítomného času jsou a z Jan. 5, 34—35. 45—47; 6, 45. a j. praví to s jistým nadsazením (hyperbolicky)

ovce své. 12. Nájemník však a ten, kdo není (pravý) pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka, an jde, opouští ovce a utíká; a vlk lapá a rozhání ovce. 13. Nájemník pak utíká, poněvadž jest nájemník a nezáleží mu na ovcích. 14. Já jsem pastýř dobrý a znám své a znají mne moje. 15. Jako mne zná Otec, i já znám Otce, a život svůj dávám za ovce své. 16. Mám ještě jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince; i ty musím přivésti, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř. 17. Proto miluje mě Otec, že dávám život svůj, abych jej zase ujal. 18. Nikdo neodnímá ho ode mne, nýbrž já jej dávám sám od sebe. Mám moc jej dáti, a mám moc jej zase ujmouti. Příkaz tento dostal jsem od Otce svého.

19. Pro tyto řeči povstala opět roztržka mezi židy. 20. Mnozí z nich pravili: Má ducha zlého a blázní; proč ho posloucháte? 21. Jiní pravili: To nejsou slova posedlého. Může-liž duch zlý otevříti oči slepých?

Pán Ježíš na slavnosti stánků a v Peréy, v. 22—42.*)

22. Bylo pak v Jerusalemě posvícení a byla zima. 23. A Ježíš chodil ve chrámě v podloubí Šalomounově.

---

pouze o veliké části těch, kteří v nejbližší minulosti vystoupili jako učitelé a vůdcové lidu, nikoliv tedy také o Janu Křtiteli, prorocích a Mojžíšovi

16. ještě jiné ovce, totiž pohany, které nejsou z tohoto ovčince, totiž ze židů. I ty (pohany) musím po věčném úradku Otcově přivésti do svého ovčince, do církve své, a bude jeden ovčinec, jeden pastýř, t. j. jedna církev pravá pod jedním pastýřem nejvyšším, ve které přestanou protivy mezi židy a pohany, ježto všickni, židé i pohané, budou do církve přijímáni a jako jedna obec v ní pod jedním pastýřem nejvyšším ke spáse vedeni, ctíce téhož Pána nejvyššího, vyznávajíce touž víru a užívajíce týchž prostředků spásy. Slova ta počala se vyplňovati již v době apoštolské. Nikterak tedy nepraví se jimi, že kdy všickni lidé na zemi do církve vstoupí.

17. t j. mimo ty příčiny, pro které mě miloval vždycky jakožto soupodstatného Syna svého, miluje mě také proto, poněvadž jsem hotov jako člověk dáti (a dám) život svůj za hříchy lidstva; ovšem nevydám života svého tak, abych zůstal mrtev, nýbrž abych jej zase ujal vstana z mrtvých.

*) Od 22—42. vyličuje, kterak Pán Ježíš o slavnosti posvěcení chrámu, jež se konala v prosinci, znova prohlásil se zcela

24. Tu obstoupili ho židé a pravili jemu: Dokavad držíš duši naši v napnutí? Jsi-li ty Kristus, pověz nám to zjevně. 25. Ježíš odpověděl: Mluvím vám to a nevěříte. Skutky, které já činím ve jménu Otce svého, ty vydávají svědectví o mně. 26. Ale vy nevěříte, neboť nejste z ovcí mých. 27. Ovce mé slyší hlas můj, a já je znám, a následují mne; 28. a já jim dávám život věčný, a nezhynou na věky, a nikdo nevytrhne jich z ruky mé. 29. Co mi dal otec můj, to jest větší nade všecko, a nikdo nemůže (jich) vytrhnouti z ruky Otce mého. 30. Já a Otec jedno jsme. 31. Tu židé chápali kamení, aby jej kamenovali. 32. Ježíš jim odpověděl: Mnoho skutků dobrých ukázal jsem vám od Otce; pro který z těch skutků mě kamenujete? 33. Židé odpověděli: Pro dobrý skutek tě nekamenujeme, nýbrž pro rouhání, a to, že ty jsa člověkem děláš se Bohem. 34. Ježíš jim odpověděl: Není-liž psáno v Zá-

---

jasně za soupodstatného Syna Božího a kterak proto židé učinili nový pokus o jeho bezživotí, jakož i kterak Ježíš odešed na to do Peréy došel tam víry u mnohých. Tu dobu, která uplynula od slavnosti stánků do posvěcení chramu, strávil mimo Jerusalem v ostatním Judsku. Co v té době činil, vypravuje sv. Lukáš 11, 1—13, 22.

24. Ptali se tak v úmyslu obžalovati jej u Piláta, že se dělá králem, prohlásí-li se za Vykupitele. Neboť židé věřili skoro obecně, že Vykupitel bude králem pozemským,

25. Mluvím vám to, t. j. opět a opět vám to říkám, že jsem Vykupitel. — Starší rukopisy řecké mají však skoro vesměs „Řekl jsem vám to“ (εἶπον).

28. Nikdo nevytrhne jich z ruky mé, pokud totiž samy dobrovolně neodtrhnou se ode mne.

29—30. Smysl jest: Právem jsem řekl, že pokud samy nebudou chtíti, nikdo mi jich nevytrhne, neboť to, co mi dal Otec můj, božská totiž podstata, kterou mi dal Otec odvěkým plozením, a která jest totožná s podstatou Otcovou, jest větší a tedy i mocnější nade všecko tvorstvo, a proto ovšem patrno, že nikdo nevytrhne jich z moci mé, právě tak jako nikdo nemůže jich vytrhnouti z moci Otcovy (pokud samy od něho se neodtrhnou). Neboť já a Otec jedno či jedné a téže podstaty jsme.

32. od Otce (z Otce), t. j. tím, že jsa od Otce od věčnosti zplozen mám podstatu božskou.

34. V zákoně Starém a žalmu 81, 6. nazývá Bůh soudce bohy s hledem k tomu, že úřad svůj zastávají jménem jeho.

koně vašem: „Já jsem řekl: Bohové jste?“ 35. Jestliže bohy nazval ty, k nimž slovo Boží bylo řečeno, (a Písmo nemůže se zrušiti), 36. o tom-li, jejž Otec posvětil a poslal na svět, vy pravíte: „Rouháš se,“ poněvadž jsem řekl: „Syn Boží jsem?“ 37. Nečiním-li skutkův Otce svého, nevěřte mi; 38. jestli však (je) činím a nechcete věřiti mně, skutkům věřte, abyste poznali a uvěřili, že Otec jest ve mně a já v Otci. 39. Tu hledali ho zatknouti, ale (on) ušel z rukou jejich. 40. A odešel opět za Jordán na to místo, kde Jan nejprve křtil, a zůstal tam. 41. I přišli mnozí k němu a pravili: Jan neučinil sice žádného zázraku, 42. ale všecko, co Jan řekl o tomto, bylo pravdivo. A mnozí uvěřili v něho.

KAPITOLA 11.

Pán Ježíš křísí Lazara. Velerada usnáší se, že Ježíše usmrtí, v. 1—56.

1. Byl pak nemocen jakýsi Lazar z Betanie, městečka Marie a její sestry Marty. 2. Byla to ona Marie, která pomazala Pána mastí a utřela nohy jeho vlasy svými, jejížto bratr Lazar byl nemocen. 3. Sestry jeho poslaly tedy k němu řkouce: Pane, ten, kterého miluješ, jest nemocen. 4. Uslyšev to Ježíš řekl: Nemoc ta není k smrti, nýbrž k slávě Boží, aby Syn člověka byl oslaven skrze ni. 5. Ježíš však miloval Martu i sestru její Marii a Lazara. 6. Jak tedy uslyšel, že jest nemocen, tu zůstal sice na tom místě (ještě) dva dni. 7. Potom řekl učenikům svým: Pojďme opět do Judska. 8. Učenici řekli jemu: Mistře, nyní židé hledali tě kamenovati, a zase tam jdeš? Ježíš odpověděl: Nemá-liž den dvanáct hodin? 9. Chodí-li kdo ve dne

---

5. není k smrti, t. j. k tomu, aby zemřa, zůstal v hrobě, nýbrž aby vzkříšením jeho zjevila se moc Syna člověka, a tím oslaven byl Bůh.

6. Zůstal ještě dva dni za Jordánem, ač vševědomností svou věděl, že právě toho dne Lazar zemřel. Neboť chtěl ho vzkřísiti teprve čtvrtého dne po pohřbu, aby tím patrněji zjevila se božská moc jeho.

8—10. Smysl jest: Jako den má určitý počet hodin, tak (úradkem Božím a vůlí mojí) určena jest doba k vykupitel-

nenaráží se, neboť vidí světlo toho světa. 10. Chodí-li však v noci, narazí se, neboť není při něm světla. 11. To pověděl a potom pravil jim: Lazar, přítel náš, spí, ale jdu, abych jej ze sna probudil. 12. I řekli mu učeníci jeho: Pane, spí-li bude zdráv. 13. Ježíš však řekl to o smrti jeho, ale oni myslili, že mluví o spánku sna. 14. Tu tedy Ježíš řekl jim zjevně: Lazar zemřel; 15. i raduji se pro vás, že jsem tam nebyl, abyste uvěřili. Ale pojďme k němu. 16. Řekl tedy Tomáš, jenž slove Blíženec, ke spoluučeníkům: Pojďme i my, ať umřeme s ním.

17. Přišed tedy Ježíš nalezl ho již čtyři dni v hrobě ležeti. 18. Byla však Betanie blízko Jerusalema, as patnáct honů od něho. 19. Mnozí pak ze židů byli přišli k Martě a Marii, aby je potěšili pro jejich bratra. 20. Jak tedy Marta uslyšela, že Ježíš přichází, vyšla mu naproti, Maria však seděla doma. 21. I řekla Marta k Ježíšovi: Pane, kdybys tu byl, bratr můj nebyl by umřel. 22. Však i nyní vím, že začkoli požádáš Boha, dá tobě Bůh. 23. Dí jí Ježíš: Vstane zase bratr tvůj. 24. Dí jemu Marta: Vím, že vstane při vzkříšení v den poslední. 25. Řekl jí Ježíš: Já jsem vzkříšení a život; kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude, 26. a každý, kdo žije a ve mne věří, neumře na věky. Věříš-li

---

ského úřadu mému; a jako za dne člověk jde bezpečně bez obavy, že narazí na nebezpečenství života, tak ani já a k vůli mně ani vy nemusíte se báti žádného nebezpečenství života, pokud určitá ona doba neuplyne. Až pomine doba ta, nastane mi ovšem nebezpečenství, a já zemru, ale ne z vůle mých odpůrců, nýbrž, že po věčném úradku Božím i po mé vůli tehdy bude mi umříti. Přes to tedy, že nepřátelé moji hledají mě usmrtit, já půjdu nyní do Judska.

18. patnáct honů, t. j. as 3 kilometry.

22. I nyní vím, že začkoliv požádáš . . . Kdybys tedy požádal za to, abys Lazara mohl vzkřísit, i to by ti dal. Vyjádřila tak pevnou víru, že i nyní může Lazara vzkřísiti, a tím i tichou prosbu, aby ho vzkřísil. V tom však byla víra její ještě nedokonalá, že myslila, že Pán Ježíš musí dříve prositi Otce, aby ho vzkřísiti mohl.

25 26. Já jsem původ veškerého vzkříšení a života, jak tělesného, tak duševního. Kdo věří ve mne věrou živou, byť i umřel tělesně, živ bude životem věčně blaženým, a každý, kdo žije tělesně a ve mne věří věrou živou, neumře na věky pro věčnou blaženost.

tomu? 27. Řekla jemu: Ovšem, Pane, já jsem uvěřila, že ty jsi Kristus, Syn Boha živého, kterýž jsi přišel na tento svět.

28. A když to pověděla, odešla a zavolala svou sestru Marii potají řkouc: Mistr jest zde a volá tebe. 29. Jak to ona uslyšela, vstala rychle a šla k němu, 30. neboť Ježíš nepřišel ještě do městečka, nýbrž byl dosud na tom místě, kde se s ním setkala Marta. 31. Židé pak, kteří byli s ní v domě a ji těšili, uzřevše, že Maria rychle vstala a odešla, šli za ní pravíce: Jde ke hrobu, aby tam poplakala. 32. Když tedy Maria přišla tam, kde byl Ježíš, uzřevši jej, padla mu k nohám a řekla jemu: Pane, kdybys byl zde byl, bratr můj nebyl by umřel. 33. Tedy Ježíš vida ji, ana pláče, i židy, kteří byli s ní, ani pláčí, pohnul se v duchu a zachvěl se 34. a řekl: Kde jste jej položili? Řkou jemu: Pojď a viz. 35. I zaplakal Ježíš. 36. Židé tedy řekli: Hle, kterak jej miloval. 37. Někteří z nich však pravili: Nemohl-liž ten, jenž otevřel oči slepého (od narození), učiniti, aby byl tento neumřel? 38. Tedy Ježíš pohnuv se opět sám v sobě, přišel ke hrobu. Byla to jeskyně a kámen ležel na ní. 39. Ježíš řekl: Odstraňte kámen. Řekla mu Marta, sestra zemřelého: Pane, již zapáchá, neboť čtyři dni jest v hrobě. 40. Dí jí Ježíš: Neřekl-liž jsem tobě, že budeš-li věřiti, uzříš slávu Boží? 41. Odstranili tedy kámen. Ježíš pak pozdvihl očí vzhůru a řekl: Otče, děkuji tobě, že jsi mne vyslyšel. 42. Já jsem věděl, že mne vždycky slyšíš, avšak pro zástup, který kolem stojí, jsem to řekl, aby uvěřili, že ty jsi mne poslal. 43. To pověděv zvolal hlasem velikým: Lazare, pojď ven. 44. I vyšel (hned) ten, jenž byl umřel, svázán jsa obvazky na rukou i na nohou, a tvář jeho obvázána byla šátkem. Ježíš řekl jim: Rozvažte ho, a nechte, ať odejde. 45. Tu mnozí ze židů, kteří byli přišli k Marii (a Martě), spatřivše, co učinil, uvěřili v něho. 46. Někteří však z nich odešli k fariseům a pověděli jim, co Ježíš učinil.

47. Tu velekněží a fariseové shromáždili veleradu

---

33. Pohnul se soustrastí, kterou jako člověk pocítil, vida jejich slzy a uvažuje zhoubu, kterou působí smrt.

47—48. Zprávou o vzkříšení Lazarově byli členové vele-

a řekli: Co uděláme, protože tento člověk činí mnoho divů? 48. Necháme-li ho tak, všichni uvěří v něho; i přijdou Římané a vezmou naše místo i národ. 49. Jeden pak z nich, jménem Kaifáš, jsa nejvyšším knězem toho roku, řekl jim: Vy nic nevíte, 50. ani na to nemyslíte, že jest vám prospěšno, aby jeden člověk zemřel za lid, a ne aby celý národ zahynul. 51. To však neřekl sám ze sebe, nýbrž jsa toho roku nejvyšším knězem prorokoval, že Ježíš měl umříti za národ. 52. a nejen za národ, nýbrž aby shromáždil v jedno také ty dítky Boží, které byly rozptýleny. 53. Od toho času uradili se, aby jej usmrtili. 54. Proto Ježíš nechodil více zjevně mezi lidem, nýbrž odešel (odtamtud) do krajiny poblízku pouště, do města, které slove Efrem, a tam se zdržoval s učeníky svými.

55. Byly pak blízko velikonoce židovské, a mnozí odešli z kraje do Jerusalema před velikonocemi, aby se očistili. 56. I hledali Ježíše a stojíce ve chrámě pravili vespolek: Co se vám zdá? Že nepřijde na slavnost? Velekněží totiž a fariseové vydali rozkaz, aby zví-li kdo, kde jest, oznámil to, by ho jali.

---

rady velice rozrušeni, bojíce se, aby nepřišli o veškeren vliv u lidu. Hned proto sešli se v mimořádnou schůzi, a radili se, co mají činiti, aby Ježíše učinili neškodným. Poukazovali k nebezpečenství, které prý vystupováním Kristovým hrozí míru a vlasti. Ale to byla jen zástěra, kterou chtěli zakrýti svou nenávist ke Kristu a obavu, aby neztratili na vážnosti u lidu, neboť věděli, že od Ježíše politického nebezpečenství jim nehrozí. Ale i ta zástěra byla jim dobrou, aby nejen sami před sebou zakryli hanebnost svého jednání, nýbrž i aby k mlčení přivedli ony členy velerady, kteří stojíce tajně na straně Ježíšově, zrazovali od násilnického zakročení proti němu.

55 aby se očistili neb posvětili, t. j. aby různými úkony náboženskými (obmýváním se, obětmi) očistili se od poskvrnění levitického, které si byli způsobili a které jim bránilo, aby nemohli jísti beránka velikonočního.

KAPITOLA 12.

Pán Ježíš v Betanii pomazán a od mnoha židův za Vykupitele uznán, v. 1—11.*)

1. Ježíš tedy šest dní před velikonocemi přišel do Betanie, kde byl Lazar, ten, jenž byl zemřel a jehož Ježíš vzkřísil. 2. I připravili mu tam hostinu a Marta posluhovala, Lazar pak byl jedním z těch, kteří s ním byli za stolem. 3. Tu Maria vzavši libru masti drahé z nardu pravého, pomazala Ježíšovi nohy a utřela nohy jeho svými vlasy; a dům naplnil se vůní té masti. 4. I řekl jeden z učeníků jeho, Jidáš Iškariotský, kterýž hodlal jej zraditi: 5. Proč se neprodala tato mast za tři sta denárův a nedalo se chudým? 6. To pak řekl, ne že měl péči o chudé, nýbrž že byl zloděj a maje měšec, odnášel to, co se vkládalo. 7. Ježíš tedy řekl: Nechte ji, aby to uchovala ke dni pohřbu mého. 8. Vždyť chudé máte vždycky s sebou, mne však vždycky nemáte.

---

*) V poddíle třetím evangelista vyličuje, kterak Pán Ježíš ještě dříve, nežli ho mohli usmrtiti, byl oslaven jako Vykupitel, oslavou sice neúplnou, ale takovou, která byla předzvěstí oslavy úplné, již se mu dostane po jeho vzkříšení a nanebevstoupení (12, 1—36).

1—8 viz Mat. 26, 6—13; Mark. 14, 3—9.

1. šest dní před velikon., t. j. v pátek před svou smrtí (dne 8. měs. nisanu).

2. tam, t. j. v Betanii sice, ale ne u Lazara, nýbrž v domě Šimona, jenž býval malomocným.

3. libru, t. j. asi 325 g; z nardu viz Mark. 14, 3. pozn.

5. 300 denárů = asi 220 240 K.

6. měšec, společnou to pokladnu, ve které nosil peníze, jež různí ctitelé Kristovi dávali na společnou jich výživu neb na chudé, a z nichž on tajně odnášel či bral pro sebe, okrádaje tak i chudé.

7. Nech ji. Některé rukopisy i Vulgata tištěná má číslo množné „nechte". Tím se však smysl nemění. Neboť Pán Ježíš odpovídal nejen Jidášovi, nýbrž i těm apoštolům, kteří dle Matouše a Marka činili výtky podobné. — Slovy „nech ji, aby to uchovala . . ." prohlašuje, že pomazání, jež Maria učinila, uchová se či platnost bude míti jako úkon přípravný k jeho pohřbu (a tedy i, že již brzy zemře). Uchováním nazývá pomazání to, poněvadž teprve v den pohřbu přišel na jevo celý význam jeho.

9. Tu dověděl se četný zástup ze židů, že tam jest, i přišli nejen k vůli němu, nýbrž aby také Lazara uviděli, kterého vzkřísil z mrtvých. 10. Velekněží však uradili se, aby i Lazara usmrtili, 11. neboť mnoho židův odcházelo pro něho a věřili v Ježíše.

Slavný vjezd Ježíšův do Jerusalema. Pohané přejí si jej viděti, v. 12—36.

12. Druhého dne zástup četný, kterýž byl přišel na slavnost, uslyšev, že Ježíš jde do Jerusalema, 13. nabral ratolestí palmových a vyšli naproti němu a volali: Hosanna, požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, král israelský! 14. Ježíš pak naleznuv oslátko, vsedl na ně, jakož jest psáno: 15. Neboj se, dcero sionská; aj král tvůj se béře, sedě na oslátku. 16. Tomu nesrozuměli zprvu učenici jeho, ale když Ježíš byl oslaven, tu rozpomenuli se, že to bylo o něm psáno a že to učinili jemu. 17. Tedy vydával o něm svědectví zástup, který byl s ním, když Lazara povolal z hrobu a ho z mrtvých vzkřísil. 18. Proto i naproti vyšel mu zástup, neboť slyšeli, že ten div učinil. 19. Tu řekli fariseové mezi sebou: Vidíte, že nic neprospíváme? Hle, celý svět odešel za ním.

20. Byli pak někteří pohané mezi těmi, kteří přišli do Jerusalema, aby se klaněli o slavnosti. 21. Ti přistoupili k Filipovi, který pocházel z Betsaidy galilejské, a žádali ho řkouce: Pane, přejeme si viděti Ježíše. 22. Filip šel a řekl to Ondřejovi, Ondřej zas

---

12-19. Viz Mat. 21, 1—11; Mark. 11, 1—11; Luk. 19, 28—44.

15. Slova „Neboj se, dcero sionská" atd. jsou pouze co do smyslu uvedena ze Zachar. 9, 9.

19. Vidíte, že nic neprospíváme? atd. Povzbuzovali tak jedni druhé, aby neváhali již, nýbrž zcela rozhodně a bezodkladně činili k oky, by se již Krista zbavili. Odmítli tak opětně milost, kterou jim Pán Ježíš podával, aby je pohnul k víře a přivedl ke spáse. Posud odpírali mu také proto, že vystupoval chudě a bez lesku vnějšího. Nyní přicházel v plné slávě královské, v jaké čekali, že Vykupitel vystoupí; a hle, opovrhli jím zase, ano horšili se, že s takovou slávou k nim přibyl.

20. Pohané, t. j. pohané takoví, kteří se zřekli mnohobožství i modlářství a uvěřili v Boha pravého.

a Filip pověděli to Ježišovi. 23. Ježíš pak odpověděl jim řka: Přišla hodina, aby oslaven byl Syn člověka. 24. Amen, amen pravím vám: Nezemře-li zrno pšeničné padši do země, 25. zůstává samotno; zemře-li však, přináší mnoho užitku. Kdo miluje život svůj, ztratí jej, a kdo nenávidí život svůj na tomto světě, k životu věčnému zachová jej. 26. Slouží-li mi kdo, následuj mne, a kde jsem já, tam bude i služebník můj. Bude-li mi kdo sloužiti, pocti jej Otec můj. 27. Nyní duše má zkormoucena jest, a co dím? „Otče, vysvoboď mě z té hodiny.“ Avšak proto jsem přišel na tu hodinu. 28. Otče, oslav jméno své. I přišel hlas s nebe:

23—25. Projevené přání pohanů dalo mu podnět, že se vyslovil o blízké své oslavě a o povolání pohanských národů do církve. Míní totiž oslavu, které se mu dostane vzkříšením, nanebevstoupením, seslánim Ducha sv. a kázáním i uznáním jeho učení mezi všemi národy. Prve však, nežli se mu jí dostane, musí umříti. Ukazuje to allegorií, přirovnávaje se k zrnu pšeničnému. Jako totiž zrno to byvši zaseto, nepřinese žádného užitku, leč samo zetlí, zahyne, tak ani vtělení Syna Božího a dosavadní působení nepřinese ani oslavy jeho lidské přirozenosti, ani užitku lidstvu, leč sám jako člověk dříve zemře. A podobně musí přemáhati se, po případě i život svůj obětovati také jeho vyznavači a zvláště jeho zřízenci (apoštolé, biskupové, kněží), chtějí-li míti účast v jeho blaženosti: neboť kdo miluje nezřízeně život svůj a proto není hotov nenáviděti, t. j. obětovati jej pro Krista, když by toho bylo třeba, ztratí jej, a to nejen když zemře smrtí časnou, nýbrž i smrtí věčnou, ježto bude vyloučen od spásy věčné. Kdo však nenávidí život svůj na tomto světě, tím že jest hotov vydati jej pro Krista v utrpení, nebezpečenství, ba i na smrt časnou, nejen obdrží jej opět při vzkříšení, nýbrž i věčné blaženosti stane se účasten. (Srovn. Mat. **10, 39**, 16, 25; Mark. 8, 35; Luk. 9, 24; 17, 33.)

26. Pocti jej Otec můj, t. j. obdaří jej blažeností a slávou věčnou.

27—28. Představou blížícího se utrpení zarmoutil se podobně jako později upadl v zármutek mnohem větší v zahradě Getsemanské, a to dobrovolně, chtěje ukázati, že jest také pravým člověkem a má též lidskou vůli. V zármutku tom, jakoby nevěděl, kam se má utéci, táže se: „A co dím?“ či „Co mám říci, kam se utéci?“ A hned obrací se k Otci, prose ho, aby odvrátil od něho utrpení to, podobně jako učinil v zahradě Getsemanské. Ale jako v zahradě po-

Oslavil jsem a ještě oslavím. 29. A lid, který (tu) stál a to slyšel, pravil, že zahřmělo, a jiní pravili: Anděl mluvil k němu. 30. Ježíš odpověděl a řekl: Ne pro mne přišel ten hlas, nýbrž pro vás. 31. Nyní jest soud nad světem, nyní bude kníže toho světa ven vyvržen, 32. a já, budu-li povýšen od země, potáhnu všecko k sobě. 33. To pak pravil naznačuje, jakou smrtí měl zemříti. 34. Zástup odpověděl jemu: My jsme slyšeli ze zákona, že Kristus zůstává na věky; i kterak ty pravíš: „Musí povýšen býti Syn člověka?“ Kdo jest tento Syn člověka? 35. Ježíš tedy řekl jim: Ještě krátký

---

droboval se vůli Otcově, pravě: „Ne má, nýbrž tvá vůle se staň“, tak i nyní podrobuje se jí a proto jakoby se opravoval, dodává: A však proto, abych totiž svou smrtí Otce oslavil a lidstvo vykoupil, přišel jsem na tu hodinu přebolestného utrpení a smrti; a zároveň obětuje se zcela Otci, volaje: „Otče, oslav jméno své,“ mým totiž utrpením a smrtí mou. Otec odpověděl: Oslavil jsem jméno své, t. j. sebe, celým totiž životem, zázraky a učením tvým (Kristovým), a ještě oslavím, totiž tvou smrtí, vzkříšením a nanebevstoupením, neboť z dějů těch vyjde na jevo nejen božská spravedlnost a láska i milosrdenství a všemohoucnost, nýbrž i že Ježíš není podvodníkem, nýbrž skutečně tím, za koho se vydává, Synem Božím, jakož i že pravé jest jeho učení, pravé i to, co přikázal činiti.

31. Nyní jest (t. j. již nastává či v krátkosti nastane) soud, odsouzení nad světem či lidmi zlými, jmenovitě židy nevěřícími, při němž vyjde na jevo jejich zloba, zlomí se jejich moc, kterou se stavěli proti království Kristovu a ukáže se marnost nepřátelských snah jejich. (Po Kristově vzkříšení a seslání Ducha sv. šířila se církev rychle přes všecky překážky, které činili.) Kníže toho světa, t. j. ďábel bude ven vyvržen, t. j. zlomena bude jeho moc, které hříchem člověka nabyl nad lidstvem i tvorstvem nerozumným, tak že lidé, budou-li chtíti, budou moci přijíti k věčné blaženosti a i příroda nerozumná oslavena bude (viz 2. Petr. 3, 13).

32. potáhnu všecko (dle starších rukopisů řeckých všecky), t. j. všecky lidi. Vyjadřuje tak všeobecnost vykoupení a církve své. Všecky vykoupil a pro všecky církev ustanovil, tak že všichni mohou do církve vstoupiti a v ní ke spáse dospěti.

35. Světlem míní sebe sama, tmou zaslepenost a zatvrzelost duševní. Vyzývá je tak, aby uvěřili a přijali milost

čas jest světlo mezi vámi. Choďte, pokud máte světlo, aby vás nezachvátila tma; a kdo chodí ve tmě, neví, kam jde. 36. Dokud máte světlo, věřte ve světlo, abyste byli účastni světla. To pověděl Ježíš a odešed skryl se před nimi.

Veliká část židů trvá v nevěře, jiní se bojí víru svou projevit, v. 37—50.

37. Ačkoli však tolik zázrakův učinil před nimi, nevěřili v něho, 38. aby se naplnilo slovo proroka Isaiáše, které pověděl: Pane, kdo uvěřil kázání našemu? A komu bylo zjeveno rámě Hospodinovo? 39. Proto nemohli věřiti, poněvadž Isaiáš opět řekl: 40. Zaslepil oči jejich a zatvrdil srdce jejich, aby očima neviděli a srdcem nesrozuměli a se neobrátili, a já jich neuzdra-

---

jím podávanou, pokud ještě mezi nimi dlí viditelně; neboť, neuvěří-li nyní, potom, až od nich odejde, uvěří tím méně, a tak, trvajíce v nevěře, sami o spásu se připraví.

36. abyste byli účastni světla (doslovně: abyste byli synové světla), t. j. abyste věrou vešli ve spojení se mnou, jenž jsem světlem světa, a jsouce osvěcováni světlem mého učení a řídíce se jím, dosáhli blaženosti mým vyznavačům zaslíbené.

37—50. Evangelista, konče první část spisu svého, upozorňuje, že přes všecky zázraky, které Ježíš činil, mnozí neuvěřili v něho pro svoji zaslepenost a zatvrzelost, mnozí jiní pak, a to i z náčelníků židovských, uvěřili sice, avšak z bázně před farisei a z tužby po lidské chvále neprojevovali víry své, Ježíš však žádal víry živé, která by se jevila na venek skutky.

38. Rámě Hospodinovo, t. j. moc Hospodinova. Slovy: „Kdo uvěřil“ atd. prorok Isaiáš ve smyslu literním stěžuje si do nevěry svých vrstevníků, z nichž skoro nikdo kázání jeho nevěřil a moci Boží neuznával; ve smyslu předobrazném předpovídá jimi nevěru židů doby Kristovy. Nevěru tu Bůh od věčnosti předvěděl a skrze Isaiáše oněmi slovy předpověděl, a proto ovšem nemohla zůstati nevyplněna: avšak židé neupadli v nevěru proto, že Bůh to předpověděl, nýbrž Bůh to předpověděl, poněvadž od věčnosti věděl, že oni v nevěru upadnou. Předpovědí svou nerušil tedy jejich svobody, právě tak jako ani my nerušíme svobodné jednání jiného, díváme-li se na něho.

40. Poučuje, že vlastní příčina jejich nevěry byla zatvrzelost, s kterou odpírali milosti Boží. Viz Mat. 13, 14—15; 4, 12; Luk. 8, 10; Skut. ap. 28, 26; Řím. 11, 8.

vil. 41. To řekl Isaiáš, když viděl slávu jeho a mluvil o něm. 42. Však přece i z náčelníků mnozí uvěřili, ale pro fariseje nevyznávali toho, aby nebyli vyobcováni, 43. neboť milovali více chválu od lidí nežli chválu od Boha. 44. Ježíš pak zvolal a pravil: Kdo věří ve mne, nevěří ve mne, nýbrž v toho, který mě poslal; 45. a kdo vidí mne, vidí toho, který mě poslal. 46. Já jako světlo přišel jsem na svět, aby žádný, kdo ve mne věří, nezůstával ve tmě. 47. A uslyší-li kdo slova má a nezachová-li jich, toho já nesoudím, neboť jsem nepřišel, abych soudil svět, nýbrž abych spasil svět. 48. Kdo mnou pohrdá a nepřijímá slov mých, (ten) má svého soudce: To slovo, které jsem mluvil, to jej odsoudí v den poslední. 49. Neboť já jsem nemluvil sám ze sebe, nýbrž Otec, jenž mě poslal, ten mi přikázal, co mám říkati a co mluviti. 50. A já vím, že přikázání jeho jest život věčný. Co tedy já mluvím, mluvím tak, jak mi pověděl Otec.

KAPITOLA 13.*)

Pán Ježíš myje apoštolům nohy, v. 1—19.

1. Před slavností velikonoční Ježíš věda, že přišla hodina jeho, aby z toho světa odešel, milovav svoje,

---

41. t. j. Is. 6, 9. (Slova prorokova jsou uvedena volně dle překladu alexandrijského.)

44. t. j. nevěří tak ve mne, jako v toho, který mě poslal; neboť učení mé jest božské, Otce mého.

45. t. j. kdo mne zná, zná i toho (Boha Otce), kterýž mě poslal.

47—48. toho já nesoudím, t. j. neodsuzuji nyní, pokud viditelně žiji na zemi. Nicméně ať nepokládá se za bezpečna ten, kdo ve mne nevěří, mnou pohrdá: neboť on má příčinu svého odsouzení sám v sobě, má tedy již nyní svého soudce, totiž Boha Otce, a mimo to odsoudí ho to slovo či učení, které jsem mluvil, pokud totiž Kristus v den soudu bude souditi dle toho, jak se kdo řídil jeho učením.

*) V části druhé (13, 1—21, 23) evangelista ukazuje, kterak Pán Ježíš projevoval vychovatelskou a božskou velebnost svou, když byl již na odchodu z toho života, a když trpěl i z mrtvých vstal, a to 1. tím, že podav při poslední večeři nejvyšší důkaz své lásky, projevil tím vševě-

kteří byli ve světě, pomiloval je na výsost. 2. A když večeře nastala a ďábel byl již vnukl v srdce, aby jej zradil Jidáš, syn Šimona Iškariotského, 3. (Ježíš) jsa vědom si toho, že Otec dal mu v ruce všecko a že vyšel od Boha a jde k Bohu, 4. vstal od večeře a odložil roucha svá a vzav šat lněný přepásal se. 5. Potom nalil vody do umyvadla a počal umývati učenikům nohy a utírati je šatem, kterým byl přepásán. 6. Přišel tedy k Šimonu Petrovi. I řekl mu Petr: Pane, ty mně myješ nohy? 7. Ježíš odpověděl a řekl jemu: Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš potom. 8. Di mu Petr: Nebudeš mně mýti nohou na věky. Ježíš mu odpověděl: Neumyji-li tebe, nebudeš míti dílu se mnou. 9. Di jemu Šimon Petr: Pane, netoliko nohy mé, nýbrž i ruce a hlavu. 10. Di mu Ježíš: Kdo se vykoupal, nepotřebuje leč jen nohy si umýti, ale jest

---

doucnost předpovědí, že ho Jidáš zradí a že ho Petr zapře (13, 1—38).

1. Smysl jest: Pán Ježíš, který vždycky své apoštoly miloval, dal večer před slavností velikonoční důkaz nesmírné lásky své k nim (ustanovením svátosti oltářní, k níž umývání nohou bylo přípravou), neboť věděl, že již odloučí se od nich — že zemře a vstana z mrtvých, vstoupí na nebesa.

2—4. Smysl jest: Ačkoliv Ježíš byl si vědom své velebnosti božské i vlády nad veškerým tvorstvem a toho, že od Otce vyšel (při svém vtělení) a k Otci odejde (svým nanebevstoupením), přece tak hluboce se pokořil, že jim prokázal službu nejnižší.

8. Smysl slov Petrových jest: Pane, ty, který jsi Pán a Bůh můj, ty konáš službu otrockou mně, který jsem člověk hříšný a na tobě zcela závislý? (Umývati jiným nohy příslušelo otrokům.)

8, Neumyji-li tebe . . . Neuposlechneš-li a nedáš-li si umýti nohy ode mne, vyloučím tě ze své společnoti a ty přestaneš býti mým přítelem a údem mého království ztratíš milost svou.

9. Vyjádřil tak tužbu, aby byl s Kristem spojen co nejúže.

10. Na východě koupávali se před hostinou v lázních, a poněvadž potom cestou k hostiteli pošpinili si nohy prachem nebo blátem, umývali jim je otroci neb služebnici, když vstoupili do domu hostitelova, aby majíce i nohy čisté nepomazali pohovek, na nichž při jídle leželi. Přihlížeje k tomuto obyčeji, vyjádřil Pán Ježíš tuto pravdu: Jako ten, kdo

čist celý; i vy jste čisti, ale ne všickni. 11. Věděl totiž, kdo jest ten, jenž ho zradí. Proto řekl: Nejste čisti všickni. 12. Když jim tedy nohy umyl a své roucho vzal a se opět posadil, řekl jim: Víte-li, co jsem vám učinil? 13. Vy mě nazýváte Mistrem a Pánem; a dobře pravíte: jsemť zajisté. 14. Jestliže tedy já, Pán a Mistr váš, umyl jsem vám nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývati. 15. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jako jsem já učinil vám. 16. Amen, amen pravím vám: Není služebník větším nad pána svého, ani posel větším nad toho, který jej poslal. 17. To-li víte, jste blahoslaveni, jestli to budete činiti. 18. Nepravím to o vás všech: já vím, které jsem si vyvolil, avšak aby se naplnilo Písmo: Kdo jí

---

se v lázních vykoupal, přece cestou se poskvrní na nohou a potřebuje, aby mu byly umyty nohy, chce-li býti celý čist, tak i ten, kdo byl očištěn od hříchů, přece se poskvrňuje hříchy všedními v životě svém a potřebuje, aby byl jich zbaven, chce-li nabýti plné čistoty duševní.

15. Slovy těmi prohlašuje, že umývání nohou, které vykonal, bylo toliko příkladem či úkonem významným (symbolickým) k tomu konci předsevzatým, aby naznačila se jim pokora a účinná láska vzájemná a že tedy příkaz jeho netýká se umývání nohou, nýbrž věci tímto umýváním naznačené; jako totiž On umýváním nohou pokořil se a skutek lásky vykonal, tak že i oni a všickni vyznavači jeho mají dbáti pokory a prokazovati si vespolek skutky lásky.

16. Přirovnávaje tak sebe ku pánu a k tomu, jenž jiného posílá, apoštoly pak k služebníkům a poslům, vyzývá je znova, že tím spíše mají oni se pokořovat a i nejnižší služby si navzájem prokazovat, poněvadž On, jejich pán, skutky lásky a pokory prokázal jim.

17. To-li víte, t. j. znáte-li ten příkaz o pokoře a účinné lásce jedněch k druhým.

18. t. j. co jsem pravil o budoucí blaženosti vaší, to neřekl jsem o vás všech, neboť já jsem znal a znám dobře povahu všech těch, jež jsem vyvolil za apoštoly, znal jsem i povahu Jidášovu a budoucí jeho smýšlení a jednání, jakož i to, že pro své jednání a svou nekajícnost bude zavržen; avšak přece vyvolil jsem i jeho, a to nikoli neopatrně, lehkovážně, nýbrž proto, aby se naplnilo proroctví: Kdo jí se mnou atd. Slovy těmito v literním smyslu David (žalm. 40, 10) stěžoval si, že i ti, kteří s ním jedli chléb, t. j. nejdůvěrnější přátelé jeho povstávají proti němu: myslil při tom hlavně na Achitofela, kterýž byv dříve nejdůvěrnějším rád-

se mnou chléb, pozdvihne proti mně patu svou. 19. Již nyní pravím (to) vám, prve než se stane, abyste, když se stane, uvěřili, že já to jsem.

Pán Ježíš označuje zrádce. Jidáš odchází, v. 20—30.

20. Amen, amen pravím vám: Kdo přijímá toho, koho-li pošlu, mne přijímá; kdo však mne přijímá, přijímá toho, jenž mě poslal. 21. To pověděv Ježíš zkormoutil se v duchu a osvědčil a řekl: Amen, amen pravím vám: Jeden z vás mne zradí. 22. Tedy pohlíželi učeníci na sebe vespolek, jsouce na rozpacích, o kom to praví. 23. Stoloval pak jeden z učeníků jeho na lůně Ježíšově, ten, jehož Ježíš miloval. 24. Tomu pokynul Šimon Petr a řekl jemu: Pověz, kdo jest (ten), o němž to praví. 25. On tedy spočinul na prsou Ježíšových a řekl jemu: Pane, kdo jest? 26. Ježíš odpo-

---

cem jeho, potom přešel na stranu Absolonovu a ho proti Davidovi podporoval, konečně však se oběsil; v předobrazném smyslu však předpověděl jimi dle výkladu Krista samého zradu Jidášovu, který byl zvolen za apoštola a tím i přiřaděn k nejdůvěrnějším průvodcům jeho, ale potom proti Mistru svému povstal a konečně se oběsil.

19. že já to jsem, t. j. že já jsem Vykupitel, Syn Boží.

20. Slova tato řekl Pán Ježíš nejspíše až po ustanovení nejsvětější svátosti, jež následovalo po umývání nohou. Řekl je apoštolům na útěchu, aby slyšíce o zradě Jidášově nebáli se, že všickni ztratí jeho lásku, as v tomto smyslu: Ačkoliv, jak jsem již naznačil (při umývání nohou) a hned jasněji se vyslovím, jeden z vás mi věren nebude, neztratíte proto vy ostatní mé lásky ani neutrpí úřad váš; nýbrž i potom bude platiti to, co jsem řekl, když jsem vás po prvé rozesílal (srovn. Mat. 10, 40.), že totiž kdo přijímá mne přijímá.

21—26. Srovn. Mat. 26, 21—25; Mark. 14, 18—21, Luk. 22, 21—23.

23. ten, jehož Ježíš miloval... totiž apoštol Jan.

25. Před touto žádostí Petrovou předcházelo to, co vypravuje Mat. 26, 22—24. (Mark. 14, 18—21; Luk. 22, 22—23), totiž dotazy apoštolů, kdo by to byl, a Kristova odpověď.

26. A podal mu kousek ze zbylého chleba nekvašeného a neproměněného, namočiv jej v kaši či v kompotu, zvaném charoset. Jan poznav z toho osobu zrádcovu, podival se asi ostře na Jidáše, a tu on mysle, že ho má toliko v podezření, chtěl je odvrátiti a proto ve své drzosti a pře-

věděl: Ten jest, komu já namočenou skývu podám. A namočiv skývu podal Jidášovi, (synu) Simona Iškariotského. 27. A po té skývě vešel do něho ďábel. I řekl mu Ježíš: Co činíš, učiň rychleji. 28. Toho však nikdo ze stolujících nevěděl, k čemu to řekl jemu. 29. Poněvadž totiž Jidáš měl měšec, domnívali se někteří, že mu Ježíš řekl: Nakup, čeho nám jest potřebí ke dni svátečnímu, aneb aby dal něco chudým. 30. On tedy vzav skývu vyšel ihned. Byla pak noc.

Pán Ježíš ohlašuje, že odejde k Otci, a předpovídá, že ho Petr zapře, v. 31 38.

31. Když tedy odešel, Ježíš pravil: Nyní jest oslaven Syn člověka a Bůh oslaven jest v něm. 32. Je-li Bůh oslaven v něm, oslaví jej i Bůh sám v sobě; ano ihned jej oslaví. 33. Synáčkové, ještě maličko jsem

---

tvářce tázal se potichu také: Zdali já jsem, Mistře? A Pán Ježíš přisvědčil také potichu slovy: Ty jsi řekl. (Mat. 26, 25.)

27. Vešel do něho ďábel. Jidáš totiž stále povoloval ponoukání ďáblovu, až povolil zcela a dav se od něho úplně ovládnouti, rozhodl se přes všecky projevy a výstrahy Kristovy, že zradu provede. Proto Ježíš, nechtěje ho více trpěti ve svém středu, řekl: Co činíš, učiň rychleji. Řekl to nikoli, napomínaje ho, aby čin svůj provedl, ani dávaje mu k tomu svolení, nýbrž jednak, aby poukázal k tomu, že Jidáš jedná svobodně, a upozornil jej ještě na velikost zločinu jeho, jednak aby projevil ochotu trpěti pro lidstvo, asi takto: Poněvadž tedy již více necheceš upustiti od hrozného úmyslu svého k vlastní své záhubě, proveď svůj úmysl rychleji, než jak z chování tvého by se zdálo, že chceš učiniti; neboť já se smrti nebojím, nýbrž toužím podstoupiti ji, abych lidstvo vykoupil. (Někteří slovo τάχιον = citius = rychleji berou ve smyslu rychle.)

31. t. j. Nyní, když Jidáš se rozhodl, že provede zradu, po níž bude následovati moje umučení a smrt, jest oslava lidské přirozenosti mé tak blízko, že lze říci, že již jsem oslaven. — Bůh oslaven jest v něm, jeho totiž utrpením, smrtí, vzkříšením a j. (viz Jan. 12, 28. pozn. .

33. Budete mne hledati, t. j. postrádati viditelné přítomnosti mé a toužiti po ní. Slova ta řekl před šesti měsíci dvakráte židům, kteří ho hledali usmrtiti (Jan, 7, 33; 8, 21), ale po druhé dodal, že ve svých hříších zemrou, ohlašuje tak, že vůbec za ním nepřijdou do nebe (ač-li včas se neobrátí). Apoštolům však řekl slovy oněmi pouze

s vámi. Budete mne hledati a, jakož jsem řekl židům: „Kam já jdu, vy nemůžete přijíti“, tak pravím nyní i vám. 34. Přikázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek; jako jsem já miloval vás, abyste se i vy milovali vespolek. 35. Po tom poznají všickni, že jste učenici moji, budete-li míti lásku jedni k druhým. 36. Řekl mu Šimon Petr: Pane, kam jdeš? Ježíš odpověděl: Kam já jdu, nemůžeš nyní za mnou jíti, půjdeš však později. 37. Dí jemu Petr: Proč nemohu nyní za tebou jíti? Život svůj dám za tebe. 38. Ježíš odpověděl: Život svůj dáš za mne? Amen, amen pravím tobě: Nezazpívá kohout, dokavad mne nezapřeš třikráte.

KAPITOLA 14.*)

Kristova řeč na rozloučenou. a) Ježíš těší své apoštoly, 14, 1—31.

1. Nermutiž se srdce vaše. Věříte v Boha, i ve mne věřte. 2. V domě Otce mého jest příbytků mnoho;

---

to, že nyní nemohou jíti za ním, později však přijdou (viz v. 36; 14, 3.). Chtělť právě jíti na smrt kříže a vstana z mrtvých, vejíti do slávy nebeské. Ale ani na smrt mučenickou ani do nebe nemohli ještě jíti za ním; neboť po vůli Páně měli vykonati dříve jistou úlohu v církvi, hlásajíce učení jeho; mimo to nebyli ještě dosti připraveni proti hrůzám smrti, a tedy ani dosti silni, aby smrt mučenickou pro Krista zmužile podstoupili.

34. Přikázání lásky k bližnímu nazývá novým, nikoli, že by teprve nyní bylo dáno po prvé (vždyť lásku k bližnímu ukládá již zákon přirozený a již skrze Mojžíše přikázal) Bůh: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého — (3. Mojž. 19, 10.), nýbrž pro novou normu, kterou vytkl lásce k bližnímu, chtěje, abychom se milovali vespolek podobnou láskou, jakou on miloval nás, snášeje pro spásu všech lidí nedostatky, protivenství a obětuje pro ně i život svůj.

*) Od k. 14—16. evangelista vylíčuje, kterak Pán Ježíš při poslední večeři projevoval svou vykupitelskou a božskou velebnost; 2. ve své řeči na rozloučenou, tím totiž, že povzbudiv své učeníky k pevné víře v něho (v. 1.), těšil je ujišťováním, že odejde také k jejich prospěchu, aby jim totiž připravil místa (2—4), že pošle jim Ducha sv. (15—17), ano sám k nim přijde (18—25) a skrze

kdyby ne, byl bych vám to řekl, neboť jdu, abych vám připravil místo. 3. A jestli odejdu a připravím vám místo, přijdu zase a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já. 4. A kam já jdu víte, i cestu znáte.
5. Řekl mu Tomáš: Pane, nevíme, kam jdeš; i kterak můžeme znáti cestu? 6. Ježíš řekl jemu: Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází k Otci leč

Ducha sv. náležité porozumění pravdám zjeveným jim zjedná (26—27), a že měli by se spíše radovati než rmoutiti nad jeho odchodem, vidouce, že jde k Otci a dosáhne oslavy lidské přirozenosti své (28—31); mezitím byv přerušen Tomášem a Filipem, poučil je také o tom, že mimo přirozenost lidskou má také přirozenost, podstatu božskou, a to ne jinou, než kterou má Otec, ač osobou jest odlišný od osoby Otcovy (5—14).

2. aby připravil místo, tím totiž, že svou smrtí, vzkříšením a nanebevstoupením přístup do nebe (hříchem uzavřený) otevře a skrze Ducha sv. uschopní je konati skutky pro nebe záslužné.

3. Přijdu zase. Rozumí tu pravděpodobně i příchod při smrti jejich (a vůbec věrných vyznavačů svých), kdy přijímá k sobě duše jejich, i příchod viditelný na konci světa, kdy duše jejich budou zase spojeny s těly svými, aby i s nimi požívaly blaha věčného.

4. Kam jdu víte . . . víte totiž, že jdu k Otci a že skrze mne také vy můžete k němu přijíti.

5. Pravil tak, přes to, že znal i Boha Otce i Pána Ježíše a jeho učení; neboť ani on, ani ostatní apoštolé nebyli si vědomi toho, že Bůh Otec jest cílem, k němuž Kristus spěje, a že Pán Ježíš jest tou cestou, po které lze přijíti k Otci, t. j. do věčné blaženosti.

6. Prohlašuje tak, že pouze On, a nikdo jiný jest to, skrze něhož lze přijíti do nebe. Cestou jest Pán Ježíš, a) pokud nám ukázal cestu či řád stanovil, jehož šetříce, života věčného dojdeme; b) pokud nám jest na této cestě vůdcem, či pokud nás buď svým příkladem aneb skrze církev svou ke spáse vede; c) pokud nám (ve sv. svátostech) sílu a pomoc dává, abychom ve všech okolnostech života na cestě ctnosti vytrvali. Cestou tou jest proto a potud, poněvadž a pokud jest pravdou a životem. Neboť jsa pravdou, jest nejen učitelem, nýbrž i zdrojem pravdy, a jako takový nejen pravdu neklamnou zjevil, nýbrž i bez porušení ji v církvi darem neomylnosti udržuje a nás světlem víry k poznání jí přivádí. A jsa životem, jest i dárcem veškerého života i jeho zdrojem a původcem, a jako

jen skrze mne. 7. Kdybyste byli poznali mne, byli byste poznali i Otce mého; a od této chvíle poznáte ho, a viděli jste jej. 8. Dí jemu Filip: Pane, ukaž nám Otce, a dostačí nám. 9. Ježíš řekl jemu: Tak dlouhý čas jsem s vámi, a nepoznali jste mne, Filipe? Kdo vidí mne, vidí i Otce. Kterak ty pravíš: „Ukaž nám Otce?“ 10. Nevěříš-li, že já v Otci a Otec ve mně jest? Slova, která já mluvím vám, nemluvím sám od sebe, ale Otec, který zůstává ve mně, činí ty skutky. 11. Nevěřite-liž, že já v Otci a Otec ve mně jest? 12. Ne-li, pro skutky samy věřte. Amen, amen pravím vám: Kdo věří ve mne, bude i on činiti skutky, které já činím, ano větší nad ty bude činiti, neboť já jdu k Otci. 13. A začkoliv budete prositi (Otce) ve

---

takový nejen k životu nadpřirozenému či k životu milosti nás povznáší, nýbrž i život tento v nás udržuje a k oné dokonalosti přivádí, při níž člověk Boha dokonale poznává a požívá a tak věčnému blahu se těší.

7. Míní poznání dokonalé, poznání lidské i božské přirozenosti jeho a zejména též toho poměru, ve kterém jest k Otci, že totiž jako Syn Boží jest od Boha Otce od věčnosti zplozen. Kdyby byli měli toto poznání o Kristu, byli by poznali dokonale též Otce, neboť jako Bůh má touž podstatu, kterou má Otec, a z toho poměru, ve kterém on jako Bůh stojí k Bohu Otci, patrný jest poměr, ve kterém Otec jest k němu. Od této chvíle, t. j. již co nejdříve, poznají ho též dokonale, tak brzy, že lze říci, že ho již znají (jakož vyjadřují vážné rukopisy řecké i latinské, kladouce čas přítomný). Neboť ještě tuto noc, dříve než odejdou z večeřadla, Pán Ježíš vyloží jim svůj poměr k Otci, a co jim zůstane ještě nejasným, vysvětlí se jim, až vstane z mrtvých, zvláště pak, až vstoupiv na nebesa, sešle jim Ducha svatého. Nicméně Otce již viděli, t. j. nedokonale již ho poznali, a to tehdy již, když se dověděli, že on jest Synem Božím, a poznání to většilo se tím více, čím lépe poznávali bytost Kristovu.

11. t. j. jsem celou svou podstatou v Otci, a Otec jest celou svou podstatou ve mně; ačkoli tedy co do osoby jsem od Otce odlišný, co do podstaty neliším se od něho. Pro skutky věřte. Srovn. pozn. k. 10, 38.

12—13. větší skutky bude činiti. Pán Ježíš totiž omezil svou činnost pouze na Palestinu a shromáždil kolem sebe malý hlouček věrných, apoštolé však měli působiti také mimo Palestinu a i pohanské národy přiváděti k pravé víře.

jménu mém, učiním to, aby oslaven byl Otec v Synu.
14. Budete-li zač prositi mne ve jménu mém, učiním to.
15. Milujete-li mě, přikázání má zachovávejte.
16. A já budu prositi Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, 17. Ducha pravdy, jehož svět nemůže přijmouti, poněvadž ho nevidí ani ho nezná; vy však jej znáte, neboť ve vás zůstává a ve vás jest.
18. Nenechám vás sirotků, přijdu zase k vám.
19. Ještě maličko, a svět již mne neuzří; vy však mě uzříte, neboť já jsem živ, i vy živi budete. 20. V ten den vy poznáte, že já jsem v Otci svém a vy ve mně a já ve vás. 21. Kdo má přikázání moje a je zachovává, ten mě miluje. Kdo však miluje mne,

---

Měli tak činiti proto, že Ježíš šel k Otci, a že učiní, zač budou prositi Otce ve jménu jeho. Jda totiž k Otci do nebe cestou kříže, dokoná dílo vykupitelské a odstraní tím překážku, která by nejvíce stála v cestě spasitelnému působení jejich, a tím, že přijma v nebi oslavení lidské přirozenosti své, učiní, zač budou prositi, přispěje sám měrou nejvydatnější k zdaru jejich prací.

17. Svět, t. j. lidé zlí a od Boha odvrácení nemohou přijmouti Ducha sv. či státi se účastni blahodatných účinků jeho, pokud trvají ve své zlobě, a to proto, poněvadž ho nevidí či v něho nevěří a nevěřice v něho, nejsou způsobilí, aby působnost Ducha sv. do duše připustili a z ní jeho samého poznali.

19. Ještě maličko, t. j. několik jen hodin ještě, a svět, lidé zlí, již mne neuzří, neboť zemru a vstana z mrtvých, neukážu se jim; vy však mě uzříte, neboť já jsem živ, nebudu totiž zadržen smrtí, nýbrž vstana z mrtvých, budu i jako člověk žíti a přijdu zase k vám; i vy živi budete všickni v té době, neboť žádný z vás nebude usmrcen se mnou, všickni tedy uzříte mě.

20. t. j. v čase oslaveného života mého (po mém z mrtvých vstání) poznáte můj poměr k Otci (že jsem v Otci celou svojí podstatou, maje s ním jednu a touž podstatu), i svůj poměr ke mně (že jste ve mně věrou a láskou, pokud totiž věřice a milujíce mě, jste se mnou spojeni jako údové jednoho těla se svojí hlavou), i poměr můj k sobě (že já jsem ve vás svojí milostí).

21—24. Prohlašuje, že nejen apoštolům, nýbrž také ostatním vyznavačům svým dá cítit svoji přízeň a lásku svou,

bude milován od Otce mého, i já budu jej milovati a zjevím se mu. 22. Řekl mu Juda, nikoliv onen Iškariotský: Pane, co se to stalo, že se hodláš zjeviti nám, a ne světu? 23. Ježíš odpověděl a řekl jemu: Miluje-li kdo mne, slovo mé zachovávati bude, a Otec můj bude ho milovati, i přijdeme k němu a příbytek u něho si učiníme. 24. Kdo mě nemiluje, slov mých nezachovává, a (přece) slovo, které slyšíte, není moje, nýbrž Otce, který mě poslal.

25. Toto mluvil jsem vám u vás zůstávaje, 26. Utěšitel pak, Duch svatý, kteréhož Otec pošle ve jménu mém, ten vás naučí všem věcem a připomene vám všecko, co jsem mluvil vám. 27. Pokoj svůj zůsta-

---

budou-li ho milovati láskou čistou. — Zjevím se mu, totiž svou milostí a svými dobrodiními, z nichž poznají, že já jsem s nimi a oni se mnou co nejúže spojeni.

23. Potvrzuje tak, co řekl ve v. 21., jasněji ještě dává na jevo, že nesdělí milosti své s nikým, leč se svými přáteli, přítelem jeho však že jest pouze ten, kdo přikázání jeho zachovává.

25. Toto, t. j. vše to, co jsem mluvil po odchodě Jidášově. (Někteří vztahují náměstku tu k celé učitelské činnosti Kristově) — U vás zůstávaje, t. j. pokud ještě trvám u vás viditelně.

26. Slibuje, že Duch sv. vnitřním vnukáním a osvěcováním rozumu poučí je o těch pravdách, které byl (Ježíš) sám již hlásal, a to o všech, tak že porozumějí náležitě i každé pravdě o sobě, i jak všecky vespolek souvisí, i o tom, které pravdy jsou obsaženy v jiných zavinutě a jak která důležitá jest pro život praktický; zároveň připomene jim vše, co Pán Ježíš kdy mluvil před nimi, tak že se jim dostane dokonalého poznání a pochopení zjevených pravd božských.

27. Slovy: „Pokoj tobě, pokoj vám", židé nejen vítali přichozí, nýbrž se i loučili. Obyčeji tomu přizpůsobuje se nyní Pán Ježíš, a jako s Bohem dávaje, také nejen přeje, nýbrž i jako v odkaz a jisté dědictví zůstavuje a dává jim pokoj, ale ne pokoj jakýkoli, ne pokoj, jaký svět dává, pokoj pouze vnější, na časných výhodách toliko spočívající a vratký, nýbrž pokoj svůj, pokoj, který ze spojení s Bohem plyne, ve spasitelných statcích duchovních spočívá, duši opravdu oblažuje a šťastnou činí, ji zmužilostí a síly a útěchy i v největších protivenstvích dodává a tak vnitřní klid plnou měrou zjednává.

vuji vám, pokoj svůj dávám vám; ne jako svět dává, já vám dávám. Nermutiž se srdce vaše, aniž se strachuj. 28. Slyšeli jste, že já jsem vám řekl: Jdu a přijdu (zase) k vám. Kdybyste mě milovali, radovali byste se, že jdu k Otci, neboť Otec větší jest mne. 29. A nyní pověděl jsem vám to, prve než by se stalo, abyste, když se stane, uvěřili. 30. Již nebudu mnoho mluviti s vámi, neboť přichází kníže tohoto světa, a na mně nemá ničeho, 31. avšak aby svět poznal, že miluji Otce a tak činím, jak mi Otec přikázal. Vstaňte, pojďme.

KAPITOLA 15.

b) Ježíš vyzývá apoštoly, aby zůstali s ním ve spojení a milovali se vespolek, v. 1—17.

1. Já jsem vinný kmen pravý a Otec můj jest vinař. 2. Každou ratolest ve mně, která nenese ovoce,

---

30. Kníže tohoto světa, t. j. ďábel. Nazývá jej tak jednak pro tu moc, které dopuštěním Božím nabyl pro hřích prvních rodičů nad člověkem a světem fysickým, jednak proto, že skoro všickni lidé (až na židy) sloužili mu modlářstvím. On přicházel tehdy, ne sice ve své osobě, nýbrž ve svých náhončích — v Jidáši a v těch, kteří ještě té noci vyšli s ním na Pána Ježíše. Neboť ďáb 1 to byl, který vnuknul Jidášovi myšlenku zrady a ho přiměl, že se odhodlal ji provésti (Luk. 22, 3. 53. Jan 13, 2. 27.) — Na mně nemá ničeho, t. j. na mně není žádné poskvrny (ani dědičné ani vlastní), nemá tedy ke mně práva, a já nejsem povinen umříti, nicméně připustím, abych byl jat a usmrcen, a to proto, aby poznal svět, že miluji Otce . . . (v. 31). Prohlašuje tak svou smrt za oběť, kterou podstoupí z poslušnosti a z lásky k Otci.

15, 1. Pán Ježíš jest vinný kmen pravý, t. j. opravdový či takový, který se co nejdokonaleji srovnává s ideou vinného kmene, neboť uskutečňuje se v něm ve smylu vyšším a proto i opravdovějším vše, co se děje ve vinném kmeni v příčině jeho ratolestí. Jako totiž ratolesti dostávají od kmene veškerou šťavu a sílu, aby rostly a plody vydávaly, tak i apoštolé a všickni věřící dostávají od Krista Pána milost a sílu, aby dobře a tak smýšleli, cítili a jednali, aby to bylo záslužné pro život věčný. — Otec jest vinař, pokud totiž On to jest, který onen vinný kmen štípil ustanoviv, aby druhá osoba božská se vtělila a Učitelem i Spasitelem

odejme, a každou, která nese ovoce, očistí, aby více ovoce nesla. 3. Vy jste již čisti tím slovem, které jsem vám mluvil. 4. Zůstaňte ve mně, a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. 5. Já jsem vinný kmen, vy (jste) ratolesti; kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho, neboť beze mne nemůžete činiti nic. 6. Jestliže kdo ve mně nezůstane, vyvržen bude ven jako ratolest; i uschne a seberou ji a vrhnou na oheň, a bude hořeti. 7. Zůstanete-li ve mně a slova má zůstanou-li ve vás: cokoli budete chtíti, proste a stane se vám.

---

lidstva se stala. On jest to také, který ratolesti, t. j. věřící opatruje a ošetřuje, kterýž i na ovoce či na dobré skutky právo má a jemuž přísluší konati soud nad nimi.

2. Ratolestmi, jež ovoce nenesou, rozumí ony věřící, kteří jsou sice členy církve, mystického to těla Kristova, a věří v jeho učení, avšak dle své víry nežijí, skutků dobrých nekonají. Ty Otec nebeský odejme od kmene vinného, t. j. zbaví je posvěcující milosti, bez které nelze konati skutky pro nebe záslužné ani dojíti spasení. Ratolestmi pak, které ovoce nesou, rozumí ty, kteří nejen víru mají v učení Kristovo, nýbrž ji též dobrými skutky osvědčují a tak ovoce dobrých skutků vydávají. Ty Bůh očistí, t. j. zdokonalí je jednak tím, že vnitřním vnuknutím, povzbuzováním a varováním, neb vnějšími útrapami a zkouškami různých vad a nedostatků je zbaví a v dobrém utvrdí, jednak tím, že udělením větší milosti jim pomůže, aby četnější a znamenitější skutky dobré mohli činiti a tak větší užitek přinášeti. Nepostačí tedy ke spasení pouhá víra, nýbrž třeba dobrých skutků, jimiž by se víra osvědčovala. O těch, kteří v Krista ani nevěří, Pán Ježíš tuto ani se nezmiňuje, neboť mluví k těm, kteří jako ratolesti plodné byli s ním věrou a láskou spojeni.

3. tím slovem, které jsem vám mluvil, t. j. veškerým učením mým jakožto předmětem víry a první podmínkou ctnosti nadpřirozených.

7. Zůstanou-li slova má ve vás, t. j. ve vaší mysli a vůli a v srdci či budete-li v učení mé věřiti a z lásky ke mně jím se říditi. Pod touto podmínkou vyslyší Kristus všecky prosby těch, kteří s ním zůstanou ve spojení věrou a láskou. Neboť kdo v Krista pevně věří, jej miluje a z lásky k němu učení jeho zachovává, ten silen jsa milostí Boží neprosí, leč za věci bohumilé, leč za to, co směřuje ke cti a chvále Boží neb ke spasení duší; a takové prosby ovšem oslyšeny

8. V tom jest oslaven Otec můj, abyste přinášeli mnoho užitku a stali se (dokonalými) učeníky mými. 9. Jako mne miloval Otec, i já jsem miloval vás. Zůstaňte v lásce mé. 10. Budete-li zachovávati přikázání má, zůstanete v lásce mé, jakož i já jsem zachoval přikázání Otce svého a zůstávám v lásce jeho. 11. Toto mluvil jsem vám, aby radost má byla ve vás a radost vaše se naplnila.

12. Toto jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jako jsem (já) miloval vás. 13. Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele. 14. Vy jste přáteli mými, činíte-li, co já přikazuji vám. 15. Již více nenazývám vás služebníky, neboť služebník neví, co činí pán jeho, ale nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám oznámil všecko, co jsem slyšel od Otce svého. 16. Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás (k tomu), abyste šli a přinášeli užitek, a užitek váš (aby) zůstával, by začkoli byste poprosili Otce ve jménu mém, dal vám. 17. Toto přikazuji vám, abyste se milovali vespolek.

c) Ježíš předpovídá učeníkům svým, že budou u světa v nenávisti, 15, 18—16, 4.

18. Jestliže svět vás nenávidí, vězte, že mne nenáviděl prve nežli vás. 19. Kdybyste byli ze světa, svět

---

nebudou, a to tím méně, poněvadž splněním jejich působí se k tomu, aby člověk konaje skutky dobré, oslavoval Boha Otce a tak plnil poslední a nejvyšší svůj úkol životní.

11. Toto, t. j. to, že vykonáváním přikázání mých udržíte se v mé lásce. — Jako Kristus podle lidské přirozenosti své pociťoval nevýslovnou radost z té lásky, kterou měl k němu nebeský Otec, tak chtěl, by též apoštolé cítili radost plynoucí z vědomí, že jsou milováni od něho, a aby radost ta se naplnila či dokonalou a úplnou se stala někdy, totiž v nebesích.

12. Jest ovšem možno dáti život i za nepřátele, a v tom jeví se zajisté láska větší, než jaká se dává na jevo, obětuje-li se kdo za své přátele. Ale Pán Ježíš mluvil právě k těm, které učinil svými přáteli, a těm nemohl jako člověk větším skutkem projeviti lásku svou, než když za ně, za přátele, položil život svůj

19. Kdybyste byli ze světa, t. j. z počtu lidí převrácených,

by miloval, co jeho jest: poněvadž však ze světa nejste, nýbrž já jsem vás vyvolil ze světa, proto vás svět nenávidí. 20. Pamatujte na to slovo, které jsem já řekl vám: „Není služebník větší nežli pán jeho.“ Jestli mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati; jestli mé slovo zachovali, i vaše budou zachovávati. 21. Ale toto všecko učiní vám pro jméno mé, poněvadž neznají toho, jenž mě poslal. 22. Kdybych byl nepřišel a jim nemluvil, hříchu by neměli; nyní však nemají výmluvy ze hříchu svého. 23. Kdo nenávidí mne, nenávidí i Otce mého. 24. Kdybych byl nečinil mezi nimi skutků, kterých nikdo jiný nečinil, hříchu by neměli; avšak (oni je) i viděli, a (přece) nenáviděli jak mne, tak Otce mého. 25. Ale (to se dělo a děje), aby se naplnilo slovo, kteréž jest napsáno v zákoně jejich: „Nenáviděli mě bez příčiny.“ 26. Když pak přijde Utěšitel, kterého já pošlu vám od Otce, Duch pravdy, kterýž vychází od Otce, ten bude svěd-

---

podobni jim svým smýšlením a jednáním, milovali by vás lidé ti jakožto své následovníky a příslušníky.

20. Viz Jan 13, 16. Mat. 10, 24. Jestli mne pronásledovali . ., t. j. jako já jsem nalezl ve světě (národě israelském) nejen pronásledovatele, nýbrž i stoupence, tak naleznete je i vy. Ale jako více bylo těch, kteří mě nenáviděli (mezi židy), tak bude mezi israelity také více těch, kteří budou proti vám, než těch, kteří k slovu vašemu se obrátí.

21 Toto všecko, totiž zášti a pronásledování učiní vám pro jméno mé, to jest proto, že ve mne věříte, mým učením se řídíte a je rozšiřujete. Nenávist jejich proti vám bude tedy zároveň nenávistí proti mně a proto hříchem převelikým.

25. Nenáviděli mě bez příčiny. Slova ta (žalmu 24, 19) v literním svém smyslu týkají se nenávisti, kterou nepřátelé Davidovi pojali proti němu bez příčiny, ve smyslu předobrazném však vztahují se k nenávisti, kterouž židé bezdůvodně zanevřeli proti Pánu Ježíši. Nenávistí tou však, mimi Pán Ježíš, židé nejen nezabrání, aby se neuskutečnily odvěké úradky božské, nýbrž přispívají k tomu, aby se naplnilo, co bylo předpověděno v Písmě sv.

26—27. Ani v budoucnosti nebudou omluvitelni ti, kteří v Krista neuvěří, neboť ani v budoucnosti Pán Ježíš nebude bez náležitého osvědčení, že jest Syn Boží a Vykupitel světa. Budeť svědčiti o něm Duch sv. a budou svědčiti o něm

čiti o mně; 27. avšak i vy budete svědčiti, neboť jste se mnou od počátku.

KAPITOLA 16.

1. Toto mluvil jsem vám, abyste se nepohoršili. 2. Ze synagogy vyloučí vás, ano přichází hodina, že každý, kdo vás zabije, bude se domnívati, že by tím Bohu sloužil. 3. A to vám učiní, poněvadž nepoznali Otce ani mne. 4. Ale tyto věci mluvil jsem vám, abyste, když přijde hodina jejich, rozpomenuli se, že jsem je vám pověděl. 5.[a]) S počátku jsem vám těch věcí neřekl, neboť jsem byl s vámi.

d) Pán Ježíš dodává apoštolům mysli zaslíbením Ducha sv. a líčením jeho působení, v. 5—33.

5.[b]) Nyní však jdu k tomu, jenž mě poslal, a nikdo z vás neptá se mě: „Kam jdeš?“ 6. Ale že jsem vám ty věci mluvil, zármutek naplnil srdce vaše. 7. Ale

---

i apoštolé. Duch sv. svědčil viditelným příchodem svým, když pod způsobou ohnivých jazyků vstoupil na apoštoly a je dary mimořádnými opatřil, jakož i zázraky, jež skrze apoštoly a jiné křesťany činil, a tou proměnou úžasnou, kterou v apoštolech a jiných lidech způsobil, rozum jejich osvítiv a v srdci plamen lásky roznítiv a tak z bojácných Galilejců, ze zásadního odpůrce Pavla a mnoha jiných slabochův a odpůrcův učiniv nepřekonatelné hrdiny víry, kteří pro Krista a spásu lidí žádných prací ani smrti se nelekali; neboť způsobem tím potvrzoval co nejpřesvědčivěji, že učení Kristovo jest pravé a Ježíš že skutečně jest tím, za koho se vydával, Synem Božím a Vykupitelem světa. Apoštolé svědčili o něm svým kázáním, utrpením a smrtí, již pro něho podstoupili.

2. Ze synagogy vyloučí vás, t. j. vyslovi nad vámi klatbu či vyloučí vás z židovské církve své. (V témž smyslu jest rozuměti místu tomuto, překládá-li se „ven ze škol vyženou vás“.) Toto vyobcování z církve židovské nebylo ovšem pro apoštoly žádným neštěstím: vždyť přidrževše se Krista, sami z ní vystoupili; avšak židé neměli jiného způsobu, kterým by dali více na jevo svou nenávist proti někomu, než když vyřknuvše nad ním klatbu vyobcovali jej.

7. Podle úradku Božího Duch sv. neměl vstoupiti na apoštoly ani na jiné věřící dříve, dokud by Pán Ježíš umřev nevstal z mrtvých a nevstoupil na nebesa, aby odtud jako

já pravdu pravím vám: Jest vám užitečno, abych já odešel, neboť, neodejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám; odejdu-li, pošlu ho k vám, 8. A on přijda, usvědčí svět z hříchu a ze spravedlnosti a ze soudu; 9. z hříchu, že nevěří ve mne; 10. ze spravedlnosti, že jdu k Otci, a již neuzříte mne, 11. ze soudu pak, že kníže tohoto

král nad svou církví vládl, ji řídil a chránil. Seslání Ducha sv. mělo tedy býti jednak potvrzením, že vykoupení jest vykonáno a přijato, jednak odměnou a ovocem utrpení a smrti Páně, jakož i důkazem, že učení jeho jest pravé a zjevením, že Kristus jako král zaujal vládu po pravici Boha Otce.

8—11. Usvědčí svět z hříchu, t. j. nezvratně dokáže, že svět či lidé nevěřící jsou ve hříchu (t. j. ve hříších či že jsou hříšnými), a to proto, že v Krista neuvěřili. Viditelným příchodem svým a svým svědectvím (viz 15, 26) podá (a podal) důkaz očividný, že Pán Ježíš jest Synem Božím a Vykupitelem lidstva a že proto jedině skrze něho lze dojíti odpuštění hříchů, a tedy svět, který proti Pánu Ježíši povstal a povstává, že odpuštění hříchů nedostal, poněvadž v něho jako v Syna Božího a Vykupitele lidstva neuvěřil. (Vi Jan. 3, 36). Usvědčí svět ze spravedlnosti, t. j. dokáže lidem nevěřícím Kristovu nevinnost a svatost, a to tím, že podá důkaz o jeho odchodu k Otci. Židé totiž odsoudili Krista jako rouhače a zločince. Ale dříve ještě než ho odsoudili, řekl, že vstana z mrtvých odejde k Otci a pošle Ducha sv. A jak řekl, stalo se. Duch sv. přišel skutečně a nejen na apoštoly, nýbrž i na jiné; uzřeli jeho zjev a pozorovali jeho účinky. I byl tak podán důkaz, že Ježíš vstav z mrtvých odešel skutečně k Otci do nebe a zaujal místo vznešené, důkaz však i o jeho nevinnosti; neboť do nebe nevejde nic nečistého. Ze soudu pak Duch sv. usvědčí svět. to jest podá důkaz, že svět nevěřící jest hoden, aby byl odsouzen, a že jistě soudu a trestu Božímu neujde, nebude-li včas činiti pokání. Že totiž židé Pánu Ježíši neuvěřili a ho k smrti odsoudili, to učinili z vnuknutí a tedy ve službě satanáše, knížete tohoto světa; zasloužili tedy podobný osud, jaký stihl knížete tohoto světa, soud odsuzující k trestu věčnému. A že tento spravedlivý soud a trest jich nemine, neučiní-li včas pokání, to, mim Pán Ježíš, ukáže Duch sv. z odsouzení knížete tohoto světa. Neboť, tak dí, kníže tohoto světa jest již odsouzen, to jest: mojí smrtí a mým z mrtvých vstáním bude satanáš za kratinký čas již překonán a zbaven té vlády, které hříchem prvých lidí nabyl nad světem. A o této porážce jeho podá jistotu Duch sv., a to nejen svým příchodem viditelným a vnějšími zjevy

světa již jest odsouzen. 12 Ještě mnoho mám mluviti vám, ale nemůžete nyní snésti. 13. Když však přijde onen Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě, neboť nebude mluviti sám od sebe, nýbrž co uslyší, bude mluviti a příští věci zvěstuje vám. 14. On mě oslaví, neboť z mého vezme a zvěstuje vám. 15. Všecko, cožkoli má Otec, mé jest; proto jsem řekl: z mého vezme a zvěstuje vám.

16. Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě, poněvadž jdu k Otci. 17. I řekli někteří z učeníků

---

podivuhodnými, které bude působiti skrze apoštoly, nýbrž, a to zvláště, i tím, že sám ujme vládu v srdcích lidských, jež posud jsou v porobě a vlastnictví knížete tohoto světa, a že vždy více bude zapuzovat modlářství, kterým se koná služba ďáblova. Ujištěním tím však podá také důkaz, že svět nevěřící jest hoden odsouzení a jistojistě odsouzen bude, v čas-li pokání neučiní. Neboť je-li kníže poražen a odsouzen, jest to známkou a zárukou, že překonání a odsouzení budou také jeho poddaní, kteří jednají v jeho službě.

12. t. j. ještě mnoho mám vykládati a znovu připomínati, abyste pravdy, které jsem vám oznámil, náležitě pronikli, věrně do paměti si vštípili a také ty pravdy jasně poznali, které v jiných jsou zavinuty.

13. naučí či jak řecký text má, uvede vás do všeliké pravdy, totiž kterou jsem zjevil. Duch sv. nebude totiž podávati apoštolům pravd zcela nových, nýbrž naučí či uvede toliko do veškeré pravdy Kristem zjevené, tím totiž, že zvyšuje a tříbě duševní síly jejich a vlévaje jim poznání vyšší, bude působiti, aby veškeré pravdy Kristem hlásané pojali a pochopili v celém rozsahu, v plné hloubce a veškeré souvislosti jejich. Učinit to bude moci, neboť nebude mluviti sám od sebe, ne o své újmě, ani tak, jakoby sám ze sebe měl známost oněch pravd, nýbrž cokoli bude mluviti (duchovně, vnitřním působením v rozumu), a cokoli budoucího bude zvěstovati, dávaje jim dar prorocký, to uslyší či pozná od jiného, od Syna, a tím i od Otce, od něhož Syn to uslyšel (Jan. 15, 15). Praví tak s hledem k tomu, že Duch sv. vychází nejen od Otce, nýbrž i od Syna.

16. Poučuje, že již co nejdříve odejde k Otci, a ten zarmutek, který proto je pojal a pojme, že jen krátký čas potrvá a potom se v trvalou radost obrátí, a to v tento smysl: Maličko, jen několik hodin ještě, a neuzříte mne, neboť zemru, a opět maličko, pouze do třetího dne, a již zase uzříte mě, neboť vstanu z mrtvých a ukáži se

jeho k sobě vespolek: Co jest to, co nám praví: „Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě“ a „poněvadž jdu k Otci?“ 18. Pravili tedy: Co jest to, co dí: „Maličko“? Nevíme, co praví. 19. I poznal Ježíš, že se ho chtěli tázati, a řekl jim: O tom se tážete mezi sebou, že jsem řekl: „Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě?“ 20. Amen, amen pravím vám: „Vy budete kviliti a plakati, ale svět se bude radovati; vy se budete rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost. 21. Žena, když rodí, zármutek má, neboť přišla hodina její; když však porodila dítko, již nepamatuje na bolest pro radost, že se narodil člověk na svět. 22. Tak i vy máte nyní zármutek, avšak opět vás uzřím, a radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší nikdo neodejme od vás. 23. A v ten den nebudete se mě tázati po ničem. Amen, amen pravím vám: Budete-li zač prositi Otce svého ve jménu mém, dáť vám. 24. Až dosavad jste neprosili za nic ve jménu mém; proste, a vezmete, aby radost vaše byla úplná.

---

vám. Příčinou i toho, že mě za maličko neuvidíte, i toho, že mě za maličko uzříte zase, jest můj odchod k Otci. Poněvadž totiž jdu skrze smrt, proto zemru a neuvidíte mne; poněvadž však jdu skrze smrt k Otci, proto nezůstanu v hrobě a ukáži se vám dříve, než vstoupím na nebesa.

20—22. Nevysvětluje jim sice, co mínil slovem maličko, ale poučuje, co jedno i druhé „maličko“ s sebou přinese. První maličko bude míti v zápětí pro ně zármutek, pro svět radost, druhé obrátí zármutek jejich v radost. Budouť nad smrtí Kristovou apoštolé truchliti, svět však či lidé nevěřící se radovati, ale zármutek apoštolů v brzku obrátí se v radost, neboť Kristus vstane z mrtvých a ukáže se jim.

23. V ten den, t. j. v době po svém z mrtvých vstání, nebudete se mě tázati po ničem, t. j. nebudete se dotazovati smyslu mých slov, těch totiž, která jsem prve řekl o brzké smrti své a o nastávajícím vzkříšení, ale i těch, která jsem mluvil za veřejného působení svého. (Nebudeť toho potřebí. Neboť, co Kristus řekl o své smrti a svém vzkříšení slovy „maličko a neuzříte mne“ atd., to bude jim zřejmým, jakmile vskutku z mrtvých vstane; a to, čemu učil za veřejného působení svého, vyjasní se jim, když Duch sv. vstoupě na ně rozum jejich osvítí a je pouči.)

25. Toto jsem vám mluvil v podobenstvích; přichází
hodina, kdy nebudu více mluviti vám v podobenstvích,
nýbrž zjevně budu vám zvěstovati o Otci. 26. V ten
den budete prositi ve jménu mém; a nepravím vám,
že já budu prositi Otce za vás, 27. neboť Otec sám
miluje vás, protože vy jste milovali mne a uvěřili jste,
že jsem já vyšel od Boha. 28. Vyšel jsem od Otce a
přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci.
29. Řkou jemu učeníci jeho: Aj, nyní mluvíš zjevně a
žádného podobenství nepravíš; 30. nyní víme, že znáš
všecko a nemáš zapotřebí, aby se tě kdo tázal, proto
věříme, že jsi od Boha vyšel. 31. Ježíš jim odpověděl:
Nyní věříte? 32. Aj, nyní přichází hodina a již přišla,
že se rozprchnete jedenkaždý do svého a mě samotna
necháte; ale nejsem sám, neboť Otec jest se mnou.
33. Tyto věci jsem vám mluvil, abyste měli ve mně
pokoj. Na světě budete míti soužení, avšak důvěřujte,
já jsem přemohl svět.

---

25. V podobenstvích, t. j. mluvou obraznou, nedosti jasnou.

26. t. j. skrze mne budete tak povzneseni a k Bohu přiblíženi, že ve svých modlitbách budete moci obraceti se k Bohu přímo jako dítky k Otci, a to s důvěrou, že budete vyslyšeni. Neodpírá jim další své přímluvy, nýbrž spíše ukazuje na ni slovy „ve jménu mém", dávaje tak na jevo, že jedině skrze něho budou moci obraceti se s důvěrou k Bohu jako k Otci.

30. nemáš zapotřebí, aby se tě kdo tázal, neboť znaje všecko, i myšlení lidská, víš také, zdali a o čem kdo chce se tebe tázati, a můžeš proto poučiti každého o tom, nač se chce tázati dříve, než se skutečně otáže.

31. Nyní věříte? Slova ta jsou řečena s hledem k budoucnosti v tomto smyslu: Nyní věříte a vyznáváte víru svou, ale již za dobu krátinkou (po mém zatknutí) nebudete věřiti, to jest nebudete míti tolik síly, abyste víru svou veřejně vyznali, ač se jí ve svém nitru nespustíte.

33. Tyto věci, t. j. svou smrt, své z mrtvých vstání a nanebevstoupení předpověděl jsem vám a různými důvody těšil proto, abyste měli ve mně, t. j. ve spojení se mnou pokoj či vnitřní klid a mír a blaženost, a to vždycky, i v největších utrpeních.

33. Já jsem přemohl svět, t. j. svou smrtí a svým utrpením překonám svět či všecko to, co brání spáse člověka, a to v době tak blízké, že lze říci, že jsem jej již

KAPITOLA 17.*)

Kristova modlitba veleknězská, v. 1—26.

1. Tyto věci promluvil Ježíš a pozdvih očí k nebi řekl: Otče, přišla hodina; oslav Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe, 2. ježto jsi mu dal moc nade vším tělem, aby dal život věčný všem, které jsi dal jemu. 3. To pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista. 4. Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi

---

přemohl. A jako já jej přemohl, tak s pomocí mou budete moci zvítěziti i vy apoštolé a všickni, kdo se mě přidrží věrou a láskou; proto důvěřujte.

*) V kap. 17. evangelista podává modlitbu, ve které Pán Ježíš po večeři poslední projevil vykupitelskou důstojnost svou tím, že činil k Bohu Otci přímluvy v těch věcech, o nichž mluvil v řeči předchozí, a zasvěcoval sebe smrti obětní. Modlitba ta slove od 16. st. veleknězskou pro řečený obsah svůj, neboť přimlouvati se u Boha a zasvěcovati patří k úkonům kněžským.

1—4. Pro sebe žádá oslavy, aby totiž oslaveno bylo jeho člověčenství a zjevnou se stala božská jeho velebnost, a to i při jeho smrti, — očividnými zázraky, i potom — jeho z mrtvých vstáním, nanebevstoupením a zaujetím místa po jeho pravici a seslánim Ducha sv. Oslava ta patřila mu sice právem jakožto Synu Božímu a Vykupiteli světa, přece však nevyžadoval ji od božské spravedlnosti jako věci jemu právem příslušné, nýbrž vyprošoval ji od Otcovy lásky jako dar, neboť jako z pouhé poslušnosti Otce svého volil trpěti a umříti, tak chtěl také jako dar od Otce přijmouti onu oslavu lidské přirozenosti, kterouž Otec dávno již byl mu zaslíbil jako mzdu poslušnosti. Žádal pak oslavy té k tomu konci, aby oslavil Otce, onou totiž oslavou, která se vzdává Otci od lidí poznáváním jeho osoby a skutkův, úctou a láskou k němu a zachováváním vůle jeho. Oslavy té dostává se Otci pouze skrze Syna, tím totiž, že učení jeho mezi lidmi se šíří, od nich uznává a zachovává. Neboť poněvadž jedině vtělený Syn Boží to byl, který podle věčného úradku Božího učinil zjevení o Otci — o jeho osobě a skutcích, jest na jevě, že lidé mohou jen potud nabýti poznání o Otci, jen potud jej ctíti, milovati, poslouchati a tak oslavovati, pokud poznávají a uznávají a zachovávají učení, které Kristus hlásal. Oslavu tu však nemohl Syn zjednati Otci, leč oslaven byl dříve sám, a odtud ta prosba: Otče, oslaviž Syna, aby Syn oslavil tebe. Příčinu, proč bylo

mi dal, abych je učinil. 5. A nyní oslav mě ty, Otče, u sebe slávou, kterou jsem měl u tebe, prve nežli svět byl.

---

třeba oslavy Syna, aby Syn mohl oslavit Otce způsobem řečeným, udává Pán Ježíš (ve v. 2.) slovy: jež to jsi mu dal moc . . . Bůh totiž ustanoviv, že vykoupí lidstvo vtělením a smrtí Syna svého, ustanovil, že dá mu i jako člověku moc nade všemi lidmi, a to k tomu konci, aby (Syn) dal život věčný všem, kteréž mu dá Otec, t. j. všem, které přivede k němu pomáhající milostí svou. Moc tu dal mu při vtělení. Avšak Syn nemohl by ji vykonávati s účinkem, kdyby sám nebyl oslaven. Neboť kdyby byl zůstal v hrobě, nikdo by nebyl v něho uvěřil, nikdo učení jeho nebyl by přijal, nikomu tedy také nebyl by mohl dáti „život věčný“ a tak oslaviti Otce. Příčina tedy proč bylo třeba oslaviti Syna, aby Syn mohl oslaviti Otce, byla ve vykupitelské moci jeho, kterou měl dáti život věčný všem, které by mu Otec dal, a kterou nemohl vykonávati s úspěchem, leč sám byl dříve oslaven vzkříšením, nanebevstoupením a seslánim Ducha sv. Tím však vyjádřen jest i způsob, kterým Kristus, Syn Boží, mínil oslavit Otce, totiž udílením „života věčného“ všem, kteréž by Otec přivedl k němu svou milostí. Kterak dostane se Otci oslavy z toho, že Syn dá život věčný lidem, ukazuje ve v. 3. slovy: To pak jest život věčný atd. Životem věčným nemíní zde blaženosti věčné, nýbrž ono poznání pozemské, kterým člověk nejen proti mnohobožství pohanskému poznává a věří, že jest toliko jeden pravý Bůh, nýbrž též proti židovství za pravdu má, že Syn Boží k našemu spasení se vtělil a nás vykoupil. (Srovn. Jan. 3, 16.) Poznání to nazývá životem věčným, ne že by samo o sobě již člověka oblažovalo úplně, ani že by dostačilo k dosažení života věčně blaženého, nýbrž že z něho jako ze semene vyrůstá vše, co ve víře, naději a lásce oblažuje člověka na zemi a co v patření na Boha tváří v tvář působí blaženost v nebesích, jakož i že na poznání Boha Otce jakožto jediného pravého Boha, a na poznání vtěleného Syna jeho Ježíše Krista, jakožto Vykupitele světa, záleží vše ostatní, čeho se strany člověka potřeba k dosažení života věčného. Rozumí-li však Pán Ježíš životem věčným, o kterém tuto jedná, ono poznání, kterého člověk zde na zemi nabývá věrou, jest na jevě, kterak dostává se oslavy Otci, dá-li se onen život věčný lidem, tak totiž, že šířením známosti o Otci a vtěleném Synu jeho Ježíši Kristu, jakož i o tom, co Otec skrze Syna svého pro spásu lidstva vykonal, bývají lidé přiváděni k tomu, aby Otce ctili, milovali, poslouchali a tak oslavovali.

6. Oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal
ze světa. Tvoji byli, a mně jsi je dal, a slovo tvé za-
chovali. 7. Nyní poznali, že všecko, co jsi mi dal, jest od
tebe, 8. neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim, a oni
(je) přijali a poznali právě, že jsem vyšel od tebe, a
uvěřili, že jsi ty mě poslal.
9. Já za ně prosím. Neprosím to za svět, nýbrž za
ty, které jsi mi dal, neboť tvoji jsou. 10. A všecko,
co jest mé, jest tvoje, a co jest tvé, jest moje, a jsem
v nich oslaven. 11. A již nejsem ve světě, ale oni

5—8. Opakuje prosbu svou za oslavu lidské přirozenosti své a opírá ji o nový důvod, o tu oslavu totiž, kterou sám již učinil Otci mezi lidmi svým dílem vykupitelským, — svým učením, zázraky, jimž své učení a poslání jako božské potvrzoval, a svým utrpením a i smrtí svou, jež podstoupí v době nejbližší. Dílem tím zjevil lidem vlastnosti Boha Otce, zejména jeho spravedlnost, milosrdenství a dobrotu a tak jej oslavil, a poněvadž jej tak oslavil, žádá, aby zase Otec oslavil jej, a to onou slávou, kterou měl u něho od věčnosti, žádaje tak, aby též jako člověk měl nejvyšší moc nad veškerým tvorstvem, zvláště nad lidmi, a byl dokonalým prostředníkem mezi Bohem a lidmi, jakož i, aby mu také jako člověku (Bohočlověku pro jeho spojení osobní s božstvím) byla vzdávána pocta božská.

Od 9—19. prosí za apoštoly, nejprve všeobecně, potom zvláště za to, aby je Bůh Otec zachoval ve víře, ochránil od zlého a posvětil v pravdě.

9a) Neprosím to za svět, t. j. této prosby své nekonám za svět hříšný, nýbrž toliko za apoštoly, kteří nepatří k světu převrácenému. Proto však prosil tentokráte za apoštoly zvláště, poněvadž chtěl skrze ně nejprve šířiti své učení ve světě a prostředkovati lidem milosti, které nám zasloužil, a tak na jejich základě zbudovati církev, ve které by náležitá pocta a oslava Otci se vzdávala.

9b)—10. Obecnou tuto prosbu svou za apoštoly opírá o dva důvody, o to, že jsou Otcovi, a tedy ani jemu (Otci) lhostejni, a o to, že byl v nich (od nich) již oslaven a tedy jest jim takřka zavázán. Oslaven byl od nich tím, že přijavše učení jeho, uvěřili v ně a řídili se jím. Otcovi pak byli přes to, že mu je Otec dal (v. 6.), poněvadž Pán Ježíš jako Bůh má jednu a touž podstatu s Otcem, a proto všecko, co jest jeho, jest také Otcovo a naopak, co Otcovo, jest také jeho

11 Prosí zvláště za jich ochranu v tento smysl: Již co nejdříve odejdu k tobě do nebe a nebudu více dlíti na

jsou ve světě, a já jdu k tobě. Otče svatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my. 12. Když jsem byl s nimi, já jsem je zachovával ve jménu tvém; ochránil jsem ty, které jsi mi dal, a nikdo z nich nezahynul, leč jen syn záhuby, aby se naplnilo Písmo. 13. Nyní však jdu k tobě a toto mluvím ve světě, aby měli radost moji v sobě úplnou. 14. Já jsem jim dal slovo tvé a svět pojal nenávist proti nim, poněvadž nejsou ze světa, jakož ani já ze světa nejsem. 15. Neprosím, abys je vzal ze světa, nýbrž abys je ochránil od zlého. 16. Ze světa nejsou, jakož ani já nejsem ze světa. 17. Posvětiž je v pravdě; slovo tvé jest pravda. 18. Jako jsi ty mne poslal na svět, i já jsem je poslal na svět. 19. A já

---

zemi viditelně; oni však zůstanou na zemi mezi lidmi zlými, bude jim tedy potřebí tvé ochrany. A proto, Otče svatý, zachovej je ve jménu svém, v tom učení totiž, které jsi mi dal, abych je hlásal lidem, zachovej je v něm tak, aby v ně trvale věřili a se jím stále řídili, jak ve svém smýšlení a žádání, tak ve svých řečech a skutcích, a to k tomu konci, aby byla mezi nimi taková jednota víry a lásky a kázně, taková jednota ve smýšlení a snažení, která by co nejlépe zobrazovala onu jednotu podstatnou, kteráž jest mezi tebou (Bohem Otcem) a mezi mnou (tvým Synem).

12—14. Také tuto prosbu za ochranu opírá o dva důvody, a to, že již nebude s nimi viditelně, a že apoštolé přijavše učení, jež Otec mu dal, upadli proto v nenávist světa, a tedy přiměřeno jest, aby je chránil Otec sám, pro jehož učení upadli v nenávist světa. — Syn záhuby, t. j. člověk záhuby hodný. Míní Jidáše, který jediný z apoštolův upadl v záhubu duševní odpadnutím od víry ve zjevenou pravdu, poněvadž se do ni vrhnul sám, vinou tedy svojí a, poněvadž Bůh předzíraje záhubu jeho od věčnosti, ji v Písmě sv. předpověděl, ovšem také proto, aby se naplnilo Písmo.

16—17. Poněvadž apoštolé přes to, že nejsou ze světa, zůstanou ve světě, aby učení jeho hlásali, prosí, aby je Otec posvětil v pravdě, v pravdě totiž zjevené či evangelní, ale nemíní tím posvěcení vnitřního, jež se děje milostí posvěcující, nýbrž posvěcení takové, kterým by se stali způsobilými hlasateli zjevené pravdy, tak aby nejen veškeré učení zjevené náležitě a s celým srdcem pojali, nýbrž též zmužile hlásali.

posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě. 20. Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, 21. aby všickni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mě poslal. 22. A já jsem jim dal slávu, kterou jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my jedno jsme: 23. já v nich a ty ve mně, aby byli v jednotě dokonalé, by svět poznal, že jsi ty mě poslal a že jsi je miloval, jako jsi miloval mne. 24. Otče, chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, by viděli slávu mou, kterou jsi mi dal, neboť jsi mě miloval před stvořením světa. 25. Otče spravedlivý, svět tě nepoznal, ale já jsem tě poznal; i tito poznali, že jsi ty mě poslal. 26. A v známost uvedl jsem jim jméno tvé a v známost uvedu, aby ta láska, kterou jsi mě miloval, byla v nich i já v nich.

KAPITOLA 18.*)

Pán Ježíš v zahradě Getsemanské jat, v. 1—12.

1. To pověděv Ježíš vyšel s učeníky svými přes potok Cedron, kde byla zahrada, do které vešel on

---

Od 20—26. prosí za všecky věřící, vyprošuje jim, aby byli jedno s ním i s Otcem a stali se účastni blaha věčného.

20. aby všickni jedno byli. Míní jednotu vnitřní i vnější, žádaje, aby všickni věřící spojeni byli nejen vnitřní věrou a vzájemnou láskou, nýbrž i vyznáváním týchž článků víry, užíváním týchž prostředků milosti, zachováváním týchž přikázání a týmž zřízením společenským, zkrátka jednotou církve. Že míní jednotu vnitřní, ukazuje slovy „jako ty, Otče, ve mně a já v tobě," a že míní též jednotu vnější, patrno ze slov „aby uvěřil svět, že jsi ty mě poslal." Neboť dle nich má jednota mezi věřícími, za kterou žádá, býti pohnutkou, aby svět uvěřil v božské poslání jeho; pohnutkou takovou však může býti jen tehdy, je-li zároveň vnější, viditelnou.

*) V kap. 18. a 19. evangelista podávaje zprávu o Kristově utrpení a smrti, ukazuje, kterak nepřátelé jeho, neuznavše vykupitelské důstojnosti, usmrtili jej a ve své nevěře vytrvali přes to, že vyšší moc a velebnost svou osvědčil před nimi jak v zahradě Getsemanské, tak u Annáše

i učeníci jeho. 2. Věděl však o tom místě i Jidáš, který ho zrazoval, neboť Ježíš scházel se tam často s učeníky svými. 3. Jidáš tedy pojav četu (vojáků) a služebníky od velekněží a farisеů, přišel tam se svítilnami a pochodněmi a zbraní. 4. Ježíš pak věda všecko, co na něj mělo přijíti, vyšel (jim vstříc) a řekl jim: Koho hledáte? 5. Odpověděli jemu: Ježíše Nazaretského. Řekl jim Ježíš: Já jsem to. Stál pak s nimi též Jidáš, který ho zrazoval. 6. Jak jim tedy řekl: „Já jsem to," ustoupili zpět a padli na zem. 7. I otázal se jich opět: Koho hledáte? Oni pak řekli: Ježíše Nazaretského. 8. Ježíš odpověděl: „Pověděl jsem vám, že já jsem to; jestli tedy hledáte mne, nechte těchto, ať odejdou." 9. Aby se naplnilo slovo, kteréž byl řekl: Neztratil jsem nikoho z těch, které jsi mi dal. 10. Tu Šimon Petr maje meč, vytasil jej a udeřil služebníka velekněžova a uťal mu pravé ucho. Bylo pak jméno služebníka toho Malchus. 11. I řekl Ježíš Petrovi: Schovej meč svůj do pochvy. Nemám-liž píti kalich, který mi dal Otec? 12. Tu četa a tisícník a služebníci židovští jali Ježíše a svázali ho.

Pán Ježíš před Annášem. Petrův pád, v. 13—27.

13. I přivedli ho nejprve k Annášovi, neboť byl tchánem Kaifáše, kterýž byl nejvyšším knězem toho roku. 14. Byl pak to (onen) Kaifáš, kterýž byl dal židům radu, že jest užitečno, aby jeden člověk zemřel za lid.

15. Šel pak za Ježíšem Šimon Petr a jiný učeník. Tento učeník byl znám nejvyššímu knězi a vešel s Ježíšem do dvora nejvyššího kněze, 16. ale Petr stál u dveří venku. I vyšel učeník druhý, jenž byl znám nejvyššímu knězi, a promluviv s vrátnou, uvedl (tam)

---

a Piláta, ano i při smrti a po smrti své (18, 1—19, 37) a kterak Josef z Arimathie a Nikodem, kteří dosud tajili se svým učenictvím Ježíšovým ze strachu před židovskými náčelníky, nyní po smrti Páně strach svůj odložili a tělo jeho s velikou poctou pohřbili. (19, 38—42.)

9. Srovn. Jan 17, 12.

13. Annáš býval nejvyšším knězem, ale potom byl sesazen od Valeriána Grata, podržev titul nejvyššího kněze, Kaifáš byl nejvyšším knězem úřadujícím.

14. Srovn. Jan 11, 49—50.

Petra. 17. Tu děvečka vrátná pravila k Petrovi: Nejsi-liž i ty jedním z učeníků toho člověka? On řekl: Nejsem. 18. Stáli pak tam posluhové a služebníci u ohně, poněvadž byla zima, a ohřívali se; byl však s nimi také Petr stoje a ohřívaje se.

19. Velekněz tedy otázal se Ježíše o jeho učenících a o jeho učení. 20. Ježíš mu odpověděl: Já jsem mluvil světu zjevně; já jsem učil vždy v synagoze a ve chrámě, kde všickni židé se scházejí, a tajně jsem nemluvil nic. 21. Proč se mne ptáš? Zeptej se těch, kteří slyšeli, co jsem mluvil; aj, ti vědí, co jsem já mluvil. 22. Když však to pověděl, jeden ze služebníků, stoje tu, dal Ježíšovi poliček řka: Tak-li odpovídáš nejvyššímu knězi? 23. Ježíš mu odpověděl: Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém; jestli však dobře, proč mě tepeš?

24. I poslal jej Annáš svázaného k nejvyššímu knězi Kaifášovi. 25. Stál pak Šimon Petr a ohříval se. I řekli jemu: Nejsi-liž také ty z učeníků jeho? On zapřel a řekl: Nejsem. 26. Dí mu jeden ze služebníků nejvyššího kněze, příbuzný toho, jemuž Petr uťal ucho: Zdaliž jsem tě já neviděl s ním v zahradě? 27. Tu zapřel Petr opět a hned kohout zazpíval.

Pán Ježíš před Pilátem, v. 28—40.

28. I přivedli Ježíše od Kaifáše do soudního dvora. Bylo ráno; a oni nevešli do soudního dvora, aby se

---

28—40. Viz Mat. 27, 11—26; Mark. 15, 2—15; Luk. 23, 2—7. 13—25.

28. Nebylo sice zákona, dle něhož by překročení prahu pohanského leviticky poskvrňovalo, pouze obcovati s pohany zakazovalo se židům hlavně proto, aby nebyli od nich svedeni k modlářství. Avšak přísnější židé a jmenovitě fariseové vykládali zákon ten tak úzkostlivě, že i pohanskou půdu pokládali za nečistou a znečištěnou. Proto nevstoupili do domu Pilátova, jenž byl pohanem, a to tím spíše, aby se neposkvrnili a tou poskvrnou nepřipravili o požívání masa z velikonočních obětí. V řeckém a latinském textě stojí slovo pascha, jež mimo jiné znamená ovšem také beránka velikonočního, ale na tomto místě nikoliv, nýbrž tak zvanou chagigu, t. j. maso z pokojných obětí velikonočních. O požívání beránka nebyli by se připravili vstupem do pohanského domu, poněvadž vstup ta-

neposkvrnili, nýbrž aby mohli jísti z velikonočních obětí. 29. Tedy Pilát vyšel k nim ven a řekl: Kterou žalobu vedete proti člověku tomuto? 30. Odpověděli a řekli jemu: Kdyby tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě. 31. I řekl jim Pilát: Vezměte ho vy a podle zákona svého suďte jej. Tu řekli mu židé: Nám nepřísluší zabíti nikoho. 32. Aby se naplnilo slovo Ježíšovo, kteréž byl pověděl naznačuje, jakou smrtí má umříti.

33. Pilát tedy vešel opět do soudního dvora a povolal (k sobě) Ježíše a řekl jemu: Ty-li jsi král židovský? 34. Ježíš odpověděl: Sám-li od sebe to pravíš, či-li jiní pověděli ti o mně? 35. Pilát odpověděl: Zdaliž jsem já žid? Národ tvůj a velekněží vydali mi tebe. Co jsi učinil? 36. Ježíš odpověděl: Království mé není z tohoto světa. Kdyby z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji bránili by, abych nebyl vydán židům; ale království mé není odtud. 37. I řekl mu Pilát: Tedy králem jsi ty? Ježíš odpověděl: Ano, já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo jest z pravdy, slyší hlas můj.) 38. Dí mu Pilát: Co jest pravda?

A když to pověděl, vyšel opět k židům a řekl jim: Já na něm žádné viny nenalézám. 39. Jest však u vás obyčej, abych vám propustil jednoho (vězně) o velikonocích. Chcete-li tedy, abych vám propustil krále židovského? 40. I vzkřikli opět všickni řkouce: Ne toho, nýbrž Barabáše. Byl pak Barabáš lotr.

KAPITOLA 19.

Pán Ježíš bičován, potupen, odsouzen, v. 1—16.

1. Tu Pilát vzal Ježíše a dal ho zbičovat. 2. A vojáci, spletše korunu z trní, vložili mu ji na hlavu a při-

---

kový poskvrňoval pouze do západu slunce, beránek velikonoční pojídal se však, až se setmělo.

38. Co jest pravda? Řekl to jednak pln dojmu, který naň učinil Ježíš, jednak pln pochybnosti, zdali vůbec lze pravdu poznati. Seznav však, že Kristus nečiní se králem politickým, prohlásil, že na něm žádné viny neshledává v těch věcech, jež na něj žalují.

oděli ho rouchem šarlatovým. 3. A přicházeli k němu a říkali: „Zdráv buď králi židovský!“ A dávali mu poličky.

4. I vyšel Pilát opět ven a řekl jim: Hle, vedu vám ho ven, abyste poznali, že na něm žádné viny nenalézám. 5. (Tu vyšel ven Ježiš nesa korunu trnovou a roucho šarlatové.) I řekl jim: Ejhle člověk! 6. Jak ho uzřeli velekněží a sluhové, zvolali řkouce: Ukřižuj, ukřižuj ho! Dí jim Pilát: Vezměte ho vy a ukřižujte, neboť já na něm viny nenalézám. 7. Židé mu odpověděli: My máme zákon, a podle zákona má umříti, neboť se činil Synem Božím.

1—3. Viz Mat. 27, 26—30; Mark. 15, 15—19.

4. abyste poznali, t. j. abych vám dal na jevo, že na něm viny nenalézám, sice jinak bych ho k vám nepřiváděl, nýbrž hned odsoudil.

5. Ejhle, člověk. V slovech těch projevil i útrpnost i posměch; útrpnost s Ježíšem, jehož stav zbědovaný pohnul velice i jím samým: posměch pak židům, že tak zaujati a rozhořčeni byli na oběť svou tak přežalostně ztýranou. Představil jim pak Krista tak zbědovaného v domnění, že nasytí se již krvelačnost náčelníků židovských, aneb alespoň lid že pohne se pohledem naň k soustrasti a nebude více trvati na tom, aby Ježiš byl usmrcen.

6. Vezměte ho vy a ukřižujte. Slovy těmi nedal ještě židům svolení, aby ho ukřižovali, nýbrž ironicky — s posměchem odmítl jejich požadavek. Také dal tím na jevo nevoli nad tím, že chtějí, aby učinil rozsudek nespravedlivý. Začal tak zase jednati s opravdovou rozhodností vladaře.

7. Náčelníci židovští vidouce, že Pilát zase počíná si rozhodně a povoliti nechce, upustili od žalob ze zločinů politických, z nichž dosud Krista vinili (viz Luk. 23, 2), a počali viniti jej ze zločinů náboženských, z rouhání (že se činí Synem Božím, nejsa prý jím), a žádali, aby Pilát upustiv od dalšího vyšetřování, prostě jim povolil. Neboť ve věcech náboženských jest jim normou zákon Mojžíšův, jehož oni jsou oprávnění vykladači. Nechce-li tedy Pilát jednati proti zákonu Mojžíšskému, jehož přece Římané slíbili, že budou u nich šetřiti, že nemůže jim více odpírati. Vinice pak Krista z rouhání, z toho, že se činil Synem Božím, naráželi na ty výroky jeho, jimiž se prohlásil za Syna Božího. Toho ovšem nedbali, že Kristus tvrzení své zázraky potvrdil a dokázal, že i v Starém Zákoně jest obsa-

8. Když Pilát uslyšel toto slovo, obával se více. 9. I vešel opět do soudního dvora a řekl Ježišovi: Odkud jsi ty? Ale Ježíš nedal mu odpovědi. 10. I řekl mu Pilát: Se mnou nemluvíš? Nevíš-li, že mám moc tebe propustiti a mám moc tebe ukřižovati? 11. Ježíš mu odpověděl: Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby ti nebylo dáno shůry; proto ten, kdo mě tobě vydal, má větší hřích. 12. Odtud Pilát hledal ho propustiti, ale židé křičeli řkouce: Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův, neboť každý, kdo se činí králem, protiví se císaři. 13. Tedy Pilát uslyšev ta slova, vyvedl Ježíše ven a posadil se na soudnou stolici na místě, které slove Lithostrotos, hebrejsky Gabbatha. 14. Byl

---

žena nauka o tom, že Vykupitel bude Synem Božím (Mat. 22, 41 46).

8. obával se více. Cítil již dříve jakýsi nepokoj vnitřní, výčitky svědomí, že přes veškeré přesvědčení o jeho nevině dal Krista ztýrati jako zločince; nyní však, když uslyšel, že se činí Synem Božím, obával se tím více; neboť ačkoli ta slova pojímal ve smyslu pohanů, kteří věřili v syny bohů a polobohů, ač sám nevěřil mnoho v ty báje pohanské, přece po všem tom, co o Kristu slyšel a na něm shledal, nemohl se při oněch slovech ubrániti myšlence, že by to snad přece mohl býti nějaký bůh v podobě lidské aneb alespoň nějaký polobůh, a že by tedy trest a pomstu božskou na sebe svolal, kdyby dále proti němu zakročoval. Kdo ví, myslil as, zda právě proto nenechává si Kristus tolik libiti, aby pak tím přísněji pomstu vykonal.

9 Odkud jsi ty? t. j. kterého jsi původu, pozemského čili nebeského? Ježíš neodpověděl nejspíše proto, poněvadž mu již dříve udal původ svůj, když prohlásil, že království jeho není z tohoto světa (Jan 18, 36).

12. Odtud, ἐκ τούτου (z toho), znamená buď „z toho důvodu“, z té příčiny, aneb jak jiní as méně správně vykládají od té chvíle. — Propustíš-li tohoto atd. Slova tato obsahovala v sobě vyhrůžku, že ho obžalují z urážky veličenstva, z toho, že lhostejně měl se k tomu, když jiný činil se králem v zemi Římanům podrobené. Proto Pilát nehleděl již tak k nevině Kristově, jako spíše k tomu, aby sebe zachránil. Neměltě oné ctnosti nadpřirozené, která koná spravedlnost s nebezpečenstvím vlastního života.

14. Okolo hodiny šesté, t. j. kolem poledne. Slova „Ejhle,

pak pátek velikonoční okolo hodiny šesté; i řekl židům:
Ejhle král váš! 15. Ale oni vzkřikli: Pryč s ním, pryč
s ním, ukřižuj ho! Řekl jim Pilát: Krále vašeho ukří-
žuji? Velekněží odpověděli: Nemáme krále, leč jen
císaře. 16. Tu vydal jim ho, aby byl ukřižován. I po-
jali Ježíše a vyvedli ho.

Pán Ježíš ukřižován, umřel a pohřben jest, v. 17—42.

17. A nesa sobě kříž vyšel na místo, které slove
lebčí, hebrejsky Golgotha. 18. Tam ukřižovali jej a
s ním dva jiné po obou stranách, uprostřed pak Je-
žíše. 19. I napsal Pilát také nápis a dal ho na kříž.
Bylo pak napsáno: Ježíš Nazaretský, král židovský.
20. Tento nápis tedy četli mnozí ze židů, neboť blízko
města bylo místo, kde Ježíš byl ukřižován; a bylo
(to) napsáno hebrejsky, řecky a latinsky. 21. I řekli
velekněží židovští Pilátovi: Nepiš „král židovský“,
nýbrž že on řekl: Jsem král židovský. 22. Pilát od-
pověděl: Co jsem psal, to jsem psal.
23. Když tedy vojáci ukřižovali Ježíše, vzali roucha
jeho a učinili čtyři díly, každému vojínu díl, a sukni.
Byla pak ta sukně nesešívaná, od vrchu všecka ve-

---

král váš: krále vašeho ukřižuji“ pověděl ironicky, posměšně, chtěje dáti jimi na jevo tajený hněv a opovržení židům. Proto také židé uslyševše je, se zuřivostí volali: „Pryč s ním! . . .“

18—30. Viz Mat. 27, 35—50; Mark. 15, 24—37. Luk. 23, 33—46.

19. Nápis ten podává sice každý evangelista jinak. Matouš a Lukáš: „Tento jest král židovský“, Marek: „Král židovský“. Různost ta pochází buď odtud, že nápis byl v trojí řeči aneb spíše odtud, že pouze jeden z nich (Jan) podal jej doslovně, ostatní pak pouze co do smyslu.

23. Po obyčeji římském patřila roucha ukřižovaných těm, kteří ortel smrti vykonali. Kolik kusů toho roucha bylo, zcela jisto není. Ze slov sv. Jana soudí mnozí, že sukně či tunika nebyla čítána mezi ony čtyři díly, jež vojáci učinili, a že tedy bylo celkem 5 kusů, a buď o každý kus zvlášť aneb pouze o sukni že bylo losováno, poněvadž nebyla sešitá, nýbrž setkaná. Avšak zdá se, že Jan slovy „byla nesešívaná, nýbrž setkaná“ pouze na to chtěl váhu klásti, že bylo losováno o sukni nesešívanou, nikoli však na to, že bylo o ni losováno. A Marek dosti zřejmě poukazuje k tomu, že bylo losováno o každý díl zvlášť. I jest proto pravděpodob-

skrze utkaná. 24. Proto řekli mezi sebou: Neroztrhujme ji, nýbrž losujme o ni, čí bude. Aby se naplnilo Písmo, které praví: Rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los. Vojáci to tedy učinili.

25. Stály pak u kříže Ježíšova jeho matka a sestra matky jeho Maria Kleofášova a Maria Magdalena. 26. Tedy Ježíš uzřev matku a toho učeníka, kterého miloval, an tu stojí, řekl matce své: Ženo, hle syn tvůj. 27. Na to řekl učeníkovi: Hle matka tvá. A od té chvíle přijal ji ten učeník k sobě. 28. Potom Ježíš, vida, že jest již všecko dokonáno, aby se naplnilo Písmo, pravil: Žíznim. 29. Byla pak tam postavena nádoba plná octa. I nasadili na vzop houbu plnou octa a podali ji k ústům jeho. 30. A když Ježíš ocet přijal, řekl: Dokonáno jest. A nakloniv hlavu vypustil duši.

31. Poněvadž byl pátek, tedy židé, aby nezůstala těla na kříži v sobotu, neboť den té soboty byl veliký, pro-

---

nější, že Jan k oněm 4 dílům počítal také sukni, že tedy pouze 4 díly byly a o každý že losovalo se zvlášť. Díly ty byly as plášť, pás, sandály s pokryvkou na hlavu a tunika.

26—27. Umíraje již postaral se o svou matku, svěřiv ji Janovi, aby se o ni staral s láskou i péčí synovskou. Ukázal tak, jak důležitá a svatá jest povinnost lásky synovské. Avšak i Jana, miláčka svého, doporučil mateřské ochraně své matky. Neboť v tom shodují se všickni svatí Otcové, že Jan zastupoval tehdy všecky věřící a že v něm všickni věřící byli doporučeni mateřské lásce a péči Panny Marie, Maria pak za matku všech věřících prohlášena.

28 Žíznim Zvolal tak, nejen aby dal výraz nesnesitelné žízni své, která nastala velikou ztrátou krve, zánětem ran a silnějšími výpary na čirém vzduchu, nýbrž, jak udává sv. Jan, i aby naplnil Písmo; neboť ve Starém Zákoně (žalm. 68, 22) byla předpověděna i žízeň Kristova i napájení jeho octem. Dle sv. Otců vyjádřil oním slovem také svou žízeň duševní, totiž svou lásku k lidem a touhu po spáse duší.

30. Dokonáno jest totiž moje poslání, jež jsem přijal od Otce, vykonal jsem všecko, co po úradku Božím měl jsem ku spáse lidstva vykonati a tak dospěl jsem k době, kdy pozemský život svůj chci ukončiti.

31. U židů nesměla těla odpravených zůstati bez pohřbu do druhého dne. A proto, když někdo byl ukamenován neb jinak popraven a potom tělo jeho k zvýšení trestu a na výstrahu na kůl pověšeno, musilo ještě téhož dne se sejmouti a pohřbiti. Tentokráte měli však židé ještě zvláštní příčinu,

sili Piláta, aby se jim zlámaly nohy a (oni) sňali se (s kříže). 32. Přišli tedy vojáci a zlámali nohy jednomu i druhému, jenž s ním byl ukřižován. 33. Když však přišli k Ježíšovi a uzřeli ho již mrtvého, nezlomili mu nohou, 34. ale jeden z vojínů bodl jej kopím v bok, a hned vyšla krev a voda. 35. A ten, jenž (to) viděl, vydal svědectví (o tom), a pravdivé jest svědectví jeho, a on ví, že pravdivé věci mluví, abyste i vy uvěřili. 36. Staloť se to zajisté, aby se naplnilo Písmo: Kosti mu nezlomíte. 37. A opět jiné Písmo dí: Budou patřiti na toho, v něhož bodli.

38. Potom Josef z Arimathie, jsa učeníkem Ježíšovým, ale tajným pro strach před židy, žádal Piláta, aby

---

aby nenechávali odpravených na kříži do druhého dne, tu totiž, že na druhý den připadala sobota, a to sobota veliká, jak ji nazývá sv. Jan bezpochyby proto, že na ni připadal druhý svátek velikonoční, o kterém se obětoval první snop obilní a tak počínaly se žně. Poněvadž však všickni odsouzenci nebyli ještě mrtvi, chtěli židovští náčelníci, aby se smrt jejich urychlila zpřerážením noh. Avšak úkon ten byl samostatným trestem smrti, a jestli se ho někdy užilo k urychlení jiného způsobu smrti, smělo se státi jedině se svolením vyšším. Z té příčiny odebrali se k Pilátovi s prosbou, aby dovolil řečeným způsobem smrt jejich urychliti. A on povolil a dal rozkaz příslušný.

34. Bodl jej (dle nejstaršího podání) do boku pravého, a to tak mocně, že kopí vniklo až do srdce a zůstavilo ránu takovou, že si sv. Tomáš troufal do ní ruku vložiti (Jan 20, 25). Učinil to proto, poněvadž chtěl míti jistotu plnou, že Kristus zemřel. Dle martyrologia římského jmenoval se vojín ten Longin; byl to tedy pravděpodobně setník sám, neboť dle Skutků Pilátových jmenoval se Longinem setník. Vyšla krev a voda totiž krev zvlášť a voda zvlášť, ač obé zároveň.

35. Ten, jenž viděl, totiž sv. evangelista Jan sám.

36. Kosti mu nezlomíte (v některých rukopisech „nezlomí se"). Slova jsou uvedena volně z Mojž. 2. 12, 46, neb 4. Mojž. 9, 12. Ve smyslu literním týkají se beránka velikonočního, ve smyslu předobrazném Krista.

37. Budou patřiti . . . Slova jsou uvedena volně ze Zach. 12, 10. Prorok předpověděl jimi, že Vykupitel bude bodnut a že mnozí ze židů potom obrátí se k němu s kajícností a s důvěrou. Jan uvádí je na důkaz, že smrt Kristova udála se tak, jak byla předpověděna.

38—42. Viz Mat. 27, 57—61; Mark. 15, 42—47; Luk. 23, 50—56.

směl sejmouti tělo Ježíšovo. A Pilát dovolil. Přišel tedy, a sňal tělo Ježíšovo. 39. Přišel však i Nikodem, kterýž byl přišel k Ježíšovi nejprve v noci, a přinesl smíšeninu myrrhy a aloe, asi sto liber. 40. I vzali tělo Ježíšovo a obvinuli je prostěradly s vonnými věcmi, jakož jest u židův obyčej pochovávati. 41. Byla pak na tom místě, kde byl ukřižován, zahrada a v té zahradě hrob nový, do něhož ještě nikdo nebyl položen. 42. Tam tedy pro pátek židovský položili Ježíše, poněvadž hrob byl blízko.

KAPITOLA 20.*)

Pán Ježíš vstal z mrtvých, ukázal se Marii Magdaleně, v. 1—18.

1. V první den týdne pak Maria Magdalena přišla k hrobu ráno, když ještě byla tma, a uzřela kámen od hrobu odvalený. 2. I běžela a přišla k Šimonu Petrovi a k jinému učeníku, kterého miloval Ježíš a řekla jim: Vzali Pána z hrobu, a nevíme, kam ho položili. 3. Vyšel tedy Petr i ten druhý učeník a šli k hrobu. 4. Běželi pak oba spolu, ale ten druhý učeník běžel napřed, rychleji než Petr, a přišel k hrobu první, 5. a nachýliv se uzřel prostěradla ležeti, ale nevešel.

---

39. Aloe jest líbezně vonící dřevo indické, které Arabové zovou agaldžun. Kmen jeho má as 2 dm v průměru, na vrcholu vyrůstá svazek či chomáč listů tlustých, až přes 1 m dlouhých, při kmeni širokých, na konci špičatých; květ je červený se žlutým pomíchaný. Dřevo jeho béře se k vykuřování, a to jednak na poctu hostí, jednak z úcty k mrtvým nakuřují těla jejich. Také však se i s myrrhou tlouklo na prášek, jenž se sypal mezi prostěradla, jimiž byl mrtvý ovinut.

*) V kap. 20. a 21. evangelista sděluje, kterak Pán Ježíš vstav z mrtvých a ukázav se Marii Magdaleně i apoštolům, podal důkazy na výsost přesvědčivé o svém z mrtvých vstání, udělil apoštolům (jako sboru) moc odpouštěti hříchy a Petrovi u jezera Genesaretského úřad vrchního pastýře v církvi.

1—2. Viz Mat. 28, 1—8; Mark. 16, 1 8; Luk. 24, 1—10. Přišlo sice více žen ke hrobu. Sv. Jan však zmiňuje se pouze o Marii Magd., zajisté proto, že chtěl vylíčiti zjevení, jehož se jí dostalo.

6. Tu přišel Simon Petr jda za ním a vešel do hrobu, i uzřel prostěradla ležeti 7. a roušku, kteráž byla na hlavě jeho, ležeti nikoliv s prostěradly, nýbrž svinutou na jednom místě. 8. Potom tedy vešel (tam) i ten učeník, kterýž byl přišel první ke hrobu, a uzřel i uvěřil; 9. neboť ještě nerozuměli Písmu, že musí z mrtvých vstáti. 10. I odešli učeníci ti zase domů.

11. Maria však stála u hrobu venku. Jak plakala, naklonila se a nahlédla do hrobu. 12. I uzřela dva anděly seděti v rouše bílém, jednoho u hlavy, a jednoho u nohou, kde bylo leželo tělo Ježíšovo. 13. Ti řekli jí: Ženo, proč pláčeš? Dí jim: Vzali Pána mého, a nevím, kam ho položili. 14. To pověděvši obrátila se nazpátek a spatřila Ježíše, an stojí, ale nevěděla, že to jest Ježíš. 15. Dí jí Ježíš: Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš? Ona domnívajíc se, že to jest zahradník, řekla jemu: Pane, vzal-li jsi jej ty, pověz mi, kam jsi ho položil, a já jej vezmu. 16. Dí jí Ježíš: Maria! Ona obrátila se a řekla jemu: „Rabboni“, to jest „Mistře“. 17. Dí jí Ježíš: Nedotýkej se mne, neboť jsem ještě nevstoupil k Otci svému; ale jdi k bratrům mým a pověz jim: Vstupuji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu. 18. Maria Magdalena šla a zvěstovala učeníkům: Viděla jsem Pána a toto mi řekl.

---

8. uvěřil totiž, že Kristus vstal z mrtvých. Uvažoval zajisté i s Petrem, i jak bylo tělo Páně položeno při pohřbu, i jak složena jsou roucha, jimiž bylo tělo ovinuto, i jak hrob vůbec vypadá. A po úvaze té uznal i s Petrem, že tělo Kristovo nemohlo ani propadnouti se do země při zemětřesení, poněvadž nebylo tam žádných trhlin tak velikých, ani ukradeno býti, poněvadž by zločinec nebyl dával prostěradla do takového pořádku. I rozpomenul se as na předpověď Páně, kterou byl dal o svém z mrtvých vstání, a uvěřil, že vstal z mrtvých.

9. Slovy těmi vysvětluje, proč teprve nyní uvěřil, ač nejen od Krista, nýbrž i v Starém Zákoně bylo předpověděno, že vstane z mrtvých, proto totiž, poněvadž dříve ani on ani ostatní učeníci nerozuměli oněm výrokům Písma, jimiž se předpovídalo, že Vykupitel vstane z mrtvých.

17. Zakázal jí dotýkati se ho nikoli proto, že by se takové dotknutí nesrovnávalo se slušností a úctou jemu povinnou, ani proto, že by se bál, aby se neobnovily jeho

Pán Ježíš ukazuje se apoštolům v Jerusalemě, v. 19—31.

19. Když byl večer toho dne, prvního to v týdnu, a pro strach před židy dveře byly zavřeny (tam), kde byli učeníci (shromážděni), Ježíš přišel a postavil se uprostřed a řekl jim: Pokoj vám. 20. A to pověděv, ukázal jim ruce i bok. I zaradovali se učeníci spatřivše Pána. 21. Tu řekl jim opět: Pokoj vám; jako mě poslal

---

rány, vždyť hned na to dovolil to ženám, kterým se ukázal (Mat. 28, 9), a o týden později vyzval Tomáše, aby i prsty své vpustil v místo ran a ruku svou vložil v jeho bok, ale proto zakázal jí to, poněvadž chtěl ji dílem potěšiti ujištěním, že pobude tu na zemi ještě nějaký čas a tedy bude míti příležitost, aby ho ještě spatřila a užila, dílem připraviti ji znenáhla na tu dobu, kdy nebude již více dlíti mezi svými viditelně.

19—23 viz Luk. 24, 36—43. Zjevení toto stalo se v den Kristova z mrtvých vstání as v 9 hodin večer, nedlouho na to, když se vrátili učenici emauzští (Luk. 24, 33—35). Mezi jejich vypravováním odešel Tomáš nejspíše proto, že nevěře v Kristovo vzkříšení, nemohl snésti, že ostatní přijímali již zprávy o vzkříšení jeho s věrou. Po jeho odchodě pak zjevil se Pán Ježíš.

20. t. j. Jako mne poslal Otec mocí božskou na svět, abych vykonal dílo vykupitelské ke spáse lidstva, tak i já posílám vás mocí božskou, abyste v mém díle pokračovali ke spáse jednotlivců. Ale, jak patrno z v. 21., nemínil tu tak všeobecného onoho poslání, dle něhož měli prováděti dílo vykupitelské v celém jeho rozsahu (to udělil jim o několik neděl později v Galilei; Mat. 28, 16—20), jako spíše poslání zvláštní, aby odpouštěli hříchy jiným a tak prostředkovali jednotlivcům mír s Bohem.

21. Slovy těmi ustanovil svátost pokání, a tím i zpověď. Jimi totiž dal apoštolům moc na místě Božím hříchy odpouštěti neb i zadržeti. Ale ovšem neponechal jim na vůli, aby počínali si při tom libovolně a odpouštěli hříchy pouze těm, komu by byli příznivi, nýbrž chtěl, aby vykonávali moc tu spravedlivě po předchozím rozsudku a tedy každému aby odpouštěli, kdo by toho byl hoden, nikomu pak z těch, kteří by byli odpuštění toho nehodni. Avšak apoštolé nejsouce vševědoucí, nemohli posouditi, je-li kdo odpuštění hoden, leč vyznal hříchy své a vzbudil nad nimi lítost i úmysl, že se bude jich budoucně varovati. Chtěl-li tedy Pán Ježíš přece, aby odpouštěli hříchy pouze těm, kdož by byli toho hodni (a to chtěl), dal tím zároveň na jevo, že musí s opravdovou lítostí a pravým úmyslem vyznati své

Otec, i já posílám vás. 22. A to pověděv dechl (na ně) a řekl jim: 23. Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou.

24. Tomáš však, jeden ze dvanácti, který slove Blíženec, nebyl s nimi, když přišel Ježíš. 25. Tedy druzí učeníci řekli jemu: Viděli jsme Pána. Ale on řekl jim: Neuzřím-li v rukou jeho rány hřebův a nevpustím-li prstu svého na místo hřebův a nevložím-li ruky své v jeho bok, neuvěřím. 26. A po osmi dnech byli učeníci jeho opět uvnitř a Tomáš s nimi. Tu přišel Ježíš zavřenými dveřmi a postavil se doprostřed a řekl: Pokoj vám. 27. Potom dí Tomášovi: Vlož prst svůj sem a viz ruce mé a vztáhni ruku svou a vpusť v bok můj; a nebudiž nevěřící, nýbrž věřící. 28. Tomáš odpověděl a řekl jemu: Pán můj a Bůh můj! 29. Řekl mu Ježíš: Že jsi mě uviděl, uvěřil jsi; blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili.

30. A mnoho jiných divů činil Ježíš před svými učeníky, kteréž nejsou psány v knize této. 31. Tyto však jsou napsány, abyste uvěřili, že Ježíš jest Kristus, Syn Boží, a abyste věříce měli život věčný ve jménu jeho.

KAPITOLA 21.

Ježíš zjevuje se apoštolům u jezera Genesaretského a dává Petrovi primát, v. 1 - 16.

1. Potom zjevil se Ježíš opět učeníkům u jezera Tiberiadskeho. Zjevil se pak takto: 2. Byli spolu Šimon Petr a Tomáš příjmím Blíženec a Natanael, kterýž byl z Kány galilejské, a synové Zebedeovi a dva jiní z učeníků jeho. 3. Šimon Petr řekl jim: Jdu lovit ryby. Řkou jemu: Půjdeme s tebou i my. I vyšli a vstoupili na loď, a té noci nechytili nic. 4. Když pak bylo ráno, Ježíš stál na břehu, ale učeníci nepoznali, že to jest

---

hříchy, kdo chce dojíti odpuštění. Uváží-li se pak, že toto odpuštění má se díti po způsobě soudu, jest patrno, že nemínil tu Pán Ježíš odpuštění hříchů, které se děje ve křtu, nýbrž odpuštění, které se má díti zvláštním úkonem svátostným, či zkrátka: ustanovil svátost, a to onu, která slove pokání.

21. Jezero Tiberiadské, t. j. Genesaretské.

Ježiš. 5. Tedy řekl jim Ježiš: Dítky, máte-liž něco k jídlu? Odpověděli jemu: Ne. 6. On pak řekl jim: Vrzte síť na pravou stranu lodi a naleznete. I vrhli; a již nemohli ji utáhnouti pro množství ryb. 7. Tu řekl Petrovi ten učeník, kterého miloval Ježiš: Pán jest to! Šimon Petr uslyšev, že to jest Pán, opásal si roucho svrchní, neboť byl nahý, a pustil se do moře. 8. Ostatní učeníci pak táhnouce síť s rybami připlavili se po lodi, neboť nebyli daleko od země, nýbrž jen asi dvě stě loket. 9. Jak vystoupili na zem, spatřili ležeti uhlí žhavé a rybu na něm, i chléb. 10. Ježiš řekl jim: Přineste z těch ryb, které jste ulovili nyní. 11. Tedy Šimon Petr vstoupil (na loď) a vytáhl na zem síť plnou ryb velikých, sto padesáti tří. A ačkoliv bylo jich tak mnoho, síť se nepřetrhala. 12. Ježiš řekl jim: Pojďte, posnídejte. A nikdo z těch učeníků (kteří stolovali) neodvážil se ho otázati: Kdo jsi ty? neboť věděli, že to jest Pán. 13. I přišel Ježiš a vzav chléb dával jim, taktéž i rybu. 14. To již po třetí zjevil se Ježiš učeníkům svým vstav v mrtvých.

15. Když tedy posnídali, řekl Ježiš Šimonu Petrovi: Šimone (synu) Janův, miluješ-li mě více nežli tito?

---

7. Nahém nazývali také toho, kdo byl oblečen pouze v nákyčlík neb jen napolo.

9—13. Pán Ježiš sám připravil božskou mocí uhlí i rybu a chléb, aby ukázal, že on jest původcem velikého lovu ryb, a že jest dárcem i časných statkův a nemá potřebí pomoci svých učeníků. Musili však k rybě té po rozkazu Páně přinésti také z těch ryb, které byli ulovili. Neboť jednak ryba nestačila pro všecky, jednak, a to předem, měli apoštolé uvědomiti se, jak veliké množství ryb bylo zaloveno, a pocítiti užitek vlastního namáhání.

15—17. Beránky a ovcemi rozuměl Pán Ježiš veškeré stádce, veškerou církev svou, podřízené i představené její. Svěřiv je tedy všecky jeho vrchní správě, odevzdal mu tak úřad vrchního pastýře či primát v církvi. (Před půl rokem mu jej slíbil, Mat. 16, 18.) Dříve však, než mu jej odevzdal, tázal se ho třikrát, zdali ho miluje, a to nikoli proto, aby Petr trojím vyznáním napravil, co zavinil trojím zapřením (vždyť vinu tu odpustil mu již), nýbrž aby ho upozornil na důležitost lásky, kterou on jako hlava církve má býti proniknut. Má sice lnouti ke Kristu každý láskou činnou, která by vycházela z víry pevné, má jí proniknut býti tím více

Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž beránky mé. 16. Řekl mu po druhé; Šimone (synu) Janův, miluješ-li mě? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž beránky mé. 17. Řekl mu po třetí: Šimone (synu) Janův, miluješ-li mě? Petr zarmoutil se, protože mu řekl po třetí: „Miluješ-li mě.“ I řekl jemu: Pane, ty víš všecko, ty víš, že tě miluji. Řekl mu Ježíš: Pasiž ovce mé. 18. Amen, amen pravím tobě: Když jsi byl mladší, opasoval jsi se a chodil jsi, kam jsi chtěl; když však sestárneš, vztáhneš ruce své a jiný tě opáše a povede, kam nechceš. 19. To pak pověděl naznačuje, kterou smrtí oslaví Boha. A pověděv to řekl jemu: Pojď za mnou.

20. Petr obrátiv se uzřel za sebou jíti toho učeníka, kterého Ježíš miloval, kterýž byl při večeři i na prsou jeho spočinul a řekl: „Pane, kdo jest ten, který tě zradí?“ 21. Toho tedy Petr spatřiv řekl Ježíšovi: Pane, co (bude) s tímto? 22. Ježíš řekl jemu: Chci-li, aby zůstal, dokavad nepřijdu, co ti po tom? Ty pojď za

---

každý kněz a biskup, jimž jest svěřena péče o menší neb větší počet duší křesťanských, zvláště však má jí býti naplněn ten, jemuž jest svěřeno vedení celého stádce Kristova, a který proto zvláště má nejen dobrým příkladem jiným svítiti, nýbrž též ochoten býti i s nebezpečenstvím a nasazením života svého odvraceti od stádce sobě svěřeného nebezpečenství ohrožující jejich víru a čistotu mravní a vésti je v duchu Kristově ke spáse a věčnosti blažené. Sic jinak nemohl by zastávati s prospěchem úřad tak důležitý.

18. Slovy těmi předpověděl mu, že zemře mučenickou smrtí na kříži, neboť ti, kteří byli odsouzeni k smrti kříže, musili ruce vztáhnouti ke kříži, a když jim byly k němu přivázány, nesli jej na místo popravní. Předpověděl mu tu smrt nejspíše k jeho upokojení, aby totiž zapudil truchlivost a obavu, která ho pojala proto, že se ho tázal třikráte, zda jej miluje, jakoby předvídal, že nevytrvá v lásce k němu. Ujistil ho tak, že ve své lásce vytrvá, ano, že z té lásky i smrt pro něho podstoupí.

22. K otázce Petrově neodpověděl, poněvadž vycházela z pouhé zvědavosti, napomenul ho však, by sám hleděl ho následovati. Dokavad nepřijdu totiž k soudu. Vulgata tištěná má však odlišně od rukopisů řeckých a některých starolatinských: „Chci, aby tak zůstal, dokavad nepřijdu“. Dle tohoto znění sotva správného byl by Ježíš určitě předpověděl, že nezemře smrtí mučenickou.

mnou. 23. Proto vyšla mezi bratry řeč tato: „Učeník ten neumře.“ Ale on neřekl: „Neumře“, nýbrž: „Chci-li, aby zůstal, dokavad nepřijdu, co ti po tom?“

24. To jest ten učeník, který vydává svědectví o těchto věcech a napsal tyto věci; a víme, že pravdivé jest svědectví jeho. 25. Jest však ještě mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš: kdyby se napsaly každá zvlášť, myslím, že by ani celý svět neobsáhl těch knih, které by se musily napsati.

24—25. Slova tato obsahují závěrek evangelia. Dle některých vykladačů nepocházejí verše ty od sv. Jana, nýbrž od některého učeníka jeho. Avšak pro náhled ten není dostatečného důvodu, a to tím méně, poněvadž se vyskytají nejen ve všech zachovaných rukopisech řeckých evangelia Janova, nýbrž i ve všech překladech a znají je i nejstarší sv. Otcové a spisovatelé církevní na př. Origenes, Klement Alex., Tertullián i Tatian.

OBSAH:

1. Co jest Písmo sv., co Písmo sv. Nového Zákona . 1
2. O evangeliích vůbec 6
O evangelii sv. Matouše 7
Svaté evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Matouše 11
O evangelii sv. Marka 156
Svaté evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Marka 158
O evangelii sv. Lukáše 216
Svaté evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Lukáše 222
O evangelii sv. Jana 327
Svaté evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Jana 333

Modlitba a úmysly

pro světovou oktávu modliteb za sjednocení církví

(od 18.—25. ledna).

Antifona: (Jan 17, 51): „Aby všichni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě; aby i oni v nás jedno byli; aby svět uvěřil, že ty jsi mě poslal.“

V.: Já pravím tobě: ty jsi Petr.

R.: A na té skále vzdělám Církev svou!

Modlemese!

Pane Ježíši Kriste, jenž jsi řekl apoštolům svým: „Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám,“ nehleď na moje hříchy, nýbrž na víru své Církve a utvrď ji podle vůle své v míru a jednotě. Jenž žiješ a kraluješ, Bůh na věky věkův. Amen. (Odpustky: 200 dní denně po celou oktávu.)

NB.: Doporučuje se, aby věřící se pomodlili denně alespoň 1 desátek růžence na zvláštní úmysl každého

jednotlivého dne. Ke stolu Páně nechť přistoupí tak často, jak možno, nejraději denně: jistě však prvního nebo posledního dne oktávy, aby získali plnomocné odpustky.

Denní úmysly:

18. ledna: Za návrat všech, kteří jsou mimo Církev, do jediného stádce svatého Petra.

19. ledna: Za návrat všech odloučených Východanů ke katolické jednotě, zvláště však za sjednocení všech odloučených Slovanů podle úmyslu Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje.

20. ledna: Za odstranění propasti vzniklé v XVI. století mezi Anglií a Římem.

21. ledna: Aby luteráni a ostatní protestanté Evropy našli cestu do sv. římské Církve.

22. ledna: Aby všichni křesťané v Americe sjednotili se ve víře a spojili se se Stolcem Petrovým.

23. ledna: Za obrácení všech vlažných katolíků a odpadlíků.

24. ledna: Za obrácení Židů.

25. ledna: Za vítězství misionářů na celém světě pro Krista Pána.

S círk. schvál. SLT-Opava. -m-1

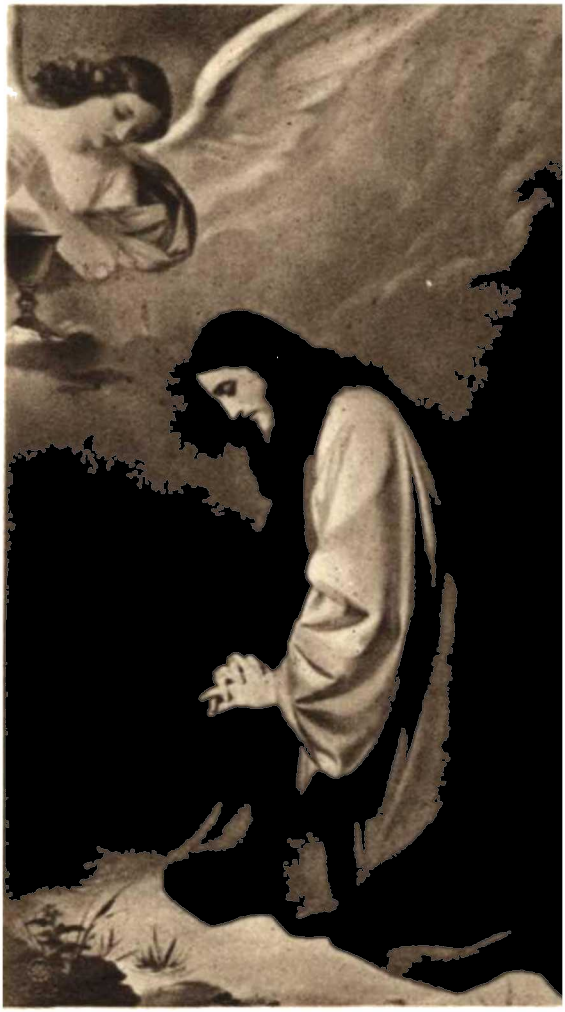

Otče, ne má, ale Tvá vůle se staň!

Na památku

jubilejní mše svaté,

kterou 16. dubna 1944 sloužil

Frant. Jan Kroiher,

kanovník a děkan v Ledenicích.

1894

1944

Vydalo: VINCENTINUM, Praha-Břevnov.